รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง
“การบริหารจัดการพื้นที่สูง : ปริทัศน์สถานภาพความรู้”

โดย

โสภณ ชมชาญ และคณะ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

กุมภาพันธ์ 2563

สัญญาเลขที่ RDG6220013

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง
“การบริหารจัดการพื้นที่สูง : ปริทัศน์สถานภาพความรู้”

โดย

โสภณ ชมชาญ

ปานพิมพ์ นพรัตน์ศุภสิน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

กุมภาพันธ์ 2563

คำนำ

โครงการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการพื้นที่สูง : ปริทัศน์สถานภาพความรู้” ได้จัดทำผลการศึกษาเป็นรายงาน จำนวน 1 เล่ม รวม 10 บท และภาคผนวก รวม 5 เรื่อง ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ
บทที่ 2 ภูมินิเวศของพื้นที่สูง
บทที่ 3 ปัญหาของพื้นที่สูง
บทที่ 4 นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง
บทที่ 5 ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง
บทที่ 6 การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา
บทที่ 7 องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง
บทที่ 8 สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์
บทที่ 9 การถอดบทเรียนการบริหารจัดการที่ดิน
บทที่ 10 สรุป

ภาคผนวก จำนวน 5 เรื่อง คือ
ภาคผนวกที่ 1 การปกครองของราชอาณาจักรไทย
ภาคผนวกที่ 2 รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก
ภาคผนวกที่ 3 ฐานข้อมูลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอในการบริหารจัดการพื้นที่สูง ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 10 หมวด
ภาคผนวกที่ 4 รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานการวิจัยของโครงการหลวง ประจำปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2544-2553 และพ.ศ. 2557-2561
ภาคผนวกที่ 5 รายชื่อนักวิจัยชาวต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือของสถาบันวิจัยชาวเขา ระหว่าง พ.ศ. 2502-2538

คณะผู้วิจัย

สรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการ “การบริหารจัดการพื้นที่สูง : ปริทัศน์สถานภาพความรู้”

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมานี้ ปัญหาการนำพื้นที่สูงซึ่งรวมถึงพื้นที่ภูเขาที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารมาใช้เพื่อการเกษตรและกิจกรรมอื่น ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อพื้นที่ป่าไม้ที่ปกคลุมพื้นที่ภูเขาและพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงถูกทำลายลง นอกจากเป็นการสูญเสียความสวยงามของทิวทัศน์แล้ว ยังเกิดการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่มที่เกิดจากฝนตกหนัก กรมพัฒนาที่ดินได้รายงานว่ามีการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 35% มากถึง 95.22 ล้านไร่ ส่งผลให้ตะกอนดินลงมาทับถมพื้นที่ด้านล่างและลำน้ำธรรมชาติต่างๆ ให้ตื้นเขิน ในกรณีดินถล่มนั้นได้เกิดขึ้นหลายครั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2543 ที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2544 ที่อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พ.ศ. 2549 ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ที่อำเภอ บ่อเกลือ จังหวัดน่าน การเกิดดินถล่มแต่ละครั้งได้สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินและสูญเสียชีวิตตลอดมาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้การที่ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารได้ถูกทำลายลงได้ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมและความแห้งแล้งเกิดขึ้นในพื้นที่ตอนล่าง ดังที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ได้ระบุไว้ว่า *“การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้เป็นสาเหตุสำคัญของการแปรสภาพเป็นทะเลทรายที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของโลก”*

ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการศึกษาและข้อเสนอจากนักวิชาการสถาบันต่างๆ ตลอดจนผลการดำเนินโครงการต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ในบางพื้นที่มาอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่มิใช่เป็นการแก้ปัญหาในภาพรวมของชาติอยู่ในลักษณะดำเนินการของแต่ละหน่วยงานปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงจึงยังคงเกิดขึ้นและคาดว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นด้วยแรงผลักดันจากประชากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งต่างก็ต้องการที่ดินเพื่อการเกษตรและกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ หากสถานการณ์เป็นไปเช่นนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม ภาครัฐจึงจำเป็นจะต้องกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงในภาพรวมของชาติขึ้นใหม่โดยเร็ว

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงของชาติขึ้นนั้นควรจะต้องรวบรวมนโยบายของรัฐ แนวคิดจากข้อเสนอในการศึกษาของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ รวมทั้งวิธีปฏิบัติของโครงการต่างๆ ที่มีจำนวนมากในอดีตถึงปัจจุบันให้เป็นระบบเสียก่อน เพื่อนำมาถอดเป็นบทเรียนและใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการปริทรรศน์นโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งประเทศทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลการศึกษาและข้อเสนอในการบริหารจัดการพื้นที่สูงของนักวิชาการ สถาบัน มูลนิธิ และองค์กรภาคเอกชน ตลอดจนโครงการพัฒนาในลักษณะต่างๆ ที่ดำเนินการมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาในลักษณะนี้ไม่มีการดำเนินการมาก่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

2. เพื่อรวบรวมผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการ และสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

3. เพื่อรวบรวมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

4. ทบทวนประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในพื้นที่สูง

5. เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ

6. เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตการศึกษา

(1) จะเป็นการรวบรวมนโยบายของรัฐ ผลการศึกษา แนวคิดและข้อเสนอของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ โครงการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคของโครงการพัฒนา ประสบการณ์นานาชาติ ข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญา

(2) สำรวจข้อมูลปฐมภูมิทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ในพื้นที่ 12 จังหวัด คือ เชียงใหม่ น่าน เชียงราย ชัยภูมิ ขอนแก่น อุทัยธานี กาญจนบุรี เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง และกระบี่ แล้วสังเคราะห์เพื่อถอดเป็นบทเรียนทั้งโครงการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

ทั้งนี้มีขอบเขตของระยะเวลารวม 13 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะที่ 2 ถึงระยะที่ 13 ภายหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 12

วิธีดำเนินการวิจัย

(1) **กรอบแนวคิดในการศึกษา**

รัฐได้กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการพื้นที่สูงมานานกว่าหกทศวรรษ และดำเนินโครงการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องทั้งโดยหน่วยงานของรัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชน นอกจากนี้ได้มีการศึกษาและข้อเสนอของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมจำนวนมากที่เน้นหนักไปเกี่ยวกับชาวเขาในพื้นที่ภาคเหนือถึงปัจจุบันปัญหาพื้นที่สูงได้เกิดขึ้นทั่วประเทศ ทั้งการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ส่งผลต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดินและภัยพิบัติต่างๆ เช่น ดินถล่ม สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก ซึ่งคาดการณ์ว่าจะเกิดภัยพิบัติที่รุนแรงยิ่งขึ้น นโยบายที่กำหนดไว้ในอดีตจึงควรมีการทบทวนและจัดทำขึ้นใหม่เพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ก่อนมีการจัดทำนโยบายขึ้นใหม่นั้น ควรมีการรวบรวมนโยบายของรัฐในอดีต รวมทั้งผลการศึกษาของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ แล้วจัดทำให้เป็นระบบเสียก่อนเพื่อนำไปใช้ประกอบในการตัดสินใจจัดทำนโยบายขึ้นใหม่ในอนาคต

วิธีการศึกษา

(1) ทบทวนวรรณกรรมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน รวม 13 ระยะ ดังที่กล่าวในขอบเขตการศึกษา

(2) ทบทวนวรรณกรรมถึงผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

(3) ทบทวนวรรณกรรมเรื่องโครงการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

(4) ทบทวนวรรณกรรมประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญาและปฏิญญา ที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในที่สูง

(5) สำรวจข้อมูลปฐมภูมิสถานภาพของพื้นที่สูงในปัจจุบันทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ 12 จังหวัด คือ เชียงใหม่ น่าน เชียงราย ชัยภูมิ ขอนแก่น อุทัยธานี กาญจนบุรี เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง และกระบี่

(6) วิเคราะห์ผลสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของผลการดำเนินการในการพัฒนาพื้นที่สูงในอดีตถึงปัจจุบันโดยใช้ประสบการณ์นานาชาติมาประกอบในการวิเคราะห์

(7) ถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

มีการใช้ข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ

(1) ข้อมูลปฐมภูมิมีการสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในพื้นที่ 12 จังหวัด ที่กล่าวข้างต้น

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการทบทวนข้อมูลนโยบายของรัฐ ที่มาจาก จดหมายเหตุ ราชกิจจานุเบกษา กฎและระเบียบที่ประกาศใช้คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1- ฉบับที่ 12 มติคณะรัฐมนตรี แผนบริหารราชการแผ่นดิน มติของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง รายงานประจำปีของส่วนราชการต่างๆ รายงานการศึกษาของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ รวมทั้งบทความต่างๆ ที่มีการจัดพิมพ์เผยแพร่

ผลการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูง พบว่าพื้นที่สูงมีปัญหาที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) การปลูกฝิ่น (3) การชะล้างพังทลายของดิน (4) ดินถล่ม (5) ปัญหาชาวเขา (6) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง และ (7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวรัฐได้มีการบริหารจัดการพื้นที่สูงมาอย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ในช่วง พ.ศ. 2499-2509 เป็นการเริ่มต้นของรัฐบาลโดยเข้าไปสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ห่างไกลคมนาคม ต่อมาในระยะที่ 2 ในช่วง พ.ศ. 2510-2524 ในช่วงนี้ได้มีการจัดตั้งโครงการหลวงขึ้นในปี 2512 โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ (1) ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษยธรรม (2) ช่วยชาวไทยโดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติคือป่าไม้และต้นน้ำลำธาร (3) กำจัดการปลูกฝิ่น และ (4) รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้องคือ ให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นป่าและทำไร่ทำสวนในส่วนที่ควรเพาะปลูก

อย่าให้ทั้งสองส่วนนี้รุกล้ำซึ่งกันและกัน ซึ่งโครงการหลวงได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะพื้นที่ที่ชาวเขาอาศัยและทำกินอยู่จนประสบความสำเร็จทั้งการกำจัดการปลูกฝิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งดิน น้ำและป่า การตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรของชาวเขา การพัฒนาอาชีพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวม ซึ่งวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้นำไปใช้ในการขยายผลในพื้นที่สูงอื่นๆ อย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา ในส่วนของรัฐบาลนั้นในช่วงระยะที่ 2 นี้ได้เน้นไปที่การพัฒนาชาวเขาโดยการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาและสถาบันวิจัยชาวเขา รวมทั้งกำหนดนโยบายรวมพวก (Integration Policy) กับชาวเขา และการควบคุม ยาเสพติด มุ่งขจัดการปลูกฝิ่นโดยการปลูกพืชทดแทน ตลอดจนการนำการพัฒนาเขตพื้นที่โดยระบบ Zonal Integrated Development เข้ามาใช้ ต่อมาในระยะที่ 3 ในช่วง พ.ศ. 2525-2545 นั้น ในปี 2535 โครงการหลวงได้จดทะเบียนเป็น “มูลนิธิโครงการหลวง” รวมทั้งได้มีการดำเนินโครงการพัฒนาตามพระราชดำริในหลายพื้นที่ของพื้นที่สูง นอกจากนั้นคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูง เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2532 หลังจากนั้นได้มีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งโครงการนี้ได้ดำเนินการต่อเป็นฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) และต่อเนื่องไปเป็นฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) จึงได้ยุติลง ส่วนการบริหารจัดการพื้นที่สูงในระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2546 ถึงปัจจุบันนั้น ในปี พ.ศ. 2547 ได้มีการจัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)” ขึ้นโดยกำหนดเป้าหมาย “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อการสนับสนุนงานโครงการหลวงและขยายผลองค์ความรู้โครงการหลวง ในปี พ.ศ. 2549 ได้เริ่มโครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินในพื้นที่ 10 ลุ่มน้ำของภาคเหนือ ภายหลังการดำเนินงานตามแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) ได้สิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ดำเนินการโดยเข้าสู่ระบบปกติของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริและสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริขึ้น หลังจากนั้นในปี 2553 ได้มีการจัดทำแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนระยะ 1 (พ.ศ. 2553-2556) และระยะที่ 2 (พ.ศ. 2557-2561) เมื่อสิ้นสุดระยะที่ 2 ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูง แนวโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2562-2564) ในช่วงเวลาระยะที่ 4 นี้ ได้มีรัฐวิสาหกิจเข้ามาพัฒนาพื้นที่สูงโดยการปลูกป่าและสร้างฝาย รวมทั้งสนับสนุนชุมชนบนพื้นที่สูงให้เปลี่ยนอาชีพจากปลูกพืชไร่มาปลูกป่า

จากการทบทวนผลจากการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้ง 4 ระยะ เป็นเวลา 60 ปีเศษนั้น พื้นที่สูงภายใต้โครงการตามพระราชดำริ โครงการพัฒนาของมูลนิธิโครงการหลวง มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน และโครงการพัฒนาที่ดำเนินการโดยส่วนราชการต่างๆ นั้น ได้แก้ไขปัญหาทั้ง 7 ประการของพื้นที่โครงการดังกล่าวข้างต้นจนประสบความสำเร็จ บางโครงการอยู่ในระหว่างดำเนินการตามลำดับของขั้นตอน

อย่างไรก็ตามพื้นที่สูงที่ยังไม่มีโครงการพัฒนาเข้าไปดำเนินการนั้นยังมีอีกจำนวนมาก จึงยังคงมีปัญหาทั้ง 7 ประการอยู่ในปัจจุบันซึ่งปัญหาที่มีอยู่อาจจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ จากการปริทัศน์สถานภาพความรู้ในการบริการจัดการพื้นที่สูง ได้มีการถอดบทเรียนเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต 10 ประการ คือ (1) ขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศ (2) ขาดคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม (3) การกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตรและการใช้ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านมีผลกระทบต่อพื้นที่สูง (4) มีการกำหนดนโยบายแต่ไม่มีแผนปฏิบัติและการปฏิบัติล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

(5) ขาดระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง (6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น (7) ปัญหาหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง จะไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชไร่ หรือระบบไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกพืช (8) ควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) (9) โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นตัวอย่างที่ควรนำไปใช้ในโครงการจัดที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงในอนาคต และ (10) การพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยและทำกินอยู่นั้น หลักเกณฑ์และวิธีการของมูลนิธิโครงการหลวงจะเป็นต้นแบบในการขยายผลที่ดีที่สุดในประเทศไทย

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการพื้นที่สูง : ปริทัศน์สถานภาพความรู้ มีวัตถุประสงค์ 6 ประการ คือ (1) เพื่อรวบรวมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน (2) เพื่อรวบรวมผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการ และสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน (3) เพื่อรวบรวมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน (4) ทบทวนประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในพื้นที่สูง (5) เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ (6) เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาพบว่ามีปัญหาที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) การปลูกฝิ่น (3) การชะล้างพังทลายของดิน (4) ดินถล่ม (5) ปัญหาชาวเขา (6) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง และ(7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวได้มีโครงการพัฒนาพื้นที่สูงมาอย่างต่อเนื่อง ผลจากการบริหารจัดการพื้นที่สูงเป็นเวลา 60 ปีเศษ ที่ผ่านมานั้น พื้นที่สูงภายใต้โครงการตามพระราชดำริ โครงการพัฒนาของมูลนิธิโครงการหลวง มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน และโครงการพัฒนาที่ดำเนินการโดยส่วนราชการต่างๆ นั้น ได้แก้ไขปัญหาทั้ง 7 ประการของพื้นที่สูงในโครงการดังกล่าวข้างต้นจนประสบความสำเร็จ บางโครงการอยู่ในระหว่างดำเนินการตามลำดับของขั้นตอน

อย่างไรก็ตามพื้นที่สูงที่ยังไม่มีโครงการพัฒนาเข้าไปดำเนินการนั้นยังมีอีกจำนวนมาก จึงยังคงมีปัญหาทั้ง 7 ประการอยู่ในปัจจุบันซึ่งปัญหาที่มีอยู่อาจจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ จากการปริทัศน์สถานภาพความรู้ในการบริการจัดการพื้นที่สูง ได้มีการถอดบทเรียนเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต 10 ประการ คือ (1) ขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศ (2) ขาดคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม (3) การกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตรและการใช้ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านมีผลกระทบต่อพื้นที่สูง (4) มีการกำหนดนโยบายแต่ไม่มีแผนปฏิบัติและการปฏิบัติล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (5) ขาดระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง (6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น (7) ปัญหาหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง จะไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชไร่ หรือระบบไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกพืช (8) ควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) (9) โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นตัวอย่างที่ควรนำไปใช้ในโครงการจัดที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงในอนาคต และ (10) การพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยและทำกินอยู่นั้น หลักเกณฑ์และวิธีการของมูลนิธิโครงการหลวงจะเป็นต้นแบบในการขยายผลที่ดีที่สุดในประเทศไทย

Executive Summary

“Highland Management: A State of Knowledge”

In the past three decades, an increasing amount of land in the highlands, which is mostly forest land in the mountains, has been utilized for agricultural and other land uses. And the problem continues to intensify. As the forests covering the mountains and areas with steep slope are destroyed, the soil erodes and landslides occur due to heavy rain, in addition to the loss of beautiful views. According to a Land Development Department report, as much as 95.22 million rais of land in areas with more than 35% slope has soil erosion problems. This results in accumulation of sediment in lowland areas, causing rivers and streams to become shallow. There have been many landslide incidents in various locations, including Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province in 1988, Lom Sak District in Phetchabun Province in 2000, Wang Chin District, Phrae Province in 2001, Laplae District, Uttaradit Province in 2006, and recently on 28 July 2018 in Bo Kluea District, Nan Province. Each landslide incident causes substantial property damages and casualties.

In addition, as a consequence of deforestation in the highlands, the downstream areas suffer from alternating flood and drought. As stated in the United Nations Convention to Combat Desertification, deforestation is the key factor that contributes to desertification in various regions around the world.

There have been a number of government policies for highland management, as stipulated in the National Economic and Social Development Plans, cabinet resolutions, and regulations issued by relevant committees. There are also study results and recommendations from scholars in various institutions. A number of highland development projects are also successfully implemented in select areas by government agencies and private organizations. But these initiatives are mostly carried out by separate agencies; they are not aiming at solving the overall problem at the national level. Consequently, problems in managing the highlands and mountains still persist. The problems are expected to intensify, because of various factors, including pressure from population growth, which increases land demand for agriculture and other activities, and climate change. If such highland management problems continue, there will be negative effects on economic and social development of the whole country. The government thus needs to formulate a new set of overall national policies for managing the highlands and mountains.

Before doing so, it is first necessary to systematically review government policies, concepts and recommendations proposed by scholars and institutions, as well as practices in a large number of projects that have been implemented so far. The objectives of the study are to draw lessons from the experience and to use such lessons in formulating future policies for managing the highlands and mountains.

This study reviews the state of knowledge in highland management that covers economic, social, political, security, and environmental aspects. It reviews research results and recommendations for highland management proposed by scholars, institutions, foundations, and non-governmental organizations, as well as development projects of various characteristics hitherto implemented. This study is the first of its kind in Thailand.

Objectives

1. to review Thailand's government policies on highland management from the past until the present;
2. to review research results, concepts, and recommendations on highland management previously proposed by scholars and various institutions;
3. to review highland development projects implemented by government agencies, foundations, and companies;
4. to review international experience in highland management, including agreements in international conventions and declarations regarding highland indigenous peoples;
5. to review problems and obstacles in the efforts of the government and other agencies to develop the highlands; and
6. to draw lessons on highland management from both successful and unsuccessful cases according to the initial goals, so as to propose policy guidelines in the future.

Study scope

1. Review government policies, research results, concepts, and recommendations on highland management previously proposed by scholars and various institutions; development projects and their problems and obstacles, international experience in highland management, including agreements in international conventions and declarations;
2. Conduct field surveys to collect primary data on physical, economic, and social characteristics in study areas in 10 provinces, namely Chiang Mai, Nan, Chiang Rai, Chaiyaphum, Khon Kaen, Uthai Thani, Kanchanaburi, Phetchaburi, Surat Thani, Nakhan Si Thammarat, Trang, and Krabi. Then synthesize the findings to draw lessons from both successful and unsuccessful projects according the initial goals, so as to formulate policy guidelines in the future.

The study examines 13 periods. The 1st period is before the 1st National Economic and Social Development Plan. The 2nd – 13th periods correspond to the 1st -12th National Economic and Social Development Plans, respectively.

Methods

(a) Conceptual framework

The Thai government has implemented highland management policies for more than six decades, while government agencies, foundations, and companies have continuously initiated various development projects for the highlands. Meanwhile, scholars and institutions have conducted studies and proposed recommendations for managing the highlands, examining their physical, economic and social issues. Many of the studies focus on hill tribe populations in the North. Highland problems now occur throughout the country, including deforestation and destruction of upstream water sources, causing soil erosion and other disasters, such as landslides and consequently property damages and casualties. In addition, due to climate change at the global level, even more severe natural disasters are expected in the future. Therefore, existing policies should be reviewed and reformulated to prepare for such situations. It is first necessary to review government policies in the past and research results and recommendations proposed by scholars and institutions, as well as problems and obstacles in implementing highland development projects. The review results could be used in future efforts to reformulate relevant policies.

(b) Study methods

1. Review government policies in 13 time periods as indicated earlier in the study scope;
2. Review research results, concepts, and recommendations on highland management previously proposed by scholars and various institutions;
3. Review highland development projects implemented by government agencies, foundations, and companies, development projects and their problems and obstacles;
4. Review international experience in highland management, including agreements in international conventions and declarations regarding highland peoples;
5. Conduct field surveys to collect primary data on highland situations, including physical, economic, and social issues, in study areas in 12 provinces, namely Chiang Mai, Nan, Chiang Rai, Chaiyaphum, Khon Kaen, Uthai Thani, Kanchanaburi, Phetchaburi, Nakhon Si Thammarat, Trang, and Krabi;
6. Analyze successful outcomes, problems, obstacles of policy implementation in highland areas from the past until the present, taking into account international experiences; and
7. Draw lessons on highland management from both successful and unsuccessful cases according to the initial goals, so as to propose policy guidelines in the future.

(c) Data

This study uses both primary and secondary data.

1. Primary data are collected from opinion surveys of government officials in study areas, which were sampled purposefully in the 12 provinces mentioned above; and
2. Secondary data on government policies are in the forms of archives, government gazettes, rules and regulations, cabinet statements to parliament, the 1st–12th National Economic and Social Development Plans, cabinet resolutions, public administration plans, resolutions of committees related to highland management, reports of relevant government agencies, research reports published by scholars and institutes, and other published articles.

Study results

Based on the literature review and interviews with government officers in the selected study areas, seven key problems are identified, as follows: (1) deforestation, (2) opium cultivation, (3) soil erosion, (4) landslide, (5) hill tribe issues, (6) occupational problems of highland populations, and (7) environmental problems. In order to solve the above problems, the government and other organizations continue to implement various highland development projects.

The study period is divided into four periods. The first period during 1956-1966 signifies the beginning of the government's highland policy when government agencies started to provide welfare support to citizens in remote areas. During the second period between 1967 and 1981, royal projects were initiated and implemented in 1969. The projects had four objectives, namely: (1) to provide humanitarian support for hill tribes; (2) to provide support to Thai citizens so as to reduce destruction of natural resources, particularly forests and water sources; (3) to eradicate opium production; (4) to preserve soil and promote appropriate land use, so that forests remain forests and farming occurs only where it should and that there is no overlapping between the two. The royal projects have been successful in developing the highlands, particularly in areas where hill tribes settle and cultivate. Opium production has been eradicated. Natural resources, including soil, water, and forests, have been preserved. Hill tribes now have permanent settlements, having developed stable occupations that lead to overall improvement of quality of life. The methods and criteria used in royal projects have subsequently been adopted and applied widely to other highland areas in Thailand. During this period, the government focused on hill tribe development by setting up self-help hill tribe settlement and Hill Tribe Research Institute. Other key policies include the "integration" policy with the hill-tribe peoples, while pursuing the narcotics control policy and eradicating opium production by promoting alternative crops. The government also introduced the "zonal integrated development" system in area development.

During the third period (1982-2002), the royal projects became registered as the Royal Project Foundation. Meanwhile, a number of development projects under the royal initiatives were implemented in several highland areas. In addition, the cabinet also approved the Highland Development Masterplan on 13 May 1989, the First Master Plan for Community Development, the Environment, and Addictive Plant Control on the Highlands (1992-1996), followed by the Second Master Plan (1997-2001) and the Third and last Master Plan (2002-2006).

During the fourth period from 2003 until the present, Highland Research and Development Institute (Public Organization) was set up in 2004 to support royal projects and diffuse the knowledge from the royal projects, with sustainable development as the fundamental goal. In 2006, the Watershed Conservation Projects, an Initiative of Her Majesty the Queen were implemented in 10 river basins in Northern Thailand. After the implementation of the Third Master Plan for Community Development, the Environment, and Addictive Plant Control on the Highlands (2002-2006) was finished, the cabinet had a resolution to transfer the operation to relevant government agencies. Later in 2009, the Pid Thong Lang Phra Foundation was established, as well as the Pid Thong Lang Phra Promotion and Development Institute. In 2010, the Master Plan for Scaling Up Royal Projects to Solve Problems in Opium Production Areas was developed for Phase One (2010-2013) and Phase Two (2014-2018). After Phase Two was finished, the name was changed to the Masterplan for Highland Development following Royal Projects to Solve Problems in Specific Areas, Phase Three (2019-2021). During the fourth period, state-owned enterprises became involved in reforestation and building weirs, as well as supporting highland communities to change occupations from growing crops to growing forest trees instead.

The results from managing the highlands in the four periods in the past 60 years indicate that some programs and projects have been successful in solving the seven problems mentioned above. These include highland development projects under the royal initiatives, development projects of the Royal Project Foundation, the Pid Thong Lang Phra Foundation, the Watershed Conservation Projects, an Initiative of Her Majesty the Queen, and several other projects initiated by various government agencies. Some ongoing projects are currently implemented step-by-step. However, a large number of highland areas in the country remain without development projects, so the seven problems still persist until now. The degrees of the problems vary from place to place.

From the review of the state of knowledge on highland management, 10 key lessons can be drawn that could be used as policy guidelines in the future, as follows: (1) Lack of a nation-wide highland development master plan; (2) Lack of a committee that coordinates overall highland development activities; (3) Certain policies with specific agricultural development and land-use objectives have impact on the highlands; (4) Policies cannot address problems

due to lack of implementation plan and delays in policy implementation; (5) Lack of databases on highland management; (6) the problem of water shortage in the highlands; (7) The smog problems during the dry season cannot be solved without changing the crop system or the shifting cultivation system because of the need to prepare land for cropping; (8) Eco-tourism in the highlands should be controlled according to the carrying capacity; (9) Land allocation for community projects under the National Land Policy Committee are good examples that should be applied to land allocation initiatives in the highlands in the future; (10) For highland development in areas with indigenous populations, the criteria and methods deployed by the Royal Project Foundation should be the best model for scaling up in Thailand.

Abstract

The research project, “Highland Management: A State of Knowledge Review,” has six objectives, namely: (1) to review Thailand’s government policies on highland management from the past until the present; (2) to review research results, concepts, and recommendations on highland management previously proposed by scholars and various institutions; (3) to review highland development projects implemented by government agencies, foundations, and companies; (4) to review international experience in highland management, including agreements in international conventions and declarations regarding highland indigenous peoples; (5) to review problems and obstacles in the efforts of the government and other agencies to develop the highlands; and (6) to draw lessons on highland management from both successful and unsuccessful cases according to the initial goals, so as to propose policy guidelines in the future.

Based on the literature review and interviews with government officers in the selected study areas, seven key problems are identified, as follows: (1) deforestation, (2) opium cultivation, (3) soil erosion, (4) landslide, (5) hill tribe issues, (6) occupational problems of highland populations, and (7) environmental problems. In order to solve the above problems, the government and other organizations continue to implement various highland development projects. The results from managing the highlands in the past 60 years indicate that some programs and projects have been successful in solving the seven problems mentioned above. These include highland development projects under the royal initiatives, development projects of the Royal Project Foundation, the Pid Thong Lang Phra Foundation, the Watershed Conservation Projects, an Initiative of Her Majesty the Queen and several other projects initiated by various government agencies. Some ongoing projects are currently implemented step-by-step. However, a large number of highland areas in the country remain without development projects, so the seven problems still persist until now. The degrees of the problems vary from place to place.

From the review of the state of knowledge on highland management, 10 key lessons can be drawn that could be used as policy guidelines in the future, as follows: (1) Lack of a nation-wide highland development master plan; (2) Lack of a committee that coordinates overall highland development activities; (3) Certain policies with specific agricultural development and land-use objectives have impact on the highlands; (4) Policies cannot address problems due to lack of implementation plan and delays in policy implementation; (5) Lack of databases on highland management; (6) the problem of water shortage in the highlands; (7) The smog problems during the dry season cannot be solved without changing the crop system or the shifting cultivation system because of the need to prepare land for cropping;

(8) Eco-tourism in the highlands should be controlled according to the carrying capacity; (9) Land allocation for community projects under the National Land Policy Committee are good examples that should be applied to land allocation initiatives in the highlands in the future; (10) For highland development in areas with indigenous populations, the criteria and methods deployed by the Royal Project Foundation should be the best model for scaling up in Thailand.

สารบาญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-2
1.3 ระเบียบวิธีวิจัย	1-2
1.4 โครงสร้างรายงานการวิจัย	1-3
เอกสารอ้างอิง	1-7
บทที่ 2 ภูมินิเวศของพื้นที่สูง	2-1
2.1 ความหมายและขอบเขตของพื้นที่	2-1
2.2 ภูเขาในประเทศไทย	2-5
2.3 แหล่งกำเนิดของแม่น้ำจากภูเขาที่สำคัญ	2-9
2.4 ป่าไม้ในประเทศไทย	2-14
2.5 ความหลากหลายทางชีวภาพ	2-18
เอกสารอ้างอิง	2-21
บทที่ 3 ปัญหาของพื้นที่สูง	3-1
3.1 ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า	3-1
3.2 ปัญหาการปลูกฝิ่น	3-20
3.3 การชะล้างพังทลายของดิน	3-24
3.4 ปัญหาดินถล่ม	3-27
3.5 ปัญหาชาวเขา	3-34
3.6 ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง	3-37
3.7 ปัญหาสิ่งแวดล้อม	3-38
3.8 การวิเคราะห์สถานการณ์พื้นที่สูงโดยระบบ DPSIR	3-48
เอกสารอ้างอิง	3-51

สารบาญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง 4-1

4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง 4-1

4.2 มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง 4-12

4.3 นโยบายของรัฐในการควบคุมการใช้พื้นที่สูง 4-39

4.4 นโยบายของรัฐในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ 4-50

4.5 นโยบายชาวเขา 4-60

เอกสารอ้างอิง 4-84

บทที่ 5 ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง 5-1

5.1 ความสำคัญของพื้นที่ภูเขา 5-1

5.2 การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ 5-8

5.3 กฎหมายระหว่างประเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง 5-23

เอกสารอ้างอิง 5-34

บทที่ 6 การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา 6-1

6.1 บทนำ 6-1

6.2 วัตถุประสงค์ 6-1

6.3 ระยะเวลาดำเนินการ 6-1

6.4 สถานที่ดำเนินการ 6-1

6.5 ระเบียบวิธีการประเมินผล 6-1

6.6 การวิเคราะห์ข้อมูล 6-2

6.7 ผลการศึกษา 6-3

6.8 บทสรุปเปรียบเทียบผลจากการสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับผลจากการทบทวนวรรณกรรม 6-28

6.9 ข้อสังเกตความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษา 6-29

เอกสารอ้างอิง 6-30

บทที่ 7 องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง 7-1

7.1 มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง 7-1

7.2 ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง 7-21

7.3 วิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง 7-30

7.4 ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง 7-32

เอกสารอ้างอิง 7-37

สารบาญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 8 สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์ 8-1

8.1 การบริหารจัดการพื้นที่สูง ระยะที่ 1 ในช่วง พ.ศ. 2499-2509 8-1

8.2 การบริหารจัดการพื้นที่สูง ระยะที่ 2 ในช่วง พ.ศ. 2510-2524 8-3

8.3 การบริหารจัดการพื้นที่สูง ระยะที่ 3 ในช่วง พ.ศ. 2525-2545 8-8

8.4 การบริหารจัดการพื้นที่สูง ระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน 8-17

8.5 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาพื้นที่สูงในแต่ละช่วงเวลา 8-33

เอกสารอ้างอิง 8-42

บทที่ 9 การถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูง 9-1

9.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง กับการดำเนินการในประเทศไทย 9-1

9.2 การถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูง 9-10

เอกสารอ้างอิง 9-30

บทที่ 10 สรุป 10-1

10.1 วัตถุประสงค์ 10-1

10.2 ภูมินิเวศของพื้นที่สูง 10-1

10.3 ปัญหาของพื้นที่สูง 10-4

10.4 นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง 10-5

10.5 ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง 10-6

10.6 การสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา 10-8

10.7 องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง 10-9

10.8 สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์ 10-10

10.9 การถอดบทเรียนการบริหารจัดการที่ดิน 10-12

สารบาญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 การปกครองของราชอาณาจักรไทย ผ1-1

ภาคผนวกที่ 2 รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก ผ2-1

ภาคผนวกที่ 3 การจัดทำฐานข้อมูล รายงานการศึกษา บทความ แนวคิด และข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง ผ3-1

ภาคผนวกที่ 4 รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานการวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ผ4-1

ภาคผนวกที่ 5 รายชื่อนักวิจัยชาวต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือของสถาบันวิจัยชาวเขา ระหว่าง พ.ศ. 2502-2538 ผ5-1

ภาคผนวกตามกำหนดระเบียบในการจัดทำรายงานของสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ภาคผนวก 1 บทความสำหรับการเผยแพร่ ผ1-1

ภาคผนวก 2 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์ ผ2-1

ภาคผนวก 3 ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมาแล้ว ผ3-1

สารบาญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2-1 พื้นที่สูงที่เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนและพื้นที่สูงที่กำหนดโดย สพวส. ในจังหวัดต่างๆ 2-2
ตารางที่ 2-2 พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนของประเทศรายจังหวัด 2-4
ตารางที่ 3-1 ลำดับเวลาการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ 3-2
ตารางที่ 3-2 เนื้อที่ชั้นคุณภาพต่างๆ ของลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ลุ่มน้ำมูล–ชี ลุ่มน้ำภาคใต้ ลุ่มน้ำภาคตะวันออก ลุ่มน้ำภาคตะวันตก ภาคกลาง ลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำชายแดน 3-4
ตารางที่ 3-3 ผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 3-6
ตารางที่ 3-4 เปรียบเทียบสาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าไม้โดย กรมป่าไม้ พ.ศ. 2539 และ พ.ศ.2559 3-8
ตารางที่ 3-5 สถิติการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ กรมป่าไม้ 3-11
ตารางที่ 3-6 สถิติการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 3-11
ตารางที่ 3-7 เนื้อที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ประกาศเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ 3-13
ตารางที่ 3-8 พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พ.ศ. 2560 3-13
ตารางที่ 3-9 เปรียบเทียบช่วงเวลาของนโยบายการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ 3-14
ตารางที่ 3-10 การวิเคราะห์สถานการณ์ป่าไม้ในภาพรวมในปัจจุบันโดยระบบ DPSIR 3-19
ตารางที่ 3-11 สรุปข้อมูลการปลูกฝิ่นและการตัดทำลายฝิ่นปี 2522/23 ถึงปี 2550/51 3-22
ตารางที่ 3-12 แสดงเนื้อที่การจำแนกชั้นความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินรายภูมิภาคและประเทศ 3-26
ตารางที่ 3-13 สถิติการเกิดเหตุการณ์ดินถล่ม ดินสไลด์ ตั้งแต่ปี 2513–2557 3-28
ตารางที่ 3-14 รายชื่อจังหวัดที่มีหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่มในประเทศไทย 54 จังหวัด 3-33
ตารางที่ 3-15 ปัญหาชาวเขาจากการทบทวนวรรณกรรมระหว่าง พ.ศ. 2504-2561 3-36
ตารางที่ 4-1 เนื้อที่ชั้นคุณภาพต่างๆ ของลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ลุ่มน้ำมูล–ชี ลุ่มน้ำภาคใต้ ลุ่มน้ำภาคตะวันออก ลุ่มน้ำภาคตะวันตก ภาคกลาง ลุ่มน้ำป่าสักและลุ่มน้ำชายแดน 4-49
ตารางที่ 4-2 จำนวนประชากรชาวเขา 4-69
ตารางที่ 4-3 จำนวนประชากรบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ.2545 และปี 2551/2552 4-69
ตารางที่ 4-4 จำนวนประชากรบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ. 2545 แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์ 4-70
ตารางที่ 4-5 จำนวนประชากรพื้นที่สูง 20 จังหวัด ในประเทศไทย พ.ศ. 2551/2552 แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์ 4-71
ตารางที่ 4-6 จำนวนหมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน/ชุมชน และราษฎรบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2559 จำนวนตามพื้นที่จังหวัด 4-71
ตารางที่ 4-7 จำนวนชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตอุทยานแห่งชาติฯ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ และเขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ จำแนกตามลุ่มน้ำ 4-72
ตารางที่ 4-8 จำนวนชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตอุทยานแห่งชาติฯ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ และเขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ จำแนกตามชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 4-73
ตารางที่ 4-9 ลำดับเวลาของนโยบายรัฐในการจัดการเกี่ยวกับการให้สัญชาติไทยแก่ชาวเขา 4-81

สารบาญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 5-1 ผลประโยชน์ทางบวกจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูเขา 5-22
ตารางที่ 5-2 ผลลบจากการท่องเที่ยวบนภูเขา 5-22
ตารางที่ 5-3 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่า 5-28
ตารางที่ 6-1 สถานภาพของพื้นที่ที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 6-16
ตารางที่ 6-2 การหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า 6-18
ตารางที่ 6-3 มาตรการในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า 6-18
ตารางที่ 6-4 สาเหตุที่ไม่สามารถหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าได้ 6-19
ตารางที่ 6-5 ข้อเสนอแนะในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า 6-19
ตารางที่ 6-6 การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ 6-19
ตารางที่ 6-7 ระดับการชะล้างพังทลายของดิน 6-20
ตารางที่ 6-8 การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน 6-20
ตารางที่ 6-9 มาตรการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน 6-20
ตารางที่ 6-10 การรับรู้การเตือนภัยเรื่องดินถล่ม 6-20
ตารางที่ 6-11 การเกิดดินถล่ม 6-21
ตารางที่ 6-12 การแก้ไขในพื้นที่ดินถล่ม 6-21
ตารางที่ 6-13 วิธีการแก้ไขปัญหาพื้นที่ดินถล่ม 6-21
ตารางที่ 6-14 การตั้งถิ่นฐานของชาวเขาในพื้นที่ศึกษา 6-22
ตารางที่ 6-15 พื้นที่ที่ชาวเขาตั้งถิ่นฐาน 6-22
ตารางที่ 6-16 การประกอบอาชีพของชาวเขา 6-22
ตารางที่ 6-17 การใช้ที่ดินของชาวเขา 6-23
ตารางที่ 6-18 ปัญหาชาวเขา 6-23
ตารางที่ 6-19 การปลูกฝิ่น 6-23
ตารางที่ 6-20 ปัญหาของประชากรบนพื้นที่สูง 6-24
ตารางที่ 6-21 การประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง 6-24
ตารางที่ 6-22 พืชที่ปลูกบนพื้นที่สูง 6-24
ตารางที่ 6-23 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ 6-25
ตารางที่ 6-24 ความขัดแย้งในพื้นที่ 6-25
ตารางที่ 6-25 คู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง 6-25
ตารางที่ 6-26 การแก้ไขความขัดแย้ง 6-25
ตารางที่ 6-27 ปัญหาหมอกควันในพื้นที่ 6-26
ตารางที่ 6-28 สาเหตุของการเกิดหมอกควัน 6-26

สารบาญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 6-29 ผลการแก้ไขปัญหาหมอกควัน 6-26
ตารางที่ 6-30 ความเห็นในการแก้ไขปัญหาพื้นที่สูงโดยใช้ระบบบริหารจัดการในปัจจุบัน 6-27
ตารางที่ 6-31 ปัญหาบางประการที่แก้ไขได้ 6-27
ตารางที่ 6-32 ความเห็นในการบริหารจัดการพื้นที่สูง 6-27
ตารางที่ 7-1 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 7-23
ตารางที่ 7-2 ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดและจังหวัดที่รับผิดชอบ 7-29
ตารางที่ 8-1 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง 8-36
ตารางที่ 9-1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง กับการดำเนินการในประเทศไทย 9-2
ตารางที่ 9-2 ช่วงเวลาการดำเนินการด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ 9-20
ตารางที่ 9-3 การเก็บกักน้ำของป่าชนิดต่างๆ 9-23
ตารางที่ 9-4 มูลค่าความเสียหายจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศป่าต้นน้ำชนิดต่างๆ 9-23

สารบาญรูป

หน้า

รูปที่ 3-1 การวิเคราะห์สถานการณ์ป่าไม้ในภาพรวมในปัจจุบัน โดยระบบ DPSIR 3-18
รูปที่ 3-2 การวิเคราะห์สถานการณ์พื้นที่สูงโดยระบบ DPSIR 3-50
รูปที่ 4-1 นโยบายของรัฐในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ 4-59
รูปที่ 8-1 ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สูงและดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน 8-31

สารบาญกรอบ

หน้า

กรอบที่ 8-1 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูงระยะที่ 1 (พ.ศ. 2499-2509) 8-4
กรอบที่ 8-2 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2510-2524) 8-9
กรอบที่ 8-3 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2525-2529) 8-15
กรอบที่ 8-4 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2555-2559) 8-32
กรอบที่ 9-1 ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงในระยะ 50 ปี ของสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โครงการหลวง 9-29
กรอบที่ 10-1 สรุปผลการวิจัยกับวัตถุประสงค์ 10-2

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมานี้ ปัญหาการนำพื้นที่สูงซึ่งรวมถึงพื้นที่ภูเขาที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารมาใช้เพื่อการเกษตรและกิจกรรมอื่น ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อพื้นที่ป่าไม้ที่ปกคลุมพื้นที่ภูเขาและพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงถูกทำลายลง นอกจากเป็นการสูญเสียความสวยงามของทิวทัศน์แล้ว ยังเกิดการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่มที่เกิดจากฝนตกหนัก กรมพัฒนาที่ดิน (2543: 37) ได้รายงานว่ามีการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 35% มากถึง 95.22 ล้านไร่ ส่งผลให้ตะกอนดินลงมาทับถมพื้นที่ด้านล่างและลำน้ำธรรมชาติต่างๆ ให้ตื้นเขิน ในกรณีดินถล่มนั้นได้เกิดขึ้นหลายครั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2543 ที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2544 ที่อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พ.ศ. 2549 ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน การเกิดดินถล่มแต่ละครั้งได้สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินและสูญเสียชีวิตตลอดมาอย่างต่อเนื่อง (กรมทรัพยากรธรณี, 2555: 1-2 ; 2561: 1)

นอกจากนี้การที่ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารได้ถูกทำลายลงได้ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมและความแห้งแล้งเกิดขึ้นในพื้นที่ตอนล่าง ดังที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ได้ระบุไว้ว่า *“การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้เป็นสาเหตุสำคัญของการแปรสภาพเป็นทะเลทรายที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของโลก”* (UNCCD, 2000: 8)

ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการศึกษาและข้อเสนอจากนักวิชาการสถาบันต่างๆ ตลอดจนผลการดำเนินโครงการต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ในบางพื้นที่มาอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่มิใช่เป็นการแก้ปัญหาในภาพรวมของชาติอยู่ในลักษณะดำเนินการของแต่ละหน่วยงาน ปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงจึงยังคงเกิดขึ้นและคาดว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นด้วยแรงผลักดันจากประชากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งต่างก็ต้องการที่ดินเพื่อการเกษตรและกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ หากสถานการณ์เป็นไปเช่นนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม ภาครัฐจึงจำเป็นจะต้องกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงในภาพรวมของชาติขึ้นใหม่โดยเร็ว

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงของชาติขึ้นนั้นควรจะต้องรวบรวมนโยบายของรัฐ แนวคิดจากข้อเสนอในการศึกษาของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ รวมทั้งวิธีปฏิบัติของโครงการต่างๆ ที่มีจำนวนมากในอดีตถึงปัจจุบันให้เป็นระบบเสียก่อน เพื่อนำมาถอดเป็นบทเรียนและใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการปริทรรศน์นโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งประเทศทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลการศึกษาและข้อเสนอในการบริหารจัดการพื้นที่สูงของนักวิชาการ สถาบัน มูลนิธิ และองค์กรภาคเอกชน ตลอดจนโครงการพัฒนาในลักษณะต่างๆ ที่ดำเนินการมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาในลักษณะนี้ไม่มีการดำเนินการมาก่อน

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

2. เพื่อรวบรวมผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการ และสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

3. เพื่อรวบรวมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

4. ทบทวนประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในพื้นที่สูง

5. เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ

6. เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

(1) จะเป็นการรวบรวมนโยบายของรัฐ ผลการศึกษา แนวคิดและข้อเสนอของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ โครงการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคของโครงการพัฒนา ประสบการณ์นานาชาติ ข้อตกลงในอนุสัญญาและปฏิญญา

(2) สำรวจข้อมูลปฐมภูมิทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ในพื้นที่ 12 จังหวัด คือ เชียงใหม่ น่าน เชียงราย ชัยภูมิ ขอนแก่น อุทัยธานี กาญจนบุรี เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง และกระบี่ แล้วสังเคราะห์เพื่อถอดเป็นบทเรียนทั้งโครงการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

ทั้งนี้มีขอบเขตของระยะเวลารวม 13 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะที่ 2 ถึงระยะที่ 13 ภายหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 12

1.3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

(1) **กรอบแนวคิดในการศึกษา**

รัฐได้กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการพื้นที่สูงมานานกว่าหกทศวรรษ และดำเนินโครงการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องทั้งโดยหน่วยงานของรัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชน นอกจากนี้ได้มีการศึกษาและข้อเสนอของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมจำนวนมากที่เน้นหนักไปเกี่ยวกับชาวเขาในพื้นที่ภาคเหนือถึงปัจจุบันปัญหาพื้นที่สูงได้เกิดขึ้นทั่วประเทศ ทั้งการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ส่งผลต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดินและภัยพิบัติต่างๆ เช่น ดินถล่ม สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก ซึ่งคาดการณ์ว่าจะเกิดภัยพิบัติที่รุนแรงยิ่งขึ้น นโยบายที่กำหนดไว้ในอดีตจึงควรมีการทบทวนและจัดทำขึ้นใหม่เพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามก่อนมีการจัดทำนโยบายขึ้นใหม่นั้น ควรมีการรวบรวมนโยบายของรัฐในอดีต รวมทั้งผลการศึกษาของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ แล้วจัดทำให้เป็นระบบเสียก่อนเพื่อนำไปใช้ประกอบในการตัดสินใจจัดทำนโยบายขึ้นใหม่ในอนาคต

(2) วิธีการศึกษา

(1) ทบทวนวรรณกรรมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน รวม 13 ระยะ ดังที่กล่าวในขอบเขตการศึกษา

(2) ทบทวนวรรณกรรมถึงผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

(3) ทบทวนวรรณกรรมเรื่องโครงการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

(4) ทบทวนวรรณกรรมประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญา ที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในที่สูง

(5) สำรวจข้อมูลปฐมภูมิสถานภาพของพื้นที่สูงในปัจจุบันทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ในพื้นที่ 12 จังหวัด คือ เชียงใหม่ น่าน เชียงราย ชัยภูมิ ขอนแก่น อุทัยธานี กาญจนบุรี เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง และกระบี่

(6) วิเคราะห์ผลสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของผลการดำเนินการในการพัฒนาพื้นที่สูงในอดีตถึงปัจจุบันโดยใช้ประสบการณ์นานาชาติมาประกอบในการวิเคราะห์

(7) ถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

(3) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ที่มาของข้อมูลนโยบายของรัฐ จะมาจาก จดหมายเหตุ ราชกิจจานุเบกษา กฎและระเบียบที่ประกาศใช้ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-ฉบับที่ 12 มติคณะรัฐมนตรี แผนบริหารราชการแผ่นดิน มติของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง รายงานประจำปีของส่วนราชการต่างๆ รายงานการศึกษาของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ รวมทั้งบทความต่างๆ ที่มีการจัดพิมพ์เผยแพร่

(4) ระยะเวลาของโครงการ

12 เดือน

1.4 โครงสร้างรายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยมี 10 บท และภาคผนวกจำนวน 5 เรื่อง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ได้กล่าวถึงที่มาและความสำคัญรวมทั้งหลักการและเหตุผลในการวิจัย วัตถุประสงค์ ซึ่งมี 6 ประการ ระเบียบวิจัย และโครงสร้างรายงานการวิจัย

บทที่ 2 ภูมินิเวศของพื้นที่สูง ได้ทบทวน 4 เรื่อง คือ (1) ความหมายและขอบเขตของพื้นที่สูง ซึ่งมีความหมายของภูเขา พื้นที่สูงและพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (2) ภูเขาในประเทศไทยซึ่งมีทิวเขาในภาคต่างๆ รวม 15 ทิวเขา (3) แหล่งกำเนิดของแม่น้ำจากภูเขาที่สำคัญ ซึ่งมีแม่น้ำที่สำคัญรวม 16 สาย (4) ป่าไม้ในประเทศไทย ได้ทบทวนป่าไม้ประเภทไม่ผลัดใบและผลัดใบชนิดต่างๆ ซึ่งเป็นที่มาของระบบนิเวศป่าไม้ในประเทศไทย และ(5) ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย ที่กล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรที่สำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญในประเทศไทย

บทที่ 3 ปัญหาของพื้นที่สูง ที่มีสาระสำคัญรวม 7 ประการ คือ (1) ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีมาตรการต่างๆ แก้ไขและป้องกันแต่ถึงปัจจุบันมีป่าไม้เหลือเพียง 102 ล้านไร่เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศหรือ 128 ล้านไร่ (2) ปัญหาการปลูกฝิ่นที่พบว่ามีการปลูกลดลงจากการดำเนินการมาตรการต่างๆ ของรัฐ (3) ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ซึ่งเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ อัตราและเนื้อที่การสูญเสียดิน (4) ปัญหาดินถล่ม โดยกล่าวถึงพื้นที่ดินถล่มที่เกิดขึ้นในอดีตและพื้นที่เสี่ยงต่อดินถล่มในจังหวัดต่างๆ (5) ปัญหาชาวเขาที่กล่าวถึงปัญหาหน่วยงานต่างๆ ศึกษาไว้สรุปได้ 8 ประการ (6) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูงทั้งการขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน การขาดโครงสร้างพื้นฐาน และ(7) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั้งปัญหามลพิษที่เกิดจากการทำเหมืองแร่ และปัญหาหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ

บทที่ 4 นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง ซึ่งครอบคลุมสาระสำคัญรวม 5 เรื่อง คือ (1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง โดยปรากฏในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เนื่องจากหลังจากนั้นไม่มีนโยบายเกี่ยวกับพัฒนาพื้นที่สูงปรากฏ (2) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2562 (3) นโยบายในการควบคุมการใช้พื้นที่สูง ซึ่งมีทั้ง กฎ ระเบียบ มติ และประกาศต่างๆ รวม 12 เรื่อง (4) นโยบายในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ โดยเฉพาะการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 (5) นโยบายชาวเขา ที่เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 และมีการปรับเปลี่ยนมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการตั้งถิ่นฐานและการให้สัญชาติไทยแก่ประชากรชาวเขา

บทที่ 5 ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง การทบทวนวรรณกรรมในบทนี้จะมี 3 เรื่อง คือ (1) ความสำคัญของพื้นที่ภูเขา ซึ่งองค์การสหประชาชาติ ได้ระบุไว้ว่ามี 7 ประการที่ทุกประเทศควรให้ความสนใจ (2) การใช้ที่ดินบนที่สูงของนานาชาติที่ได้ทบทวนถึงนาขั้นบันได และ (3) ได้ทบทวนกฎหมายและองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองซึ่งอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง

บทที่ 6 การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษาซึ่งทำการสำรวจในพื้นที่ 12 จังหวัด เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาถึงปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่สูงรวม 7 ประการ คือ (1) การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ (2) การชะล้างพังทลายของดิน (3) ดินถล่ม (4) ปัญหาชาวเขา (5) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง (6) ความขัดแย้งเรื่องการถือครองที่ดิน และ (7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม

บทที่ 7 องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง บทนี้ได้ทบทวนองค์กร ทั้งมูลนิธิ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนที่ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูงจากอดีต

บทที่ 8 สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์ ในบทนี้เป็นการสังเคราะห์นโยบายในแต่ละช่วงเวลากับผลการปฏิบัติ รวมทั้งการตอบสนองของส่วนราชการผู้ปฏิบัติ การสนับสนุนของรัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของการประกอบอาชีพบนพื้นที่สูง

บทที่ 9 การถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูง บทนี้จะเป็นการสังเคราะห์นโยบายและผลจากนโยบาย ประสบการณ์นานาชาติ ผลการสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา 12 จังหวัด แล้วถอดเป็นบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในอนาคตได้รวม 10 ประการ คือ (1) ขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศ (2) ขาดคณะกรรมการ

ประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม (3) การกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตรและการใช้ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านมีผลกระทบต่อพื้นที่สูง (4) มีการกำหนดนโยบายแต่ไม่มีแผนปฏิบัติการปฏิบัติล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (5) ขาดระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง (6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น (7) ปัญหาหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง จะไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชไร่ หรือระบบไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกพืช (8) ควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) (9) โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นตัวอย่างที่ควรนำไปใช้ในโครงการจัดที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงในอนาคต และ (10) การพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยและทำกินอยู่นั้น หลักเกณฑ์และวิธีการของมูลนิธิโครงการหลวงจะเป็นต้นแบบในการขยายผลที่ดีที่สุดในประเทศไทย

บทที่ 10 สรุป ในบทนี้จะสรุปสาระสำคัญรวม 9 เรื่อง คือ (1) วัตถุประสงค์ (2) ภูมินิเวศของพื้นที่สูง (3) ปัญหาของพื้นที่สูง (4) นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง (5) ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง (6) การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา (7) องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง (8) สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์ (9) การถอดบทเรียนการบริหารจัดการที่ดิน

นอกจากนี้ได้มีการจัดทำฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง เป็นภาคผนวก รวม 5 เรื่อง คือ

ภาคผนวกที่ 1 การปกครองของราชอาณาจักรไทย

ภาคผนวกที่ 2 รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก

ภาคผนวกที่ 3 ฐานข้อมูลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอในการบริหารจัดการพื้นที่สูง ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 10 หมวด

ภาคผนวกที่ 4 รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานการวิจัยของโครงการหลวงประจำปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553

ภาคผนวกที่ 5 รายชื่อนักวิจัยชาวต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือของสถาบันวิจัยชาวเขา ระหว่าง พ.ศ. 2502-2538

รายงานฉบับสมบูรณ์ได้ตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 6 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อรวบรวมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผลการดำเนินงานอยู่ในรายงานบทที่ 4 และบทที่ 8

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อรวบรวมผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการ และสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผลการดำเนินงานอยู่ในภาคผนวกที่ 3, 4 และ 5

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อรวบรวมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผลการดำเนินงานอยู่ในรายงานบทที่ 7 และบทที่ 8

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 4 ทบทวนประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในพื้นที่สูง

ผลการดำเนินงานอยู่ในรายงานบทที่ 5

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 5 เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ

ผลการดำเนินงานอยู่ในรายงานบทที่ 3 และบทที่ 6

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 6 เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

ผลการดำเนินงานอยู่ในบทที่ 9

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อถอดเป็นบทเรียนเป็นแนวทางในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

1. กรมทรัพยากรธรณี. 2555. ***บันทึกเหตุการณ์ดินถล่ม.*** สำนักธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม.

2. กรมทรัพยากรธรณี. 2561. ***5,000 หมู่บ้านเสี่ยง “ดินถล่ม” หลักฐาน “บ้านห้วยขาบ”อยู่แนวรอยเลื่อนปัว***. www. Thaipbs.org. สืบค้นวันที่ 31 กรกฎาคม 2562.

3. กรมพัฒนาที่ดิน. 2543. ***การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย.*** ห้างหุ้นส่วนเฟิร์สเพรส กรุงเทพฯ.

4. UNCCD. 2000. ***United Nations Convention to Combat Desertification. In Those Country Experience Serious Drought and/or Desertification Participation in Africa.*** GE.99-0193. France.

บทที่ 2

ภูมินิเวศของพื้นที่สูง

บทที่ 2

ภูมินิเวศของพื้นที่สูง

สาระสำคัญของบทนี้จะครอบคลุมรวม 5 เรื่อง คือ (1) ความหมายและขอบเขตของพื้นที่สูง (2) ภูเขาในประเทศไทย (3) แหล่งกำเนิดของแม่น้ำจากภูเขาที่สำคัญ (4) ป่าไม้ในประเทศไทย และ (5) ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายและขอบเขตของพื้นที่

เนื่องจากพื้นที่สูงที่สถาบันและส่วนราชการได้กำหนดไว้นั้นมีความแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ภูเขา

ราชบัณฑิตสถาน (2542: 825) ได้ให้ความหมายของภูเขาไว้ว่าเป็น *"พื้นที่ที่มีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบๆ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป"* และคณะอนุกรรมการจัดทำพจนานุกรมธรณีวิทยา (2530: 78) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมจากราชบัณฑิตสถานเป็นภูเขาคือ *"พื้นที่ที่มีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบๆ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป* ***และมีความลาดชันสูง****"*

2.1.2 พื้นที่สูง

พื้นที่สูงที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2548[1)] คือ *"พื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือพื้นที่ที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตรขึ้นไป หรือพื้นที่ที่อยู่ระหว่างพื้นที่ตามที่คณะกรรมการกำหนด"* ซึ่งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2559: 17) ได้ระบุไว้ในยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) หน้า 17 ว่า *"พื้นที่สูงในประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 67.22 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 53 ของพื้นที่ 20 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน แพร่ น่าน ลำปาง ตาก เพชรบูรณ์ พิษณุโลก เลย สุโขทัย กำแพงเพชร กาญจนบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี"*

2.1.3 พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน

คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา (2541: 102) ได้ให้ความหมายพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนไว้ว่าเป็น *"พื้นที่ที่ประกอบด้วยเขาและภูเขาที่ลาดชันสูง และเป็นดินตื้นที่มีหินโผล่เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะของดินมีมากมายหลายชนิดขึ้นอยู่กับชนิดของหินและสภาพความลาดชัน"* ซึ่งกรมพัฒนาที่ดิน (2562: 1-2) ได้ใช้ความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slope complex)

จากคำจำกัดความของสถาบันและหน่วยงานต่างๆ มีความแตกต่างกัน ทำให้มีเนื้อที่ของพื้นที่สูงแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์พื้นที่โดยการทับซ้อนโดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographical Information System: GIS) พบว่าพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slope complex) ที่กำหนดโดยคณะอนุกรรมการจัดทำพจนานุกรมปฐพีวิทยาและกรมพัฒนาที่ดินที่ใช้ความลาดชันเกิน 35 เป็นเกณฑ์ในการกำหนดความลาดชันเชิงซ้อนนั้น ได้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตร และ 600 เมตร ขึ้นไปทั้งหมดแล้ว

[1)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 59ก ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2548

พื้นที่สูงในการศึกษานี้จึงใช้ **“พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน”** ที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ รวม 66 จังหวัด ในประเทศไทยนอกจากนี้ได้แสดง “พื้นที่สูง” จำนวน 20 จังหวัด ตามที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงกำหนดไว้ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-1

ส่วนเนื้อที่ของพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนในจังหวัดต่างๆ รวม 66 จังหวัด นั้นได้แสดงไว้ในตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-1 พื้นที่สูงที่เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนและพื้นที่สูงที่กำหนดโดย สวพส. ในจังหวัดต่างๆ

จังหวัดที่มีพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slope เกิน 35%) [1)]	จังหวัดที่มีพื้นที่สูงกำหนดโดย สวพส. [2)]
(1) จ.กระบี่	
(2) จ.กาญจนบุรี	(1) กาญจนบุรี
(3) จ. กาฬสินธุ์	
(4) จ. กำแพงเพชร	(2) กำแพงเพชร
(5) จ. ขอนแก่น	
(6) จ. จันทบุรี	
(7) จ. ฉะเชิงเทรา	
(8) จ. ชลบุรี	
(9) จ. ชัยนาท	
(10) จ. ชัยภูมิ	
(11) จ. ชุมพร	
(12) จ. เชียงราย	(3) เชียงราย
(13) จ. เชียงใหม่	(4) เชียงใหม่
(14) จ. ตรัง	
(15) จ. ตราด	
(16) จ. ตาก	(5) ตาก
(17) จ. นครนายก	
(18) จ. นครพนม	
(19) จ. นครราชสีมา	
(20) จ. นครศรีธรรมราช	
(21) จ. นครสวรรค์	
(22) จ. นราธิวาส	
(23) จ. น่าน	(6) น่าน
(24) จ. บึงกาฬ	
(25) จ. บุรีรัมย์	
(26) จ. ประจวบคีรีขันธ์	(7) ประจวบคีรีขันธ์
(27) จ. ปราจีนบุรี	
(28) จ. ปัตตานี	
(29) จ. พะเยา	(8) พะเยา
(30) จ. พังงา	
(31) จ. พัทลุง	
(32) จ. พิจิตร	
(33) จ. พิษณุโลก	(9) พิษณุโลก
(34) จ.เพชรบุรี	(10) เพชรบุรี
(35) จ.เพชรบูรณ์	(11) เพชรบูรณ์
(36) จ. แพร่	(12) แพร่
(37) จ. ภูเก็ต	

ตารางที่ 2-1 พื้นที่สูงที่เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนและพื้นที่สูงที่กำหนดโดย สวพส. ในจังหวัดต่างๆ(ต่อ)

จังหวัดที่มีพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slope เกิน 35%) [1)]	จังหวัดที่มีพื้นที่สูงกำหนดโดย สวพส. [2)]
(38) จ. มุกดาหาร	
(39) จ. แม่ฮ่องสอน	(13) แม่ฮ่องสอน
(40) จ. ยโสธร	
(41) จ. ยะลา	
(42) จ. ร้อยเอ็ด	
(43) จ. ระนอง	
(44) จ. ระยอง	
(45) จ. ราชบุรี	(14) ราชบุรี
(46) จ. ลพบุรี	
(47) จ. ลำปาง	(15) ลำปาง
(48) จ. ลำพูน	(16) ลำพูน
(49) จ. เลย	(17) เลย
(50) จ. ศรีสะเกษ	
(51) จ. สกลนคร	
(52) จ. สงขลา	
(53) จ. สตูล	
(54) จ. สระแก้ว	
(55) จ. สระบุรี	
(56) จ. สุโขทัย	(18) สุโขทัย
(57) จ. สุพรรณบุรี	(19) สุพรรณบุรี
(58) จ. สุราษฎร์ธานี	
(59) จ. สุรินทร์	
(60) จ. หนองคาย	
(61) จ. หนองบัวลำภู	
(62) จ. อำนาจเจริญ	
(63) จ. อุดรธานี	
(64) จ. อุตรดิตถ์	
(65) จ. อุทัยธานี	(20) อุทัยธานี
(66) จ. อุบลราชธานี	

ที่มา :

[1)] กรมพัฒนาที่ดิน (2562: 1-2)

[2)] สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2559: 17)

ตารางที่ 2-2 พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนของประเทศ รายจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	เนื้อที่จังหวัด (ไร่)	พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)	
			เนื้อที่ (ไร่)[1)]	ร้อยละ[2)]
1	จ.กระบี่	2,942,820	458,382	15.58
2	จ.กาญจนบุรี	12,176,968	7,028,121	57.72
3	จ. กาฬสินธุ์	4,341,716	333,692	7.69
4	จ. กำแพงเพชร	5,379,681	1,055,807	19.63
5	จ. ขอนแก่น	6,803,744	537,152	7.89
6	จ. จันทบุรี	3,961,250	997,534	21.15
7	จ. ฉะเชิงเทรา	3,344,375	157,812	4.72
8	จ. ชลบุรี	2,726,875	234,237	8.59
9	จ. ชัยนาท	1,543,591	27,764	1.80
10	จ. ชัยภูมิ	7,986,429	2,565,505	32.12
11	จ. ชุมพร	3,756,156	1,706,870	45.44
12	จ. เชียงราย	7,298,981	4,209,281	57.67
13	จ. เชียงใหม่	12,566,911	9,545,811	75.96
14	จ. ตรัง	3,073,449	743,979	24.21
15	จ. ตราด	1,761,875	491,364	27.89
16	จ. ตาก	10,254,156	7,710,869	75.20
17	จ. นครนายก	1,326,250	392.310	29.58
18	จ. นครพนม	3,445,418	84,947	2.47
19	จ. นครราชสีมา	12,808,728	1,317,976	10.29
20	จ. นครศรีธรรมราช	6,214,064	1,630,233	26.23
21	จ. นครสวรรค์	5,998,548	492,824	8.22
22	จ. นราธิวาส	2,797,144	948,410	33.91
23	จ. น่าน	7,170,045	6,013,302	83.87
24	จ. บึงกาฬ	2,690,625	109,894	4.08
25	จ. บุรีรัมย์	6,451,803	246,832	3.83
26	จ. ประจวบคีรีขันธ์	3,979,763	1,599,522	40.19
27	จ. ปราจีนบุรี	2,976,476	241,195	8.10
28	จ. ปัตตานี	1,212,723	123,963	10.22
29	จ. พะเยา	3,959,413	2,204,980	55.69
30	จ. พังงา	2,606,809	957,630	36.74
31	จ. พัทลุง	2,140,296	429,933	20.09
32	จ. พิจิตร	2,831,883	9,615	0.34
33	จ. พิษณุโลก	6,759,909	2,352,916	34.81
34	จ. เพชรบุรี	3,890,711	2,067,887	53.15
35	จ. เพชรบูรณ์	7,917,760	3,555,076	44.90
36	จ. แพร่	4,086,624	2,489,582	60.92
37	จ. ภูเก็ต	339,396	103,557	30.51
38	จ. มุกดาหาร	2,712,394	531,687	19.60
39	จ. แม่ฮ่องสอน	7,925,787	7,591,329	95.78
40	จ. ยโสธร	2,601,040	42,854	1.65
41	จ. ยะลา	2,825,674	1,999,279	70.75
42	จ. ร้อยเอ็ด	5,187,156	26.312	0.51
43	จ. ระนอง	2,061,278	1,419,656	68.87
44	จ. ระยอง	2,220,000	248,442	11.19

ตารางที่ 2-2 พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนของประเทศ รายจังหวัด (ต่อ)

ลำดับที่	จังหวัด	เนื้อที่จังหวัด (ไร่)	พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)	
			เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ*
45	จ. ราชบุรี	3,247,789	1,031,990	31.78
46	จ. ลพบุรี	3,874,846	405,188	10.46
47	จ. ลำปาง	7,833,726	4,528,700	57.81
48	จ. ลำพูน	2,816,176	1,216,615	43.20
49	จ. เลย	7,140,383	3,898,767	54.60
50	จ. ศรีสะเกษ	5,524,985	128,205	2.32
51	จ. สกลนคร	6,003,603	5576,409	9.60
52	จ. สงขลา	4,621,181	1,087,633	23.54
53	จ. สตูล	1,549,361	486,953	31.43
54	จ. สระแก้ว	4,497,148	520,771	11.58
55	จ. สระบุรี	2,235,304	553,022	24.74
56	จ. สุโขทัย	4,122,558	1,228,593	29.80
57	จ. สุพรรณบุรี	3,348,755	406,851	12.15
58	จ. สุราษฎร์ธานี	8,057,168	2,825,380	35.07
59	จ. สุรินทร์	5,077,535	5,456	0.11
60	จ. หนองคาย	1,892,050	118,816	6.28
61	จ. หนองบัวลำภู	2,411,929	280,328	11.62
62	จ. อำนาจเจริญ	1,975,780	43,166	2.18
63	จ. อุดรธานี	7,331,439	696,588	9.50
64	จ. อุตรดิตถ์	4,899,120	2,705,964	55.23
65	จ. อุทัยธานี	4,206,404	1,978,425	47.03
66	จ. อุบลราชธานี	9,858,750	103,299	1.05
รวมทั้งหมด		**309,582,677**	**101,863,442**	

ที่มา : 1. เนื้อที่ได้จากการคำนวนโดยระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) และทำการถ่วงน้ำหนักกับเนื้อที่จากกรมการปกครอง 513,149.83 ตารางกิโลเมตร หรือ 320.718 ล้านไร่

2.ร้อยละของเนื้อที่จังหวัด

ที่มา : กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2561: 1-2)

2.2 ภูเขาในประเทศไทย

ราชบัณฑิตยสถาน (2525: 21-60) ได้จำแนกทิวเขาสำคัญในประเทศไทยไว้ว่ามี 15 ทิวเขา คือ 1.จันทบุรี 2. ดงพญาเย็น 3. แดนลาว 4. ตะนาวศรี 5. ถนนธงชัย 6. นครศรีธรรมราช 7.บรรทัด 8. ผีปันน้ำ 9. พนมดงรัก 10. เพชรบูรณ์ (เพชรบูรณ์ 1 และเพชรบูรณ์ 2) 11. ภูเก็ต 12. ภูพาน 13. สันกาลาคีรี 14. สันกำแพง 15. หลวงพระบาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จันทบุรี *ทิวเขาเริ่มจากเชิง เขาตะแบงใหญ่ ในทิวเขาบรรทัด ไปทางตะวันตก รวมยาว 281 กม. ด้านทิศเหนือของทิวเขา น้ำไหลลงแม่น้ำปราจีนบุรี แม่น้ำบางปะกง และทะเลสาบในประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ด้านทิศใต้ของทิวเขาน้ำไหลลงทะเลในอ่าวไทย*

2. ดงพญาเย็น *ทิวเขาเริ่มจาก อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี ห่างจากถนนสุรนารายณ์มาทางทิศใต้ประมาณ 3 กม. เป็นทิวยาวลงทางทิศใต้ ผ่านทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างสถานีปางอโศกกับสถานีบันไดม้า และผ่านถนนมิตรภาพ เมื่อถึง เขาฟ้าผ่า ทิวเขามีแนวไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ จนถึงเขาเขียว*

เป็นสุดทิวเขา รวมยาว 129 กม. ซีกทิศตะวันออกของทิวเขา น้ำไหลลงลำตะคอง ซีกทิศตะวันตก น้ำไหลลงแม่น้ำป่าสัก ซีกทิศใต้ น้ำไหลลงแม่น้ำนครนายก

ชื่อทิวเขานี้เดิมคงจะเรียกทิวเขา "ดงพญาไฟ" ตามชื่อดง ต่อมาถึงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ดงพญาไฟนั้นได้เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า "ดงพญาเย็น" ชื่อของทิวเขาก็คงจะได้เปลี่ยนตามไปด้วย

3. แดนลาว *ทิวเขานี้จากหลักฐานในหนังสือ Siam, Nature and Industry, issued by the Ministry of Commerce and Communications, Bangkok, 1930 กล่าวไว้ว่า "แม่น้ำโขงและแม่น้ำคง (สาละวิน) ตอนที่ขนานลงมาทางใต้ในเขตสาธารณรัฐประชาชนจีน แล้วแม่น้ำโขงแยกหักไปทางตะวันออกเฉียงใต้นั้น เพราะมีทิวเขาใหญ่ขวางอยู่ ทิวเขานี้เรียกว่า เขาแดนลาว ซึ่งตั้งอยู่ในทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวพรมแดนตะวันตกเฉียงเหนือของภาคเหนือของประเทศไทยทิวเขานี้มียอดเขาสูงๆ หลายยอด ได้แก่ เขา (ดอย) ผ้าห่มปก เขา(ดอย) ม่อนปิ่นและ เขา (ดอย) ขุนห้วยบง เป็นสันกั้นอาณาเขตระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า เมื่อถึงประเทศไทยทิวเขาจะหักไปทางทิศตะวันตกจนถึงทิวเขาถนนธงชัยมาร่วม"*

4. ตะนาวศรี *ทิวเขาเริ่มจาก เขาใหญ่ ซึ่งอยู่ในทิวเขาถนนธงชัย (ดู ถนนธงชัย) ทิวเขายาวเป็นพืดไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือจนถึงเส้นแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ต่อไปทิวเขาจะไปทางทิศตะวันตกและทิศใต้ตลอดไป ทั้งเป็นแนวเส้นแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่าอีกด้วย จนถึงประมาณและติจูด 10° 49′ เหนือ ลองจิจูด 98° 57′ ตะวันออก ทิวเขาจะเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่าง จ.ชุมพร กับ จ.ระนอง จนจดแนวถนนเพชรเกษม ตอน ชุมพร- ปากจั่น รวมยาว 834 กม. ซีกทิศเหนือและตะวันตกของทิวเขา น้ำไหลเขาเขตสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่าและลงสู่แม่น้ำกระบุรี ซีกทิศใต้และตะวันออกของทิวเขา น้ำไหลลงแม่น้ำแควน้อย แม่น้ำภาชี แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำปราณบุรี และแม่น้ำอื่นๆ ไปลงอ่าวไทย*

5. ถนนธงชัย *ทิวเขาถนนธงชัยประกอบด้วยทิวเขาเรียงขนานกัน ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ทิว ได้แก่ ทิวเขาถนนธงชัยตะวันตก ทิวเขาถนนธงชัยกลาง และทิวเขาถนนธงชัยตะวันออก ส่วนเหนือของทิวเขาถนนธงชัยทั้ง 3 ทิว ตั้งอยู่ตามแนวพรมแดนตะวันตกของภาคเหนือของไทยและเชื่อมต่อกับทิวเขาแดนลาว ซึ่งเป็นแนวพรมแดนด้านเหนือของไทย ทิวเขาถนนธงชัยตะวันตกยาวลงมาทางทิศใต้ตามแนวพรมแดนไทย-พม่า เมื่อถึง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน จะอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำเมย ซึ่งเป็นแนวพรมแดนไทย-พม่าตลอดจนถึง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก หรือประมาณละติจูด 17° เหนือ จึงสุดทิวเขานี้ ทิวเขาถนนธงชัยตะวันตกก่อตัวขึ้นโดยการโค้งงอของหินชั้น ทิวเขาถนนธงชัยกลางยาวลงมาทางทิศใต้อยู่ระหว่างแม่น้ำยวมกับน้ำแม่แจ่มมาจนถึง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน ต่อจากนี้จะอยู่ระหว่างแม่น้ำเมยกับแม่น้ำปิง จนถึง อ.อุ้มผาง จ.ตาก และต่อไปจะอยู่ระหว่างแม่น้ำแควน้อยกับแม่น้ำแควใหญ่ เรื่อยลงมาจนถึง อ.เมืองฯ จ.กาญจนบุรี จึงสิ้นสุดทิวเขานี้ ทิวเขาถนนธงชัยตะวันออกยางลงยาวลวมาทางทิศใต้อยู่ระหว่างน้ำแม่แจ่มกับแม่น้ำปิง และมาสิ้นสุดที่ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ส่วนใหญ่ของทิวเขาเหล่านี้ประกอบด้วยหินอัคนีแทรกซอน (intrusive igneous rock) ก่อให้เกิดยอดเขากลมมนสูงตะหง่าน อย่างไรก็ดี ส่วนเหนือของทิวเขาทั้ง 3 ประกอบด้วยหินปูนเป็นบริเวณกว้างขวาง และมีภูมิประเทศคารสต์ (karst) ในบริเวณนั้นด้วย ทิวเขานี้ จากหลักฐานในหนังสือ Siam, Nature and Industry, issued by the Ministry of Commerce and Communications, Bangkok, 1930 กล่าวไว้ว่า เป็นทิวเขาที่อยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำแควน้อย ใน จ.กาญจนบุรี ทิวเขายาวเป็นพืดขึ้นไปทางเหนือ ทิวเขานี้จะไปร่วมกับทิวเขาทางทิศตะวันตกของแม่น้ำแควน้อยบริเวณพระเจดีย์สามองค์ ต่อจากนั้นทิวเขาถนนธงชัยจะขึ้นไปทางเหนือเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ต่อไปทิวเขาจะอยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำปิงจนจดทิวเขาแดนลาว ซึ่งแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับ*

สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่าทางด้านทิศเหนือของประเทศไทย ส่วนทิวเขาตะนาวศรีเริ่มจากทิวเขาถนนธงชัยมาร่วม ทิวเขาจะลงไปทางใต้จนถึงถนนเพชรเกษม ตอนชุมพร-ปากจั่น ทิวเขานี้เป็นเส้นแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

6. นครศรีธรรมราช *ทิวเขาแยกมาจากทิวเขาสันกาลาคีรี ที่ เขาชีนา (จีน) (ดู สันกาลาคีรี) ไปทางเหนือ สุดเขตใน จ.นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี รวมยาว 318 กม. ซีกทิศตะวันออกของทิวเขาน้ำไหลลงอ่าวไทย ซีกทิศตะวันตกแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนแรกจาก เขาชีนา ถึงทางรถไฟสายใต้ กม. ที่ 751 น้ำไหลลงทะเลช่องมะละกา ตอนที่ 2 ต่อทางรถไฟสายใต้ กม.ที่ 751 ไปจนสุดทิวเขาน้ำไหลลงทะเลในอ่าวไทย*

7. บรรทัด *ทิวเขาเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ยาว 144 กม. ซีกทิศตะวันออกของทิวเขา น้ำไหลลงคลองเกาะปอในเขตประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ซีกทิศตะวันตกของทิวเขา น้ำไหลลงทะเลในอ่าวไทย*

8. ผีปันน้ำ *ทิวเขาผีปันน้ำ ได้รับชื่ออย่างนี้เพราะเป็นสันปันน้ำที่แบ่งไหลแยกกันไป 2 ทาง ทางหนึ่งไปสู่อ่างเจ้าพระยา อีกทางหนึ่งไปสู่อ่างแม่โขงเขาย่อยๆ หลายทิวประกอบขึ้นเป็นทิวเขาผีปันน้ำของแม่ปิง วัง ยม และน่าน ซึ่งเป็นแควของแม่น้ำเจ้าพระยา ทิวเขาทั้งทิวครอบคลุมเนื้อที่เกือบทั้งหมดของตอนกลางของภาคเหนือ ในทิศทางตะวันออกเฉียงเหนือทางตะวันตกของทิวเขานี้ เป็นทิวเขาซึ่งเรียงตัวกันตามแนวลองจิจูด มียอดเขาที่สำคัญคือ เขา (ดอยปุย ขุนออน เขา (ดอย) ผาโจ้ และ เขา (ดอย) ขุนตาล เขา (ดอย) ขุนตาล เป็นภูเขาหินแกรนิต ซึ่งตั้งขวางเส้นทางรถไฟสายเหนือ ทำให้ต้องเจาะอุโมงค์ลอดสันเขาสันหนึ่งทางใต้ของทิวเขานี้ อุโมงค์นี้เป็นอุโมงค์รถไฟที่ยาวที่สุดในภาคเหนือเรียกว่า ถ้ำขุนตาล ซึ่งอยู่ตรงเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่าง ลำปาง กับ ลำพูน ตอนกลางของทิวเขาผีปันน้ำครอบคลุมบริเวณระหว่างแม่น้ำวังกับแม่น้ำยม ยอดเขาสูงๆ มีอยู่ไม่กี่ยอด ได้แก่ กิ่ว(คอด) มันหก ซึ่งอยู่ตรงเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่าง เชียงราย กับ น่าน ทิวเขาสาขาทางเหนือเป็น 2 อ่าง คือ อ่างแม่กก กับ อ่างแม่อิง แม่น้ำทั้ง 2 สายนี้ไหลไปทางตะวันออกเฉียงเหนือไปลงแม่โขงที่ จ.เชียงราย ส่วนทิวเขาสาขาทางใต้ของทิวเขาผีปันน้ำตอนกลางเป็นสันปันน้ำ แบ่งอ่างทางใต้ออกเป็น 2 อ่าง เช่นเดียวกัน คือ อ่างแม่น้ำวัง กับอ่างแม่น้ำยม แม่น้ำทั้ง 2 ไหลไปทางใต้ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนตะวันออกของทิวเขาผีปันน้ำวางตัวอยู่ทางตะวันออกของฝั่งแม่น้ำยม เป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างน่านกับเชียงราย และระหว่างน่านกับแพร่ด้วย ยอดเขาสูงเด่นมีน้อยมาก ที่พอจะยกตัวอย่างได้ คือ เขา (ดอย) เปช้าง อยู่ทางตะวันออกของ อ.เมืองแพร่*

ทิวเขาผีปันน้ำเริ่มจากทิวเขาแดนลาวตอนแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า เริ่มจากทางทิศตะวันออกของช่องกิ่วผาวอกห่าง 2 กม. (ตรงเส้นแบ่งเขต อ.ฝางกับ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่) เป็นทิวยาวไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านถนนสายเชียงใหม่-ฝาง ตรงที่สูงที่สุดในถนนสายนี้เรียกว่า “ปางหัวโท”แล้วลงไปในทิศทางเดิมจนถึงละติจูด 19° 31´ เหนือ ลองติจูด 99° 18´ ตะวันออก รวมยาว52 กม.

9. พนมดงรัก *ทิวเขาเริ่มจากช่องตะโกซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่าง อ.ละหานทราย จ.บุรีรัมย์ กับ อ.ตาพระยา จ.ปราจีนบุรี ยาวเป็นทิวไปทางทิศตะวันออก เมื่อถึงเขตแดนที่ 28 ทิวเขานี้จะเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย จนถึงยอดห้วยเซลำเภาขึ้นมาร่วม จากยอดห้วยเซลำเภา ทิวเขาจะหักไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 54 กม.แล้วจะหักไปทางทิศเหนือตลอดจนไปถึงปากแม่น้ำมูล ในเขต อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี เป็นสุดทิวเขา ซึ่งตอนนี้เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมยาว 544 กม.*

ธรรมชาติของทิวเขา จากช่องตะโกถึงห้วยเซลำเภา ซีกทิศเหนือ น้ำไหลลงแม่น้ำมูล ซีกทิศใต้น้ำไหลลงทะเลสาบพระตะบอง จากห้วยเซลำเภาถึงปากแม่น้ำมูลซีกทิศเหนือและทิศตะวันตก น้ำไหลลงแม่น้ำมูลซีกทิศใต้และทิศตะวันออก น้ำไหลลงแม่น้ำโขง

10. เพชรบูรณ์ *ทิวเขาเพชรบูรณ์มี 2 ทิว เริ่มจากตอนเหนือของยอดแม่น้ำป่าสัก ใน อ.ด่านซ้าย จ.เลย แล้วแยกลงไปทางทิศใต้เป็น 2 ทิว ไปตามลำแม่น้ำป่าสักทั้ง 2 ฝั่ง*

เพชรบูรณ์ 1 *ทิวเขาเป็นพืดไปทางทิศตะวันออกของแม่น้ำป่าสัก ยาวลงไปทางทิศใต้ โดยเริ่มที่ เขา คือ แล้วไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 40 กม. ผ่าน เขา (ภู) อ่างจ๊อก เขาโคกภูขน เขา (ภู) ขวาง แล้วไปทางทิศใต้ตลอดไป จนถึง เขาตำบล ตรงถนนสุรนารายณ์ เป็นสุดทิวเขา รวมยาว 306 กม. ทิวเขานี้ยังยาวต่อไปทางทิศใต้อีกเรียกว่า “ทิวเขาดงพญาเย็น”*

เพชรบูรณ์ 2 *ทิวเขาเป็นพืดไปทางทิศตะวันตกของแม่น้ำป่าสัก เริ่มที่เขาค้อแล้วยาวไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 20 กม. ผ่าน เขาธงแทน แล้ววกลงทางทิศใต้ ผ่านถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก ตรง เขา(ภู) กุ่มข้าว ต่อไปผ่านถนนสายเพชรบูรณ์-ชนแดน แล้วผ่านถนนสุรนารายณ์ ไปสุดที่ ซ.พระยาเดินธง รวมยาว 389 กม. ซีกทิศตะวันออกของทิวเขา น้ำไหลลงแม่น้ำป่าสัก ซีกทิศตะวันตก น้ำไหลลงแม่น้ำน่าน*

11. ภูเก็ต *ทิวเขาต่อจากเชิงเขาหินลุ ที่ถนนเพชรเกษตร กม. ที่ 34,267 (ตอน ชุมพร-ปากจั่น) ซึ่งต่อเนื่องมาจากทิวเขาตะนาวศรี (ดู ตะนาวศรี) ทิวเขานี้ยาวเหยียดไปทางทิศใต้ เมื่อถึง จ.พังงา ทิวเขาจะหักไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ครั้นเข้าเขต จ.กระบี่ ทิวเขาจะหักไปทางทิศตะวันออก ตะวันออกเฉียงใต้จนถึงเขต จ.นครศรีธรรมราช ในเขต จ.นครศรีธรรมราช ทิวเขาจะหักขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือจนจดเชิงเขาคูหาในทิวเขานครศรีธรรมราช (ดู นครศรีธรรมราช) รวมยาว 517 กม. ซีกทิศตะวันออกของทิวเขา น้ำไหลลงอ่าวไทย ซีกทิศตะวันตก น้ำไหลลงแม่น้ำกระบุรี และ ทะเลอันดามัน กับทะเลช่องมะละกา*

12. ภูพาน *ทิวเขาเริ่มจาก เขา(ภู) ผาตากแดด ริมฝั่งขวาแม่น้ำโขง เหนือปากแม่น้ำมูลขึ้นไปประมาณ 15 กม. ใน อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี มีแนวส่วนใหญ่ทอดยาวไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือจนเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่าง อ.ส่องดาว จ.สกลนคร กับ กิ่ง อ.วังสามหมอ (อ.ศรีธาตุ) จ.อุดรธานี แล้วจึงไปทางทิศตะวันตก เมื่อเข้า อ.เมืองอุดรธานี ลดลงเป็นช่องสันเขา ผ่านทางรถไฟและทางหลวงแล้วเป็นทิวต่อไป และลงทางทิศใต้ถึง เขา(ภู) วัด ซึ่งเป็นจุดร่วมแบ่งเขตจังหวัดระหว่าง อ.หนองวัวซอ อ.โนนสัง จ.อุดรธานี กับ กิ่ง อ.เขาสวนกวาง (อ.น้ำพอง) จ.ขอนแก่น รวมยาว 600 กม.*

13. สันกาลาคีรี *ทิวเขาแบ่งเขตระหว่างประเทศไทยมาเลเซียเริ่มจากริมทะเลฝั่งตะวันตกของแหลมมลายู ใน จ.สตูล ไปทางทิศตะวันออก จนถึงยอดแม่น้ำโก-ลก ใน อ.แว้ง จ.นราธวาส รวมยาว 428 กม. ซีกทิศเหนือของทิวเขา น้ำไหลแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนแรกจากหลักเขตแดนที่ 1 ถึง เขาชีนา(จีน) น้ำไหลลงทะเลช่องมะละกา ต่อจากนั้นไปทางทิศตะวันออก จนสุดทิวเขา น้ำไหลลงทะเลในอ่าวไทย ส่วนซีกทิศใต้ของทิวเขาน้ำไหลเข้าเขตประเทศมาเลเซีย*

14. สันกำแพง *ทิวเขาเริ่มจาก เขา (1,297 ม.) ซึ่งเป็นเขาต่อมาจาก เขาเขียว (1,270 ม.) ใน อ.เมืองฯ จ.นครนายก ขึ้นไปจนถึง เขาแหลม ต่อจากนั้น ทิวเขาจะไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อเลยเขากำแพง ลงไปทางทิศใต้ประมาณ 6 กม. ทิวเขาจะหักขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้นผ่านถนนสายนครราชสีมา-กบินทร์บุรี แล้วหักลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ จนถึง เขาละมั่ง ต่อไปจึงหักไปทางทิศตะวันออกไปสุดทิวเขาช่องตะโก ทิวเขานี้เป็นที่แบ่งน้ำ ซีกทิศใต้น้ำไหลลง ค.น้ำใส ค.ทราย แม่น้ำใสใหญ่ และแม่น้ำพระปรง ส่วนในเขต อ.ตาพระยา น้ำไหลเข้าเขตประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย*

15. หลวงพระบาง *ทิวเขาหลวงพระบางเริ่มจากริมแม่น้ำโขงฝั่งขวา ใน อ.เชียงของ จ.เชียงราย ยาวลงทางทิศใต้ ประมาณ 25 กม. ต่อไปเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จนถึง อ.เชียงคำ จ.พะเยา มีแนววกไปทางทิศตะวันออกจนถึง อ.ปัว จ.น่าน ลงทางทิศใต้ ถึง อ.น้ำปาด จ.อุตรดิตถ์ ต่อจากนี้ทิวเขาอยู่ในประเทศไทยจนสุดทิวเขาที่ อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก รวมยาว 590 กม. ซีกทิศตะวันออก น้ำไหลลงแม่น้ำโขง ซีกทิศตะวันตก น้ำไหลลงน้ำแม่อิงและแม่น้ำน่าน*

ภูเขาที่มีลักษณะเด่นที่สุดและสูงที่สุดคือ ดอยอินทนนท์ สูง 2,565,3341 ม. มีชื่ออื่นคือ ดอยอ่างกา หรือดอยหลวง ดอยอินทนนท์ อยู่ในเขตรอยต่อ 3 อำเภอ คือ อ.แม่แจ่ม อ.สันป่าตอง และ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

2.3 แหล่งกำเนิดของแม่น้ำจากภูเขาที่สำคัญ

ราชบัณฑิตสถาน (2525: 61-97) ได้ระบุถึงแม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาต่างๆ ในประเทศไทย ไว้รวม 16 สาย ดังนี้

(1) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาจันทบุรี
(2) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาดงพญาเย็น
(3) แม่น้ำเกิดจากทิวเขาแดนลาว
(4) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาตะนาวศรี
(5) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาถนนธงชัย
(6) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขานครศรีธรรมราช
(7) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาผีปันน้ำ
(8) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาพนมดงรัก
(9) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาเพชรบูรณ์
(10) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาภูเก็ต
(11) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาภูพาน
(12) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาสันกาลาคีรี
(13) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาสันกำแพง
(14) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาหลวงพระบาง
(15) แม่น้ำในภาคกลาง
(16) แม่น้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3.1 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาจันทบุรี

ด้านทิศเหนือ ไม่มีแม่น้ำสำคัญ น้ำไหลลงห้วยและคลองต่างๆ ไปลงแม่น้ำพระปรง แม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำบางปะกง

ด้านทิศใต้

(1) แม่น้ำจันทบุรี
(2) แม่น้ำประแส
(3) แม่น้ำระยอง

2.3.2 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาดงพญาเย็น

ด้านทิศตะวันออกและเหนือ

(1) ลำเชิงไกร

(2) ลำตะคอง

ด้านทิศตะวันตกและใต้

(1) น้ำไหลห้วยต่างๆ ไปลงแม่น้ำป่าสัก

(2) ห้วยมวกเหล็ก

(3) แม่น้ำนครนายก

2.3.3 แม่น้ำเกิดจากทิวเขาแดนลาว

ด้านทิศตะวันตกและเหนือ น้ำไหลลงสู่สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

ด้านทิศตะวันออก

(1) น้ำแม่กก

แม่น้ำเป็นแควและไหลลงน้ำแม่กก คือ น้ำแม่ฝาง และน้ำแม่ลาว ซึ่งเกิดจากด้านเหนือของทิวเขาผีปันน้ำ

(2) น้ำรวก

แม่น้ำที่เป็นแควและไหลลงน้ำรวก คือ น้ำแม่สาย

(3) น้ำแม่สาย

น้ำแม่สาย อยู่ในเขตสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ยาว 80 กม. อยู่ในเขตประเทศไทย ยาว 15 กม. รวมทั้งสิ้นยาว 95 กม.

ด้านทิศใต้

(1) แม่น้ำปิง

แม่น้ำที่เป็นแควและไหลลงแม่น้ำปิง คือ แม่น้ำแม่แตง น้ำแม่แจ่ม น้ำแม่กวงน้ำแม่ลี้

(2) แม่น้ำแม่แตง

เมื่อพิจารณาทางด้านธรณีสัณฐานวิทยา ในภาคเหนือมีแอ่งหรือที่ต่ำซึ่งล้อมรอบด้วยภูเขาและมีรูปร่างเป็นส่วนสัดกว่าหุบเขา เรียกว่า แอ่งแผ่นดินหรืออ่าง ได้แก่ 1) อ่างแม่แจ่ม 2) อ่างแม่ตื่น 3) อ่างแม่ฝาง 4) อ่างแม่งัด 5) อ่างเวียงป่าเป้า 6) อ่างพะเยา 7) อ่างลำปาง 8) อ่างแม่น้ำยม 9) อ่างแม่น้ำน่าน 10) อ่างเก็บน้ำแม่ปิง 11) อ่างท่าปลา

2.3.4 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาตะนาวศรี

ด้านทิศตะวันออก

(1) แม่น้ำแควน้อย

แม่น้ำที่เป็นแควและไหลลงแม่น้ำแควน้อย คือ แม่น้ำภาชี

(2) แม่น้ำภาชี

(3) แม่น้ำเพชรบุรี

(4) แม่น้ำปราณบุรี

(5) คลองท่าตะเภา (แม่น้ำชุมพร)

ด้านทิศตะวันตก

(1) แม่น้ำกระบุรี

2.3.5 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาถนนธงชัย

ด้านทิศตะวันออก

(1) น้ำแม่แจ่ม

(2) แม่น้ำตื่น

(3) แม่น้ำสะแกกรัง

(4) แม่น้ำแควใหญ่

(5) แม่น้ำแม่กลอง

ห้วยที่สำคัญและยาว เป็นแควไหลลงแม่น้ำนี้ คือ ห้วยขาแข้ง และห้วยตะเพิ่น

ด้านทิศตะวันตก

(1) น้ำแม่ปาย

(2) น้ำแม่ยวม

(3) แม่น้ำเมย

2.3.6 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขานครศรีธรรมราช

ด้านทิศตะวันตก

(1) แม่น้ำตาปี

แม่น้ำที่เป็นแควและไหลลงแม่น้ำตาปี คือ แม่น้ำคีรีรัฐ

(2) แม่น้ำตรัง

ด้านทิศตะวันออก มีแม่น้ำสายสั้นๆ ไม่สำคัญ น้ำจากทิวเขาไหลลงห้วยคลอง แม่น้ำ แล้วไปลงทะเลในอ่าวไทยทั้งสิ้น

ด้านทิศตะวันออก น้ำไหลห้วยและคลองต่างๆ ในประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยทั้งสิ้น

ด้านทิศตะวันตก

แม่น้ำเมืองตราด (คลองใหญ่)

2.3.7 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาผีปันน้ำ

ด้านทิศเหนือ

(1) แม่น้ำฝาง

(2) แม่น้ำลาว

(3) แม่น้ำอิง

ด้านทิศตะวันตก น้ำแม่กวง

ด้านทิศใต้

(1) แม่น้ำวัง

(2) แม่น้ำยม

แม่น้ำยมนี้ มีแม่น้ำงาวซึ่งเป็นแควไหลมาลงทางฝั่งขวา ยาว 95 กม.

(3) น้ำแม่ลี้

2.3.8 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาพนมดงรัก

ด้านทิศเหนือ

(1) ลำนางรอง

(2) ลำชี

(3) ห้วยชะยุง

(4) ลำโดมใหญ่

(5) ลำโดมน้อย

ด้านทิศใต้และทิศตะวันตก น้ำไหลลงห้วยต่างๆ แล้วไปลงทะเลสาบพระตะบอง ในประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย และไหลลงเซลำเภา กับหัวยต่างๆ ไปลงแม่น้ำโขง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.3.9 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาเพชรบูรณ์

ทิวเขาเพชรบูรณ์

(1) แม่น้ำพอง

(2) ลำน้ำเชิญ

แม่น้ำที่เป็นแควและไหลลงลำน้ำเชิญ คือ ห้วยพรม

(3) ห้วยพรม

(4) แม่น้ำชี

แม่น้ำชีมีแม่น้ำที่ไหลมาลง คือ แม่น้ำพอง ลำปาว ลำน้ำยัง และลำคันฉู

(5) ลำคันฉู

ทิวเขาเพชรบูรณ์ 2

(1) แม่น้ำแควน้อย

(2) คลองท่าฬ่อ (แม่น้ำวังทอง)

ทิวเขาเพชรบูรณ์ 1 ด้านตะวันตก และทิวเขาเพชรบูรณ์ 2 ด้านตะวันออก

(1) แม่น้ำป่าสัก

แม่น้ำที่เป็นแควและไหลลงแม่น้ำป่าสัก มีห้วยมวกเหล็ก

(2) ห้วยมวกเหล็ก

2.3.10 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาภูเก็ต

ด้านทิศตะวันตก

แม่น้ำกระบุรี รับน้ำจากทิวเขาภูเก็ตเป็นส่วนใหญ่

ด้านทิศตะวันออก

(1) คลองหลังสวน

(2) แม่น้ำคีรีรัฐ (พุมดวง)

(3) คลองชุมพร

2.3.11 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาภูพาน

ด้านทิศเหนือ (น้ำไหลลงแม่น้ำโขง)

(1) ห้วยหลวง

(2) แม่น้ำสงคราม

(3) ห้วยน้ำอูน

(4) ลำน้ำพุง

(5) ห้วยน้ำก่ำ

(6) ห้วยบางทราย

(7) ห้วยมุก

ด้านทิศใต้ (น้ำไหลลงแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล)

(1) ลำปาว

(2) ลำเซบาย

(3) ลำเซบก

(4) ลำน้ำยัง

2.3.12 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาสันกาลาคีรี

ด้านทิศใต้ น้ำไหลลงสู่ประเทศมาเลเซียทั้งสิ้น

ด้านทิศตะวันออก

แม่น้ำโก-ลก

ด้านทิศเหนือ

(1) แม่น้ำปัตตานี

(2) แม่น้ำสายบุรี

(3) คลองอู่ตะเภา

2.3.13 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาสันกำแพง

ด้านทิศเหนือ

(1) น้ำไหลลงห้วยต่างๆ แล้วไปลงลำตะคอง

(2) ลำพระเพลิง

(3) แม่น้ำมูล

(4) ลำปลายมาศ

แม่น้ำที่เป็นแควและไหลลงแม่น้ำมูล คือ ลำพระเพลิง ลำตะคอง แม่น้ำชี ลำเซบาย ลำเซบก ลำปลายมาศ ลำชี ห้วยขะยุง ลำโดมใหญ่ และลำโดมน้อย

ด้านทิศใต้

แม่น้ำบางปะกง เป็นที่ราบของแม่น้ำพระปรง กับแม่น้ำหนุมานที่ อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี เรียก แม่น้ำปราจีนบุรี

แม่น้ำหนุมาน เป็นที่รวมของห้วยใสน้อยกับห้วยใสใหญ่ ที่ ต. จอมเพิง อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี

แม่น้ำพระปรง ใน จ.ปราจีนบุรี ยอดน้ำเกิดจากเขาใน อ.วัฒนานครไหลลงทางทิศใต้ เรียก ห้วยพระปรงน้อย ห้วยพระปรงใหญ่

2.3.14 แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาหลวงพระบาง

ด้านทิศตะวันออก น้ำไหลลงห้วยต่างๆ ในเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วไปลงแม่น้ำโขงทั้งสิ้น

ด้านทิศตะวันตก

(1) แม่น้ำน่าน

(2) แม่น้ำปาด

2.3.15 แม่น้ำในภาคกลาง

แม่น้ำเจ้าพระยา

แม่น้ำที่เป็นแควไหลลงแม่น้ำเจ้าพระยา คือ แม่น้ำสะแกกรัง และ แม่น้ำป่าสัก

แม่น้ำที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยามี 3 สาย คือ แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี

(1) แม่น้ำท่าจีน

(2) แม่น้ำน้อย

(3) แม่น้ำลพบุรี

2.3.16 แม่น้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พื้นที่ภาคนี้มีอาณาเขตกว้างใหญ่และมีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติล้อมรอบ คือ ด้านทิศเหนือมีแม่น้ำโขง ด้านทิศตะวันออกมีแม่น้ำโขงและทิวเขาพนมดงรัก ด้านทิศใต้มีทิวเขาสันกำแพงและทิวเขาพนมดงรัก ด้านทิศตะวันตกมีทิวเขาเพชรบูรณ์ และทิวเขาดงพญาเย็น น้ำซึ่งมีในห้วย ลำน้ำ คลอง และแม่น้ำ ต่างก็ไหลลงแม่น้ำโขงทั้งสิ้น แต่ตอนด้านเหนือมีพื้นที่ประมาณ 1 ใน 3 ซึ่งน้ำไหลลงแม่น้ำโขงโดยตรง ส่วนอีก 2 ใน 3 ซึ่งเป็นตอนด้านใต้ น้ำไหลลงแม่น้ำมูลเกือบทั้งหมด เพราะมีสันแนวธรรมชาติแบ่งน้ำให้ลงตอนด้านเหนือและให้ลงตอนด้านใต้ การแบ่งน้ำจากสันแนวธรรมชาติดังกล่าว มีดังนี้

ด้านทิศเหนือ (น้ำไหลลงแม่น้ำโขง) มี 2 สาย คือ

(1) น้ำเหือง

(2) แม่น้ำเลย

2.4 ป่าไม้ในประเทศไทย

Smitinand (1977: 1-15) อ้างถึงโดย นิวัติ เรืองพานิช, 2556: 24-40) ได้จำแนกป่าทั้งประเภทที่ไม่ผลัดใบและป่าประเภทที่ผลัดใบของประเทศไทย ออกเป็นป่าชนิดต่างๆ ดังนี้ คือ

2.4.1 ป่าไม่ผลัดใบ (evergreen forests) จำแนกโดยอาศัยลักษณะภายนอกที่ปรากฏ (physiognomic characteristics) คือป่าประเภทนี้พันธุ์ไม้ในป่าส่วนใหญ่จะคงมีใบเขียวชอุ่มอยู่ตลอดปี ถึงใบจะร่วงหล่นไปก็จะมีใบอ่อนแตกใหม่มาแทนที่ผลัดเปลี่ยนกันไปโดยไม่ทิ้งใบหมดพร้อมๆกันทั้งต้น หรือทั้งป่าเหมือนป่าประเภทที่ผลัดใบ และได้แบ่งป่าประเภทที่ไม่ผลัดใบนี้ออกเป็น 4 ชนิดคือ :-

ป่าดงดิบเมืองร้อน (tropical evergreen forests) แบ่งเป็นป่าดิบชื้น ดงดิบแล้งและดงดิบเขา

ป่าสนเขา (pine forest)

ป่าพรุหรือป่าบึง (swamp forests) แบ่งเป็นป่าบึงน้ำจืด ป่าเลนน้ำเค็มและป่าพรุ

ป่าชายหาด (strand vegetation หรือ beach forest)

(1) ป่าดงดิบเมืองร้อน เป็นป่าที่อยู่ในเขตที่มีความชุ่มชื้นสูง ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยเกินกว่า 1500 มม ต่อปี ดินมีความชุ่มชื้นอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่ได้ทั้งในที่ราบและที่เป็นภูเขาสูง มีกระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่ภาคเหนือลงไปจนถึงภาคใต้ ตามปกติจะไม่เกิดไฟไหม้ป่าชนิดนี้ เนื่องจากเป็นป่าที่มีความชุ่มชื้นมาก สามารถแบ่งย่อยตามสภาพความชุ่มชื้นและระดับความสูงต่ำของภูมิประเทศออกเป็น 3 ชนิด ด้วยกันคือ

(1.1) ป่าดงดิบชื้น(tropical evergreen rain forest) ป่าชนิดนี้โดยทั่วไปเรียกว่าป่าดงดิบหรือป่าฝน เป็นป่าที่มีอยู่มากทางภาคใต้และฝั่งทะเลตะวันออกแถบจันทบุรี โดยทั่วไปจะมีปริมาณน้ำฝนมากกว่า 2,000 มม. ต่อปี สภาพป่ามักจะรกทึบ ประกอบด้วยพันธุ์ไม้มากมายหลายร้อยชนิด ไม้ชั้นบนส่วนใหญ่เป็นไม้ในวงศ์ยาง (Dipterocarpaceae) มีลำต้นสูงใหญ่ตั้งแต่ 30 ถึง 50 เมตร มีเถาวัลย์และพวกปาล์ม (Palmae) ปรากฏอยู่มากโดยเฉพาะหวาย นอกจากนั้นก็มีไม้พุ่ม ไม้ล้มลุก และไม้ไผ่ต่างๆ บนต้นไม้ก็มักจะมีกล้วยไม้ชนิดต่างๆ อีกทั้งปรากฏมีมอสและเฟิร์น ขึ้นอยู่ทั่วไป รวมทั้งมีเถาวัลย์มากกว่าป่าชนิดอื่น อยู่บ้างโดยเฉพาะตามบริเวณที่มีความชุ่มชื้นมากๆ และสามารถแบ่งโดยอาศัยความแตกต่างในด้านความสูงเหนือระดับน้ำทะเลและองค์ประกอบชนิดพันธุ์ไม้ ออกเป็น 2 สังคมย่อย คือ

(1.1.1) สังคมป่าดงดิบชื้นในระดับต่ำ (lower evergreen rain forest) เป็นป่าดงดิบชื้นที่ปกคลุมพื้นที่ราบและบริเวณเชิงเขาเรื่อยขึ้นไปจนถึงระดับความสูงไม่เกิน 600 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล จำแนกชั้นเรือนยอดออกได้เป็น 2 ชั้น คือ ชั้นบนเป็นไม้ใหญ่สูงเกินกว่า 30 เมตร เรือนยอดชั้นรองลงมาเป็นไม้ขนาดกลางมีความสูงต่ำกว่า 30 เมตร

(1.1.2) สังคมป่าดงดิบชั้นในระดับสูง (upper evergreen rain forest) จะปกคลุมพื้นที่ลาดเขาที่สูงขึ้นไปในช่วง 600 ถึง 900 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล จำแนกชั้นเรือนยอดของต้นไม้ออกได้เป็น 2 ชั้น เช่นกัน

(1.2) ป่าดงดิบแล้ง (seasonal rain forest หรือ semi evergreen forest) เป็นป่าดงดิบที่มีชนิดพันธุ์ไม้ประเภทที่ผลัดใบผสมอยู่ค่อนข้างมาก มีการกระจายอยู่ทั่วไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะภาคที่มีฤดูแล้งระหว่าง 4-6 เดือน ได้แก่ ภาคกลาง บางส่วนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนมากจะปกคลุมพื้นที่ราบลุ่ม ตามบริเวณหุบเขาที่มีระดับความสูงจากน้ำทะเลประมาณ 300-600 เมตร มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1000-1500 มม. ต่อปี โครงสร้างของป่าประกอบไปด้วยเรือนยอด 3 ชั้น ไม้เด่นของเรือนยอดชั้นบนมีความสูงตั้งแต่ 25 เมตร ขึ้นไป

(1.3) ป่าดงดิบเขา (montane forest หรือhill evergreen forest) เป็นป่าดงดิบที่ขึ้นอยู่บนพื้นที่ระดับสูงจากน้ำทะเลตั้งแต่ 1000 เมตรขึ้นไป มีปริมาณน้ำฝน 1500-2000 มม ต่อปี กระจายอยู่ตามยอดเขาสูงทั่วทุกภาคของประเทศ ใต้สุดปรากฏที่ยอดเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ส่วนมากจะอยู่ตามบริเวณยอดเขาทางภาคเหนือ เช่น ดอยอินทนนท์ ดอยเชียงดาว และดอยปุย เป็นต้น สำหรับภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีอยู่บ้าง เช่น เขาใหญ่ ภูกระดึงและยอดเขาอื่นๆ ที่สูงเกินกว่า 1000 เมตรขึ้นไปในหลายจังหวัด ป่าชนิดนี้อาจแบ่งตามลักษณะโครงสร้างของป่าออกเป็น 2 สังคมย่อยคือ

ป่าดงดิบเขาระดับต่ำ (lower montane forest) ที่อยู่ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 1000 ถึง 1800 เมตร เป็นป่าที่ประกอบไปด้วยไม้ขนาดสูงใหญ่ มีเรือนยอดชั้นบนสูงถึง 30 เมตร มีไม้ขึ้นอยู่หนาแน่น มีไม้ในวงศ์ก่อ (Fagaceae) เป็นไม้เด่นผสมกับไม้ในสกุลอื่นๆ ตามพื้นป่าจะมีซากพืช (litter) ทับถมไม่มากนัก ตามต้นไม้ก็มีพืชเกาะติดน้อย

ป่าดงดิบเขาระดับสูง (upper montane forest) ที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า 1800 เมตรขึ้นไป ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างของสังคมแตกต่างกันไปอย่างเด่นชัด คือ ป่าดงดิบเขาระดับสูงนี้จะมีเรือนยอดชั้นบนสูงประมาณ 20 เมตร กิ่งก้านจะคดงอรวมตัวเป็นกระจุกบนกิ่งใหญ่ เนื่องจากอากาศหนาวเย็น ลมพัดแรงและมีความชันสูง ตามลำต้นจะมีฝอยลม กล้วยไม้และโดยเฉพาะมอสเกาะติดอย่างหนาแน่น พื้นป่ามักจะแน่นทึบ มีซากพืชอยู่มาก บางแห่งพืชอยู่มาก บางแห่งมีมอสปกคลุมเป็นบริเวณกว้าง บริเวณที่ชื้นแฉะมากๆ อาจมีข้าวตอกฤาษี (sphagnum moss) ขึ้นอยู่ได้เช่น บริเวณดอยอ่างกา บนยอดดอยอินทนนท์ ซึ่งมีความสูงมากกว่า 2,000 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล บริเวณที่โล่งบนยอดเขาสูงที่มีอากาศหนาวเย็นจะมีสภาพแวดล้อมคล้ายเขตอบอุ่น (temperate zone) เช่นที่ยอดดอยเชียงดาว ซึ่งมีความสูงประมาณ 1900 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีความชื้นสูงและอากาศหนาวเย็น ปรากฏมีพืชเมืองหนาว (subalpine vegetation) หลายชนิดขึ้นอยู่ สกุลที่พบได้แก่ Geranium, Primula, Saxifraga, Rhododendron และ Zanthoxylum เป็นต้น

(2) ป่าสนเขา ป่าชนิดนี้จะขึ้นกระจายอยู่เป็นหย่อมๆ โดยเฉพาะตามที่เป็นเขาและที่ราบบางแห่ง ส่วนมากจะอยู่ในภาคเหนือ เช่นจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง ตาก และเพชรบูรณ์ และบางแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดเลย ศรีสะเกษ สุรินทร์และอุบลราชธานี เป็นต้น โดยทั่วไปป่าสนเขาชอบขึ้นอยู่ตามสันเขาที่อากาศหนาวเย็นและดินขาดความอุดมสมบูรณ์ส่วนมากจะอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลในช่วง 200-1800 เมตร มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1000-1500 เมตรต่อปี

ป่าสนเขาในประเทศไทยมีอยู่น้อยและต้นที่มีขนาดใหญ่มักจะถูกเจาะและเผาบริเวณโคนต้นเพื่อสกัดเอาน้ำมันสน ทำให้เกิดรอยแผล ส่วนใหญ่ลำต้นคอดกิ่วและล้มตายในที่สุดสภาพป่าจึงเสื่อมโทรมและประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว หากไม่มีมาตรการป้องกันดูแลรักษาอย่างจริงจัง ปัจจุบันยังพบมีป่าสนเขาที่พอให้เห็นอยู่บ้าง ได้แก่ ป่าสนวัดจันทร์ เขตอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ และป่าสนอีกหลายแห่งในเขตอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมทั้งป่าสนในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ดอยปุย ภูกระดึง ทุ่งแสลงหลวง แม่น้ำหนาว เป็นต้น

(3) ป่าพรุหรือป่าบึง(swamp forests) เป็นป่าที่ขึ้นอยู่ในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ (wetland) มีน้ำขังอยู่เสมอ ซึ่งอาจจะเป็นบริเวณที่ราบลุ่มสองฝั่งลำน้ำ ตามหนอง บึง ปากแม่น้ำ ตลอดจนชายฝั่งทะเลที่มีดินเลนและน้ำทะเลท่วมถึง ส่วนมากจะอยู่บริเวณที่มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยมากกว่า 2000 มม. ต่อปี การที่พืชพรรณต่างๆ ต้องดำรงชีพอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีน้ำขังชื้นแฉะอยู่เช่นนี้ ทำให้เกิดการปรับตัวและมีลักษณะพิเศษเช่น ที่โคนต้นมักจะมีพูพอน (buttress) ระบบรากส่วนใหญ่จะเป็นรากแขนงแผ่กว้างและแข็งแรง มีรากหายใจ (pneumatophores) เพื่อช่วยในการหายใจและรากค้ำยัน (stilt root) ช่วยในการพยุงลำต้น สามารถจำแนกตามสภาพแวดล้อมออกเป็น 3 ชนิดย่อย คือ

ป่าบึงน้ำจืด (freshwater swamp forest)
ป่าเลนน้ำเค็ม (mangrove swamp forest) และ
ป่าพรุ (peat swamp forest)

2.4.2 ป่าผลัดใบ (deciduous forests) บริเวณพื้นที่ในภาคเหนือภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 1000 เมตร มีสภาพภูมิอากาศค่อนข้างแห้งแล้งมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 800-1200 มม ต่อปี ดินมักจะเป็นดินร่วนปนทราย ดินปนกรวด บางแห่งก็เป็นดินลูกรัง พันธุ์ไม้ที่ขึ้นปกคลุมพื้นที่แถบนี้ส่วนใหญ่จะพากันทิ้งใบในฤดูแล้งและเริ่มแตกใบใหม่ในต้นฤดูฝน จัดได้ว่าเป็นป่าประเภทผลัดใบหรือบางครั้งเรียกว่า monsoon forest ไม้ในป่าประเภทนี้จะปรากฏมีวงปี (annual rings) ความสูงของไม้ในป่าผลัดใบโดยเฉลี่ยจะสูงประมาณ 20-25 เมตร ซึ่งต่ำกว่าไม้ใน

ป่าไม่ผลัดใบ ในฤดูแล้งจะมีไฟป่าเกิดขึ้นเป็นประจำ ป่าชนิดนี้ไม่ปรากฏในภาคใต้เลย Smitinand (1977) ได้แบ่งป่าผลัดใบในประเทศไทยออกเป็น 3 ชนิด คือ

ป่าเบญจพรรณ (mixed deciduous forest)
ป่าเต็งรัง (deciduous dipterocarps forests) และ
ป่าทุ่งหรือป่าหญ้า (savanna forest)

(1) ป่าเบญจพรรณ บางครั้งเรียกว่าป่าผสมผลัดใบ เป็นป่าที่ประกอบไปด้วยพันธุ์ไม้หลายชนิด และส่วนมากจะทิ้งใบในฤดูแล้งจนเหลือแต่กิ่งก้าน เนื่องจากในช่วงฤดูแล้งพืชขาดแคลนน้ำที่จะใช้ในการคายน้ำจึงต้องปรับตัวโดยการทิ้งใบเพื่อลดการคายน้ำของต้นไม้ ป่าชนิดนี้ในบางพื้นที่จะมีไม้สัก (Tectonagrandis Linn.) เป็นไม้เด่น ขึ้นเป็นกลุ่มไม้สักล้วนๆ อาจมีไม้อื่นแทรกอยู่บ้าง เช่นในทางภาคเหนือและบางแห่งในภาคกลาง เพื่อความสะดวกบางครั้งจึงเรียกป่าชนิดนี้ว่าป่าไม้สัก (Teak-bearing forest) ป่าไม้สักมีถิ่นกำเนิดลงมาใต้สุดถึงจังหวัดกาญจนบุรี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีป่าเบญจพรรณอยู่ไม่มากนักมักจะเกิดขึ้นเป็นหย่อมเล็กๆ และปกติตามธรรมชาติจะไม่มีไม้สักขึ้นอยู่ ลักษณะของป่าเบญจพรรณโดยทั่วไปจะเป็นป่าโปร่ง ประกอบด้วยต้นไม้ขนาดกลางเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ป่าไม่รกทึบ มีไม้ไผ่ชนิดต่างๆ ขึ้นอยู่มาก ในฤดูแล้งต้นไม้เกือบทั้งหมดจะพากันผลัดใบจึงมีเชื้อเพลิงสะสมอยู่มาก ทำให้เกิดมีไฟไหม้ป่าชนิดนี้เป็นประจำทุกปี จากความแตกต่างในลักษณะสภาพภูมิประเทศและลมฟ้าอากาศ สามารถแบ่งป่าเบญจพรรณออกเป็น 3 ชนิดย่อยด้วยกัน คือ

(1.1) ป่าเบญจพรรณชื้นระดับสูง (moist upper mixed deciduous forest) คือ ป่าเบญจพรรณที่ค่อนข้างชื้น ขึ้นอยู่ในช่วง 300-600 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ดินมักจะเป็นดินร่วน (loamy) ที่เกิดจากหินปูนหรือหินแกรนิต สามารถจำแนกเรือนยอดออกได้เป็น 3 ชั้น เรือนยอดชั้นบนประกอบด้วยพันธุ์ไม้หลายชนิด

(1.2) ป่าเบญจพรรณแล้งระดับสูง (dry upper mixed deciduous forest) เป็นป่าที่อยู่ตามสันเขาที่ระดับความสูง 300-500 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล สภาพป่าจะโปร่งมีความหนาแน่นน้อยกว่าป่าเบญจพรรณชื้นระดับสูง เนื่องจากมีการสูญเสียน้ำจากการคายระเหยและดินถูกชะล้างพังทลายมาก เรือนยอดของป่ายังคงมีอยู่ 3 ชั้น

(1.3) ป่าเบญจพรรณระดับต่ำ(lower mixed deciduous forest) ป่าชนิดนี้จะเกิดในที่ราบต่ำ บริเวณที่ค่อนข้างจะแห้งแล้งช่วงระดับความสูง 50-300 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ดินอาจเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินลูกรัง มีชั้นเรือนยอด 3 ชั้น เช่นกัน เพียงแต่เรือนยอดชั้นบนจะไม่มีไม้สักเหมือนป่าเบญจพรรณระดับสูง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่ใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างป่าเบญจพรรณระดับต่ำกับป่าเบญจพรรณระดับสูง ป่าเบญจพรรณระดับต่ำจึงจัดเป็น nonteak-bearing forest

(2) ป่าเต็งรัง บางครั้งเรียกว่าป่าแดง ป่าโคก หรือป่าแพะ พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง ไม่ปรากฏว่ามีป่าชนิดนี้ในภาคใต้และภาคตะวันออก นอกจากหมู่ไม้เหียง (DipterocarpusobtusifoliusTeijsm ex Miq.) ที่พบเห็นอยู่บ้างที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและทางตอนเหนือของจังหวัดปราจีนบุรีต่อกับจังหวัดนครราชสีมาจะมีป่าชนิดนี้เป็นแนวแคบๆ เท่านั้นสภาพป่าโปร่งขึ้นอยู่ทั้งในที่ราบและบนภูเขาที่ความสูง 50-1300 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ส่วนใหญ่เป็นดินทรายและดินลูกรัง บางแห่งจะมีหินโผล่ (rock outcrop) เนื่องจากมีไฟไหม้ทุกปีและมีการชะล้างพังทลายของดินสูง ต้นไม้ในป่าจะมีขนาดเล็ก ความสูงประมาณ 20-25 เมตร แต่ถ้าอยู่บนสันเขาหรือมีสภาพแห้งแล้งมากก็จะสูงเพียง 15-20 เมตรเท่านั้น การที่มีไฟไหม้ป่าทุกปีทำให้ต้นไม้ต้องปรับตัว ดังนั้นต้นไม้ที่ดำรงชีพเป็นไม้ที่มีเปลือกหนา ทนไฟ และทนความร้อนได้ดี รวมทั้งมีความสามารถในการแตกหน่อสูง ไฟกับป่าเต็งรัง

จึงเป็นของคู่กัน ไฟเท่านั้นที่จะสามารถคงสภาพของป่าเต็งรังไว้ได้ หากไม่มีไฟ ป่าเต็งรังก็จะค่อยๆ เปลี่ยนสภาพไปเป็นป่าชนิดอื่น

(3) ป่าทุ่งหรือป่าหญ้าเป็นป่าที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ป่าธรรมชาติชนิดอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้นได้ถูกทำลายไปหมด ดินมีสภาพเสื่อมโทรม ต้นไม้ไม่อาจขึ้นหรือเจริญเติบโตต่อไปได้พวกหญ้าต่างๆ จึงเข้ามาแทนที่จะพบอยู่ทั่วไปตามภาคต่างๆ ของประเทศไทย

2.5 ความหลากหลายทางชีวภาพ

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2537: 55-59) ได้อธิบายถึงทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทยไว้ดังนี้

"ประเทศไทยอยู่ในเขตร้อน ตั้งอยู่บนคาบสมุทร ภูเขาทางภาคเหนือเป็นเทือกเขาที่ติดต่อกับเทือกเขาหิมาลัย และมีทิวเขาทอดตัวลงทางใต้ เช่น เทือกเขาธงชัย เทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งกั้นชายแดนไทย-พม่า นอกจากนี้ยังมีเทือกเขาภูเก็ต เทือกเขานครศรีธรรมราชทอดตัวลงทางใต้ลงไปถึงชายแดนจดเทือกเขาสันกาลาคีรี ส่วนทางภาคกลางต่อภาคอีสานก็มีเทือกเขาเพชรบูรณ์ เทือกเขาดงพญาเย็น และเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นชายแดนไทยกัมพูชา ประเทศไทยเป็นที่รวมของพรรณพืช 3 เขต คือ (1) Indo-Burma, (2) Annmeticและ (3) Melesiaและเป็นที่รวมของพันธุ์สัตว์ 3 เขต คือ Sino Himalayan, Indo-Chinese และ Sundaicประเทศไทยเป็นรอยต่อระหว่างป่าดงดิบขึ้นกับป่าผลัดใบเขตร้อนของโลก

ในประเทศไทยสังคมพืชนั้นหลากหลาย อยู่ชิดติดต่อกันคล้ายโมเสค (Mosaic of Vegetation) บ่อยครั้งที่พบว่าริมห้วยเป็นป่าดิบมีหวาย สูงขึ้นไปเพียงเล็กน้อยเป็นป่าเบญจพรรณผลัดใบและห่างออกไปไม่มากเป็นป่าเต็งรังสูงขึ้นไปอีกนิดเป็นป่าดิบเขา สังคมพืชต่างๆ นี้อยู่ใกล้ชิดติดต่อกัน จำนวนสิ่งมีชีวิตก็หลากหลายตามไปด้วย หรือบนภูเขาหินปูนแถบกาญจนบุรีบนด้านลาดทิศใต้เป็นป่าไผ่ ส่วนด้านลาดทิศเหนือเป็นป่าผลัดใบ มีไม้ตะแบกและไผ่รวมกัน แต่ตามริมห้วย และสันเขาเป็นป่าดงดิบ

ประเทศไทยมีพืชที่มีท่อลำเลียง 10,000 ชนิด (ความจริงในภูมิภาค Melesian มีพรรณไม้ดอก 25,000 ชนิด ประมาณ 10 % ของพืชในโลก) ไทยมีหวาย 55 ชนิด ในโลกมีหวายทั้งหมด 600 ชนิด มีไผ่ 41 ชนิด ขณะที่ในเอเชียอาคเนย์มีไผ่ไม่ต่ำกว่า 200 ชนิด มีต้นไม้ในวงศ์ยาง 65 ชนิด ขณะที่ทั้งโลกมีต้นไม้ในวงศ์ยาง 500 ชนิด เรามีกล้วยไม้ไม่ต่ำกว่า 1,000 ชนิด นก 916 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 282 ชนิด สัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบก 105 ชนิด งู 150 ชนิด เต่า 28 ชนิด ปลาน้ำจืด 600-650 ชนิด

ใต้คอคอดกระ ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้น (Tropical Rain Forest) มีไม้วงศ์ยาง (Dipterocarpeae) เป็นไม้เด่น มีจำนวนชนิดพรรณพืชมากที่สุด คล้ายคลึงกับป่าในทางมาเลเซีย มีความสลับซับซ้อน ยิ่งเป็นป่าดิบที่ลุ่มต่ำแล้ว จะมีพรรณพืชต่อหน่วยเนื้อที่มากที่สุด มีพืชจำพวกหวาย พืชในวงศ์ขิงข่าและพวกปาล์มหลายชนิด เช่น ระกำ หลุมพี ต๋าว หรือลูกชิด มีพืชสมุนไพรมากมายจนคนป่าชาไกดำรงชีวิตอยู่ในประเภทนี้ ได้รับฉายานามว่า จ้าวแห่งสมุนไพร เหนือคอคอดกระ ภูมิอากาศมีฤดูกาลชัดเจนขึ้นมีป่าดงดิบที่สำคัญประเภทหนึ่งคือป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) ซึ่งอยู่ระหว่างป่าดิบขึ้นกับป่าผลัดใบ ป่าดิบแล้งนี้มีต้นไม้ในวงศ์ไม้ยางน้อยกว่าป่าดิบขึ้นทางใต้แต่มีเปอร์เซ็นต์พืชประจำถิ่น (endemic) สูง เช่น ตะเคียนหิน เคียมคะนอง สะเดาปัก ความจริงแล้ว ป่าชนิดนี้มีจำนวนชนิดพืชมากที่สุดในเขต Indo-Burma มีไม้ผลมากมาย เช่นคอแลน (ลิ้นจี่ป่า) หยี มะม่วงป่า ขนุนป่า สะตอ มะไฟ เป็นต้น ป่าชนิดนี้มักพบไม่เกิน 400 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ตัวอย่างป่าดิบแล้งที่สำคัญคือ ป่าดงพญาเย็น แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ป่าดิบแล้งในประเทศไทยได้ถูกทำลายเปลี่ยนเป็นไร่ข้าวโพดและที่เกษตรกรรมเกือบหมดแล้ว เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยในเขตอุทยานแห่งชาติ เช่น เขาใหญ่ ทับลาน และที่เป็นผืนใหญ่สุดท้ายคือบริเวณป่าพนมสารคาม หรือป่ารอยต่อ

5 จังหวัด และมีเป็นแถบเล็กๆ ระหว่าง ชายแดนประเทศไทยกับกัมพูชา ครั้งหนึ่งป่าชนิดนี้เคยมีมากในภาคอีสานและภาคกลาง

ป่าผลัดใบในประเทศมีจำนวนชนิดพืชน้อยกว่าป่าดงดิบ ที่สำคัญคือเบญจพรรณผลัดใบ (Mixed Deciduous Forest) ซึ่งนอกจากมีไม้มีค่า เช่น สัก แดง ประดู่ มะค่า ตะแบก แล้ว ยังมีไม้ไผ่นานาชนิด มีพืชที่เป็นอาหารได้ หลายอย่าง ทั้งที่เป็นใบ ดอก ผล เห็ดและพืชหัว เช่น มัน กลอย ป่าชนิดนี้ไม่มีต้นไม้ในวงศ์ไม้ยาง เนื่องจากมีไม้มีค่า ดินก็ดีป่าชนิดนี้จึงถูกรบกวน ทำลาย เปลี่ยนเป็นไร่อ้อย ไร่สับปะรด ยาสูบ และนาข้าว ปัจจุบันจะหาป่าที่สมบูรณ์มีน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าไม้สักที่มีสภาพดีแทบจะหาไม่ได้แล้ว ป่าชนิดนี้มักอยู่ไม่เกิน 700 เมตร พบตามภูเขาต่างๆ ในภาคเหนือ ป่าสักโดยทั่วไปแล้วมีต้นสัก อยู่เพียง 10-20% บริเวณที่มีไม้สักอุดมสมบูรณ์ มักอยู่ใกล้ลำน้ำ บนภูเขามีต้นสักไม่มาก ป่าสักผืนใหญ่ผืนสุดท้ายอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำยม ซึ่งกำลังจะสร้างเขื่อนในบริเวณ ดังกล่าว

ป่าผลัดใบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือป่าเต็งรัง (Dry Dipterocarp Forest) เป็นป่าโปร่งผลัดใบ มีไม้วงศ์ยางที่สำคัญคือ เต็ง รัง เหียงและพลวงและพบพรรณไม้ยาง ไม้ผลัดใบที่กระจายจากตะวันตกสู่ตะวันออก (Indo Burma element)คือ ต้นพะยอม และไม้วงศ์ยางที่กระจายจากตะวันออกสู่ตะวันตก (Indo-Chinese element) คือ ต้นยางกราด ป่าเต็งรังความจริงพบเฉพาะในเขมร ลาว ไทย พม่า เท่านั้น ปรกติมักไม่พบไม้ไผ่ในป่าชนิดนี้ ยกเว้นหญ้า เห็ด โจด ป่าชนิดนี้ทนต่อการตัดฟัน ให้ไม้ใช้สอย เช่น ฟืน ใบตองตึง และอาหาร เช่น ผักหวาน เห็ดชนิดต่างๆ ป่าชนิดนี้มีมากในอีสานและภาคเหนือ แต่ถูกทำลาย ที่ใดเป็นที่ราบเปลี่ยนเป็นนาข้าว ที่ดอนก็เปลี่ยนเป็นไร่ปอ ไร่มันสำปะหลัง ป่าเต็งรังพบมากในที่ราบสูงโคราช ส่วนในภาคเหนือก็อยู่ตามภูเขามักไม่เกินระดับ 1,000 เมตร ในระดับสูง 1,000 จะพบไม้สนสองใบเข้ามาปะปนอยู่ด้วย

ในที่สูงเกิน 1,000 เมตร มักพบป่าดิบเขาซึ่งรวมพืชเขตอบอุ่น (Temperate) ไว้ถึง 59 ชนิด ไม้ก่อของไทยมีถึง 94 ชนิด หรือประมาณร้อยละ 19 ของไม้ก่อทั้งหมดในเอเชียอาคเนย์ ป่าดิบเขาในแต่ละภาคไม่เหมือนกัน ป่าดิบเขาในทางภาคเหนือได้รับอิทธิพลของพันธุ์พืชเขตเทือกเขาหิมาลัยและจีนใต้ภาคอีสานได้รับอิทธิพลของพันธุ์พืชเขตเทือกเขาอันนัมและจีนใต้ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลของพันธุ์พืชเทือกเขาพนม กระวานและเขมรต่ำส่วนภาคใต้ได้รับอิทธิพลของพันธุ์พืชเขตมาเลเซีย ป่าดิบเขามีต้นไม้ในวงศ์ไม้ก่อ (Fagaceae) และในวงศ์อบเชย (Lauraceae) เป็นพืชเด่น ไม้ในวงศ์ยางไม่มี และพบไม้พวกสนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสนสามใบอยู่เป็นหย่อมๆ

ป่าบนเขาหินปูนก็มีลักษณะพิเศษ มีการศึกษากันน้อย ภูเขาหินปูนของดอยเชียงดาวมีสังคมพืชกึ่งอัลไพน์ ซึ่งประกอบด้วยพืชล้มลุกและไม้พุ่มภูเขาหินปูนที่มีลักษณะแบบ Karst ซึ่งมีกระจัดกระจายในภาคกลางและภาคใต้จะมีป่าแคระ จำนวนชนิดพืชมีหลายอย่าง และมีเปอร์เซ็นต์พืชประจำถิ่นสูง พืชพื้นล่างมีหลายชนิด เช่นรองเท้านารีชนิดต่างๆ และพวกปาล์ม

ป่าที่น้ำจืดท่วมถึง ปัจจุบันมีเหลือน้อยมาก ป่าชนิดนี้เมื่อก่อนอยู่ตามแม่น้ำใหญ่ๆ เช่น ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำตาปี สังคมพืชน้ำท่วมถึงลุ่มแม่น้ำมูล ชาวบ้านเรียกว่า ป่าบุ่ง ป่าทาม มีไม้พุ่ม หวาย เหลืออยู่น้อยมากในภาคใต้ตอนล่างมีป่าพรุ (Peat Swamp Forest) ซึ่งมีลักษณะเป็นกรดจัดมีหวายตะคร้าทอง หมากแดง สะท้อนนก ความจริงป่าชนิดนี้มีพืชชั้นสูงไม่น้อยกว่า 300 ชนิด มีพืชในวงศ์ปาล์มและหวายถึง 13 ชนิด ป่าพรุปัจจุบันเหลือเพียงเล็กน้อยในจังหวัดนราธิวาส และถูกรบกวนเปลี่ยนสภาพไปมาก

ป่าชายเลนตามชายฝั่งทะเลมีพรรณไม้ถึง 74 ชนิด เคยมี 2.3 ล้านไร่ เป็นป่าที่น่าเป็นห่วง ถูกทำลายไปแล้วเกือบครึ่งหนึ่ง ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง การทำเหมืองแร่ นาเกลือ การขยายเมืองและโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้การควบคุมการทำไม้ก็ยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ป่าเสื่อมโทรมไปมาก ป่าชายเลนนอกจากมีคุณค่าในตัวเองแล้ว ยังมีส่วนเกื้อกูลในการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร

ทางทะเลอีกด้วย ส่วนฝั่งทะเลที่เป็นทรายก็มีป่าชายหาด (Beach Forest) ถูกบุกรุกเป็นที่อยู่อาศัยและทำสวนมะพร้าว เหนือน้อยมาก เช่นที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้าเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง

สังคมพืชนั้นมีลักษณะเป็นโมเสค ตามริมน้ำมีสภาพป่าที่ชอบความชุ่มชื้นสูง เมื่อห่างจากลำน้ำ สภาพป่าก็เปลี่ยนไป ตามเชิงเขาและสันเขา บางครั้งก็พบป่าคนละประเภท จำนวนชนิดของสัตว์และพืชจะลดลงเมื่อความสูงจากระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้น ในป่าดงดิบภาคใต้มีนกมากกว่า 30 ชนิด อาศัยเฉพาะริมน้ำร้อยละ 90 ของนกในป่าดงดิบจะอยู่ต่ำกว่าระดับ 2,000 เมตร และส่วนใหญ่นกและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมในป่าดิบจะอยู่ในระดับต่ำกว่า 350 เมตร ป่าที่ลุ่มต่ำจึงมีความสำคัญสูงในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและสัตว์เป็นที่น่าเสียดายที่ประเทศได้สูญเสียป่าที่ลุ่มต่ำผืนใหญ่ๆ ไปเกือบหมดแล้ว เพราะที่ลุ่มต่ำมักถูกทำการเพาะปลูกและอยู่ใต้อ่างเก็บน้ำที่เกิดจากการ สร้างเขื่อนขนาดใหญ่ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนกว่าสิบเขื่อนแล้วป่าที่ลุ่มต่ำผืนใหญ่ชิ้นสุดท้ายได้อยู่ภายใต้อ่างเก็บน้ำเขื่อนเชียวหลานทุกวันนี้ไม่มีใครได้พบเห็นทุเรียนป่าและมังคุดป่าทั้งนี้ก็เพราะไม้ผลสองชนิดนี้ตามธรรมชาติเกิดอยู่ในป่าตามหุบเขา และที่ลุ่มน้ำท่วมในฤดูฝน ซึ่งที่เช่นนี้ถูกเปลี่ยนเป็นที่เพาะปลูกไปหมดแล้ว นับเป็นสิ่งน่าเสียดายที่สูญเสียความหลากหลายทางพันธุกรรมของไม้ผลทั้งสองอย่าง”

เอกสารอ้างอิง

1. กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. ***รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก.*** การวิเคราะห์โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์.

2. กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2561. ***พื้นที่ลาดเชิงซ้อนของประเทศ (รายจังหวัด).*** กรมพัฒนาที่ดิน.

3. คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2541. ***ปทานุกรมปฐพีวิทยา.*** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

4. คณะอนุกรรมการจัดทำพจนานุกรมธรณีวิทยา. 2530. ***พจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยา.*** คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

5. นิวัติ เรืองพานิช. 2556. ***ป่าและการป่าไม้ในประเทศไท***ย. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาเกษตรศาสตร์.

6. ราชบัณฑิตสถาน. 2525. ***อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย.ISBN 974-8120-46-5.*** บพิธการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

7. ราชบัณฑิตสถาน.2542. ***พจนานุกรมราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.2542***. โรงพิมพ์นานมีพับลิเคชั่น จำกัด.

8. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2559. ***ยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) https//www.hrdi.or.th.*** สืบค้นวันที่ 16 สิงหาคม 2561.

9. สมศักดิ์ สุขวงศ์. 2537. ***การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้. ในเอกสารความหลายหลายทางชีวภาพ.*** สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา กรุงเทพฯ

10. Smittinan,T.1977. ***Vegetation and Ground Covers of Thailand.*** The Forest Herbarium. Royal Forest Department Bangkok Thailand.

บทที่ 3

ปัญหาของพื้นที่สูง

บทที่ 3
ปัญหาของพื้นที่สูง

พื้นที่สูงมีปัญหาที่สำคัญ 7 ประการ คือ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) ปัญหาการปลูกฝิ่น (3) ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน (4) ปัญหาดินถล่ม (5) ปัญหาชาวเขา (6) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง และ(7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า

การบริหารจัดการป่าไม้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่การสถาปนากรมป่าไม้เมื่อ พ.ศ. 2439 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ป่าไม้โดยเฉพาะในพื้นที่สูงหรือพื้นที่ภูเขา จึงได้มีนโยบายในการอนุรักษ์ป่าไม้มาโดยอย่างต่อเนื่อง การทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อนี้จะครอบคลุม 5 เรื่อง คือ (1) นโยบายการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้จากอดีตถึงปัจจุบัน (2) สาเหตุที่สำคัญในการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ (3) สถานภาพป่าไม้ของประเทศในปัจจุบัน (4) พื้นที่ป่าไม้บนพื้นที่สูง (5) สถานการณ์ความขัดแย้ง และ(6) การวิเคราะห์สถานการณ์ป่าไม้ในภาพรวมโดยระบบ DPSIR

เนื่องจากนโยบายป่าไม้ที่กำหนดขึ้นในอดีตถึงปัจจุบัน ไม่ได้กำหนดพื้นที่ป่าไม้บนพื้นที่สูงและพื้นที่ราบเป็นการเฉพาะ การทบทวนในบทนี้จะเป็นปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ในภาพรวมในหัวข้อ 3.1.1-3.1.3 และจะวิเคราะห์เฉพาะพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่สูงในหัวข้อที่ 3.1.4 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 นโยบายการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้จากอดีตถึงปัจจุบัน

การอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายที่เริ่มประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2417 ในช่วงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มาจนถึง พ.ศ. 2475 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงได้มีมติคณะรัฐมนตรี ควบคู่ไปกับการตรากฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้จนถึงปัจจุบัน การทบทวนที่มาของอำนาจในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้จึงได้กำหนดเป็น 2 เรื่อง คือ (1) กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ และ (2) มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ดังนี้

(1) กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้

การตรากฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ ได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2417 โดยมีประกาศพระบรมราชโองการว่าด้วยภาษีไม้ขอนสักและไม้กระยาเลย จ.ศ. 1236 ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ การตรากฎหมายส่วนใหญ่นั้นเกี่ยวข้องกับไม้สัก ต่อมา พ.ศ. 2456 ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติรักษาป่า ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2479 หลังจากนั้นได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ. 2481 และประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งเป็นการยกเลิก พระราชบัญญัติรักษาป่า พ.ศ. 2456 และ ฉบับที่ (2) พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก 4 ครั้ง คือ ฉบับที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2491 ฉบับที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2494 และฉบับที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2503 ฉบับที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2518 กฎหมายที่มีบทบัญญัติที่เป็นการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้อย่างเข้มงวด 2 ฉบับ ได้ประกาศในเวลาต่อมา คือ (1) พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2503 ซึ่งถูกยกเลิกเมื่อมีการประกาศพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และ(2) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ

พ.ศ. 2504 ในพ.ศ. 2507 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าสงวนป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 โดยยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ. 2481 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2496 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2497 และแก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 8) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เมื่อ พ.ศ. 2522 ฉบับที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2528 และฉบับที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2559 ในส่วนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ได้ยกเลิกฉบับเดิมและประกาศใช้ฉบับใหม่เมื่อ พ.ศ. 2562 เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ได้ยกเลิกฉบับเดิมแล้วประกาศใช้ฉบับใหม่เมื่อ พ.ศ. 2562 ลำดับเวลาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้มีรายละเอียดในตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ลำดับเวลาการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้

พ.ศ.	กฎหมาย
2417	ประกาศพระบรมราชโองการว่าด้วยภาษีไม้ขอนสักและไม้กระยาเลย ลงวันอาทิตย์ เดือนสี่ แรมแปดค่ำ ปีจอ ฉศก จุลศักราช 1236
2427	ประกาศพระบรมราชโองการเรื่องซื้อขายไม้ขอนสัก ลงวันพุธ เดือนเก้า ขึ้นค่ำหนึ่ง ปีวอก ฉศก จุลศักราช 1246
2430	ประกาศพระบรมราชโองการเรื่องไม้ขอนสัก ลงวันอาทิตย์ เดือนเจ็ด ขึ้นค่ำหนึ่ง ปีกุน นพศก จุลศักราช 1249
2430	ประกาศพระบรมราชโองการเพิ่มเติมเรื่องไม้ขอนสัก ลงวันจันทร์ เดือนสิบเอ็ด แรมค่ำหนึ่ง ปีกุน นพศก จุลศักราช 1249
2439	พระราชบัญญัติไม้ซุงและไม้ท่อนที่ดวงตราลบเลือน ร.ศ. 115
2440	พระราชบัญญัติรักษาต้นไม้สัก ร.ศ. 116
2441	พระราชบัญญัติป้องกันการลักลอบตีตราไม้ ร.ศ. 117
2442	พระราชบัญญัติป้องกันการลักลอบชักลากไม้สักที่ยังมิได้เสียค่าตอ และภาษี ร.ศ. 118
2443	กฎข้อบังคับอนุญาตไม้สักใช้ในการปลูกสร้างที่ทำราชการและการสาธารณประโยชน์ ร.ศ.119
2456	พระราชบัญญัติรักษาป่า พุทธศักราช 2456
2456	กฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีจัดการรักษาป่า พุทธศักราช 2456
2464	กฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่า ว่าด้วยการเก็บรวงผึ้ง พุทธศักราช 2464
2465	กฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่า ว่าด้วยการเจาะเผาต้นตะเคียนทำชัน ในมณฑลปัตตานี พุทธศักราช 2465
2465	กฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่า ว่าด้วยการเจาะเผาทำน้ำมันยาง พุทธศักราช 2465
2470	พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติพิกัดภาษีภายใน พุทธศักราช 2470 เฉพาะมาตรา 4 (ก) และ (ข)
2479	พระราชบัญญัติรักษาป่า (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2479
2480	พระราชบัญญัติควบคุมการทำยางสน พุทธศักราช 2480
2481	พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ.2481
2484	พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
2491	พระราชบัญญัติป่าไม้(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2491
2494	พระราชบัญญัติป่าไม้(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2494
2496	พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496
2497	พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2497
2503	พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2503
2503	พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ.2503
2504	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
2507	พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
2518	พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2518
2522	พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2522
2525	พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2525
2528	พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2528
2535	พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ.2535 (ยกเลิกฉบับ พ.ศ.2503)
2559	พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2559
2562	พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2562

ตารางที่ 3-1 ลำดับเวลาการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ (ต่อ)

พ.ศ.	กฎหมาย
2562	พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ.2562
2562	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562
2562	พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.2535

(2) มติคณะรัฐมนตรี

(2.1) การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติดำเนินการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทยเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2525

การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำคือการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยประสานหลักของการวางแผนการใช้ที่ดินเข้ากับความสัมพันธ์ระหว่างกันของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่รวมกับศักยภาพของพื้นที่ในด้านอุทกวิทยาที่สัมพันธ์ต่อการเป็นต้นน้ำลำธาร และรวมไปถึงลักษณะแนวโน้มของการก่อเกิดปัญหาและมลภาวะของสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นหากมีการนำทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำไปใช้หรือมีการพัฒนาพื้นที่

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำแต่ละชั้นมีลักษณะดังนี้

(1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำที่ควรจะต้องสงวนรักษาไว้เป็นต้นน้ำลำธารโดยเฉพาะ

(2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งมีคุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำลำธารในระดับรองลงมา และสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อกิจการที่สำคัญ เช่น การทำไม้และเหมืองแร่เป็นต้น

(3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งกิจกรรม ทำไม้ เหมืองแร่ และเพื่อปลูกพืชกสิกรรมประเภทไม้ยืนต้น

(4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำที่สภาพป่าได้ถูกแผ้วถางเป็นที่ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการพืชไร่เป็นส่วนมาก

(5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งเป็นที่ราบหรือลุ่มหรือ เนินลาดเอียงเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่ได้ถูกบุกรุกแผ้วถาง เพื่อใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะทำนา และกิจกรรมอื่น

การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคต่างๆ รวม 5 ครั้ง คือ

ลุ่มน้ำ ปิง – วัง	วันที่ 28 พฤษภาคม 2528
ลุ่มน้ำ ยม – น่าน	วันที่ 21 ตุลาคม 2529
ลุ่มน้ำ มูล – ชี	วันที่ 12 กรกฎาคม 2531
ลุ่มน้ำ ภาคใต้	วันที่ 7 พฤศจิกายน 2532
ลุ่มน้ำ ภาคตะวันออก	วันที่ 19 พฤศจิกายน 2534

ผลการดำเนินงานกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำต่างๆ มีรายละเอียดในตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 เนื้อที่ชั้นคุณภาพต่างๆ ของลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ลุ่มน้ำมูล–ชี ลุ่มน้ำภาคใต้ ลุ่มน้ำภาคตะวันออก ลุ่มน้ำภาคตะวันตก ภาคกลาง ลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำชายแดน

พื้นที่ลุ่มน้ำ	1A [1/] ตร.กม	1AR [2/] ตร.กม	1B [3/] ตร.กม	1BR [4/] ตร.กม	2 ตร.กม	3 ตร.กม	4 ตร.กม	5 ตร.กม	อ่างเก็บน้ำ ตร.กม	รวม [5/] ตร.กม
ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน (ปิง วัง ยม น่าน)	27,411.04	-	1,197.33	-	16,317.56	11,379.92	10,235.57	38,982.04	434.43	105,958.25
ลุ่มน้ำมูล – ชี	6,306.69		615.29		1,928.69	2,839.78	25,285.91	78,354.36	2,992.60	118,324.32
ลุ่มน้ำภาคใต้	10,154.72		714.36		8,641.50	7,942.50	12,858.55	34,189.61	299.57	76,813.32
ลุ่มน้ำภาคตะวันออก	2,306.86	-	90.82	-	1,874.55	2,997.11	8,907.76	20,129.65	21.80	36,238.55
ลุ่มน้ำภาคตะวันตก ภาคกลาง	17,905.17	1,328.87	970.32	683.64	6,728.17	7,048.56	9,922.90	47,957.66	1,006.94	91,539.72
และลุ่มน้ำป่าสัก		-		-						
ลุ่มน้ำชายแดน		-		-						
- ภาคเหนือ	16,249.28		2,317.48		5,203.32	4,105.12	2,071.60	6,029.21	19.58	36,995.59
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,800.71		1,037.42		2,074.82	2,907.78	10,751.40	25,841.09	679.04	47,115.27
		-		-						
		-		-						
รวมทั้งประเทศ	**84,134.83**	**1,328.87**	**6,943.02**	**683.64**	**42,768.62**	**39,283.77**	**81,033.69**	**251,483.62**	**5,434.96**	**513,115.02**

ที่มี : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2535: 29)

หมายเหตุ 1/ 1A หมายถึง พื้นที่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1 ซึ่งเป็นป่าธรรมชาติ

2/ 1AR หมายถึง พื้นที่ในชั้น 1 A ซึ่งเป็นป่าธรรมชาตินั้นได้กลายเป็นสวนยางแล้ว

3/ 1B หมายถึง พื้นที่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1 ซึ่งไม่เป็นป่าธรรมชาติปกคลุม

4/ 1BR หมายถึง พื้นที่ในชั้น 1 B ซึ่งมีสวนยางปรากฏอยู่

5/ พื้นที่ของประเทศไทยโดยประมาณ 513,115.02 ตร.กม

(2.2) การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 เรื่องการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ โดยแบ่งออกเป็น 3 โซน คือ

(1) โซนที่เหมาะสมต่อการเกษตร (A)	มีจำนวน	7,222,540 ไร่
(2) โซนเศรษฐกิจ (E)	มีจำนวน	51,887,091 ไร่
(3) โซนอนุรักษ์ (C)	มีจำนวน	88,233,415 ไร่
รวมเนื้อที่	147,343,415 ไร่	(ตารางที่ 3-3)

ป่าโซน A จำนวน 7.22 ล้านไร่และโซน E จำนวน 37.06 ล้านไร่ นั้นกรมป่าไม้ได้ส่งมอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไปจัดเป็นที่ทำกินรวม 44.28 ล้านไร่ ในปี 2536 (กรมป่าไม้, 2537: 75) ดังนั้นป่าไม้ที่ยังเหลืออยู่ทั้งในโซน C และโซน E ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้จึงมีเพียง 103.06 ล้านไร่

3.1.2 สาเหตุที่สำคัญในการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้

การบุกรุกทำลายป่าไม้มีสาเหตุที่สำคัญหลายประการ ดังนั้นการทบทวนในหัวข้อนี้จะครอบคลุมรวม 4 เรื่อง คือ (1) การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต้นน้ำลำธารและการตัดไม้ทำลายป่า (2) ความเห็นของกรมป่าไม้ถึงสาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าไม้ (3) ความเห็นของสำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี (4) ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากการศึกษาโครงการปัญหาการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกิน : ยุทธศาสตร์ที่ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อความมั่นคงของชาติ

(1) การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต้นน้ำและการตัดไม้ทำลายป่า

สาเหตุที่สำคัญหนึ่งคือการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูงของชนเผ่าต่างๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานก็จะต้องมีพื้นที่ทำกิน ซึ่งดั้งเดิมใช้ระบบพื้นที่ทำกินหลายแปลงหมุนเวียนกันไป ที่ดินทำกินของชนเผ่าเหล่านี้เป็นต้นน้ำลำธาร เมื่อพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายลงเป็นพื้นที่ทำกินหรือพื้นที่การเกษตร มากขึ้น ระบบนิเวศในพื้นที่ก็มีการเปลี่ยนแปลง ธรรมชาติขาดสมดุล มีปัญหาต่างๆที่ปรากฏจากการศึกษาและทบทวนไว้จะสรุปได้ดังต่อไปนี้

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะแรก พ.ศ. 2504-2506 ระบุไว้ว่า *“โครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาเป็นโครงการหนึ่งซึ่งต้องรีบดำเนินการ เพื่อป้องกันการทำลายป่าทางต้นน้ำลำธาร ป่าประเภทนี้ถูกชาวเขาแผ้วถางเพื่อทำไร่เลื่อนลอยชั่วครั้งคราว เมื่อดินจืดและหญ้าคาขึ้น ก็ละทิ้งไปแล้วตั้งต้นแผ้วถางที่อื่นเพื่อทำไร่ต่อไป”* (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2503: 77) ซึ่งในเวลาต่อมา Komkris (1970: 187) ได้วิเคราะห์ไว้ว่าการบุกรุกทำลายป่าของชาวเขานั้นเป็นการสูญเสียที่มีมูลค่าที่สูงมากทั้งที่ดินและน้ำ เช่นเดียวกับ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2528: 138-139) ได้ระบุปัญหาที่เกิดจากการทำลายป่าไม้และต้นน้ำลำธารของชาวเขาไว้ว่า

ตารางที่ 3-3 ผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535

หน่วย : ไร่

ท้องที่	ป่าสงวนแห่งชาติ		เขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้							
			เพื่อการอนุรักษ์				เพื่อเศรษฐกิจ		เหมาะสมต่อการเกษตร	
	จำนวนป่า	พื้นที่ตามการจำแนก	ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี	เพิ่มเติม	รวม	%	พื้นที่	%	พื้นที่	%
ภาคเหนือ (14 จังหวัด)	233	65,935,098.00	10,679,375.00	40,384,711.00	51,064,086.00	77.45	13,729,787.00	20.82	1,141,225.00	1.73
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (17 จังหวัด)	352	34,449,691.00	3,649,099.00	8,464,014.00	12,113,113.00	35.16	20,475,345.00	59.44	1,861,233.00	5.4
ภาคกลางและภาคตะวันออก (18 จังหวัด)	167	29,587,311.27	8,886,775.00	6,571,730.00	15,458,505.00	52.25	11,603,233.00	39.22	2,525,573.25	8.54
ภาคใต้ (14 จังหวัด)	468	17,370,946.00	3,268,256.00	6,329,455.00	9,597,711.00	55.25	6,078,726.00	34.99	1,694,509.00	9.76
รวม	**1,220**	**147,343,046.27**	**26,483,505.00**	**61,749,910.00**	**88,233,415.00**	**59.88**	**51,887,091.02**	**35.22**	**7,222,540.25**	**4.90**

ที่มา : กรมป่าไม้ (2535: 34)

“ชาวเขาทำการเพาะปลูกแบบโค่นไม้และเผาป่า หรือทำไร่เลื่อนลอย (Shifting Culitivation) เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นผลให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่าและต้นน้ำลำธารไปเป็นจำนวนนับหลายล้านไร่ ประมาณว่าเนื้อที่ป่าไม้และต้นน้ำลำธารทางภาคเหนือถูกชาวเขาทำลายไปประมาณปีละ 100,000-200,000 ไร่ การที่พื้นที่ป่าไม้ในภาคเหนืออันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่ก่อให้เกิดแม่น้ำสายสำคัญๆ ไหลมาหล่อเลี้ยงที่ราบภาคกลางได้ลดลงเป็นจำนวนมากมายนั้นเป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขาอย่างไม่ต้องสงสัย ขณะเดียวกันบรรดาพ่อค้าไม้ในภาคเหนือ และบรรดาคนไทยที่ขึ้นไปทำไร่เลื่อนลอยบนเขาก็มีส่วนสำคัญในการทำลายป่าไม้ด้วย”

รวมทั้งเกษม จันทร์แก้ว (2535: 53-60) ได้ตั้งคำถามจากสาธารณะว่าถึงเวลาหรือยังที่ป่าต้นน้ำจะเป็นเขตปลอดกิจกรรมจากการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมต่างๆ โดยอธิบายไว้ว่า

“การแผ้วถางทำลายป่าต้นน้ำเป็นหย่อมกว้าง พื้นที่ป่าไม้ติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ทำให้การเปลี่ยนแปลงไม่เพียงแต่การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศใกล้ผิวดิน ทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและทำลายพันธุกรรมของพืชและสัตว์หลายชนิด ยังทำให้เพิ่มพลังงานการพังทลายของดิน การไหลบ่าหน้าผิวดินเพิ่มทวีคูณเท่ากับเพิ่มศักยภาพการเกิดอุทกภัยในท้องที่ การสูญเสียการระเหยน้ำสูง การซึมน้ำผ่านผิวดินต่ำ และดินดูดซับได้น้อย ทำให้การขาดน้ำในฤดูแล้งในลำห้วย ลำธาร หนอง คลอง บึง อย่างหลีเลี่ยงไม่ได้ ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าทำไมประเทศไทยมีความแห้งแล้งในปัจจุบัน ไม่ใช่เพราะการทำลายป่าต้นน้ำลำธารและให้มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณต้นน้ำลำธาร หรือ?”

(2) ความเห็นของกรมป่าไม้ต่อการบุกรุกทำลายป่าไม้

ในการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาป่าไม้ในปี 2538-2539 กรมป่าไม้ได้สรุปถึงสาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าไม้ที่มีผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ไว้ 3 ประการ คือ

1. นโยบายของรัฐ

เนื่องจากนโยบายของรัฐด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และการจัดที่ดินทำกิน และการพัฒนาการเกษตรไม่ประสานสอดคล้องซึ่งกันและกัน

2. ความต้องการที่ดินเชิงพาณิชย์ เนื่องจากแผนพัฒนาประเทศเน้นการส่งออกจากผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งธุรกิจการค้าที่ดินเพื่อสร้างกิจกรรมที่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เช่น สนามกอล์ฟหรือการขยายตัวของอสังหาริมทรัพย์

3. การเพิ่มขึ้นประชากรโดยเฉพาะในชนบทต้องการที่ดินทำกินและตั้งถิ่นฐาน (กรมป่าไม้, 2539: 2-4)

ต่อมาในปี 2559 ในยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ.2559-2564 (กรมป่าไม้, 2559: 3) ได้ระบุสาเหตุของลดลงของพื้นที่ป่าไม้ทางตรง 3 ประการ และสาเหตุทางอ้อม 6 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สาเหตุโดยตรง

1.1 การบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อการเกษตรและรีสอร์ท (การเปลี่ยนพื้นที่ป่าธรรมชาติไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น พืช อาหาร และพืชพลังงาน และการสร้างรีสอร์ท)

1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน อ่างเก็บน้ำเพื่อการเกษตร แนวสายไฟฟ้า

1.3 การทำเหมืองแร่

2. สาเหตุทางอ้อม

2.1 แนวเขตป่าและการจำแนกการใช้ที่ดินไม่ชัดเจน

2.2 สังคมขาดความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์

2.3 ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

2.4 ความยากจนนำไปสู่การใช้พื้นที่ป่าเพื่อการดำรงชีพ

2.5 ความขัดแย้งระหว่างนโยบายการอนุรักษ์กับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น (ก) รัฐบาลและบริษัทเอกชนส่งเสริมการปลูกพืชอาหารและพืชพลังงาน โดยการประกันราคาผลผลิตที่อาจเป็นสิ่งจูงใจมีการบุกรุกแผ้วถางป่าเพิ่มขึ้น (ข) การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติโดยไม่มีการควบคุมผลกระทบและศักยภาพรองรับของพื้นที่

2.6 นโยบายแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่ดินป่าไม้ขาดความยั่งยืนและชัดเจนในทางปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมาความเห็นของกรมป่าไม้ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งๆ ที่มีนโยบายของรัฐกำหนดขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3-4 เปรียบเทียบสาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าไม้โดย กรมป่าไม้ พ.ศ. 2539 และ พ.ศ.2559

สาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าไม้ พ.ศ. 2539	สาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าไม้ พ.ศ.2559
1. นโยบายของรัฐ เนื่องจากนโยบายของรัฐด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และการจัดที่ดินทำกินและการพัฒนาการเกษตรไม่ประสานสอดคล้องซึ่งกันและกัน 2. ความต้องการที่ดินเชิงพาณิชย์ เนื่องจากแผนพัฒนาประเทศเน้นการส่งออกจากผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งธุรกิจการค้าที่ดินเพื่อสร้างกิจกรรมที่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เช่น สนามกอล์ฟหรือการขยายตัวของอสังหาริมทรัพย์ 3. การเพิ่มขึ้นประชากรโดยเฉพาะในชนบทที่ต้องการที่ดินทำกินและตั้งถิ่นฐาน (กรมป่าไม้, 2539: 2-3)	**1. สาเหตุโดยตรง** 1.1 การบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อการเกษตรและรีสอร์ท (การเปลี่ยนพื้นที่ป่าธรรมชาติไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น พืช อาหาร และพืชพลังงาน และการสร้างรีสอร์ท 1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน อ่างเก็บน้ำเพื่อการเกษตร แนวสายไฟฟ้า 1.3 การทำเหมืองแร่ **2. สาเหตุทางอ้อม** 2.1 แนวเขตป่าและการจำแนกการใช้ที่ดินไม่ชัดเจน 2.2 สังคมขาดความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ 2.3 ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม 2.4 ความยากจนนำไปสู่การใช้พื้นที่ป่าเพื่อการดำรงชีพ 2.5 ความขัดแย้งระหว่างนโยบายการอนุรักษ์กับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น (ก) รัฐบาลและบริษัทเอกชนส่งเสริมการปลูกพืชอาหารและพืชพลังงาน โดยการประกันราคาผลผลิตที่อาจเป็นสิ่งจูงใจมีการบุกรุกแผ้วถางป่าเพิ่มขึ้น (ข) การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติโดยไม่มีการควบคุมผลกระทบและศักยภาพรองรับของพื้นที่ 2.6 นโยบายแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่ดินป่าไม้ขาดความยั่งยืนและชัดเจนในทางปฏิบัติ กรมป่าไม้ (2559 : 35-37)

ความเห็นของกรมป่าไม้ถึงสาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าไม้ทั้งในปี 2539 และ 2559 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจจะมาจากปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการของกรมป่าไม้ ดังที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ. 2559-2564 ถึงจุดอ่อน (Weakness) และภัยคุกคาม (Treats) ดังนี้

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. การกำหนดยุทธศาสตร์ของกรมป่าไม้ที่ขาดการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ต้องเผชิญ
2. การบริหารงานตามนโยบายรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการทรัพยากรภายในกรมป่าไม้
3. โครงสร้างการบริหารงานภายในกรมป่าไม้ไม่ตรงกับโครงสร้างที่กำหนดไว้กับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
4. การขาดแคลนอัตรากำลังของหน่วยงานในระดับพื้นที่
5. การขาดแคลนบุคลากรที่ตรงกับสายงาน
6. การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมระยะยาว

(กรมป่าไม้, 2559 : 35)

ภัยคุกคาม (Threats)

1. การมีการคอรัปชั่นในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น
2. การบริหารจัดการที่ดินป่าไม้ของประเทศขาดเอกภาพและการจัดการที่เป็นระบบ
3. นโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ขาดเอกภาพและการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน
4. นโยบายแก้ไขปัญหาที่ดินป่าไม้ขาดความยั่งยืนและชัดเจนในทางปฏิบัติ
5. การประสบปัญหาความยากจนของประชาชนส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่า
6. การขาดความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่
7. การเพิ่มขึ้นของราคาพืชเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก
8. การแทรกแซงของภาคการเมือง
9. การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับสูงบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของแนวทางการดำเนินงาน
10. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อการเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้

(กรมป่าไม้ (2559: 37)

(3) ความเห็นของสำนักงานจังหวัดสุราษร์ธานี

สำนักงานจังหวัดสุราษฎ์ธานี (2551: 135) ได้รายงานถึงสาเหตุการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีไว้ดังนี้

1. เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
2. ปัจจัยด้านการเพิ่มประชากรทำให้ประชากรมีความต้องการที่ดินเพื่อทำกินและอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น
3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นทำให้ประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายที่ดินทำกิน

4. ปัจจัยด้านการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าของนายทุนหรือผู้มีอิทธิพล

5. ราคาที่ดินมีราคาสูง เป็นเหตุจูงใจให้มีราษฎรบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขายให้กับนายทุน

6. เจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานอื่นๆ มีส่วนในการกระทำผิดบุกรุก ยึดถือ ครอบครองพื้นที่ป่าเสียเอง

7. กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันมีโทษน้อย ทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัว

(4) ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากการศึกษาโครงการปัญหาการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกิน : ยุทธศาสตร์ที่ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อความมั่นคงของชาติ

โสภณ ชมชาญ และคณะ (2558: 7-8) ได้สรุปผลการสำรวจความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อสาเหตุการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ รวม 8 ประการ คือ

(1) หน่วยงานของรัฐ ขาดความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย เกรงกลัวต่ออิทธิพลของนักการเมืองและอิทธิพลท้องถิ่นที่บุกรุกพื้นที่ป่า

(2) ขาดการควบคุมติดตามพื้นที่อย่างจริงจัง เช่น การก่อสร้างโรงแรมและรีสอร์ทในพื้นที่รับผิดชอบโดยไม่ใช้อำนาจที่มีอยู่เข้าจับกุมในช่วงเวลาก่อสร้าง

(3) ใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก ไม่มีส่วนร่วมจากประชาชน ซึ่งเกินขีดความสามารถที่จะดูแลพื้นที่ป่า ซึ่งมีจำนวนมาก

(4) การประกาศเขตอนุรักษ์กระทำด้วยความรีบร้อน ไม่สำรวจพื้นที่จริงจัง จึงมีการประกาศทับที่อยู่อาศัยและทำกินของราษฎรมาก่อน แต่ภาครัฐไม่ยอมรับ

(5) เจ้าหน้าที่ไม่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ มีเฉพาะลูกจ้างที่อยู่ในพื้นที่

(6) ขาดการลาดตระเวนตรวจสอบพื้นที่อย่างต่อเนื่องเครื่องบินปีกหมุนที่มีอยู่เพื่อติดตามการบุกรุกป่าไม้ได้นำไปใช้เพื่อกิจการอื่นมากกว่าใช้เพื่อการตรวจสอบ

(7) นโยบายรัฐไม่มีเอกภาพ และมีผลประโยชน์ทับซ้อน เช่น มติ ค.ร.ม. วันที่ 22 เมษายน 2540 ให้กันเขตอนุรักษ์ออกเป็นที่ทำกิน ซึ่งได้ยกเลิกเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

(8) ไม่ใช้วิธีการจ่ายค่าชดเชย เช่น ที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 13 เพื่ออพยพคนที่ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนประกาศสงวนหวงห้ามออกจากพื้นที่ป่าทำให้ไม่สามารถแยกผู้อยู่มาก่อนกับผู้บุกรุกได้

3.1.3 สถานภาพป่าไม้ของประเทศในปัจจุบัน

(1) การกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้

การตัดไม้ทำลายป่ายังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าจะมีอัตราที่ลดลงก็ตาม ดังรายงานของกรมป่าไม้ว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2556 จำนวนคดีที่ดำเนินการกับผู้ที่กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ทั้งประเทศของกรมป่าไม้ในปี 2561 มีจำนวน 1,829 คดี โดยมีพื้นที่บุกรุก 46,714 ไร่ (ตารางที่ 3-5) ในส่วนของอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชมีจำนวนคดีลดลงเช่นเดียวกัน คือ 900 คดี เนื้อที่ 13,597 ไร่ (ตารางที่ 3-6) เมื่อรวมทั้งสองหน่วยงานเข้าด้วยกันแล้วจะมีจำนวน 2,729 คดี เนื้อที่บุกรุกรวม 60,311 ไร่ ซึ่งมากกว่าพื้นที่ปลูกป่าหรือฟื้นฟูป่าในแต่ละปี อย่างไรก็ตามข้อมูลดังกล่าวนี้แสดงถึงสถานภาพการบุกรุกทำลายป่าไม้ทั้งประเทศ ซึ่งไม่ได้แยกพื้นที่เป็นพื้นที่ราบหรือพื้นที่สูงเอาไว้ แต่ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ 12 จังหวัด ในการศึกษาโครงการนี้ได้ข้อมูลว่ายังคงมีการตัดไม้ทำลายป่าและการทำไร่หมุนเวียนอยู่ในปัจจุบัน

ตารางที่ 3-5 สถิติการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ กรมป่าไม้

ปีงบประมาณ	จำนวนคดี	พื้นที่บุกรุก (ไร่)
2556	2,801	34,998,-2-80
2557	3,189	81,962-3-59
2558	3,607	147,057-2-14
2559	3,139	106,283.44
2560	2,279	52,251-2-22
2561	1,829	46,714-3-71

ที่มา : www.forestinfo forest.go.th

ตารางที่ 3-6 สถิติการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ปีงบประมาณ	จำนวนคดี	พื้นที่บุกรุก (ไร่)
2554	1,795	16,686
2555	2,998	28,332
2556	1,795	17,122
2557	2,684	24,048
2558	3,476	34,144
2559	2,209	50,053
2560	2,068	35,189
2561	1,539	21,896
2562	900	13,597

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2562: 1)

(2) สรุปผลจากนโยบายป่าไม้จากอดีตถึงปัจจุบัน

(2.1) ป่าสงวนแห่งชาติ

การประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2481 เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. 2481 และได้ยกเลิกเมื่อได้การประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 ต่อมาในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 ได้มีการกำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ไว้ ร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศหรือ 163.35 ล้านไร่ ในขณะนั้นมีพื้นที่ป่าไม้อยู่ 171.01 ล้านไร่ เมื่อสิ้นแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 สามารถประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้ 30.13 ล้านไร่ ซึ่งรวมพื้นที่ป่าไม้ที่ได้สงวนและคุ้มครองไว้ก่อนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. 2481 ด้วย

การประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2509 ถึง พ.ศ. 2528 สามารถประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้ 138.85 ล้านไร่ แต่มีพื้นที่ป่าจริงเพียง 94.29 ล้านไร่ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 50 หรือ 163.35 ล้านไร่ โดยใช้เวลานานถึง 30 ปี

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2528 เรื่องนโยบายป่าไม้แห่งชาติ และเปลี่ยนเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ของประเทศลงเหลือร้อยละ 40 หรือ 128 ล้านไร่ ซึ่งมีพื้นที่ที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติที่ประกาศไว้เมื่อสิ้นปี 2528 คือ 138.85 ล้านไร่ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเกินเป้าหมายร้อยละ 40 แต่มีพื้นที่ป่าไม้จริงน้อยกว่าพื้นที่เป้าหมาย

เมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ.2539 ได้มีการประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มขึ้นได้จำนวน 143.98 ล้านไร่ และเมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2554 พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ประกาศได้ลดลงเหลือ 143.92 ล้านไร่ พื้นที่ป่าไม้จำนวนนี้ยังปรากฏอยู่ในข้อมูลสถิติกรมป่าไม้จนถึงปัจจุบัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-7

จากการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ครั้งสุดท้ายในปี 2561 กรมป่าไม้ (2561: 1) ได้รายงานว่ามีพื้นที่ป่าไม้ 102.49 ล้านไร่

(2.2) ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์

ภายหลังคณะรัฐมนตรีเรื่องนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2528 แล้วได้มีการจำแนกพื้นที่ป่าไม้ออกเป็นป่าเศรษฐกิจและป่าอนุรักษ์ ซึ่งในปัจจุบันนั้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2560: 7) ได้รายงานไว้ว่า ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย ในปี พ.ศ. 2559 มีอุทยานแห่งชาติ 131 แห่ง เนื้อที่ 39.47 ล้านไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 60 แห่ง เนื้อที่ 23.29 ล้านไร่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 69 แห่ง เนื้อที่ 3.53 ล้านไร่ (ตารางที่ 3-8)

ส่วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรีนั้น มีป่าไม้ในพื้นที่คุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เนื้อที่ 52.58 ล้านไร่ ป่าชายเลน 1.52 ล้านไร่ เขตอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 จำนวน 88.23 ล้านไร่

นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามนโยบายคือ วนอุทยาน 95 แห่ง เนื้อที่ 708,613ไร่ สวนพฤกษ์ศาสตร์ 18 แห่ง เนื้อที่ 31,263ไร่ และสวนรุกขชาติ 53 แห่ง เนื้อที่ 24,473ไร่

ในส่วนการประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์นั้น ภายหลังคณะรัฐมนตรีมีมตินโยบายป่าไม้แห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2528 ซึ่งจำแนกพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์และป่าไม้เพื่อเศรษฐกิจนั้น ได้มีการประกาศเขตอนุรักษ์ซึ่งดำเนินมาก่อนและภายหลังมติคณะรัฐมนตรีดังนี้

เขตอุทยานแห่งชาติ เริ่มประกาศแห่งแรก คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จ.นครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. 2505 ถึงปัจจุบัน พ.ศ.2561 ประกาศได้ 39.47 ล้านไร่ โดยใช้เวลา 56 ปี ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-9

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เริ่มประกาศแห่งแรก คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จ.กาญจนบุรี เมื่อ พ.ศ. 2508 ถึง ปัจจุบัน พ.ศ.2561 ประกาศได้ 23.29 ล้านไร่ โดยใช้เวลา 53 ปี ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-9

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เริ่มประกาศครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2519 รวม 5 แห่ง ถึงปัจจุบัน พ.ศ.2561 ประกาศได้ 3.52 ล้านไร่ โดยใช้เวลา 42 ปี

ตารางที่ 3-7 เนื้อที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ประกาศเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ

สิ้นสุดแผนพัฒนาฯฉบับที่	พ.ศ.	เนื้อที่ป่าสงวนแห่งชาติ(ล้านไร่)	
		ตามประกาศ	ที่มีอยู่จริง
ฉบับที่ 1	2509	30.13[1]	171.01[1]
ฉบับที่ 2	2514	66.40[1]	138.56[1]
ฉบับที่ 3	2519	105.20[1]	124.0[7]
ฉบับที่ 4	2524	123.79[1]	100.58[7]
ฉบับที่ 5	2529	138.85[2]	91.65[7]
ฉบับที่ 6	2534	143.86[2]	85.4[7]
ฉบับที่ 7	2539	143.98[3]	81.8[7]
ฉบับที่ 8	2544	143.98[4]	100.6[7]
ฉบับที่ 9	2549	143.98[5]	99.16[7]
ฉบับที่ 10	2554	143.92[6]	107.2[7]
ฉบับที่ 11	2556	143.92[6]	102.1[7]
	2557	143.92[6]	102.29[8]
	2559	143.92[6]	102.17[9]
	2560	143.92[6]	102.49[10]

ที่มา : [1] คำนวณเนื้อที่จากกฎกระทรวงฉบับต่างๆ
[2] กรมป่าไม้ (2534ก: 9)
[3] กรมป่าไม้ (2539: 1)
[4] กรมป่าไม้ (2544: 1)
[5] กรมป่าไม้ (2550: 1)
[6] กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2556: 1)
[7] กรมป่าไม้ (2558ก: 1)
[8] กรมป่าไม้ (2558ข: 2)
[9] กรมป่าไม้ (2560: 1)
[10] กรมป่าไม้ (2561: 1)

ตารางที่ 3-8 พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พ.ศ. 2560

รายการ	แห่ง	เนื้อที่ (ไร่)
พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย		
- อุทยานแห่งชาติ	131	39,470,739
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	60	23,293,352
- เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	69	3,528,028
พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี*		
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้น 1	-	52,584,268
- ป่าชายเลน	-	1,525,060
- เขตอนุรักษ์ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535)	110	88,233,415
พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามนโยบาย		
- วนอุทยาน	95	708,613
- สวนพฤกษ์ศาสตร์	18	31,263
- สวนรุกขชาติ	53	24,473

ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2561: 7)

การใช้เวลาในการพัฒนานานกว่าที่ควรจะเป็นนั้นทำให้มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นและส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-9

ตารางที่ 3-9 เปรียบเทียบช่วงเวลาของนโยบายการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าไม้

ช่วงเวลา	นโยบายและเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้	เหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าไม้
ก่อน 2439	ประกาศพระบรมราชโองการเรื่องไม้สัก รวม 4 ฉบับ[1)]	
2439	สถาปนากรมป่าไม้ กระทรวงมหาดไทย[2)]	
2456	ประกาศ พ.ร.บ. รักษาป่า พ.ศ. 2456[3)]	
2481	พ.ร.บ. คุ้มครองสงวนป่า พ.ศ. 2481[4)]	
2484	พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 : ที่ดินที่ยังมิได้มีกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดินเป็นที่ป่าไม้[5)]	
2504	ประกาศ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504[6)]	
	มติ ครม. วันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 เรื่อง จำแนกพื้นที่ป่าไม้ไว้ 50% [7)]	
2507	พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507[8)]	
2518		คำสั่งนายกรัฐมนตรี วันที่ 4 เมษายน 2518 ห้ามมิให้จับกุมราษฎรในพื้นที่ป่าไม้[20)]
2520		เพิกถอนพื้นที่ป่าไม้ให้ สปก. 740,000 ไร่ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่10 สิงหาคม 2520[21)]
2525	มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 22 มิถุนายน 2525 เรื่อง นโยบายการใช้และกรรมสิทธิ์ที่ดิน[9)]	
2525	มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 27 กรกฎาคม 2525 เรื่อง การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ[10)]	
2528	ประกาศ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528[11)]	
2528	นโยบายป่าไม้แห่งชาติ กำหนดพื้นที่ป่าไม้ 40%[12)]	
2531	ดินถล่มที่กะทูน อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช[13)]	
2532	ยกเลิกสัมปทานป่าไม้[14)]	
2532		ประกาศ พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532[22)]
2535	มติคณะรัฐมนตรี วันที่10 และ 17 มีนาคม 2535 เรื่อง จำแนกพื้นที่ป่าไม้เป็น Zone A, E และ C[15)]	
2536		
2539	เสนอร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชน[16)]	เพิกถอนพื้นที่ป่าไม้ให้ สปก. 44.28 ล้านไร่[23)]
2545	สถาปนากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช[17)]	

ตารางที่ 3-9 เปรียบเทียบช่วงเวลาของนโยบายการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ (ต่อ)

ช่วงเวลา	นโยบายและเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้	เหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าไม้
2546		มติ ครม. วันที่ 26 พฤษภาคม 2546 ส่งเสริมการขยายพื้นที่ปลูกยางพารา[24)]
2552		ประกันราคาข้าวโพดตามมติ ครม. วันที่ 11 สิงหาคม 2552[25)]
2557	กอรมน. และ ทส. จัดทำแผนแม่บทการป่าไม้ กำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ 40%[18)]	
2558-2559		คทช. นำพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมาจัดให้ชุมชน/สหกรณ์ 1.04 ล้านไร่ที่ดินยังเป็นของรัฐ[26)]
2559	ป่าไม้เหลือเพียง 102.17 ล้านไร่(80% ของเป้าหมาย)[19)]	

ที่มา

[1)] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2529 :19-20)
[2)] กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2535 : 8)
[3)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 30 หน้า 409 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2456
[4)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 56 วันที่ 3 เมษายน 2482
[5)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 65 วันที่ 30 พฤศจิกายน 2481
[6)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 78 ตอนที่ 80 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2504
[7)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 พฤศจิกายน 250420) คำสั่งนายกรัฐมนตรี วันที่ 4 เมษายน 2518
[8)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 81 ตอนที่ 38 ลงวันที่ 28 เมษายน 2507
[9)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 22 มิถุนายน 2525
[10)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 27 กรกฎาคม 2525
[11)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 102 ตอนที่ 124 ลงวันที่ 11 กันยายน 2528
[12)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 ธันวาคม 2528
[13)] ประเสิรฐ์ มิลินทางกร (2533:27)
[14)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 106 ตอนที่ 8 วันที่ 14 มกราคม 2532
[15)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535
[16)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 2 กรกฎาคม 2539
[17)] ราชกิจจานุเบกษา อล่ม 119 ตอนที่ 99 ก ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2545
[18)] กอรมน และ ทส (2557: 1)
[19)] กรมป่าไม้ (2560 : 1)
[21)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 สิงหาคม 2520
[22)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 106 ตอนที่ 149 ลงวันที่ 3 กันยายน 2531-2532
[23)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 พฤษภาคม 2536
[24)] มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 พฤษภาคม 2546
[25)] มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 11 สิงหาคม 2552
[26)] คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (2561: 36)

3.1.4 พื้นที่ป่าไม้บนพื้นที่สูง

จากการทบทวนในบทที่ 2 ว่าพื้นที่ที่มีความลาดชันในประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่ 66 จังหวัด มีเนื้อที่รวม 101,863,422 ไร่นั้น หรือร้อยละ 31.76 ของเนื้อที่ประเทศ

ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำทั้งประเทศโดยยึดการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2525 เป็นฐานนั้น พบว่าเฉพาะเนื้อที่ชั้นที่ 1 ของลุ่มน้ำ มีรายละเอียดดังนี้

ชั้นที่ 1A รวมทุกลุ่มน้ำมีเนื้อที่ 84,134.83 ตารางกิโลเมตร หรือ 52,584,268.75 ไร่
ชั้นที่ 1 AR มีเนื้อที่ 1,328.87 ตารางกิโลเมตร หรือ 830,543.75 ไร่
ชั้นที่ 1B มีเนื้อที่ 6,943.02 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,339,387.5 ไร่
ชั้นที่ 1BR มีเนื้อที่ 683.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 427,275 ไร่

เนื้อที่ของลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ของทุกลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 58,181,475 ไร่ แต่ได้ถูกบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์ไปคือชั้น 1AR และ 1BR จำนวน 1,257,818.75 ไร่ จึงแสดงว่าพื้นที่ป่าไม้บนที่สูงได้มีการบุกรุกมาก่อน พ.ศ. 2525

จากการคำนวณเนื้อที่ป่าไม้บนพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 35% ซึ่งมีเนื้อที่ 101,863,422 ไร่ โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ที่ใช้ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้จากการสำรวจและแปลข้อมูลดาวเทียมของกรมพัฒนาที่ดินในปี 2561 พบว่ามีเนื้อที่ป่าไม้บนพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 35% จำนวน 84,131,451 ไร่ หรือร้อยละ 82.6 ซึ่งแสดงว่ามีการใช้ประโยชน์อยู่บนที่สูงหรือภูเขาหรือพื้นที่ความลาดชันเกิน 35% อยู่จำนวน 17,731,991 ไร่ หรือร้อยละ 17.4 ซึ่งมากกว่าพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2558 ว่าพื้นที่ป่าต้นน้ำ 13 จังหวัด ในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งเป็นต้นน้ำกำเนิดแม่น้ำหลัก 4 สาย ปิง วัง ยม น่าน ถูกบุกรุกทำลายประมาณ 8.6 ล้านไร่

จากข้อมูลดังกล่าวนี้จะสรุปได้ว่า “พื้นที่สูง” ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารมีสถานภาพที่วิกฤติ จำเป็นจะต้องมีการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพและเร่งด่วน

3.1.5 สถานการณ์ความขัดแย้ง

จากการทบทวนถึงสถานภาพป่าไม้ของประเทศในปัจจุบันพบว่ายังมีประชาชนจำนวนหนึ่งอาศัยและทำกินอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ทั้งอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติโดยเฉพาะในพื้นที่สูง ซึ่งนำมาความขัดแย้งเรียกร้องสิทธิในการครอบครองที่ดิน นำไปสู่ความขัดแย้งมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาช้านานระหว่างรัฐกับชุมชนต่างๆ เช่น กรณีที่ ประภาส ปิ่นตกแต่ง (2541: 61) ได้รายงานว่ามีความขัดแย้งเรื่องที่ดินทำกินในเขตป่าไม้ ในปี 2537 มีจำนวน 126 ครั้ง และเพิ่มขึ้นเป็น 137 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2538 หรือกรณีความขัดแย้งของประชาชนที่ทำกินในเขตเทือกเขาทั้งจังหวัดตรัง-พัทลุง ในปี2554 (เงาศิลป์ คงแก้ว, 2554: 105-197) ถึงปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 ซึ่งมีการผ่อนปรนให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อน วันที่ 30 มิถุนายน 2541 ในพื้นที่ป่าสงวนดังกล่าวข้างต้นซึ่งจะเป็นการลดความขัดแย้งที่มีมาช้านานลงได้

3.1.6 การวิเคราะห์สถานการณ์ป่าไม้ในภาพรวมโดยระบบ DPSIR

จากการทบทวนนโยบายป่าไม้ที่มีผลต่อสถานการณ์ป่าไม้โดยตรงซึ่งจะไปส่งผลต่อการเกษตรอีกทอดหนึ่งนั้น ได้นำมาระบบ DPSIR มาวิเคราะห์สถานการณ์ป่าไม้ในภาพรวมซึ่งใช้ปัจจัย 5 ประการ คือ (1) ปัจจัยขับเคลื่อน (2) ความกดดัน (3) คุณภาพ/สถิติ (4) ผลกระทบ และ (5) การตอบสนอง ดังรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยขับเคลื่อน(Driver : D) มีปัจจัย ดังนี้

(1) ประชากรเพิ่ม

(2) ความต้องการที่ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ เพิ่ม

(3) การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ

(4) นโยบายรัฐ

ความกดดัน (Pressure : P) จากปัจจัยขับเคลื่อนดังกล่าวได้สร้างความกดดัน ดังนี้

(1) รัฐต้องตอบสนองความต้องการที่ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ

(2) รัฐต้องรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยมีเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ 128 ล้านไร่

(3) ประชาชนต้องการสิทธิในที่ดินในพื้นที่ป่าไม้

คุณภาพ/สถิติ (State : S) ผลจากสถานการณ์ทำให้มีคุณภาพ และสถิติ ดังนี้

(1) ป่าไม้มีเนื้อที่เหลือเพียง 102.17 ล้านไร่ (พ.ศ. 2559) ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 128 ล้านไร่

(2) พื้นที่ถูกบุกรุกบนพื้นที่ต้นน้ำ 8.6 ล้านไร่

(3) มีพื้นที่สวนยางพาราอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1AR และ 1BR รวม 1.25 ล้านไร่ ในปี 2532 ปัจจุบันมีจำนวน 4.5 ล้านไร่

(4) มีประชาชนอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประมาณ 599,026 ครอบครัว

ผลกระทบ (Impact : I) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ป่าไม้ที่ลดลงเหลือ 102.17 ล้านไร่ นั้นมี**ดังนี้**

(1) ดินถล่ม

(2) การชะล้างพังทลายของดิน

(3) น้ำท่วม

(4) แห้งแล้ง

(5) ขาดความสมดุลของระบบนิเวศและ สิ่งแวดล้อม

(6) นำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้จากต่างประเทศปีละ 50,000 ล้านบาท

การตอบสนอง (Response **:** R**)** จากผลกระทบดังกล่าวนั้นรัฐบาลได้มีการตอบสนอง ดังนี้

(1) กำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ

(2) กำหนดมาตรการการบังคับใช้กฎหมาย

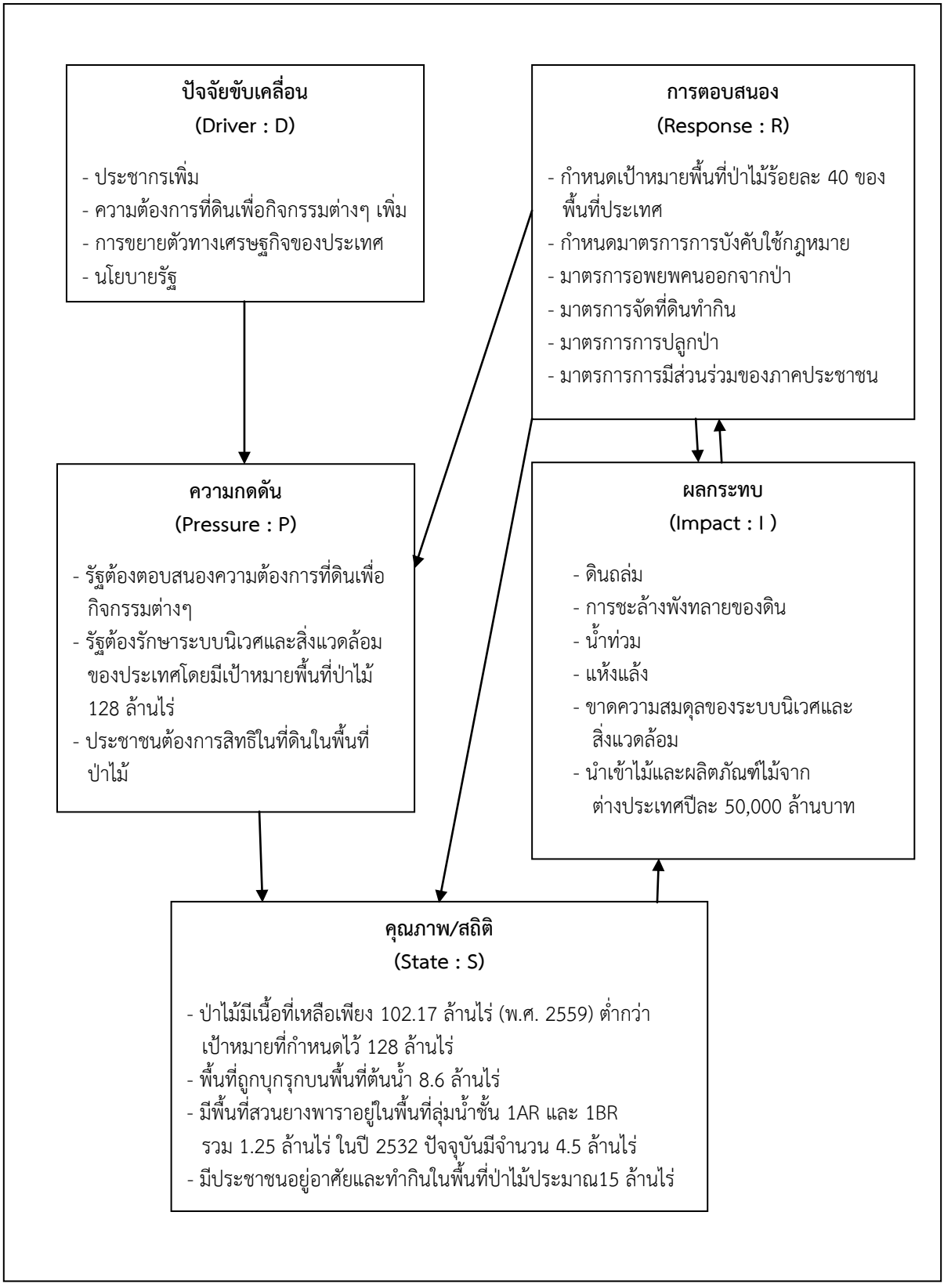
(3) มาตรการอพยพคนออกจากป่า

(4) มาตรการจัดที่ดินทำกิน

(5) มาตรการการปลูกป่า

(6) มาตรการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

ปัจจัยทั้ง 5 ประการนี้ มีความเชื่อมโยง ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-1 และตารางที่ 3-10

รูปที่ 3-1 การวิเคราะห์สถานการณ์ป่าไม้ในภาพรวมในปัจจุบัน โดยระบบ DPSIR

ตารางที่ 3-10 การวิเคราะห์สถานการณ์ป่าไม้ในภาพรวมในปัจจุบันโดยระบบ DPSIR

ปัจจัยขับเคลื่อน (Driver : D)	ความกดดัน (Pressure : P)	คุณภาพ/สถิติ (State : S)	ผลกระทบ (Impact : I)	การตอบสนอง (Response : R)
- ประชากรเพิ่ม[1)] - ความต้องการที่ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้น[2)] - การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ[3)] - นโยบายรัฐ[4)]	- รัฐต้องตอบสนองความต้องการที่ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ[5)] - รัฐต้องรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยมีเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ 128 ล้านไร่[6)] - ประชาชนต้องการสิทธิในที่ดินในพื้นที่ป่าไม้[7)]	- ป่าไม้มีเนื้อที่เหลือเพียง 102.17 ล้านไร่ (พ.ศ. 2559) ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 128 ล้านไร่[8)] - พื้นที่ถูกบุกรุกบนพื้นที่ต้นน้ำ 8.6 ล้านไร่[9)] - มีพื้นที่สวนยางพาราอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1AR และ 1BR รวม 1.25 ล้านไร่ ในปี 2532 [10)]ปัจจุบันมีจำนวน 4.5 ล้านไร่[11)] - มีประชาชนอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 15 ล้านไร่[12)]	- ดินถล่ม[13)] - การชะล้างพังทลายของดิน[14)] - น้ำท่วม[15)] - แห้งแล้ง[16)] - ขาดความสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม - นำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้จากต่างประเทศปีละ 50,000 ล้านบาท [17)]	- กำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ[18)] - กำหนดมาตรการการบังคับใช้กฎหมาย[19)] - มาตรการอพยพคนออกจากป่า[19)] - มาตรการจัดที่ดินทำกิน[19)] - มาตรการการปลูกป่า[19)] - มาตรการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน[19)]

ที่มา:

[1)]กรมการปกครอง (2556: 1)
[2)]สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559ก: 3)
[3)]สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559ก: 3)
[4)]คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (2561ก: 158)
[5)]คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (2561ข: 36)
[6)]กอรมน. และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557: 1)
[7)]คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (2561: 138)
[8)]กรมป่าไม้ (2560: 1)
[9)]มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 7 กรกฎาคม 2558
[10)]มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 27 กรกฎาคม 2525
[11)]กระทรวงมหาดไทย (2560: 4)
[12)]คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2561: 32)
[13)]กรมทรัพยากรธรณี (2548: 1)
[14)]กรมพัฒนาที่ดิน (2543: 37)
[15)]เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ (2558: 4)
[16)]คณะกรรมการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (2558: 2-24)
[17)]กรมป่าไม้ (2561 : 1)
[18)]มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 ธันวาคม 2528
[19)]สรุปจากตารางที่ 4-5 หน้า 4-15, 4-16

3.2 ปัญหาการปลูกฝิ่น

การปลูกฝิ่นของชาวเขาบนพื้นที่สูงหรือภูเขานั้น ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2528 : 137-142)ได้วิเคราะห์ปัญหาการปลูกฝิ่นที่เกิดจากชาวเขาไว้ ดังนี้

“ในอาณาบริเวณป่าเขาทางชายแดนภาคเหนือติดต่อกับลาวและพม่าเป็นแหล่งปลูกฝิ่นที่สำคัญในประเทศไทย ผู้ที่ปลูกฝิ่นเป็นอาชีพได้แก่ชาวเขาเผ่าแม้ว ลีซอ มูเซอ อีก้อ และกะเหรี่ยง ซึ่งอาศัยกระจัดกระจายกันอยู่ในบริเวณดังกล่าว พวกนี้ได้ยึดอาชีพการปลูกฝิ่นมาเป็นเวลาหลายชั่วคนแล้ว จากการสำรวจความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรชาวเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งกระทำโดยคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษเมื่อประมาณปี 2509 ปรากฏว่าพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกฝิ่นทั้งหมดของชาวเขามีจำนวนประมาณ 112,000 ไร่ ในพื้นที่ปลูกฝิ่น 1 ไร่ จะให้ผลผลิตประมาณ 1.3 กิโลกรัม ดังนั้นในปีหนึ่งๆ ชาวเขาจะผลิตฝิ่นได้ประมาณ 145,000 กิโลกรัม จากการสำรวจของสำนักงาน ป.ป.ส ร่วมกับตำรวจตระเวนชายแดน ระหว่างเดือนตุลาคม 2523 - เมษายน 2524 โดยการวิเคราะห์จากภาพถ่ายทางอากาศและจากข้อมูลที่เจ้าหน้าที่สำรวจและเจ้าหน้าที่หาข้อมูลในท้องถิ่นเข้าทำการเก็บข้อมูลพบว่าเนื้อที่ปลูกฝิ่นทั้งหมดในภาคเหนือมีจำนวน 34,247.69 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 1.29 กิโลกรัมต่อไร่ ผลิตฝิ่นได้ทั้งหมด 44.15 ตัน ไม่ต้องสงสัยเลยว่าฝิ่นจำนวนมากมายที่ชาวเขาผลิตขึ้นนี้ บางส่วนถูกลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายในตลาดกรุงเทพฯ หรือถูกนำไปแปรสภาพเป็นเฮโรอินบริเวณชายแดน ไทย–พม่า แล้วส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย”

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2523: 16-17) ได้รายงานไว้ว่าฝิ่นมีประโยชน์ต่อชาวเขา 5 ประการ คือ

1. จำหน่ายเป็นเงินสดหรือใช้ฝิ่นแลกเปลี่ยนกับสิ่งของต่างๆ ชาวเขาจะนำเงินที่ได้จากการขายฝิ่นหรือใช้ฝิ่นซื้อ เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น อาหาร เสื้อผ้า วิทยุ ไฟฉาย นาฬิกา และอาจรวมถึงอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ ฯลฯ
2. นำเงินที่ได้จากการขายฝิ่นไปซื้อเงินแท่ง (ย่านติ้ว) สำหรับนำมาทำเป็นเครื่องประดับ เช่น ต่างหู กำไล แหวน ฯลฯ ถ้าปีไหนแห้งแล้งปลูกข้าวไม่พอบริโภค ชาวเขาจะนำเงินเหล่านี้ขายเพื่อซื้อข้าวมาบริโภคพอประทังไปตลอดปี และใช้เป็นค่าตัวเจ้าสาวในการแต่งงานด้วย
3. ใช้ฝิ่นเป็นทุนสำรองเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพต่อไป
4. ใช้ฝิ่นเป็นค่าจ้างแรงงานในการถางป่าโค่นไม้ทำไร่
5. พวกชาวเขาที่ติดฝิ่นใช้บริโภคเอง

สำนักงาน ป.ป.ส. เริ่มดำเนินการสำรวจพื้นที่ลักลอบปลูกฝิ่นในปี พ.ศ. 2522 โดยร่วมมือกับ บก.ตชด. ภาค.3 จัดทีมเจ้าหน้าที่สำรวจทั้ง 2หน่วยงานเดินเท้าสำรวจในหมู่บ้านชาวเขาที่สงสัยว่ามีการลักลอบปลูกฝิ่นใน 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และพะเยารวมถึงพื้นที่ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำกก ลุ่มน้ำแม่ปิง ลุ่มน้ำแม่แจ่ม ลุ่มน้ำแม่จัน ลุ่มน้ำแม่แตงและลุ่มน้ำแม่งัด และในปี พ.ศ. 2523 ได้บินตรวจการณ์ทางอากาศ พบพื้นที่ลักลอบปลูกฝิ่นจำนวน 26,440 ไร่

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2527 จึงใช้วิธีการสำรวจภาคพื้นที่ดินร่วมกับการสำรวจทางอากาศ สามารถสำรวจครอบคลุมพื้นที่ศักยภาพลักลอบปลูกฝิ่นได้ 76 แหล่งที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งฝิ่นจะเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่มีความสูงตั้งแต่ 800 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางขึ้นไป และดำเนินการสำรวจในพื้นที่ 76 แหล่งที่สูงตลอดมาจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2561: 4)

เนื่องจากการปลูกฝิ่นของชาวเขามีปัญหาต่อการทำลายพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งผลต่อเนื่องจากการชะล้างพังทลายของดิน และปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นอีกหลายประการ

จากปัญหาดังกล่าวรัฐบาลได้กำหนดแนวทางมาอย่างต่อเนื่อง โดยปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับต่างๆ ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ในส่วนที่สาม บทที่ 8 การพัฒนาสังคม ได้มีแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ ในหน้า 313 ดังนี้

"1.2.4 การสนับสนุนการปลูกพืชทดแทน ฝิ่นเป็นตัวการและเป็นที่มาของเฮโรอิน จึงควรหาวิธีการมิให้ชาวเขาเผ่าต่างๆ ตอนเหนือของประเทศมีการปลูกฝิ่นโดยการจัดหาที่ที่เหมาะสมจัดตั้งเป็นนิคมชาวเขาขึ้น ให้ตั้งถิ่นฐานให้เป็นหลักแหล่ง และส่งเสริมให้มีการปลูกพืชทางด้านเศรษฐกิจที่ไม่ผิดกฎหมายแทนฝิ่นพร้อมทั้งจัดหาตลาดให้แก่พืชผลที่ผลิตได้" (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2519: 105,163,198,289,313,362)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ในส่วนที่ 5 การพัฒนาโครงสร้างและกระจายบริการทางสังคม บทที่ 4 แนวนโยบายและเป้าหมายสวัสดิการสังคม ได้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปลูกฝิ่นของชาวเขา ในหน้า 284 ดังนี้

"3.1 ปัญหาการปลูกฝิ่นของชาวเขา

การปลูกฝิ่นในประเทศไทย ผู้ที่ปลูกฝิ่นเป็นชาวเขาที่อยู่กินอย่างอิสระมานาน มีวัฒนธรรมประเพณีภาษาเป็นของตนเอง บุคคลกลุ่มนี้ทำการปลูกฝิ่นมาช้านานด้วยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อเป็นแหล่งที่มาของรายได้ หรือเพื่อการจำหน่ายแลกกับเครื่องบริโภคอุปโภคที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และเหตุผลประการหลักคือเพื่อใช้เป็นยารักษาโรค และในพิธีกรรมทางสังคม ชาวเขาปลูกฝิ่นโดยการตัดไม้ทำลายป่าอันเป็นต้นน้ำลำธารเพื่อใช้เป็นที่ปลูกฝิ่น และทำไร่เลื่อนลอย ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดจากการปลูกฝิ่น นอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงในทางเศรษฐกิจสังคมอันเกิดจากตัวยาเสพติดเองแล้วยังนำไปสู่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะ ป่าไม้ ที่ดิน และแหล่งน้ำอีกด้วย

จากการสำรวจในปี 2523-2524 ปรากฏว่ามีพื้นที่ทำการปลูกฝิ่น 40,411 ไร่ และได้เริ่มมีการเตรียมพื้นที่สำหรับการปลูกฝิ่น ในปี 2524-2525 อีกเป็นจำนวนมาก ผลผลิตฝิ่นจากสามเหลี่ยมทองคำในเขตพื้นที่สามประเทศ คือ พม่า ลาว ไทย คาดว่าจะได้ประมาณ 460 ตัน และจะเป็นฝิ่นที่ผลิตในประเทศไทยประมาณ 53 ตัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524: 284)

ทั้งนี้ได้กำหนดมาตรการพัฒนาด้านป้องกันและกำจัดพืชเสพติด ในหน้า 286-287 ดังนี้

"3.2.4 ด้านป้องกันและกำจัดพืชเสพติด

(1) ลดพื้นที่การปลูกฝิ่น โดยการเพิ่มผลผลิตพืชทดแทนให้เพียงพอแก่การบริโภคและงานที่อาศัยทรัพยากรในพื้นที่และทักษะพิเศษของชาวเขาเป็นสำคัญ เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ และส่งเสริมด้านหัตถกรรมโดยร่วมดำเนินการระหว่าง กรมประชาสัมพันธ์ กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาดสำหรับผลิตผลที่ผลิตเพื่อการจำหน่ายของชาวเขาโดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานเอกชนต่างๆ

(3) ยกระดับการศึกษา โดยเน้นการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาภาคบังคับรวมทั้งให้บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน

(4) จัดระบบชุมชนชาวเขาให้อยู่เป็นหลักแหล่ง มีระบบและทะเบียน ควบคุมโดยกรรมการปกครอง กอ.รมน.กรป.กลาง บก.04”

ภายหลังการจัดตั้งโครงการหลวงในปี พ.ศ. 2512 แล้วการดำเนินการกำจัดฝิ่นได้ประสบความสำเร็จโดยการปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงลดลงตลอดเวลา จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2523: 96 ; 2551: 18; 2561: 11) พบว่าพื้นที่ปลูกฝิ่นได้ลดลง ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-11

อนึ่งภายใต้โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2557-2560 แล้ว กมล งามสมสุข (2561) ได้รายงานว่า ปัญหาด้านยาเสพติดในพื้นที่โครงการฯ มีจำนวนลดลงจากค่าเฉลี่ย 10 คน/กลุ่มบ้านเป็น 4 คน/กลุ่มบ้าน แต่ยังคงมีพื้นที่ที่มีผู้ติดยาเสพติดสูง ได้แก่ พื้นที่ห้วยโป่ง (9 คน/กลุ่มบ้าน) และพื้นที่เลอตอ (8 คน/กลุ่มบ้าน) และพื้นที่แม่ระมีหลวง (6 คน/กลุ่มบ้าน) ตามลำดับ

ตารางที่ 3-11 สรุปข้อมูลการปลูกฝิ่นและการตัดทำลายฝิ่นปี 2522/23 ถึงปี 2550/51

ปีการปลูกฝิ่น	พื้นที่ปลูกฝิ่น (ไร่)	ผลผลิตฝิ่น (กก./ไร่)	ผลผลิตฝิ่นรวม (เมตริกตัน)	พื้นที่ตัดทำลาย (ไร่)	พื้นที่ปลูกฝิ่นคงเหลือ (ไร่)	ผลผลิตฝิ่นคงเหลือ (เมตริกตัน)
2522/2523	26,440.00	0.53	14.084	-	26,440.00	14.084
2523/2524	37,661.00	1.29	48.565	-	37,661.00	48.565
2524/2525	46,196.00	1.24	57.158	-	46,196.00	57.158
2525/2526	34,568.00	0.97	33.527	-	34,568.00	33.527
2526/2527	43,333.00	0.83	35.949	-	43,333.00	35.949
2527/2528	54,853.00	0.63	34.674	3,000.00	51,853.00	32.667
2528/2529	25,789.00	1.01	25.896	10,613.00	15,176.00	15.328
2529/2530	23,470.00	1.04	24.291	19,768.00	3,702.00	3.850
2530/2531	28,443.00	0.96	27.191	10,876.50	17,566.50	16.864
2531/2532	30,100.00	1.66	49.966	11,459.50	18,640.50	30.943
2532/2533	26,109.00	1.76	45.491	14,970.00	11,139.00	19.605
2533/2534	23,295.00	2.56	59.635	21,076.00	2,219.00	5.681
2534/2535	18,854.00	1.84	34.691	13,422.00	5,432.00	9.995
2535/2536	16,906.00	2.30	38.951	10,663.93	6,242.07	14.357
2536/2537	11,198.00	1.08	12.094	8,209.00	2,989.00	3.228
2537/2538	4,680.00	1.52	7.110	3,622.02	1,057.98	1.608
2538/2539	7,839.00	2.20	17.246	5,537.39	2,301.61	5.064
2539/2540	8,783.66	2.00	17.567	6,581.32	2,202.34	4.405
2540/2541	9,285.99	1.80	16.715	4,471.55	4,814.44	8.666
2541/2542	9,006.58	1.80	16.212	5,051.25	3,955.33	7.120
2542/2543	6,796.20	1.80	12.233	4,734.49	2,061.71	3.711
2543/2544	6,897.40	2.00	13.795	5,199.74	1,697.66	3.395
2544/2545	7,857.11	4.08	32.057	6,183.24	1,673.86	6.829
2545/2546	5,265.58	3.85	20.272	4,794.77	470.81	1.812
2546/2547	803.31	2.50	2.011	762.07	41.27	0.103
2547/2548	744.09	2.50	1.860	689.02	55.07	0.137
2548/2549	984.00	2.50	2.460	957.71	26.29	0.066
2549/2550	1,444.55	2.50	3.611	1,373.26	71.29	0.178
2550/2551	1,800.40	2.50	4.501	1,777.86	22.54	0.056

ตารางที่ 3-11 สรุปข้อมูลการปลูกฝิ่นและการตัดทำลายฝิ่นปี 2522/23 ถึงปี 2550/51 (ต่อ)

ปีการปลูกฝิ่น	พื้นที่ปลูกฝิ่น (ไร่)	ผลผลิตฝิ่น (กก./ไร่)	ผลผลิตฝิ่นรวม (เมตริกตัน)	พื้นที่ตัดทำลาย (ไร่)	พื้นที่ปลูกฝิ่นคงเหลือ (ไร่)	ผลผลิตฝิ่นคงเหลือ (เมตริกตัน)
2551/2552	1,319.48	2.50	3.29	1,262.01	57.47	0.14
2552/2553	1,804.06	2.50	4.51	1,738.03	66.03	0.16
2553/2554	1,355.46	2.50	3.39	1,297.35	58.11	0.15
2554/2555	1,303.67	2.50	3.26	1,279.06	24.61	0.06
2555/2556	1,659.02	3.55	5.89	1,651.04	7.98	0.03
2556/2557	2,049.87	3.55	7.28	2,036.65	13.22	0.05
2557/2558	1,981.69	3.55	7.04	1,957.34	24.35	0.09
2558/2559	2,492.83	3.55	8.85	1,991.21	501.62	1.78
2559/2560	1,885.02	3.55	6.69	1,885.02	0.00	0.00
2560/2561	593.42	3.55	2.10	593.42	0.00	0.30

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2523: 96 ; 2551: 18 ; 2561: 11)

ในปี 2561 ปปส. ได้คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์การปลูกฝิ่นในปี พ.ศ. 2561-2562 ได้ว่าพื้นที่ปลูกฝิ่นน่าจะลดลง ซึ่งมีสาเหตุมาจาก

1. สภาพอากาศค่อข้างแปรปรวน : ส่งผลต่อผลผลิตและการเจริญเติบโตของพืชฝิ่นลดลง

2. ความเข้มงวดและจริงจังของการควบคุมพื้นที่ปลูกฝิ่นเพิ่มขึ้น : หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพื้นที่ปลูกฝิ่น มีมาตรการเฝ้าระวังอย่างเข้มงวดจริงจังในพื้นที่ปลูกหนาแน่น โดยเฉพาะพื้นที่ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ และ อ.แม่ระมาด จ.ตาก ซึ่งมีการลาดตระเวนป้องปรามการปลูกฝิ่นในห้วงก่อนการเตรียมพื้นที่ปลูกและการประชาสัมพันธ์เชิงปฏิบัติการทางจิตวิทยาเกี่ยวกับกฎหมาย/โทษของการปลูกฝิ่นและพืชเสพติดชนิดอื่น

3. ประสิทธิภาพของการทำลายพื้นที่ปลูกฝิ่น : หน่วยงานที่ดำเนินการด้านการตัดฟันทำลายในปี พ.ศ. 2560-2561 จะมอบหมายให้หน่วยงานที่มีกำลังพลเข้าดำเนินการตัดทำลาย เพื่อให้มีประสิทธิภาพที่สุด

4. ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : มีความร่วมมือจากโครงการหลวง โดยโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งเน้นมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตพื้นฐานและส่งเสริมอาชีพให้กับชาวเขาผู้ปลูกฝิ่น เพื่อให้ผู้ปลูกฝิ่นมีอาชีพสุจริตในการดำเนินชีวิต

5. ระบบเส้นทางคมนาคมและสาธารณูปโภค : มีการสร้างระบบเส้นทางคมนาคมและสาธารณูปโภคที่เข้าถึงพื้นที่ทุรกันดารมากขึ้น

ปัจจุบันได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาการระบาดของฝิ่นและยาเสพติดตามแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะระยะที่ 3 (พ.ศ. 2562-2564)

3.3 การชะล้างพังทลายของดิน

พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการชะล้างพังทลายของดินไว้ว่า *“การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือ โดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน*

3.3.1 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน

ปัจจัยที่สำคัญได้แก่

(1) ความรุนแรงของฝนที่ตกกระทบและการกัดเซาะของฝนในปีหนึ่งๆ แรงน้ำที่ไหลบ่าจะกัดเซาะและพัดพาหน้าดินซึ่งมีธาตุอาหารและปุ๋ยสูญเสียไป

(2) ความยากง่ายต่อการพังทลายของดิน ขึ้นกับคุณลักษณะของดิน ได้แก่ เนื้อดิน โครงสร้างดิน ความสามารถในการให้น้ำซึมผ่าน และปริมาณของอินทรียวัตถุในดิน ซึ่งมีความแตกต่างในแต่ละพื้นที่

(3) สภาพภูมิประเทศ ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่และความยาวของพื้นที่ มีผลต่อการชะล้างพังทลายของดินแตกต่างกัน โดยพื้นที่ที่มีความลาดชันมากจะง่ายต่อการชะล้างพังทลายของดิน

(4) การใช้ประโยชน์ของที่ดินในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างไม่เหมาะสม ทำให้พื้นที่ดินขาดหรือลดปริมาณสิ่งปกคลุมดิน เช่น การทำไร่เลื่อนลอยบนพื้นที่สูง การบุกรุกทำลายป่า การปรับพื้นที่ การตัดถนนและเส้นทางคมนาคม เป็นต้น

(5) การใช้ที่ดินโดยมีหรือไม่มีการอนุรักษ์ดินและน้ำถ้ามีมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำจะช่วยลดการชะล้างพังทลายของดิน เช่น การทำเกษตรตามแนวระดับ การควบคุมการปลูกพืช การทำคันดิน การปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

3.3.2 การสูญเสียดิน

ในปี 2543 กรมพัฒนาที่ดิน ได้มีการประเมินการสูญเสียของดินจากการชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทยโดยใช้สมการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation: USLE) และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาช่วยในการประเมิน (กรมพัฒนาที่ดิน 2543: 37) โดยมีการจัดชั้นความรุนแรงของการสูญเสียดินดังนี้

น้อย คือ 0.00-2.00 ตัน/ไร่/ปี
ปานกลาง คือ 2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี
รุนแรง คือ 5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี
รุนแรงมาก คือ 15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี
รุนแรงมากที่สุด คือ มากกว่า 20.00 ตัน/ไร่/ปี

จากการประเมินพบว่าบนพื้นที่ราบ ซึ่งประกอบด้วยที่ราบลำน้ำ ที่ลาดเชิงเขา และเนินเขาที่มีความลาดชันน้อยกว่า 35% มีการชะล้างพังทลายของดินปานกลาง 9.79 ล้านไร่ รุนแรง 692,935 ไร่ และรุนแรงมาก 2.28 ล้านไร่ รวมเป็นเนื้อที่ 12.77 ล้านไร่

ส่วนพื้นที่สูงซึ่งประกอบด้วย พื้นที่ภูเขาและที่ลาดหุบเขาที่มีความลาดชันมากกว่า 35% มีการชะล้างพังทลายของดินปานกลาง 14.29 ล้านไร่ รุนแรง 2.67 ล้านไร่ รุนแรงมาก 10.65 ล้านไร่ รวมเป็นเนื้อที่ 27.62 ล้านไร่

เมื่อรวมพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินระดับปานกลางถึงรุนแรงมาก ทั้งในพื้นที่ราบและพื้นที่สูงจะมีเนื้อที่รวม 40.39 ล้านไร่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-12

3.3.3 ผลกระทบจากการชะล้างพังทลายของดิน

การชะล้างพังทลายของดินนอกจากจะเป็นสาเหตุที่สำคัญของความเสื่อมโทรมของดินแล้ว ยังมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีผลกระทบต่อเกษตรกร ชุมชน และประชาชนโดยรวม ดังนี้

(1) หน้าดินเดิมที่สูญเสียไปนั้น มีอินทรียวัตถุในดินรวมอยู่ด้วย อินทรียวัตถุดังกล่าวมีคุณสมบัติช่วยซับน้ำฝนและช่วยให้น้ำซึมลงสู่ดินชั้นล่างหรือลงสู่ชั้นน้ำใต้ดิน เมื่อขาดอินทรียวัตถุที่ช่วยซึมซับน้ำฝนไว้จึงทำให้น้ำไหลผ่านลงสู่พื้นที่ตอนล่างอย่างรวดเร็วเกิดเป็นภาวะน้ำท่วม สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินต่างๆ นอกจากนี้ ในพื้นที่ที่หน้าดินถูกชะล้างไปจะขาดความชื้นของดินในฤดูแล้งทำให้เกิดความแห้งแล้งโดยทั่วไป

(2) หน้าดินที่ถูกชะล้างจะถูกพัดพาไปเป็นตะกอนดินในพื้นที่ตอนล่างทับถมตามแหล่งน้ำต่างๆ ทำให้เกิดการตื้นเขินของทางน้ำ และอ่างเก็บน้ำ ทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ตามศักยภาพและไม่เหมาะต่อการอุปโภค บริโภค

(3) ตะกอนจากการชะล้างพังทลายของดินที่ไหลมาทับถมในแหล่งน้ำต่างๆ อาจปนเปื้อนสารพิษต่างๆ จากสารฆ่าแมลงและสารปราบวัชพืชต่างๆ อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของผู้อาศัยในพื้นที่ตอนล่าง

(4) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากการชะล้างพังทลายทำให้หน้าดินซึ่งเป็นส่วนที่อุดมสมบูรณ์สำหรับการเพาะปลูกเนื่องจากเป็นแหล่งอาหารสำหรับการเจริญเติบโตของพืชสูญเสียไปเมื่อในพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินโดยทั่วไปในพื้นที่ปลูกข้าวโพดผลผลิตจะลดลงประมาณร้อยละ 25 ในแต่ละปีจะมีดินสูญเสียไปประมาณปีละ 27 ล้านตัน หรือสูญเสียธาตุอาหารในดินไปมีมูลค่าสูงถึง 3,774.37 ล้านบาท ในขณะเดียวกันกรมพัฒนาที่ดิน (2542) รายงานว่าระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่จัดทำขึ้นสามารถเพิ่มผลผลิตโดยทั่วไปประมาณร้อยละ 10 ป้องกันการสูญเสียดินได้โดยประมาณ 3.66 ตัน/ไร่/ปี ซึ่งมีคำนวณเป็นผลเสียความอุดมสมบูรณ์เป็นตัวเงินจะมีค่าไม่น้อยกว่า 90 บาท/ไร่

ตารางที่ 3-12 แสดงเนื้อที่การจำแนกชั้นความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินรายภูมิภาคและประเทศ

ชั้นความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดิน	ภาคกลาง ไร่ %		ภาคตะวันออก ไร่ %		ภาคตะวันตก ไร่ %		ภาคเหนือ ไร่ %		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไร่ %		ภาคใต้ ไร่ %		ประเทศ ไร่ %	
พื้นที่ราบ (ที่ราบลำน้ำ ที่ลาดเชิงเขา และเนินเขา ความลาดชันน้อยกว่า 35 เปอร์เซ็นต์)														
1: น้อยมาก	8,942,102	76.34	12,334,312	52.65	11,585,309	40.22	36,018,940	33.66	80,733,440	76.50	20,180,334	45.67	169,794,437	52.95
2: น้อย	1,634,036	13.95	4,950,852	21.12	4,732,636	16.43	11,139,547	10.41	14,162,651	13.42	6,258,290	14.16	42,878,012	13.37
3: ปานกลาง	223,728	1.91	2,384,004	10.17	927,516	3.22	2,964,126	2.77	2,184,552	2.07	1,113,763	2.52	9,797,689	3.06
4: รุนแรง	2,343	0.02	56,260	0.24	28,805	0.10	374,528	0.35	116,087	0.11	114,912	0.26	692,935	0.22
5: รุนแรงมาก	28,112	0.24	142,993	0.61	66,251	0.23	1,519,516	1.42	327,155	0.31	198,886	0.45	2,282,913	0.71
พื้นที่สูง (ภูเขาและที่ลาดหุบเขา ความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์)														
111: น้อยมาก	156,961	1.34	2,602,010	11.10	2,338,954	8.12	16,532,758	15.45	6,933,758	6.57	13,175,115	29.81	41,739,376	13.02
211: น้อย	119,478	1.02	232,071	0.99	5,893,472	20.46	19,389,472	18.12	232,175	0.22	13,259	0.03	25,880,330	8.07
311: ปานกลาง	371,319	3.17	391,474	1.67	2,912,170	10.11	2,912,170	9.14	759,844	0.72	75,135	0.17	14,291,486	4.46
411: รุนแรง	70,281	0.60	25,786	0.11	37,446	0.13	37,446	1.99	84,427	0.08	331,477	0.75	2,678,879	0.84
511: รุนแรงมาก	165,161	1.41	311,772	1.33	282,288	0.98	282,288	6.69	-	-	2,735,792	6.19	10,653,858	3.32
รวมเนื้อที่ภาค	11,713,521	100	23,441,534	100	28,804,847	100	28,804,847	100	105,533,909	100	44,196,964	100	320,698,916	100
รวมพื้นที่มีปัญหา*	860,944	7.35	3,312,289	14.13	4,254,476	14.77	4,254,476	22.36	3,472,021	3.29	4,569,965	10.34	40,396,760	12.60

หมายเหตุ : * พื้นที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน คือ รวมชั้น 3-5 (พื้นที่ราบ) และ ชั้น 311-511 (พื้นที่สูง) เข้าด้วยกัน

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน (2543: 37)

3.4 ปัญหาดินถล่ม

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของพื้นที่สูงคือการเกิดปัญหาดินถล่ม

การเกิดเหตุการณ์ดินถล่มในประเทศไทย แต่ละครั้งนั้นได้มีผู้เสียชีวิตและเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินจำนวนมาก ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-13

กรมพัฒนาที่ดิน (2562: 1-29) ได้รายงานไว้ว่ามีหมู่บ้านที่เสี่ยงภัยดินถล่มอยู่จำนวน 5,784 หมู่บ้าน ในท้องที่ 54 จังหวัด ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-14

การเกิดเหตุการณ์ดินถล่มที่บ้านห้วยขาบ ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน และมีผู้เสียชีวิตจำนวน 8 ราย นั้น ปัจจุบันประชาชนในหมู่บ้านดังกล่าว ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่เดิมที่ไม่เสี่ยงภัยจากดินถล่ม

จากเหตุการณ์ดินถล่มที่สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินและมีผลต่อชีวิตนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย (2561: 1) ได้มีหนังสือถึงสถานีพัฒนาที่ดินแจ้งภัยพิบัติเพื่อให้มีการช่วยเหลือประชาชนตามบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 เนื่องจากพบว่าในพื้นที่ดอยช้างมีการเคลื่อนตัวของมวลดินที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มของบ้านเรือน ซึ่งขณะนี้คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจาก ภัยธรรมชาติที่เกิดจากการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่ม ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

ทั้งนี้พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับดินถล่มมี 3 ประเภท ที่มีมาตรการในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันคือ

(1) พื้นที่เสี่ยงที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มแต่ไม่เคยเกิดเหตุ

มาตรการที่นำไปใช้ ได้แก่ การเฝ้าระวัง และการสร้างความตระหนักรู้ ซึ่งในด้านการเฝ้าระวังอุปกรณ์ที่สำคัญในการเฝ้าระวังคือเครื่องมือวัดน้ำฝนอัตโนมัติ ปัญหาคือเครื่องมือยังกระจายไม่เพียงพอ ไม่ได้ติดตั้งในพื้นที่เกิดเหตุ เพราะไม่สามารถนำไปติดตั้งได้ต้องได้รับการอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ก่อน คือ กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(2) พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มและมีสัญญาณการเคลื่อนตัว

จะต้องมีการเฝ้าระวังหรือติดตาม โดยติดตั้งเครื่องมือวัดการเคลื่อนตัว โดยอาศัย พ.ร.บ. พัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 มาตรา 13 และมาตรา 15 เพื่อเข้าไปติดตั้งเครื่องมือ

(3) พื้นที่ที่มีการเกิดดินถล่มและมีสูญเสีย

มาตรการที่จะนำมาใช้คือ ควรย้ายออกหรือไม่ย้ายออก ถ้าให้ย้ายออกแล้วจะให้ไปอยู่ที่ไหน ซึ่งตามหลักการต้องย้ายออกจากพื้นที่ แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถย้ายออกได้เนื่องจากเป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้านจะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปช่วยเหลือ เช่น กรมที่ดิน สปก. หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทำกินทางการเกษตร เป็นต้น

(คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน, 2561: 6-8)

ตารางที่ 3-13 สถิติการเกิดเหตุการณ์ดินถล่ม ดินสไลด์ ตั้งแต่ปี 2513–2557

ปี	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความเสียหาย
2513	เขามัทรี	ปากน้ำ	เมือง	ชุมพร	ดินภูเขามัทรีถล่มลงมาบนถนน
2531	กะทูนเหนือ	กะทูน	พิปูน	นครศรีธรรมราช	ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตประมาณ 230 คน บ้านเรือนเสียหายประมาณ 1500 หลัง พื้นที่การเกษตรเสียหาย 6150 ไร่ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1000 ล้านบาท
2531	คีรีวง	กำโลน	ลานสกา	นครศรีธรรมราช	ผู้เสียชีวิต 12 คน บ้านเรือนเสียหาย 152 หลัง เสียหายบางส่วน 210 หลัง
2542	คลองตะเคียน	ตะเคียนทอง	เขาคิชกูฏ	จันทบุรี	มีการอพยพชาวบ้านออกจากพื้นที่ก่อนเกิดเหตุ บ้านเรือนปศุสัตว์และพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย
2543	โพธิ์เงิน	ท่าพล	เมือง	เพชรบูรณ์	ผู้เสียชีวิต 10 คน สูญหาย 2 คน บ้านเรือนเสียหาย 363 หลัง การปศุสัตว์และพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย
2543	ธารทิพย์	บุ่งน้ำเต้า	หล่มสัก	เพชรบูรณ์	
2544	น้ำก้อ	น้ำก้อ	หล่มสัก	เพชรบูรณ์	ผู้บาดเจ็บ 109 คน เสียชีวิต 136 คน สูญหาย 4 คน บ้านเรือนเสียหาย 188 หลัง เสียหายบางส่วน 441 หลัง คิดเป็นมูลค่าประมาณ 645 ล้านบาท
2544	บ้านโฮ้ง	สรอย	วังชิ้น	แพร่	ผู้เสียชีวิต 43 คน สูญหาย 4 คน บ้านเรือนเสียหาย 18 หลัง คิดเป็นมูลค่าประมาณ 100 ล้านบาท
2545	แม่แรก	ท่าผา	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	มีการอพยพชาวบ้านออกจากพื้นที่ก่อนเกิดเหตุจำนวน 180 ครัวเรือน เส้นทางแม่แจ่ม - ฮอด ได้รับความเสียหาย
2547	บ้านใสเงาะ	หินตก	ร่อนพิบูลย์	นครศรีธรรมราช	บ้านพังเสียหาย 24หลัง เสียชีวิต24คน สูญหาย 35 คน
2547	เขาพัง		ร่อนพิบูลย์	นครศรีธรรมราช	
2547	กองบอด	ปางหินฝน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	ผู้เสียชีวิต 1 คน บ้านเรือนเสียหาย 3 หลัง จักรยานยนต์ 1 คัน
2547	แม่ตื่น	แม่ตื่น	อมก๋อย	เชียงใหม่	เสียหาย 4 ตำบล 14 หมู่บ้าน ประชาชนเดือดร้อน 100 คน 120 ครัวเรือน เสียชีวิต 1 คน
2547	ห้วยนกแล	แม่ระมาด	แม่ระมาด	ตาก	4 ตำบล 16 หมู่บ้าน เดือดร้อน 8,846 คน 2,135 ครัวเรือน เสียชีวิต 5 ราย บาดเจ็บ 391 ราย
2547	สบโขง	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	ราษฎร์ได้รับความเสียหาย 400 คน บ้านเรือนเสียหาย 100 หลัง
2547	ควนตุ้มกู	บางสัก	กันตัง	ตรัง	ไม่มีบ้านเรือนเสียหายและไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต
2547	อ่าวนาง	อ่าวนาง	เมือง	กระบี่	เกสเฮาส์ 14 หลังเสียหาย ดินทับหลังคา รั้ว และผนังห้อง 10 หลังเสียหาย รวมมูลค่ากว่า 10 ล้านบาท
2547	ม1, ม.2	ธารโต, คีรีเขต	ธารโต	ยะลา	มีผู้เสียชีวิต 2 คน บ้านเรือนเสียหาย 1 หลัง
2548	กาสังใน	ดาเนาะปูเต๊ะ	บันนังสตาร์	ยะลา	ชุมชนที่ตั้งอยู่เชิงเขา 3 หมู่บ้าน คือ บ้าน กม.26 ใน บ้านกาสังใน และบ้านกาสัง บ้านเรือนเสียหายทั้งหลังรวม 18 หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน 55 หลัง
2548	กาสัง	ดาเนาะปูเต๊ะ	บันนังสตาร์	ยะลา	
2548	กม.26	ดาเนาะปูเต๊ะ	บันนังสตาร์	ยะลา	ดินถล่มร่วมกับน้ำป่าไหลหลากจากเทือกเขา ทำความเสียหาย 3 หมู่บ้าน บ้านเรือนเสียหายทั้งหลัง 18 หลัง เสียหายบางส่วน 55 หลัง
2549	นาตอง	ช่อแฮ	เมือง	แพร่	มีผู้เสียชีวิต 5 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหลัง 135 หลัง เสียหายบางส่วน
2549	ผาตรีม	ช่อแฮ	เมือง	แพร่	
2549	น้ำจ้อม	ช่อแฮ	เมือง	แพร่	
2549	ดงหญ้าปา	บ้านตึก	ศรีสัชนาลัย	สุโขทัย	ผู้เสียชีวิต 7 คน สูญหาย 1 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหลัง 89 หลัง เสียหายบางส่วน 156 หลัง
2549	ห้วยตม	บ้านตึก	ศรีสัชนาลัย	สุโขทัย	
2549	แม่คุ	บ้านตึก	ศรีสัชนาลัย	สุโขทัย	

ตารางที่ 3-13 สถิติการเกิดเหตุการณ์ดินถล่ม ดินสไลด์ ตั้งแต่ปี 2513–2557 (ต่อ)

ปี	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความเสียหาย
2549	น้ำตะ	น้ำหมัน	ท่าปลา	อุตรดิตถ์	มีผู้เสียชีวิต 75 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหลัง 483 หลัง เสียหายบางส่วน 3,478 หลัง จังหวัดอุตรดิตถ์ เกิดดินถล่ม 1,478 แห่ง ใน 3 อำเภอ 9 ตำบล 26 หมู่บ้าน
2549	น้ำรี	น้ำหมัน	ท่าปลา	อุตรดิตถ์	
2549	น้ำไคร้	บ้านด่านนาขาม	เมือง	อุตรดิตถ์	
2549	ไฮ่ฮ้า	บ้านด่านนาขาม	เมือง	อุตรดิตถ์	
2549	ผามูบ	แม่พูล	ลับแล	อุตรดิตถ์	
2549	ยาง	แม่งอน	ฝาง	เชียงใหม่	ผู้เสียชีวิต 8 คน (บ้านปางควาย 2 คน บ้านยาง 6 คน) บ้านเรือนเสียหายทั้งหลัง 9 หลังเสียหายบางส่วน 24 หลัง
2550	เส้นทางบ้านไร่-บ้านอีต่อง	ปิล๊อก	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี	พบร่องรอยดินถล่ม จำนวน 115 แห่ง และหินร่วง 3 แห่ง
2550	น้ำพุง	โป่ง	ด่านซ้าย	เลย	มีบ้านเรือนราษฎรเสียหายมากกว่า 20 หลังคาเรือน มีผู้เสียชีวิตและสูญหาย 6 คน
2551	คลองมุย	ตะกุกเหนือ	วิภาวดี	สุราษฎร์ธานี	มีผู้เสียชีวิต 2 คน ที่บ้านคลองมุย
2552	ทุ่งคา	หาดส้มแป้น	เมือง	ระนอง	ดินภูเขาถล่ม ตาย 1
2552	ไอเจี๊ยะ	ศรีสาคร	ศรีสาคร	นราธิวาส	ดินเชิงเขาหลังหมู่บ้าน ถล่มลงมาใส่บ้าน จำนวน 2 หลัง คือบ้านเลขที่ 29 และบ้านพักไม่มีเลขที่ ซึ่งปลูกติดกัน มีผู้เสียชีวิต 8 คน
2552	นิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้	ตลิ่งชัน	บันนังสตา	ยะลา	พบผู้เสียชีวิตจำนวน 4 คน บ้านหลังดังกล่าวอยู่บริเวณเชิงเขา ถูกโคลนไหลลงทับจนพังเสียหายทั้งหลัง
2552	ผังปาล์ม 7	ปาล์มพัฒนา	มะนัง	สตูล	ฝนตกหนักตกต่อเนื่องกันทั้งคืน ส่งผลให้เกิดเหตุน้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมบ้านเรือนราษฎรในพื้นที่หมู่ 7 และมีการดินไหลทับบ้านเรือนในพื้นที่ อ.มะนัง จ.สตูล
2552	ในไร่	ลานสกา	ลานสกา	นครศรีธรรมราช	เกิดดินสไลด์จากภูเขาประมาณ 1-2 เมตร บริเวณพื้นที่ไร่สวน ไม่มีความเสียหาย
2554	บ้านหินหลัก	ปากหมาก	ไชยา	สุราษฎร์ธานี	การจราจรปิ่นอัมพาฒเกือบทั้งเมือง ที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายเล้กน้อย
2554	บ้านบางหิน	คลองชะอุ่น	พนม	สุราษฎร์ธานี	การจราจรปิ่นอัมพาฒเกือบทั้งเมือง ที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายเล้กน้อย
2554	บ้านคลองแห้ง	เขาพนม	เขาพนม	กระบี่	เสียชีวิต 3 ราย บาดเจ็บ 43 ราย
2554	บ้านต้นหาร	หน้าเขา	เขาพนม	กระบี่	เสียชีวิย 8 ราย สูญหาย 3 ราย
2554	บ้านพิตำ	กรุงชิง	นบพิตำ	นครศรีธรรมราช	ถนนและสะพานขาด ไม่สามารถสัญจรไปมาได้
2554	บ้านสำนักเนียน	เขาน้อย	สิชล	นครศรีธรรมราช	ถนนและสะพานขาดชาวบ้านรอการช่วยเหลือ
2554	บ้านช่องไม้ดำ	คลองหิน	อ่าวลึก	กระบี่	บ้านเรือนเสียหาย 4 หลัง ดินสไลด์ปิดทับเส้นทางหลายจุด สัญจรไปมาลำบาก
2554	บ้านสกาดกลาง	สกาด	ปัว	น่าน	พบรอยแยกจุดที่ 2 ถนนแยกตัวและทรุดตัว ยาวประมาณ 6 เมตร ความลึกประมาณ 15 เซนติเมตร
2554	บ้านสกาดเหนือ	สกาด	ปัว	น่าน	

ตารางที่ 3-13 สถิติการเกิดเหตุการณ์ดินถล่ม ดินสไลด์ ตั้งแต่ปี 2513–2557 (ต่อ)

ปี	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความเสียหาย
2554	บ้านหาดส้มแป้น	หาดส้มแป้น	เมืองระนอง	ระนอง	ดินภูเขา ก้อนหินขนาดใหญ่ และต้นไม้เลื่อนไหลลงมาทับเส้นทาง เป็นระยะทางยาวกว่า 50 เมตร
2554	บ้านห้วยกองหมู	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	บ้านเรือนชาวบ้านได้รับความเสียหายบางส่วนอีกร่วม 50 หลังคาเรือน
2554	บ้านปูทา	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	บ้านเรือนชาวบ้านได้รับความเสียหายกว่า 50 หลังคาเรือน โดยมี 11 หลังเรือนที่ถูกดินโคลนถล่มทับ
2554	บ้านดอยช้าง	วาวี	แม่สรวย	เชียงราย	ดินถล่ม ดินสไลด์
2554	บ้านห้วยน้ำขุน	ท่าก๊อ	แม่สรวย	เชียงราย	ดินถล่ม ดินสไลด์
2554	บ้านป่าเหียง	ท่าก๊อ	แม่สรวย	เชียงราย	ด้เกิดดินสไลด์ถล่ม ปิดทางเข้าออกหมู่บ้านไม่สามารถสัญจรไปมาได้
2554	บ้านหัวน้ำ	ศิลาแลง	ปัว	น่าน	ดินสไลด์ทับบ้าน 2 หลัง ที่อยู่ติดที่ลาดเชิงเขา
2554	บ้านห้วยคอม	น้ำไผ่	น้ำปาด	อุตรดิตถ์	บ้านพักครูถูกน้ำพัดเสียหาย 1 หลัง
2554	บ้านต้นขนุน	น้ำไผ่	น้ำปาด	อุตรดิตถ์	เสียชีวิต 6 คน สูญหาย 1 คน บ้านพังเสียหาย 31 หลัง เสียหายบางส่วน 30 หลัง
2554	บ้านห้วยเดื่อ	น้ำไผ่	น้ำปาด	อุตรดิตถ์	บ้านเสียหาย 10 หลัง เสียหายบางส่วน 20 หลัง
2554	บ้านเปียงกอก	โป่งน้ำร้อน	ฝาง	เชียงใหม่	บ้านเรือนประชาชนได้รับความเสียหาย 51 หลัง พังเสียหายทั้งหลัง 5 หลัง ประชาชนได้รับความเดือดร้อนกว่า 1,000 คน โดยครอบครัวขำอรุณ ได้สูญเสียลูกชายไป 2 คน
2554	บ้านดอน	โป่งน้ำร้อน	ฝาง	เชียงใหม่	
2554	บ้านก่ายน้อย	เมืองก่าย	แม่แตง	เชียงใหม่	มีชาวบ้านสูญหาย 4 คน บ้านถูกดินถล่ม 3 หลัง
2554	บ้านแหลมเจ้า	เกาะใหญ่	กระแสสินธุ์	สงขลา	ดินที่ถล่มลงมา และเศษซากไม้ได้พัดพาส่วนที่เปิดเป็นปั๊มน้ำมันข้างบ้านจนหลังคาพังลงมา และทำให้ถังน้ำมันขนาดใหญ่ประมาณ 1 หมื่นลิตร ถูกซัดลงมาอยู่อีกฝั่งของถนนความเสียหายเพียงเล็กน้อยบริเวณห้องน้ำหลังบ้าน
2555	-	-	ละอุ่น	ระนอง	ดินสไลด์ บริเวณถนนสายหาดสามแป้น แก้ไขสถานการณ์ สามารถสัญจรได้แล้ว
2555	ม.4 บ้านหลุยหลวง	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 640 ครัวเรือน 1,437 คน ถนนเสียหาย 1 สาย คอสะพานชำรุด 1 แห่ง
2555	ม.5 บ้านอุมโล๊ะเหนือ	สบเมย	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	ดินสไลด์ปิดทับเส้นทาง
2555	ม. 8 บ้านป่าบง	บ่อโพธิ์	นครไทย	พิษณุโลก	ดินสไลด์ ทับเส้นทางสายนครไทย-ด่านซ้าย กิโลเมตรที่ 28 //ปกติแล้ว
2555	ม. 2,12,14	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย	น้ำป่าไหลหลากท่วมพื้นที่การเกษตร และดินสไลด์ปิดทับเส้นทางสัญจร ปัจจุบันสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ
2555	บ้านเทอดไทย	เทอดไทย	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย	ดินดอนสไลด์ทับกำแพงบ้านจำนวน 4 หลัง และปิดทับเส้นทางบนถนนหลายจุดในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง
2555	-	กมลา	กะทู้	ภูเก็ต	มีดินสไลด์ลงมา ทับถนนในหมู่บ้าน
2555	ม. 2 , 10	แม่งอน	ฝาง	เชียงใหม่	ดินถล่มทับเส้นทางขึ้นดอยอ่างขาง รถยนต์ไม่สามารถสัญจรผ่านไปมาได้ ความเสียหายอยู่ระหว่างการสำรวจ
2555	ม. 5 บ้านห้วยทรายขาว	ทุ่งข้าวพวง	เชียงดาว	เชียงใหม่	ดินโคลนถล่ม มีผู้เสียชีวิต1 ราย และผู้บาดเจ็บ 1 ราย
2555	ม. 1 บ้านแม่สามแลบ	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	บ้านเรือนได้รับความเสียหาย 2 หลัง
2555	บ้านห้วยไม้หก	ด่านแม่ละเมา	แม่สอด	ตาก	ดินและหินสไลด์ปิดทับเส้นทางสายแม่สอด - ตาก กม.35

ตารางที่ 3-13 สถิติการเกิดเหตุการณ์ดินถล่ม ดินสไลด์ ตั้งแต่ปี 2513–2557 (ต่อ)

ปี	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความเสียหาย
2555	ม. 10 บ้านปางต้นหนุน	แจ้ซ้อน	เมืองปาน	ลำปาง	ดินสไลด์เป็นจุดๆ รถยนต์ไม่สามารถสัญจรผ่านไปมาได้ พื้นที่ทางการเกษตรอยู่ระหว่างการสำรวจ
2555	ม. 8	ทาปลาดุก	แม่ทา	ลำพูน	ดินสไลด์ เส้นทางรถไฟสายเชียงใหม่-กรุงเทพฯ ระหว่างสถานีทาชมพู-สถานีขุนตาล กม.684 ได้รับความเสียหาย ไม่สามารถเดินรถได้
2555	ม. 10 บ้านปางต้นหนุน	แจ้ซ้อน	เมืองปาน	ลำปาง	ดินสไลด์เป็นจุดๆ รถยนต์ไม่สามารถสัญจรผ่านไปมาได้ พื้นที่ทางการเกษตรอยู่ระหว่างการสำรวจ
2555	ม. 8	ทาปลาดุก	แม่ทา	ลำพูน	ดินสไลด์ เส้นทางรถไฟสายเชียงใหม่-กรุงเทพฯ และถนนลาดยาง
2555	บ้านปางต้นหนุน ม. 10	แจ้ซ้อน	เมืองปาน	ลำปาง	ดินสไลด์ลงมาปิดทับเส้นทางบริเวณทางเข้า-ออกหมู่บ้านจำนวนหลายจุด รถยนต์ไม่สามารถสัญจรผ่านไปมาได้ พื้นที่ทางการเกษตรอยู่ระหว่างการสำรวจ
2555	บ้านห้วยเดื่อ ม.2	น้ำไผ่	น้ำปาด	อุตรดิตถ์	พบผู้เสียชีวิต 4 ราย และสูญหาย 3 ราย
2555	ม. 8	ทาปลาดุก	แม่ทา	ลำพูน	เกิดดินสไลด์ เส้นทางรถไฟสายเชียงใหม่-กรุงเทพฯ ปัจจุบันซ่อมแซมแล้ว
2555	ม. 11 บ้านมหาราช	แม่พูล	ลับแล	อุตรดิตถ์	ดินสไลด์ปิดเส้นทางเข้าพื้นที่สวนผลไม้ จะทำการเปิดเส้นทางในวันนี้ (11 ก.ย.55)
2555	-		นครไทย	พิษณุโลก	ดินไหลปิดเส้นทางหลวงหมายเลข 2013 จ.พิษณุโลก-อ.ด่านซ้าย จ.เลย กม.ที่ 45-55
2555	-	ท่าหินโงม	เมือง	ชัยภูมิ	เทือกเขาภูแลนคา เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกตาดโตน เกิดเหตุน้ำป่าไหลหลากและมีโคลนถล่ม มีผู้สูญหายจากน้ำป่าซัดไป 1 ราย
2556	หาดทรายขาว	เกาะช้าง	เกาะช้าง	ตราด	ดินไหลถล่มมาปิดทางเท้าและท่อระบายน้ำ ปิดถนน
2556	-	-	ท้ายเหมือง	พังงา	ดินถล่มทับบ้านเรือน 1 หลังคาเรือน
2556	บ.สบรวก	เวียง	เชียงแสน	เชียงราย	ดินโคลนถล่มใส่ร้านขายของที่ระลึกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ
2556	ม.5	หาดส้มแป้น	เมือง	ระนอง	ดินสไลด์ปิดทับถนนสายระนอง - หาดส้มแป้น
2556	ม.2 , 4	ละอุ่นใต้	ละอุ่น	ระนอง	ดินสไลด์ทับบ้านเรือนและถนน
2556	บ.รังแตน , ม.9	จ.ป.ร.	กระบุรี	ระนอง	ดินสไลด์ทับบ้านเรือนและถนน
2556	ผาเต๊ะ	พระธาตุผาแดง	แม่สอด	ตาก	ดินสไลด์หินร่วงทับใส่อาคารเรียนโรงเรียนบ้านผาเต๊ะ
2556	-	แม่สลองใน	แม่สลอง	เชียงราย	ดินสไลด์ปิดถนนสายหลัก
2556	คลองสน	หนองทะเล	เมือง	กระบี่	ดินถล่มลงมาทับต้นไม้และก้อนหินขนาดใหญ่จำนวนมากหล่นทับเสาไฟฟ้า บริเวณสำนักสงฆ์คลองสน
2556	-	-	แม่จัน	เชียงราย	ดินสไลด์ปิดทับเส้นทางขึ้นดอยแม่สลอง
2556	-	-	แม่สรวย	เชียงราย	ดินสไลด์ปิดทับเส้นทาง
2556	-	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	ดินลูกรังสไลด์ลงมาปิดทับถนนหลายแห่ง
2556	-	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	ดินลูกรังสไลด์ลงมาปิดทับถนนหลายแห่ง
2556	-	ภูคา	ปัว	น่าน	ดินถล่มลงมาทับเส้นทางสาย อ.ปัว-บ่อเกลือ
2556	บ.แม่หลุยหลวง	สบเมย	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	ดินสไลด์ปิดทับเส้นทางสายแม่สะเรียง-แม่สามแลบ
2556	-	-	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	ดินสไลด์ลงมาปิดเส้นทางทางหลวงสาย 108

ตารางที่ 3-13 สถิติการเกิดเหตุการณ์ดินถล่ม ดินสไลด์ ตั้งแต่ปี 2513–2557 (ต่อ)

ปี	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความเสียหาย
2557	บ.ทรายแดง	ทรายแดง	เมือง	ระนอง	ดินสไลด์ปิดทับถนน
2557	บ.บางแก้ว	บางแก้ว	ละอุ่น	ระนอง	ดินสไลด์ปิดทับถนน
2557	ร่มฟ้าทอง , ห้วยหาน	ปอ	เวียงแก่น	เชียงราย	ดินภูเขาสูงสไลด์ตัวลงมาทับบ้านเรือนราษฎร
2557	เทอดไทย	เทอดไทย	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย	ดินสไลด์ปิดทับถนน
2557	ปางต้นเดื่อ	มัลลิกา	แม่อาย	เชียงใหม่	ดินโคลนถล่มพังลงมาทับบ้าน
2557	ม.6 บ้านไร่วรรณ	ตะปอน	ขลุง	จันทบุรี	ดินสไลด์ถล่มทับชาวบ้านเสียชีวิต
2557	บ้านอันเป้า	เกาะยาวน้อย	เกาะยาว	พังงา	ดินสไลด์ปิดทับถนน
2561	บ้านห้วยขาบ	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	น่าน	มีผู้เสียชีวิต 8 ราย

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี (2555: 1-2, 2561: 1)

ตารางที่ 3-14 รายชื่อจังหวัดที่มีหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่มในประเทศไทย 54 จังหวัด

ลำดับที่	รายชื่อจังหวัด	จำนวนอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่ม	ภูมิภาค
1	กำแพงเพชร	6	12	31	ภาคเหนือ
2	เชียงราย	16	60	489	ภาคเหนือ
3	เชียงใหม่	21	100	664	ภาคเหนือ
4	ตาก	9	49	322	ภาคเหนือ
5	นครสวรรค์	2	2	16	ภาคเหนือ
6	น่าน	15	71	384	ภาคเหนือ
7	พะเยา	5	17	89	ภาคเหนือ
8	พิษณุโลก	5	20	113	ภาคเหนือ
9	เพชรบูรณ์	9	43	199	ภาคเหนือ
10	แพร่	7	26	139	ภาคเหนือ
11	แม่ฮ่องสอน	7	43	256	ภาคเหนือ
12	ลำปาง	12	48	168	ภาคเหนือ
13	ลำพูน	6	23	115	ภาคเหนือ
14	สุโขทัย	5	18	95	ภาคเหนือ
15	อุตรดิตถ์	6	22	150	ภาคเหนือ
16	ขอนแก่น	4	7	24	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
17	ชัยภูมิ	8	25	128	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
18	นครราชสีมา	7	17	79	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
19	อุดรธานี	2	7	28	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
20	เลย	9	29	105	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
21	ศรีสะเกษ	2	3	25	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
22	หนองบัวลำภู	1	2	18	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
23	หนองคาย	1	4	20	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
24	อุบลราชธานี	4	7	43	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
25	อุทัยธานี	5	16	87	ภาคกลาง
26	กาญจนบุรี	9	35	125	ภาคกลาง
27	ประจวบคีรีขันธ์	8	18	74	ภาคกลาง
28	เพชรบุรี	4	9	39	ภาคกลาง
29	ราชบุรี	3	5	22	ภาคกลาง
30	ลพบุรี	5	10	40	ภาคกลาง
31	สุพรรณบุรี	1	5	35	ภาคกลาง
32	จันทบุรี	8	20	62	ภาคตะวันออก
33	ชลบุรี	3	4	14	ภาคตะวันออก
34	ตราด	3	6	25	ภาคตะวันออก
35	ปราจีนบุรี	3	10	55	ภาคตะวันออก
36	ระยอง	6	12	34	ภาคตะวันออก
37	สระแก้ว	7	13	51	ภาคตะวันออก
38	กระบี่	5	10	48	ภาคใต้
39	ชุมพร	8	32	138	ภาคใต้
40	ตรัง	6	13	57	ภาคใต้
41	นครศรีธรรมราช	14	36	214	ภาคใต้
42	นราธิวาส	8	28	102	ภาคใต้
43	ปัตตานี	4	8	12	ภาคใต้
44	พังงา	6	29	73	ภาคใต้

ตารางที่ 3-14 รายชื่อจังหวัดที่มีหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่มในประเทศไทย 54 จังหวัด (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อจังหวัด	จำนวนอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่ม	ภูมิภาค
45	พัทลุง	5	11	91	ภาคใต้
46	ภูเก็ต	3	11	30	ภาคใต้
47	ยะลา	8	25	109	ภาคใต้
48	ระนอง	5	24	87	ภาคใต้
49	สงขลา	9	31	105	ภาคใต้
50	สตูล	5	10	45	ภาคใต้
51	สุราษฎร์ธานี	12	28	105	ภาคใต้
52	สระแก้ว	2	3	34	ภาคกลาง
53	นครนายก	3	9	101	ภาคกลาง
54	ฉะเชิงเทรา	2	3	70	ภาคกลาง
		339	**1129**	**5784**	

3.5 ปัญหาชาวเขา

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีการระบุถึงปัญหาชาวเขามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2503 ถึง พ.ศ. 2561 ดังนี้

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (2503: 77) ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-0509) ว่าชาวเขามีปัญหาที่ทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ป่าประเภทนี้ถูกชาวเขาแผ้วถางเพื่อ ทำไร่เลื่อนลอยชั่วครั้งคราว เมื่อดินจืดและหญ้าคาขึ้นก็จะละทิ้งไปแล้ว ตั้งต้นแผ้วถางที่อื่นเพื่อทำไร่ต่อไป

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (ระยะสอง) พ.ศ. 2507-2509 ก็ได้ระบุว่าชาวเขามีปัญหา 2 ประการคือ

1. ขาดการสำนึกว่าเป็นคนไทย
2. ทำไร่เลื่อนลอย กระทบกระเทือนต่อทรัพยากรของประเทศ

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2507: 150)

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2524: 322-324) ได้ระบุว่าชาวเขามีปัญหา 3 ด้าน คือ

1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม
    - 1.1 อาชีพและรายได้
    - 1.2 สุขภาพอนามัย
    - 1.3 การศึกษาและข่าวสารข้อมูล
    - 1.4 การทำลายป่าไม้แหล่งต้นน้ำลำธาร
    - 1.5 ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางชายแดน
2. ปัญหายาเสพติด
3. ปัญหาที่ดินทำกิน
    - 3.1 การใช้ที่ดินผิดประเภท ขาดการใช้เทคนิคที่เหมาะสมทางการเกษตร ดินเสื่อมโทรมขาดการบำรุง
    - 3.2 เกิดการชะล้างพังทลายของดิน

ในปี 2528 ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ ได้วิเคราะห์ถึงปัญหาชาวเขาไว้ 6 ประการ คือ

1. ปัญหาการปลูกฝิ่น
2. ปัญหาการทำลายป่าไม้และต้นน้ำลำธาร
3. ปัญหาความปลอดภัยชายแดน
4. ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม
5. ปัญหาชนกลุ่มน้อย
6. ปัญหาอื่นๆ
    - 6.1 ด้านประชากร
    - 6.2 ด้านที่ดินทำกิน
        - (1) ใช้ที่ดินผิดประเภทการขาดบำรุงรักษาดินเสื่อมโทรม
        - (2) ขยายการทำลายป่าไม้ต้นน้ำลำธารได้อย่างรวดเร็ว

(ขจัดภัย บุรุษรัตน์, 2528: 138-142)

ต่อมาในปี 2534 กรมประชาสงเคราะห์ได้สรุปถึงปัญหาชาวเขาไว้รวม 4 ประการ คือ

1. ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง หรือ ปัญหาการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร
2. ปัญหาการปลูกฝิ่น
3. ปัญหาด้านความมั่นคงแห่งชาติ
4. ปัญหามาตรฐานการครองชีพของชาวเขาต่ำกว่าของประชากรกลุ่มอื่นในประเทศ

(กรมประชาสงเคราะห์, 2534: 5-6)

ในปี 2555 โครงการหลวงได้ระบุถึงปัญหาชาวเขาไว้ 3 ประการ คือ

1. การที่ชนเผ่าไม่ได้รับสัญชาติไทย
2. การขาดพื้นที่ทำกิน
3. การเข้าไม่ถึงบริการสาธารณะ

(มูลนิธิโครงการหลวง, 2555: 1)

ในปี 2560 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (2560: 18-21) ได้สรุปปัญหาของชาวเขาไว้รวม 6 ประการ คือ

1. ปัญหาความยากจน
2. ความเหลื่อมล้ำ
3. การเพิ่มขึ้นของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และการบุกรุกพื้นที่ป่า
4. ความมั่นคงตามแนวชายแดนและการลักลอบปลูกฝิ่น
5. การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
6. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ต่อมาในปี 2560 กมล งามสมสุข (2561) ได้รายงานถึงปัญหาของโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2557-2561) ไว้ว่ามีปัญหา 6 ประการ คือ

1. ความยากจน
2. ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ครัวเรือน
3. อัตราการพึ่งพิงมีอัตราค่อนข้างสูง
4. ความมั่นคงด้านอาหาร
5. ปัญหายาเสพติด
6. ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค

จากปัญหาที่ทบทวนทั้งหมดนี้จะสรุปได้ว่าปัญหาชาวเขามี 8 ประการ คือ

(1) ปัญหาการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต้นน้ำและการตัดไม้ทำลายป่า
(2) ปัญหาด้านประชากร
(3) ปัญหาสัญชาติ
(4) ปัญหาด้านที่ดินทำกิน
(5) ปัญหาการปลูกฝิ่นและยาเสพติด
(6) ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม
(7) ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภค
(8) ปัญหาด้านความมั่นคงของชาติ

ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-15

ตารางที่ 3-15 ปัญหาชาวเขาจากการทบทวนวรรณกรรมระหว่าง พ.ศ. 2504-2561

ลำดับที่	ปัญหาชาวเขา	ที่มา
1	ทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ป่าประเภทนี้ถูกชาวเขาแผ้วถางเพื่อทำไร่เลื่อนลอยชั่วครั้งคราว เมื่อดินจืดและหญ้าคาขึ้นก็จะละทิ้งไปแล้ว ตั้งต้นแผ้วถางที่อื่นเพื่อทำไร่ต่อไป	สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (2503: 77)
2	1.ขาดการสำนึกว่าเป็นคนไทย 2.ทำไร่เลื่อยลอย กระทบกระเทือนต่อทรัพยากรของประเทศ	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (2507: 150)
3	1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม 1.1 อาชีพและรายได้ 1.2 สุขภาพอนามัย 1.3 การศึกษาและข่าวสารข้อมูล 1.4 การทำลายป่าไม้แหล่งต้นน้ำลำธาร 1.5 ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางชายแดน 2. ปัญหายาเสพติด 3. ปัญหาที่ดินทำกิน 3.1 การใช้ที่ดินผิดประเภท ขาดการใช้เทคนิคที่เหมาะสมทางการเกษตร ดินเสื่อมโทรมขาดการบำรุง 3.2 เกิดการชะล้างพังทลายของดิน 4. ปัญหาการบริหาร	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2524: 322-324)
4	1.ปัญหาการปลูกฝิ่น 2.ปัญหาการทำลายป่าไม้และต้นน้ำลำธาร 3.ปัญหาความปลอดภัยชายแดน 4.ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม 5.ปัญหาชนกลุ่มน้อย	ขจัดภัย บุรุษรัตน์ (2528: 138-142)

ตารางที่ 3-15 ปัญหาชาวเขาจากการทบทวนวรรณกรรมระหว่าง พ.ศ. 2504-2561 (ต่อ)

ลำดับที่	ปัญหาชาวเขา	ที่มา
	6.ปัญหาอื่นๆ 6.1 ด้านประชากร 6.2 ด้านที่ดินทำกิน (1) ใช้ที่ดินผิดประเภทการขาดบำรุงรักษาดินเสื่อมโทรม (2) ขยายการทำลายป่าไม้ต้นน้ำลำธารได้อย่างรวดเร็ว	
5	1. ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงหรือปัญหาการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร 2. ปัญหาการปลูกฝิ่น 3. ปัญหาด้านความมั่นคงแห่งชาติ 4. ปัญหามาตรฐานการครองชีพของชาวเขาต่ำกว่าของประชากรกลุ่มอื่นในประเทศ	กรมประชาสงเคราะห์ (2534 : 5-6)
6	1. การที่ชนเผ่าไม่ได้รับสัญชาติไทย 2. การขาดพื้นที่ทำกิน 3. การเข้าไม่ถึงบริการสาธารณะ	มูลนิธิโครงการหลวง (2555 : 1)
7	1. ปัญหาความยากจน 2. ความเหลื่อมล้ำ 3. การเพิ่มขึ้นของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และการบุกรุกพื้นที่ป่า 4. ความมั่นคงตามแนวชายแดนและการลักลอบปลูกฝิ่น 5. การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 6. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (2560: 18-21)

3.6 ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง

ปัญหาประชากรบนพื้นที่สูงในการประกอบอาชีพมี 2 ประการ คือ

3.6.1 ขาดความมั่นคงในการถือครองที่ดิน เนื่องจากที่ดินที่ประชากรบนพื้นที่สูงอยู่อาศัยและทำกินเป็นที่ดินของรัฐ ทั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตป่าสงวนแห่งชาติที่เป็นเขตอนุรักษ์ ซึ่งจัดเป็นผู้ที่ไร้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน จึงขาดการพัฒนาหรือปรับปรุงบำรุงดินเพราะไม่มีความมั่นใจว่าจะถูกภาครัฐให้อพยพออกจากพื้นที่เช่นเคยเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ เช่น อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นต้น

3.6.2 ขาดโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เส้นทางคมนาคม ตลาด ทำให้สามารถปลูกพืชได้เพียงหนึ่งครั้งในรอบปีเฉพาะในช่วงฤดูฝน ขาดแคลนแม้แต่น้ำอุปโภค-บริโภค ในฤดูแล้ง การไม่มีตลาดในพื้นที่ทำให้การจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะขาดเส้นทางคมนาคมโดยเฉพาะในฤดูฝน

จากปัญหาทั้ง 2 ประการนี้ กมล งามสมสุข (2561) ได้รายงานสถานภาพของประชากรบนพื้นที่สูงไว้รวม 5 ข้อ ดังนี้

(1) ประชากรบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน เนื่องจากการกระจายการพัฒนายังไม่ทั่วถึงสาเหตุจากพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารประกอบกับขาดความรู้ในการผลิตพืชที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยเฉลี่ยครัวเรือนประชากรในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนมีรายได้เฉลี่ย 105,421 บาท/คร. ซึ่งลดลงจากผลการประเมิน เมื่อปี 2556 (132,977 บาท/ครัวเรือน) เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ราคาผลผลิตเกษตรต่ำ

และเมื่อพิจารณาด้านอาหารและความยากจนทั่วไปหรือความยากจนด้านรายได้ พบว่าครัวเรือนมีความยากจนด้านอาหารและมีความยากจนทั่วไปเพิ่มขึ้น โดยความยากจนด้านอาหารเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66.67 (ปี 2556 ร้อยละ 43) และความยากจนทั่วไปเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 61.84 (ปี 2555 ร้อยละ 35) โดยเส้นความยากจนด้านอาหาร 69,422 บาท/ครัวเรือน และเส้นความยากจนทั่วไป 82,514 บาท/ครัวเรือน

(2) ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ครัวเรือนประชากรในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน มีค่าสัมประสิทธิ์จีนี่ของรายได้รวมทั้งหมด การกระจายรายได้ลดลง ค่าสัมประสิทธิ์จีนี่ 0.6647 (ปี 2555 มีค่า 0.4212) ซึ่งทั้งหมดอยู่ในช่วงที่แสดงว่ามีการกระจายรายได้อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ส่วนการเข้าถึงบริการภาครัฐ ด้านสาธารณสุข มีหมู่บ้าน/หย่อมบ้านเพียงร้อยละ 18 เท่านั้น ที่มีสถานีอนามัยอยู่ในหมู่บ้าน/หย่อมบ้าน และมีกองทุนยาร้อยละ 11 ของหมู่บ้าน/หย่อมบ้านทั้งหมด แสดงว่าประชาชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนยังขาดแคลนบริการสาธารณสุขพื้นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ด้านการศึกษามีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ร้อยละ 28 ของหมู่บ้าน/หย่อมบ้านทั้งหมดและหมู่บ้านร้อยละ 79 มีโรงเรียนอยู่ในหมู่บ้าน/หย่อมบ้าน ส่วนด้านคมนาคม พบว่าถนนร้อยละ 86 เป็นถนนทางดิน มีเพียงร้อยละ 13 เป็นถนนลาดยาง และถนนกว่าร้อยละ 94 ของถนนใช้ได้เฉพาะฤดูแล้ง

(3) อัตราการพึ่งพิงในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนมีอัตราค่อนข้างสูง โดยมีอัตราภาระพึ่งพิงปรับปรุงพบว่า ครัวเรือนประชากรมีอัตราภาระพึ่งพิงสากลรวมปรับปรุง (DR_{ie}) ลดลง แต่ยังอยู่ในระดับสูงคือร้อยละ 75 นับว่าเป็นอัตราภาระพึ่งพิงที่อยู่ในระดับสูงมาก และอัตราภาระพึ่งพิงสากลของเยาวชนปรับปรุง (YDRie) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 54 อัตราภาระพึ่งพิงสากลของผู้สูงอายุปรับปรุง (EDRie) เพิ่มเป็นประมาณร้อยละ 10 และมีอัตราภาระพึ่งพิงสากลของผู้พิการและนักเรียน (ASDie) อีกร้อยละ 11

(4) ปัญหาความมั่นคงด้านอาหาร ครัวเรือนประชากรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84) ระบุว่ามีการผลิตข้าวเพื่อบริโภคเพียงพอตลอดทั้งปี และอีกร้อยละ 16 ระบุว่ามีการผลิตข้าวเพื่อบริโภคไม่เพียงพอตลอดทั้งปีโดยเฉลี่ยครัวเรือนประชากรมีข้าวไม่เพียงพอแก่การบริโภคเฉลี่ยประมาณ 4 เดือนต่อปี ซึ่งถือว่าครัวเรือนมีความมั่นคงด้านอาหารเพิ่มขึ้นจากข้าวพอกินจากการประเมินเมื่อปี 2559 (ร้อยละ75)

(5) ปัญหาการขาดสาธารณูปโภค

กมล งามสมสุข (2561) ได้รายงานว่า ปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนและภาคเกษตรในฤดูแล้ง โดยมีครัวเรือนร้อยละ 37 และร้อยละ 41 ขาดแคลนน้ำเพื่อบริโภคและอุปโภคตามลำดับ ส่วนการขาดแคลนน้ำเพื่อเกษตรในช่วงฤดูแล้งมีสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 80.38

3.7 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงที่สำคัญมี 2 ประการ คือ (1) ปัญหามลพิษจากการทำเหมืองแร่ (2) ปัญหาหมอกควัน

3.7.1 ปัญหามลพิษจากการทำเหมืองแร่

ปัญหามลพิษจากการทำเหมืองแร่ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สูงหรือพื้นที่ภูเขาที่สำคัญและเป็นคดีที่นำสู่การพิจารณาของศาลมี 4 คดี คือ (1) กรณีการปนเปื้อนของสารตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี (2) กรณีการปนเปื้อนของไซยาไนด์และแมงกานีส ในห้วยน้ำฮวย ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย (3) กรณีเหมืองทองคำอัครา ไมนิ่ง ตำบลเขาทราย อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร และ

(4) กรณีการปนเปื้อนสารแคดเมี่ยมจากการทำเหมืองแร่สังกะสี ตากไมนิ่งและบริษัทผาแดงอินดัสตรี้ ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) กรณีการปนเปื้อนของสารตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ในปี 2541 ผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงลำห้วยคลิตี้พบว่ามีสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควายล้มตาย น้ำในลำน้ำมีกลิ่น จึงไปยื่นเรื่องให้กับทางอำเภอมาแก้ปัญหา และทางอำเภอได้จัดทำน้ำประปามาให้กับชุมชนใช้แทนน้ำจากลำห้วยคลิตี้

ต่อมาศูนย์กระเหรี่ยงและพัฒนาร้องเรียนต่อกรมควบคุมมลพิษให้ตรวจสอบการปนเปื้อนของตะกั่วในห้วยคลิตี้ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เพราะเกิดเหตุรั่วไหลของน้ำจากบ่อเก็บกักตะกอนหางแร่ (Tailing Pond) จากกิจกรรมการแต่งแร่ตะกั่วของโรงแต่งแร่บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรทส์ (ประเทศไทย) จำกัดลงสู่ห้วยคลิตี้ ทำให้เกิดความวิตกกังวลต่อสุขภาพของคนในหมู่บ้าน

ในปี 2542 หน่วยแพทย์เคลื่อนที่กรมอนามัยได้ไปตรวจเลือดชาวบ้านคลิตี้ล่างพบว่าผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านคลิตี้ล่างซึ่งอยู่หลังบ่อเก็บกักตะกอนหางแร่มีระดับสารตะกั่วในเลือดสูงในทุกช่วงอายุระหว่าง 23.56-26.31 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร ทั้งที่การสำรวจระดับสารตะกั่วในเลือดเฉลี่ยของคนไทยทั่วไปในปี 2538-2539 โดยกรมอาชีวะอนามัยอยู่ที่ 4.29 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตรเท่านั้น

ส่วนรายงานของสำนักงานจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษซึ่งเริ่มตรวจหาปริมาณสารตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ ในปี พ.ศ. 2541 บริเวณใต้โรงแต่งแร่คลิตี้พบการปนเปื้อนสารตะกั่วในน้ำในรูปของตะกั่วทั้งหมด (Total Lead) เกินมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน และพบตะกอนดินท้องน้ำปนเปื้อนสารตะกั่วในระดับสูงมาก สัตว์น้ำมีการสะสมสารตะกั่วสูงกว่าค่ามาตรฐานอาหารให้มีสารปนเปื้อนตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 98 (พ.ศ. 2529) ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 1.0 มิลลิกรัม/กิโลกรัม โดยพบว่าปลามีปริมาณตะกั่ว สูงกว่าค่ามาตรฐานอาหารให้มีสารปนเปื้อน 6-82 เท่า ปูมีปริมาณตะกั่วสูงกว่าค่ามาตรฐานฯ 223-452 เท่า หอยมีปริมาณตะกั่วสูงกว่าค่ามาตรฐานฯ 125 เท่า และกุ้งมีปริมาณตะกั่วสูงกว่าค่ามาตรฐาน 130 เท่า

จากความเสียหายและเกิดผลกระทบต่อประชากรผู้อยู่อาศัยและใช้น้ำจากลำห้วยคลิตี้ จึงได้มีการฟ้องร้องต่อศาลปกครองในปี 2551 ซึ่งมีคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2556 โดยศาลปกครองสูงสุดพิพากษา ให้กรมควบคุมมลพิษดำเนินการฟื้นฟูลำห้วยคลิตี้ และชดใช้ค่าเสียหายแก่ชาวบ้าน คลิตี้ล่าง 22 คน รายละ 177,199.55 บาท

นอกจากนี้ได้มีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2560 พิพากษาให้บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรทส์ (ประเทศไทย) จำกัด กับจำเลยรวม 7 ราย จ่ายเงินชดใช้ค่าเสียหายแก่ชาวบ้าน คลิตี้ใต้ทั้ง 251 คน เป็นเงิน 36 ล้านบาท พร้อมฟื้นฟูลำห้วยคลิตี้ให้กลับมาใช้ได้ดังเดิม (www.bbc.com.)

(2) กรณีการปนเปื้อนของไซยาไนด์และแมงกานีส ในห้วยน้ำฮวย ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

บริเวณภูทับฟ้าเริ่มมีการทำเหมืองทองในปี พ.ศ.2549 โดยบริษัททุ่งคำ จำกัด หลังจากนั้นมีการร้องเรียนของประชาชน 6 หมู่บ้านในตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย และมีผลการตรวจสอบยืนยันจากภาครัฐหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค อุตสาหกรรมจังหวัด สาธารณสุขจังหวัดเลย กองวิเคราะห์น้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมควบคุม

มลพิษ และสถาบันการศึกษาหลายแห่ง เหมืองแร่ทองคำยังดำเนินกิจการต่อไปจนเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งกับชุมชนโดยลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญดังนี้

พ.ศ. 2550 หลังเปิดทำเหมืองได้ 1 ปี สิ่งแวดล้อมภาค 9 อุดรธานี ตรวจสอบพบ แม่น้ำฮวยห้วยผุก มีค่าไซยาไนด์ แมงกานีส เกินค่ามาตรฐาน และในบ่อเก็บกากแร่ของบริษัทฯ มีค่าไซยาไนด์สูงถึง 62 มิลลิกรัมต่อลิตร (part per million:ppm) เกินจากค่ามาตรฐานที่ EIA ระบุไว้เพียง 2 ppm. กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่อุดรธานี ภาค 2 เรียกร้องให้เหมืองปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่วนอุตสาหกรรมจังหวัดเลย มีคำสั่งให้ปรับบริษัททุ่งคำฯ เป็นเงิน 2,000 บาท

พ.ศ. 2551 โรงพยาบาลวังสะพุง สุ่มตรวจไซยาไนด์ในเลือดของประชาชน 6 หมู่บ้านรอบเหมืองทองคำ 279 คน รพ.รามาธิบดี ซึ่งเป็นผู้ทำการตรวจได้แจ้งผลเลือด พบมีไซยาไนด์ในเลือดของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 54 ราย และใน 54 รายนี้ มีไซยาไนด์ในเลือดเกินค่ามาตรฐาน 20 คน

มิถุนายน 2553 สาธารณสุขจังหวัดเลยตรวจเลือดของประชาชน 6 หมู่บ้านรอบเหมืองทองคำพบไซยาไนด์ ปรอท ตะกั่ว ในเลือดทั้งเกินและไม่เกินค่ามาตรฐาน ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้กลุ่มคนรักษ์บ้านเกิด 6 หมู่บ้าน เรียกร้องให้ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ปิดเหมืองทอง ยกเลิกคำขอประทานบัตรทั้ง 106 แปลง และคัดค้านการอนุมัติประทานบัตรเพิ่มเติมของบริษัททุ่งคำ คือ แปลงที่ 104/2538 ซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขา เรียกว่า “ภูเหล็ก” ในวันที่ 23 ตุลาคม 2553

ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2554 มติคณะรัฐมนตรี สั่งให้กระทรวงอุตสาหกรรมชะลอการขอประทานบัตรแปลงที่ 104/2538 (ภูเหล็ก) พื้นที่ประมาณ 291 ไร่ และแปลงอื่นๆ ของบริษัททุ่งคำ จำกัด ที่ต้องการจะขยายพื้นที่เพื่อทำเหมืองแร่จนกว่าจะได้ข้อสรุปสาเหตุการปนเปื้อนโลหะหนัก ให้จัดทำผลการประเมินความคุ้มค่าของฐานทรัพยากรธรรมชาติและค่าภาคหลวงแร่กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ตรวจสอบสารปนเปื้อนดำเนินการตรวจสอบสารปรอทด้วย เนื่องจากมีการพบว่ามีปริมาณสารปรอทสูงมากเมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่นในสภาพปกติจนกว่าจะได้ข้อสรุปของสาเหตุการเกิดสารปนเปื้อน

กันยายน 2554 ประกาศจังหวัดเลย ระบุว่ากรมควบคุมมลพิษตรวจสอบพบว่าบ่อเก็บกากแร่มีสารหนูและไซยาไนด์เกินค่ามาตรฐาน และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย กับโรงพยาบาลวังสะพุง เปิดเผยผลตรวจเลือดประชาชน 6 หมู่บ้านรอบเหมือง 758 ราย ผลเลือดของประชาชน 124 ราย มีปรอทและไซยาไนด์ เกินค่ามาตรฐาน

หลังจากนั้นได้มีการนำคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งกรณีประชาชนและส่วนราชการฟ้องร้อง บริษัททุ่งคำ จำกัด รวมทั้งบริษัททุ่งคำฟ้องร้องประชาชนและส่วนราชการ (สิตาวีร์ ธีรวิรุฬห์, 2559: 37-40)

จากความขัดแย้งดังกล่าว เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2559 ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 72/2559 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 133 ตอนพิเศษ 289 ง ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2559 เรื่องการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ โดยมีรายละเอียดของคำสั่งในข้อ 2 และ 3 ดังนี้

“ข้อ 2 ให้ผู้มีอำนาจในการออกอาชญาบัตร ประทานบัตร และใบอนุญาตประกอบโลหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ระงับการอนุญาตให้สำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ รวมถึงการต่ออายุประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและการต่ออายุใบอนุญาตประกอบโลหกรรมแร่ทองคำไว้จนกว่าคณะกรรมการจะมีมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 3 ให้ผู้ประกอบการที่ได้รับประทานบัตรและใบอนุญาตต่างๆ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ ระงับการประกอบกิจการไว้ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2560 เป็นต้นไป จนกว่าคณะกรรมการจะมีมติเป็นอย่างอื่น แต่ทั้งนี้ ผู้ประกอบการดังกล่าวยังคงมีหน้าที่ในการฟื้นฟูพื้นที่ตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติไม่ว่าพื้นที่ประทานบัตรจะอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดก็ตาม”

(3) กรณีการปนเปื้อนจากเหมืองทองคำอัครา ไมนิ่ง จำกัด ตำบลเขาทราย อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

เหมืองทองคำของบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ดำเนินการในแหล่งทองคำชาตรีซึ่งมีการสำรวจตั้งแต่ พ.ศ.2538 โดยการขออาชญาบัตรพิเศษคลุมพื้นที่มากกว่า 100,000 ไร่ พบว่าเป็นแหล่งปฐมภูมิมีแร่ทองเกิดร่วมกับเงิน แบบอิเลคตรัม ในสายแร่ควอตซ์ และคาร์บอเนตที่เกิดในหินภูเขาไฟ และหินชิ้นภูเขาไฟ ปริมาณเฉลี่ยของแร่ทอง 2.6 กรัม และเงิน 13.3 กรัม ต่อหิน 1 ตัน หลังการสำรวจพบแหล่งแร่ทองคำซึ่งเป็นสายแร่ควอตซ์แทรกอยู่ในหินภูเขาไฟ พบว่ามีปริมาณสินแร่ประมาณ 14.5 ล้านตัน เมื่อสกัดออกมาจนเป็นทองคำจะมีปริมาณ 32 ตัน หรือ 32,000 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่ากว่า 1 หมื่นล้านบาท แหล่งทองคำชาตรีตั้งอยู่ในเขต ตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร โดยบริษัทอัคราไมนิ่ง จำกัด ซึ่งเป็นบริษัททำเหมืองแร่ทองคำใหญ่และเก่าแก่ที่สุดของไทยได้รับสัมปทานบัตรการทำเหมือง ตั้งแต่ พ.ศ.2544 ครอบคลุมพื้นที่ 1,200 ไร่ แผนการทำเหมืองแร่ทองคำแบ่งเป็น

1. โครงการเหมืองแร่ทองคำชาตรีหรือโครงการระยะที่ 1 ได้รับความเห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2542 และต่อมาได้รับอนุญาตประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ทองคำและเงินเมื่อปี 2554 ซึ่งโครงการดังกล่าวประกอบด้วยประทานบัตร 5 แปลง พื้นที่ประมาณ 1,259 ไร่ และใบอนุญาตจัดตั้งสถานที่เพื่อการเก็บขังน้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทรายนอกเขตเหมืองแร่ พื้นที่ประมาณ 1,575 ไร่ รวมพื้นที่ประทานบัตรและใบอนุญาตทั้งสิ้นประมาณ 2,835 ไร่

2. โครงการเหมืองแร่ทองคำชาตรีเหนือหรือโครงการระยะที่ 2 ได้รับความเห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2550 และต่อมาได้รับอนุญาตประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ทองคำและเงินโดยขอร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเป็นเหมืองเดียวกันกับโครงการเหมืองแร่ทองคำชาตรี เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2551 ซึ่งโครงการดังกล่าวประกอบด้วยประทานบัตร 9 แปลง พื้นที่ประมาณ 2,466 ไร่ และคำขอใบอนุญาตจัดตั้งสถานที่เก็บขังน้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทรายนอกเขตเหมืองแร่ พื้นที่ประมาณ 161 ไร่ รวมพื้นที่ประทานบัตรและคำขอใบอนุญาตทั้งสิ้นประมาณ 2,628 ไร่

วิถีชีวิตของคนในชุมชนแต่เดิมคือปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อการยังชีพในครัวเรือน หลังจากมีเหมืองแร่ทองคำแล้วต้องซื้อน้ำจากอำเภออื่นมายังชีพ เนื่องจากกลัวมีสารปนเปื้อนในผลผลิต ค่าใช้จ่ายรายเดือนต่อครัวเรือนสูงขึ้นกว่า 10,000 บาท เพราะต้องซื้อทั้งน้ำอาบและน้ำกิน สภาพแวดล้อมในชุมชนคือมีบ่อกากแร่อยู่กลางหมู่บ้าน มีฝุ่นกระจายตลอดเวลา บ้านเต็มไปด้วยฝุ่น

ในเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2557 ประชาชนยื่นหนังสือร้องเรียนไปยังสำนักงานนายกรัฐมนตรี จากนั้นทีมนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยรังสิตลงพื้นที่ตรวจเก็บตัวอย่าง ปัสสาวะ เลือด น้ำและดิน เพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ที่โรงพยาบาลรามาธิบดี โดยผลการตรวจสุขภาพของประชาชนในพื้นที่รอบเมืองทอง จำนวน 738 คน เด็ก 67 คน มีสารหนูในเลือดสูง และผู้ใหญ่จำนวน 664 คน มีสารหนู 104 คน ส่วนผลตรวจจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ระบุว่าประชาชน 200 ราย มี DNA ผิดปกติ ทำให้อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการ

เหมืองแร่ (นายปณิธาน จินดาภู) ต้องออกคำสั่งห้ามเหมืองถลุงทองคำเป็นเวลา 30 วัน มีผลตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2558 เพื่อแก้ปัญหาและพิสูจน์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนบริษัทอัคราไมนิ่งฯ ได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว (สิตาวีร์ ธีรวิรุฬห์, 2559: 39-42)

วันที่ 29 พฤษภาคม 2557 ศาลปกครองพิษณุโลก พิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ส.2/2555 คดีหมายเลขแดงที่ ส.2/2557 โดยผู้ฟ้องคดีรวม 108 รายซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 3 บ้านเขาดิน หมู่ที่ 7 บ้านหนองขนาก หมู่ที่ 8 บ้านเขาดิน หมู่ที่ 9 บ้านเขาหม้อ ตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ยื่นฟ้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และผู้ถูกฟ้องคดีอื่นๆ อีก 13 ราย โดยมีคำพิพากษา ดังนี้

1. ยกฟ้องคดีกรมป่าไม้ กรมควบคุมมลพิษ และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เพิกถอนคำสั่งเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554 ของอธิบดีอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ที่อนุญาตให้บริษัทอัคราไมนิ่งฯ เปลี่ยนแปลงผังโครงการเหมืองแร่ทองคำชาตรีเหนือ จากเดิมที่ต้องสร้างบ่อทิ้งเก็บกากแร่แห่งที่ 2 ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้มาสร้างทางทิศเหนือของบ่อทิ้งเก็บกากแร่แห่งที่ 1 ซึ่งอยู่บนพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นสถานที่เก็บขังน้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทราย

3. ให้อธิบดีอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ผู้อำนวยการสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิจิตรและผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามในการควบคุมดูแลบริษัทอัคราไมนิ่งฯ ไม่ให้ทำการก่อสร้างและใช้งานบ่อทิ้งเก็บกากแร่แห่งที่ 2

4. ห้ามอธิบดีอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม ออกคำสั่งหรือออกใบอนุญาตการขยายโรงงานประกอบโลหกรรม (ส่วนขยาย) ให้แก่บริษัทอัคราไมนิ่งฯ จนกว่าจะดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนในชั้นพิจารณาทางปกครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้อย่างถูกต้องครบถ้วน

5. ให้อธิบดีอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ผู้อำนวยการสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิจิตรผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร และอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามในการควบคุมกำกับดูแลไม่ให้บริษัทอัคราไมนิ่งฯ เดินเครื่องจักรเพื่อประกอบกิจการในโรงงานประกอบโลหกรรม (ส่วนขยาย) และให้อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมเสนอต่อปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ที่ปลัดฯ มอบหมาย ผูกมัดประทับตราเครื่องจักรในโรงงานประกอบโลหกรรม (ส่วนขยาย) ของบริษัทอัคราไมนิ่งฯ จนกว่าจะดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนในชั้นพิจารณาทางปกครองและมีคำสั่งอนุญาตตามกฎหมายอย่างถูกต้องครบถ้วน

6. ให้อธิบดีอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ผู้อำนวยการสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิจิตรผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร และอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม ดำเนินการใน 30 วัน นับแต่คดีถึงที่สุดส่วนคำขออื่นๆ ขอให้ยก

อย่างไรก็ตามเหมืองแร่ทองคำ อัครา ไมนิ่ง จำกัด ได้ยุติการดำเนินงาน ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 72/2559 เรื่อง การแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2559

(4) กรณีการปนเปื้อนสารแคดเมียมจากการทำเหมืองแร่ สังกะสี ตากไมนิ่ง และบริษัทผาแดงอินดัสทรี ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2547 ได้มีรายงานผลการศึกษาปนเปื้อนของสารแคดเมียมในดินและพืชผลการเกษตรบริเวณห้วยแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ของสถาบันการจัดการทรัพยากรน้ำนานาชาติ (International Water Management Institute: IWMI) ร่วมกับกรมวิชาการเกษตร

(Department of Agriculture: DOA) ภายใต้โครงการความร่วมมือ IWMI-DOA Collaborative Project 1998-2003 ซึ่งได้ทำการตรวจวัดระดับสารแคดเมียมในดินและข้าว บริเวณบ้านพะเด๊ะและบริเวณลำห้วยแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก รวมทั้งศึกษาแหล่งกำเนิดของสารแคดเมียมระหว่างปี พ.ศ. 2541-2546 ผลการศึกษาตรวจพบการปนเปื้อนของสารแคดเมียมในตัวอย่างดิน 154 ตัวอย่าง ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานการปนเปื้อนของสารแคดเมียมที่ยอมให้มีได้ในดินของประชาคมยุโรปเท่ากับ 3 มิลลิกรัม/กิโลกรัม (EEC : The European Economic Community) ถึง 1,800 เท่า ที่บ้านพะเด๊ะ และถึง 72 เท่า ตามลำห้วยแม่ตาวในบริเวณตำบลแม่ตาว

จากการศึกษาของกรมวิชาการเกษตร และสถาบันการจัดการน้ำสากล พบว่าน้ำชลประทานห้วยแม่ตาวเป็นตัวพาแคดเมียมในรูปตะกอนแขวนลอยและตกตะกอนลงในนาข้าว ดังนั้นพื้นที่นาซึ่งอยู่ใกล้และรับน้ำจากห้วยแม่ตาวหรือลำน้ำสาขาของห้วยแม่ตาวซึ่งชาวบ้านเรียกว่าลำเหมืองนั้น มีความเสี่ยงสูงต่อการปนเปื้อนแคดเมียมและการดูดสะสมแคดเมียมในเมล็ดข้าว (กรมพัฒนาที่ดิน, 2552: 1)

ในเวลาต่อมารัฐบาลได้ประกาศให้มีการยุติการใช้ที่ดินในบริเวณที่มีการแพร่กระจายของสารแคดเมียมเพื่อการทำนา และให้ปลูกอ้อยเพื่อผลิตเอทานอลแทน

อย่างไรก็ตามกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่กระจายของสารแคดเมียมได้ร่วมกับสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน ฟ้องศาลปกครอง กรณีหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินควร โดยมีผู้ถูกฟ้องคดีดังนี้

(1) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่ 1 (2) คณะกรรมการควบคุมมลพิษ ที่ 2 (3) คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ที่ 3 (4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ 4 (5) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ 5 (6) อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ที่ 6

ศาลปกครองพิษณุโลก ได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2556 ดังนี้

“พิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ใช้อำนาจตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 แนะนำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยให้กำหนดมาตรการคุ้มครองอย่างใดๆ ไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ส่วนคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก” (ศาลปกครองพิษณุโลก, 2556: 56)

ต่อมากลุ่มชาวบ้านได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ซึ่งศาลฎีกามีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562 ให้บริษัทจ่ายเงินแก่กลุ่มชาวบ้านเป็นเงิน 1.09 ล้านบาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี นับตั้งแต่วันถัดจากวันฟ้อง (สำนักข่าวอิศรา, 2562: 2)

3.7.2 ปัญหาหมอกควัน

ปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งบนพื้นที่สูงคือปัญหาหมอกควันในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน ในพื้นที่ภาคเหนือ

ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2550 กรมควบคุมมลพิษได้รายงานปริมาณฝุ่นขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 10 ไมครอน หรือ PM ที่สถานีตรวจวัดสภาพอากาศ ณ โรงเรียน ยุพราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีปริมาณ 383 ไมโครกรัมต่อปริมาตรอากาศ 1 ลูกบาศก์เมตร (www.cmuccdc.org)

ต่อมาในปี พ.ศ.2562 กรมป้องกันและบรรเทาสาธาณภัยได้รายงานเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 05.00 น พบว่า มีจังหวัดที่มีปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM 10) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง เกินค่ามาตรฐาน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI) เกินค่ามาตรฐาน 100 รวม 7 จังหวัด ได้แก่

1. จังหวัดเชียงราย ในพื้นที่ ต.เวียง อ.เมืองเชียงราย, ต.เวียงพางคำ อ.แม่สาย
2. จังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่ ต.ช้างเผือก, ต.ศรีภูมิ อ.เมืองเชียงใหม่
3. จังหวัดลำปาง ในพื้นที่ ต.พระบาท อ.เมืองลำปาง, ต.บ้านดง, ต.แม่เมาะ อ.แม่เมาะ
4. จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในพื้นที่ ต.จองคำ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน
5. จังหวัดน่าน ในพื้นที่ ต.ในเวียง อ.เมืองน่าน, ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ
6. จังหวัดแพร่ ในพื้นที่ ต.นาจักร อ.เมืองแพร่
7. จังหวัดพะเยา ในพื้นที่ ต.เวียง อ.เมืองพะเยา

(กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2562: 7)

วันที่ 2 พฤษภาคม 2562 ภายหลังจากที่สิ้นสุดการบังคับใช้กฎหมายห้ามเผาในจังหวัดเชียงใหม่และ 9 จังหวัดภาคเหนือไปเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2562 ที่ผ่านมาคุณภาพอากาศหรือฝุ่นจิ๋วในจังหวัดเชียงใหม่กลับมาวิกฤติอีกครั้งอยู่ในระดับ “มีผลกระทบต่อสุขภาพ” โดยจุดตรวจวัดค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก หรือ PM2.5 วัดค่าสูงสุด ณ เวลา 11.00 น. อยู่ที่จุด โรงพยาบาลแม่แตง วัดค่า PM2.5 ได้สูงถึง 513.29 ส่วนค่า AQI อยู่ที่ 588 (www.cmuccdc.org)

ส่วนการตรวจวัดค่าฝุ่นละอองในจังหวัดเชียงใหม่ของกรมควบคุมมลพิษ ณ วันที่ 2 พฤษภาคม 2562 ณ เวลา 09.00 น. พบว่า คุณภาพอากาศมีค่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง-เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ ค่า AQI เฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าระหว่าง 63-129 มคก./ลบ.ม ค่า PM2.5 เฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าระหว่าง 41-62 มลก./ลบ.ม. และค่า PM10 เฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าระหว่าง 63-86 มคก./ลบ.ม.

ผลจากปัญหาหมอกควัน นอกจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรงแล้ว ยังมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของพื้นที่ภาคเหนือตอนบนอีกหลายประการ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้มีนโยบายการแก้ไขมาอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ยังคงมีปัญหาเกิดขึ้น เพราะปัญหาหมอกควันมีขอบเขตที่กว้างขวางเกิดจากหลายสาเหตุ

จากรายงานการวิจัยเรื่อง การจำแนกเชิงพื้นที่ของพื้นที่เผาไหม้เพื่อการเฝ้าระวังและการป้องกันการเผาในที่โล่ง : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน ของศุทธินี ดนตรี และคณะ (2557: 275-278) และนิอร สิริเลิศมงคลกุล และศราวุธ พงษ์ลี้รัตน์ (2556: 93-96) ที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงรายจะสรุปถึงโครงสร้างของปัญหาหมอกควันและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาการเผาไหม้และหมอกควันเป็นไปในแนวทางเดียวกันสรุปได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างของปัญหาหมอกควัน

การเกิดหมอกควันในพื้นที่ศึกษาทั้งสามจังหวัดเกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และนโยบายและมาตรการของหน่วยงานราชการ รวม 5 ประการ ดังนี้

(1) ข้อจำกัดทางด้านกายภาพ *พื้นที่ศึกษามีลักษณะทางกายภาพที่เอื้อต่อการเกิดหมอกควัน 5 ประการ คือ ประการแรก การมีลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาสลับกับแอ่งที่ราบ โดยเทือกเขาวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ ทำให้การระบายลมทำได้ยากมากกว่าในเขตที่ราบภาคกลางหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งที่มีการเผาไหม้ในพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่การเกษตรเช่นเดียวกัน ประการที่สอง ทิศด้านลาดมีผลทำให้อัตราการ*

ร่วงของใบไม้ในแต่ละทิศทางช้า-เร็ว แตกต่างกัน ทำให้มีไฟป่าเกิดขึ้นในเวลาที่แตกต่างกัน โดยพื้นที่ป่าผลัดใบซึ่งมีความลาดเทไปทางทิศตะวันออกทิศตะวันออกเฉียงใต้ และทิศใต้จะได้รับแสงแดดมากกว่าทิศอื่นจึงเกิดความแห้งแล้งก่อน และมักพบไฟป่าเกิดขึ้นก่อนเช่นกัน ประการที่สาม ในช่วงฤดูหนาวเมื่อมีความกดอากาศสูงที่พัดมาจากประเทศจีน ทำให้มีอากาศหนาวเย็นหากมีการเผาไหม้เกิดขึ้นในช่วงนั้น ฝุ่นละอองต่างๆ จะถูกกักอยู่ใกล้ระดับพื้นดินตามแอ่งที่ราบต่างๆ เนื่องสภาวะอุณหภูมิผกผันหรืออุณหภูมิหกกลับ (inversion temperature) หากมีอากาศหนาวเย็นต่อเนื่องกันหลายวันและไม่มีการควบคุมการเผาไหม้ พบว่ามีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{10})ที่เกินค่ามาตรฐานหลายวัน ประการที่สี่ ความเร็วลมในช่วงเวลานี้มักเป็นลมอ่อน จึงไม่สามารถพัดให้ฝุ่นละอองกระจายไปได้อย่างรวดเร็ว และกระแสลมยังมีทิศทางการพัดส่วนใหญ่จากทิศใต้ไปทางทิศเหนือ จากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทิศทางตะวันออกเฉียงเหนือ หรือจากทิศตะวันตกไปยังทิศตะวันออก ทำให้เกิดภาวะหมอกควันข้ามแดนทั้งจากประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ทางทิศตะวันตกของภาคเหนือตอนบน และจากจังหวัดข้างเคียงด้วยกัน และประการสุดท้ายในช่วงวิกฤติหมอกควัน มักมีปริมาณฝนน้อยมากหรือไม่มีเลย ในปีที่มีความแห้งแล้งจากภาวะเอลนิโญ เช่น พ.ศ. 2550, 2553 และ 2555 พบความแห้งแล้งเกิดขึ้นเร็วกว่าปกติ จึงเกิดเชื้อเพลิงแห้งจำนวนมากในเขตป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรม กลายเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ภาวะไฟป่าเกิดเร็วขึ้นและในบางปีกินเวลายาวนานกว่าปีอื่นๆ

(2) การเผาไหม้เชื้อเพลิงชีวมวล *เนื่องจากการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ โดยเฉพาะป่าผลัดใบ จึงมีจำนวนเชื้อเพลิงชีวมวลจำนวนมาก ทั้งใบไม้แห้ง กิ่งไม้ หญ้าแห้ง เศษพืชต่างๆ และยังมีเชื้อเพลิงชีวมวลจากพื้นที่เกษตรกรรมทั้งเกษตรกรรมทั่วไปในเขตที่ราบ เกษตรกรรมในที่สูงที่อยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าอนุรักษ์ และเกษตรกรรมในเขตป่าดิบเขาที่เป็นไร่หมุนเวียน ในพื้นที่ลอนลาดและพื้นที่สูงส่วนใหญ่ปลูกพืชอายุสั้นที่เป็นพืชไร่หรือข้าวไร่แบบไร่หมุนเวียน เมื่อทำการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกหรือขยายพื้นที่เพาะปลูก หากเป็นที่ลาดชันมาก แรงงานมีจำกัด หรือไม่มีเงินทุนมาก เกษตรกรจำเป็นต้องใช้ไฟในการจัดเศษวัสดุการเกษตรหรือเศษพืชหากไม่ควบคุมการเผาไหม้ ไฟจะลุกลามออกไปนอกพื้นที่เพาะปลูกเข้าเขตป่าไม้จนกลายเป็นไฟป่า นอกจากนี้ปัญหาหมอกควันยังเกิดจากการเผาใบไม้ที่ร่วงในป่าผลัดใบเพื่อเร่งให้ผักหวานแตกใบเร็วสามารถขายได้ราคาสูงในช่วงต้นฤดู หรือเพื่อความสะดวกในการเก็บหาเห็ดที่มีราคาแพงหรือล่าสัตว์ สำหรับในพื้นที่ชุมชนเมืองยังพบการเผาไหม้เช่นกันโดยเกิดจากการคมนาคมขนส่ง (ยานพาหนะภายในในพื้นที่ และจากนอกพื้นที่ในภาคการขนส่งและการท่องเที่ยว) การเผาเศษใบไม้กิ่งไม้ตามบ้านเรือน และการเผาขยะ*

(3) แรงกดดันทางเศรษฐกิจและประชากร *เกษตรกรในภาคเหนือตอนบนมีปัญหาที่ดินทำกินไม่เพียงพออันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านสภาพภูมิประเทศ ทำให้มีพื้นที่ราบอยู่น้อย ประกอบกับมีจำนวนประชากรบนพื้นที่สูงมีจำนวนมากขึ้น ทั้งในกลุ่มคนไทยพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเพิ่มของประชากรในพื้นที่ราบ ด้วยความต้องการที่ดินทำกินที่เพิ่มตามแรงกดดันด้านประชากร จึงทำให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้น เข้าไปบนพื้นที่สูงที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการบุกรุกพื้นที่ได้มากนัก เมื่อมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจจากการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ตลาดต้องการมากขึ้น ผ่านเครือข่ายของพ่อค้าในท้องถิ่นพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่สูงซึ่งไม่มีแหล่งน้ำเพียงพอ ต้องพึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก คือ พืชไร่และพืชผักเมืองหนาวอายุสั้น เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มะเขือเทศ กะหล่ำปลี ไม้ดอกไม้ประดับฯลฯ และระยะหลังมีการนำยางพาราและมันสำปะหลังเข้ามาปลูกมากขึ้น การขยายพื้นที่เพาะปลูกโดยการเปิดพื้นที่เพาะปลูกใหม่ในเขตป่าไม้ ย่อมมีปริมาณพืชหรือชีวมวลจำนวนมากกว่าในพื้นที่เพาะปลูกปกติ เมื่อแรงงานมี*

จำกัดและเพื่อลดต้นทุนในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกเกษตรกรจึงเลือกใช้ไฟในการกำจัดเชื้อเพลิงเหล่านี้ ทำให้เกิดหมอกควันจำนวนมากตามไปด้วย

(4) ข้อจำกัดด้านกำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดูแลพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า *ดังตัวอย่างการป้องกันไฟป่าในจังหวัดเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2553 จังหวัดเชียงใหม่มีสถานีควบคุมไฟป่าทั้งหมด 12 สถานี มีพื้นที่รับผิดชอบรวม 3,468,135 ไร่ คิดเป็นเพียงร้อยละ 34 ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งจังหวัด จึงมีพื้นที่ป่าไม้อีกจำนวนมากที่ไม่สามารถดูแลควบคุมไฟป่าได้ เมื่อพิจารณาจำนวนเจ้าหน้าที่รวมทุกสถานี ประกอบด้วย ข้าราชการ 13 คน ลูกจ้างประจำ 21 คน พนักงานราชการ 65 คน และพนักงานจ้างเหมา 467 คน เมื่อนำเฉพาะพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมดมาคำนวณกับกำลังเจ้าหน้าที่ พบว่าเจ้าหน้าที่ 1 คนต้องดูแลพื้นที่ 6,127 ไร่ (ศุทธินี ดนตรี และคณะ, 2554) นอกจากนี้จำนวนพนักงานจ้างเหมายังมีเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนขึ้นกับงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี และไม่ได้ทำงานต่อเนื่อง จึงทำให้การควบคุมและป้องกันไฟป่าไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง*

(5) แนวทางแก้ไขปัญหาแบบทิศทางเดียวจากบนลงล่าง *การกำหนดมาตรการจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องยังเป็นวิธีการคล้ายกันทุกปี ในรูปแบบของมาตรการเชิงรับ อาทิ การออกประกาศควบคุมการเผาไหม้การรณรงค์ ระดับกรม หรือจากจังหวัด ให้ท้องถิ่นนำไปปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพ.ศ. 2556 มีตัวอย่างที่สำคัญของมาตรการออกคำสั่งจากบนลงล่าง คือ มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 21 มกราคม 2556 กำหนดมาตรการที่ใช้ในการป้องกันไฟป่าและหมอกควันในปี 2556 โดยเปลี่ยนจาก “ควบคุมการเผา” เป็น “ไม่มีการเผา” ใช้ระบบ Single Command โดยมีคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กทอ.) เป็นผู้รับผิดชอบและใช้ระบบ Area Approach โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนหน้า (Forward Command) ครอบคลุม 9 จังหวัด ภาคเหนือ ใช้ระยะเวลา 100 วัน (21 มกราคม - 30 เมษายน 2556) มาตรการเช่นนี้ให้ประสิทธิผลน้อยมาก เพราะขาดการนำข้อมูลพื้นฐานด้านสาเหตุ เวลา และแหล่งกำเนิดหมอกควันมาพิจารณา เป็นการสั่งการแบบกะทันหัน ไม่มีการเตรียมการล่วงหน้าทั้งกำลังคน งบประมาณ การสื่อสารสร้างความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงานที่ชัดเจนกับเจ้าหน้าที่ คนในท้องถิ่น และบุคคลภายนอก นอกจากนี้ยังขาดการเสนอทางเลือกหรือทางออกให้กับคนในท้องถิ่นที่มีสภาพกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพราะยังมีคนจำนวนไม่น้อยที่จำเป็นต้องใช้ไฟในการดำรงชีพ*

สำหรับการลดผลกระทบจากหมอกควันข้ามแดนจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเพียงแนวทางที่ยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะยังขาดความชัดเจนในวิธีปฏิบัติ ยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเพียงแนวทางที่ยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะยังขาดความชัดเจนในวิธีปฏิบัติ ยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านต่างแยกกันไปเจรจาและทำได้เพียงของความร่วมมือเท่านั้น ควรนำความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน (ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution) ใน พ.ศ. 2545 มาเป็นแนวทางกรอบในการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาการเผาไหม้และหมอกควัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหาหมอกควันที่เกิดจากการเผาไหม้ในเขตป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรมบนพื้นที่สูง ที่เป็นสาเหตุหลักของการเกิดหมอกควัน ควรมีแนวทาง 9 ประการดังต่อไปนี้

1) การแก้ไขปัญหาควรเป็นแบบองค์รวมและกระจายอำนาจ โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกฝ่ายควรเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหาในแบบการสั่งการจากส่วนกลางในแนวดิ่ง มาเป็นการทำงานประสานกันในแนวราบมากขึ้น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญ

ในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับบริบททางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ของตนเอง ในขณะที่หน่วยงานราชการส่วนกลางควรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงชี้นำนโยบายในภาพรวม เช่น การเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาแบบไม่ใช้ไฟและแบบยินยอมให้ใช้ไฟได้ การสนับสนุนด้านงบประมาณและกำลังคน การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ เป็นต้น

2) การแก้ไขปัญหาหมอกควันต้องทำทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะสั้น และระยะยาว ที่มีการวางแผนตลอดทั้งปีและความต่อเนื่องเป็นขั้นเป็นตอนไปสู่เป้าหมายในการลดปัญหาหมอกควัน ไม่ควรเร่งรัดทำกันในเวลาที่จะเกิดปัญหาหมอกควันแล้ว ในการจัดทำแผนเพื่อควบคุมและป้องกันการเกิดหมอกควัน แต่ละหน่วยงานไม่ควรแยกกันจัดทำแผนของหน่วยงานเท่านั้น ในการทำแผนปฏิบัติการควรทำจากระดับล่างสู่ระดับบนโดยให้ อปท. และคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา ต้องมีรายละเอียดด้านวิธีการทำงานที่เป็นรูปธรรม ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบ ไม่ควรวางกรอบการปฏิบัติงานอย่างกว้างๆ นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นต้องจัดหางบประมาณรองรับให้เพียงพอ โดยเฉพาะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่อยู่ในพื้นที่ซึ่งเกิดการเผาไหม้และเป็นสาเหตุของปัญหาหมอกควัน (ซึ่งมักจะมีงบประมาณจำกัด) เครือข่ายองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนภาคประชาชนที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน บนพื้นฐานของวิถีชีวิต ข้อจำกัด และสถานการณ์การเกิดไฟในแต่ละพื้นที่

3) ปัญหาทุกด้านที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับปัญหาหมอกควัน ต้องนำมาแก้ไขควบคู่กันไปด้วย อาทิ ปัญหาด้านรายได้และที่ทำกินของเกษตรกรยากจน ปัญหาการปลูกพืชไร่หรือการทำไร่บนพื้นที่สูง ปัญหาสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน การรักษาดุลยภาพของการรักษาพื้นที่ป่าไม้และการทำการเกษตร ฯลฯ ซึ่งควรทำเป็นแผนการแก้ไขปัญหาในระยะยาวที่ทำกันต่อเนื่อง บางครั้งอาจต้องปรับระบบกลไกของรัฐบางเรื่อง เช่น การทบทวนนโยบายการส่งเสริมให้ปลูกพืชไร่เพื่อเป็นอาหารสัตว์และพืชพลังงานการปรับปรุงนโยบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามกฎระเบียบต่างๆ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ เป็นต้น

4) การแก้ไขปัญหาหมอกควันไม่ควรเลือกเฉพาะวิธีการดับไฟ ควบคุม ลาดตระเวนที่เรียกว่าเป็นวิธีการเชิงรับเท่านั้นและควรผสมผสานกับวิธีการที่ใช้ไฟได้ด้วย เป็นการทำงานเชิงรุกก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น เพราะไฟป่ามีทั้งประโยชน์และโทษต่อระบบนิเวศของป่าผลัดใบ ขึ้นกับสภาพการเกิด ช่วงเวลาที่เกิด และการควบคุม และยังพบว่ามีพืชหลายชนิดที่อาศัยไฟป่ากระตุ้นให้มีการเติบโต หากมีการควบคุมหรือจัดระเบียบการการใช้ไฟในการลดปริมาณเชื้อเพลิง หรือการเผาเศษพืชในไร่บนพื้นที่สูงสำหรับเกษตรกรที่ไม่มีวิธีการอื่นในการจัดการเศษวัสดุ การเกษตรก่อนการเพาะปลูก ในช่วงเวลาที่ภูมิอากาศเหมาะสมคือช่วงที่ไม่มีภาวะความกดอากาศสูงมาก และกระแสลมยังเป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ปัญหาหมอกควันก็จะเกิดไม่มากนัก และยังช่วยลดโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดหมอกควันในช่วงเดือนมีนาคมที่เป็นช่วงวิกฤติในทุกปี

5) การใช้งบประมาณส่วนใหญ่ยังเป็นไปในด้านการณรงค์ หรือการจัดการประชุมเพื่อให้ความรู้หรือสร้างจิตสำนึกเป็นครั้งเป็นคราว โดยตัวแทนผู้ที่มาร่วมการประชุมมักเป็นตัวแทนส่วนราชการที่ไม่ได้สัมผัสกับสภาพปัญหาโดยตรง การให้งบประมาณลักษณะนี้มีปริมาณมากกว่างบประมาณที่ให้การสนับสนุนโดยตรงแก่ อปท. หรือ ชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินการเพื่อลดการเผา อาทิ การทำแนวกันไฟ การลดปริมาณเชื้อเพลิง การลาดตระเวน การดับไฟ เป็นต้น นอกจากนี้จำนวนงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีจำเป็นต้องได้รับการจัดสรรให้เพียงพอกับพื้นที่และภาระงานที่รับผิดชอบของทั้งสถานีควบคุมไฟป่า และอปท.

6) การควบคุมไม่ให้มีการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูง และให้บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเมื่อมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยเฉพาะการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ได้รับการส่งเสริมจากบริษัทธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่และควรสร้างทางเลือกด้านการเกษตรที่ยั่งยืน ใช้พื้นที่จำกัด แต่สามารถมีรายได้เพียงพอ

7) วัตถุประสงค์หลักของการแก้ไขปัญหาหมอกควันจากส่วนกลาง ยังอยู่บนพื้นฐานของการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นรายได้หลักของจังหวัดในภาคเหนือ และการป้องกันสุขภาพของประชาชน แต่รายได้ที่ได้รับไม่ได้กระจายไปให้คนในท้องถิ่น โดยเฉพาะเกษตรกรในเขตชนบทตามพื้นที่สูง และในเขตป่าไม้ซึ่งมีการบุกรุกเข้าไปทำการเกษตรหรือการหาผลประโยชน์จากป่า และมีความจำเป็นต้องใช้ไฟเพื่อการดำรงชีพ การห้ามไม่ให้มีการเผาไหม้แล้วไม่มีการเสนอทางเลือกใดๆ ด้านเศรษฐกิจที่เหมาะสมแก่เกษตรกรเพื่อทดแทนรายได้ที่หายไปจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานด้านรายได้ของเกษตรกร ผู้ที่ได้ประโยชน์จากแก้ไขปัญหาหมอกควัน โดยเฉพาะภาคธุรกิจท่องเที่ยว และชุมชนเมือง ควรมีบทบาทในการชดเชยการสูญเสียโอกาสในทางเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกรที่ไม่เผาเศษพืชในไร่ หรือไม่เผาป่าเพื่อหาของป่า ในรูปของเงินสนับสนุนการปรับเปลี่ยนอาชีพ และการสร้างทางเลือกในการทำการเกษตร ที่ให้รายได้ใกล้เคียงกับอาชีพเดิม โดยควรนำรายได้ส่วนหนึ่งจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาเป็นส่วนชดเชยให้กับทั้งเกษตรกรและหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลควบคุมไฟป่า

8) ความจำเป็นในการแพร่ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านนิเวศวิทยาของป่าไม้ ทั้งป่าผลัดใบและป่าไม่ผลัดใบ นิเวศวิทยาไฟป่า สภาพสังคมเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่น และผลกระทบของการเกิดหมอกควัน ไปสู่สังคมทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อทุกบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเกิดหมอกควัน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเสนอทางเลือกที่เป็นจุดสมดุลของการแก้ไขปัญหาหมอกควันบนพื้นฐานของความยุติธรรม เท่าเทียมกัน และยังสามารถดำรงชีวิตของตนได้ตามปกติสุข

9) การแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนควรมีมาตรการที่ชัดเจนในระดับประเทศในฐานะสมาชิกของกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อให้จังหวัดชายแดนที่ประสบปัญหาหมอกควันข้ามแดนสามารถนำไปใช้ดำเนินการเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน (ศุทธินี ดนตรี และคณะ, 2557: 281-282; นิอร สิริเลิศมงคลกุล และศราวุธ พงษ์ลี้รัตน์, 2556: 93-96; Kongrut, 2019: 9-10)

3.8 การวิเคราะห์สถานการณ์พื้นที่สูงโดยระบบ DPSIR

จากการทบทวนปัญหาของพื้นที่สูง 4 ประการ คือ (1) ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน (2) ปัญหาดินถล่ม (3) ปัญหาสิ่งแวดล้อม และ (4) ปัญหาชาวเขา นั้น ได้นำประเด็นสำคัญของแต่ละปัญหามาวิเคราะห์สถานการณ์พื้นที่สูงโดยระบบ DPSIR ได้ดังนี้

3.8.1 ปัจจัยขับเคลื่อน (Driver : D)

เป็นสาเหตุของปัญหารวม 5 ประการ คือ (1) ประชากรเพิ่ม (2) นโยบายของรัฐ (3) ทำการเกษตรเพื่อการค้า (4) การคมนาคมสะดวกขึ้น (5) ขาดแผนการใช้ที่ดินของชาติ

3.8.2 ความกดดัน (Pressure : P)

เป็นผลจากปัญหาที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขรวม 5 ประการ คือ (1) การหยุดยั้งการบุกรุกทำลายพื้นที่สูง (2) การลดประชากรบนพื้นที่สูง (3) ความมั่นคงของชาติ (4) สิทธิมนุษย์ชน (5) การยกเลิกการใช้สารเคมีบางชนิด (6) แก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และ(7) แก้ไขปัญหาดินถล่ม

3.8.3 คุณภาพ/สถิติ (State : S)

เป็นสถานภาพในปัจจุบัน รวม 7 ประการ คือ (1) มีการทำการเกษตรบนพื้นที่สูงชัน 8.6 ล้านไร่ (2) มีประชากรชาวเขาจำนวน 1 ล้านคน ทำการเกษตรอยู่บนพื้นที่สูง (3) ประชากรบนพื้นที่ราบขึ้นมาทำการเกษตร (4) มีการชะล้างพังทลายของดินบนพื้นที่สูง 95.24 ล้านไร่ (5) มีการใช้สารเคมีจำนวนมาก (6) ความถี่ของดินถล่มมากขึ้น (7) โครงการพัฒนาไม่ครอบคลุมพื้นที่สูงทั้งประเทศ

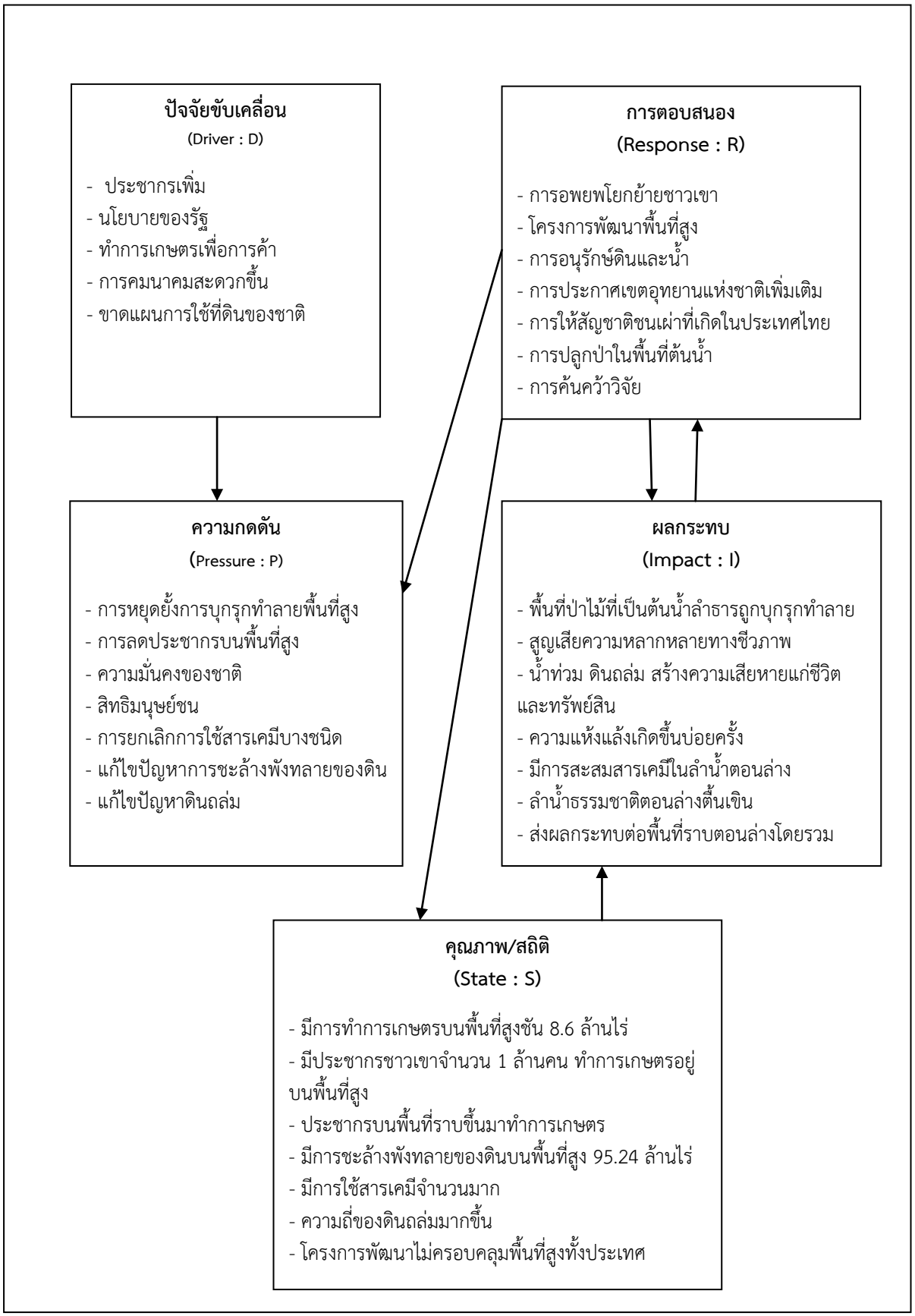
3.8.4 ผลกระทบ (Impact : I)

ผลกระทบจากสาเหตุของปัญหาที่เกิดจากสถานภาพของพื้นที่สูงในปัจจุบัน รวม 7 ประการ คือ (1) พื้นที่ป่าไม้ที่เป็นต้นน้ำลำธารถูกบุกรุกทำลาย (2) สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (3) น้ำท่วม ดินถล่ม สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน (4) ความแห้งแล้งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง (5) มีการสะสมสารเคมีในลำน้ำตอนล่าง (6) ลำน้ำธรรมชาติตอนล่างตื้นเขิน (7) ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ราบตอนล่างโดยรวม

3.5.5 การตอบสนอง (Response : R)

เป็นโครงการของรัฐที่ดำเนินการบนพื้นที่สูงในอดีตถึงปัจจุบันรวม 6 ประการ คือ (1) การอพยพโยกย้ายชาวเขา (2) โครงการพัฒนาพื้นที่สูง (3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ (4) การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเพิ่มเติม (5) การให้สัญชาติชนเผ่าที่เกิดในประเทศไทย (6) การปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำ

แต่ละปัจจัยนั้นจะเชื่อมโยงซึ่งกันและกันดังรายละเอียดในรูปที่ 3-2

รูปที่ 3-2 การวิเคราะห์สถานการณ์พื้นที่สูงโดยระบบ DPSIR

เอกสารอ้างอิง

1. กมล งามสมสุข. 2561. ***การศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2557-2561).***

2. กรมการปกครอง. 2556. ***จำนวนประชากรแยกรายอายุทั้งประเทศ เดือนธันวาคม 2555.***

3. กรมทรัพยากรธรณี. 2548. ***บันทึกเหตุการณ์ดินถล่มและความเสียหายที่เกิดขึ้นภายในประเทศระหว่าง พ.ศ. 2531-ปัจจุบัน.***

4. กรมทรัพยากรธรณี. 2555. ***บันทึกเหตุการณ์ดินถล่ม.*** สำนักธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม.

5. กรมประชาสงเคราะห์. 2534. ***เอกสารประกอบนิทรรศการ ชีวิตชาวเขาและการพัฒนา.*** สถาบันวิจัยชาวเขา กองสงเคราะห์ชาวเขา.

6. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2562. ***รายงานสถานการณ์สาธารณภัย วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562.*** กระทรวงมหาดไทย.

7. กรมป่าไม้. 2534ก. ***สถิติป่าไม้ 2534.*** www.forestinfo.forest.go.th สืบค้นวันที่ 14 เมษายน 2558.

8. กรมป่าไม้ 2539. ***แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการป่าไม้ (บทคัดย่อ) สำหรับผู้บริหาร***. กองแผนงาน กรุงเทพฯ.

9. กรมป่าไม้. 2539. ***สถิติป่าไม้ 2539.*** www.forestinfo.forest.go.th สืบค้นวันที่ 12 เมษายน 2558.

10. กรมป่าไม้. 2544. ***สถิติป่าไม้ 2544***. www.forestinfo.forest.go.th สืบค้นวันที่ 12 เมษายน 2558.

11. กรมป่าไม้. 2550. ***www.forestinfo.forest.go.th***. สืบค้นวันที่ 7 มีนาคม 2558.

12. กรมป่าไม้. 2558ก. ***การจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน.*** เอกสารเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติในการประชุมครั้งที่ 1/2558 วันที่ 19 มีนาคม 2558.

13. กรมป่าไม้. 2558ข. ***บทสรุปสำหรับผู้บริหาร โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2556-2557.*** สำนักจัดการที่ดินป่าไม้.

14. กรมป่าไม้. 2560. ***เนื้อที่ป่าไม้ในประเทศไทย***. www.forest.info.go.th สืบค้น 10 สิงหาคม 2560.

15. กรมป่าไม้. 2561. ***สถิติป่าไม้ พ.ศ. 2560.***

16. กรมป่าไม้ 2559. ***ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ. 2559-2564***

17. กรมพัฒนาที่ดิน. 2542. ***รายงานประจำปี 2542.***

18. กรมพัฒนาที่ดิน. 2543. ***การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย.***

19. กรมพัฒนาที่ดิน. 2552. ***แผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ตาว พ.ศ.2552-2555.*** กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

20. กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. ***รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก.*** การวิเคราะห์โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์.

21. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช .2560. ***ข้อมูลสถิติอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2559.*** www.dnp.go.th สืบค้นวันที่ 15 มิถุนายน 2560.

22. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช .2561. ***ข้อมูลสถิติอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2560.*** www.dnp.go.th สืบค้นวันที่ 20 พฤษภาคม 2561.

23. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช .2562. ***ข้อมูลสถิติอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2561.*** www.dnp.go.th สืบค้นวันที่ 3 กรกฎาคม 2562.

24. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2535. ***หนึ่งร้อยปีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 1 เมษายน 2535***.

25. กระทรวงมหาดไทย. 2560. ***ข้อมูลนโยบายด้านการเกษตรปี 2560.*** สำนักนโยบายและแผน. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

26. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2557. ***แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน.***

27. เกษม จันทร์แก้ว. 2535. ***ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ป่าต้นน้ำจะเป็นเขตปลอดกิจกรรม.*** ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ครั้งที่ 3 วันที่ 31 ตุลาคม – 1 พฤศจิกายน 2535. กรุงเทพฯ.

28. ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. 2528. ***ชาวเขา.*** โรงพิมพ์เจริญรัฐการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

29. คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ. 2561ก. ***ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2561 วันที่ 18 มิถุนายน 2561 เรื่องที่ 4.1.***

30. เงาศิลป์ คงแก้ว. 2554. ***เหตุเกิดที่เทือกเขาบรรทัด.*** เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จ.ตรัง.

31. คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ. 2561ข. ***ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2561 วันที่ 18 มกราคม 2561 เรื่องที่ 3.1.***

32. คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน. 2561. ***รายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ครั้งที่ 3/2561 วันที่ 25 ธันวาคม 2562 เรื่องเพื่อทราบ วาระที่ 3.3 Kongrut, A. 2019. Smoggy North: Not Only Capital Suffers.*** Mangkok Post, March 30, 2019.

33. ประภาส ปิ่นตบแต่ง. 2541. ***การเมืองบนท้องถนน : 99 วัน สมัชชาคนจนและประวัติศาสตร์การเดินขบวนชุมนุมประท้วงในสังคมไทย.*** มหาวิทยาลัยเกริก ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา กรุงเทพฯ.

34. เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. 2558. ***การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับการจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย.***

35. นิอร สิริเลิศมงคลกุล และสราวุธ พงษ์ลี้รัตน์. 2556. ***แผนที่เสี่ยงภัยสำหรับการเผาในที่โล่งจากข้อมูลเชิงพื้นที่หลายแหล่งของจังหวัดเชียงราย.*** แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี.

36. ประเสริฐ มิลินทางกูร. 2533. ***อุทกภัย***. ในเอกสารการประชุมวิชาการ ประจำปี 2533 จัดโดยสมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย เรื่อง ภัยธรรมชาติในประเทศไทย หน้า 27 วันที่ 11-14 พฤศจิกายน 2533 โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร.

37. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555. ***สิทธิชนเผ่าในประเทศไทย.*** www.royalprojectthailand.com.

38. ศาลปกครองพิษณุโลก .2556. ***คำพิพากษา คดีหมายเลขดำที่ 398/2552 คดีหมายเลขแดงที่ 245/2556 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2556***.

39. ศุทธินี ดนตรี และคณะ. 2554. ก***ารจัดกลุ่มและการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เผาจากข้อมูลเชิงพื้นที่หลายแหล่ง เพื่อการเฝ้าระวังและการป้องกันการเผาในที่โล่งในจังหวัดเชียงใหม่.*** เชียงใหม่ : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

40. ศุทธินี ดนตรี และคณะ. 2557. ***การจำแนกเชิงพื้นที่ของพื้นที่เผาไหม้เพื่อการเฝ้าระวังและการป้องกันการเผาในที่โล่ง: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน.*** แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี.

41. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.2529. ***รายงานการศึกษาเรื่องนโยบายที่ดิน***. เอกสารประกอบเล่มที่ 6 นโยบายปฏิบัติการปฏิรูปที่ดินและการจัดการที่ดิน รายงานเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

42. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2560. ***ยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)https//www.hrdi.or.th.*** สืบค้นวันที่ 16 สิงหาคม 2561.

43. สิตาวีร์ ธีรวิรุฬห์. 2559. ***เหมืองทองคำ : รายได้รัฐและผลกระทบต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม.*** สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

44. โสภณ ชมชาญ และคณะ. 2558. ***ปัญหาการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และการจัดการที่ดินทำกิน : ยุทธศาสตร์ที่ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อความมั่นคงของชาติ.***

45. สำนักข่าวอิศรา. 2559. ***ผาแดงฯ แพ้คดี จ่าย 1.8 ล้าน ชาวบ้านฟ้องกรณีการปนเปื้อนโลหะแคดเมียม ในอำเภอแม่สอด วันจันทร์ ที่ 10 มิถุนายน 2562.*** (www.isranews.org)

46. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2503. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 -2509).*** มปท.

47. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2507. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะสอง (พ.ศ. 2507-2509).*** มปท.

48. สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2551. ***สุราษฎร์ธานีเมืองคนดี 2551.*** กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร.

49. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2523. ***รายงานการสำรวจฝิ่น ประจำปี 2522-2523.***

50. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2561***. รายงานการสำรวจฝิ่น ประจำปี พ.ศ. 2560-2561.***

51. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2519. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524).***

52. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2524. ***แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2529).***

53. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559ก. ***แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564).***

54. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2535. ***การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของประเทศไทยและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง.*** กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

55. องค์การบริหารส่วนตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. 2561. ***หนังสือที่ ชร.80401/874 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2561 เรื่องแจ้งพื้นที่เสียงภัยพิบัติดินสไลด์ ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรา***ย.

56. Komkris, T. 1970. ***Forestry Aspects of Land Use in Areas of Swidden Cultivation in Farmers in the Forest.*** Edited by Kunstadter, P; Chapman, E.C. and Sabhasri, S. The University Press of Hawaii, Honolulu.

57. Kongrut, A. 2019. ***Smoggy North: Not Only Capital Suffers.*** Bangkok Post, March 30, 2019.

58. www.bbc.com. สืบค้นวันที่ 10 กรกฎาคม 2562.

59. www.cmuccd.org. สืบค้นวันที่ 31 มีนาคม 2562. และวันที่ 3 พฤษภาคม 2562.

บทที่ 4

นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

บทที่ 4

นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

การทบทวนวรรณกรรมในบทนี้จะครอบคลุมนโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงรวม 5 เรื่อง คือ (1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง (2) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง (3) นโยบายในการควบคุมการใช้พื้นที่สูง (4) นโยบายในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ และ (5) นโยบายชาวเขา โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

รัฐได้มีนโยบายเรื่องพื้นที่สูงมาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 ซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ถึงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) มีแนวทางดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาการด้านมหาดไทย ซึ่งได้โครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาในหน้า 77 โดยมีรายละเอียดดังนี้

"(4) โครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา

โครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาเป็นโครงการหนึ่ง ซึ่งต้องรีบดำเนินการเพื่อป้องกันการทำลายป่าทางต้นน้ำลำธาร ป่าประเภทนี้ถูกชาวเขาแผ้วถางเพื่อทำไร่เลื่อนลอยชั่วครั้งคราว เมื่อดินจืดและหญ้าคาขึ้น ก็ละทิ้งไปแล้วตั้งต้นแผ้วถางที่อื่น เพื่อทำไร่ต่อไป

ในการที่จะป้องกันป่าต้นน้ำลำธาร และป่าอื่นๆ ซึ่งสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า มิให้ถูกทำลายต่อไปนั้นจะต้องดำเนินการดังนี้ คือ

1. ชักชวนชาวเขาให้ตั้งหลักฐานทำมาหากินเป็นที่เป็นทาง ช่วยเหลือส่งเสริมให้ทำการปลูกเพื่อให้มีรายได้เป็นประจำ และไม่ยอมให้ย้ายไปอยู่ที่อื่น

2. ที่ดินที่จะจัดแบ่งให้ชาวเขาใช้ทำมาหากินนั้น ต้องไม่เป็นที่ดินต้นน้ำลำธาร หรือที่ดินในบริเวณป่าใหญ่ที่สมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า

ชาวเขาเผ่าต่างๆ ซึ่งตำรวจตระเวนชายแดนได้ทำการสำรวจใน พ.ศ. 2500 มีอยู่ 95,721 คน จำนวนชาวเขาที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะต้องคอยสอดส่องดูการเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิด ถ้าชาวเขาอพยพเข้ามามาก จะเป็นภาระหนักแก่รัฐบาลที่จะต้องจัดการให้มีที่ทำมาหากินเป็นหลักแหล่ง ซึ่งชนพวกนี้ ไม่คุ้นเคยมาก่อน ความสิ้นเปลืองสำหรับการนี้จะมีมากขึ้น กรมประชาสงเคราะห์ได้ชักชวนให้ชาวเขาทำไร่ชาและกาแฟ ปลูกพืชผักต่างๆ สำหรับเก็บเมล็ดทำพันธุ์ เช่น ผักคะน้า ผักกาดชนิดต่างๆ และถั่วลันเตา เป็นต้น ตลอดจนเลี้ยงปศุสัตว์ (สุกรและไก่) โดยมุ่งจะให้ใช้พันธุ์ที่ดีกว่าเดิมกรมประชาสงเคราะห์ได้เริ่มงานไว้แล้ว 2 แห่ง คือ (1) ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (2) ดอยมูเซอร์ จังหวัดตาก ในการต่อไปจะเปิดนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาอีก 2 แห่ง คือ (ก)ท้องที่จังหวัดเลย (ข)ท้องที่จังหวัดเชียงราย (สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2503: 77)"

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะที่สอง (พ.ศ.2507-2509)

บทที่ 10 การพัฒนาชุมชนและสาธารณูปการ ได้กำหนดโครงการพัฒนาชุมชนและการสาธารณูปโภค มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชาวเขาไว้ดังนี้

ข. นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา ชาวเขาส่วนมากยังขาดความสำนึกที่ว่าตนเป็นคนไทย การประกอบเกษตรกรรมของชาวเขาเหล่านี้เป็นไปในรูปไร่เลื่อนลอยเป็นส่วนมากซึ่งนับว่าเป็นอันตราย กระทบกระเทือนทรัพยากรของประเทศ จึงจำเป็นต้องจัดการให้ชาวเขาเหล่านี้ได้มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง รู้จักวิธีการเพาะปลูกที่ถูกต้อง และมีความสำนึกในความเป็นคนไทยอย่างแน่นแฟ้น สิ่งที่จะปฏิบัติตามโครงการนี้ในระยะ 3 ปีข้างหน้า ได้แก่การจัดสรรพื้นที่ในบริเวณนิคมดอยมูเซอร์ จังหวัดตาก ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดเลย ในการปลูกชากาแฟและพืชเมืองหนาว ตลอดจนเพื่อรับสมาชิกใหม่รวมทั้งสิ้นราว 1,000 ครอบครัว ส่งเสริมอาชีพโดยแจกจ่ายพันธุ์พืชและจัดหาพันธุ์ สัตว์ให้ชาวเขาเลี้ยงตลอดจัดหาบริการที่จำเป็น เช่น โรงเรียนและสุขศาลา

(2) โครงการศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ทางราชการได้เล็งเห็นความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาโดยทั่วไปดังกล่าวแล้ว แต่เนื่องจากจะจัดสร้างนิคมให้ชาวเขาทั้งหมดไม่ได้ เพราะจะต้องใช้เงินและเจ้าหน้าที่ตลอดจนอุปกรณ์อื่นๆ เป็นจำนวนมากเกินกำลังที่จะหามาได้ จึงจะจัดตั้งศูนย์ชาวเขาขึ้นโดยจะจัดขึ้นเป็นการทดลองในนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาดอยมูเซอร์ จังหวัดตาก เป็นแห่งแรกในปี 2517 และจะเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่งที่ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงราย และจังหวัดเลย ในปี 2509 นั้นก็จะจัดตั้งเพิ่มขึ้นอีกในจังหวัดที่มีชาวเขาอยู่มากและยังไม่มีนิคม เช่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน

นอกจากการจัดตั้งศูนย์พัฒนาดังกล่าวแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะตั้งศูนย์วิจัยชาวเขาและจะจัดให้มีหน่วยพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ออกไปปฏิบัติงานตามหมู่บ้านชาวเขาให้ครบ 150 ทุกแห่ง โดยจะจัดตั้งขึ้น 4 หน่วยในจังหวัดตามและใกล้เคียง ใน พ.ศ.2507 ปีต่อไปจะจัดใกล้เคียง ในปี พ.ศ.2509 นั้น จะจัดเพิ่มขึ้นอีก 40 หน่วย เพื่อปฏิบัติงานในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง น่าน แพร่ อุตรดิตถ์ พิษณุโลก กำแพงเพชร และกาญจนบุรี รวม 3 ปี จะจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ ประมาณ 56 หน่วย สงเคราะห์ชาวเขาได้ราว 140,000-210,000 คน

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2507: 150-151)

4.1.2 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2518)

มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาดังต่อไปนี้

ในบทที่ 7 การพัฒนาส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น มีนโยบายในการพัฒนาต่างๆ ในหน้า 93 ดังนี้

"5. นโยบายในการพัฒนาภาคต่างๆ นโยบายในการพัฒนาภาคย่อมกำหนดขึ้นโดยสอดคล้องกับนโยบายพัฒนาส่วนรวมของประเทศ แต่อันดับความสำคัญย่อมแตกต่างกันตามลักษณะภูมิประเทศและภาวะเศรษฐกิจของแต่ละส่วนภูมิภาค

5.1 นโยบายพัฒนาภาคเหนือ ภาคเหนือมีอาณาเขตกว้างถึง 170,000 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นที่สูงและมีป่าไม้หนาแน่น ที่ราบเพื่อการเกษตรในภาคเหนือตอนบนมีไม่มากนัก เนื้อที่ถือครองต่อครอบครัวเกษตรกรจึงมีขนาดเล็กเพียงประมาณ 9.6 ไร่ และมีแนวโน้มเอียงจะเล็กลงเรื่อยเนื่องจากการขยายตัวของจำนวนประชากร ด้วยเหตุนี้นโยบายอันสำคัญที่สุดในการพัฒนาภาคเหนือจึงได้แก่การส่งเสริมการผลิตการเกษตรและอาชีพอื่นๆ ของราษฎร เพื่อให้ได้รายได้เพียงพอแก่การครองชีพเพื่อชดเชยเนื้อที่ถือครองซึ่งมีขนาดเล็ก นโยบายที่สำคัญรองลงมาได้แก่การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีอุดมสมบูรณ์ให้

ได้ประโยชน์เต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำ และแหล่งแร่ต่างๆ นอกจากนี้ นโยบายหลักอีกประการหนึ่ง ได้แก่พัฒนาเขตทุรกันดารและห่างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสงเคราะห์ชาวเขาเพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและความมั่นคงของประเทศ"

นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาเขตทุรกันดารห่างไกลในหน้า 108 ดังนี้

"24.3 โครงการพัฒนาชาวเขา คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาชาวเขาขึ้นเพื่อพิจารณาหาทางช่วยเหลือในการพัฒนาชาวเขาเป็นพิเศษ เท่าที่เป็นมาแล้วได้อาศัยงบประมาณของกรมประชาสงเคราะห์กระทรวงมหาดไทยดำเนินการ แต่ในระยะของแผนนี้อาจมีความจำเป็นที่จะต้องขยายวงเงินพัฒนาชาวเขา เพราะมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการพัฒนามากขึ้น โครงการสำคัญได้แก่การส่งเสริมอาชีพและการตลาด เพื่อช่วยเหลือชาวเขาให้สามารถส่งผลผลิตของตนออกไปจำหน่ายโดยสะดวกและได้ราคาดี การสร้างทางไปยังย่านที่ชาวเขามีที่อยู่อาศัยเป็นกลุ่มก้อน เป็นงานสำคัญที่จะต้องขยายออกไปมากในอนาคต"
(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2509: 93,108)

ในบทที่ 14 การพัฒนาสังคมและสาธารณูปการ ได้กำหนดการจัดตั้งนิคมชาวเขาในหน้า 232 ดังนี้

"2.6 การจัดสรรที่ดินและนิคมสร้างตนเอง ได้เปิดนิคมใหม่ 10 แห่งให้ราษฎรเข้าอยู่ประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวน 3,500 ครอบครัว จากของเดิมประมาณ 50,000 ครอบครัว รวมเป็นเนื้อที่ที่จัดสรรเพิ่มขึ้น 500,000 ไร่ นิคมใหญ่ที่สำคัญได้แก่นิคมพัฒนาชายแดนภาคใต้ นอกเหนือไปจากนิคมสร้างตนเองทั่วไปแล้ว ยังได้จัดตั้งนิคมเพื่ออพยพ ราษฎรจากเขตที่ถูกน้ำท่วมตามโครงการเขื่อนกักน้ำต่างๆ และได้จัดตั้งนิคมชาวเขา เพื่อช่วยสงเคราะห์ชาวเขาซึ่งประมาณว่ามีอยู่ราว 300,000 คนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์วิจัยชาวเขาและหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่สำหรับชาวเขาด้วย ส่วนในด้านจัดสรรที่ดินเพิ่มเติมเพื่อการเกษตร ได้ทำการจัดสรรที่ดินแปลงเล็กจำนวน 3,364,600 ไร่ และจัดที่ดินแปลงใหญ่ 30,179 ไร่"

ทั้งนี้โครงการพัฒนาชาวเขาบรรจุไว้ในหน้า 236 ดังนี้

"7) โครงการพัฒนาชาวเขา ขยายงานด้านนิคมชาวเขา หน่วยเคลื่อนที่สงเคราะห์ชาวเขา และงานส่งเสริมอาชีพชาวเขาอื่นๆ เช่น การปลูกสวนผลไม้ เป็นต้น ทั้งนี้โดยจะอาศัยผลจากการวิจัยของศูนย์วิจัยชาวเขาที่เชียงใหม่ เพื่อเป็นการสงเคราะห์และช่วยให้ชาวเขาได้เป็นพลเมืองดีของชาติ"

ทั้งนี้ได้กำหนดงบประมาณในปีงบประมาณ 2510-2514 ดังนี้

(ล้านบาท)

ส่วนราชการ/โครงการ	**2510**	**2511**	**2512**	**2513**	**2514**	**รวม**
6. นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	10.0
7. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่	3.59	6.0	7.0	8.0	9.0	33.59
8. วิจัยชาวเขา	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	3.5

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2509: 232,236,326)

4.1.3 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สูง ในบทที่ 6 การพัฒนาส่วนภูมิภาค ได้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่สูง ในหน้า 178 ไว้ดังนี้

"6. การพัฒนาที่สูง

บริเวณที่สูงในประเทศไทยโดยเฉพาะในเขตภาคเหนือ มีลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างจากท้องที่อื่นๆ ในการพัฒนาท้องที่สูง จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาเฉพาะสำหรับที่สูง

1) การพัฒนาสังคม ประชาชนในแถบภูเขาและที่สูงมีภาษาและขนบธรรมเนียมแตกต่างออกไป ส่วนใหญ่มีอาชีพทางทำไร่เลื่อนลอยและปลูกฝิ่นด้วย ในปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์และตำรวจชายแดน มีบทบาทในการช่วยเหลือชาวเขามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา การอนามัย การพัฒนาอาชีพ การปกครอง และการให้ความอารักขาและความมั่นคงปลอดภัย

2) การป้องกันป่าไม้และแหล่งน้ำโดยการหยุดยั้งการทำไร่เลื่อนลอย สนับสนุนให้ราษฎรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยออกโฉนดให้เพื่อให้อยู่ทำการเกษตรเป็นหลักแหล่ง พื้นที่ดินซึ่งถูกถากถางลงจะได้มีการปลูกป่าไม้ขึ้นแทน

3) การสนับสนุนให้ปลูกพืชหลายชนิด โดยเฉพาะพืชเมืองหนาว ซึ่งขึ้นได้ดีในภาคนี้โดยจัดตั้งสถานีวิจัยการเกษตรพื้นที่สูง

4) การส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ โดยการพัฒนาทุ่งหญ้าในเขตที่สูง รวมทั้งโคนมด้วย"

ในบทที่ 13 กิจการสังคม ได้วิเคราะห์ผลการพัฒนาด้านสังคม เกี่ยวกับ การพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ในหน้า 372 ไว้ดังนี้

"5. การพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา รัฐบาลได้เร่งดำเนินการ โดยจัดตั้งหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์แก่ชาวเขาเคลื่อนที่จำนวน 60 หน่วย พัฒนาและสงเคราะห์แก่ชาวเขาได้ 600 หมู่บ้าน เป็นจำนวนชาวเขา 70,000 คน จัดที่ดินให้ชาวเขาได้มีที่อยู่อาศัยและทำกินเป็นหลักแหล่งในนิคมสร้างตนเอง 4 แห่ง 2,000 ครอบครัว และส่งเสริมให้ชาวเขาประกอบอาชีพเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ชา กาแฟ แทนการปลูกฝิ่น ในด้านชาวเขาสัมพันธ์ได้ส่งเสริมขยายงานพระธรรมจาริกประจำหมู่บ้านชาวเขา 100 หมู่บ้าน"

ทั้งนี้ได้มีโครงการสงเคราะห์ชาวเขาในหน้า 379 ดังนี้

"6. การสงเคราะห์ชาวเขา ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 จะทำการปรับปรุงนิคมชาวเขาที่มีอยู่เดิม 4 แห่ง ให้สามารถรับชาวเขาที่อพยพจากเขตที่มีผู้ก่อการร้ายทางภาคเหนือประมาณ 1,000 ครอบครัว ขยายหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ให้กว้างขวางโดยจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ขึ้นปีละ 50 หน่วยเพื่อให้สามารถครอบคลุมหมู่บ้านชาวเขาทางภาคเหนือ 600 หมู่บ้านเป็นประชากร 50,000 คน ทำการวิจัยและศึกษามนุษย์วิทยาของชาวเขา จำนวน 5 เผ่า และทำการวิจัยสภาพของชาวเขาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนประเมินผลงานสงเคราะห์ชาวเขา

ดำเนินการส่งเสริมและขยายงานด้านชาวเขาสัมพันธ์ โดยจัดส่งพระธรรมจาริกไปเผยแพร่พุทธศาสนาแก่ชาวเขาทางภาคเหนือ จำนวน 500 หมู่บ้าน เป็นชาวเขาประมาณ 100,000 คน ส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ชา และกาแฟ เป็นต้น ใน 3,000 หมู่บ้าน"

ทั้งนี้ได้ระบุปัญหาสำคัญและความคาดหมายในระยะยาวในอนาคตในหน้า 381-382 ดังนี้

"4. การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เนื่องด้วยชาวเขาเผ่าต่างๆ อาศัยอยู่ในลักษณะกระจัดกระจายปราศจากหลักแหล่งที่แน่นอนในภาคเหนือ ได้ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากให้กับประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจึงประสบปัญหาต่างๆ หลายด้าน ไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย สมควรจะได้หยิบยกปัญหานี้ขึ้นมาพิจารณาอย่างรอบคอบ และหาวิธีการสงเคราะห์ และช่วยให้ชาวเขาได้เป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป ปัญหาสำคัญที่ควรจะพิจารณาได้แก่ สถิติและข้อมูลที่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนประชากรชาวเขา การประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง เช่น การปลูกสวนผลไม้ เป็นต้น อีกประการหนึ่งปัจจุบันนี้มีหน่วยงานซึ่งดำเนินเกี่ยวกับชาวเขาอยู่หลายหน่วยด้วยกัน เช่น กระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกรมตำรวจ แต่ยังไม่มีนโยบายและวิธีบริหารงานที่แน่นอน จึงสมควรที่จะมีการกำหนดนโยบายขึ้นเพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติและกำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานต่างๆ ประสานงานอย่างใกล้ชิดซึ่งอาจจะรวมผนึกกำลังหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกันแล้วยกระดับหน่วยงานขึ้น เพื่อที่จะได้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาได้ยิ่งขึ้น"

ทั้งนี้มีการจัดตั้งงบประมาณ พ.ศ. 2515-2519 ไว้ดังนี้

(ล้านบาท)

ส่วนราชการ/โครงการ	2515	2516	2517	2518	2519	รวม
4. นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	15.00
5. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา	13.00	18.00	17.00	19.00	21.00	85.00
6. ศูนย์วิจัยชาวเขา	.70	.70	.70	.70	.70	3.50

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2514: 178, 372, 379, 381,382, 90)

4.1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524)

มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สูงในบทที่ 4 การกระจายรายได้ และแนวทางการพัฒนาภาคและท้องถิ่น มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและชนกลุ่มน้อยในหน้า 105 ดังนี้

"3.3 การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ

การพัฒนาภาคจะได้เสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในบริเวณพื้นที่เฉพาะที่ประสบปัญหาความยากจนและความล้าหลังเป็นอย่างมาก หรือมีปัญหาทางด้านสังคมและการเมืองให้เป็นกรณีพิเศษและเร่งด่วนอีกด้วย กล่าวคือ

3.3.1 ภาคเหนือ

(1) ในภาคเหนือตอนบนประชากรมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนที่ดินทำกินจึงมีสภาพความเป็นอยู่แร้นแค้นและมีการอพยพออกจากพื้นที่เป็นจำนวนมาก บริเวณจังหวัดในภาคเหนือตอนล่างที่มีการอพยพเข้าสูง มีจังหวัดตากและกำแพงเพชร จะสนับสนุนเร่งรัดการเพิ่มผลผลิตให้ได้สัดส่วนกับความต้องการของประชากรต่อพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพิจารณาหาลู่ทางเพื่อจัดสรรปริมาณน้ำจากแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ให้แก่ภาคเหนือตอนบนได้ใช้ประโยชน์เพื่อการชลประทานและการป้องกันอุทกภัยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เช่น โครงการแม่กวง แม่ก๋ำ แม่จาง และห้วยสัก เพื่อส่งน้ำเข้าระบบเหมืองฝายที่มีอยู่แล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในเขตพื้นที่ประมาณ 910,000 ไร่

(2) เร่งยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชนกลุ่มน้อยและคนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่แถบบริเวณที่สูงของภาค พร้อมกับมีการควบคุมการใช้ที่ดินในการพัฒนาเกษตรที่สูงและกำหนดเขตชุมชนให้ผู้อาศัยอยู่บริเวณที่สูงเพื่อป้องกันการทำลายป่าและต้นน้ำลำธารอีกด้วย"

ในส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเฉพาะเรื่อง บทที่ 1 หน้า 163 ได้กำหนดมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ดังนี้

"(3) การดำเนินการหมู่บ้านป่าไม้ จะต้องดำเนินการในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารที่มีสภาพเสื่อมโทรมจากปัญหาการบุกรุกมากที่สุด

(4) ให้ความสำคัญแก่โครงการปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์บริเวณต้นน้ำลำธารเป็นอันดับแรกและเร่งด่วน"

ในส่วนที่ 3 บทที่ 2 การกระจายและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในชนบท หน้า 198 ได้กำหนดไว้ดังนี้

"3.3.2 การกระจายการผลิตจากพืชหลักไปสู่พืชผลเกษตรอื่นๆ

การกระจายการผลิตจากพืชหลัก 6 ชนิดไปสู่พืชผลอื่นๆ จะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละภาคที่มีอยู่ดังนี้

ภาคเหนือ พื้นที่ตอนบนของภาคเป็นที่สูง มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ แต่ในระยะที่ผ่านมานี้ การบุกรุกทำลายป่าไม้ในลักษณะทำไร่เลื่อนลอยมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การกระจายการผลิตในภาคนี้จึงต้องเน้นหนักไปในด้านการส่งเสริมพืชผักและไม้ผลเมืองหนาวที่เหมาะสมกับพื้นที่สูง สำหรับภาคเหนือตอนล่าง ส่วนใหญ่เป็นเขตเพาะปลูกพืชไร่อยู่แล้ว ลู่ทางการกระจายการผลิตก็ยังมีอีกมาก พืชที่ควรเร่งรัดได้แก่ฝ้าย ยาสูบ ถั่วเหลือง และถั่วต่างๆ"

ในส่วนที่สาม บทที่ 7 การกระจายบริการสังคม หน้า 298 ได้กำหนดการสังคมสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

"(5) ปัญหาเรื่องชาวเขา ในปัจจุบันมีชาวเขาอาศัยประกอบอาชีพอยู่บนภูเขาสูงของประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 500,000 คน ประกอบด้วยชาวเขาเผ่าแม้ว เย้า ลีซอ มูเซอ อีก้อ กระเหรี่ยง ฮ่อ กระจายกันอยู่ตามจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งนับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกที ชาวเขามีอาชีพทางเพาะปลูก ปลูกฝิ่น ทำไร่เลื่อนลอย ล่าสัตว์ โดยปกติชาวเขามีนิสัยเป็นผู้ขยันขันแข็ง แต่ก็ยังไม่สามารถทำได้พอกินเนื่องจากทำการเกษตรในที่สูงซึ่งได้ผลตอบแทนต่ำเพราะเป็นการเกษตรกรรมแบบล้าหลัง ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพโดยรวดเร็ว จึงต้องโยกย้ายที่ทำการเกษตรและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนปัญหาทางสังคม ได้แก่ การศึกษาซึ่งชาวเขาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้และยังไม่เห็นความจำเป็นในการศึกษาภาษาไทย นอกจากนั้นก็มีปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากชาวเขาอยู่กันกระจัดกระจาย ทำให้บริการทางด้านนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก

แนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาชาวเขา กำหนดให้มีการร่วมมือกันจัดทำโครงการสำหรับชาวเขาระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในรูปโครงการสมบูรณ์แบบแยกเขตพื้นที่ คือ มีทั้งการพัฒนาอาชีพเพื่อลดการปลูกฝิ่น ส่งเสริมการเกษตรแผนใหม่ การอุตสาหกรรมในครอบครัว การพัฒนาด้านการศึกษา อนามัยควบคู่กันไป สำหรับการส่งเสริมการเกษตรแผนใหม่ในที่สุดให้กับชาวเขานั้นจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสาธิตในท้องที่ และนำชาวเขาเข้ามารับการอบรมที่ศูนย์เกษตรภาคเหนือ และส่งเสริมให้มีการเลี้ยงปศุสัตว์ ตลอดทั้งจัดหาตลาดพืชผลให้กับชาวเขา และสนับสนุนงานสหกรณ์ขึ้นในกลุ่มชาวเขา เพื่อให้มี

การช่วยเหลือกันภายในหมู่ โดยการริเริ่มของทางราชการ ด้วยการสนับสนุนทางด้านวิชาการและกำลังเงิน ส่วนในบริเวณต้นน้ำและลำธารที่ถูกทำลาย และละทิ้งแล้วนั้น จะต้องมีโครงการปลูกป่าและจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ขึ้น แล้วดำเนินโครงการในรูปสมบูรณ์แบบ และจะต้องมีการพิจารณาให้กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน เพื่อให้ชาวเขามีความมั่นคงทางจิตใจ และมีความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทย"

ในส่วนที่สาม บทที่ 8 การพัฒนาสังคม ได้มีแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ ในหน้า 313 ดังนี้

"1.2.4 การสนับสนุนการปลูกพืชทดแทน ฝิ่นเป็นตัวการและเป็นที่มาของเฮโรอิน จึงควรหาวิธีการมิให้ชาวเขาเผ่าต่างๆ ตอนเหนือของประเทศมีการปลูกฝิ่นโดยการจัดหาที่ที่เหมาะสมจัดตั้งเป็นนิคมชาวเขาขึ้น ให้ตั้งถิ่นฐานให้เป็นหลักแหล่ง และส่งเสริมให้มีการปลูกพืชทางด้านเศรษฐกิจที่ไม่ผิดกฎหมายแทนฝิ่นพร้อมทั้งจัดหาตลาดให้แก่พืชผลที่ผลิตได้"

ได้มีการจัดตั้งงบประมาณ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ไว้ดังนี้

แผนงาน	ลักษณะและสาระสำคัญ	วงเงิน (ล้านบาท) งบประมาณแผ่นดิน	เงินกู้ต่างประเทศ	เงินช่วยเหลือต่างประเทศ	รายได้รัฐวิสาหกิจและท้องถิ่น	รวมทั้งสิ้น
4.3 วิจัยและสงเคราะห์ชาวเขา	ดำเนินการศึกษาวิจัยและให้การสงเคราะห์ชาวเขาที่อาศัยอยู่ในประเทศให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ดีขึ้น	375	-	(10)	-	385

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2519: 105,163,198,289,313,362)

4.1.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

ในส่วนที่ 5 การพัฒนาโครงสร้างและกระจายบริการทางสังคม บทที่ 4 แนวนโยบายและเป้าหมายสวัสดิการสังคม ได้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปลูกฝิ่นของชาวเขา ในหน้า 284 ดังนี้

"3.1 ปัญหาการปลูกฝิ่นของชาวเขา

การปลูกฝิ่นในประเทศไทย ผู้ที่ปลูกฝิ่นเป็นชาวเขาที่อยู่กินอย่างอิสระมานาน มีวัฒนธรรมประเพณีภาษาเป็นของตนเอง บุคคลกลุ่มนี้ทำการปลูกฝิ่นมาช้านานด้วยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อเป็นแหล่งที่มาของรายได้ หรือเพื่อการจำหน่ายแลกกับเครื่องบริโภคอุปโภคที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และเหตุผลประการหลักคือเพื่อใช้เป็นยารักษาโรค และในพิธีกรรมทางสังคม ชาวเขาปลูกฝิ่นโดยการตัดไม้ทำลายป่าอันเป็นต้นน้ำลำธารเพื่อใช้เป็นที่ปลูกฝิ่น และทำไร่เลื่อนลอย ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดจากการปลูกฝิ่นนอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงในทางเศรษฐกิจสังคมอันเกิดจากตัวยาเสพติดเองแล้ว ยังนำไปสู่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะ ป่าไม้ ที่ดิน และแหล่งน้ำอีกด้วย

จากการสำรวจในปี 2523-2524 ปรากฏว่ามีพื้นที่ทำการปลูกฝิ่น 40,411 ไร่ และได้เริ่มมีการเตรียมพื้นที่สำหรับการปลูกฝิ่น ในปี 2524-2525 อีกเป็นจำนวนมาก ผลผลิตฝิ่นจากสามเหลี่ยมทองคำในเขตพื้นที่สามประเทศ คือ พม่า ลาว ไทย คาดว่าจะได้ประมาณ 460 ตัน และจะเป็นฝิ่นที่ผลิตในประเทศไทยประมาณ 53 ตัน

ทั้งนี้ได้กำหนดมาตรการพัฒนาด้านป้องกันและกำจัดพืชเสพติด ในหน้า 286-287 ดังนี้

"3.2.4 ด้านป้องกันและกำจัดพืชเสพติด

(1) ลดพื้นที่การปลูกฝิ่น โดยการเพิ่มผลผลิตพืชทดแทนให้เพียงพอแก่การบริโภคและงานที่อาศัยทรัพยากรในพื้นที่และทักษะพิเศษของชาวเขาเป็นสำคัญ เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ และส่งเสริมด้านหัตถกรรมโดยร่วมดำเนินการระหว่าง กรมประชาสัมพันธ์ กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาดสำหรับผลิตผลที่ผลิตเพื่อการจำหน่ายของชาวเขาโดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานเอกชนต่างๆ

(3) ยกระดับการศึกษา โดยเน้นการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาภาคบังคับรวมทั้งให้บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน

(4) จัดระบบชุมชนชาวเขาให้อยู่เป็นหลักแหล่ง มีระบบและทะเบียน ควบคุมโดยกรรมการปกครอง กอ.รมน.กรป.กลาง บก.04"

ส่วนที่ 5 บทที่ 5 กลุ่มเป้าหมายพิเศษในการพัฒนาสังคมได้มีการพัฒนาชาวเขาในข้อ ค หน้า 322-324 ดังนี้

"ค. การพัฒนาชาวเขา

1. สภาพและปัญหา

ประชากรชาวเขาในประเทศไทย อาจจำแนกเป็นเผ่าใหญ่ๆ จำนวน 6 เผ่า คือ แม้ว เย้า มูเซอร์ ลีซอ อีก้อ และกะเหรี่ยง ชาวเขาเหล่านี้ตั้งหมู่บ้านกระจัดกระจายบนภูเขาสูงทางภาคเหนือและแนวชายแดนด้านตะวันตกทางราชการสำรวจพบในปี 2523 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,480 หมู่บ้าน และมีประชากรชาวเขาจำนวน 348,193 คน ซึ่งคาดว่ายังมีหมู่บ้านที่เข้าสำรวจไม่ถึงอีกประมาณกว่า 1,000 หมู่บ้าน การดำรงชีวิตและประกอบอาชีพแบบล้าหลังของชาวเขาทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหลายประการ และนับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อนยิ่งขึ้น ปัญหาดังกล่าวประกอบด้วย

ปัญหาด้านประชากร การเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติและโดยการอพยพของชาวเขาเองทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ และการอพยพขึ้นไปทำกินบนภูเขาของประชากรพื้นราบพบว่า ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีชุมชนที่มีความหนาแน่นสูงสุดเฉลี่ย 13 คน ต่อ ตร.กม. ในบางอำเภอของจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ และขนาดชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,000-25,000 คนขึ้นไป อัตราการเกิดของชาวเขายังคงอยู่ในระดับสูงที่สุดถึงร้อยละ 4.3 อัตรา การตายของทารกมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากบริการด้านสาธารณสุขของรัฐเริ่มเข้าไปถึง โดยสาเหตุการเพิ่มประชากรทางธรรมชาติดังกล่าวทำให้คาดการณ์ได้ว่าในระยะ 5 ปี ข้างหน้าประชากรชาวเขาจะเพิ่มปีละ 10,000 คน เป็นอย่างน้อย

1.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม

(1) อาชีพและรายได้ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวเป็นหลัก ผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคจึงนำออกจำหน่าย ประมาณรายได้ของชาวเขาโดยเฉลี่ย 3,500-10,000 บาทต่อครอบครัวต่อปี

อย่างไรก็ตาม ชาวเขายังนิยมทำการเพาะปลูกด้วยวิธีการทำไร่เลื่อนลอย เพราะขาดความรู้ด้านเทคนิคการผลิตในสาขาเกษตร เป็นผลให้ผลผลิตต่ำและมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ชาวเขาบางเผ่าในหลายหมู่บ้านโดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่ยังคงปลูกฝิ่น เนื่องจากผลผลิตฝิ่นมีราคาสูงเมื่อเทียบกับพืชเศรษฐกิจอื่น

(2) สุขภาพอนามัย ชาวเขามีสุขภาพอนามัยไม่สมบูรณ์ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา สภาพดังกล่าวได้แก่สุขาภิบาลและที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ บริการทางการแพทย์ไม่เพียงพอ ขาดความรู้ในด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย มีทัศนคติและความเชื่อในการใช้ฝิ่นเป็นยารักษาโรค ซึ่งทำให้ชาวเขาติดฝิ่น การรักษาโรคส่วนมากใช้หมอผีประจำหมู่บ้าน

(3) การศึกษาและข่าวสารข้อมูล ชาวเขาโดยทั่วไปยังได้รับการศึกษาไม่ทั่วถึง จึงทำให้มีผู้ไม่รู้หนังสือโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 88 ทั้งนี้ เพราะชาวเขายังไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญในการชี้แจงแนะนำหรือส่งเสริมเพื่อการพัฒนาให้บรรลุผล นอกจากนี้ การให้บริการด้านการศึกษาของรัฐต่อชาวเขายังไม่พอเพียงและยังไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่จะยกระดับของชาวเขาให้เป็นคนไทยที่มีคุณภาพและมีความสำนึกในการเป็นคนไทยได้อย่างจริงจัง

(4) ปัญหาการทำลายป่าแหล่งต้นน้ำลำธาร มีสาเหตุสำคัญเนื่องมาจากการทำมาหากินของชาวเขาที่ใช้วิธีการแผ้วถางป่าเพื่อเพาะปลูก โดยเฉพาะการทำไร่เลื่อนลอย ชาวเขากลุ่มปลูกฝิ่นทำลายป่าไม้และความอุดมสมบูรณ์ของดินสูงกว่ากลุ่มอื่น ประกอบกับการที่ชาวเขาอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย และพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำการเกษตรถาวร มีจำกัด จึงทำให้ป่าไม้แหล่งต้นน้ำลำธารถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ที่ปรากฏจากภาพถ่ายทางดาวเทียมซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการประกอบอาชีพของขาวเขา คือระหว่างปี 2516 ถึง 2520 พื้นที่ป่าไม้ของภาคเหนือลดลงจาก 95,842 ตร.กม. เหลือ 68,588 ตร.กม. (เนื้อที่ป่าลดลง 27,254 ตร.กม. หรือร้อยละ 5.69 ต่อปี)

(5) ปัญหาด้านความมั่นคงปลอดภัยทางชายแดน หมู่บ้านชาวเขาประมาณร้อยละ 70 ยังไม่ได้จัดให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.ลักษณะการปกครองท้องถิ่น และอีกประมาณกว่า 1,000 หมู่บ้านยังคงเป็นช่องว่างที่ไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการ ประกอบกับสภาพภูมิศาสตร์ที่ชาวเขาตั้งหมู่บ้านเป็นบริเวณชายแดน ทุรกันดาร และห่างไกลการคมนาคมและความแตกต่างทางภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีไปจากสังคมส่วนใหญ่ ทำให้เป็นจุดล่อแหลมต่อการชักจูงของฝ่ายตรงข้ามและกลุ่มผู้หวังผลประโยชน์ต่างๆ บนพื้นที่สูง

1.2 ปัญหายาเสพติด ภูมิประเทศทางภาคเหนือมีพื้นที่เหมาะสมในการปลูกฝิ่น ชาวเขาบางเผ่ามีความชำนาญและปลูกมาเป็นเวลานาน พื้นที่ปลูกฝิ่นที่สำรวจพบระหว่างปี 2518-2519 มีประมาณ 60,000 ไร่ ให้ผลผลิต 571 กรัมต่อไร่ ราคาซื้อขายในหมู่บ้านในปี 2523 กรัมละ 15 บาท ฝิ่นจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่ชาวเขาบางหมู่บ้านยังคงปลูกอยู่โดยทั่วไปและเนื่องจากราคาฝิ่นสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ชาวเขาบางหมู่บ้านที่เลิกปลูกฝิ่นไปแล้วหันกลับมามีอาชีพปลูกฝิ่นอีกและมีแนวโน้มที่จะนำเทคโนโลยีการเกษตรเข้ามาใช้ในไร่ฝิ่นมากยิ่งขึ้นทดแทนความจำกัดของพื้นที่เพาะปลูกตามธรรมชาติ

1.3 ปัญหาที่ดินทำกิน แบ่งตามลักษณะปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไขเป็น 2 บริเวณ คือ

(1) บริเวณพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินผิดประเภทในการเพาะปลูก ขาดการใช้เทคนิคที่เหมาะสมทางการเกษตร สภาพที่ดินส่วนใหญ่เป็นดินเสื่อมขาดการบำรุง

(2) บริเวณที่มีการทำลายป่าต้นน้ำลำธารมาก เกิดการกัดเซาะทำลายดินธารน้ำตื้นเขิน และสมรรถนะของดินเสื่อมลง ประกอบกับชาวเขาอยู่กันอย่างกระจัดกระจายและเคลื่อนย้ายไปมาอยู่เสมอ สามารถขยายการทำลายป่าไม้ต้นน้ำลำธารได้อย่างรวดเร็ว

1.4 ปัญหาการบริหาร มีสาเหตุจากการที่มีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานด้วยกันเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่โดยขาดแผนงานหลักและแผนปฏิบัติที่กำหนดขอบเขตของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนและสัมพันธ์กัน การปฏิบัติงานในปัจจุบันจึงมีลักษณะซ้ำซ้อนกันทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ และยังไม่มีหน่วยงานใดทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการประสานการดำเนินงานหากไม่ควบคุมให้ประสานและสอดคล้องกับแผนหลักของชาติแล้วจะก่อให้เกิดความสับสนและมีปัญหาในด้านความมั่นคงยิ่งขึ้น”

ในส่วนที่ 7 การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคง บทที่ 1 สรุปผลการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและแนวทางการประสานแผนเศรษฐกิจและความมั่นคง ได้มีเป้าหมายการพัฒนาเพื่อสนับสนุนความมั่นคงในหน้า 362 ดังนี้

“3.6 เร่งรัดการพัฒนาและจัดตั้งถิ่นฐานที่ถาวรให้กับชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง ในพื้นที่สูงภาคเหนือและชายแดนซีกตะวันตกของประเทศ โดยได้ตั้งเป้าหมายที่จะให้มีการจัดตั้งหมู่บ้านอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีผลต่อการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าและแหล่งต้นน้ำลำธาร ในพื้นที่เป้าหมายให้จงได้”

ในส่วนที่ 7 บทที่ 3 การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงได้มีแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษที่มีปัญหาความมั่นคง ในพื้นที่สูงภาคเหนือ ดังรายละเอียดในหน้า 389 ดังนี้

“3.2 พื้นที่สูงบริเวณภาคเหนือและชายแดนซีกตะวันตกของประเทศ

3.2.1 ข้อเท็จจริง

ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งเป็นพื้นที่สูงและป่าในเขตทุรกันดารห่างไกลความเจริญนี้ ปรากฏว่ามีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชาวเขาที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่สูงในภาคเหนือและบริเวณชายแดนซีกตะวันตกของประเทศ

ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มก่อการร้ายที่พยายามแทรกซึมเข้าไปปลุกระดมชักจูง และแผ่อิทธิพลครอบงำชนเหล่านี้ ให้สนับสนุนการดำเนินงานของตนในการก่อการร้ายภายในประเทศ โดยมีสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารของรัฐเป็นเงื่อนไข จากสถานการณ์ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่ามีชาวเขาบางเผ่าบางส่วนถูกชักนำและใช้เป็นกองกำลังกองโจรในการก่อการร้ายในประเทศบ้างแล้ว โดยเฉพาะในพื้นที่สูงที่เป็นป่าเขา ชาวเขาเหล่านี้มีความแข็งแกร่งและชำนาญภูมิประเทศทำให้ยากต่อการปราบปราม และมีความสัมพันธ์กับเผ่าเดียวกันที่อยู่ภายนอกประเทศ อันเป็นประเทศสังคมนิยมอยู่แล้ว มาปลุกปั่นให้ชนกลุ่มน้อยภายในประเทศสามารถเปลี่ยนทัศนคติและอุดมการณ์ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น หากไม่รีบดำเนินการแก้ไขก็จะเป็นอันตรายต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของชาติในภายหน้าต่อไป นอกจากนี้ยังมีพรรคคอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศที่พยายามแทรกซึมเข้าไปมีอิทธิพลในชนกลุ่มน้อยบางส่วนที่อาศัยอยู่บริเวณพรมแดนไทยซีกด้านตะวันตกให้เคลื่อนไหวเชื่อมโยงกับ พคท. ในภาคเหนือของประเทศด้วย สถานการณ์ดังกล่าวนี้จะทำให้ประเทศซึ่งมีภัยคุกคามด้านอื่นๆ อยู่เป็นอย่างมากแล้ว ต้องถูกกระทบกระเทือนต่อฐานะความมั่นคงมากยิ่งขึ้นอีก

3.2.2 นโยบาย

(1) มุ่งระดมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง ให้ชนกลุ่มน้อยมีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้และเพื่อตนเองได้และเพื่อผลทางจิตวิทยาที่จะสนับสนุนการรักษาความมั่นคงของชาติ

(2) จัดตั้งหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยที่มีปัญหาด้านความมั่นคงให้เป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์อย่างถาวร

3.2.3 แนวทาง

รวบรวมหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยที่อยู่กระจัดกระจายไม่เป็นหลักแหล่งในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงมารวมกันอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมตามแผนยุทธการและสะดวกต่อการกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการบริการของรัฐ เพื่อจัดตั้งให้เป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์ที่ถาวรต่อไป" (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2524 : 284, 286-287, 322-324, 362, 389-389)

4.1.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)

มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สูงและชาวเขาภาคที่ 4 การกระจายความเจริญและสร้างความเป็นธรรม แผนงานที่ 10 แผนพัฒนาชนบท บทที่ 6 มีการประสานกลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนาชนบทในพื้นที่เพื่อความมั่นคง เกี่ยวข้องกับพื้นที่สูงภาคเหนือ หน้า 368 ดังนี้

"(1.3) พื้นที่สูงภาคเหนือ จะมุ่งควบคุมชุมชนชาวเขาในพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่เน้นหนักในการควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย งานด้านการปกครอง การจัดตั้งถิ่นฐานถาวร การลดการปลูกฝิ่น การลดการทำลายต้นน้ำลำธาร โดยกำหนดให้มีมาตรการ ดังนี้

- พิจารณากำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการควบคุมดูแลการจัดระเบียบการปกครอง การรักษาความมั่นคงปลอดภัย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ชาวเขาได้อยู่อาศัยและทำกินเป็นหลักแหล่งถาวร

- ให้มีการจัดทำแผนงานหลักในการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมายร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาในที่สูงภาคเหนือเกี่ยวกับปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น เพื่อพัฒนาชาวเขาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับที่สามารถดำรงชีวิตได้ตามควรแก่อัตภาพใกล้เคียงกับคนไทยในพื้นราบ ทั้งนี้โดยการพัฒนาให้ชาวเขามีรายได้จากอาชีพอื่นที่เพียงพอแก่การยังชีพแทนการปลูกฝิ่น

- กระจายบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการโภชนาการการศึกษาบังคับ และข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทั่วถึง รวมทั้งเน้นการเร่งดำเนินการลดอัตราการเพิ่มประชากรของชาวเขาและประชากรไทยบนที่สูง

- สกัดกั้นและผลักดันการอพยพเข้ามาใหม่ของชาวเขา โดยกำหนดมาตรการลงโทษสำหรับผู้อพยพเข้ามาใหม่ รวมทั้งผู้ชักจูงชาวเขาเข้ามา และให้ชาวเขาที่มีอาชีพหลักแหล่งที่ถาวรแล้วเป็นเครื่องมือหนึ่งในการดูแลป้องกันและสกัดกั้น อีกทั้งให้เร่งการดำเนินการสำรวจสำมะโนประชากรชาวเขาด้วย

- เร่งรัดการสร้างเส้นทางในพื้นที่ที่จำเป็นต่อการเข้าถึงพื้นที่"

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2529: 368)

4.1.7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชาวเขาในส่วนที่ 4 บทที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางและมาตรการเกี่ยวกับชาวเขา ในหน้า 187 ไว้ดังนี้

"(3) ยับยั้งการอพยพย้ายถิ่นของชาวเขาที่จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย และย้ายถิ่นของชาวเขาที่อยู่ในประเทศไทย ตลอดจนยับยั้งการอพยพของชาวไทยพื้นราบมิให้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในเขตป่าไม้ โดยเร่งรัดให้หน่วยราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันวางแผนพัฒนาจัดระเบียบหมู่บ้านชาวเขา รวมทั้งรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับผลดีและผลเสียของการย้ายถิ่น ให้ชาวไทยพื้นราบและชาวเขาได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง" (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534: 187)

4.1.8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาในส่วนที่ 2 บทที่ 6 การพัฒนาประชากรผู้ด้อยโอกาส หน้า 34 ได้ให้ความหมายของชาวเขาไว้ว่าเป็นกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม และได้มีแนวทางการพัฒนาในหน้า 40 ดังนี้

"7.การพัฒนากลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม

7.1 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้มีทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพโดยผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้สามารถดำรงชีพและประกอบอาชีพในชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืนและไม่สร้างผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.2 เร่งรัดพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยต่างวัฒนธรรมให้ได้รับสัญชาติ การรับรองสิทธิทางกฎหมาย การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้านการศึกษา สาธารณสุข และสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ รวมทั้งการเร่งรณรงค์ให้มีการวางแผนครอบครัวและป้องกันโรคเอดส์อย่างทั่วถึง

7.3 สนับสนุนการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนไทยต่างวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละกลุ่มอีกด้วย"

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539: 34, 40)

"ภายหลังการสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในปี พ.ศ. 2544 แล้วไม่มีแผนพัฒนาพื้นที่สูง โดยปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อมา"

4.2 มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

มติคณะรัฐมนตรีที่ได้ทบทวนนี้จะมีทั้งก่อนและหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง ที่ได้ทบทวนนั้นเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2502 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังไม่ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

วันที่ 3 มิถุนายน 2502 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเรื่องการสงเคราะห์ชาวเขาและการป้องกันการปลูกฝิ่นในหลักการตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอการดำเนินงานสงเคราะห์ชาวเขาและให้แต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการ และคณะกรรมการอีก 12 ท่าน

4.2.2 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

วันที่ 21 เมษายน 2507 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและอนุมัติเรื่องโครงการศูนย์วิจัยชาวเขาตามความเห็นของคณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเกี่ยวกับโครงการศูนย์วิจัยชาวเขารวมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่เริ่มต้น ส่วนการเงินให้ติดต่อทำความตกลงกับสำนักงบประมาณต่อไป

4.2.3 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2521-2524)

วันที่ 14 พฤศจิกายน 2521 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย เผ่าต่างๆ ตามบริเวณชายแดนด้านพม่า ให้แต่งตั้งกรรมการ และกำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ตามบริเวณชายแดนด้านพม่าเพิ่มเติม ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ สำหรับการกำหนดอัตราเบี้ยประชุมกรรมการและอนุกรรมการ เหมาจ่ายเป็นรายเดือน ให้ทำความตกลงกับกระทรวงการคลังต่อไป

4.2.4 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

วันที่ 20 กรกฎาคม 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและอนุมัติเรื่อง โครงการจัดตัวเลขประจำตัวประชาชน ให้ดำเนินการโครงการจัดทำเลขประจำตัวประชาชนต่อไปได้ ตามที่ กระทรวงมหาดไทย เสนอ โดยให้เริ่มดำเนินการโครงการฯ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2526 และให้ทำความตกลงในรายละเอียดเกี่ยวกับการเงินที่จะใช้ตามโครงการฯ กับสำนักงบประมาณ สำหรับการเงินที่จะใช้ในปีงบประมาณ 2526 ให้สำนักงบประมาณ ดำเนินการแปรญัตติให้ต่อไป

วันที่ 27 กรกฎาคม 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับเรื่องโครงการศึกษาเพื่อกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทยและอนุมัติให้ดำเนินการตามมติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้ง 3 ข้อ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติดำเนินงาน โดยให้สำนักงบประมาณตั้งงบประมาณรายจ่ายตามความจำเป็นในแต่ละปีและกำหนดมาตรฐานต่างๆ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปรึกษากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาและบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ และรับข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีว่าสมควรพิจารณาปรับปรุงคณะกรรมการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ มากขึ้น โดยมอบให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับไปพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี

วันที่ 7 ธันวาคม 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องการปรับปรุงนโยบายและองค์กรดำเนินงานแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น ตามที่คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติ เสนอและให้กระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะกรมประชาสงเคราะห์และคณะกรรมการอำนวยการฯ ให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างจริงจัง

วันที่ 24 เมษายน 2527 เรื่องขออนุมัติโครงการเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น 2 โครงการ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการโครงการเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น 2 โครงการคือ โครงการสำรวจข้อมูลประชากรชาวเขา และโครงการจัดทำทะเบียนราษฎรแก่ชาวเขา ตามที่คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับปัญหาชาวเขา และการปลูกฝิ่นเสนอ

สำหรับค่าใช้จ่ายดำเนินการตามโครงการ ให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรให้เท่าที่จำเป็น โดยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทำความตกลงกับสำนักงบประมาณ

วันที่ 28 พฤษภาคม 2528 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดชั้นของป่าไม้ต้นน้ำลำธารและการทำเหมืองในพื้นที่ป่าปิด ด้วยตามมติของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้ง 3 ข้อ คือ เห็นชอบหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและให้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำอื่นๆ เห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ และให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบ ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมจัดทำแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะมาตรการ การใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ สำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A ไม่มีการใช้พื้นที่ในทุกกรณีโดยเด็ดขาดส่วนราชการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1B ถ้ามีความจำเป็นต้องอนุญาตให้ประทานบัตรหรือต่ออายุประทานบัตรการทำเหมืองแร่ ให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาเสนอ คณะรัฐมนตรีอนุมัติเป็นรายๆ ไป

วันที่ 3 ธันวาคม 2528 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ตามที่ประธานคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติเสนอเว้นแต่ นโยบายข้อ 10 การแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้ระดับชาติ ให้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และนโยบายข้อ 15 การดำเนินการวิจัยด้าน ป่าไม้ให้กรมป่าไม้ขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาระดับสูงต่างๆ แทนการตั้งสถาบันวิจัยป่าระดับชาติ ทั้งนี้ให้กระทรวง ทบวง กรมให้การสนับสนุนและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามแนวนโยบายดังกล่าว

4.2.5 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

วันที่ 21 ตุลาคม 2529 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำยมและน่านและข้อเสนอแนะมาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ ตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้ง 4 ข้อ โดยให้รับข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีไปพิจารณาด้วยว่าการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการปฏิบัติงาน โดยให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางนั้น จะก่อให้เกิดการไม่ประสานงานในการดำเนินงาน ควรจะแต่งตั้งคณะทำงานโดยมีผู้แทนในระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาอนุญาตแผนการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินงานตามมติคณะทำงานดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

วันที่ 12 กรกฎาคม 2531 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพ ลุ่มน้ำมูลและชี และข้อเสนอแนะมาตรการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ ในผลการศึกษาวิจัยหลักเกณฑ์ และวิธีในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและแผนที่แสดงชั้นคุณภาพลุ่มน้ำมูลและชี ข้อเสนอแนะและมาตรการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำมูลและชี และการจัดทำแผนปฏิรูปงาน (ACTION PLAN) ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะ มาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำดังกล่าว โดยมีสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบ ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานเสนอ และให้ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจหน่วยงานของรัฐฯลฯ ถือปฏิบัติตามมาตรการนี้ในส่วนที่รับผิดชอบต่อไป และให้กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน เร่งรัดจัดทำแผนปฏิบัติงาน (ACTION PLAN) ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และในเขตลุ่มน้ำมูล ชี

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องผลการประชุมของคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขา และการปลูกพืชเสพติดในหลักการของวัตถุประสงค์ และนโยบายในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด และแนวความคิดในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ตามข้อเสนอของคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด และมอบหมายให้สำนักงานสาความมั่นคงแห่งชาติรับไปอำนวยและประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการต่างๆ รวมทั้งกรมป่าไม้ กรมประชาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแนวความคิดในการจัดทำแผนแม่บทฯ ต่อไป

วันที่ 13 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือในหลักการตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอการจัดทำรายงานการศึกษาความเหมาะสมและวางแผนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือ โดยให้ดำเนินการศึกษาถึงความเหมาะสมเบื้องต้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2533 โดยยังไม่อนุมัติงบพัฒนา จำนวน 10,259.09 ล้านบาท สำหรับงบประมาณดำเนินการศึกษาความเหมาะสมฯ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการตามความเห็นของสำนักงบประมาณ

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2532 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพ ลุ่มน้ำภาคใต้ และข้อเสนอแนวมาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ และข้อเสนอแนะมาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานเสนอและดำเนินการต่อไปได้ สำหรับการจัดตั้ง องค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำในส่งคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบบริหารราชการแผ่นดินพิจารณา ทั้งนี้ ให้ระมัดระวังมิให้ซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของกรมป่าไม้และกรมพัฒนาที่ดินด้วย ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานเสนอ

วันที่ 26 มีนาคม 2534 มติคณะกรรมการกฤษฎีกาฝ่ายความมั่นคงและการต่างประเทศ (แผนแม่บท และแผนโครงการระดับกรมกระทรวงเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติดการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ดังนี้

1. มอบให้คณะกรรมการกลั่นกรองฯ รับไปพิจารณาทบทวนแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนบนพื้นที่สูง รวมทั้งพิจารณาทบทวนรายละเอียดแผนและโครงการในช่วงปี 2532-2534 แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง

2. อนุมัติงบประมาณปี 2534 งบกลางฯ ในวงเงิน 3.09 ล้านบาท ตามโครงการเร่งด่วน 2 โครงการ โดยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องขอทำความตกลงรายละเอียดเกี่ยวกับสำนักงบประมาณ

3. อนุมัติในหลักการให้ สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณปี 2535 วงเงินไม่เกิน 94.52 ล้านบาท

วันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบอนุมัติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำตะวันออกและข้อเสนอแนะมาตรการ การใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานเสนอ โดยให้แก้ไขมาตรการการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 เอ อีกข้อหนึ่งว่า " ให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจหลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่นั้น”

4.2.6 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงและแผน โครงการและงบประมาณในการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ปี 2536 ที่ได้ปรับปรุงใหม่ และเห็นชอบแผนงาน โครงการและงบประมาณดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ในปีงบประมาณ 2536 จำนวน 264.8986 ล้านบาท ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เสนอตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ฝ่ายความมั่นคงและการต่างประเทศ

วันที่ 17 มีนาคม 2535 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องหลักเกณฑ์การพิจารณาให้สัญชาติไทยแก่บุตรคนต่างด้าวตามมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยให้แก้ไขข้อ 4 เป็น “4. มีภูมิลำเนา อยู่ในประเทศไทย หรืออาศัยอยู่ในเขตควบคุมหรือมีชื่ออยู่ในสำเนาทะเบียนบ้านหรือหลัก ฐานตามที่ทางราชการกำหนด (ท.ร.13)” และอนุมัติให้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้สัญชาติไทยตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2536 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องการดำเนินงานโครงการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง และการขอขยายระยะเวลาดำเนินงานโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่กองทัพภาคที่ 2 และ 3

1. เห็นชอบแนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาเสริมความมั่นคง ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

2. เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ภูขัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาวและโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ดอยยาว ดอยผาหม่น ดอยผาจิ และอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ สำหรับงบประมาณที่จะใช้จ่ายเพื่อการนี้ในปีงบประมาณ 2536 ได้จัดสรรงบประมาณให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อรองรับการขยายระยะเวลาโครงการดังกล่าวไว้ตามความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายแล้ว ส่วนที่ใช้จ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2537 ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเสนอขอตั้งในงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็น โดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติทำความตกลงกับสำนักงบประมาณต่อไป

3. ให้ สมช. ประเมินผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ได้ดำเนินการไปแล้วจนสิ้นสุดโครงการในปีงบประมาณ 2535 ว่าได้ผลประการใด คุ้มว่าต่องบประมาณที่ได้ดำเนินการไปแล้วหรือไม่ และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบต่อไปรวมทั้งให้หัดตามผลการดำเนินงานในช่วงที่ขยายระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี แล้วรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นระยะๆ ด้วย

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคตะวันตก ภาคกลาง และลุ่มน้ำป่าสัก และการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนอื่นๆ (ลุ่มน้ำชายแดน) ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเสนอ โดยให้รับข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีไปพิจารณาด้วย

วันที่ 9 พฤษภาคม 2538 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบด้วยกับความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีในประเด็น เรื่อง การมอบหมายให้ลูกจ้างปฏิบัติงานในการออกเอกสารสิทธิ ซึ่งเป็นช่องทางให้มีการทุจริตได้ง่าย และเรื่องข้อโต้แย้งเกี่ยวกับลักษณะของพื้นที่ "ภูเขา" และความหมายของคำว่า "ภูเขา" ในโครงการพัฒนากรมที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. เสนอ โดยให้รับความเห็นเพิ่มเติมของกระทรวงมหาดไทยไปดำเนินการด้วย

วันที่ 9 พฤษภาคม 2538 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2537 เรื่อง การขออนุมัติในหลักการเกี่ยวกับการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่ติดอยู่ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเสนอ

วันที่ 21 พฤษภาคม 2539 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องผลการศึกษาวิจัยโครงการศึกษาสถานภาพของประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ลุ่มน้ำแม่แตง เชิญ และคลองยัน) และแผนปฏิบัติการจัดการประชากรมาตรการ แผนงานและโครงการ เพื่อการจัดการประชากรที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ลุ่มน้ำ แม่แตงเชิญ และคลองยัน) ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (2540 - 2545) โดยมอบให้สำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่ประสานงานและติดตามผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามแผนแม่บท ส่วนงบประมาณ ให้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเสนอขอแปรญัตติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2540

4.2.7 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

วันที่ 1 กันยายน 2541 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การขอผ่อนผัน การดำเนินการตามข้อสังเกตตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 เรื่อง การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำกรณีการตั้งชุมชน สถานที่ราชการ และการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 เอ ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเสนอ ทั้ง 3 ข้อ ประกอบด้วย หลักเกณฑ์และเงื่อนไข การผ่อนผัน และมาตรการจัดการ โดยหลักเกณฑ์การกำหนดพื้นที่ที่ควรได้รับการผ่อนผันให้มีการอยู่อาศัยและ/หรือใช้พื้นที่ได้ นั้น ในการพิสูจน์ว่าชุมชนหรือหมู่บ้านได้ครอบครองเป็นการถาวรหรือได้จัดตั้งขึ้นโดยถูก ต้องตามกฎหมาย ให้เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ด้วยว่าต้องเป็นกรณีที่สามารถพิสูจน์ โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ ในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละพื้นที่ และเอกสารหลักฐานข้อเท็จจริงต่างๆ ประกอบได้ว่าชุมชนหรือราษฎรได้ครอบครองพื้นที่ดังกล่าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

วันที่ 11 พฤษภาคม 2542 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องผลการเจรจาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรภาคเหนือ_คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและเห็นชอบผลการเจรจาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรภาคเหนือโดยมีข้อเสนอให้รัฐบาลแก้ไขปัญหารวม 4 กลุ่มปัญหา คือ ปัญหาป่าไม้ ที่ดิน การให้สัญชาติไทยแก่ชาวไทยภูเขาและปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้า ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์) ประธานคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนเสนอ

วันที่ 11 พฤษภาคม 2542 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบญัตติด่วน เรื่อง ขอให้รัฐบาลร้องขอให้สหประชาชาติจัดตั้งสำนักงานในประเทศไทยเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย และอาณาบริเวณภาคพื้นเอเชีย (นายพินิจ จันทรสุรินทร์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) (โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการขอให้รัฐบาลร้องขอต่อองค์การสหประชาชาติจัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดขึ้นในประเทศไทย) ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเสนอ และมอบให้กระทรวงการต่างประเทศและสำนักงาน ป.ป.ส. รับไปพิจารณาดำเนินการแล้ว แจ้งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีทราบ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

วันที่ 27 มิถุนายน 2543 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเรื่องแผนงาน โครงการ และงบประมาณภายใต้แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุม พืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) ประจำปีงบประมาณ 2544 และขอรับการ สนับสนุนงบกลางเพื่อดำเนินโครงการดำเนินงานกำหนดสถานะบุคคลบนพื้นที่สูง การสนับสนุนแผนงาน โครงการและงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 ให้กับส่วนราชการต่างๆ รวม 13 หน่วยงาน ตามกรอบวงเงินของประเทศและขีด

ความสามารถในการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 205,896,400 บาท เพื่อดำเนินการตามแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540-พ.ศ. 2544) ของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และให้การสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ภายในวงเงิน 19,039,558 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการโครงการกำหนดสถานภาพบุคคลบนพื้นที่สูง ของกรมการปกครอง โดยให้กรมการปกครองขอทำความตกลงในรายละเอียดกับสำนักงบประมาณโดยตรงต่อไปตามความเห็นของสำนักงบประมาณ

วันที่ 29 สิงหาคม 2543 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบผลเรื่องผลการศึกษาของคณะกรรมการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาให้ สถานภาพบุคคลบนพื้นที่สูง ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 ตามที่กระทรวงมหาดไทย เสนอ โดยให้ชนกลุ่มน้อยที่มิได้เกิดในประเทศไทยที่จัดทำทะเบียนประวัติบุคคลบนพื้นที่สูงได้รับสถานะเป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายเพิ่มขึ้นอีก 3 กลุ่ม คือ ผู้ผลัดถิ่นสัญชาติพม่า เนปาลอพยพและจีน ฮ่ออิสระ รวมทั้งให้บุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในประเทศไทยได้รับสัญชาติไทยสำหรับกลุ่มชาวเขาหรือ ชนกลุ่มน้อยที่อยู่บนพื้นที่สูงที่เข้ามาในประเทศไทยหลังวันที่ 3 ตุลาคม 2528 จนถึงวันที่ 15 กันยายน 2542 ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้สถานะตามกฎหมายเป็นผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองนั้น ให้ผ่อนผันให้กลุ่มบุคคลดังกล่าว อาศัยอยู่ในประเทศได้เป็นการชั่วคราว มีระยะเวลา 1 ปี เพื่อให้บุคคลที่จัดทำทะเบียนประวัติมาพิสูจน์ ตัวบุคคล ถ้าครบ 1 ปี ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ก็ให้ดำเนินการผลักดันอย่างเฉียบขาดต่อไป ส่วนการขอ สนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นจำนวน 19,039,558 บาท เพื่อดำเนินการตามโครงการดำเนินงานดังกล่าวและซักซ้อมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และองค์กรเอกชน นั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2543 อนุมัติเงินจำนวนดังกล่าวแล้ว

4.2.8 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

วันที่ 30 กรกฎาคม 2545 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545 - 2549) และวงเงินงบประมาณดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ระยะที่ 3 ในห้วงปี พ.ศ. 2546 - 2549 จำนวน 608.75 ล้านบาท รวมทั้งการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2540 เป็นกรอบในการบริหารจัดการตามแผนแม่บท ฯ ระยะที่ 3 ต่อไปตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ โดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาตินำข้อสังเกต การแก้ไขข้อความและความเห็นเพิ่มเติมของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาดำเนินการด้วย

วันที่ 26 สิงหาคม 2546 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูงตามที่รองนายกรัฐมนตรี (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ) ประธานคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหากลุ่มสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือและเครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือกรณีปัญหาชนเผ่าและชาติพันธุ์ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ผ่อนผันให้กลุ่มบุคคลฯ ดังกล่าวที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้กับทางราชการแล้ว ได้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวต่อไปอีก 1 ปี และให้สามารถทำงานได้ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานคนต่างด้าวพ.ศ. 2521 โดยในระหว่างนี้ให้กระทรวงมหาดไทยรับไปพิจารณาศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และรายละเอียดในด้านต่างๆ เกี่ยวกับปัญหากลุ่มบุคคลฯ ดังกล่าวทั้งหมด รวมทั้งกลุ่มบุคคลที่เข้ามาในประเทศไทยหลังวันที่ 3 ตุลาคม 2528 ร่วมกับกระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงาน

อื่นที่เกี่ยวข้อง และให้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมครบถ้วน และเป็นที่ยุติโดยเร็วเนื่องจากเป็นปัญหาที่เรื้อรัง และต้องผ่อนผันกันมาเป็นระยะโดยตลอด ทั้งนี้ ให้รับความเห็นของกระทรวงแรงงานที่เห็นว่าข้อเสนอของกระทรวงมหาดไทยโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ขอผ่อนผันให้กลุ่มบุคคลฯ ดังกล่าวทั้งหมดที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้กับทางราชการแล้วได้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวต่อไปอีก 4 ปี เป็นการอนุญาตให้อยู่ชั่วคราว และอยู่ระหว่างรอการส่งกลับเข้าข่ายเป็นคนต่างด้าวตามมาตรา 12 (2) แห่งพระราชบัญญัติการทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ซึ่งสามารถขอใบอนุญาตทำงานได้ 27 อาชีพ ตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง กำหนดงานที่ให้คนต่างด้าวตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ทำได้และความเห็นของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับการผ่อนผันให้กลุ่มบุคคลฯ ดังกล่าวอยู่ชั่วคราว จะทำให้บุคคลที่ขาดคุณสมบัติและไม่สามารถยื่นคำร้องขอกำหนดสถานะใดๆ สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยในสถานะชั่วคราวต่อไปอีก 4 ปี ซึ่งจะยังคงเป็นปัญหาในระยะยาว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องเร่งพิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางดำเนินการต่อคนกลุ่มนี้ให้ชัดเจนต่อไปไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยให้เสนอก่อนครบกำหนดระยะเวลาการผ่อนผันเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีระยะเวลาในการพิจารณาเรื่องนี้ได้อย่างรอบคอบเหมาะสมด้วย

วันที่ 24 สิงหาคม 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเรื่องการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูง และชุมชนบนพื้นที่สูงตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอผ่อนผันให้กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูงที่ไม่สามารถกำหนดสถานะตามกฎหมายได้ และผู้ที่อพยพเข้ามาหลังวันที่ 3 ตุลาคม 2528 ซึ่งได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว อยู่อาศัยในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวต่อไปอีก 1 ปี จนถึงวันที่ 25 สิงหาคม 2548 และให้กระทรวงมหาดไทยเร่งรัดการดำเนินการเกี่ยวกับการให้สถานะตามกฎหมายแก่กลุ่มบุคคลที่ขอลงรายการสัญชาติไทย จำนวน 90,739 คน ขอสัญชาติไทย และขอสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย จำนวน 66,411 คน ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว สำหรับกลุ่มผู้ที่อพยพเข้ามาหลังวันที่ 3 ตุลาคม 2528 จำนวน 220,527 คน ให้กระทรวงมหาดไทยเร่งประสานกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อรับไปเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งผู้อพยพกลุ่มดังกล่าวกลับภูมิลำเนาต่อไป ทั้งนี้ ในระหว่างผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว ให้หน่วยงานต่างๆ ประสานและให้ความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยในการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ รวมทั้งให้กำหนดมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหารองรับตามอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

วันที่ 4 มกราคม 2548 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง (ยกเลิกโดยมติ 23042/53) ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอโครงการเร่งรัดให้สถานะตามกฎหมายกับกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 โดยสนับสนุนงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นจำนวน 9,139,220 บาท และให้ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาให้สัญชาติไทยกับบุตรคนต่างด้าว ตามมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 สำหรับงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการเร่งรัดให้สถานะตามกฎหมายกับกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน 9,139,200 บาท ให้ใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น โดยให้กรมการปกครองขอทำความตกลงกับสำนักงบประมาณโดยตรงต่อไปตามความเห็น

ของสำนักงบประมาณ และให้รับความเห็นของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่ให้กรมการปกครองนำรายละเอียดในข้อยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ได้ผ่านการพิจารณาจากสภาความมั่นคงแห่งชาติแล้ว ไปประกอบการดำเนินงานของกรมการปกครอง ในเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาให้สัญชาติไทยกับบุตรคนต่างด้าว ฯลฯ ไปประกอบการดำเนินงานด้วย

วันที่ 18 มกราคม 2548 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและอนุมัติเรื่องผลการประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติครั้งที่ 1/2548ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอร่างยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล และแนวทางดำเนินการเพิ่มเติมตามมติสภาความมั่นคงแห่งชาติโดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาองค์กรหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยดำเนินการในลักษณะของ Homeland Security หรือ Virtual Coordination Center เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับความเห็นของคณะรัฐมนตรีไปประกอบการดำเนินการด้วยว่า การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลจำเป็นต้องกำหนดรายละเอียด หลักเกณฑ์ และขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ให้ชัดเจน ครอบคลุมถึงบุคคลกลุ่มต่าง ๆ อย่างครบถ้วน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โดยไม่มีปัญหาการใช้ดุลยพินิจ

วันที่ 5 กรกฎาคม 2548 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 3.1 (ฝ่ายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม) ที่มีมติอนุมัติหลักการตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. .... และให้ส่งคณะกรรมการตรวจสอบร่างกฎหมายและร่างอนุบัญญัติที่เสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 5 พิจารณา แล้วดำเนินการต่อไปได้ และเห็นชอบแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยให้รับประเด็นอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ไปดำเนินการดังนี้ เห็นควรอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมเพื่ออุดหนุนจัดการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาในความดูแลของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นเงิน 6.5 ล้านบาทไปก่อนโดยให้เบิกจ่ายตามจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่มีตัวเรียนจริงและเมื่อสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลและสำรวจจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยแล้วเสร็จ ให้กระทรวงศึกษาธิการรวบรวมเหตุผลและข้อเท็จจริงเพื่อทบทวนมาตรการ อุดหนุนงบประมาณรายการนี้ต่อไป ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเร่งรัดดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะและยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิให้สัมฤทธิ์ผลโดยด่วน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็กรับไปพิจารณาดำเนินการออกระเบียบให้สอดคล้องกับร่างระเบียบฯ รวมทั้งให้หน่วยงานฝึกอาชีพของทุกส่วนราชการยอมรับหลักฐานทางการศึกษาที่ออกให้แก่เด็กตามร่างระเบียบฯ นอกจากนี้ ให้กระทรวงมหาดไทยเร่งรัดสำรวจจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ไม่หลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด 2 เดือน และให้กระทรวงกลาโหมสำรวจสถานศึกษาที่ตั้งในหน่วยที่มีข้อจำกัดด้านการรักษาความปลอดภัยและมีผลกระทบต่อความมั่นคงเพื่อประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการในการจัดนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษาที่เหมาะสม

วันที่ 23 สิงหาคม 2548 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอเรื่องการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปีของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง โดยผ่อนผันให้เฉพาะกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง (บุคคลเป้าหมายที่ขอลงรายการสัญชาติไทยขอสัญชาติไทย และขอสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย) อยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวต่อไปได้อีก 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 25 สิงหาคม-24 พฤศจิกายน 2548 และให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 (เรื่อง การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง) ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูงตลอดจนผู้ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย เป็นไปอย่างเป็นระบบ มีความรอบคอบ รัดกุมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้กระทรวงมหาดไทยรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมหารือในเรื่องนี้ร่วมกับรองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก ชิดชัย วรรณสถิตย์) รองนายกรัฐมนตรี (นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายเนวิน ชิดชอบ) เพื่อกำหนดกรอบทิศทางในการดำเนินการเชิงนโยบายให้เป็นที่ยุติชัดเจนก่อน แล้วจึงจัดการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง โดยให้พิจารณายุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะสิทธิของบุคคล ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 (เรื่อง ผลการประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2548) เห็นชอบและอนุมัติไว้แล้วประกอบด้วยแล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

4.2.9 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2550 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรายงานเรื่องผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ตามแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) ได้แก่ การดำเนินงานยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงชุมชนบนพื้นที่สูง โดยทำการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลบนพื้นที่สูง กำหนดสถานะบุคคล จัดตั้งหมู่บ้านในเขตชุมชนบนพื้นที่สูง สร้างจิตสำนึกการเป็นพลเมืองไทย รวมทั้งสกัดกั้นและป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ และการดำเนินงานยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงโดยดำเนินการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ตามมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ และทำการสำรวจฐานข้อมูลทรัพยากรดิน สภาพการใช้ที่ดิน และจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ทำกินของชุมชนบนพื้นที่สูงตามกลุ่มหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อให้มีการใช้ที่ดินทำกินอย่างถาวรและลดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ สำหรับแนวทางการดำเนินงานระยะต่อไป ได้กำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนและพื้นที่สูง ได้แก่ การสร้างความมั่นคงชุมชนบนพื้นที่สูง และการพัฒนาและจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินบนพื้นที่สูง

วันที่ 24 เมษายน 2550 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 2 ที่มีมติเห็นชอบหลักการตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา รวม 4 แผนงาน ได้แก่ แผนงานวิจัยและพัฒนาสนับสนุนงานโครงการหลวง แผนงานส่งเสริมความร่วมมือกับนานาชาติ แผนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่นำร่องการพัฒนา และแผนงานวิจัยสนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่เครือข่ายการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

รวม 3 แผนงาน ได้แก่ แผนงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวงเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน แผนงานขยายผลโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง และแผนงานการจัดการองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่สูงและยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวม 3 แผนงาน ได้แก่ แผนงานพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ แผนงานการพัฒนาระบบการบริหารงาน และแผนงานการพัฒนาบุคลากร โดยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เห็นควรให้ความสำคัญกับวิธีการและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในลักษณะพันธมิตรทางกลยุทธ์ (Strategic Partnership) เพื่อมาเข้าร่วมการดำเนินงานอย่างบูรณาการ รวมทั้งควรจัดทำแผนงานติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการต่างๆ ให้ชัดเจนและจัดทำระบบฐานข้อมูลพื้นที่สูงที่ครอบคลุมเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและวางแผนเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับพื้นที่สูงต่อไปในอนาคต เป็นต้นไปพิจารณาดำเนินการด้วย สำหรับกรอบวงเงินค่าใช้จ่ายให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) จัดทำรายละเอียดแผนงานโครงการ/กิจกรรม ที่จะดำเนินการในแต่ละปีให้มีความชัดเจน เหมาะสมตามความจำเป็น และขีดความสามารถในการดำเนินงาน แล้วเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นรายปีต่อไป ตามความเห็นของสำนักงบประมาณ

วันที่ 11 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการโครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ) ประธานกรรมการนโยบายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เสนอ ดังนี้

1. เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินโครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 ตามมติคณะกรรมการนโยบายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม2552 โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ หารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับแก้ไขร่างหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินโครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 ในบางประเด็นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และมติคณะกรรมการฯ เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2552 ซึ่งได้พิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินโครงการฯ เพื่อให้รอบคอบยิ่งขึ้น

2. เห็นชอบมติคณะอนุกรรมการกำหนดราคาตลาดอ้างอิงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2552 ที่พิจารณากำหนดระยะเวลาประกาศราคาตลาดอ้างอิงและกำหนดเกณฑ์/วิธีการคำนวณราคาตลาดอ้างอิงโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับการตลาดเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจ่ายเงินชดเชยส่วนต่างราคาให้เกษตรกร

3. เห็นชอบงบประมาณดำเนินการเบื้องต้น สำหรับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจ่ายชดเชยส่วนต่างระหว่างราคาประกันกับราคาตลาดอ้างอิงให้เกษตรกร เป็นเงิน 7,055 ล้านบาท และสำหรับกรมการค้าภายใน ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม กำกับดูแลติดตาม สุ่มตรวจสอบโครงการฯ และอื่นๆ วงเงิน 6.00 ล้านบาท

วันที่ 6 ตุลาคม 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกรตามที่เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานกรรมการประสานการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกรเสนอ ดังนี้

1. เห็นชอบให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

1.1 ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เร่งรัดส่งมอบข้อมูลการจดทะเบียนผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง ซึ่งสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2552 ให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อดำเนินการทำสัญญาประกันรายได้เกษตรกรให้แล้วเสร็จทันตามกำหนดเวลาโครงการ

1.2 ให้กระทรวงพาณิชย์และ ธ.ก.ส. ปรับปรุงระบบและเร่งรัดการแจ้งอัตราชดเชยรายได้เกษตรกรของข้าว มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้หน่วยงานระดับพื้นที่และเกษตรกรได้รับทราบโดยเร็ว

1.3 ให้กระทรวงพาณิชย์เร่งแจ้งมติคณะกรรมการนโยบายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้อนุโลมตามมติคณะกรรมการนโยบายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในกรณีที่เกษตรกรได้จำหน่ายพืชผลทางการเกษตรก่อนวันทำสัญญาชดเชยรายได้กับ ธ.ก.ส.

2. เห็นชอบให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 8 กันยายน 2552 (เรื่อง รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร) ในประเด็นการเพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะทำงานระดับอำเภอและตำบลในการตรวจสอบ รับรองข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ เพื่อจัดทำสัญญาการชดเชยรายได้ โดยให้ถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 1 กันยายน 2552 (เรื่อง แนวทางการดำเนินโครงการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร) ที่ให้คณะทำงานระดับอำเภอและตำบลมีอำนาจหน้าที่สนับสนุนภารกิจของ ธ.ก.ส. ในการจัดทำสัญญา สอบทานข้อมูล และประชาสัมพันธ์ ส่วนการตรวจสอบรับรองข้อมูลทะเบียนเกษตรและทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ นั้น ให้ดำเนินการเฉพาะเมื่อ ธ.ก.ส. เห็นว่าข้อมูลดังกล่าวมีความคลาดเคลื่อนและผิดปกติเท่านั้น เพื่อให้ ธ.ก.ส. สามารถดำเนินการทำสัญญาการชดเชยรายได้เมื่อได้รับข้อมูลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งผ่านกระบวนการรับรองและยืนยันตามขั้นตอนแล้ว ทั้งนี้ ให้กระทรวงการคลัง (ธ.ก.ส.) และกระทรวงมหาดไทยเร่งแจ้งแนวทางปฏิบัติดังกล่าวไปยังหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างถูกต้องโดยเร็วต่อไป

วันที่ 20 ตุลาคม 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกัน ดังนี้

1. รับทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2552และกำหนดระยะเวลาดำเนินงานการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2552 ส่วนการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว แล้วเสร็จภายในวันที่ 31 ตุลาคม 2552 โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เริ่มทำสัญญาประกันรายได้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน 2552 โดยเห็นชอบให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยเฉพาะข้าว เนื่องจากคาดว่าเกษตรกรจะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวในช่วงสัปดาห์แรกของเดือนพฤศจิกายน และเห็นชอบให้มีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2552 เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการรับรองการปลูกพืชของเกษตรกร สำหรับพื้นที่ที่นอกเหนือจากพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์

2. ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงการคลัง โดย ธ.ก.ส. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการดำเนินการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืช โดยเน้นกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องให้ชัดเจนรัดกุม รวมทั้งการทำสัญญาของผู้ปลูกพืชที่ผ่านการรับรองการผลิตโดยประชาคมแล้วให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของผู้ปลูกข้าวเพื่อให้ทันกับกำหนดเวลาที่คาดการณ์ว่า เกษตรกรจะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวในราวต้นเดือนพฤศจิกายนนี้

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2553-2556) เพื่อให้เป็นกรอบปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยแผนแม่บทฉบับนี้ มีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซากได้รับการพัฒนาโดยอาศัยฐานความรู้ที่เหมาะสม มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวโดยไม่ต้องอาศัยการปลูกฝิ่นและค้ายาเสพติด รวมทั้งมีกระบวนการชุมชนที่เข้มแข็งในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูและบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยมีพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 10 พื้นที่ใน 3 จังหวัด (จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก) รวม 7 อำเภอ 15 ตำบล 115 หมู่บ้าน ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเสนอ ส่วนวงเงินเพื่อดำเนินการ**ตาม**แผนแม่บท ฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2555 จำนวน 1,550,294,840 บาท ให้กระทรวงยุติธรรมประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำรายละเอียดเสนอโครงการและงบประมาณให้มีความชัดเจน แล้วเสนอต่อคณะกรรมการกลั่นกรองและบริหารโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 พิจารณาตามระเบียบและขั้นตอนต่อไป สำหรับค่าใช้จ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 จำนวน 425,012,960 บาท ซึ่งจะต้องขอรับการสนับสนุนต่อเนื่องโดยใช้เงินงบประมาณ นั้น ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประเมินผลการดำเนินงานและขอจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ตามความจำเป็นต่อไป ตามความเห็นของสำนักงบประมาณ

วันที่ 24 พฤศจิกายน 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องการจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ และสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ และงบประมาณจัดตั้งมูลนิธิฯ และสถาบันฯ ดังนี้

1. เห็นชอบตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ

1.1 ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริและสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ เพื่อเป็นหน่วยงานที่เป็นกลไกของรัฐรับผิดชอบการจัดการความรู้และการส่งเสริมการพัฒนาตามแนวทางโครงการพระราชดำริ

1.2 ให้โอนภารกิจ ทรัพย์สิน และงบประมาณโครงการปิดทองหลังพระสืบสานแนวทางพระราชดำริจากสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (สสปน.) องค์การมหาชนให้แก่มูลนิธิปิดทองหลังพระและสถาบันส่งเสริมและพัฒนาปิดทองหลังพระฯ ให้โอนในจำนวนเงินที่คงเหลืออยู่ที่ สสปน. ณ วันที่จดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ ตามกฎหมาย ตามความเห็นของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

2. ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรับความเห็นของสำนักงบประมาณเกี่ยวกับการโอนภารกิจทรัพย์สิน และงบประมาณให้เป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และให้มีการพิจารณาปรับเป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณที่จะขอรับการอุดหนุนจากรัฐบาล ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบองค์กรและการบริหารจัดการ โดยให้ภาคเอกชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งความเห็นของกระทรวงวัฒนธรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานจัดตั้งมูลนิธิ ไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

วันที่ 1 ธันวาคม 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร (ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2552)ตามที่เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานกรรมการประสานการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกรเสนอ ดังนี้

1. รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกันรายได้ ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2552 และมาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวเปลือก ระหว่างวันที่ 23-27 พฤศจิกายน 2552 ในพื้นที่ 30 จังหวัดทั่วประเทศ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว 3.31 ล้านราย หรือร้อยละ 89 ของเป้าหมาย 3.71 ล้านราย และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ทำสัญญาประกันรายได้แล้ว 2.15 ล้านราย หรือร้อยละ 65 ของทะเบียนผู้ปลูกข้าว ซึ่งคาดว่าจะทำสัญญาได้แล้วเสร็จตามกำหนดวันที่ 15 ธันวาคม 2552 สำหรับกรณีข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง ธ.ก.ส. ได้ทำสัญญาประกันรายได้แล้ว ร้อยละ 95.79 และ 84.74 ตามลำดับ ทั้งนี้ในการทำสัญญาต้องแล้วเสร็จภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2552 โดยยังมีผู้ปลูกมันสำปะหลังที่ยังไม่ได้ใบรับรองเกษตรกร 1,974 ราย และยังไม่ได้ทำสัญญากับ ธ.ก.ส. 57,262 ราย ส่วนผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ยังไม่ได้รับใบรับรองเกษตรกร 1,453 ราย และยังไม่ได้ทำสัญญากับ ธ.ก.ส. 10,738 ราย

2. เห็นชอบให้กระทรวงพาณิชย์เร่งติดตามตรวจสอบการรับซื้อข้าวของโรงสีต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส และเป็นไปตามกลไกตลาดอย่างแท้จริงและให้ ธ.ก.ส. เร่งดำเนินโครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกรเพื่อรอการจำหน่าย ปีการผลิต 2552/53 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 โดยเร็ว เพื่อชะลอผลผลิตออกสู่ตลาดและให้เกษตรกรมีทางเลือกมากขึ้น

วันที่ 29 ธันวาคม 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2552 ตามที่เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานกรรมการประสานการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกรเสนอ ดังนี้

1. รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2552 โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้รับจดทะเบียนผู้ปลูกข้าวเพิ่มขึ้น 73,513 ราย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2552 ส่วนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ดำเนินการจัดทำสัญญากับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวแล้ว ร้อยละ 89.34 ของจำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนไว้ 3.468 ล้านราย สำหรับการทำสัญญาประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และข้าว ทาง ธ.ก.ส. ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 ธันวาคม 2552 ยกเว้นมันสำปะหลังได้รับอนุมัติให้ขยายระยะเวลาถึงวันที่ 15 มกราคม 2553 ซึ่งยังมีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผ่านประชาคมแล้ว แต่ยังไม่ได้ทำสัญญาอีก 4,735 ราย ข้าว 236,082 ราย และมันสำปะหลัง 15,493 ราย ตามลำดับ

2. รับทราบผลการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2552 กรณีผ่อนผันให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ขึ้นทะเบียนหลังวันที่ 31 ตุลาคม 2552 และทำประชาคมแล้ว โดยยังมีข้าวอยู่ในมือจำนวน 38,992 ราย และในกรณีผ่อนผันการออกหนังสือรับรองเกษตรกรให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ตกสำรวจ โดยยังมีข้าวอยู่ในมือจำนวน 38,917 ราย นั้น คณะกรรมการ ฯ มีมติให้กรมส่งเสริมการเกษตรเสนอเรื่องดังกล่าวผ่านคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้กลุ่มเกษตรกรดังกล่าวสามารถเข้าร่วมโครงการได้ในลักษณะเดียวกับการอนุโลมให้มันสำปะหลัง

3. เห็นชอบให้ยืนยันการใช้สิทธิในการประกันรายได้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2552 โดยคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเห็นว่าในหลักการโครงการเป็นการประกันความเสี่ยงของเกษตรกร จากความผันผวนของระดับราคา ซึ่งการทำสัญญาประกันรายได้เกษตรกรสามารถเปลี่ยนแปลงวันที่ขอใช้สิทธิได้ แต่ไม่สามารถย้อนหลังได้ และไม่เกินระยะเวลาสิ้นสุดการขอใช้สิทธิตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

ซึ่งหากมีการผ่อนผันการ ขอใช้สิทธิให้สามารถย้อนหลังได้ จะขัดต่อหลักการและวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกรโดยรวม

วันที่ 3 สิงหาคม 2553 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ดังนี้

1. เห็นชอบหลักการแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติต่อไป ตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ

2. ให้รับความเห็นของสำนักงบประมาณที่ให้หน่วยงานต่างๆ รับข้อเสนอตามแนวนโยบายฯ ไปพิจารณาและร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ไปพิจารณาดำเนินการด้วย

3. ให้หน่วยงานและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับแนวนโยบายการจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะการส่งเสริมและยอมรับระบบการทำไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยง เป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อประโยชน์ในการรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรที่ดินที่มีอยู่จำกัดให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและพิจารณาประเด็นข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนชาติพันธุ์และระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับกลุ่มชนชาติพันธุ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจากประเด็นดังกล่าวด้วย และความเห็นของสำนักงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าแห่งชาติเกี่ยวกับการจัดงบประมาณเหมาจ่ายรายหัวเพื่อการจัดระบบบริการด้านสุขภาพควรให้ชาวกะเหรี่ยงที่ได้ผ่านการจัดทำประวัติและได้รับสิทธิในการอาศัยในประเทศไทยแล้วได้รับสิทธิการรับบริการสาธารณสุขเช่นเดียวกับกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2553 ที่กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการ ไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

วันที่ 7 ธันวาคม 2553 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องขออนุมัติหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ดังนี้

1. อนุมัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดสถานะบุคคลต่อกลุ่มเป้าหมาย 4 ประเภท ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ ได้แก่

1.1 ประเภทที่อพยพเข้ามา และอาศัยอยู่มานาน เพื่อใช้ทดแทนหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะบุคคลเป็นรายกลุ่ม จำนวน 13 กลุ่ม ตามมติคณะรัฐมนตรีเดิม และใช้สำหรับกลุ่มที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว จำนวน 5 กลุ่ม ยกเว้นชาวมอร์แกนที่ประสบภัยสึนามิที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2550 เรื่อง แนวทางและหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะให้ชาวมอร์แกน ซึ่งยังคงใช้หลักเกณฑ์เดิมเนื่องจากเป็นการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ

1.2 ประเภทกลุ่มเด็กและบุคคลที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาและจบการศึกษาแล้วแต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย

1.3 ประเภทคนไร้รากเหง้า

1.4 ประเภทบุคคลที่มีคุณประโยชน์แก่ประเทศ

2. อนุมัติให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดสถานะให้กับชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ รวม 13 กลุ่ม จำนวน 17 มติ ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ

3. มอบหมายให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับไปจัดทำข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะได้รับ เช่น ที่ทำกิน การศึกษา การรักษาพยาบาล เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น รวมทั้งผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

วันที่ 4 ตุลาคม 2554 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการแก้ปัญหาอุทกภัย ดินโคลนถล่มและภัยแล้ง พ.ศ. .... มีสาระสำคัญคือ เพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารจัดการแก้ปัญหาอุทกภัย ดินโคลนถล่มและภัยแล้ง ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และการแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการบริหารจัดการแก้ปัญหาอุทกภัย ดินโคลนถล่มและภัยแล้ง ตามที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเสนอ และให้ดำเนินการต่อไปได้

วันที่ 18 ตุลาคม 2554 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบเรื่องรายงานความก้าวหน้าโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ประจำปี พ.ศ. 2554 ตามที่กระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงาน ป.ป.ส. เสนอ จำแนกผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์โดยสรุป ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการพัฒนาอาชีพและการตลาด

1.1 จัดกิจกรรมศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้จากโครงการหลวงด้านการเพาะปลูกพืชในระบบเศรษฐกิจ อาหารปลอดภัย การเลี้ยงปศุสัตว์ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกป่าชาวบ้าน และกระบวนการการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

1.2 จัดอบรมและสาธิตเพื่อให้ความรู้และพัฒนาทักษะเกษตรกรด้านการปลูกและเพิ่มผลผลิตพืชเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และพืชสร้างรายได้ จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ พืชเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร : ข้าวไร่ ข้าวนาดำ และพืชผักสวนครัว เพื่อบริโภค และพืชสร้างรายได้ : พืชตระกูลถั่ว ข้าวโพด กาแฟอราบิก้า และไม้ผลไม้ยืนต้น

1.3 จัดอบรมและสาธิตเพื่อให้ความรู้และพัฒนาทักษะเกษตรกรด้านการเลี้ยงและการควบคุมโรคในสัตว์ ได้แก่ ไก่ สุกร และกระบือ

1.4 การส่งเสริมการปลูกพืชอาหาร การส่งเสริมการปลูกพืชรายได้ การส่งเสริมการปลูกและเพิ่มผลผลิตไม้ผลไม้ยืนต้น และการส่งเสริมการปลูกและดูแลรักษากาแฟอราบิก้า

1.5 การส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตร ส่งเสริมการรวมกลุ่มด้านงานหัตถกรรม โดยการจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมเพื่อผลิตงานหัตถกรรมจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

1.6 การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม รณรงค์ลดการใช้สารเคมีและให้บริการตรวจวัดระดับสารเคมีตกค้างในกระแสเดือด

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม

2.1 จัดทำแผนชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

2.2 การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรชุมชนโดยสนับสนุนและจัดกิจกรรมวันชนเผ่าสามัคคีบนวิถีความพอเพียงและกิจกรรมประเพณีชนเผ่าในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

2.3 การสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพและกลุ่มออมทรัพย์

2.4 จัดกิจกรรมการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด ได้แก่ การบำบัดผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน การจัดตั้งอาสาสมัครและแกนนำเฝ้าระวังในระดับชุมชน และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติดในรูปแบบการจัดวิทยุชุมชนและเสียงตามสายหมู่บ้านร่วมกับภาคเอกชน กลุ่มเสียงสันติสภาคริสตจักรเชียงใหม่ ในเขตอำเภออมก๋อยและใกล้เคียงจังหวัดเชียงใหม่

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 วางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ฟื้นฟูพื้นที่ที่บุกรุกบริเวณที่มีความลาดชันสูง และมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าเพิ่มเติมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และนำร่างแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินสู่การประชาคมในพื้นที่ โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำโมเดลเพื่อกำหนดพื้นที่หมู่บ้านและพื้นที่ทำกิน

4.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกป่าฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร

4.3 ส่งเสริมและรณรงค์การปลูกหญ้าแฝกอย่างมีส่วนร่วมเพื่อลดการชะล้างและป้องกันการพังทลายของหน้าดิน

5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการบริหารจัดการและกำกับดูแล ได้แก่ การสร้างศูนย์ปฏิบัติการเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และเป็นสถานที่ประชุมร่วมกับหน่วยงานต่างๆ การประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน การประชุมคณะทำงานบริหารและประสานการดำเนินงานแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน และการประชุมคณะกรรมการระดับจังหวัดและคณะทำงานระดับอำเภอ

4.2.10 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

วันที่ 26 มีนาคม 2556 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2561)

1. อนุมัติตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 3 (ฝ่ายเศรษฐกิจ) ในการประชุมครั้งที่ 6/2556 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง) ประธานกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 3 (ฝ่ายเศรษฐกิจ) เสนอ ดังนี้

1.1 รับทราบผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2553-2555) และเห็นชอบแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2557-2561) เพื่อสอดรับผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ ระยะที่ 1 โดยอาศัยหลักการของการนำกรอบแนวคิดการดำเนินงานตามแนวทางของโครงการหลวงและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การพัฒนาอาชีพและรายได้บนพื้นฐานความรู้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการสนับสนุนการเรียนรู้จากโครงการหลวง การจัดการเชิงพื้นที่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และยึดถือกรอบนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนเป้าหมายและชุมชนข้างเคียงที่ได้รับผลกระทบหรือสุ่มเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของฝิ่นและยาเสพติดชนิดต่างๆ ครอบคลุม 126 หมู่บ้าน ใน 18 ตำบล 7 อำเภอ ของ 3 จังหวัด ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่

แม่ฮ่องสอน และตาก ประชากรที่จะได้รับประโยชน์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 26,707 คน 5,493 ครัวเรือน 5 ชนเผ่า คือ กะเหรี่ยง ลีซอ มูเซอ ม้ง และจีนฮ่อ

1.2 เห็นชอบในหลักการกรอบวงเงินงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ระยะที่ 2 ตามที่ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติเสนอ ในวงเงิน 1,875,056,260 บาท เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการจัดทำคำของบประมาณประจำปี ภายใต้ชื่อรายการ “โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน” เสนอต่อสำนักงบประมาณเพื่อพิจารณารายละเอียดความเหมาะสมของแผนงานโครงการ เหตุผลความจำเป็น และความพร้อมในการดำเนินงาน ตามกระบวนการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป

2. ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) รับไปบูรณาการแผนงานโครงการต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 ร่วมกับสำนักงบประมาณและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณไม่เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นประโยชน์สูงสุดและให้กระทรวงพาณิชย์สนับสนุนด้านการตลาดและระบบโลจิสติกส์เชื่อมโยงระบบทั้งในและนอกพื้นที่โครงการฯ

วันที่ 7 กรกฎาคม 2558 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องการจัดการป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น) ดังนี้

1. รับทราบแนวทางการจัดการป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น) ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายงานว่า ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่าต้นน้ำ 13 จังหวัด ภาคเหนือซึ่งเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำหลัก 4 สาย ปิง วัง ยม น่าน ถูกบุกรุกทำลายประมาณ 8.6 ล้านไร่ มีผู้บุกรุกประมาณ 800,000 คน ส่งผลให้เกิดปัญหาลำน้ำแห้งขอดในช่วงฤดูแล้งจนเกษตรกรในพื้นที่ราบไม่สามารถเพาะปลูกได้ ปัญหาน้ำป่าไหลหลากในช่วงฤดูฝนจนเกิดเป็นอุทกภัยและดินโคลนถล่ม และปัญหาการไหลเปื้อนของสารเคมีจากยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลงสู่พื้นที่ราบ สร้างความเสียหายคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 469,000 ล้านบาท รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและได้สั่งการให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยมีแนวทางการจัดการป่าเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น) ดังนี้

1.1 แนวคิดในการดำเนินการแบ่งเป็น (1) การควบคุมดูแลพื้นที่ (2) การดูแลคน และ (3) การพัฒนาด้านการเกษตร

1.2 ยุทธศาสตร์การบูรณาการจัดการป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น) ภายใต้วิสัยทัศน์ “เพิ่มพื้นที่สีเขียวบนพื้นที่ป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพที่สูงชันอย่างยั่งยืน” มีเป้าหมาย คือ (1) ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชันไม่น้อยกว่า 8.6 ล้านไร่ ภายในระยะเวลา 20 ปี (2) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนในพื้นที่สูงให้สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียงและยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ (3) สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ(4) ลดมูลค่าความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจทุกภาคส่วน (กระทรวงมหาดไทย) การจัดระเบียบคนและพื้นที่ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) การป้องกันและรักษาป่า(กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) การฟื้นฟูระบบนิเวศ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) การสร้างองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ) และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน (กระทรวงมหาดไทย)

1.3 สำหรับแผนการปฏิบัติต่อไป จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานในกรอบของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ในพื้นที่นำร่อง (จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดน่าน) และนำผลการปฏิบัติในพื้นที่นำร่องมาจัดทำแผนแม่บทและแนวทางดำเนินงาน (Road Map) รวมทั้งขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

2. ในการดำเนินการตามมาตรการต่างๆ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาค

วันที่ 7 มกราคม 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องการแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนนักศึกษาและบุคคลไร้สัญชาติที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ดังนี้

1. อนุมัติตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ดังนี้

1.1 ให้บุตรของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป คือ

1.1.1 บิดาหรือมารดาที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ มีเลขประจำตัว 13 หลักตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และต้องเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปีนับถึงวันที่บุตรยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.1.2 ต้องมีหลักฐานการเกิดในราชอาณาจักรไทยและทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติ

1.1.3 ต้องไม่ปรากฏหลักฐานการมีและใช้สัญชาติอื่น

1.1.4 ต้องพูดและเข้าใจภาษาไทย

1.1.5 มีความจงรักภักดีและเลื่อมใสระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

1.1.6 มีความประพฤติดี ไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคง ไม่เคยต้องรับโทษความผิดคดีอาญา เว้นแต่ความผิดโดยประมาทหรือลหุโทษ หรือถ้าเคยรับโทษคดีอาญาต้องพ้นโทษมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันที่ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.2 ให้เด็กและบุคคลที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาแล้วที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยมีบิดาหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่ไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยจัดทำทะเบียนประวัติ หรือไม่ปรากฏบิดามารดา และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป คือ

1.2.1 ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 1.1.2-1.1.6

1.2.2 จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทย สำหรับผู้ที่เรียนจบจากสถาบันในต่างประเทศจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานของรัฐ

1.2.3 สำหรับคนไร้รากเหง้า ไม่ปรากฏบิดามารดาหรือบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ และยังไม่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ต้องมีหนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้าจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และต้องมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันไม่น้อยกว่า 10 ปีนับถึงวันที่ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.2.4 สำหรับบุคคลที่อยู่ระหว่างการศึกษาในสถาบันการศึกษาและมีความจำเป็นต้องขอมีสัญชาติไทย ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย

2. ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ อาทิ เห็นควรมีการจัดเตรียมงบประมาณด้านสาธารณสุขเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มเป้าหมายตามข้อ 1.1 และ 1.2 นอกจากนี้ การดำเนินการกำหนดสถานะบุคคลและสัญชาติในทางปฏิบัติทั้งการสำรวจจัดทำทะเบียน การแสวงหาพยานหลักฐานและพยานบุคคลเพื่อพิสูจน์คุณสมบัติของบุคคลที่จะขอสัญชาติไทย กระทรวงมหาดไทยควรดำเนินการอย่างรอบคอบ มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการลักลอบสวมสิทธิ หรือใช้เป็นช่องทางในการขอสถานะและสัญชาติให้แก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่กำหนดไว้ รวมทั้งควรมีการเตรียมการรองรับคนกลุ่มนี้อย่างเหมาะสม ไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

วันที่ 21 มิถุนายน 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ 1/2559 ดังนี้

1. รับทราบและเห็นชอบตามที่คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวงเสนอ ดังนี้

1.1 รับทราบผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนโครงการหลวง ครั้งที่ 1/2559 เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2559 ซึ่งที่ประชุมรับทราบผลการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานสำคัญในการสนับสนุนงานโครงการหลวง รวมทั้งเห็นชอบในหลักการ (ร่าง) แผนแม่บท ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) และคำของบประมาณของหน่วยงานต่าง ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

1.2 รับทราบกรอบคำของบประมาณประจำปี พ.ศ. 2560 ที่สนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จำนวน 38 แห่ง จำนวน 1,704,446,640 บาท และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จำนวน 29 แห่ง จำนวน 499,739,551 บาท ซึ่งหน่วยงานได้ส่งกรอบคำขอตั้งงบประมาณให้สำนักงบประมาณพิจารณาแล้ว และสำนักงบประมาณได้พิจารณาสนับสนุนงบประมาณให้ตามความเหมาะสม และได้ปรับปรุงโครงสร้างแผนงานตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ในส่วน “แผนงานยุทธศาสตร์สนับสนุนการพัฒนาโครงการหลวง” โดยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสนับสนุนการดำเนินโครงการตามแผนงานดังกล่าวด้วย

1.3 เห็นชอบแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) กรอบงบประมาณรวม 5,847,997,673 บาท และแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) กรอบงบประมาณรวม 3,090,240,979 บาท

2. ให้ยกเว้นมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2521 (เรื่อง ขออนุมัติในหลักการให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นผู้ตรวจสอบโครงการวิจัย) สำหรับโครงการและแผนงานวิจัยตามแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) และแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)

3. ให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกี่ยวกับการให้ความสำคัญในการผลักดันกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มเติมรายละเอียดมาตรการควบคุมและป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและการแพร่กระจายของมลพิษจากกิจกรรมต่างๆ การเพิ่มเติมมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดและรุกรานของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในพื้นที่ดำเนินการ โดยเฉพาะการเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้มีการนำเข้าชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ต่างถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อชนิดพันธุ์ดั้งเดิม การเพิ่มเติมโครงการ/กิจกรรมด้านการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในความสำคัญของพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้กับประชาชนในพื้นที่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูดิน น้ำ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ผ่านการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็นและเหมาะสม การให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด โดยยึดพื้นที่เป็นเป้าหมาย การแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าและปัญหายาเสพติดควบคู่ไปกับการพัฒนาอาชีพของประชาชนบนพื้นที่สูง รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในรูปแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง โดยลดการใช้หรือหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีทางการเกษตร ไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

วันที่ 7 ธันวาคม 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องการแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนนักศึกษาและบุคคลไร้สัญชาติที่เกิดในราชอาณาจักรไทย

1. อนุมัติตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ดังนี้

1.1 ให้บุตรของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป คือ

1.1.1 บิดาหรือมารดาที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ มีเลขประจำตัว ๑๓ หลักตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และต้องเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปี นับถึงวันที่บุตรยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.1.2 ต้องมีหลักฐานการเกิดในราชอาณาจักรไทยและทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติ

1.1.3 ต้องไม่ปรากฏหลักฐานการมีและใช้สัญชาติอื่น

1.1.4 ต้องพูดและเข้าใจภาษาไทย

1.1.5 มีความจงรักภักดีและเลื่อมใสระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

1.1.6 มีความประพฤติดี ไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคง ไม่เคยต้องรับโทษความผิดคดีอาญา เว้นแต่ความผิดโดยประมาทหรือลหุโทษ หรือถ้าเคยรับโทษคดีอาญาต้องพ้นโทษมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันที่ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.2 ให้เด็กและบุคคลที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาแล้วที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยมีบิดาหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่ไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยจัดทำทะเบียนประวัติ หรือไม่ปรากฏบิดามารดา และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป คือ

1.2.1 ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 1.1, 2.1, 1.6

1.2.2 จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทย สำหรับผู้ที่เรียนจบจากสถาบันในต่างประเทศจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานของรัฐ

1.2.3 สำหรับคนไร้รากเหง้า ไม่ปรากฏบิดามารดาหรือบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ และยังไม่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ต้องมีหนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้าจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และต้องมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันไม่น้อยกว่า 10 ปี นับถึงวันที่ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.2.4 สำหรับบุคคลที่อยู่ระหว่างการศึกษาในสถาบันการศึกษาและมีความจำเป็นต้องขอมีสัญชาติไทย ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย

2. ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ อาทิ เห็นควรมีการจัดเตรียมงบประมาณด้านสาธารณสุขเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มเป้าหมายตามข้อ 1.1 และ 1.2 นอกจากนี้ การดำเนินการกำหนดสถานะบุคคลและสัญชาติในทางปฏิบัติทั้งการสำรวจจัดทำทะเบียน การแสวงหาพยานหลักฐานและพยานบุคคลเพื่อพิสูจน์คุณสมบัติของบุคคลที่จะขอสัญชาติไทยกระทรวงมหาดไทยควรดำเนินการอย่างรอบคอบ มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการลักลอบสวมสิทธิ หรือใช้เป็นช่องทางในการขอสถานะและสัญชาติให้แก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่กำหนดไว้ รวมทั้งควรมีการเตรียมการรองรับคนกลุ่มนี้อย่างเหมาะสม ไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

4.2.11 มติคณะรัฐมนตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

วันที่ 7 มีนาคม 2560 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่อง ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. .... ดังนี้

1. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. .... มีสาระสำคัญเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษาฟื้นฟู การจัดการ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศตามพันธกรณีที่ไทยเป็นภาคีสมาชิก ตลอดจนเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในป่าอนุรักษ์ที่ไม่เหมาะสม ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุดเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฯ บางประการไปประกอบการพิจารณาด้วย รวมทั้งให้พิจารณาความเชื่อมโยงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติกับคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2560 [เรื่อง ร่าง

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....] แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

2. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ

3. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับความเห็นของกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงบประมาณ ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ที่จะเข้าศึกษาข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ทางการค้าเพื่อควบคุม ดูแล อนุรักษ์ ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างรอบด้านเพื่อให้เกิดความรอบคอบในการตราพระราชบัญญัติฯ และในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งจะต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ ควรมีการเตรียมความพร้อมในการดูแลการเข้าถึงความหลากหลายทางชีวภาพเมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ มีผลใช้บังคับ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าตามร่างพระราชบัญญัติฯ ควรมีความเชื่อมโยง

วันที่ 7 มีนาคม 2560 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ พ.ศ. .... ดังนี้

1. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. .... มีสาระสำคัญเป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้มีบทบัญญัติสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity : CBD) เพื่อให้รองรับสิทธิของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ คุ้มครอง ดูแล รักษาหรือบำรุงทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงบประมาณ และสำนักงานอัยการสูงสุดเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฯ บางประการไปประกอบการพิจารณาด้วย รวมทั้งให้พิจารณาความเชื่อมโยงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ากับคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2560 [เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....] แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

2. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ

3. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับความเห็นของกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงบประมาณ และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ที่จะเข้าศึกษาข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ทางการค้า เพื่อควบคุม ดูแล อนุรักษ์ ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างรอบด้านเพื่อให้เกิดความรอบคอบในการตราพระราชบัญญัติฯ และในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งจะต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ ควรมีการเตรียมความพร้อมในการดูแลการเข้าถึงความหลากหลายทางชีวภาพเมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ มีผลใช้บังคับ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าตามร่างพระราชบัญญัติฯ ควรมีความเชื่อมโยง

วันที่ 27 มีนาคม 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบเรื่องรายงานผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2557-2561) ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ โดยมีผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ สรุปได้ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอาชีพและการตลาด เช่น ดำเนินการเพิ่มทักษะอาชีพจากองค์ความรู้ของโครงการหลวงแก่เกษตรกร จำนวน 12,,611 ราย และพัฒนาเป็นกลุ่ม SMART FARMER จำนวน 22 ราย ดำเนินการส่งเสริมอาชีพทางเลือกแก่เกษตรกรและผู้ผ่านการบำบัดฝิ่นที่ไม่กลับไปเสพซ้ำ จำนวน 2,899 ครัวเรือน และดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร 56 กลุ่ม และพัฒนาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 17 กลุ่ม เป็นต้น งบประมาณทั้งสิ้น 73,024,345 บาท

2. ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม ดำเนินการส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชน ครอบคลุม 88 หย่อมบ้าน โดยเน้นให้ชุมชนมีการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง งบประมาณทั้งสิ้น 9,361,508 บาท

3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด ดำเนินการบำบัดรักษาผู้ติดฝิ่นรายใหม่ จำนวน 109 ราย และติดตามผลการบำบัดรักษาผู้ติดฝิ่นรายเดิม จำนวน 1,686 ราย งบประมาณทั้งสิ้น 7,593,000 บาท

4. ยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าและแผนการใช้ที่ดินรายแปลงของเกษตรกร ครอบคลุม 119 หย่อมบ้าน พร้อมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่แหล่งต้นน้ำรวมพื้นที่ 1,100 ไร่ งบประมาณทั้งสิ้น 12,929,710 บาท

5. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการและกำกับดูแลแผนแม่บท ดำเนินการขับเคลื่อนกลไกการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยจัดทำคณะกรรมการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน จำนวน 3 คณะอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ คณะอนุกรรมการโครงการ คณะกรรมการอำนวยการโครงการระดับจังหวัด และคณะกรรมการอำนวยการโครงการระดับอำเภอ งบประมาณทั้งสิ้น 10,942,725 บาท

วันที่ 31 กรกฎาคม 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่อง รายงานเหตุการณ์ดินโคลนถล่ม ณ บ้านห้วยขาบ ดังนี้

1. รับทราบรายงานเหตุการณ์ดินโคลนถล่ม ณ บ้านห้วยขาบ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน โดยเมื่อวันเสาร์ที่ 28 กรกฎาคม 2561 เวลาประมาณ 16.00 น. เกิดเหตุการณ์ดินโคลนถล่มทับบ้านเรือนประชาชน บริเวณบ้านห้วยขาบ หมู่ที่ 7 ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ มีบ้านที่ถูกดินทับจำนวน 6 หลัง และมีผู้เสียชีวิต รวม 8 ราย รวมทั้งดินโคลนได้ถล่มทับเส้นทางคมนาคม ได้แก่ เส้นทาง

หมายเลข 1333 ตอนแม่สะนาน-ผักเฮือด กิโลเมตรที่ 33+030 ถึง 33+080 เส้นทางบ้านสะเละ-บ้านบ่อหยวก ตำบลบ่อเกลือเหนือ เส้นทางเข้าบ้านห้วยขาบ ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ และเส้นทางบ้านสว้า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ สำหรับการให้ความช่วยเหลือ จังหวัดน่านได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก ในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ) และหน่วยงานในพื้นที่ได้เข้าให้การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในการขนย้ายสิ่งของและทำความสะอาดบ้านเรือนและสถานที่ต่างๆ รวมถึงอพยพประชาชนผู้ประสบภัยไปยังที่ปลอดภัย ณ ศูนย์พักพิงชั่วคราว และหมวดทางหลวงบ่อเกลือได้เข้ากั้นเส้นทาง ตัดกิ่งไม้ เคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวาง และนำเครื่องจักรดำเนินการตักดินโคลนออกจากผิวจราจร นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2561 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา) และคณะได้เดินทางไปเยี่ยมและให้กำลังใจประชาชนผู้ประสบภัย ณ ศูนย์พักพิงชั่วคราว โดยมอบเงินช่วยเหลือแก่ญาติผู้เสียชีวิตและมอบถุงยังชีพช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย พร้อมทั้งได้ประชุมเตรียมความพร้อมในการจัดการภัยพิบัติร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน พะเยา อุตรดิตถ์ แพร่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน ตาก และแม่ฮ่องสอน ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ

2. ให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาทบทวนจัดทำแผนเตรียมความพร้อมและแผนเผชิญเหตุจากภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น แผ่นดินไหว ดินโคลนถล่ม พายุ คลื่นลมทะเล สึนามิ เป็นต้น ให้ชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเมื่อมีสถานการณ์เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้ ให้ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับการดำเนินการในเชิงป้องกันปัญหาและความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบภัยที่อาจเกิดขึ้น โดยจะต้องมีระบบการแจ้งเตือนภัยที่รวดเร็วเป็นการล่วงหน้าเพียงพอให้ผู้ที่มีความเสี่ยงจะประสบภัยพิบัติสามารถอพยพหรือเคลื่อนย้ายออกจากจุดหรือพื้นที่เสี่ยงภัยได้ทันการณ์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องลงพื้นที่เพื่อติดตามตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือประชาชนให้ดำเนินการให้เป็นไปตามคำเตือนภัยดังกล่าวในแต่ละกรณีก่อนที่จะเกิดภัยจริงด้วย เช่น การอพยพประชาชนออกจากที่อยู่อาศัยที่เป็นจุดเสี่ยงจะเกิดอันตราย การติดตามให้เรือที่ออกทะเลไปกลับเข้าชายฝั่งก่อนการเกิดคลื่นลมแรง เป็นต้น

วันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบดังนี้ พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท)

1. เห็นชอบในหลักการตามกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอและให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งข้อสังเกตของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย ทั้งนี้ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

2. ในการดำเนินการตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่ประชาชนทั่วไป ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน ถูกต้อง ตรงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจตนารมณ์ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการจัดสรรที่ดินของแต่ละกลุ่มพื้นที่ รวมทั้งการปฏิบัติตามข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสิทธิของผู้ได้รับจัดสรรที่ดิน เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งและข้อพิพาทในภายหลัง

3. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติมอีก

พื้นที่เป้าหมาย	กรอบมาตรการแก้ไขปัญหา
<u>กลุ่มที่ 1</u> ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 3,4 และ 5 <u>ก่อน</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541	อนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)
<u>กลุ่มที่ 2</u> ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 3,4 และ 5 <u>หลัง</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557	อนุญาตให้อยู่อาศัยและทำกินแบบแปลงรวม โดยออกแบบการใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างชุมชน และหน่วยงานรัฐ โดยชุมชนต้องดูแลรักษาและใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ ตามที่กำหนดร่วมกัน
<u>กลุ่มที่ 3</u> ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 และ 2 <u>ก่อน</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 <u>-หลัง</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557	1. จัดระเบียบการใช้ที่ดินทำกิน และรับรองการอยู่อาศัยทำกินในลักษณะแปลงรวม 2. กำกับควบคุมจัดการการใช้ที่ดินและป่าไม้ภายใต้การอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน ห้ามบุกรุกขยายพื้นที่ 3. ฟื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบการมีส่วนร่วม ส่งเสริมราษฎรปลูกป่า 3 อย่าง 4. ใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดการชะล้างพังทลาย
<u>กลุ่มที่ 4</u> ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ - <u>ก่อน</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 - <u>หลัง</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541	ประชาคม/ออกแบบ/คัดเลือกพันธุ์ไม้ตามแนวพระราชดำริปลูกป่า 3 อย่าง เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าโดยกรมป่าไม้จัดหาพันธุ์ไม้และให้ราษฎรเป็นผู้ดูแลต้นไม้ที่ปลูกและราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินในระหว่างแถวของต้นไม้ได้ โดยราษฎรจะได้รับประโยชน์จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไม้ที่ปลูกและพืชพื้นล่างด้วยแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ 1.<u>หลักการจัดการพื้นที่</u> เพื่อให้คงเจตนารมณ์ของการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ชุมชนที่จะได้รับการพิจารณาต้องเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่เดิม ไม่มีการจัดที่ดินให้แก่บุคคลภายนอกพื้นที่มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และเป็นการให้สิทธิทำกินมิให้เอกสารสิทธิ 2. <u>แนวทางการจัดการพื้นที่</u>ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก คือ การสำรวจการครอบครองที่ดิน และการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อตกลงแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในรูปแบบของการประชาคมของชุมชน โดยมีคณะกรรมการ/คณะทำงานที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ดำเนินการ 2 ระดับ คือ 2.1 คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่ เพื่อร่วมกับชุมชนในการสำรวจและบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน 2.2 คณะกรรมการพิจารณาผลการสำรวจการครอบครองที่ดินระดับนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ หรือสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขาเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินการและแก้ไขปัญหาจากผลการดำเนินงานของคณะทำงานฯ ระดับพื้นที่ โดยนำผลการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และการตรวจสอบผู้ครอบครองที่เป็นผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้นๆ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2547 มาตรวจสอบร่วมกับราษฎร เพื่อจัดระเบียบการครอบครองที่ดิน และกำหนดให้เป็นเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์

	3.การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการพิจารณาอนุญาต เมื่อร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ..... และร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ..... ได้รับการพิจารณาเห็นชอบและมีผลใช้บังคับแล้ว โดยสามารถนำแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ มาจัดทำเป็นโครงการ/แผนงานเพื่อนำเสนอขออนุญาตใช้พื้นที่ได้ตามกฎหมายต่อไป
<u>กลุ่มที่ 5</u> ชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน - พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และพื้นที่	<u>1.กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</u> 1.1 ดำเนินการจัดทำเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลน พร้อมทั้งกับพื้นที่ดินส่วนที่อยู่ห่างจากทะเลไม่น้อยกว่า 100 เมตร และพื้นที่ที่อยู่ห่างจากริมคลองไม่น้อยกว่า 20 เมตร เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน 1.2 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดำเนินการกำหนดอัตราและเรียกเก็บค่าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนในกรณีต่างๆ 1.3 เสนอและรับฟังข้อคิดเห็นของคณะอนุกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาด <u>2.คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่</u> 2.1 จัดประชุมชี้แจงราษฎรในพื้นที่เป้าหมายให้ทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานให้มีความถูกต้องตรงกันก่อนจะมีการดำเนินการขั้นตอนต่อไป 2.2 สำรวจ ตรวจสอบและจัดทำแผนผัง การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง 2.3 จัดทำขอบเขต แผนผัง บริเวณที่ยังคงสภาพเป็นป่าชายเลน 3.<u>คณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลนที่มีการครอบครองทำประโยชน์</u> 3.1 จัดทำแผนบริหารจัดการและโครงการเพื่อการอนุญาต 3.2 รับฟังความคิดเห็นของคณะอนุกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาดและนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ 3.3 นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบและยกเว้นมติคณะรัฐมนตรี 3.4 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินการอนุญาตตามแผนบริหารจัดการพื้นที่และหลักเกณฑ์ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะอนุกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาด และคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ

วันที่ 22 มกราคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องผลการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ [เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....] [สรุปผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (วันจันทร์ที่ 21 มกราคม 2562)] ดังนี้

1. รับทราบผลการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... โดยไม่ขัดข้องกับการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

และมอบหมายให้ประธานกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติไปประสานงานกับคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

2. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณากำหนดมาตรการควบคุมดูแลมิให้เกิดการสวมสิทธิไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ เนื่องจากได้มีการเพิ่มประเภทที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีผลให้ไม้มีค่าที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวเป็นไม้ที่มิใช่ไม้หวงห้าม ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญ

4.3 นโยบายของรัฐในการควบคุมการใช้พื้นที่สูง

สาระสำคัญของหัวข้อนี้จะเป็นการทบทวนนโยบายแห่งรัฐในการควบคุมการใช้พื้นที่สูง ซึ่งครอบคลุมถึงกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติคณะรัฐมนตรี รวม 12 รายการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

นโยบายของรัฐในการควบคุมการใช้พื้นที่สูงนั้นปรากฏเป็นกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ มติคณะรัฐมนตรี สรุปได้ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
(2) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
(3) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562
(4) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
(5) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562
(6) พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551
(7) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535
(8) ประมวลกฎหมายที่ดิน
(9) ระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ 11
(10) ประกาศกระทรวงมหาดไทย
(11) มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ
(12) มติคณะรัฐมนตรีเรื่องนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 65 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2491 ในหมวด 5 การแผ้วถางป่า มาตรา 54 และ 55 บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 54ห้ามมิให้ผู้ใด ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 55 ผู้ใดครอบครองป่าที่ได้ถูกแผ้วถางโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งมาตราก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้แผ้วถางป่านั้น”

4.3.2 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 46ก มาตรา 4 ได้บัญญัติการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัดไว้ดังนี้

"มาตรา 14 ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

(1) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตรี กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา19 หรือมาตรา 20

(2) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้"

ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 46ก มาตรา 4 ได้บัญญัติการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด ไว้ดังนี้

"มาตรา 4 ให้ ยกเลิกความในมาตรา 10 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 10 ในจังหวัดใดที่มีป่าสงวนแห่งชาติ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด" ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ อัยการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนเทศบาลแห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่จำนวนหนึ่งคน และผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่จำนวนสามคน เป็นกรรมการ

ในจังหวัดใดที่มีพื้นที่ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้มีผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และจังหวัดใดที่มีพื้นที่ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้มีผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

ให้ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกผู้แทนเทศบาลและผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 11 คณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดมาตรการในการควบคุมดูแล และการส่งเสริมการปลูกป่า รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับแนวทางที่อธิบดีกำหนดทั้งนี้แนวทางดังกล่าวต้องกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ด้วย

(2) ควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา 8 และมาตรา 9

(3) ดำเนินการสอบสวนและวินิจฉัยคำร้องตามมาตรา 13

(4) มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนตามมาตรา 13

(5) มีหนังสือเรียกเจ้าพนักงานปกครองแห่งท้องที่หรือเจ้าพนักงานอื่นที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดมาตรการตาม (1)

(6) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่มอบหมาย"

นอกจากคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัดดังกล่าวแล้ว ยังมีการแต่งตั้ง "คณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ" ตามบทบัญญัติมาตรา 13/2 และมาตรา 13/8 ดังนี้

"มาตรา 13/2 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ" ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนสี่คน เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 13/8 คณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะมาตรการและแนวทางในการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติต่อรัฐมนตรี

(2) พิจารณาให้ความเห็นชอบให้ใช้พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามมาตรา -13/1 มาตรา 16 และมาตรา 20

(3) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการใช้พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ การขออนุญาตและการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่าหรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม

(4) เสนอแนะการกำหนดค่าตอบแทนการอนุญาตตามมาตรา 20 ต่อรัฐมนตรี

(5) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่มอบหมาย

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือดำเนินการอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

4.3.3 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71ก เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562 มาตรา 19 ได้บัญญัติไว้ ดังนี้

"มาตรา 19 ภายในอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม"

(2) เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด แร่ ปิโตรเลี่ยม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3) ล่อหรือนำสัตว์ป่าออกไปหรือกระทำให้เป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าด้วยประการใดๆ

(4) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ทะเล ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ

(5) ปิดกั้นหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก

(6) เข้าไปดำเนินกิจการใดๆ เพื่อหาประโยชน์

(7) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไป

(8) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

(9) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้

(10) กระทำให้หลักเขตหรือเครื่องหมายแสดงแนวเขต ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย สูญหาย หรือไร้ประโยชน์"

นอกจากนี้มาตรา 16 ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติไว้ดังนี้

"มาตรา 16 คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติ

(2) เสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นอุทยานแห่งชาติ การขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

(3) พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติ รวมทั้งการขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

(4) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย"

4.3.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 136 ตอนที่ 71ก เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562 มาตรา 53 มาตรา 54 และมาตรา 55 ได้บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดซึ่งต้องไปปฏิบัติการตามหน้าที่

ผู้ใดรับอนุญาตให้เข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนดและคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติโดยชอบด้วยกฎหมาย

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา 54 ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่า เก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า หรือล่อหรือนำสัตว์ป่าออกไป เว้นแต่จะกระทำเพื่อการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา 55 ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) กระทำให้หลักเขต ป้าย เครื่องหมายแสดงแนวเขต หรือเครื่องหมายอื่นซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย สูญหาย หรือไร้ประโยชน์

(2) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือทำด้วยประการใดให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิม

(3) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ

(4) ปิดกั้นหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก

(5) เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลี่ยม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ

(6) ปลูกต้นไม้หรือพฤกษชาติอื่นๆ หรือนำหรือปล่อยสัตว์ทุกชนิดเข้าไป

เพื่อประโยชน์ในการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ การถ่ายทำภาพยนตร์ วีดีทัศน์หรือสารคดี การถ่ายภาพ การศึกษาธรรมชาติ การบำรุงรักษาโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน หรือเพื่อความมั่นคงทางพลังงาน พนักงานเจ้าหน้าที่อาจอนุญาตให้บุคคลกระทำการตาม (4) (5) หรือ (6) ได้ภายในบริเวณพื้นที่ที่กำหนด ทั้งนี้ การกระทำนั้นต้องอยู่ในความควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่รบกวนการดำรงชีวิตตามธรรมชาติของสัตว์ป่าเกินสมควร และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตและการอนุญาต และการควบคุมดูแลตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ”

นอกจากนี้มาตรา 45 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ไว้ดังนี้

“ มาตรา 45 คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และการขยายหรือการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

(2) เสนอแนะนโยบายและมาตรการที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองและดูแลรักษาสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าและพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่า

(3) ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการการอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

(4) กำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อการอนุรักษ์และเพาะพันธุ์สัตว์ป่า การค้าสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า และการประกอบกิจการสวนสัตว์

(5) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(6) ให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับสัตว์ป่า และปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

(7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของคณะกรรมการ”

4.3.5 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 136 ตอนที่ 71 ก เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562

มาตรา 4 ได้บัญญัติคำจำกัดความ “ป่าชุมชน” และ “เขตอนุรักษ์ไว้ดังนี้ ”

“ป่าชุมชน หมายความว่า ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐนอกเขตป่าอนุรักษ์ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืนตามพระราชบัญญัตินี้

เขตป่าอนุรักษ์ หมายความว่า เขตอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า หรือเขตพื้นที่อื่นใดที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ หรือคุณค่าอื่นอันควรแก่การอนุรักษ์หรือรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากความหมายดังกล่าว ป่าชุมชนจึงไม่สามารถจัดตั้งในพื้นที่สูงที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าได้

นอกจากนี้การควบคุม กำกับดูแล “ป่าชุมชน” มีคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน และคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 16 และมาตรา 26 ดังนี้

“มาตรา 16 คณะกรรรมการนโยบายมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนป่าชุมชนและเครือข่ายป่าชุมชน หรือพิจาณาให้ความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าชุมชนตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

(2) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการทางการเงิน การคลัง หรือมาตรการอื่น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(3) เสนอแนะในการตรวจพระราชกฤษฎีกาและการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(4) กำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ

(5) ให้ความเห็นชอบบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ ผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคม และผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดต่างๆ ตามที่กรมป่าไม้เสนอเพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

(6) จัดทำรายงานและผลการดำเนินงานป่าชุมชนทั่วประเทศพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม การอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในป่าชุมชน หรือการสนับสนุนการจัดการป่าชุมชน

(7) พิจารณาอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการขอจัดตั้งหรือเพิกถอนป่าชุมชน

(8) พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่สั่งการตามมาตรา 74 และพิจารณาการนำเสนอของอธิบดีตามมาตรา 76

(9) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการนโยบาย

ในการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนป่าชุมชนและเครือข่ายป่าชุมชนตาม (1) และการเสนอแนะในการตรวจพระราชกฤษฎีกาและการออกกฎกระทรวงตาม (3) ให้คณะกรรมการนโยบายรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาเสนอความเห็นและเสนอแนะด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด”

“มาตรา 26 คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาเกี่ยวกับการขอจัดตั้งป่าชุมชน การขยายเขตป่าชุมชน หรือ การเพิกถอนป่าชุมชนไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

(2) ขยายระยะเวลาในการพิจารณาคำของจัดตั้งป่าชุมชนตามหมวด 4 การจัดตั้งป่าชุมชน

(3) มีมติให้กรรมการจัดการป่าชุมชนพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคสาม

(4) แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนตามมาตรา 27 และมาตรา 30

(5) พิจารณาอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชน พิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และพิจารณาอนุญาตตามมาตรา 50 วรรคสอง มาตรา 52 มาตรา 63 (4) และมาตรา 66

(6) ให้คำแนะนำปรึกษาและความช่วยเหลือด้านต่างๆ ต่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนในการจัดการป่าชุมชน

(7) ควบคุมดูแลการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ระเบียบของคณะกรรมการนโยบาย ข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และแผนจัดการป่าชุมชน

(8) ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดรวมทั้งจัดทำรายงานเสนอกรรมการนโยบายอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด

(9) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการนโยบายมอบหมาย”

การบริหารจัดการป่าชุมชนนั้นต้องมีการจัดทำ “แผนการจัดการป่าชุมชน” ซึ่งมีการบังคับใช้เป็นเวลา 5 ปี

4.3.6 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 27ก ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551 มาตรา 13 บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา 13 ในกรณีที่ปรากฏว่าบริเวณพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน หรือเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม อันเกิดจากการกระทำของผู้เข้าไปครอบครองทำประโยชน์ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวโดยไม่เหมาะสม หรืออาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ หากปล่อยไว้ไม่ดำเนินการจะเกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างรุนแรงจนถึงขั้นเกิดดินถล่มสร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ”

4.3.7 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 37 ลงวันที่ 4 เมษายน 2535 มาตรา 43 บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 43 ในกรณีที่ปรากฏว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ได้โดยง่ายหรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม”

4.3.8 ประมวลกฎหมายที่ดิน

ประมวลกฎหมายที่ดิน ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 71 ตอนที่ 78 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2497 มาตรา 9 บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 9 ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการเหมืองแร่และการป่าไม้ ที่ดินของรัฐนั้นถ้ามิได้มีสิทธิครอบครอง หรือมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใด

(1) เข้าไปยึดถือ ครอบครอง รวมตลอดถึงการก่อสร้างหรือเผาป่า

(2) ทำด้วยประการใด ให้เป็นการทำลาย หรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่หิน ที่กรวดหรือที่ทราย ในบริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้ามในราชกิจจานุเบกษา หรือ

(3) ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดิน”

4.3.9 ระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ

คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติได้ออกระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2530)ว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2530 โดยกำหนดไว้ดังนี้

"ข้อ 5 ก่อนเสนอโครงการการจัดที่ดินแปลงใดที่ดินแปลงนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาการใช้ที่ดินให้สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรการการใช้ที่ดินของการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำประเทศตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี รวมทั้งได้รับการสำรวจความเหมาะสมของดินและวางแผนการใช้ที่ดินจากกรมพัฒนาที่ดินก่อน"

4.3.10 ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ในปี พ.ศ. 2499 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 27 มีนาคม 2499 เรื่อง กำหนดเขตหวงห้ามที่เขาหรือภูเขา ตามความในมาตรา 9 (2) แห่งประมวลกฎหมายที่ดินไว้ว่า *"บริเวณที่ภูเขาหรือที่เขาและปริมณฑลรอบภูเขาหรือเขา 40 เมตรทุกแห่ง ทุกจังหวัด เป็นเขตหวงห้ามมิให้บุคคลทำด้วยประการใดให้เป็นการทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่หิน ที่กรวด หรือที่ทราย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"*

ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2523 ยกเลิกประกาศฉบับวันที่ 27 มีนาคม 2499 โดยมีสาระสำคัญกำหนดขึ้นใหม่ ดังนี้

"ให้บริเวณดังต่อไปนี้ ทุกแห่ง ทุกจังหวัด เป็นบริเวณที่หวงห้าม ห้ามมิให้บุคคลใดทำด้วยประการใด ให้เป็นการทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่หิน ที่กรวด หรือที่ทราย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(1) บริเวณที่เขาหรือภูเขา และปริมณฑลรอบที่เขาหรือภูเขา 40 เมตร"

4.3.11 มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติดำเนินการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทยเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2525

การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำคือการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยประสานหลักของการวางแผนการใช้ที่ดินเข้ากับความสัมพันธ์ระหว่างกันของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่รวมกับศักยภาพของพื้นที่ในด้านอุทกวิทยาที่สัมพันธ์ต่อการเป็นต้นน้ำลำธาร และรวมไปถึงลักษณะแนวโน้มของการก่อเกิดปัญหาและมลภาวะของสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นหากมีการนำทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำไปใช้หรือมีการพัฒนาพื้นที่

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำแต่ละชั้นมีลักษณะดังนี้:-

(1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำที่ควรจะต้องสงวนรักษาไว้เป็นต้นน้ำลำธารโดยเฉพาะ

(2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งมีคุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำลำธารในระดับรองลงมา และสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อกิจการที่สำคัญ เช่น การทำไม้และเหมืองแร่ เป็นต้น ซึ่งมีองค์ประกอบร่วมกันดังนี้

(3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งกิจกรรมทำไม้ เหมืองแร่ และเพื่อปลูกพืชกสิกรรมประเภทไม้ยืนต้น

(4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำที่สภาพป่าได้ถูกแผ้วถางเป็นที่ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการพืชไร่เป็นส่วนมาก

(5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งเป็นที่ราบหรือลุ่มหรือเนินลาดเอียงเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่ได้ถูกบุกรุกแผ้วถาง เพื่อใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะทำนา และกิจกรรมอื่น

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคต่างๆ ดังนี้ :-

ลุ่มน้ำ	ปิง – วัง	วันที่ 28 พฤษภาคม 2528
ลุ่มน้ำ	ยม – น่าน	วันที่ 21 ตุลาคม 2529
ลุ่มน้ำ	มูล – ชี	วันที่ 12 กรกฎาคม 2531
ลุ่มน้ำ	ภาคใต้	วันที่ 7 พฤศจิกายน 2532
ลุ่มน้ำ	ภาคตะวันออก	วันที่ 19 พฤศจิกายน 2534

ผลการดำเนินงานกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำต่างๆ มีรายละเอียดในตารางที่ 4-1

ต่อมาเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2528 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดชั้นของป่าไม้ต้นน้ำลำธารและการทำเหมืองในพื้นที่ป่าปิดเห็นชอบด้วยตามมติของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้ง 3 ข้อ คือ เห็นชอบหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและให้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำอื่นๆ เห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ และให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบ ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมจัดทำแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะมาตรการ การใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ สำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A ไม่มีการใช้พื้นที่ในทุกกรณีโดยเด็ดขาดส่วนราชการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1B ถ้ามีความจำเป็นต้องอนุญาตให้ประทานบัตรหรือต่ออายุประทานบัตรการทำเหมืองแร่ ให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาเสนอ คณะรัฐมนตรีอนุมัติเป็นรายๆ ไป

ตารางที่ 4-1 เนื้อที่ชั้นคุณภาพต่างๆ ของลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ลุ่มน้ำมูล – ชี ลุ่มน้ำภาคใต้ ลุ่มน้ำภาคตะวันออก ลุ่มน้ำภาคตะวันตก ภาคกลาง ลุ่มน้ำป่าสักและลุ่มน้ำชายแดน

พื้นที่ลุ่มน้ำ	1A [1/] ตร.กม	1AR [2/] ตร.กม	1B [3/] ตร.กม	1BR [4/] ตร.กม	2 ตร.กม	3 ตร.กม	4 ตร.กม	5 ตร.กม	อ่างเก็บน้ำ ตร.กม	รวม [5/] ตร.กม
ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน (ปิง วัง ยม น่าน)	27,411.04	-	1,197.33	-	16,317.56	11,379.92	10,235.57	38,982.04	434.43	105,958.25
ลุ่มน้ำมูล – ชี	6,306.69	-	615.29	-	1,928.69	2,839.78	25,285.91	78,354.36	2,992.60	118,324.32
ลุ่มน้ำภาคใต้	10,154.72	1,328.87	714.36	683.64	8,641.50	7,942.50	12,858.55	34,189.61	299.57	76,813.32
ลุ่มน้ำภาคตะวันออก	2,306.86	-	90.82	-	1,874.55	2,997.11	8,907.76	20,129.65	21.80	36,238.55
ลุ่มน้ำภาคตะวันตก ภาคกลาง และลุ่มน้ำป่าสัก	17,905.17	-	970.32	-	6,728.17	7,048.56	9,922.90	47,957.66	1,006.94	91,539.72
ลุ่มน้ำชายแดน										
- ภาคเหนือ	16,249.28	-	2,317.48	-	5,203.32	4,105.12	2,071.60	6,029.21	19.58	36,995.59
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,800.71	-	1,037.42	-	2,074.82	2,907.78	10,751.40	25,841.09	679.04	47,115.27
รวมทั้งประเทศ	**84,134.83**	**1,328.87**	**6,943.02**	**683.64**	**42,768.62**	**39,283.77**	**81,033.69**	**251,483.62**	**5,434.96**	**513,115.02**

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2535)

หมายเหตุ

1/ 1A หมายถึง พื้นที่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1 ซึ่งเป็นป่าธรรมชาติ

2/ 1AR หมายถึง พื้นที่ในชั้น 1 Aซึ่งเป็นป่าธรรมชาตินั้นได้กลายเป็นสวนยางแล้ว

3/ 1B หมายถึง พื้นที่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1 ซึ่งไม่เป็นป่าธรรมชาติปกคลุม

4/ 1BR หมายถึง พื้นที่ในชั้น 1 B ซึ่งมีสวนยางปรากฏอยู่

5/ พื้นที่ของประเทศไทยโดยประมาณ 513,115.02 ตร.กม

4.3.12 นโยบายป่าไม้แห่งชาติ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2528 โดยกำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของเนื้อที่ประเทศ ลดลงจากที่เคยกำหนดไว้เดิมร้อยละ 50 ในปี พ.ศ 2504 ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ

1. ป่าเพื่อการอนุรักษ์ กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายากและป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดินตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษาการวิจัย และนันทนาการของประชาชนในอัตราร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ

2. ป่าเพื่อเศรษฐกิจ กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่าเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจในอัตราร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ

เป้าหมายร้อยละ 40 นี้ตรงกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ที่ระบุไว้ว่า

1. ให้กรมที่ดิน กรมป่าไม้ และกรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องดำเนินการจำแนกที่ดินทั่วประเทศ เพื่อให้มีเขตสงวนในชั้นต้นนี้ประมาณ 250,000 ตารางกิโลเมตร หรือ 156 ล้านไร่ เวลานี้มีเขตที่เป็นป่าอยู่ 187 ล้านไร่ ผลของการจำแนกประเภทที่ดินจะทำให้มีเนื้อที่จัดสรรให้เกษตรกรได้เพิ่มขึ้นประมาณ 30 ล้านไร่ ในหกปีข้างหน้าควรจะดำเนินการจำแนกประเภทที่ดินให้สำเร็จบริบูรณ์ได้

2. สงวนป่าไม้ไว้เป็นสมบัติของชาติ เป็นเนื้อที่ 156 ล้านไร่ หรือประมาณ 250,000 ตารางกิโลเมตร ต่อไปเมื่อมีพลเมืองเพิ่มขึ้นก็อาจลดลงได้เหลือ 125 ล้านไร่หรือประมาณ 200,000 ตารางกิโลเมตร แยกเป็นป่าต้นน้ำลำธาร 100,000 ตารางกิโลเมตร ในหกปีข้างหน้าจะกำหนดงบประมาณให้กรมป่าไม้ สำหรับบำรุงรักษาป่า คุ้มครองสงวนป่าและปลูกป่าเป็นจำนวนที่พอเพียงแก่การปรับปรุงการดำเนินงานให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย

นอกจากนี้สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ยังสอดคล้องกับนโยบายที่ดินตามมติคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติคราวประชุมครั้งที่ 5/2525 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2525 ที่กำหนดพื้นที่ป่าไม้ไว้ร้อยละ 40 เช่นเดียวกัน (กรมที่ดิน, 2536)

4.4 นโยบายของรัฐในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้[1)]

นโยบายของรัฐในกรณีนี้เป็นไปตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

(2) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

(3) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 มิถุนายน 2541

(4) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 กันยายน 2541

(5) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 พฤศจิกายน 2561

โดยมีรายละเอียดดังนี้

[1)] มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้มีจำนวนมาก โปรดดูใน โสภณ ชมชาญ และคณะ (2561) มติทบทวนในข้อนี้นำมาเฉพาะที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2562)

4.4.1 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้มีการช่วยเหลือประชาชนที่ทำกินอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ตามบทบัญญัติมาตรา 63 ดังนี้

มาตรา 63 ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสองต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ภายใต้กรอบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 โดยต้องจัดให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศ หรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้าย พระราชกฤษฎีกา และมีระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกินยี่สิบปี และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินโครงการ

ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไปทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลี่ยม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือนำหรือปล่อยสัตว์ ในเขตพื้นที่โครงการตามพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นตามมาตรานี้ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

4.4.2 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ช่วยเหลือประชาชนที่ทำกินอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามความในบทบัญญัติมาตรา 121 ดังนี้

มาตรา 121 ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแต่ละแห่งให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้นเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสองต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 โดยต้องจัดให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาและมีระยะเวลาบังคับใช้คราวละไม่เกินยี่สิบปี และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษาสัตว์ป่าทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกินและมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินโครงการ

ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลง สภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งสัตว์ป่า ไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลี่ยม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ หรือนำหรือปล่อยสัตว์ในเขตพื้นที่โครงการตามพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นตามมาตรานี้ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

4.4.3 มติคณะรัฐมนตรี เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ วันที่ 30 มิถุนายน 2541

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ดังนี้

1. คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติได้พิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้แล้ว มีความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการพิสูจน์การครอบครองที่ดินของราษฎรให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักร่วมกับหลักฐานอื่น และการกำหนดมาตรการการอยู่อาศัยในพื้นที่ป่าไม้ไม่ให้ขยายพื้นที่เพิ่มเติม มติคณะกรรมการฯ โดยสรุป ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมป่าไม้) พิจารณาปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ โดยเฉพาะมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 17 เมษายน 2540 วันที่ 22 เมษายน 2540 และวันที่ 29 เมษายน 2540 โดยให้ใช้แนวทางมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 22 เมษายน 2540 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ในภาพรวมทั้งประเทศเป็นฐานในการปรับปรุงและนำความเห็นของคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติไปประกอบการพิจารณาด้วย

2. คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติได้ประชุมเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2541 เกี่ยวกับเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ มีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดยมีมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้

โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ เพื่อเป็นการสงวนคุ้มครองป้องกันพื้นที่ป่าไม้ของชาติที่เหลืออยู่ไว้ให้ได้ จึงกำหนดมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าไม้ เป็น 2 ด้าน คือ

1. <u>ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้</u>

1.1 ป่าสงวนแห่งชาติ

1) <u>พื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร และพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจที่เสื่อมสภาพ</u> กรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ดังกล่าวให้ ส.ป.ก. นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามนโยบายรัฐบาล เมื่อปี พ.ศ. 2536 แล้วดังนั้นเพื่อให้นโยบายการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลสัมฤทธิ์ผล จึงให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้กรมป่าไม้ และ ส.ป.ก. ปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติกลับคืนกรมป่าไม้ เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2538 โดยเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกป่าโดยเร็ว

(2) พื้นที่ที่ไม่สมควรนำไปปฏิรูปที่ดิน ให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามหน้าที่และความรับผิดชอบ และเพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างเป็นรูปธรรม ให้กรมป่าไม้พิจารณาตามความเหมาะสมจัดการพื้นที่ที่มีสภาพป่าแปลงเล็ก แปลงน้อย ในพื้นที่ราบและมิใช่เป็นพื้นที่ที่ควรสงวนรักษาไว้เพื่อคุ้มครองระบบนิเวศ และสภาพแปลงดังกล่าวจะต้องไม่ติดกับป่าผืนใหญ่ โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท้องที่และ ส.ป.ก. กรณีนี้ให้พิจารณาจัดทำเป็นพื้นที่ทดลองจัดการเป็นบางแห่งก่อน

(3) ให้ ส.ป.ก. นำผลการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไปเร่งรัดกำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน เมื่อมีเขตปฏิรูปที่ดินแล้วให้ ส.ป.ก. เร่งรัดดำเนินการต่อไป และให้กำหนดเป็นเงื่อนไขการใช้ที่ดิน ส.ป.ก. ให้ราษฎรปลูกไม้ผลและ/หรือไม้ยืนต้นอย่างน้อยร้อยละ 20 ของเนื้อที่ที่ได้รับ กรณีเป็นที่ดินที่ติดกับเขตป่าไม้จะต้องปลูกไม้ผลและ/หรือไม้ยืนต้นเป็นแนวกันชน และให้นำเอาวิธีการจัดรูปแปลงที่ดินให้มีขนาดเหมาะสมเพื่อใช้แก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินอยู่อาศัย/ทำกินของราษฎรในเขตป่าไม้ด้วย

2) <u>พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม</u> ตามผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 ซึ่งกำหนดไว้ว่าเมื่อดำเนินการในพื้นที่ให้กรมป่าไม้ปรับแนวเขตได้ตามสภาพข้อเท็จจริงและความเหมาะสมในภูมิประเทศ ผลจากการปรับแนวเขตให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) บริเวณพื้นที่ที่ปรับออกเป็นพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ หากมีราษฎรอยู่อาศัย/ทำกิน ให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม

(2) พื้นที่ที่ผ่านการตรวจสอบและมีความเหมาะสมที่จะกำหนดไว้เป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ ให้กรมป่าไม้กำหนดเป็นป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ให้กรมป่าไม้จัดทำแนวเขตที่ชัดเจน และป้องกันดูแลคุ้มครองอย่างเข้มงวด ไม่ให้ราษฎรบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองอยู่อาศัยทำกิน หากมีการบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด

1.2 ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี (พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1, ชั้นที่ 2 และเขตอนุรักษ์ป่าชายเลน)

เนื่องจากเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้กำหนดขึ้น เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าหายาก เพื่อการป้องกันภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัยและการพังทลายของดิน รวมตลอดถึงเพื่อประโยชน์ด้านการศึกษา วิจัย นันทนาการของประชาชนและความมั่นคงของชาติ ดังนี้

1) ยืนยันนโยบายของรัฐที่จะไม่นำพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรีไปดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2) ให้กรมป่าไม้สำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจน และขึ้นทะเบียนผู้ครอบครอง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3) ให้กรมป่าไม้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองที่ดินของราษฎร โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร (หากไม่มีให้ใช้ภาพถ่ายดาวเทียม) ซึ่งถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก ตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์ต่อเนื่องมาก่อนวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก และต้องพิจารณาร่วมกับพยานหลักฐานอื่น ซึ่งแสดงว่าได้มีการครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องมาก่อนวันสงวนหวงห้ามนั้นๆ ด้วย

4) กรณีผลการตรวจพิสูจน์พบว่า ราษฎรอยู่อาศัย/ทำกินมาก่อน ให้กรมป่าไม้จัดทำขอบเขตบริเวณที่อยู่อาศัย/ทำกินให้ชัดเจน ห้ามขยายพื้นที่เพิ่มเติมโดยเด็ดขาด และดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้ราษฎรอยู่อาศัย/ทำกิน ตามความจำเป็นเพื่อการครองชีพ แต่ถ้าเป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ พื้นที่ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ให้พิจารณาดำเนินการช่วยเหลือราษฎรตามความเหมาะสมเพื่อให้หาที่อยู่อาศัย/ทำกินแห่งใหม่ หรือดำเนินการเคลื่อนย้ายราษฎรออกมาจากบริเวณนั้นไปอยู่อาศัย/ทำกินในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยในพื้นที่รองรับให้มีการสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งพิจารณารับรองสิทธิในที่ดินตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ที่ราษฎรได้เคลื่อนย้ายออกไปแล้วให้ทำการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าต่อไป

5) กรณีผลการตรวจพิสูจน์พบว่า ราษฎรอยู่อาศัย/ทำกินหลังวันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก ให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้เคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น แล้วทำการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมการเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ให้เตรียมแผนการรองรับในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยสนับสนุนด้านสาธารณูปโภค การพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งการพิจารณารับรองสิทธิในที่ดินตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) หากยังไม่สามารถเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ได้ทันที ให้ดำเนินการควบคุมขอบเขตพื้นที่มิให้ขยายเพิ่มเติมโดยเด็ดขาด และในระหว่างรอการเคลื่อนย้ายให้จัดระเบียบที่อยู่อาศัย/ทำกินให้เพียงพอกับการดำรงชีพ

6) การดำเนินการตาม 4) และ 5) จะต้องกำหนดเงื่อนไขการใช้พื้นที่ให้เป็นไปในรูปแบบของการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และ/หรือสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

7) ให้ทุกส่วนราชการที่ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูง ทำการพัฒนาเฉพาะความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพ

1.3 พื้นที่อื่นๆ ที่สงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อกิจการป่าไม้

กรณีที่มีราษฎรร้องเรียนเสนอปัญหาให้จังหวัดดำเนินการตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยให้มีทั้งฝ่ายราชการและราษฎรฝ่ายละเท่าๆ กัน การตรวจสอบข้อเท็จจริงให้พิสูจน์การอยู่อาศัยครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ให้ชัดเจนว่ามีมาก่อนหรือไม่ ราษฎรเดือดร้อนอย่างไร เคยได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการมาแล้วหรือไม่ แล้วเสนอมาตรการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาตามมาตรการและแนวทางของแต่ละพื้นที่ที่เป็นปัญหา ทั้งนี้ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ความเป็นธรรมกับราษฎรให้มากที่สุด

2 <u>ด้านการป้องกันพื้นที่ป่าไม้ และอื่น ๆ</u>

2.1 ถ้ามีการกระทำการใดๆ อันเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่และ/หรือขยายพื้นที่อยู่อาศัย/ทำกินเพิ่มเติม หรือเป็นการทำลาย หรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาป่าและ/หรือสิ่งแวดล้อม ให้ดำเนินการตามกฎหมายโดยเฉียบขาด และเพื่อป้องกันมิให้มีการยึดถือครอบครองพื้นที่ ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่สั่งให้ผู้กระทำผิดออกจากพื้นที่ ทำลาย รื้อถอน และ/หรือดำเนินการอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 ให้คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติกำกับดูแลให้หน่วยงานหรือคณะกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ประสานการปฏิบัติกันอย่างสอดคล้องและมีเอกภาพ เพื่อความมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

2.3 ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย โดยจัดให้องค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น อบต. หรือสภาตำบล และชุมชนเข้ามาร่วมดูแลรักษาสภาพป่าไม้มิให้มีการบุกรุก ทำลาย หรือกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนต่อการรักษาป่าและ/หรือสิ่งแวดล้อม

2.4 ให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย แผนงาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการป้องกันพื้นที่ 2) ด้านการควบคุมพื้นที่ 3) ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านการติดตาม ประเมินผลและระบบข้อมูล โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการจัดการฯ อันจะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้เป็นไปอย่างเป็นระบบ ยั่งยืน และเกิดความชัดเจนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

2.5 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินที่ออกโดยมิชอบในพื้นที่ป่าไม้ ให้แล้วเสร็จเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

2.6 ให้สำนักงบประมาณพิจารณาสนับสนุนงบประมาณแผ่นดินให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาในแต่ละประเภทพื้นที่ รวมถึงการดำเนินการแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในระดับพื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยให้เสนอขอตั้งงบประมาณเป็นปีๆ ไป

4.4.4 มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์การขอผ่อนผันการดำเนินการตามข้อสังเกตตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 เรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ กรณีการตั้งชุมชนสถานที่ราชการ และการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 เอ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2541 ตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้เสนอ ดังนี้

1. เห็นควรให้ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและข้อเสนอแนะมาตรการการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เอ ที่กำหนดไว้ว่า “ไม่ให้มีการใช้พื้นที่ในทุกกรณี ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารอย่างแท้จริง” ยกเว้น กรณีที่สามารถพิสูจน์โดยใช้ภาพถ่ายอากาศในแต่

ละช่วงเวลาของแต่ละพื้นที่ และเอกสารหลักฐานข้อเท็จจริงต่างๆ ประกอบได้ว่าชุมชนหรือราษฎรได้ครอบครองพื้นที่ดังกล่าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเห็นชอบกับหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรการการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เอ ที่ได้รับการผ่อนผันให้ชุมชนหรือราษฎรอยู่อาศัยและ/หรือใช้ประโยชน์พื้นที่ได้ภายหลังการพิสูจน์สิทธิการครอบครองพื้นที่ ดังกล่าวแล้ว

2. เห็นควรให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักเพื่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดพื้นที่ที่ควรได้รับการผ่อนผัน โดยให้นำหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรการตามข้อ 1 ไปประกอบการพิจารณาในการดำเนินงาน

3. ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ นำผลการดำเนินงานกำหนดพื้นที่ที่ควรได้รับการผ่อนผันตามข้อ 2 เสนอคณะอนุกรรมการกำหนดเขตที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของชุมชนบนพื้นที่สูงและคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง (นอส.) ซึ่งมานายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ พิจารณาต่อไป

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2541 ลงมติเห็นชอบมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การผ่อนผันการดำเนินการตามข้อสังเกตตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 เรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ กรณีการตั้งชุมชน สถานที่ราชการ และการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 เอ ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเสนอ ทั้ง 3 ข้อ โดยหลักเกณฑ์การกำหนดพื้นที่ที่ควรได้รับการผ่อนผันให้มีการอยู่อาศัยและ/หรือใช้พื้นที่ได้นั้น ในการพิสูจน์ว่าชุมชนหรือหมู่บ้านได้ครอบครองเป็นการถาวรหรือได้จัดตั้งขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมายให้เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ด้วยว่าต้องเป็นกรณีที่สามารถพิสูจน์โดยใช้ภาพถ่ายในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละพื้นที่ และเอกสารหลักฐานข้อเท็จจริงต่างๆ ประกอบได้ว่าชุมชนหรือราษฎรได้ครอบครองพื้นที่ดังกล่าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

4.4.5 มติคณะรัฐมนตรีเรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท)

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 ลงมติว่า

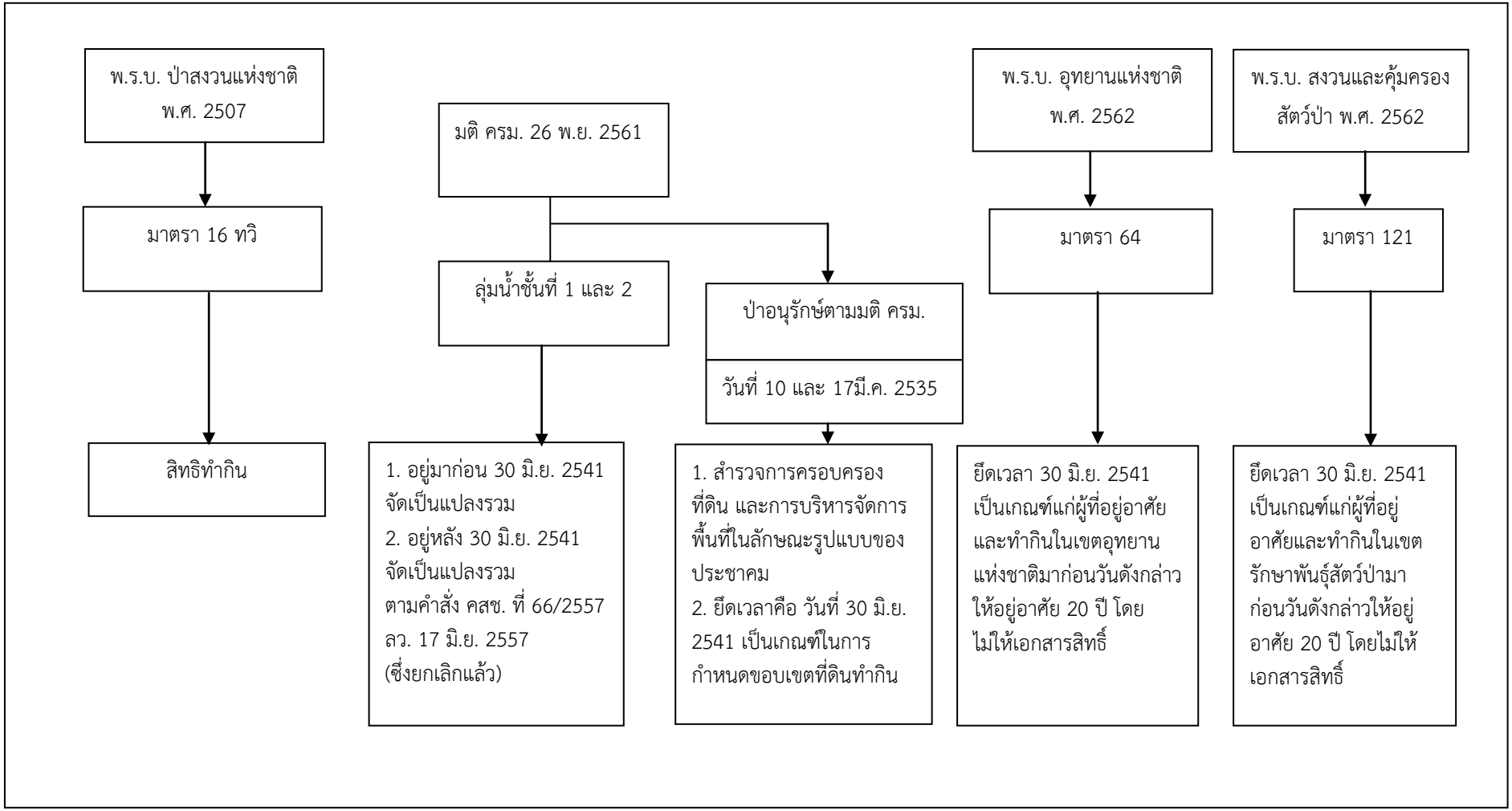
1. เห็นชอบในหลักการตามกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอและให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งข้อสังเกตของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย ทั้งนี้ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

2. ในการดำเนินการตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่ประชาชนทั่วไป ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน ถูกต้อง ตรงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจตนารมณ์ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการจัดสรรที่ดินของแต่ละกลุ่มพื้นที่ รวมทั้งการปฏิบัติตามข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสิทธิของผู้ได้รับจัดสรรที่ดิน เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งและข้อพิพาทในภายหลัง

3. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขการบุกรุกพื้นที่ป่าให้ชัดเจนและดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังเพื่อไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติมอีก

พื้นที่เป้าหมาย	กรอบมาตรการแก้ไขปัญหา
<u>กลุ่มที่ 1</u> ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 3,4 และ 5 <u>ก่อน</u> มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541	อนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)
<u>กลุ่มที่ 2</u> ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 3,4 และ 5 <u>หลัง</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557	อนุญาติให้อยู่อาศัยและทำกินแบบแปลงรวม โดยออกแบบการใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างชุมชน และหน่วยงานรัฐ โดยชุมชนต้องดูแลรักษาและใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ตามที่กำหนดร่วมกัน
<u>กลุ่มที่ 3</u> ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 และ 2 <u>- ก่อน</u> มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 <u>- หลัง</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557	1.จัดระเบียบการใช้ที่ดินทำกิน และรับรองการอยู่อาศัยทำกินในลักษณะแปลงรวม 2. กำกับควบคุมจัดการการใช้ที่ดินและป่าไม้ภายใต้การอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน ห้ามบุกรุกขยายพื้นที่ 3.ฟื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบการมีส่วนร่วม ส่งเสริมราษฎรปลูกป่า 3 อย่าง 4. ใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดการชะล้างพังทลาย วางแผนร่วมกับราษฎรและกรรมการหมู่บ้าน ประชาคม/ออกแบบ/คัดเลือกพันธุ์ไม้ตามแนวพระราชดำริปลูกป่า 3 อย่าง เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าโดยกรมป่าไม้จัดหาพันธุ์ไม้และให้ราษฎรเป็นผู้ดูแลต้นไม้ที่ปลูกและราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินในระหว่างแถวของต้นไม้ได้ โดยราษฎรจะได้รับประโยชน์ที่ดินในระหว่างแถวของต้นไม้ได้ โดยราษฎรจะได้รับประโยชน์จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไม้ที่ปลูกและพืชพื้นล่างด้วย
<u>กลุ่มที่ 4</u> ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ - <u>ก่อน</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 - <u>หลัง</u> มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541	แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ 1.<u>หลักการจัดการพื้นที่</u> เพื่อให้คงเจตนารมณ์ของการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ชุมชนที่จะได้รับการพิจารณาต้องเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่เดิม ไม่มีการจัดที่ดินให้แก่บุคคลภายนอกพื้นที่มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และเป็นการให้สิทธิทำกินมิให้เอกสารสิทธิ 2. <u>แนวทางการจัดการพื้นที่</u>ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก คือ การสำรวจการครอบครองที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อตกลงแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในรูปแบบของการประชาคมของชุมชน โดยมีคณะกรรมการ/คณะทำงาน ที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ดำเนินการ 2 ระดับ คือ 2.1 คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่ เพื่อร่วมกับชุมชนในการสำรวจและบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน 2.2 คณะกรรมการพิจารณาผลการสำรวจการครอบครองที่ดินระดับนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์หรือสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขาเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินการและแก้ไขปัญหาจากผลการดำเนินงานของคณะทำงานฯ ระดับพื้นที่ โดยนำผลการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และการตรวจสอบผู้ครอบครองที่เป็นผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกินซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิม นั้นๆ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2547 มาตรวจสอบร่วมกับราษฎร เพื่อจัดระเบียบการครอบครองที่ดิน และกำหนดให้เป็นเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ 3. การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการพิจารณาอนุญาต เมื่อร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ..... ได้รับการพิจารณาเห็นชอบและมีผลใช้บังคับแล้ว โดยสามารถนำแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์มาจัดทำเป็นโครงการ/แผนงานเพื่อนำเสนอขออนุญาตใช้พื้นที่ได้ตามกฎหมายต่อไป

พื้นที่เป้าหมาย	กรอบมาตรการแก้ไขปัญหา
<u>กลุ่มที่ 5</u> ชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน -พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และพื้นที่เกษตรกรรม - พื้นที่เมืองและสิ่งก่อสร้างถาวร	<u>1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</u> 1.1 ดำเนินการจัดทำเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลน พร้อมทั้งกับพื้นที่ดินส่วนที่อยู่ห่างจากทะเลไม่น้อยกว่า 100 เมตร และพื้นที่ที่อยู่ห่างจากริมคลองไม่น้อยกว่า 20 เมตร เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน 1.2 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดำเนินการกำหนดอัตราและเรียกเก็บค่าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนในกรณีต่างๆ 1.3 เสนอและรับฟังข้อคิดเห็นของคณะอนุกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาด <u>2. คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่</u> 2.1 จัดประชุมชี้แจงราษฎรในพื้นที่เป้าหมายให้ทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานให้มีความถูกต้องตรงกันก่อนจะมีการดำเนินการขั้นตอนต่อไป 2.2 สำรวจ ตรวจสอบและจัดทำแผนผัง การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง 2.3 จัดทำขอบเขต แผนผัง บริเวณที่ยังคงสภาพเป็นป่าชายเลน 3.<u>คณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลนที่มีการครอบครองทำประโยชน์</u> 3.1 จัดทำแผนบริหารจัดการและโครงการเพื่อการอนุญาต 3.2 รับฟังความคิดเห็นของคณะอนุกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาดและนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ 3.3 นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบและยกเว้นมติคณะรัฐมนตรี 3.4 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินการอนุญาตตามแผนบริหารจัดการพื้นที่และหลักเกณฑ์ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะอนุกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลน และป่าชายหาด และคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ

รูปที่ 4-1 นโยบายของรัฐในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้

4.5 นโยบายชาวเขา

สาระสำคัญในหัวข้อนี้จะเป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับนโยบายชาวเขารวม 4 เรื่อง คือ (1) ความหมายของชาวเขา ชนเผ่า หรือกลุ่มชาติพันธ์ (2) นโยบายชาวเขา (3) ประชากรชาวเขา และ (4) นโยบายการตั้งถิ่นฐานและการให้สัญชาติไทยแก่ประชากรชาวเขา โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.5.1 ความหมายของชาวเขา ชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธ์

มูลนิธิโครงการหลวง (2555: 1) ได้ให้ความหมายของ “ชาวเขา หรือ ชนเผ่า หรือกลุ่มชาติพันธุ์” ไว้ว่า *“หมายถึงกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หนึ่งๆ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีวิธีการดำเนินชีวิตอยู่กับธรรมชาติและมีความสัมพันธ์กับชนกลุ่มอื่น”*

ในส่วนของกรมประชาสงเคราะห์นั้น *“ชาวเขาหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีเชื้อชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่างกันไปจากคนไทยส่วนใหญ่ จำนวน 9 เผ่าหลัก ได้แก่ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก้อ กะเหรี่ยง ลัวะ ถิ่น ขมุ และมีกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน”* (กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2541: 3)

ในระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชายไทยภูเขา พ.ศ.2535 ได้ให้ คำจำกัดความ “ชาวไทยภูเขา”ไว้ดังนี้

“ชาวไทยภูเขา” หมายความว่า บุคคลดั้งเดิมซึ่งเป็นชาวเขาที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่สูงซึ่งเป็นป่าเขาในประเทศไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อ ตลอดจนวิถีทางการดำเนินชีวิตแตกต่างไปจากชาวไทยพื้นราบ ได้แก่ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก้อ กะเหรี่ยง ลัวะ ถิ่น ขมุ และมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับชาวเขาซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด”

ต่อมาในระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.2543 ได้ให้ความหมายของ “ชาวไทยภูเขา” ไว้ในระเบียบข้อ 6 ดังนี้

“ข้อ 6 ในระเบียบนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“ชาวไทยภูเขา” หมายความว่า กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยทำกินหรือบรรพชนอาศัยทำกินอยู่บนพื้นที่สูงในราชอาณาจักร ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และการดำเนินชีวิต ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบด้วย 9 ชาติพันธ์หลักคือ

(1) กะเหรี่ยง หรือซึ่งอาจเรียกว่า ปกาเกอะญอ (สกอว์) โพล่ง (โบว์) บะแก (บะเว)

(2) ม้ง หรือซึ่งอาจเรียกว่า แม้ว

(3) เมี่ยน หรือซึ่งอาจเรียกว่า เย้า, อิ้วเมี่ยน

(4) อาข่า หรือซึ่งอาจเรียกว่า อีก้อ

(5) ลาหู่ หรือซึ่งอาจเรียกว่า มูเซอ

(6) ลีซู หรือซึ่งอาจเรียกว่า ลีซอ

(7) ลัวะ หรือซึ่งอาจเรียกว่า ละเวือะ, ละว้า, ถิ่น, มัล, ปรัย

(8) ขมุ

(9) มลาบรี หรือซึ่งอาจเรียกว่า คนตองเหลืองและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับชาวไทยภูเขาซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดเพิ่มเติม”

“พื้นที่สูง” หมายความว่า พื้นที่ที่เป็นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่างๆ และชนกลุ่มน้อย หรือเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินที่มีความลาดชันโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 35 หรือมีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตรขึ้นไป ในจังหวัดต่างๆ 20 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน ประจวบคีรีขันธ์ พะเยา พิษณุโลก เพชรบุรี เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี เลย ลำปาง ลำพูน สุโขทัย สุพรรณบุรี อุทัยธานี และจังหวัดที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดเพิ่มเติมภายหลัง

“บุคคลบนพื้นที่สูง” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นชาวไทยภูเขา คนไทย หรือกลุ่มชนอื่นๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ซึ่งรัฐบาลไม่ได้มีนโยบายดูแลดำเนินการเป็นการเฉพาะ และให้หมายความรวมถึงบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพลงมาอาศัยอยู่บนพื้นราบด้วย

4.5.2 นโยบายชาวเขา

กรมประชาสงเคราะห์ (2534: 9) ได้อธิบายถึงนโยบายต่อชนกลุ่มน้อยในประเทศต่างๆ ทั่วโลกว่ามี 3 ลักษณะ คือ (1) นโยบายแยกกันอยู่หรือต่างคนต่างอยู่ (Seperation หรือ Segregation) นโยบายผสมกลมกลืน หรือกลืนชาติ (Assimilation) และนโยบายผสมผสาน หรือ บูรณาการ หรือ รวมพวก (Integration) สำหรับรัฐบาลไทยนั้นได้กำหนดให้ใช้นโยบายผสมผสานหรือรวมพวก

นโยบายชาวเขาในประเทศไทย เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ.2499 โดยกระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งที่ 653/2499 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2499 แต่งตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนไกลคมนาคม” ขึ้นโดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ และหัวหน้ากองนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์เป็นเลขานุการ ซึ่งมีหน้าที่ในการสงเคราะห์แก่ชาวเขาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ทั้งด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและอาหาร (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2528: 142-143)

ต่อมาเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2502 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องการสงเคราะห์ชาวเขาและป้องกันการปลูกฝิ่น โดยให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการสงเคราะห์ชาวเขา และแต่งตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา” โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์เป็นกรรมการและเลขาธิการ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) รับผิดชอบและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับชาวเขาทุกกรณี

(2) พิจารณาและอนุมัติโครงการต่างๆ เกี่ยวกับชาวเขา

(3) ให้ความเห็นชอบในการดำเนินการใดๆ ของกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยราชการอื่นใดตลอดจนหน่วยงานและองค์การต่างๆ ของรัฐหรือการทำงานที่เกี่ยวข้องกับชาวเขา หรือการดำเนินงานที่อาจมีผลกระทบกระเทือนถึงชาวเขาในทุกเรื่อง ทุกกรณี

(4) มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจได้ตามความจำเป็น (กรมประชาสงเคราะห์, 2525: 25-26)

ซึ่งต่อมาคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาชาวเขาไว้ 11 ประการ คือ

(1) จัดให้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชาวเขา เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการวางโครงการและการดำเนินการเกี่ยวกับชาวเขา

(2) ขยายการจัดที่ดินให้ชาวเขาทำกินและอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน ในบริเวณอันเหมาะสมที่ชาวเขาได้โค่นป่า และทำการเพาะปลูกพืชในปัจจุบัน และตามบริเวณที่ชาวเขาได้ละทิ้งไปโดยการจัดสรรที่ดินให้ตามกำลังแรงในครอบครัว เพื่อป้องกันมิให้ทำลายป่าต่อไป

(3) ส่งเสริมแนะนำให้ชาวเขามีความสนใจและหันมาทำการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์และผลิตสินค้าที่อยู่ในความต้องการของตลาดที่เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ เพื่อเลิกการปลูกฝิ่นอันเป็นผลเสียหายแก่เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ

(4) ส่งเสริมแนะนำให้ชาวเขามีความรู้และเกิดความสนใจในการเกษตรแบบถาวรเพื่อหยุดยั้งการทำไร่เลื่อนลอยอันเป็นการทำลายป่าการทำลายป่าและต้นน้ำลำธาร

(5) ให้ความสะดวกแก่ชาวเขาในการจำหน่ายผลผลิต และปรับปรุงการคมนาคมและการขนส่ง ตลอดจนการค้าบนเขาให้มีสภาพดีขึ้น

(6) ให้การรักษาพยาบาลแก่ชาวเขาที่เจ็บป่วย และส่งเสริมแนะนำในเรื่องการพัฒนาอนามัยในหมู่บ้านของตน

(7) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับชาวเขา ให้ชาวเขามีความรู้สึกรักและหวงแหนแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ และให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกับคนไทย

(8) ส่งเสริมแนะนำให้ชาวเขามีความรู้ในการป้องกันหมู่บ้านของตนเอง จากศัตรูภายนอกและเป็นกำลังสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงปลอดภัยทางชายแดนของประเทศ

(9) ส่งเสริมและสนับสนุนให้การศึกษาขั้นมูลฐานแก่เด็กและผู้ใหญ่ชาวเขา

(10) อำนวยความสะดวกในการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นให้แก่ชาวเขา

(11) ส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวเขามีการช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(กรมประชาสงเคราะห์, 2506: 12)

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 มิถุนายน 2502 กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งนิคมชาวเขาขึ้น 4 แห่ง คือ (1) ดอยมูเซอ จังหวัดตาก (2) ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (3) ดอยภูลมโล จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย และ (4) ม่อนแสนใจ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ 2503

ในปี พ.ศ. 2506 ได้มีการจัดตั้ง “กองสงเคราะห์ชาวเขา” ขึ้น รวมทั้งได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาแทนที่นิคมชาวเขา รวม 13 ศูนย์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2508 ได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์วิจัยชาวเขา” โดยเป็นโครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ในปี พ.ศ.2527 ได้ยกสถานะให้สูงขึ้น เป็น “สถาบันวิจัยชาวเขา”)

นโยบายชาวเขาที่ คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาได้กำหนดไว้ในปี พ.ศ. 2506 รวม 11 ประการ นั้นได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึง พ.ศ. 2512 คณะรัฐมนตรี ได้มีมติปรับเปลี่ยนนโยบายเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2512 โดยมีสาระสำคัญของนโยบายดังนี้

“ก. นโยบายระยะสั้น ได้แก่ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้าไปถึงชาวเขาที่เป็นจุดล่อแหลมให้ทั่วถึงโดยเร็วที่สุด โดยใช้วิธีการพัฒนาแผนนำ (Civic Action) เพื่อผูกพันจิตใจชาวเขาให้มีความนิยมในรัฐบาล และมีความจงรักภักดีต่อประเทศไทย ให้สามารถใช้ชาวเขาช่วยเป็นกำลังในการป้องกันและต่อต้านการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ต่อชาวเขาได้ทันท่วงที

ในบริเวณพื้นที่ซึ่งได้มีการปราบปรามผู้ก่อการร้าย โดยมีฝ่ายทหารออกปฏิบัติการให้หน่วยงานทุกฝ่ายทหารออกปฏิบัติการ ให้หน่วยงานทุกฝ่ายฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดของทหารในเขตนั้นเมื่อการปราบปรามเสร็จสิ้นลงแล้ว และฝ่ายทหาร ตำรวจ สามารถให้ความคุ้มครองได้แล้วให้หน่วยงานพลเรือนซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเข้าไปดำเนินการพัฒนาในบริเวณนั้นต่อไป

ในพื้นที่ซึ่งยังไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรง หรือยังไม่ได้ถูกแทรกซึมแต่มีแนวโน้มที่จะต้องรับดำเนินการในลักษณะป้องกัน ให้หน่วยงานพลเรือนที่รับผิดชอบซึ่งได้แก่กรมประชาสงเคราะห์จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเหล่านั้นให้ทั่วถึงเป็นการด่วนโดยให้ร่วมมือกันทุกฝ่าย

ข. นโยบายระยะยาว ได้แก่การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาให้อยู่อาศัยและทำมาหากินบนภูเขาเป็นหลักแหล่งแน่นอน เลิกปลูกฝิ่น ให้ปลูกพืชผลอื่นแทน เลิกการทำลายป่า และเป็นพลเมืองดีทำประโยชน์แก่ประเทศชาติเช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป โดยให้ดำเนินการตามโครงการ 5 ปี (2510-2514) ซึ่งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้กำหนดไว้แล้วโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาโดยการส่งเสริมอาชีพ การศึกษา การอนามัยและการเสริมสร้างความเจริญในชุมชนที่ชาวเขาอาศัยอยู่

(2) เพื่อป้องกันการทำลายป่าและต้นน้ำลำธารโดยการส่งเสริมให้ชาวเขาทำการเกษตรแบบถาวร

(3) เพื่อป้องกันการปลูกฝิ่น โดยการส่งเสริมให้ชาวเขาปลูกพืชอื่นหรือประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่าแทนการปลูกฝิ่น

(4) เพื่อรักษาความสงบปลอดภัยทางชายแดนภาคเหนือโดยการส่งเสริมให้ชาวเขาเกิดความเชื่อมั่น และเชื่อถือ รักใคร่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง มีความรักชาติไทย หวงแหนผืนแผ่นดินไทย และมีความจงรักภักดีต่อชาติไทยเพื่อจะได้เป็นกำลังอันสำคัญในการต่อต้านการแทรกซึมบ่อนทำลายของฝ่ายตรงข้าม”

ต่อมาเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2519 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องนโยบายชาวเขาอีกครั้งหนึ่ง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

“3.3.1 นโยบาย

(1) เนื่องจากชาวเขาในประเทศเป็นชนกลุ่มน้อยที่สามารถปรับตัวเข้ากับคนไทยและผสมผสานอยู่ร่วมกับคนไทยได้โดยสันติ จึงเห็นสมควรนำ “นโยบายการรวมพวก”(Integration Policy) มาใช้เป็นแนวในการดำเนินงานโดยเร่งรัดดำเนินการให้ชาวเขามีความสำนึกในการเป็นพลเมืองไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยและมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยให้สิทธิที่จะนับถือศาสนา และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมของตนได้ตามความปรารถนา

(2) การดำเนินงานกับชาวเขาตามนโยบายนี้ เพื่อที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพและสามารถช่วยตัวเองได้โดย

1) เพิ่มพูนรายได้และให้ชาวเขามีมาตรฐานความเป็นอยู่สูงขึ้น

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขาเป็นพลเมืองดี มีความสำคัญในความเป็นพลเมืองไทยและจงรักภักดีต่อประเทศไทย

3) ให้ชาวเขาสามารถและปรับปรุงตนเองและชุมชนได้

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น

5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขาทำการเกษตรแบบถาวรและอาชีพอื่นที่เหมาะสม

6) ส่งเสริมและหาทางให้ชาวเขาเลิกอพยพเคลื่อนย้ายถ่ายเทไปมา พยายามหาทางให้ตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่กับที่ให้เป็นการถาวร จะช่วยให้ชาวเขาเกิดความรักถิ่นที่อยู่และมีความจงรักภักดี และจะช่วยเป็นหูเป็นตาและระแวดระวังเหตุการณ์ตามชายแดนอีกด้วย

(3) ให้เร่งรัดการทำทะเบียนชาวเขา ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณาลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวเขา พ.ศ. 2517

(4) โดยที่จำนวนประชากรชาวเขาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอันเป็นตัวเร่งให้ปัญหาชาวเขาทวีความรุนแรงและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น จำเป็นต้องลดอัตราการเพิ่มประชากรชาวเขา โดยเร่งวางแผนครอบครัวให้ได้ผลแพร่หลาย"

ในเดือนมกราคม 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติตั้งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น โดยมีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ ได้จัดทำนโยบายชาวเขาขึ้นใหม่และเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2525 คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเรื่อง การปรับปรุงนโยบายและองค์กรดำเนินงานแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(1) ด้านการปกครอง มีเป้าหมายเพื่อให้ชาวเขามีความสำนึกเป็นคนไทยหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ไม่สร้างปัญหาด้านความมั่นคง และก่อภาระด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศ รวมทั้งการจัดระเบียบการประกอบอาชีพบนภูเขาให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของทางราชการ โดยมีการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและให้ดำรงชีพอยู่ด้วยการเคารพกฎหมายบ้านเมือง รวมทั้งกำหนดพื้นที่ให้เหมาะสมสำหรับการอาศัยและทำกินเป็นหลักแหล่ง

(2) ด้านการเลิกปลูกและเสพฝิ่น มีเป้าหมายเพื่อให้ชาวเขาลดการปลูกและเสพฝิ่นจนเลิกไปในที่สุดและให้พ้นจากอิทธิพลที่สนับสนุนการปลูกฝิ่นและค้ายาเสพติดโดยส่งเสริมให้มีรายได้จากอาชีพอื่นแทนการปลูกฝิ่น

(3) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชาวเขาให้มีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับคนไทยในพื้นราบ และควบคุมอัตราการเพิ่มประชากรชาวเขา

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้อนุมัตินโยบายการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. หลักการทั่วไป เพื่อให้ชาวเขาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย ราษฎรไทย และกลุ่มชนอื่นที่อยู่บนพื้นที่สูง มีความเป็นอยู่อย่างมีระเบียบได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับที่พอเพียงแก่ความจำเป็นในการดำรงชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ระบบการปกครองและการพัฒนาปกติต่อไป โดยมีระยะเวลาการดำเนินการตามนโยบาย 5 ปี

2. วัตถุประสงค์

2.1 ด้านการเมืองการปกครอง

1) ให้กลุ่มคนบนพื้นที่สูงที่มีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินถาวรถูกต้องตามกฎหมายไม่อพยพเคลื่อนย้ายอีกต่อไป พ้นจากภัยคุกคามของกลุ่มอิทธิพลต่างๆ และได้รับการจัดระเบียบการปกครองชุมชนเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

2) ให้ชาวเขาอยู่ร่วมในสังคมไทย โดยไม่สร้างปัญหาและก่อภาระทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีความสำนึกในความเป็นไทย ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนตามกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และทำประโยชน์แก่สังคมตามความเหมาะสม

3) ให้มีการสกัดกั้นและผลักดันชาวเขาที่อพยพเข้ามาใหม่จากนอกประเทศโดยเด็ดขาด

2.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2.2.1 การยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต

1) ให้ชาวเขาได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้พอเพียงแก่ความจำเป็นในการดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้ในที่สุด

2) ให้อัตราการเพิ่มประชากรชาวเขาอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับอัตราเพิ่มของประชากรพื้นราบใกล้เคียง และสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติที่รองรับ

2.2.2 การเลิกปลูกและเสพพืชเสพติด ให้ชาวเขาที่ปลูกหรือเสพพืชเสพติด ลดการปลูกหรือเสพจนเลิกปลูกหรือเสพพืชเสพติดไปในที่สุด

2.3 ด้านการอนุรักษ์ การใช้และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีระบบการอนุรักษ์ การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมและเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด

3. นโยบาย

3.1 ด้านการเมืองการปกครอง

1) ให้มีการเร่งรัดสำรวจจำนวน แยกประเภท จัดทำทะเบียน และออกบัตรประจำตัวแก่ชาวเขา และพิจารณาลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านแก่ชาวเขาที่เป็นคนไทย ตามระเบียบของทางราชการและขั้นตอนที่เหมาะสม สำหรับชาวเขาที่มิได้รับการลงสัญชาติไทยให้กำหนดสถานะบุคคลไว้ให้ชัดเจนตามกฎหมายและเงื่อนไขของทางราชการ

2) จัดระเบียบการปกครองชุมชนชาวเขาเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย ตามสภาพความพร้อมของชุมชนชาวเขาและขั้นตอนที่เหมาะสม สำหรับชุมชนชาวเขาที่ยังไม่สามารถจัดระเบียบการปกครองตามกฎหมายได้ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าไปสัมผัส และจัดระเบียบชุมชนตามความเหมาะสม เพื่อเตรียมการเข้าสู่การจัดระเบียบการปกครองที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

3) กำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมให้ชาวเขาอยู่อาศัยและทำกินถาวรตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสภาพข้อเท็จจริงในพื้นที่ ความเหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การรักษาความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับบางพื้นที่ที่ชาวเขาอยู่อาศัยและทำกินอยู่ก่อนแล้ว แต่ไม่สามารถอนุญาตให้อยู่อาศัยทำกินต่อไปได้ ให้ทำการอพยพออกโดยกำหนดพื้นที่รองรับที่เหมาะสม

4) บังคับใช้กฎหมายและระเบียบของทางราชการให้บังเกิดผลในทุกพื้นที่ โดยมีการลงโทษอย่างจริงจัง และมีการจูงใจและการกดดันอย่างเหมาะสมเพื่อให้ชาวเขาและประชากรกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ปฏิบัติตามกำหมาย

5) สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และความผูกพันทางด้านจิตใจของชาวเขาต่อสังคมไทยและให้ชาวเขาเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทย เคารพกฎหมายและระเบียบของทางราชการทั้งนี้โดยการกำหนดมาตรการดำเนินการต่างๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยาอย่างเหมาะสม

6) กำหนดมาตรการสกัดกั้นการอพยพเข้ามาใหม่ของชาวเขาจากนอกประเทศและดำเนินการผลักดันชาวเขาที่อพยพเข้ามาใหม่อย่างต่อเนื่องตามขั้นตอนของกฎหมายและความเหมาะสม และให้มีมาตรการกดดันที่เหมาะสมแก่ผู้ชักจูง ให้ที่พักพิง หรืออำนวยความสะดวกแก่ชาวเขาที่อพยพเข้ามาจากนอกประเทศ

7) ลดและขจัดอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยและ พศท. ในหมู่ชาวเขา โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่ชาวเขา และการส่งเสริมให้ชาวเขาพึ่งตนเองและป้องกันตนเองได้ระดับหนึ่ง

3.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

3.2.1 การยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต

1) พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาวเขา โดยเน้นหลักการพึ่งตนเอง ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการให้ชาวเขาตั้งถิ่นฐานถาวรไม่อพยพเคลื่อนย้ายทั้งนี้โดยคำนึงถึงข้อจำกัดในเรื่องจำนวนที่ดิน และขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพื้นที่สูง ตลอดจนการเพิ่มจำนวนประชากรชาวเขาในอนาคต

2) จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริมให้ชาวเขามีรายได้จากการประกอบอาชีพอื่นแทนการปลูกพืชเสพติด ในระดับที่เพียงพอแก่การดำรงชีวิตและพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเองในที่สุด เพิ่มรายได้ชาวเขาด้วยการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาทางด้านการตลาด และการส่งเสริมอาชีพอื่นนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาและช่วยชาวเขา

3) กระจายบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมชุมชนขาวเขามากที่สุด พัฒนากลวิธีการสาธารณสุขมูลฐาน และส่งเสริมสนับสนุนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

4) เร่งรัดการวางแผนครอบครัวให้บังเกิดผล เพื่อควบคุมอัตราเพิ่มของประชากรชาวเขาให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับอัตราเพิ่มของชุมชนพื้นราบใกล้เคียงและสมดุลย์กับทรัพยากรธรรมชาติที่รองรับ

5) จัดบริการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการสื่อสาร การพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครองและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

6) ส่งเสริมการเผยแพร่ศาสนาพุทธในหมู่ชาวเขา เพื่อเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ควบคุมดูแลการเผยแพร่ศาสนาในหมู่ชาวเขามิให้สร้างความแตกแยกในสังคมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

3.2.2 การเลิกปลูกและเสพพืชเสพติด

1) ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา ให้ชาวเขาเข้าใจถึงพิษภัยของพืชเสพติด และจูงใจให้เลิกปลูกและเสพพืชเสพติด

2) ให้มีการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในชุมชนชาวเขาที่พัฒนาและได้รับการจัดตั้งตามกฎหมายแล้ว

3) แสวงหาความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกพืชเสพติดและพิจารณาให้ความช่วยเหลือนั้นเกื้อกูลแก่คนไทยด้วยตามความเหมาะสม

3.3 ด้านการอนุรักษ์ การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

1) จัดให้มีแผนการใช้ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์ และการพัฒนาทรัพยากรบนพื้นที่สูง และกำหนดให้มีมาตรการควบคุมดูแล การใช้ที่ดินให้เป็นไปตามแผนโดยเคร่งครัด

2) ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบของทางราชการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2536 มติคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2536เห็นชอบแนวทางดำเนินงานโครงการพัฒนาเสริมความมั่นคงของชาติและให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการตามแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในช่วงแผนฯ ควรจัดระบบการดำเนินงานให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกัน ดังนี้

1.1 พื้นที่เป้าหมายเพื่อความมั่นคงที่ส่วนราชการต่างๆ มีขีดความสามารถเข้าไปดำเนินการพัฒนาได้ตามระบบ กชช. จังหวัดควรให้ความสำคัญต่อหมู่บ้านเป้าหมายดังกล่าว เพื่อให้มีผลต่อการกระจายการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสังคมที่ยังเป็นเงื่อนไขลงได้ เช่น การสร้างเส้นทางคมนาคม การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เป็นต้น

1.2 พื้นที่เป้าหมายเพื่อความมั่นคงที่อยู่ห่างไกลหรืออยู่บริเวณชายแดน หรือเป็นพื้นที่สูง ในกรณีที่จะต้องมีงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเพื่อการจัดระบบหมู่บ้านชายแดน และเป็นลักษณะงานที่เกินขีดความสามารถของจังหวัดหรือระบบการพัฒนาปกติจะสนับสนุนได้ จึงมีความจำเป็นที่ส่วนกลางจะต้องเข้าสนับสนุนในรูปโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงให้ดำเนินการ ดังนี้

1) ให้ฝ่ายอำนวยการโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงรูปแบบต่างๆ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง ยึดแนวคิด แนวทางการพัฒนาและพื้นที่เป้าหมายดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงฯ เป็นกรอบแนวทางดำเนินการจัดทำแผนงาน/โครงการ โดยให้สอดคล้องสนับสนุนและเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติ

2) การดำเนินการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในลักษณะการพัฒนาชนบทสมบูรณ์แบบเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงและสนับสนุนการป้องกันประเทศ ซึ่งต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อลงทุนดำเนินการจากรัฐบาลนอกระบบ กชช. ให้เสนอแผนงาน/โครงการ โดยผ่านการกลั่นกรองขององค์กรพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับภาค ที่จัดตั้งไว้แล้ว โดยมีคณะกรรมการเตรียมพร้อมฯ และ สมช.เป็นผู้พิจาณากลั่นกรองขั้นสุดท้ายก่อนเสนอ ครม. เพื่อให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเอกภาพและสอดคล้องกับนโยบายแนวทางการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติ

3) การดำเนินการของโครงการที่เกิดขึ้นใหม่ในพื้นที่เป้าหมายตามแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงฯ ให้อยู่ภายใต้การบริหารงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง สำหรับโครงการพัฒนาความมั่นคงที่จังหวัดและส่วนราชการต่างๆ สามารถดำเนินการได้ตามระบบพัฒนาปกติ ให้อยู่ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดหรือหน่วยงานที่คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดมอบหมาย

2. การจัดตั้งกลุ่มมวลชนในพื้นที่เป้าหมาย มวลชนที่มีการจัดตั้งในพื้นที่เป้าหมายความมั่นคงตามโครงการ อพป. กนช และ ปชด. ควรจะได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางและการมอบหมายภารกิจให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมและสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนไป และควรปรับเข้าสู่ระบบหมู่บ้าน อพป.ต่อไป

3. การทบทวนนโยบายเป้าหมายและโครงสร้างการบริหารโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง เห็นสมควรให้มีการศึกษาระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อทบทวนนโยบาย เป้าหมาย และโครงสร้างการบริหารงานพัฒนาเพื่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (ปชก. อพป. กนช.) เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและประสานสอดคล้องกันทั้งพื้นที่ดำเนินงาน รูปแบบการพัฒนาเพื่อให้เกิดเอกภาพในการดำเนินการและสามารถประสานกันภายใต้ระบบการพัฒนาชนบทของชาติ

นโยบายชาวเขาโดยตรงนั้นหลังจากที่กำหนดโดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 แล้วได้บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์และแผนแม่บทด้านต่างๆ เช่น แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนที่สูง ซึ่งเริ่มในระยะแรกในช่วง พ.ศ. 2535-2539

ระยะที่สองในช่วง พ.ศ. 2540-2544 และระยะที่สามในช่วง พ.ศ. 2545-2549 หลังจากนั้นได้มีแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1 ในช่วง พ.ศ. 2553-2556 ระยะที่สองในช่วง พ.ศ. 2557-2561 และระยะที่สามในช่วง พ.ศ. 2562-2564 ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น “โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ” ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ครั้งที่ 3/2561 เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2561 และได้ระบุคำจำกัดความของพื้นที่เฉพาะคือ “พื้นที่ทุรกันดารยากจนและมีการปลูกฝิ่น”

นอกจากนโยบายชาวเขาที่บรรจุอยู่ในแผนแม่บทต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีโครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาพื้นที่สูงที่มีชนเผ่าต่างๆ อาศัยอยู่อีกโครงการหนึ่ง คือ “โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ที่เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคเหนือ คือ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พิษณุโลก และอุตรดิตถ์ รวม 109 หมู่บ้านเป้าหมาย (www.hrdi.or.th/home)

4.5.3 ประชากรชาวเขา

(1) จำนวนประชากร

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2552: 17) ได้รายงานว่ามีประชากรบนพื้นที่สูงจำนวน 878,177 คน (ตารางที่ 5-2) ซึ่งรวมประชากรชาวเขาอยู่ด้วยนั้น โดยเฉพาะข้อมูลประชากรชาวเขาได้มีการสำรวจและรายงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2500 โดยมีรายละเอียดดังนี้

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (2503: 77) ได้รายงานไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ว่าจากการสำรวจของตำรวจตระเวนชายแดนในปี พ.ศ. 2500 มีชาวเขาเผ่าต่างๆอยู่ 95,721 คน และมีชาวเขาอพยพเข้ามาในราชอาณาจักรอยู่ตลอดเวลา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 Young (1961: 113) ได้รายงานว่าในปี พ.ศ. 2503 มีประชากรชาวเขาจำนวน 217,000 คน

ในปี พ.ศ. 2526 ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2528: 9) ได้รายงานว่ามีประชากรชาวเขาจำนวน 405,777 คน

จำนวนประชากรชาวเขาได้เพิ่มขึ้นมาเป็น 554,172 คน ในปี พ.ศ. 2535 (กรมประชาสงเคราะห์, 2536: 1) และ 745,910 คน ในปี พ.ศ. 2541 (กรมประชาสงเคราะห์, 2541: 96) และ 774,516 คน ในปี พ.ศ. 2543 (กรมประชาสงเคราะห์, 2544: 104) และเพิ่มเป็น 1,441,135 คน ในปี 2559 (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2559: 1) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 จำนวนประชากรชาวเขา

พ.ศ.	จำนวน (คน)	ที่มา
2503	217,000	Young (1967: 113)
2526	405,777	ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2528: 9)
2535	554,172	กรมประชาสงเคราะห์ (2536: 96)
2541	745,910	กรมประชาสงเคราะห์ (2541: 96)
2543	774,516	กรมประชาสงเคราะห์ (2544: 104)
2545	1,203,149	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (2545)
2551/2552	878,177	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2552)
2551/2552	218,377 (ลุ่มน้ำปิง)	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2554: 5-11, 5-137)
	73,072 (ลุ่มน้ำน่าน)	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2554: 5-11, 5-137)
2559	1,441,135	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (2559: 1)

สวพส. (2552: 2-41) ได้รายงานจำนวนประชากรบนพื้นที่สูง 20 จังหวัด ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2545 และปี พ.ศ. 2551/2552 พบว่าประชากรบนพื้นที่สูงลดลงจากจำนวน 1,203,149 คน เหลือเพียง 878,177 คน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าในจังหวัดต่างๆ ประชากรบนพื้นที่สูงจะลดลง แต่มี 4 จังหวัดที่ประชากรบนพื้นที่สูงเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี ลำปาง และลำพูน

จังหวัดที่ประชากรบนพื้นที่สูงลดลงจำนวนมากในช่วง พ.ศ. 2545-2551/2552 คือ จังหวัดเชียงรายลดลงจำนวน 95,200 คน จังหวัดเชียงใหม่ลดลงจำนวน 86,001 คน จังหวัดตากลดลงจำนวน 54,063 คน จังหวัดกาญจนบุรีลดลงจำนวน 28,039 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 จำนวนประชากรบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ.2545 และปี 2551/2552

จังหวัด	ปี 2545						ปี 2551/2552					
	ครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวนประชากร			ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวนประชากร			ร้อยละ
			ชาย	หญิง	รวม				ชาย	หญิง	รวม	
1.กาญจนบุรี	20,076	7.95	43,155	41,778	84,933	7.06	15,764	7.61	29,177	27,717	56,894	6.48
2.ประจวบคีรีขันธ์	1,717	0.68	3,944	3,837	7,781	0.65	2,830	1.37	4,384	4,223	8,607	0.98
3.เพชรบุรี	2,380	0.94	4,791	4,760	9,551	0.79	2,497	1.21	4,246	3,997	7,243	0.94
4.ราชบุรี	6,174	2.44	12,225	12,225	12,362	2.04	3,021	1.46	5,627	5,540	11,167	1.27
5.สุพรรณบุรี	931	0.37	1,948	1,774	3,722	0.31	1.298	0.63	2,452	2,327	4,779	0.54
6.กำแพงเพชร	1,844	0.73	4,282	4,312	8,594	0.71	1,601	0.77	3,923	3,864	7,787	0.89
7.เชียงราย	42,097	16.67	109,609	111,587	221,196	18.38	27,285	13.17	63,124	62,872	125,996	14.35
8.เชียงใหม่	69,718	27.60	161,930	160,779	322,709	26.82	56,380	27.22	119,546	117,162	236,708	26.96
9.ตาก	26,244	10.39	72,651	72,428	145,079	12.06	19,848	9.58	46,458	44,558	91,016	10.36
10.น่าน	19,673	7.79	45,625	45,162	90,787	7.55	17,061	8.24	40,427	38,300	78,772	8.97
11.พิษณุโลก	6,782	2.69	14,476	14,195	28,671	2.38	5,906	2.85	12,060	11,890	23,950	2.73
12.เพชรบูรณ์	4,611	1.83	12,252	12,686	24,938	2.07	4,987	2.41	12,384	12,091	24,475	2.79
13.แพร่	4,826	1.91	9,704	9,173	18,877	1.57	5,088	2.46	9,644	8,858	18,502	2.11
14.แม่ฮ่องสอน	26,520	10.50	64,418	63,085	127,503	10.60	24,447	11.80	52,899	50,779	103,678	11.81
15.ลำปาง	3,769	1.49	8,406	8,268	16,674	1.39	4,437	2.14	9,299	8,815	18,114	2.06
16.ลำพูน	7,354	2.91	15,034	14,090	29,124	2.42	7,620	3.68	14,923	14,232	29,155	3.32
17.สุโขทัย	1,143	0.45	3,105	2,920	6,025	0.50	1,138	0.55	2,276	2,144	4,420	0.50
18.อุทัยธานี	2,087	0.83	4,622	4,314	8,936	0.74	1,792	0.87	3,541	3,360	6,901	0.79
19.พะเยา	4,351	1.72	11,157	10,768	21,925	1.82	3,821	1.84	8,988	8,549	17,537	2.00
20.เลย	291	0.12	713	824	1,537	0.13	317	0.15	746	730	1,476	0.17
รวมทั้งหมด	**252,588**	**100**	**604,047**	**599,102**	**1,203,149**	**100.00**	**207,138**	**100.00**	**446,169**	**432,008**	**878,177**	**100.00**

ที่มา : สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2552: 2-41)

(2) จำนวนประชากรบนพื้นที่สูงและชาติพันธุ์

จากข้อมูลจำนวนประชากรบนพื้นที่สูงที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการรายงานไว้ว่ามีจำนวน 1,203,149 คน นั้น มีประชากรชาวเขารวม 923,257 คน มีกลุ่มชาติพันธ์กะเหรี่ยงมากที่สุดจำนวน 438,131 คน รองลงมาคือม้ง จำนวน 153,955 คน ต่อมา สวพส. ได้รายงานจำนวนประชากรบนพื้นที่สูงในปี 2551/2552 กลุ่มชาติพันธ์กะเหรี่ยงยังคงมีจำนวนมากที่สุดถึงแม้ว่าจะมีจำนวนลดลงมาก็ตาม คือมีจำนวน 343,752 คน รองลงมาคือม้ง มีจำนวน 111,357 คน

ตารางที่ 4-4 จำนวนประชากรบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ. 2545 แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์		จำนวน		ประชากร				
		กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	เด็กชาย	เด็กหญิง	รวม
1.	กะเหรี่ยง	1,912	95,088	151,186	147,168	70,193	69,584	438,131
2.	ม้ง (แม้ว)	253	24,551	45,382	45,703	31,578	31,292	153,955
3.	เมี่ยน (เย้า)	178	8,022	15,260	15,442	7,609	7,260	45,571
4.	อาข่า (อีก้อ)	271	12,909	20,948	21,876	12,756	13,073	68,653
5.	ลาหู่ (มูเซอ)	385	20,347	32,059	32,094	19,430	19,293	102,876
6.	ลีซู (ลีซอ)	155	7,338	12,345	12,505	6,737	6,712	38,299
7.	ลัวะ	69	5,098	7,454	7,553	3,536	3,717	22,260
8.	ถิ่น	159	10,474	15,512	14,941	6,084	6,120	42,657
9.	ขมุ	38	2,523	3,991	3,873	1,366	1,343	10,573
10.	มลาบรี (ตองเหลือง)	2	63	76	68	71	67	282
	รวมชาวเขา	3,422	186,413	304,213	301,223	159,360	158,461	923,257
ชนกลุ่มน้อย		210	13,230	23,616	23,774	9,530	10,252	67,172
ไทยพื้นราบ		847	52,945	80,405	78,815	26,923	26,577	212,720
รวมทั้งหมด		4,479	252,588	408,234	403,812	195,813	195,290	1,203,149

หมายเหตุ : กลุ่มบ้านมีมากกว่า 1 กลุ่มชาติพันธุ์

ที่มา : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (2545)

(3) ประเภทของชุมชนบนพื้นที่สูงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบนพื้นที่สูง

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2539 และพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้มติให้แยกประเภทชุมชนบนพื้นที่สูง ออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นชุมชนที่มีการจัดตั้งหมู่บ้านอย่างถาวร มีประมาณร้อยละ 30

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ตั้งในเขตที่ยังไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ แต่มีศักยภาพที่จะจัดตั้งเป็นหมู่บ้านถาวร ประมาณร้อยละ 27

กลุ่มที่ 3 เป็นชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษตามนโยบายของทางราชการโดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 มีประมาณร้อยละ 31

กลุ่มที่ 4 เป็นชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษตามนโยบายของทางราชการโดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติฯ ข้างต้น มีประมาณร้อยละ 5-4

กลุ่มที่ 5 กลุ่มที่ยังไม่ได้จำแนกชุมชน มีประมาณร้อยละ 9

ตารางที่ 4-5 จำนวนประชากรพื้นที่สูง 20 จังหวัด ในประเทศไทย พ.ศ. 2551/2552 แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กะเหรี่ยง	343,752	39.14
ม้ง	111,357	12.68
มูเซอ	64,150	7.30
จีนฮ่อ	11,526	1.31
ไทยใหญ่	15,997	1.82
คนท้องถิ่น	161,717	18.42
เย้า	27,380	3.12
ลัวะ	45,914	5.23
ลีซอ	22,723	2.59
ไทยลื้อ	5,311	0.60
อาข่า	42,128	4.80
คะฉิ่น	69	0.01
ปะหล่อง	1,227	0.14
มอญ	4,579	0.52
อื่นๆ	20,347	2.32
รวม	**878,177**	**100.00**

หมายเหตุ : อื่นๆ เช่น เขมร จีน พม่า เยอรมัน ฯลฯ
ที่มา : สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2552: 2-47)

ต่อมาในปี 2559 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้สำรวจข้อมูลชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทยพบว่ามีหมู่บ้านทั้งหมด 3,704 หมู่บ้าน (กลุ่มบ้าน) มีหลังคาเรือนทั้งหมด 310,079 หลังคาเรือน มีครอบครัวทั้งหมด 342,854 ครอบครัวแบ่งเป็นชาย จำนวน 724,257 คน หญิง 716,878 คน กระจายตัวอยู่ในจังหวัดต่างๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 จำนวนหมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน/ชุมชน และราษฎรบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2559 จำนวนตามพื้นที่จังหวัด

อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร		รวม
				ชาย	หญิง	
1. เชียงใหม่	1,189	78,120	84,120	174,570	174,548	349,118 (24.22%)
2. เชียงราย	511	43,708	47,566	118,650	119,116	237,766 (16.49%)
3. ตาก	477	41,949	49,690	111,690	112,121	223,531 (15.51%)
4. แม่ฮ่องสอน	613	34,728	35,224	74,284	71,105	145,389 (10.08%)
5. กาญจนบุรี	172	26,936	29,716	61,663	59,917	121,580 (8.43%)
6. น่าน	227	21,238	24,766	50,455	49,814	100,269 (6.95%)
7. ลำพูน	60	10,893	12,395	21,373	20,383	41,756 (2.89%)
8. ราชบุรี	89	12,113	12,456	19,883	20,231	40,114 (2.48%)
9. พะเยา	65	5,748	6,825	15,225	15,430	30,655 (2.12%)
10. เพชรบุรี	36	7,525	7,550	13,473	12,328	25,801 (1.79%)
11. เพชรบูรณ์	25	633	3,862	10,970	10,814	21,784 (1.51%)
12. แพร่	44	5,318	5,453	10,892	10,635	21,527 (1.49%)
13. ประจวบคีรีขันธ์	31	5,859	6,042	9,503	9,223	18,726 (1.29%)
14. ลำปาง	76	4,662	4,814	9,387	9,099	18,486 (1.28%)

ตารางที่ 4-6 จำนวนหมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน/ชุมชน และราษฎรบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2559 จำนวนตามพื้นที่จังหวัด (ต่อ)

อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร		รวม
				ชาย	หญิง	
15. อุทัยธานี	29	3,270	3,322	5,881	5,848	11,729 (0.81%)
16. กำแพงเพชร	29	2,119	2,927	5,724	5,846	11,570 (0.80%)
17. พิษณุโลก	10	2,099	2,099	5,186	4,944	10,130 (0.70%)
18. สุพรรณบุรี	10	2,251	2,251	3,610	3,439	7,049 (0.48%)
19. สุโขทัย	9	494	621	1,190	1,118	2,308 (0.16%)
20. เลย	2	416	406	928	919	1,847 (0.12%)
รวมทั้งหมด	**3,704**	**310,079**	**342,654**	**724,257**	**716,878**	**1,441,135**

(4) ที่ตั้งของชุมชนบนพื้นที่สูง

จากการสำรวจโดย สพวส. ในปี พ.ศ. 2551 ประชากรชาวเขาได้ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูงที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงมากที่สุด จำนวน 1,231 กลุ่มบ้าน รองลงมาคือลุ่มน้ำสาละวิน จำนวน 1,000 กลุ่มบ้าน

ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงนั้นที่ตั้งของชุมชนอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ จำนวน 636 ชุมชน อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ 289 ชุมชน และเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่า 77 ชุมชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-7

ที่ตั้งชุมชนดังกล่าวนอกจากจะอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าแล้ว พื้นที่ดังกล่าวยังทับซ้อนอยู่กับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นต่างๆ คือ ในพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์มีชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1A จำนวน 814 ชุมชน ลุ่มน้ำชั้น 1B จำนวน 198 ชุมชน ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 จำนวน 553 ชุมชน ส่วนในเขตอุทยานแห่งชาตินั้น มีชุมชนตั้งอยู่ในลุ่มน้ำชั้น 1A จำนวน 214 ชุมชน ลุ่มน้ำชั้น 1B จำนวน 28 ชุมชน ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 146 ชุมชน

จึงสรุปได้ว่าที่ตั้งส่วนใหญ่ของชุมชนบนที่สูงอยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1 และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-7 จำนวนชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตอุทยานแห่งชาติฯ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ และเขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ จำแนกตามลุ่มน้ำ

ลุ่มน้ำ	จำนวนกลุ่มบ้านทั้งหมด	เขตอุทยานแห่งชาติฯ		เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ		เขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ	
		จำนวนชุมชน	ร้อยละ N=3,774	จำนวนชุมชน	ร้อยละ N=3,774	จำนวนชุมชน	ร้อยละ N=3,774
ลุ่มน้ำปิง	1,231	289	7.66	77	2.04	636	16.85
ลุ่มน้ำน่าน	314	23	0.61	8	0.21	212	5.62
ลุ่มน้ำยม	121	6	0.16	6	0.16	82	2.17
ลุ่มน้ำวัง	46	14	0.37		-	22	0.58
ลุ่มน้ำกก	380	39	1.03		-	304	8.06
ลุ่มน้ำโขง	273	8	0.21		-	189	5.01
ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลประจวบคีรีขันธ์	20	7	0.19		-	8	0.21
ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลภาคใต้ฝั่งตะวันออก	3		-	3	0.08	3	0.08
ลุ่มน้ำท่าจีน	25		-		-	21	0.56
ลุ่มน้ำป่าสัก	34	1	0.03		-	27	0.72
ลุ่มน้ำเพชรบุรี	28	7	0.19		-	13	0.34
ลุ่มน้ำแม่กลอง	297	38	1.01	49	1.30	121	3.21
ลุ่มน้ำสะแกกรัง	2		-		-		-
ลุ่มน้ำสาละวิน	1,000	75	1.99	59	1.56	792	20.99
รวมทั้งหมด	**3,774**	**507**	**13.43**	**202**	**5.35**	**2,430**	**64.39**

ที่มา : สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2552: 2-36)

ตารางที่ 4-8 จำนวนชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตอุทยานแห่งชาติฯ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ และเขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ จำแนกตามชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ	เขตอุทยานแห่งชาติฯ		เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ		เขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ	
	จำนวนชุมชน	ร้อยละ	จำนวนชุมชน	ร้อยละ	จำนวนชุมชน	ร้อยละ
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1A	214	5.67	70	1.85	814	21.57
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1B	28	0.74	9	0.24	198	5.25
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 2	146	3.87	58	1.54	553	14.65
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 3	73	1.93	38	1.01	464	12.29
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 4	34	0.90	25	0.66	329	8.72
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 5	12	0.32	2	0.05	72	1.91
รวมทั้งหมด	**507**	**13.43**	**202**	**5.35**	**2,430**	**64.39**

ที่มา : สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2552: 2-37)

4.5.4 นโยบายการตั้งถิ่นฐานและการให้สัญชาติไทยแก่ประชากรชาวเขา

หลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบบนพื้นที่สูงในล้านนาแสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2545: 338) ในปี พ.ศ. 2427 เจมส์ แมคคาธีร์ หรือ พระวิภาคภูวดล เจ้ากรมแผนที่ทหารคนแรกของประเทศไทยได้เดินทางไปสำรวจทำแผนที่ ที่จังหวัดน่าน ได้รายงานไว้ว่า “มีขมุที่มาจากหลวงพระบางเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่จำนวนมากและ จำนวนประชากรเผ่าเย้าและแม้วก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ” (กรมแผนที่ทหาร, 2526: 100) ซึ่งสอดคล้องกับ กรมประชาสงเคราะห์ (2517: 6) ได้รายงานว่า ชาวเขานั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นผู้ตั้งรกรากสืบสกุล ทำมาหากินอยู่ตามป่าเขาภายใต้ราชอาณาจักรของไทยมาแต่ดั้งเดิม อาจก่อนหรือพร้อมกันกับที่ก่อตั้งราชอาณาจักรไทยขึ้น” รวมทั้ง มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืนประเทศไทย (2557: 1-2) ได้รายงานไว้ว่า ประวัติศาสตร์ของชาวล้านนาก็คือการบุกเบิกพื้นที่ป่าให้เป็นที่อยู่อาศัย ชุมชนและพื้นที่ทำกิน บริเวณที่ราบลุ่มส่วนใหญ่เป็นชุมชนของคนพื้นเมือง ส่วนชนเผ่าดั้งเดิมคือ ลั๊วและปกาเกอญอ นั้นเดิมก็อาศัยตามแอ่งราบลุ่มน้ำขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล แต่ต่อมาถูกรุกรานโดยคนพื้นเมืองจึงอพยพขึ้นไปอยู่ตามต้นน้ำ ซึ่งเป็นภูเขาที่สูงขึ้นไปอีก รัฐบาลไทยได้เริ่มให้ความสนใจกับชาวเขาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 โดยกระทรวงมหาดไทยได้ตั้ง คณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนไกลคมนาคมขึ้น ต่อมาเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2502 คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา” ซึ่งต่อมาคณะกรรมการคณะนี้ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินการกับประชากรชาวเขามาตามลำดับ ในรายงานการประชุมคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา ครั้งที่ 1/2516 วันที่ 8 พฤษภาคม 2516 ได้มีข้อความระบุไว้ในหน้า 3 ว่า “ในด้านนโยบาย ต้องการให้ชาวเขามีความรู้สึกนึกคิดเป็นพวกเดียวกับคนไทย มีความจงรักภักดีต่อประเทศไทยและปฏิบัติหน้าที่เป็นพลเมืองดีเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป (กรมประชาสงเคราะห์, 2516: 3) จากนโยบายดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐบาลไทยที่มีนโยบายจะรับรองว่าชาวเขาที่อยู่อาศัยในประเทศไทยนั้นเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองไทย โดยได้เริ่มต้นสำรวจมาตั้งแต่ พ.ศ. 2511 โดยสั่งการให้อำเภอต่างๆ ที่มีประชากรชาวเขาอาศัยอยู่ดำเนินการสำรวจประชากรชาวเขา ดังข้อความที่ปรากฏในรายงานการประชุมฉบับเดียวที่กล่าวข้างต้นหน้า 15 ว่าในการสำรวจนี้ กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการไปโดยหนังสือที่ มท.0313/ง.84 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2511 ยอดสำรวจในจังหวัดมีจำนวน 200,888 คน (กรมประชาสงเคราะห์, 2516: 15)

กฎหมายหลักเกี่ยวกับสัญชาติคือ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2508 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ประกาศใช้วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ประกาศใช้วันที่ 8 เมษายน 2535 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ประกาศใช้วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) ประกาศใช้วันที่ 21 มีนาคม 2555

ในกรณีของชาวเขานั้น ในปี 2517 กระทรวงมหาดไทยได้ ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวเขา พ.ศ. 2517

ต่อมาเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องนโยบายการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด โดยนโยบายด้านการเมืองการปกครองนั้น ให้มี “การเร่งรัดสำรวจจำนวน แยกประเภท จัดทำทะเบียนและออกบัตรประจำตัวแก่ชาวเขา และพิจารณาลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านแก่ชาวที่เป็นคนไทย ตามระเบียบของทางราชการและขั้นตอนที่เหมาะสมสำหรับชาวเขาที่มิได้รับการลงสัญชาติไทยให้กำหนดสถานะบุคคลไว้ให้ชัดตามกฎหมายและเงื่อนไขของทางราชการ”

การออกบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูงนั้นรัฐได้ดำเนินการดังนี้

1) บัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรชาวเขา) หรือบัตรสีฟ้า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2533-2534 ทางการได้มีการสำรวจบุคคลบนพื้นที่สูงใน 20 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา ตาก สุโขทัย น่าน กำแพงเพชร แพร่ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ เลย อุทัยธานี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ การสำรวจนี้นอกจากครอบคลุมชาวเขาในนิยามของทางราชการแล้วยังรวมไปถึงคนกลุ่มอื่นๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงด้วย

2) บัตรสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูง หรือบัตรสีเขียวขอบแดง: เป็นการจัดทำทะเบียนชุมชนบนพื้นที่สูง ที่เรียกกันว่า โครงการมิยาซาวา เนื่องจากได้รับงบประมาณสนับสนุนจากประเทศญี่ปุ่น บัตรทั้งสองประเภทข้างต้น ในเวลาต่อมาได้ถูกเปลี่ยนเป็นบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทย หรือที่เรียกว่าบัตรสีชมพู จากนั้นมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 18 มกราคม 2548 ได้เห็นชอบยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งเสนอโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งจะมีการสำรวจบุคคลตกหล่นโดยกำหนดเลขประจำตัว 13 หลักขึ้นต้นด้วยเลข 0 จัดทำเป็นบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือบัตรสีขาวให้ และให้มีสิทธิอาศัยชั่วคราวในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการประกาศใช้ **“ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทย ในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ. 2535”** โดยบังคับใช้ในเขตพื้นที่ 20 จังหวัดคือจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา ตาก สุโขทัย น่าน กำแพงเพชร แพร่ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ เลย อุทัยธานี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดเพิ่มเติมภายหลัง และให้คำจำกัดความ “ชายไทยภูเขา” ไว้ว่า “บุคคลดั้งเดิม “ชาวไทยภูเขา” หมายความว่า บุคคลดั้งเดิมซึ่งเป็นชาวเขาที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่สูงซึ่งเป็นป่าเขาในประเทศไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อ ตลอดจนวิถีทางการดำเนินชีวิตแตกต่างไปจากชาวไทยพื้นราบ ได้แก่ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก้อ กะเหรี่ยง ลัวะ ถิ่น ขมุ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับชาวเขาซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

ในข้อ 5 ได้กำหนดชาวไทยภูเขาที่จะได้รับการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทย และเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้าน ดังนี้

“ข้อ 5 ชาวไทยภูเขาที่จะได้รับการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทย และเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้าน จะต้องเป็นบุคคลในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

5.1 อยู่ในความดูแลของหน่วยราชการ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ หรือตำรวจตระเวนชายแดน หรือกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน หรือกองทัพบก

5.2 ได้รับการสำรวจตรวจสอบและได้รับการจดทะเบียนราษฎรชาวเขา (แบบ ทร.ชช.1) ไว้แล้ว เมื่อระหว่าง พ.ศ. 2512-2513

5.3 ได้รับการจัดทำทะเบียนราษฎรตามโครงการจัดทำเลขประจำตัวประชาชนที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2525

5.4 ได้รับการจัดทำทะเบียนราษฎรชาวเขา ตามโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2527 ระหว่างเดือนมีนาคม-สิงหาคม 2528

5.5 ได้รับการสำรวจข้อมูลประชากรชาวเขา ตามโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2527 ระหว่าง พ.ศ. 2528-2531

5.6 ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูงตามโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2533 ระหว่าง พ.ศ. 2533-2534”

ต่อมาเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการเจรจาการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรภาคเหนือโดยมีข้อเสนอ เรื่องการให้สัญชาติแก่ชาวไทยภูเขา ผลจากมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ จึงมีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 29 สิงหาคม 2543 ได้จำแนกชาวเขาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ชาวเขาดั้งเดิมหมายถึงบุคคลที่เกิดในประเทศไทยระหว่างวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2456 จนถึงวันก่อนหน้าที่ประกาศของคณะปฏิวัติมีผล คือ วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 หากสามารถพิสูจน์ตนเองได้ก็จะได้รับการลงรายการสัญชาติไทย ตามผลของกฎหมายว่าด้วยการเกิดในราชอาณาจักรไทยย่อมมีสัญชาติไทย

กลุ่มที่ 2 ชาวเขาอพยพเข้าเมือง ให้ถือว่าชาวเขาที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยนับจากวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2515 จนถึง ก่อนวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2528 จะได้รับสถานะคนต่างด้าวถูกกฎหมาย สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างถาวรในฐานะคนต่างด้าว

กลุ่มที่ 3 ชาวเขาอพยพเข้าเมืองผิดกฎหมาย คือกลุ่มที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยหลังวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ให้ถือว่าบุคคลในกลุ่มนี้เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย และสำหรับบุตรที่เกิดในประเทศไทย ย่อมไม่ได้สัญชาติไทยไปด้วย อันเป็นผลของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2535 (ฉบับที่ 2)

อย่างไรก็ตามในเดือนเมษายน 2543 ได้มีการประกาศใช้ **“ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎร ให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.2543”** โดยให้ยกเลิก “ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ.2535”

ในระเบียบฉบับนี้ ได้บังคับใช้เฉพาะเขตท้องที่จังหวัด 20 จังหวัด คือ 1) จังหวัดกาญจนบุรี 2) กำแพงเพชร 3) เชียงราย 4) เชียงใหม่ 5) ตาก 6) น่าน 7) ประจวบคีรีขันธ์ 8) พะเยา 9) พิษณุโลก 10) เพชรบุรี 11 11) เพชรบูรณ์ 12) แพร่ 13) แม่ฮ่องสอน 14) ราชบุรี 15) เลย 16) ลำปาง 17) ลำพูน 18) สุโขทัย 19) สุพรรณบุรี 20) อุทัยธานี และจังหวัดที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดเพิ่มเติมภายหลัง

สาระสำคัญจากระเบียบสำนักทะเบียนว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎร ให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2543 สรุปได้ดังนี้

สืบเนื่องจากจำแนกชาวเขากลุ่มที่ 3 คือชาวเขาอพยพเข้าเมืองผิดกฎหมาย คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง แต่เมื่อถึงเวลาดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 ตามที่ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอผ่อนผันให้กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูงที่ไม่สามารถกำหนดสถานะตามกฎหมายได้ และผู้ที่อพยพเข้ามาหลังวันที่ 3 ตุลาคม 2528 ซึ่งได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว อยู่อาศัยในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวต่อไปอีก 1 ปี จนถึงวันที่ 25 สิงหาคม 2548 และให้กระทรวงมหาดไทยเร่งรัดการดำเนินการเกี่ยวกับการให้สถานะตามกฎหมายแก่กลุ่มบุคคลที่ขอลงรายการสัญชาติไทย จำนวน 90,739 คน ขอสัญชาติไทย และขอสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย จำนวน 66,411 คน ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว สำหรับกลุ่มผู้ที่อพยพเข้ามาหลังวันที่ 3 ตุลาคม 2528 จำนวน 220,527 คน ให้กระทรวงมหาดไทยเร่งประสานกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อรับไปเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งผู้อพยพกลุ่มดังกล่าวกลับภูมิลำเนาต่อไป ทั้งนี้ ในระหว่างผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว ให้หน่วยงานต่างๆ ประสานและให้ความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยในการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ รวมทั้งให้กำหนดมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหารองรับตามอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ต่อมาเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2548 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอโครงการเร่งรัดให้สถานะตามกฎหมายกับกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 โดยสนับสนุนงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นจำนวน 9,139,220 บาท และให้ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาให้สัญชาติไทยกับบุตรคนต่างด้าว ตามมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 สำหรับงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการเร่งรัดให้สถานะตามกฎหมายกับกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน 9,139,200 บาท ให้ใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น โดยให้กรมการปกครองขอทำความตกลงกับสำนักงบประมาณโดยตรงต่อไปตามความเห็นของสำนักงบประมาณ และให้รับความเห็นของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่ให้กรมการปกครองนำรายละเอียดในข้อยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ได้ผ่านการพิจารณาจากสภาความมั่นคงแห่งชาติแล้ว ไปประกอบการดำเนินงานของกรมการปกครอง ในเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาให้สัญชาติไทยกับบุตรคนต่างด้าว ฯลฯ ไปประกอบการดำเนินงานด้วย

เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2551 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง ***"การจัดทำทะเบียนบ้านและการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551"***

โดยในข้อ 2 ของประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับนี้ ระบุไว้ว่า

"ข้อ 2 คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ให้ผู้อำนวยการทะเบียนประวัติตามมาตรา 38 วรรคสอง ได้แก่

(1) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยมีกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการผ่อนผันไว้อย่างชัดเจนเป็น

เวลาน้อยกว่าห้าปีหรือไม่มีมติคณะรับมนตรีกำหนดให้ถานการณ์อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทย

(2) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในอาณาจักร นอกจากกลุ่มบุคคลตามข้อ 1 และ (1) ของข้อนี้"

ต่อมาวันที่ 7 ธันวาคม 2553 คณะรัฐมนตรีได้มีมติ คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล โดยกำหนดสถานะบุคคลออกเป็น 4 ประเภท คือ

(1) ประเภทที่อพยพเข้ามาและอาศัยอยู่มานาน (2) ประเภทกลุ่มเด็กและบุคคลที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาและจบการศึกษาแล้ว (3) ประเภทคนไร้รากเหง้าและ (4) ประเภทบุคคลที่มีคุณประโยชน์แก่ประเทศ

วันที่ 26 กันยายน 2555 ได้มี ***"ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ให้สถานะต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่บุคคลที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและอยู่อาศัยมานานตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522"***

ในข้อ 1 ได้กำหนดไว้ดังนี้

ข้อ 1 บุคคลที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่เป็นเวลานานที่มิได้มีเชื้อสายไทยและมิได้เกิดในราชอาณาจักรไทยกลุ่มเป้าหมายเฉพาะชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวรในราชอาณาจักรไทยไว้แล้วรวม14 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มชาวเขา 9 เผ่า (2) กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงหรือชุมชนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาก่อนและหลัง 3 ตุลาคม 2528 (3) กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ (4) กลุ่มจีนฮ่ออพยพพลเรือน (5) กลุ่มจีนฮ่ออิสระ (6) กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า (7) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (8) กลุ่มชาวเวียดนามอพยพ (9) กลุ่มชาวลาวอพยพ (10) กลุ่มเนปาลอพยพ (11) กลุ่มอดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มาลายา (12) กลุ่มไทยลื้อ (13) กลุ่มม้งถ้ำกระบอกที่ทำประโยชน์ และ (14) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชาทั้งนี้เฉพาะผู้ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและมีเอกสารแสดงตน (เข้ามาถึงวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2538) โดยสำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครองให้ได้รับสถานะเป็นบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายนอกกำหนดจำนวนคนต่างด้าวและมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (หลักเกณฑ์นี้ไม่ครอบคลุมกลุ่มบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนประเภทที่อาศัยอยู่มานานซึ่งสำรวจภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในระหว่างปี พ.ศ. 2549 ถึงปี พ.ศ. 2552) ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

(1) ไม่สามารถกลับประเทศต้นทางหรือไม่มีจุดเกาะเกี่ยวใดๆกับประเทศต้นทางทั้งนี้หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดสำหรับการตรวจสอบหลักฐานหรือวิธีการสอบสวนอื่นๆทั้งนี้ให้ยกเว้นไม่ต้องตรวจสอบผู้ที่ยื่นคำร้องแล้วและอยู่ระหว่างกระบวนการขอรับการกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีเดิม

(2) มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 ซึ่งอพยพเข้ามาอยู่อาศัยถึงวันที่18 มกราคม พ.ศ. 2538 โดยต้องมีชื่ออยู่ในเอกสารทะเบียนราษฎร

(3) สามารถพูดและฟังภาษาไทยเข้าใจ

(4) ต้องมีความจงรักภักดีต่อประเทศไทยและเลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(5) มีความประพฤติดีและไม่เคยรับโทษคดีอาญาเว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษกรณีได้รับโทษในคดีอาญาต้องพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันที่ยื่นคำร้อง

(6) ไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ

(7) ประกอบอาชีพสุจริตยกเว้นพระภิกษุสามเณรและนักบวชในศาสนาอื่นๆซึ่งต้องปฏิบัติกิจมาไม่น้อยกว่าห้าปีและ

(8) ต้องไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา44แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะต้องชำระค่าธรรมเนียม (ได้รับการลดหย่อนค่าธรรมเนียม) ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ในวันเดียวกันคือวันที่ 26 กันยายน 2555 ก็ได้มี “ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้บุคคลซึ่งได้มีสัญชาติไทยที่เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปและการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย โดยในข้อ 1 ได้รวม กลุ่มชาวลาวภูเขาอพยพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อ 1 บุตรของบุคคลที่อพยพมาในประเทศไทยและอาศัยอยู่เป็นเวลานานที่มีเชื้อสายไทยและเกิดในประเทศ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเฉพาะชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทยไว้แล้ว รวม 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกงประเทศกัมพูชาที่อพยพเข้ามาก่อนและหลัง 15 พฤศจิกายน 2520 (2) กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่อพยพเข้ามาก่อนและหลัง 9 มีนาคม 2519 และ (3) กลุ่มชาวลาวภูเขาอพยพ ทั้งนี้ เฉพาะผู้ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและมีเอกสารแสดงตน (เข้ามาถึงวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2538) โดยสำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง ให้ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป (หลักเกณฑ์นี้ไม่ครองคลุมกลุ่มบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนประเภทที่อาศัยอยู่มานานซึ่งสำรวจภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในระหว่างปี พ.ศ. 2549 ถึงปี พ.ศ. 2552) ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

(1) ไม่ปรากฏหลักฐานการมีและใช้สัญชาติอื่น

(2) เป็นบุคคลที่เกิดและมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรไทยต่อเนื่อง โดยมีชื่ออยู่ในเอกสารทะเบียนราษฎร และมีเอกสารทางราชการที่แสดงว่าเกิดในประเทศไทย

(3) ได้รับการศึกษาตามหลักสูตรที่ทางราชการไทยกำหนดหรือสามารถพูดและฟังภาษาไทยเข้าใจยกเว้นกรณีเด็กที่อายุต่ำกว่าเจ็ดปี

(4) มีความประพฤติดี ไม่เคยรับโทษคดีอาญา เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ กรณีได้รับโทษในคดีอาญาต้องพ้นโทษมาแล้วอย่างน้อยห้าปี นับถึงวันที่ยื่นคำร้อง

(5) ประกอบอาชีพสุจริต ยกเว้นพระภิกษุ สามเณร และนักบวชในศาสนาอื่นๆ ซึ่งต้องปฏิบัติกิจมาไม่น้อยกว่าห้าปี หรือผู้ยื่นคำร้องที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ และไม่ได้ประกอบอาชีพ และ

(6) ไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ”

วันที่ 7 มกราคม 2559 คณะรัฐมนตรี มีมติเรื่องการแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนนักศึกษาและบุคคลไร้สัญชาติที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ดังนี้

1. อนุมัติตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ดังนี้

1.1 ให้บุตรของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป คือ

1.1.1 บิดาหรือมารดาที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ มีเลขประจำตัว 13 หลักตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และต้องเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปีนับถึงวันที่บุตรยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.1.2 ต้องมีหลักฐานการเกิดในราชอาณาจักรไทยและทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติ

1.1.3 ต้องไม่ปรากฏหลักฐานการมีและใช้สัญชาติอื่น

1.1.4 ต้องพูดและเข้าใจภาษาไทย

1.1.5 มีความจงรักภักดีและเลื่อมใสระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

1.1.6 มีความประพฤติดี ไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคง ไม่เคยต้องรับโทษความผิดคดีอาญา เว้นแต่ความผิดโดยประมาทหรือลหุโทษ หรือถ้าเคยรับโทษคดีอาญาต้องพ้นโทษมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันที่ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.2 ให้เด็กและบุคคลที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาแล้วที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยมีบิดาหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่ไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยจัดทำทะเบียนประวัติ หรือไม่ปรากฏบิดามารดา และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป คือ

1.2.1 ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 1.1.2-1.1.6

1.2.2 จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทย สำหรับผู้ที่เรียนจบจากสถาบันในต่างประเทศจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานของรัฐ

1.2.3 สำหรับคนไร้รากเหง้า ไม่ปรากฏบิดามารดาหรือบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ และยังไม่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ต้องมีหนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้าจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และต้องมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันไม่น้อยกว่า 10 ปีนับถึงวันที่ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย

1.2.4 สำหรับบุคคลที่อยู่ระหว่างการศึกษาในสถาบันการศึกษาและมีความจำเป็นต้องขอมีสัญชาติไทย ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย

2. ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ อาทิ เห็นควรมีการจัดเตรียมงบประมาณด้านสาธารณสุขเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มเป้าหมายตามข้อ 1.1 และ 1.2 นอกจากนี้ การดำเนินการกำหนดสถานะบุคคลและสัญชาติในทางปฏิบัติทั้งการสำรวจจัดทำทะเบียน การแสวงหาพยานหลักฐานและพยานบุคคลเพื่อพิสูจน์คุณสมบัติของบุคคลที่จะขอสัญชาติไทย กระทรวงมหาดไทยควรดำเนินการอย่างรอบคอบ มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการลักลอบสวมสิทธิ หรือใช้เป็น

ช่องทางในการขอสถานะและสัญชาติให้แก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่กำหนดไว้ รวมทั้งควรมีการเตรียมการรองรับคนกลุ่มนี้อย่างเหมาะสม ไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2560 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยบิดามารดา เป็นคนต่างด้าวได้สัญชาติไทย เป็นการทั่วไปและการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย ซึ่งครอบคลุม ชาวเขา บุคคลบนพื้นที่สูง หรือชุมชนบนพื้นที่สูง ลาวภูเขา อพยพ โดยมีรายละเอียดในข้อ 1 และ 2 ดังนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิก

(1) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2555

(2) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2558

ข้อ 2 ให้บุตรของคนที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรและอาศัยอยู่เป็นเวลานาน ครอบคลุมกลุ่มชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติไว้เดิมรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักร อาทิ กลุ่มเวียดนามอพยพ อดีตทหารจีนคณะชาติ จีนฮ่ออพยพพลเรือน จีนฮ่ออิสระ ไทยลื้อผู้อพยพ เชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย ผู้ผลัดถิ่นสัญชาติพม่า เนปาลอพยพ ชาวเขา บุคคลพื้นที่สูงหรือชุมชนบนพื้นที่สูง ลาวภูเขาอพยพ ม้งถ้ำกระบอก ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าอดีตโจนจีนคอมมิวนิสต์มาลายา ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชา ชาวมอร์แกนและคนที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรและอาศัยอยู่เป็นเวลานานที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 ให้ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

(1) บิดาหรือมารดาที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรและอาศัยอยู่เป็นเวลานานตามวรรคหนึ่งต้องมีหรือเคยมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนประวัติหรือเอกสารการทะเบียนราษฎร มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และต้องเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าปีนับถึงวันที่บุตรยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนเพื่อขอมีสัญชาติไทย

(2) มีหลักฐานแสดงว่าเกิดในราชอาณาจักร ได้แก่ สูติบัตร ทะเบียนการเกิด หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.20/1) หรือหนังสือรับรองสถานที่เกิด และต้องมีรายการบุคคลในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แล้วแต่กรณี

(3) ไม่ปรากฏหลักฐานการมีและใช้สัญชาติอื่น

(4) พูดและฟังภาษาไทยเข้าใจได้ ยกเว้นเด็กที่มีอายุต่ำกว่าเจ็ดปี

(5) มีความจงรักภักดีและเลื่อมใสระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(6) มีความประพฤติดี ไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคง และถ้าเคยรับโทษคดีอาญาต้องพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันที่ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ

ต่อมาเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560 ได้มีประกาศกรมการปกครอง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการขอมีสัญชาติไทยและการตรวจคุณสมบัติของผู้มีสัญชาติไทยตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย

สาระสำคัญของประกาศฉบับนี้เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทยวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2560 ที่ครอบคลุมพื้นที่สูง ชุมชนบนพื้นที่ไว้ด้วย

ทั้งนี้ได้สรุปเวลาและรายละเอียดไว้ในตารางที่ 4-9

ตารางที่ 4-9 ลำดับเวลาของนโยบายรัฐในการจัดการเกี่ยวกับการให้สัญชาติไทยแก่ชาวเขา

กฎ/ระเบียบ/มติ	วัน/เดือน/ปี	สาระสำคัญ
พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508[1)]	4 สิงหาคม 2508	มาตรา 7 และมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 บัญญัติไว้ว่า “มาตรา 7 บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด (1) ผู้เกิดโดยบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย (2) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ยกเว้นบุคคลตามมาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่ง คำว่า บิดาตาม (1) ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นบิดาของผู้เกิดตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง แม้ผู้นั้นจะมิได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาของผู้เกิด และมิได้จดทะเบียนรับรองผู้เกิดเป็นบุตรก็ตาม มาตรา 7 ทวิ[7] ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทย ถ้าในขณะที่เกิดบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดาหรือมารดาของผู้นั้นเป็น (1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในอาณาจักรไทยเป็นการพิเศษเฉพาะราย (2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ (3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ในกรณีที่เห็นสมควร รัฐมนตรีจะพิจารณาและสั่งเฉพาะรายหรือเป็นการทั่วไปให้บุคคลตามวรรคหนึ่งได้สัญชาติไทยก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทยตามวรรคหนึ่งจะอยู่ในราชอาณาจักรไทยในฐานะใด ภายใต้เงื่อนไขใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและสิทธิมนุษยชนประกอบกัน ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวงดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง”
ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 190 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515	13 ธันวาคม 2515	ให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นคนต่างด้าวหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และในขณะที่เกิด บิดาหรือมารดานั้นเป็น (1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย (2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ (3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและสั่งเฉพาะรายเป็นประการอื่น

[1)] ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 82 ตอนที่ 62 วันที่ 4 สิงหาคม 2508 ถึงแม้พระราชบัญญัติฉบับนี้จะมิได้เจาะจงเฉพาะชาวเขาเพียงกลุ่มเดียว แต่เป็นที่มาและมีผลต่อการออกประกาศและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการให้สัญชาติแก่ชาวเขา

ตารางที่ 4-9 ลำดับเวลาของนโยบายรัฐในการจัดการเกี่ยวกับการให้สัญชาติไทยแก่ชาวเขา (ต่อ)

กฎ/ระเบียบ/มติ	วัน/เดือน/ปี	สาระสำคัญ
มติคณะรัฐมนตรี	20 กรกฎาคม 2525	คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและอนุมัติ เรื่องโครงการจัดตัวเลขประจำตัวประชาชน ให้ดำเนินการโครงการจัดทำเลขประจำตัวประชาชนต่อไปได้ ตามที่ กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยให้เริ่มดำเนินการโครงการฯ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2526 และให้ทำความตกลงในรายละเอียดเกี่ยวกับการเงินที่จะใช้ตามโครงการฯ กับสำนักงบประมาณ สำหรับการเงินที่จะใช้ในปีงบประมาณ 2526 ให้สำนักงบประมาณ ดำเนินการแปรญัตติให้ต่อไป
มติคณะรัฐมนตรี	24 เมษายน 2527	คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการเร่งด่วน 2 โครงการคือ โครงการสำรวจข้อมูลประชากรชาวเขาและโครงการจัดทำทะเบียนราษฎรแก่ชาวเขา ตามที่คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับปัญหาชาวเขา และการปลูกฝิ่นเสนอ สำหรับค่าใช้จ่ายดำเนินการตามโครงการ ให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรให้เท่าที่จำเป็น โดยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทำความตกลงกับสำนักงบประมาณ
มติคณะรัฐมนตรี	7 กุมภาพันธ์ 2532	คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการของวัตถุประสงค์ และนโยบายในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขา และการปลูกพืชเสพติด และแนวความคิดในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ตามข้อเสนอของคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด และมอบหมายให้สำนักงานสาความมั่นคงแห่งชาติรับไปอำนวยและประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ ต่าง ๆ รวมทั้งกรมป่าไม้ กรมประชาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแนวความคิดในการจัดทำแผนแม่บท ฯ ต่อไป
ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ.2535	15 กันยายน 2535	เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ “ชาวไทยภูเขา” ที่จะได้รับการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยและเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้าน
มติคณะรัฐมนตรี	11 พฤษภาคม 2542	เรื่องผลการเจรจาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรภาคเหนือ_คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและเห็นชอบผลการเจรจาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรภาคเหนือโดยมีข้อเสนอให้รัฐบาลแก้ไขปัญหารวม 4 กลุ่มปัญหา คือ ปัญหาป่าไม้ ที่ดิน การให้สัญชาติไทยแก่ชาวไทยภูเขาและปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้า ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์) ประธานคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนเสนอ
มติคณะรัฐมนตรี	29 สิงหาคม 2543	คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการเสนอผลการศึกษาของคณะกรรมการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาให้สถานภาพบุคคลบนพื้นที่สูง ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542
ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2543	21 เมษายน 2543	เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ “ชาวไทยภูเขา” ที่จะได้รับการลงรายการสัญชาติไทยโดยการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน (ภ.ร.14)
มติคณะรัฐมนตรี	26 สิงหาคม 2546	คณะรัฐมนตรีมีมติเกี่ยวกับการพิจารณาผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง
มติคณะรัฐมนตรี	24 สิงหาคม 2547	คณะรัฐมนตรีมีมติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง
มติคณะรัฐมนตรี	4 มกราคม 2548	คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง
ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดทำทะเบียนบ้าน และการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร	18 กันยายน 2551	กำหนดประเภทของคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้าน และคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยอื่นที่ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนประวัติ

ตารางที่ 4-9 ลำดับเวลาของนโยบายรัฐในการจัดการเกี่ยวกับการให้สัญชาติไทยแก่ชาวเขา (ต่อ)

กฎ/ระเบียบ/มติ	วัน/เดือน/ปี	สาระสำคัญ
พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 125 ตอนพิเศษ 174ง ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2551)		
มติคณะรัฐมนตรี	7 ธันวาคม 2553	คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล โดยกำหนดสถานะบุคคลออกเป็น 4 ประเภท คือ (1) ประเภทที่อพยพเข้ามาและอาศัยอยู่มานาน (2) ประเภทกลุ่มเด็กและบุคคลที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาและจบการศึกษาแล้ว (3) ประเภทคนไร้รากเหง้าและ (4) ประเภทบุคคลที่มีคุณประโยชน์แก่ประเทศ
ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ให้สถานะต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแก่บุคคลที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่มานานตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 117 ง ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2555)	26 กันยายน 2555	กลุ่มบุคคลที่ประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับนี้รวมถึง กลุ่มชาวเขา 9 เผ่า และกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงหรือชุมชนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาก่อนและหลัง 3 ตุลาคม 2528
ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้บุคคลไม่มีสัญชาติไทย ที่เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย (ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 129 ตอนพิเศษ 177 ง ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2555)	26 กันยายน 2555	กลุ่มบุคคลในประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ รวมถึงกลุ่มชาวลาวภูเขาอพยพ
ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย (ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 134 ตอนที่ 79ง ลงวันที่ 14 มีนาคม 2560	16 กุมภาพันธ์ 2560	ประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ได้ครอบคลุม ชาวเขา บุคคลบนพื้นที่สูงหรือชุมชนบนพื้นที่สูงไว้ด้วย
ประกาศกรมการปกครองเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอมีสัญชาติไทยและการตรวจคุณสมบัติของผู้มีสัญชาติไทยตามประกาศของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย	28 กุมภาพันธ์ 2560	เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย ทั้งนี้ได้ครอบคลุมชาวเขาบุคคลบนพื้นที่สูง ชุมชนบนพื้นที่สูงไว้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2519. ***แผนการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524).*** โรงพิมพ์เรืองแสงการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.

2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2524. ***แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529).*** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร.

3. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2529. ***แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534)***.

4. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2534. ***แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2540).***

5. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539. ***แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544).***

6. สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2503. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 -2509).*** มปท**.**

7. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2507. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะสอง (พ.ศ. 2507-2509).*** มปท.

8. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2509. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514).*** สำนักนายกรัฐมนตรี มปท.

9. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2514. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515–2519).*** สำนักนายกรัฐมนตรี มปท.

4.2 มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

ลำดับที่	วันที่	เรื่อง
1	3 มิถุนายน 2502	การสงเคราะห์ชาวเขาและการป้องกันการปลูกฝิ่น
2	21เมษายน 2507	โครงการศูนย์วิจัยชาวเขา
3	14 พฤศจิกายน 2521	การจัดตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ตามบริเวณชายแดนด้านพม่า
4	20 กรกฎาคม 2525	โครงการจัดตัวเลขประจำตัวประชาชน
5	27 กรกฎาคม 2525	โครงการศึกษาเพื่อกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทย
6	7 ธันวาคม 2525	การปรับปรุงนโยบาย และองค์กรดำเนินงานแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น
7	24 เมษายน 2527	ขออนุมัติโครงการเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น 2 โครงการ
8	28 พฤษภาคม 2528	ขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดชั้นของป่าไม้ต้นน้ำลำธารและการทำเหมืองในพื้นที่ป่าปิด
9	3 ธันวาคม 2528	ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ
10	21 ตุลาคม 2529	มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำยมและน่านและข้อเสนอแนะมาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ
11	12 กรกฎาคม 2531	มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำมูลและชีและข้อเสนอแนะมาตรการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ
12	7 กุมภาพันธ์ 2532	ผลการประชุมของคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด
13	13 พฤษภาคม 2532	แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือ
14	7 พฤศจิกายน 2532	มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคใต้และข้อเสนอแนะมาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ
15	26 มีนาคม 2534	มติคณะกรรมการกฤษฎีกาฝ่ายความมั่นคงและการต่างประเทศ (แผนแม่บทและแผนโครงการระดับกรม กระทรวงเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติดการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง
16	19 พฤศจิกายน 2534	มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมฯ เรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคตะวันออกและข้อเสนอแนะมาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ
17	11 กุมภาพันธ์ 2535	การทบทวนแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง (สมช.)
18	17 มีนาคม 2535	การพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การให้สัญชาติไทยแก่บุตรคนต่างด้าว
19	9 กุมภาพันธ์ 2536	การดำเนินงานโครงการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงและการขอขยายระยะเวลาดำเนินงานโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่กองทัพ
20	21 กุมภาพันธ์ 2538	มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดชั้นลุ่มน้ำภาคตะวันตก ภาคกลางและลุ่มน้ำป่าสักและการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนอื่นๆ (ลุ่มน้ำชายแดน)
21	9 พฤษภาคม2538	ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนากรมที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ
22	9 พฤษภาคม 2538	มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่13 กันยายน 2537 เรื่องการขออนุมัติในหลักการเกี่ยวกับการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่ติดอยู่ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์
23	21 พฤษภาคม 2539	มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องผลการศึกษาโครงการสถานภาพของประชากรที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ลุ่มน้ำแม่แตง เชิญ และคลองยัน)ภายใต้แผนปฏิบัติการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำตัวอย่าง(ลุ่มน้ำ แม่แตง เชิญ และคลองยัน)
24	1 กันยายน 2541	หลักเกณฑ์การขอผ่อนผันการดำเนินการตามข้อสังเกตตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 เรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ กรณีการตั้งชุมชนสถานที่ราชการและการอพยพราษฎร ออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เอ
25	11 พฤษภาคม 2542	ผลการเจรจาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรภาคเหนือ
26	11 พฤษภาคม 2542	ญัตติด่วนเรื่องขอให้รัฐบาลร้องขอให้สหประชาชาติจัดตั้งสำนักงานในประเทศไทยเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย และอาณาบริเวณภาคพื้นเอเชีย

ลำดับที่	วันที่	เรื่อง
27	27 มิถุนายน 2543	แผนงาน โครงการ และงบประมาณ ภายใต้แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุม พืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540 - 2544) ประจำปีงบประมาณ 2544 และขอรับการสนับสนุนงบกลางเพื่อดำเนินโครงการดำเนินงานกำหนดสถานะบุคคลบนพื้นที่สูง
28	29 สิงหาคม 2543	เสนอผลการศึกษาของคณะกรรมการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาให้สถานภาพบุคคลบนพื้นที่สูงตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 (ยกเลิกโดยมติ 23042/53)
29	30 กรกฎาคม 2545	ร่างแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงระยะที่ 3 พ.ศ. 2545 - 2549
30	26 สิงหาคม 2546	การขอมติคณะรัฐมนตรีเพื่อผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง
31	24 สิงหาคม 2547	การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูง และชุมชนบนพื้นที่สูง
32	4 มกราคม 2548	การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง (ยกเลิกโดยมติ 23042/53)
33	18 มกราคม 2548	ผลการประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติครั้งที่ 1/2548
34	5 กรกฎาคม 2548	ร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิดในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ....(การจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย)
35	23 สิงหาคม 2548	การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว 1 ปี ของบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง
36	6 กุมภาพันธ์ 2550	แนวทางการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง
37	24 เมษายน 2550	ยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (พ.ศ. 2550 – 2554)
38	11 สิงหาคม 2552	หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการโครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53
39	6 ตุลาคม 2552	การแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร
40	20 ตุลาคม 2552	ความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร
41	10 พฤศจิกายน 2552	แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2553 - 2556)
42	24 พฤศจิกายน 2552	การจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริและสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริและงบประมาณจัดตั้งมูลนิธิฯ และสถาบันฯ
43	1 ธันวาคม 2552	ความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร (ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2552)
44	29 ธันวาคม 2552	ความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร ณ วันที่25 ธันวาคม 2552
45	3 สิงหาคม 2553	แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง
46	7 ธันวาคม 2553	ขออนุมัติหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล
47	4 ตุลาคม 2554	ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการแก้ปัญหาอุทกภัยดินโคลนถล่มและภัยแล้ง พ.ศ. ....
48	18 ตุลาคม 2554	รายงานความก้าวหน้าโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนประจำปี 2554
49	26 มีนาคม 2556	แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2557-พ.ศ. 2561)
50	7 กรกฎาคม2558	การจัดการป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น)
51	7 มกราคม 2559	การแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนนักศึกษาและบุคคลไร้สัญชาติที่เกิดในราชอาณาจักรไทย
52	21 มิถุนายน 2559	ผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ 1/2559
53	7 ธันวาคม 2559	การแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนนักศึกษาและบุคคลไร้สัญชาติที่เกิดในราชอาณาจักรไทย
54	7 มีนาคม 2560	ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ....
55	7 มีนาคม 2560	ร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ....
56	27 มีนาคม 2561	รายงานผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนระยะที่ 2 (พ.ศ. 2557-2561) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560
57	31 กรกฎาคม 2561	รายงานเหตุการณ์ดินโคลนถล่ม ณ บ้านห้วยขาบ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
58	26 พฤศจิกายน 2561	พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท)

ลำดับที่	วันที่	เรื่อง
59	22 มกราคม 2562	ผลการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ [เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....] [สรุปผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (วันจันทร์ที่ 21 มกราคม 2562)]

หมายเหตุ

มติคณะรัฐมนตรีในรายงานวิจัยฉบับนี้เป็นการทบทวนเอกสารจากฐานข้อมูลของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (สลค.) จึงเป็นการอ้างอิงเรื่องตามมติคณะรัฐมนตรี

4.3 นโยบายในการควบคุมการใช้พื้นที่สูง

1. กรมที่ดิน. 2536. ***ประมวลมติปี 2526-2535 ของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ.*** โรงพิมพ์บพิธการพิมพ์. กรุงเทพฯ.

2. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2535. ***การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของประเทศไทยและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.***

4.4 นโยบายของรัฐในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้

1. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ วันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง หลักเกณฑ์การขอผ่อนผันการดำเนินการตามข้อสังเกตตามมติคณะรัฐมนตรี
2. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 เรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ กรณีการตั้งชุมชน สถานที่ราชการ และการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 เอ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2541 ตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้เสนอ
3. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท)

4.5 นโยบายชาวเขา

1. กรมประชาสงเคราะห์. 2506. ***การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในประเทศไทย โดยคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา***. โรงพิมพ์แบบเรียน พระนคร.

2. กรมประชาสงเคราะห์. 2516. ***รายงานการประชุมคณะกรรมการชาวเขา ครั้งที่ 1/2516 วันที่ 8 พฤษภาคม 2516 ณ ห้องประชุมกระทรวงมหาดไทย.***

3. กรมประชาสงเคราะห์. 2517. ***รายงานการประชุมคณะกรรมการชาวเขา ครั้งที่ 1/2517 วันอังคารที่ 14 พฤษภาคม 2517 ณ ห้องประชุมกระทรวงมหาดไทย.***

4. กรมประชาสงเคราะห์. 2525. ***มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและวิธีดำเนินการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา.*** กองสงเคราะห์ชาวเขา.

5. กรมประชาสงเคราะห์. 2534. ***ชีวิตชาวเขาและการพัฒนา : นิทรรศการครบรอบ 50 ปี วันสถาปนากรมประชาสงเคราะห์ นิทรรศการ 50 ปี.*** สมาคมฝรั่งเศส กรุงเทพฯ.

6. กรมประชาสงเคราะห์. 2536. ***รายงานประจำปี 2536.*** โรงพิมพ์ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคกลาง กรุงเทพฯ.

7. กรมประชาสงเคราะห์. 2541. ***รายงานประจำปี 2540.***โรงพิมพ์ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคกลาง กรุงเทพฯ.

8. กรมประชาสงเคราะห์. 2544. ***รายงานประจำปี 2543.*** โรงพิมพ์ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคกลาง กรุงเทพฯ.

9. กรมแผนที่ทหาร. 2526. ***วารสารแผนที่ ฉบับพิเศษครบรอบ 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์***. โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร กรุงเทพมหานคร.

10. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2545. ***จำนวนประชากรบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ. 2545.*** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

11. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2559. ***ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงครอบคลุม 20 จังหวัดของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2559.*** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

12. กองสงเคราะห์ชาวเขา. 2541. ***การพัฒนาชาวเขาภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. 2540***. กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

13. ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. 2528. ***ชาวเขา.*** โรงพิมพ์เจริญรัฐการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

14. มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย). 2557. ***พัฒนาการเกษตรของภาคเหนือตอนบน.*** www.sathai.org.

15. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555. ***หลักการและนโยบาย.*** www.royalprojectthailand.com สืบค้นวันที่ 16 สิงหาคม 2561.

16. ศรีศักร วัลลิโภดม. 2545. ***ลัวะ-ละว้า-กะเหรี่ยง ชนเผ่าบนที่สูงกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ-การเมืองกับรัฐในที่ราบในศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ ประวัติศาสตร์โบราณคดีของล้านนาประเทศ.*** โรงพิมพ์พิฆเนศพริ้นท์ติ้ง จำกัด กรุงเทพฯ.

17. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2503. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509)***.

18. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2552. ***โครงการฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่สูง 20 จังหวัดปี 2551/2552.***

19. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2560. ***ยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)https//www.hrdi.or.th.*** สืบค้นวันที่ 16 สิงหาคม 2561.

20. Young, G. 1961. ***The Hilltribe of Northern Thailand.*** Prepared Under the Auspieces of the Government of Thailand and the Cooperation of the United States Operation Mission to Thailand.

บทที่ 5

ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

บทที่ 5

ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

สาระสำคัญในบทนี้จะครอบคลุมรวม 3 เรื่อง คือ (1) ความสำคัญของพื้นที่ภูเขา (2) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ และ (3) กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่า

5.1 ความสำคัญของพื้นที่ภูเขา

การให้ความสำคัญกับพื้นที่ภูเขาได้เริ่มขึ้นเมื่อมีการประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร เมื่อ พ.ศ. 2535 และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ขึ้นในบทที่ 13 โดยให้ชื่อว่า *"การพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ภูเขา"* ซึ่งมีสาระสำคัญหลายเรื่อง เช่น กำหนดเขตอันตรายที่มีความล่อแหลมมากที่สุดต่อการเกิดดินพังทลาย น้ำท่วม ดินถล่ม และภัยอันตรายอื่นๆ ตลอดจนพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า และจัดตั้งชุดปฏิบัติการแก้ไขภัยพิบัติขึ้น (Keating, 1992: 36) โดยมีรายละเอียดดังนี้

การพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ภูเขา (Sustainable Mountain Development)

"ภูเขาเป็นแหล่งที่มาสำคัญของน้ำ พลังงาน แร่ธาตุต่างๆ ป่าไม้ ผลผลิตการเกษตร และเป็นพื้นที่เพื่อการพักผ่อน นอกจากนี้ยังเป็นที่เก็บรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและชนิดพันธุ์สิ่งมีชีวิตที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และเป็นส่วนประกอบของระบบนิเวศของโลก

ระบบนิเวศของภูเขามีส่วนกระทบต่อประชาชนเกือบครึ่งโลก ประชากรประมาณ 10% ของโลกอาศัยอยู่ในบริเวณภูเขา ในขณะที่ 40% อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งรับน้ำที่อยู่ต่ำลงมา จากเทือกเขาแอนดิสจนถึงหิมาลัย และจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จนถึงตะวันออกและภาคกลางของแอฟริกา ได้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงในบริเวณที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร อันเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่า การสูญเสียต้นไม้จากการเลี้ยงสัตว์ และการเพาะปลูกในบริเวณที่ลาดระหว่างที่ราบกับภูเขาซึ่งทำให้ดินพังทลาย

ระบบนิเวศของภูเขายังมีความล่อแหลมต่อการกัดเซาะพังทลายของดิน ดินถล่ม และการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยกับความหลากหลายทางพันธุกรรม (genetic diversity) ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณภูเขายังประสบกับปัญหาความยากจน ความเจ็บป่วย ขาดแคลนการสุขาภิบาลและการว่างงานซึ่งเป็นไปอย่างกว้างขวาง บริเวณพื้นที่ภูเขาส่วนใหญ่กำลังประสบกับปัญหาการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรีบดำเนินการในเรื่องการจัดการทรัพยากรในบริเวณภูเขาอย่างเหมาะสมและการพัฒนาสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว จำเป็นต้องมีการวางแผนและการจัดการการใช้ที่ดินในบริเวณแหล่งรับน้ำจากภูเขาภายในปี ค.ศ. 2000 และการคุ้มครองแหล่งต้นน้ำลำธารโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะป้องกันการพังทลายของดิน เพิ่มปริมาณต้นไม้และพืชชนิดต่างๆ และการรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของสิ่งแวดล้อมในบริเวณภูเขา

นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องจัดหาบริการต่างๆ เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล และการจัดหาพลังงานให้กับชุมชนท้องถิ่นและคนพื้นเมือง ประชาชนจำเป็นต้องได้รับโอกาสเพิ่มขึ้นในการประกอบอาชีพจากกิจกรรมต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การประมง การทำเหมืองแร่ที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การสกัดกลิ่นหอมและตัวยาจากพืช เป็นต้น

รัฐบาลควรจะ

- สนับสนุนมาตรการป้องกันการพังทลายของดินที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย และนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย

- เสนอสิ่งตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร และการใช้เทคโนโลยีที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มประชาชนว่าการพัฒนาแบบใดในพื้นที่ภูเขาที่จะสร้างความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้น และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการทรัพยากร

- ให้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องทางเลือกในการประกอบอาชีพ เช่น การเพาะปลูกพืช ปศุสัตว์ การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงผึ้ง การประมง อุตสาหกรรมในครัวเรือน การตลาดและการขนส่ง

- จัดตั้งพื้นที่คุ้มครองเพื่อช่วยบำรุงรักษาสารพันธุกรรมของป่า

- กำหนดเขตอันตรายที่มีความล่อแหลมมาที่สุดต่อการเกิดดินพังทลาย น้ำท่วม ดินถล่ม แผ่นดินไหว หิมะถล่มและภัยธรรมชาติอื่นๆ ตลอดจนพัฒนาระบบการเตือนภัยล่วงหน้า และจัดตั้งชุดปฏิบัติการแก้ไขภัยพิบัติขึ้น

- กำหนดบริเวณภูเขาซึ่งถูกคุกคามโดยมลพิษทางอากาศที่เกิดจากอุตสาหกรรม และเขตชุมชนเมืองที่อยู่ใกล้เคียง

- จัดตั้งศูนย์ข่าวสารในเรื่องระบบนิเวศของภูเขา รวมทั้งในเรื่องความชำนาญการที่เกี่ยวกับการเกษตรที่ยั่งยืน และในการดำเนินงานอนุรักษ์ ที่ประชาชนสามารถขอความช่วยเหลือจากศูนย์ดังกล่าวในเรื่องการพัฒนาในพื้นที่ภูเขาอย่างยั่งยืน"

เพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 21 ดังกล่าวนี้ ในปี 2543 ANEM (2000: 1-6) ได้จัด World Mountain Forum ขึ้นที่กรุงปารีสและเมือง Chambery ประเทศฝรั่งเศส โดยมีสาระสำคัญในการประชุมรวม 5 ประเด็น คือ

1. โลกาภิวัฒน์ทางการค้า

พื้นที่ภูเขามีเศรษฐกิจที่เปราะบางอย่างยิ่ง จึงมีความยากลำบากต่อการปรับตัวให้คงสภาพสิ่งแวดล้อมไว้ได้ จากโลกาภิวัฒน์ทางการค้า จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างไร จะหากฎเกณฑ์ใดมาเป็นเครื่องมือที่จะนำมาใช้ป้องกันการสูญเสียสิ่งแวดล้อมที่กำลังเผชิญอยู่จะควบคุมและจัดการอย่างไรให้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากโลกาภิวัฒน์ มีผลประโยชน์ต่อประชากรที่อยู่ในพื้นที่ภูเขา

2. มีข้อจำกัดในการพัฒนา

มีอะไรที่เป็นปัจจัยความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างพื้นที่ภูเขาและพื้นที่นอกเขตภูเขา จะมีอะไรเกิดขึ้นเมื่อมีการอพยพของประชากรในพื้นที่ภูเขา ทำอย่างไรให้มีนโยบายการลงทุน สาธารณในระดับสูงทั้งงบประมาณ และความรู้ในการพัฒนาพื้นที่ภูเขาเพื่อลดความแตกต่างระหว่างพื้นที่ตามศักยภาพโดยเร็ว

3. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินควร

มีเหตุผลด้านเศรษฐกิจและสังคมด้านไหนที่เป็นที่มาของปรากฏการณ์ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินควรในพื้นที่ภูเขา และผลที่ตามมาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ จะลดความกดดันเหล่านี้ได้อย่างไร เพื่อให้สามารถรักษาความหลากหลายทางชีวภาพไว้ได้ จะทำอย่างไรให้ความหลากหลายทางเศรษฐกิจประสบความสำเร็จและมีผลต่อความหลากหลายทางสังคมด้วย

4. ความอ่อนแอของวัฒนธรรมในพื้นที่ภูเขา

มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใดที่วัฒนธรรมในพื้นที่ภูเขาจะถูกอิทธิพลจากเมืองเข้าไปแทนที่ จะรักษาเอกลักษณ์ของประชากรในพื้นที่ภูเขาไว้ได้อย่างไร ซึ่งรวมถึงการรักษาไว้ซึ่งการพัฒนาที่สมดุลระหว่างวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ภูเขา

5. ความเสี่ยงของคนชายขอบและความอิสระ

ทำอย่างไรจึงจะลดความเสี่ยงของคนชายขอบและความอิสระลง โดยวัตถุประสงค์ให้ประชากรในพื้นที่ภูเขาได้มีโอกาสพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยตนเอง

ต่อมา United Nations (2001: 7-8) ได้ระบุ ถึงความสำคัญของพื้นที่ภูเขาว่ามี 7 ประการคือ

(1) เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แม่น้ำสำคัญทั้งหลายในโลกนี้เกิดจากภูเขาและพื้นที่สูง มากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรในโลกนี้ได้อาศัยน้ำจืดซึ่งได้มาจากแหล่งต้นน้ำลำธาร สำหรับดื่ม อุปโภค-บริโภค การเกษตรและอุตสาหกรรม เมื่อความต้องการน้ำได้เพิ่มขึ้น ความขัดแย้งในการใช้น้ำก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน การจัดการรักษาแหล่งน้ำ คือภูเขาจึงเป็นความท้าทายที่สำคัญของมนุษย์ชาติอย่างหลีกไม่พ้น

(2) เป็นแหล่งการใช้ที่ดินที่ผสมผสาน

เกษตรกรที่ประกอบอาชีพในพื้นที่ภูเขาจะผสมผสานการเกษตรเข้ากับพื้นที่ป่าไม้และการเลี้ยงสัตว์ในลักษณะสมดุลเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลายประการทั้งการผลิต การรักษาสิ่งแวดล้อม ต้นไม้จะทำหน้าที่ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ระบบการใช้ที่ดินดังกล่าวนี้ได้ถูกแรงกดดันจากสังคมและเศรษฐกิจภายนอกให้มีการเปลี่ยนแปลง

(3) เป็นแหล่งพลังงานและทรัพยากรธรณี

น้ำที่เก็บกักในบริเวณภูเขาหรือทะเลสาบได้นำมาผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ ที่ชุมชนเมืองต่างๆ ต้องการ ภูเขายังเป็นแหล่งทรัพยากรธรณี ที่ผลิต ตะกั่ว ทองแดง สังกะสี ความท้าทายที่ยังมีอยู่ก็คือ การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการแร่ธาตุต่างๆ กับสภาวะแวดล้อมของพื้นที่ภูเขา

(4) เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ความสวยงามและความหลากหลายของภูมิทัศน์ การรองรับการกีฬารวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ได้ดึงดูดให้ประชากรมากกว่า 50 ล้านคน เดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่ภูเขาแต่ละปี ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะสร้างโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ก็ตาม แต่จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณีและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการจัดทำแผนการท่องเที่ยวจะต้องดำเนินการร่วมกับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ภูเขาและผู้มีส่วนได้เสียทุกขั้นตอนของการพัฒนา

(5) เป็นแหล่งของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

พื้นที่ภูเขาจะเป็นแหล่งของความหลากหลายของชีวภาพบางพื้นที่จะเป็นแหล่งพืชพันธุ์โดยเฉพาะท้องถิ่น เช่นบริเวณเทือกเขาแอนดีสและเทือกเขาหิมาลัยด้านตะวันออก ถึงแม้ว่าการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ และเขตคุ้มครองต่างๆ จะเป็นวิธีการหลักของการอนุรักษ์ก็ตามแต่มาตรการดังกล่าวนี้ไม่เพียงพอต่อการอนุรักษ์แหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ จำเป็นต้องมีแนวคิดใหม่ในการดำเนินการ ที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

(6) เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

พื้นที่ภูเขาเป็นแหล่งของความลี้ลับและสิ่งดลใจต่างๆ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏคือ ภาษา ศิลปะ และประเพณีเฉพาะท้องถิ่น เมื่อเกิดโลกาภิวัฒน์ ที่มีผลดีต่อเศรษฐกิจ แต่อาจจะไปทำลายสังคม และความเป็นหนึ่งเดียวของวัฒนธรรมในสังคมของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภูเขา

(7) ตัวชี้วัดของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

ภูเขาจะเป็นพื้นที่ที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การละลายของธารน้ำแข็งเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่าภูมิอากาศโลกกำลังเปลี่ยนแปลง อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นและปริมาณฝนที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อการเกษตร ป่าไม้ การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม ทั้งในพื้นที่ภูเขาและพื้นที่ราบตอนล่าง

หลังจากนั้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2559 เลขาธิการองค์การสหประชาชาติได้มีรายงานเรื่อง Sustainable Mountain Development ต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติว่า “ภูเขาครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 22 ของพื้นผิวโลกเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของประชากร ร้อยละ 15 ของประชากรโลก เป็นแหล่งน้ำจืด ความหลากหลายทางชีวภาพ อาหารและพลังงาน เป็นแหล่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความรู้และจิตวิญญาณเช่นเดียวกับเป็นเป้าหมายของการพักผ่อนหย่อนใจและการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามพื้นที่ภูเขาในประเทศกำลังพัฒนามีความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางอาหารที่เกิดขึ้นกับประชากร ระหว่าง พ.ศ. 2543 (ค.ศ.2000) และ พ.ศ. 2555 (ค.ศ.2012) จำนวนประชากรที่ตั้งถิ่นฐานบนภูเขาในประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกได้เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2543 มีประชากรมากกว่า 250 ล้านคนอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ภูเขาที่คาดว่าเสี่ยงต่อความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 35 ของประชากรที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณภูเขา ต่อมาในปี 2555 FAO ได้รายงานว่าประชากรดังกล่าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 16 แต่ขาดความมั่นคงทางอาหารเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 หรือมีจำนวน 329 ล้านคน และมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 39 ของประชากรที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ภูเขา ผลการศึกษาดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าการปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนทั่วโลก ไม่ปรากฏแก่ผู้คนบริเวณพื้นที่ภูเขา ซึ่งรวมถึงขาดการบรรเทาความยากจนและความหิวโหยลงด้วย

ดังนั้นจึงได้กำหนด วาระแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) พ.ศ. 2573 ของพื้นที่ภูเขาไว้รวม 3 เป้าหมายดังนี้

(1) เป้าหมาย SDG 6.6 ในปี พ.ศ. 2563 จะต้องมีการป้องกันและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ รวมทั้งภูเขา ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ น้ำพุ และทะเลสาบ

(2) เป้าหมาย SDG 15.1 ในปี 2563 มั่นใจว่ามีการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การใช้ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศน้ำจืด โดยเฉพาะ ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ ภูเขา พื้นที่แห้งแล้ง อยู่ในกรอบของข้อตกลงนานาชาติ

(3) เป้าหมาย SDG 15.4 ในปี 2573 มั่นใจว่ามีการอนุรักษ์ระบบนิเวศภูเขา รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อที่จะกระตุ้นและส่งเสริมขีดความสามารถในการให้ผลตอบแทนที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (General Assembly, 2016: 2-3)

ทั้งนี้ General Assembly ได้ให้ความสำคัญของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ภูเขาที่ครอบคลุมประเด็นหลัก รวม 14 ประการคือ

1. การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในภูเขา
2. การจัดการลุ่มน้ำและการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืนในเขตภูเขา
3. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศภูเขา

4. ความเสื่อมโทรมของดิน และการแปรสภาพเป็นทะเลทราย
5. การจัดการความเสี่ยงต่อภัยพิบัติในพื้นที่ภูเขา
6.ชนเผ่าพื้นเมือง
7. เพศ
8. การอพยพและการกลายเป็นเมืองของพื้นที่ภูเขา
9. เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต
10. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
11. พลังงานที่ทดแทนได้
12. การศึกษา การส่งเสริม การเพิ่มขีดความสามารถ และงานวิจัย
13. Advocacy การสื่อสาร และการจัดการความรู้
14. หุ้นส่วน การข้ามชาติ ความร่วมมือ และอนุสัญญา
(General Assembly, 2016: 3-13)

ทั้งนี้ General Assembly (2016: 19-20) ยังได้ให้คำแนะนำแก่ประเทศสมาชิกในการดำเนินการไว้ดังนี้

(1) คำแนะนำในการกำหนดเป็นนโยบายของประเทศสมาชิก

1. ให้มั่นใจว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภูเขาได้หยิบยกมาเป็นอันดับแรกในวาระการพัฒนาที่บูรณาการเข้าไปอนุสัญญาริโอทั้งสามอนุสัญญา โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกและกระบวนการดำเนินงาน

2. เพื่อสนับสนุนการดำเนินการและติดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 6 และ 15 รวมทั้งเป้าหมายอื่นๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับ ระบบนิเวศ และประชากรภูเขา ในเป้าหมายที่ 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 13, และ 17

3. ส่งเสริมกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีชายแดนเป็นภูเขา เป็นโครงการพัฒนาระหว่างประเทศ

(2) คำแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. ร้องขอให้สมาชิกองค์การสหประชาชาติได้รวมนโยบายชาวเขาเป็นการเฉพาะในแผนพัฒนาที่ยั่งยืนของแต่ละประเทศ จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติที่มีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ภูเขา

5. ให้ความมั่นใจว่ากลุ่มบุคคลที่ยากไร้ โดยเฉพาะชนเผ่าดั้งเดิม ได้รวมอยู่ในกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากโครงการทางสังคม โดยเฉพาะหนทางเข้าสู่ ที่ดินทำกินรวมทั้งสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และให้การยอมรับวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

6. สนับสนุนการศึกษา เพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพให้แก่ชุมชนชาวเขาในพื้นที่ต่างๆ

(3) คำแนะนำในเรื่องกลไกทางการเงิน

7. เพิ่มระดับการลงทุนและจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ภูเขาอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐเอกชนและมูลนิธิ

8. กระตุ้นให้ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติหาหนทางเข้าสู่กลไกการเงินโลก เช่น Green Climate Fund และ GEF เพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในพื้นที่ภูเขา

9. สนับสนุนด้านการเงินแก่หน่วยงานใหม่คือ “Mountain Facility”

10. สำรวจรูปแบบต่างๆ ที่เป็นนวัตกรรมในการจ่ายเงินทดแทนการใช้ประโยชน์จากภูเขาที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของรักษาไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อม

(4) คำแนะนำสำหรับกระบวนการสร้างการรับรู้ของสาธารณะ

11. สนับสนุน การดำเนินการในด้านการสื่อสาร การเสริมขีดความสามารถ โดยกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ภูเขาที่ยั่งยืน เช่น ใช้โอกาสของวันที่ 11 ธันวาคม ของทุกปีซึ่งเป็น “วันภูเขานานาชาติ (International Mountain Day)” หรือวันสำคัญอื่นๆ ที่นานาชาติได้กำหนดไว้

12. สนับสนุนการรวมตัวกันของ “พันธมิตร ภูเขา” (Mountain Partnership) “โดยการกระตุ้น รัฐบาล องค์กรสาธารณะและภาคเอกชน เข้ามาร่วมกันเป็นพันธมิตร”

(5) คำแนะนำสำหรับงานวิจัย

13. สนับสนุนความพยายามประสานงานวิจัย และส่งเสริมการเก็บข้อมูลที่กระจัดกระจายเพื่อให้ปรับปรุงความเข้าใจในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้มีผลในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของภูเขา รวมทั้งเสนอการจัดตั้งศูนย์ภูมิภาคและเครือข่ายให้เห็นความเปราะบาง ของชุมชนบนภูเขา เพื่อนำไปสู่การจัดทำนโยบายที่นำไปสู่การปรับสภาพที่เหมาะสมของชุมชนเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน

ด้วยความสำคัญของภูเขาดังกล่าวข้างต้น ในปี ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้กำหนดให้ปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) เป็น “ปีแห่งภูเขาสากล”ซึ่งมีผลให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นจาก 78 ประเทศ และต่อมาในปี ค.ศ.2003 (พ.ศ. 2546) ได้กำหนดให้วันที่ 11 ธันวาคม ของทุกปี เป็น *“วันแห่งภูเขาสากล”* ได้มีการจัด World Mountain Forum มาหลายครั้งหลังจากจัดที่ประเทศฝรั่งเศสเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2543 แล้วมีการจัดครั้งที่ 2 ที่ประเทศเปรู เมื่อ พ.ศ. 2557 ครั้งที่ 3 ที่ประเทศอูกานดา เมื่อ พ.ศ. 2559 และครั้งที่ 4 ที่ประเทศ เคอร์จิสถาน ในเดือน ตุลาคม 2561 (World Mountain Forum, 2018: 1)

นอกจากองค์การสหประชาชาติแล้ว มีหลายประเทศที่ได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่ภูเขาตัวอย่าง เช่น ประเทศอินเดีย และญี่ปุ่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ประเทศอินเดีย

ภูเขาในตอนเหนือของประเทศอินเดียคือ ภูเขาหิมาลัย ซึ่ง Jain (2019: 1-3) ได้สรุปความสำคัญไว้ 10 ประการ คือ

1. มีอิทธิพลต่อภูมิอากาศ

เนื่องจากภูเขาหิมาลัยมีความสูง กว้าง และมีทิศทางที่เป็นที่รับลมมรสุมจากอ่าวเบงกอล และทะเลอาระเบียน จึงมีฝนตกชุกรวมทั้งหิมะ หากไม่มีเทือกเขาหิมาลัย ทวีปอินเดียจะแห้งแล้งและอากาศร้อน นอกจากนี้ยังป้องกันลมหนาวจากทวีปเอเชียกลาง

2. เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

การมีฝนและหิมะในบริเวณพื้นที่ภูเขาได้ก่อให้เกิดแม่น้ำหลายสายหล่อเลี้ยงพื้นที่ราบในภาคเหนือของประเทศอินเดียให้มีน้ำเพียงพอต่อความต้องการแม้ในฤดูแล้ง

3. ให้ความอุดมสมบูรณ์แก่ดิน

จากการที่มีแม่น้ำหลายสาย ได้มีการนำตะกอนดินและธาตุอาหารจากพื้นที่ต่างๆ มาทับถมในพื้นที่ตอนล่างซึ่งเป็นที่ราบตอนเหนือที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งกล่าวกันว่า ที่ราบสูงตอนเหนือของประเทศอินเดียคือ “ของขวัญจากภูเขาหิมาลัย”

4. กระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำ

เนื่องจากมีแม่น้ำหลายสายมีน้ำตกที่สามารถสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าได้หลายแห่ง

5. ทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่ลาดชันตอนล่างของเทือกเขาหิมาลัย ส่วนหนึ่งเป็นป่าทึบมีไม้หลายชนิด ตั้งแต่ไม้เมืองร้อนจนถึงไม้สน ซึ่งได้นำไปใช้เป็นไม้ฟืน วัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรม บางพื้นที่เป็นทุ่งหญ้าที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งได้ใช้เพื่อการเลี้ยงสัตว์อยู่ในปัจจุบัน

6. การเกษตร

พื้นที่ลาดชันตอนล่างส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่การเกษตรที่ผลิตข้าว ข้าวโพด มันฝรั่ง ผักผลไม้และการปลูกชาในพื้นที่หิมาลัยตะวันออก

7. แหล่งแร่

พื้นที่บางส่วนของภูเขาด้านทิศเหนือ เป็น แหล่งปิโตรเลียม ถ่านหิน ทองแดง ตะกั่ว สังกะสี นิกเกิล เงิน ทังสเตน และหินปูน

8. การท่องเที่ยว

ด้านทิศเหนือของเทือกเขาหิมาลัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่มาจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในฤดูร้อนของประเทศอินเดีย

9. แนวป้องกันข้าศึก

จากการที่เทือกเขาหิมาลัยมีความสูงและความกว้างได้เป็นแนวป้องกันข้าศึกมาตั้งแต่อดีต

10. ศูนย์กลางศาสนา

เทือกเขาหิมาลัยมีศาสนสถานจำนวนมากซึ่งเป็นที่ตั้งของลัทธิต่างๆ

2. ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นได้นำภูเขาและพื้นที่สูงมาใช้ในการกำหนดหลักการ ***“ภารกิจที่หลากหลายของการเกษตร”*** ที่มีการบริหารจัดการพื้นที่ตั้งแต่พื้นที่ตอนบนคือพื้นที่ภูเขาหรือพื้นที่สูงที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งเก็บกักและอำนวยน้ำต่อพื้นที่การเกษตรตอนล่าง โดยมีภารกิจที่หลากหลายของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1. ควบคุมอุทกภัยและป้องกันการชะล้างพังทลายของดินโดยการเก็บกักน้ำและอุ้มน้ำฝนไว้เป็นระยะเวลาหนึ่ง
2. รักษาระบบนิเวศให้คงสภาพและรักษาต้นน้ำลำธาร
3. สร้างทัศนียภาพที่สวยงาม ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน
4. ป้องกันดินถล่ม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นที่ยึดการเกษตรเป็นอาชีพหลัก
6. จัดการสิ่งเหลือใช้จากอินทรีย์วัตถุ
7. รักษาสภาพอากาศและน้ำให้อยู่ในสภาพที่ดี

8. ลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

จากภารกิจของการเกษตรที่ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดไว้นั้น พื้นที่ภูเขาจะเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการเกษตรทั้งกักเก็บน้ำ อำนวยน้ำต่อพื้นที่การเกษตร รวมทั้งการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่ม ดังรายละเอียดในรูปที่ 5-1 (Hayashi, 2002: 129-139)

5.2 การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ

การทบทวนวรรณกรรมเรื่องการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติจะครอบคลุมสาระสำคัญที่จะถอดบทเรียนรวม 6 เรื่อง คือ (1) การปลูกป่าบนพื้นที่สูง (2) การป้องกันรักษาป่า (3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ (4) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงโดยการจัดทำขั้นบันไดเพื่อการเกษตร (5) การใช้พื้นที่สูงของชนเผ่าโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ(6) ภูเขากับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การปลูกป่าบนพื้นที่สูง

การทบทวนการปลูกป่าบนพื้นที่สูงจะเป็นกรณีของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศคอสตาริกา โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

กรณีของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีโครงการปลูกป่าบนพื้นที่สูงโดยมีค่าตอบแทนรวม 2 โครงการ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1.1) โครงการปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงชัน (Sloping Land Conversion Program : SLCP)

ย้อนหลังไปในช่วง ค.ศ.1950-1960 รัฐบาลประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีนโยบายการพัฒนาประเทศโดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ การเพิ่มธัญพืช และอุตสาหกรรมหลัก จากวัตถุประสงค์ประการแรกทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่าจำนวนมากแม้แต่พื้นที่ภูเขาสูงชันเพื่อผลิตธัญพืช เนื่องจากในระหว่างปี 1958-1922 มีประชากรเสียชีวิตจากการขาดอาหารถึง 10 ล้านคน

ถึงแม้ว่าในเวลาต่อมาในทศวรรษ 1970 รัฐบาลจะได้เปลี่ยนนโยบายการพัฒนาไปก็ตามแต่ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากนโยบายในอดีตยังคงมีอยู่และได้ถึงจุดวิกฤติ โดยในปี 1998 ได้เกิดน้ำท่วมจากแม่น้ำแยงซี ในพื้นที่ภาคกลาง 29 จังหวัด ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้ประชาชนเสียชีวิตไปมากถึง 4,150 คน มีทรัพย์สินเสียหายมากถึง 36,000 ล้านเหรียญสหรัฐ จากการศึกษาพบว่าพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำแยงซี ในช่วงปี 1950-1980 ได้ถูกบุกรุกทำลายไปมากกว่าครึ่ง ทำให้เกิดพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินมากถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ภาคกลาง และรัฐบาลตระหนักว่าอุทกภัยที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ต้นน้ำ

หลังจากการเกิดอุทกภัยแล้ง State Forest Agency ได้จัดทำโครงการขึ้น 2 โครงการ คือ (1) Natural Forest Protection Program (NFPP) และ (2) Sloping Land Conversion Program (SLCP) โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ของ Sloping Land Conversion Program นั้นคือ “การปรับเปลี่ยนพื้นที่สูงชันที่กำลังใช้ในการเกษตรและพื้นที่ทุ่งหญ้าที่มีสภาพเสื่อมโทรมและไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร จำนวน 14.67 ล้านเฮกเตอร์ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแยงซีเกียงลุ่มน้ำเหลืองและลุ่มน้ำอื่นๆ ให้กลับมาเป็นพื้นที่ป่าไม้

และทุ่งหญ้าที่อุดมสมบูรณ์ และผลักดันให้เกษตรกรทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือการเกษตรที่ยั่งยืนหรือทำงานนอกภาคการเกษตร”

การดำเนินงานที่สำคัญ คือ “การจ่ายค่าตอบแทนเป็นธัญพืชให้แก่เกษตรกรที่หยุดทำการเกษตรแล้วไปปลูกป่าหรือปรับปรุงทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โดยกำหนดอัตราที่ 2.55 ตัน /ไร่/ปี ในพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนของแม่น้ำแยงซีเกียง และ 1.5 ตัน/ไร่/ปี ในพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนและตอนกลางของแม่น้ำเหลือง การตอบแทนด้วยธัญพืชดังกล่าว โครงการนี้จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า *“Grain for Green”* (Bennet and Xu, 2008: 2)

โดยสรุปในภาพรวมแล้วโครงการ *Grain for Green* ได้ประสบความสำเร็จ 2 ประการ คือ (1) ลดการชะล้างพังทลายของดิน (2) บรรเทาอุทกภัย รวมทั้งช่วยให้ประชาชน 32 ล้านครัวเรือนหลุดพ้นจากความยากจน

อย่างไรก็ตามมีปัญหาจากโครงการนี้หลายประการ คือ

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนและกำหนดวิธีการ โดยเกษตรกรระบุว่าไม่มีสิทธิ์ในการเลือกพื้นที่ว่าส่วนใดจะหยุดใช้เพื่อการเกษตรไปปลูกป่าไม่มีสิทธิ์เลือกชนิดของต้นไม้ที่จะปลูก ทำให้การดูแลของเกษตรกรไม่ดีพอ การอยู่รอดของพืชจึงต่ำ

(2) การกำหนดระดับการอุดหนุนที่เท่ากันในพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน ทำให้เกษตรกรส่วนหนึ่งมีรายได้ที่ต่ำกว่าเดิม

(3) การจ่ายค่าทดแทนเป็นธัญพืชไปบิดเบือนกลไกการตลาดของธัญพืช มีผลต่อราคาตลาดของผลผลิตธัญพืชและผลผลิตโดยรวมของธัญพืชลดลง ทำให้ขาดแคลนธัญพืชและราคาสูงขึ้น

(4) เนื่องจากเป็นโครงการเร่งรัด ขาดการวางแผนที่ดีมีผลต่อการขาดแคลนงบประมาณ กำลังคน การประพฤติมิชอบในการนำพื้นที่ราบมาเข้าร่วมโครงการ เป็นต้น

(5) ปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้เกิดขึ้นในบางพื้นที่ ทั้งการขาดแคลนน้ำ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Leshan et al. 2017: 6 ; Bennet and Xu, 2008: 17-19 ; Hickman, 2017: 1-3 ; Holtz, 2017: 6-7)

อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวนี้ได้มีการแก้ไขมาตามลำดับเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการ

Leshan et al. (2017: 7-8) ได้สรุประยะการดำเนินโครงการป้องกันพื้นที่สูงชันของสาธารณะประชาชนจีนไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 (ค.ศ. 1999-2001) โครงการนำร่อง

โครงการป้องกันพื้นที่สูงชันของสาธารณะรัฐประชาชนจีนได้เริ่มต้นในปี ค.ศ. 1999 ในพื้นที่ 3 จังหวัดของมณฑลเสฉวน ชานสี และกังซู ซึ่งสามารถเปลี่ยนพื้นที่สูงชันที่ใช้เพื่อการเกษตรเป็นพื้นที่ป่าไม้ 381,500 เฮกแตร์ ซึ่งมีผลให้มีการขยายพื้นที่ออกไปในจังหวัดต่างๆ

ระยะที่ 2 (ค.ศ. 2002-2007) ช่วงขยายผล

ในระยะนี้ได้มีการขยายพื้นที่ดำเนินการออกไปเป็น 25 จังหวัด สามารถเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืช 9 ล้านเฮกแตร์ และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์อีก 5.67 ล้านเฮกแตร์ รวม 14.67 ล้านเฮกแตร์ ไปเป็นพื้นที่ป่าไม้ โดยมีครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 32 ล้านครัวเรือน จำนวน 124 ล้านคน การจ่ายค่าชดเชยในช่วง ค.ศ. 2002-2004 ได้จ่ายเป็นธัญพืชและจ่ายเป็นเงินสดตั้งแต่ ค.ศ. 2005

ระยะที่ 3 (ค.ศ. 2008-2014) ช่วงปรับวิธีการดำเนินการ

ในช่วงนี้ไม่มีการดำเนินการเปลี่ยนพื้นที่เกษตรที่สูงชันเป็นพื้นที่ป่าไม้ อัตราค่าชดเชยได้ลดลงครึ่งหนึ่งจากเดิมในพื้นที่ที่มีการดำเนินการไปแล้ว อัตราค่าชดเชยในระยะที่ 2 คือ 100 กิโลกรัมของธัญพืช/mu/ปี เป็นเวลา 8 ปี ในกรณีของการเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไปเป็นป่าไม้ที่รักษาระบบนิเวศในลุ่มน้ำแยงซี ซึ่งเท่ากับ 260 เหรียญสหรัฐต่อเฮกแตร์/ต่อปี รวมทั้งกล้าไม้ อัตราดังกล่าวได้ลดลงไปครึ่งหนึ่งเหลือเพียง 130 เหรียญสหรัฐต่อเฮกแตร์ต่อปี ทั้งนี้ได้นำเงินส่วนที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งไปใช้ในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของครัวเรือนที่ได้เปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไปเป็นพื้นที่นอกการเกษตร

ระยะที่ 4 (ค.ศ. 2015-2020) การขยายผลครั้งที่ 2

ได้กำหนดพื้นที่ปลูกพืชบนพื้นที่สูงชันที่จะเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่ป่าไม้ในระยะนี้ไว้ 2.8 ล้านเฮกแตร์ พื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการ นอกจากพื้นที่สูงชันที่มีความลาดชัน 15^0-25^0 ที่เป็นต้นน้ำและพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 25^0 ที่มิใช่ต้นน้ำแล้วยังรวมพื้นที่ที่เกษตรกรมีความยากจนด้วย ซึ่งเป็นการนำวัตถุประสงค์ที่จะบรรเทาความยากจนมาร่วมด้วย

จากการดำเนินการดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าเมื่อโครงการมีปัญหาได้มีการแก้ไขเพื่อให้โครงการดำเนินการต่อไปและบรรลุตามวัตถุประสงค์

(1.2) โครงการปลูกไผ่บนพื้นที่สูงชันอยู่ภายใต้โครงการเปลี่ยนพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่ป่าไม้ (China's Conversion of Cropland Into Forest Programme : CCFP)

การปลูกไผ่ในประเทศจีนมีเนื้อที่มากกว่า 6 ล้านเฮกแตร์ (37.5 ล้านไร่) ประมาณ 3 ใน 4 ของไผ่ที่ปลูกคือพันธุ์ Mao ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมืองที่จะสูงถึง 28 เมตร และเป็นพืชที่จีนใช้ในอุตสาหกรรมสิ่งทอรวมทั้งใช้หน่อเป็นอาหาร ในปี ค.ศ. 1981 (พ.ศ.2524) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับไม้ไผ่มีมูลค่าเพียง 64 ล้านเหรียญสหรัฐ ต่อมาในปี ค.ศ. 2013 (พ.ศ.2556) มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 27,000 ล้านเหรียญสหรัฐ แผนการพัฒนาอุตสาหกรรมไม้ไผ่ของจีนที่จัดทำขึ้นในปี 2556 คาดการณ์ไว้ว่าอุตสาหกรรมไม้ไผ่จะเติบโตและทำรายได้มากถึง 48,000 ล้านเหรียญสหรัฐ และสามารถจ้างงานได้ 10 ล้านคน การปลูกไผ่ในประเทศจีนปลูกโดยผู้ถือครองที่ดินรายเล็กซึ่งอาจปลูกร่วมกับไม้ยืนต้นอื่นๆ หรือไม้ป่า ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาชนบท โดย SFA ได้ประมาณการไว้ว่าผลผลิตจากไม้ไผ่จะมีสัดส่วนร้อยละ 20 ของรายได้ของเกษตรกร ในปี ค.ศ.2020 (พ.ศ. 2563) (New Generation Plantations Organizations, 2015: 4)

กรณีตัวอย่างที่ดำเนินการคือการปลูกไผ่บนพื้นที่สูงใน Chishui จังหวัด Guizou สาธารณะประชาชนจีนได้เริ่ม "โครงการเปลี่ยนพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่ป่าไม้" (China's Conversion of Cropland into Forest Programme : CCFP) ในปี 2542 ซึ่งได้ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศของประเทศที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ถึงแม้ว่าโดยทางวิชาการแล้วไผ่เป็นพืชตระกูลหญ้า แต่ไผ่ได้เป็นพืชหลักในการดำเนินโครงการ CCFP ของสาธารณะประชาชนจีน เนื่องจากมีไผ่พื้นเมืองหลายสายพันธุ์ที่เหมาะสมต่อการปลูกป่าทดแทน ป้องกันความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและมีผลต่อคุณภาพชีวิต

Yanxia and Frith (2018: 2-4) ได้รายงานถึงประโยชน์ของไผ่และการดำเนินการในการปลูกไผ่ใน Chishui ไว้ดังนี้

"เนื้อที่ที่มีไผ่ทั่วโลกมากถึง 30 ล้านเฮกแตร์ จาก 1600 สายพันธุ์ ไผ่เป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูที่ดินและปลูกป่าทดแทน ไผ่มีประโยชน์ 5 ด้าน ดังนี้

1. ฟื้นฟูที่ดินที่เสื่อมโทรม ด้วยระบบรากของไผ่ที่มีจำนวนมากประมาณในพื้นที่ 1 เฮกแตร์ รวมกันแล้วจะมีประมาณ 100 กิโลเมตร และไผ่จะมีอายุค่อนข้างยาว การมีรากทำให้ดินล่างมีชีวมวลตกค้างอยู่ แม้ว่าพืชบนผิวดินจะถูกทำลายไปแล้ว

2. ยกระดับน้ำใต้ดิน หากเลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสม การปลูกไผ่จะเป็นการยกระดับน้ำใต้ดินให้สูงขึ้นและลดการไหลบ่าของน้ำบนดิน ไผ่ทนต่อความแห้งแล้งและน้ำท่วม

3. ฟื้นฟูคุณภาพที่ดิน ไผ่จะลดความเป็นกรดของดินลง เพิ่มธาตุอาหาร ลดการแน่นตัวของดิน ควบคุมน้ำในดิน และการหมุนเวียนของธาตุอาหาร

4. แหล่งสะสมคาร์บอน เนื่องจากไผ่มีอายุยืนยาวและโตเร็วจึงเป็นการสะสมคาร์บอนในลำต้น ประมาณว่าในช่วงเวลา 30 ปี การปลูกไผ่ 1 เฮกแตร์ จะสะสมคาร์บอนได้ 600 ตัน มากกว่าการสะสมคาร์บอนในไม้ชนิดอื่นๆ

5. เป็นพืชที่ยกระดับรายได้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตมีการประมาณว่ามีประชากรในชนบททั่วโลกประมาณ 10 ล้านคนที่มีรายได้จากการปลูกไผ่ รวมทั้งใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้ม

ผลประโยชน์ในการฟื้นฟูที่ดินที่ได้ดำเนินการใน Chishui จังหวัด Guizou ซึ่งเป็นภูมิภาคที่ยากจนที่สุดของสาธารณะประชาชนจีน รวมทั้งการปลูกพืชที่ไม่สร้างความยั่งยืนให้กับการใช้ที่ดินในระยะยาว แต่ Chishui มีไผ่ประมาณ 300 สายพันธุ์

จาก ปี ค.ศ. 2001 ถึง 2014 รัฐบาลท้องถิ่นของ Chishui ได้ใช้งบประมาณไปประมาณ 40 ล้าน RMB ในการฟื้นฟูพื้นที่สูงชันที่เป็นที่ดินเสื่อมโทรมโดยการปลูกไผ่ ซึ่งมีกำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะดำเนินการใน 14 ตำบล และเกษตรกร 51,000 ราย ในปี 2015 Chishui ได้ปลูกไผ่ไปแล้วจำนวน 87,000 เฮกแตร์ เฉพาะไผ่สายพันธุ์ โมโซ (Moso) เพียงสายพันธุ์เดียวได้ปลูกไปมากถึง 35,000 เฮกแตร์

ผลจากการปลูกไผ่ใน Chishui ส่งผลให้การชะล้างพังทลายของดินลดลง อนุรักษ์น้ำในดิน ไว้ได้มากขึ้น เพิ่มการสะสมคาร์บอน

เมื่อเปรียบเทียบกับการปลูกมันฝรั่ง (sweet potato) จะมีน้ำไหลบ่าลดลง 25% การชะล้างพังทลายของดินลดลง 80%

ในพื้นที่ปลูกไผ่จำนวน 13,000 เฮกแตร์ใน Chishui ลดการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดินได้ 350,000 ตัน ซึ่งตะกอนจำนวนนี้เคยถูกชะล้างลงสู่แม่น้ำ Chishui ในแต่ละปี และอนุรักษ์น้ำไว้ได้ประมาณ 6,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี

การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลูกไผ่ดังกล่าวทำให้มีการสะสมคาร์บอนปีละเกือบ 200,000 ต้นต่อปี

นอกจากผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ไผ่ยังแสดงบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของ Chishui รายได้ต่อหัวต่อปีของเกษตรกรที่ร่วมโครงการปลูกไผ่ ในปี ค.ศ.2001 เกษตรกรในโครงการมีรายได้ต่ำกว่า 1,900 RMB แต่ภายหลังเข้าร่วมโครงการมีรายได้เป็น 2,900 RMB ต่อปี เนื่องจากมาจากได้มีอุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้ไผ่ที่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องเกิดขึ้น รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นักท่องเที่ยวมาชมพันธุ์ไผ่ชนิดต่างๆ

จากการเติบโตของอุตสาหกรรมไผ่และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้มีแรงงานอพยพเข้ามาสู่ Chishui จำนวนมาก รวมทั้งคนท้องถิ่นเองที่อพยพไปทำงานที่อื่นก็กลับมา Chishui

จากความสำเร็จดังกล่าวรัฐบาลท้องถิ่นของ Chishui ได้วางแผนที่จะขยายพื้นที่ปลูกไผ่ในพื้นที่สูงชันอีกหลายพันธุ์ เฮกแตร์ โดยประมาณมูลค่าอุตสาหกรรมไผ่ไว้ที่ 10-20 พันล้าน RMB"

นอกจากนี้ Yanxia และ Frith (2018: 3) ได้สรุปบทเรียนการปลูกไผ่ใน Chishui ไว้ดังนี้

เนื่องจากความแตกต่างทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละพื้นที่ๆ จะดำเนินโครงการความสำเร็จของการปลูกไผ่ที่ Chishui ที่จะใช้เป็นบทเรียนได้มีดังต่อไปนี้

1. การปลูกไผ่ในโครงการควรใช้สายพันธ์ที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่เพราะไผ่มีมากถึง 1,600 สายพันธุ์ รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการปลูกไผ่แต่ละสายพันธ์ ซึ่งมิใช่จะเน้นเฉพาะอุตสาหกรรม แต่ต้องคำนึงถึงระบบสิ่งแวดล้อมที่ตามมาด้วย

2. โครงการปลูกไผ่ได้วางแผนไว้ในระยะยาวหรือใช้อุปทานที่นำไปสู่อุตสาหกรรมไผ่ในอนาคต จึงได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษจากไผ่ เช่นในปี ค.ศ.2003 โรงงานผลิตเยื่อกระดาษได้ 20,000 ชิ้น ซึ่งใช้ไม้ไผ่สดถึง 80,000 ตัน การมีอุตสาหกรรมเกิดขึ้นทำให้มีการจ้างงานหลายด้านเกิดขึ้นไปพร้อมกันด้วย

(2) ประเทศคอสตาริกา

โครงการปลูกป่าในประเทศคอสตาริก้า โดยใช้ระบบ PSA (Payments for Environmental Service)

เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2486) ป่าไม้ในประเทศคอสตาริก้าได้ลดลงไปถึง 80 % เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้เริ่มปลูกป่าในปี 2540 โดยใช้แนวทาง Payments for Environment Services หรือ PES ทั้งนี้ได้ใช้อำนาจตามกฎหมายป่าไม้หมายเลข 7575 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงมีอยู่และเพิ่มพื้นที่ป่าไม้โดยการจ่ายเงินตอบแทนให้แก่ผู้ที่ปลูกป่าเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ที่รวมถึง (1) เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (2) การอำนวยน้ำที่สะอาด (3) การกักเก็บก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และ (4) มีทัศนียภาพที่สวยงาม (www.wikipedia.org/wiki/Deforestation in Costa Rica)

ทั้งนี้โครงการที่สนับสนุนการปลูกป่ามีทั้งหมด 5 รูปแบบ คือ (1) อนุรักษ์ป่าที่มีอยู่เดิม (2) ป่าเศรษฐกิจ (3) วนเกษตร (4) ป่าที่มีการจัดการที่ยั่งยืน และ (5) ฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม

ค่าตอบแทนแก่เจ้าของที่ดินที่ปลูกป่านั้นในลักษณะที่ 1 คือ การอนุรักษ์ป่าที่มีอยู่เดิม 64-80 เหรียญสหรัฐต่อ 6.25 ไร่/ปี ลักษณะที่ 2 คือป่าเศรษฐกิจ 980-1,410 เหรียญสหรัฐต่อ 6.25 ไร่/ปี และลักษณะที่ 3 คือ วนเกษตร จะตอบแทน 1.3-1.9 เหรียญสหรัฐต่อไม้แต่ละต้น ส่วนลักษณะ ที่ 4 และ 5 นั้น ค่าตอบแทนขึ้นอยู่ผลประโยชน์ที่ได้จากสิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ (Sitra, 2015: 2)

ผลการดำเนินงานถึงปี พ.ศ.2548 คอสตาริก้า มีพื้นที่ป่าไม้ถึง 51% ของพื้นที่ประเทศเพิ่มขึ้น 42% จากปีที่เริ่มโครงการคือ พ.ศ.2540 ในช่วงปี พ.ศ.2540-2548 รัฐบาลได้ใช้เงินไปจำนวน 110 เหรียญสหรัฐ ได้เพิ่มพื้นที่ป่าไม้มากถึง 25 ล้านไร่ (Center for Public Impact, 2016: 7) Fletcher and Breitling, 2012: 405) ระบุไว้ว่า การดำเนินการเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าที่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนมากที่สุด โดยใช้กลไกการตลาดหรือกลไกด้านอื่นๆ

อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานดังกล่าวนี้มีปัญหาหลายประการดังที่ Bien (2002: 143) ได้พบว่างบค่าตอบแทนของการเข้าร่วมโครงการมีไม่มากพอซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของรัฐบาลคอสตาริก้าต่อที่ประชุมของ UNFCCC เรื่องการลดมลภาวะจากการตัดไม้ทำลายป่าที่กรุงโรมว่า มีปัญหาหลัก 2 ประการคือ

(1) งบประมาณในการดำเนินการมิไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนในระยะยาว

(2) ถึงแม้ว่าเจ้าของที่ดินต้องการรักษาป่าไม้ไว้ก็ตาม แต่ก็เสียโอกาสในการได้รับผลตอบแทนจากการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมอื่นๆ

จึงได้เสนอให้แหล่งเงินทุนจากนานาชาติได้เข้ามาสนับสนุนในการดำเนินการทั้งประเทศคอสตาริก้าและประเทศอื่นๆ ที่ใช้ระบบ PES ด้วย

นอกจากนี้ รัฐบาลคอสตาริก้า ได้มีข้อเสนอที่เป็นบทเรียนกับประเทศต่างๆ ในการใช้ระบบ PSA เพื่อการเพิ่มพื้นที่ป่าไว้ว่า

1. ต้องจูงใจเจ้าของที่ดินให้เห็นคุณค่าของการจัดการป่าไม้ที่นำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม
2. ชุมชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม
3. เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรต่างๆ ที่ดำเนินการ
4. มีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่องค์กรต่างๆ ที่ดำเนินการ
5. บรรจุแผนการปลูกป่าโดย ระบบ PES ในยุทธศาสตร์ชาติ หรือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
6. มีเงินทุนที่พอเพียง

(Government of Cost Rica, 2006: 1,10)

ต่อมา Powlen and Jones (2019: 1-2) ได้สรุปถึงปัญหาของโครงการ PSA ในคอสตาริก้าไว้ว่า

(1) ต้องมีการสนับสนุนทางการเงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกประเทศ

(2) การจูงใจเจ้าของที่ดินให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกป่า

(3) การตัดสินใจของเจ้าของที่ดินมีเงื่อนไขที่ขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินที่มีอยู่ และต้องปลูกป่า รวมทั้งระบบการปลูกป่าที่กำหนดในลักษณะต่างๆ มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ

(4) การขาดความรู้ในการปลูกป่า ขาดความเชื่อมั่นในองค์กรที่เข้ามาดำเนินการมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าของที่ดิน

5.2.2. การป้องกันรักษาป่า

การทบทวนการป้องกันรักษาป่าจะเป็นกรณีของ 5 ประเทศ คือ (1) เวียตนาม (2) ญี่ปุ่น (3) สวิตเซอร์แลนด์ (4) ฟิลิปปินส์ (5) อินโดนีเซีย โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประเทศเวียตนาม

การป้องกันรักษาป่าของประเทศเวียตนามได้ใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services: PES)

ระบบ PES เป็นกลไกการชดเชยแก่บุคคลหรือชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมดูแลรักษาระบบนิเวศให้คงไว้ซึ่งคุณประโยชน์ด้านต่างๆ อาทิ การควบคุมให้มีน้ำอย่างสม่ำเสมอ การบรรเทาภัยน้ำหลาก การดูดซับคาร์บอน เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้วยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ กลไก PES เป็นส่วนหนึ่งของกลไกตลาดหรือการสร้างจูงใจสำหรับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

(1.1) หลักการสำคัญ คือ มีการจ่ายค่าตอบแทนแก่ “ผู้ให้บริการจากผู้ซื้อบริการ” โดยที่

“ผู้ให้บริการ” (service provider) ซึ่งทำกิจกรรมดูแลรักษาคุณประโยชน์ของระบบนิเวศป่าไม้ ได้แก่ เกษตรกร ครัวเรือนเกษตรกร และชุมชนเกษตรกรในท้องถิ่นซึ่งได้รับการจัดสรรพื้นที่ป่าไม้ให้ดูแลรักษา จนเป็นผู้รับประโยชน์หลักจากการใช้นโยบาย PES

“ผู้ซื้อบริการ” (service buyers) ซึ่งได้รับประโยชน์จากระบบนิเวศตามที่ระบุไว้ คือ ผู้ผลิตสาธารณูปโภคการไฟฟ้าและประปา ซึ่งได้แก่ไฟฟ้าแห่งประเทศเวียตนาม (EVN) และบริษัทการประปาไซง่อน (SAWACO) ที่จ่ายค่าตอบแทนคุณประโยชน์ของระบบนิเวศป่าไม้ ในด้านการควบคุมสมดุลของน้ำและการอนุรักษ์ดิน รวมทั้งผู้ประกอบกิจการการท่องเที่ยว เพื่อจ่ายค่าตอบแทนคุณประโยชน์ของระบบนิเวศด้านสุนทรียภาพของทิวทัศน์ตามธรรมชาติ

(1.2) การปฏิบัติ มีการดำเนินการ ดังนี้

(1) มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการคุ้มครองและพัฒนาป่าไม้

(2) มีการกำหนดอัตราค่าตอบแทน

(3) มีการทำสัญญาระหว่างผู้ให้บริการ กับคณะกรรมการจัดการป่าไม้ในพื้นที่ที่จะดูแล

(4) มีการติดตั้งป้ายเพื่อกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ที่อยู่ในสัญญาที่ผู้ให้บริการรับผิดชอบ

(5) สร้างแนวกันไฟ หอเฝ้าระวังไฟ กำจัดวัสดุติดไฟง่าย

(6) ผู้ให้บริการจะต้องทำการลาดตระเวนพื้นที่ป่าไม้อย่างเคร่งครัด หากพบการกระทำที่ผิดกฎหมาย จะต้องมีการหยุดยั้งการกระทำการจับกุมผู้กระทำผิด

(1.3) ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานโครงการดังกล่าวนี้ในจังหวัดลามดง ประเทศเวียตนาม โดยมีเกษตรกรและผู้ถือครองพื้นที่ป่าไม้หรือ “ผู้ให้บริการ” จำนวน 9,870 ครัวเรือน ในพื้นที่ป่าไม้ที่ทำสัญญารวม 209,705 เฮคเตอร์ ผู้ให้บริการได้รับค่าตอบแทนในปี 2553 ประมาณ 10.5-12 ล้านดองต่อครัวเรือน (540-615 เหรียญสหรัฐ) ซึ่งเป็นค่าตอบแทนที่เพิ่มจากเดิมร้อยละ 400 ของอัตรารายได้ที่เคยได้รับก่อนหน้านี้

จากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ถึงคุณประโยชน์ของระบบนิเวศป่าไม้ 3 ประการ คือ (1) การควบคุมให้มีน้ำปลดปล่อยจากป่าอย่างสม่ำเสมอ (2) ช่วยการอนุรักษ์ดินและน้ำ และ (3) สุนทรียภาพของทิวทัศน์ตามธรรมชาติ นั้น ได้มีรายงานว่า การชะล้างพังทลายของดินลดลง น้ำที่ไหลบ่าจากพื้นที่ป่าไม้มีคุณภาพดีขึ้น และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้ได้ มีการสร้างผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าไม้ เช่น งานหัตถกรรมจากป่าไม้ จากการปลูกเสริมในพื้นที่ป่าไม้ เป็นต้น (วินร๊อค อินเตอร์เนชั่นแนล, 2554: 6)

(2) ประเทศญี่ปุ่น

การจัดการป่าไม้บริเวณต้นน้ำให้อำนวยน้ำในพื้นที่ตอนล่างปรากฏในประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีน้ำท่วมบ่อยครั้ง เช่น กรณีของกรุงโตเกียว รัฐบาลท้องถิ่นของกรุงโตเกียวได้มีการจัดการพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2444 (ค.ศ.1901) หรือกว่า 100 ปีมาแล้ว เพื่อสร้างความมั่นใจว่าต้นน้ำให้น้ำที่สะอาดและป้องกันการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Service: PES) ในเขต Aichi prefecture (Calder et.al, 2007: 4)

(3) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

อีกประเทศหนึ่งคือประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่กรุงโลซานน์ซึ่งรัฐบาลท้องถิ่นโลซานน์มีพื้นที่ป่าไม้ที่อยู่ตอนบนของเมืองในครอบครอง 16 ตารางกิโลเมตร ที่ให้น้ำสำหรับดื่มประมาณร้อยละ 8 โดยเก็บภาษีจากผู้ใช้น้ำตอนล่างมาเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาพื้นที่ป่าไม้ดังกล่าวนี้ไว้ (Calder et.al, 2007: 9) เป็นการใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services : PES)

(4) ประเทศฟิลิปปินส์

การป้องกันรักษาป่าในประเทศฟิลิปปินส์วิธีหนึ่งก็คือการเลี้ยงผึ้งเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการอนุรักษ์ป่าไม้โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าไม้บนพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่สูงที่มีชนเผ่าหรือชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมอาศัยอยู่ เช่น กรณีตัวอย่างในประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศอินโดนีเซีย

กรณีตัวอย่างของการเลี้ยงผึ้งในประเทศฟิลิปปินส์นั้นมีการสร้างเครือข่ายที่เรียกว่า “Phillipine Forest Honey Network” ซึ่งเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการตลาดให้แก่ผู้ที่เลี้ยงผึ้งเพื่ออนุรักษ์ป่าไม้บนพื้นที่สูง เพราะผึ้งต้องอาศัยพื้นที่ป่าไม้ ในปี 2557 รัฐบาลท้องถิ่นจังหวัด Negros Occidental ได้ออกระเบียบในการสนับสนุนโดยจัดตั้งสมาคมผู้ผลิตและจำหน่ายน้ำผึ้งที่เป็นน้ำผึ้งอินทรีย์ (United Nations, 2016: 11) นอกจากนี้บนเกาะปาลาวัน ได้มีการสนับสนุนชนเผ่า Tagbanuas ให้เลี้ยงผึ้งโดยกันพื้นที่ป่าไม้ส่วนหนึ่งออกมาเป็นป่าชุมชนเพื่อการเลี้ยงผึ้งเป็นทางการเฉพาะ (Matias, 2017: iii)

(5) ประเทศอินโดนีเซีย

การป้องกันรักษาป่าในประเทศอินโดนีเซีย วิธีหนึ่งคือ ส่วนในประเทศอินโดนีเซีย การเลี้ยงผึ้งบนพื้นที่สูงซึ่งได้ดำเนินการบนเกาะ 5 เกาะ คือ สุมาตรา สุลาเวสี กลิมันตัน ซุมบาวาและชวา โดยมีการตั้งเครือข่ายที่เรียกว่า “Indonesia Forest Honey Network” ซึ่งมีสมาชิกที่ประกอบด้วยผู้ผลิต องค์การภาคเอกชน และผู้จำหน่าย รวมกันมากถึง 1.173 ล้านคน

วัตถุประสงค์ของเครือข่าย คือ (1) อนุรักษ์ป่าไม้บนพื้นที่สูงเพื่อเป็นที่อาศัยของผึ้ง (2) ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และ (3) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้งระหว่างสมาชิกทั้งการผลิตและจำหน่าย (Indonesia Forest Honey Network (JMHI), 2015: 1-2)

จึงสรุปได้ว่าการเลี้ยงผึ้งเป็นอาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับคนที่อยู่ในพื้นที่ป่าไม้โดยไม่ต้องทำลายป่า แต่จะต้องอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อให้ผึ้งสามารถอยู่ได้ จึงเป็นการได้ผลประโยชน์สองทางในเวลาเดียวกัน

5.2.3 การอนุรักษ์ดินและน้ำ

ประเทศที่สนับสนุนการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูงชันที่เป็นกรณีตัวอย่างมี 2 ประเทศ คือ (1) เยอรมนี (2) แคนาดา โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประเทศเยอรมนี

การดำเนินการในรัฐบาวาเรีย โดยการใช้เงินสนับสนุนที่ให้แก่เกษตรกรเพื่อดำเนินมาตรการอนุรักษ์ดินเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลาย ในอัตรา 400 และ 600 ยูโรต่อเฮกตาร์ต่อปี สำหรับพื้นที่ที่มีความลาดชัน 35-49% และมากกว่า 50% ตามลำดับ

ส่วนในรัฐบาเดิน-เวิร์ทเทมแบร์ก ได้มีการดำเนินมาตรการสนับสนุนทางการเงินแก่เกษตรกร คือ (1) สนับสนุนกิจกรรมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยคอกและยกเลิกการใช้สารเคมีเกษตร การปลูกพืชอย่างหลากหลายในพื้นที่เกษตร (2) สนับสนุนการปศุสัตว์และการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์แบบ Extensive system โดยจำกัดการไถพรวนต่อปีและปริมาณปศุสัตว์ต่อพื้นที่ (ชพิกา สังขพิทักษ์, 2560: 16-17)

(2) ประเทศแคนาดา

การเกษตรเชิงพหุภารกิจในประเทศแคนาดาได้ใช้หลายมาตรการ เช่น การให้เงินอุดหนุนเพื่อดำเนินกิจกรรมเกษตรเชิงอนุรักษ์สำหรับหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่มีประโยชน์ในจังหวัดซาสกาชเชวัน คือ การปรับปรุงการจัดการธาตุอาหารในดิน การอนุรักษ์ดินเพื่อลดการชะล้างพังทลาย รวมทั้งการออกกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ เพื่อจัดการมลภาวะจากการเกษตร เช่น การห้ามทำการเกษตรบนพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 11% ขึ้นไป มีการทิ้งที่ดินที่เสื่อมโทรมให้ว่างหรือพักดินช่วงเวลาหนึ่ง (ชพิกา สังขพิทักษ์, 2560: 32)

5.2.4 การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงโดยการจัดทำขั้นบันไดเพื่อการเกษตร

กรณีตัวอย่างที่ได้ทบทวนการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงโดยการจัดทำขั้นบันไดเพื่อการเกษตรมี 6 ประเทศ คือ (1) เปรู (2) ญี่ปุ่น (3) สาธารณรัฐประชาชนจีน (4) เวียตนาม (5) ฟิลิปปินส์ และ(6) อินโดนีเซีย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ในพื้นที่สูงหรือภูเขาของประเทศต่างๆ มีการก่อสร้างหรือปรับพื้นที่เป็น “นาขั้นบันได” มาเป็นเวลาช้านาน นาขั้นบันไดที่เป็นแหล่งผลิตพืชอาหารในอดีตมาอย่างต่อเนื่อง ได้เพิ่มบทบาทต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

นาขั้นบันได เป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่มีความลาดชันให้พ้นจากการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่ม เป็นการใช้ที่ดินที่ยั่งยืนบางพื้นที่ได้ก่อสร้างและใช้มาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานถึง 2,000 ปี การทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อนี้จะอธิบายเป็นกรณีตัวอย่างในประเทศต่างๆ รวม 6 ประเทศ คือ (1) เปรู (2) ญี่ปุ่น (3) สาธารณรัฐประชาชนจีน (4) เวียตนาม (5) ฟิลิปปินส์ (6) อินโดนีเซีย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) เปรู

อารยธรรมอินคา (Inca) เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศักราช 1400-1532 (Pringle, 2011: 42) บนเทือกเขาแอนดีส ที่อยู่ในพื้นที่ประเทศเปรูในปัจจุบัน อารยธรรมอินคามีความรุ่งเรืองจากการเกษตรที่มีการก่อสร้างเป็นนาขั้นบันได (Terrace) เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน จัดทำระบบชลประทาน มีการปลูก

มันฝรั่ง มันเทศ ข้าวโพด พริก มะเขือเทศ ถั่วลิสง โอคา (oca) ควินัว (quinoa) และฝ้าย มีการเลี้ยงสัตว์คือ Ilamas และ Alpacas มีการก่อสร้างยุ้งฉาง อารยธรรมอินคารุ่งเรืองอยู่ประมาณ 100 ปี ก็ล่มสลายลงเมื่อถูกรุกรานจากสเปน ซึ่งได้เข้ามาครอบครองอาณาจักรอินคาและเริ่มทำการปศุสัตว์ในเวลาต่อมาโดยปราศจากการอนุรักษ์ดินและน้ำ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของดินจนล่มสลายในเวลาต่อมา (Juo and Wilding, 2001:15) จากหลักฐานทางโบราณคดีที่สำรวจพบหลังจากการล่มสลายในปี ค.ศ.1911 (พ.ศ. 2454) คือ “ภูเขาโบราณหรือ Machu Pichu” ซึ่งเป็น 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกและขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกขององค์การยูเนสโก ปรากฏให้เห็นว่ายังคงสภาพพื้นที่การเกษตรที่ก่อสร้างไว้ในลักษณะขั้นบันได (Pringle, 2011: 60)

Rodriguez (2002: 32-34) ได้รายงานไว้ว่าในประเทศเปรูยังคงมีขั้นบันไดเพื่อการเกษตร (Agricultural terraces) อยู่มากกว่า 3.125 ล้านไร่ ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดง ให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของอารยะธรรมการเกษตรในอดีตว่าพื้นที่ที่ก่อสร้างเป็นนาขั้นบันไดเป็นรากฐานของความมั่นคงทางอาหารของชาวอินคา ขั้นบันไดทำให้มีทั้งดินและน้ำที่เหมาะสมในการผลิต ข้าวโพด มันฝรั่งและพืชอื่นๆ ซึ่งรองรับและเก็บกักน้ำจากพื้นที่สูงชันตอนบน อย่างไรก็ตามมีเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ได้นำมาใช้ในการปลูกพืชในปัจจุบันส่วนที่เหลือได้ทิ้งร้างไว้เป็นเวลานาน โครงการฟื้นฟูพื้นที่การเกษตรที่เป็นนาขั้นบันไดโดยองค์การภาคเอกชนชื่อ “Cusichaca Trust” ที่ได้เข้ามาดำเนินการฟื้นฟูให้นำมาใช้เพื่อการเกษตรจึงได้เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินและอนุรักษ์อารยะธรรมการเกษตรในอดีตเอาไว้ ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จพร้อมกับมีการปลูกพืชแล้วจำนวนหนึ่ง และมีแผนดำเนินการต่อไปในอนาคต

Mateo and Tapia (1987: 36) ได้สรุปถึงการล่มสลายของการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของเทือกเขาแอนดีส ในทวีปอเมริกาใต้ไว้ดังนี้

“เทือกเขาแอนดีสในทวีอเมริกาใต้ มีความหลากหลายทั้งสิ่งแวดล้อม ภูมิอากาศ และประชากร ในภูมิภาคนี้เป็นศูนย์กลางของพืชและสัตว์ดั้งเดิม ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาอาณาจักรอินคาในอดีต เมื่อชนชาติสเปนเข้ามาถึงพื้นที่นี้ ประชากรพื้นที่เมืองก็ลดลง สาเหตุที่สำคัญก็คือความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่าตอนบนของพื้นที่สูง ใช้ทุ่งหญ้าที่มีอยู่เลี้ยงสัตว์มากเกินความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) ส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินนอกพื้นที่ของนาขั้นบันได เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตดังกล่าวนี้ท้าทายต่อการดำเนินงานของรัฐบาลของประเทศต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเทือกเขาแอนดีส โดยการกำหนดแนวทางการทำการเกษตรของชุมชนต่างๆ ที่นำไปสู่การทำการเกษตรบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน โดยการทำนาขั้นบันไดเพื่อการเกษตร (Agricultural terrace) ในอนาคต”

(2) ญี่ปุ่น

นาขั้นบันไดในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนมากที่สำคัญที่จะกล่าวถึงเป็นตัวอย่างมี 3 แห่ง คือ

(2.1) Shiroyone Senmaida ใน Ishikawa Prefecture.

นาขั้นบันได Shiroyone Senmaida ตั้งอยู่ในจังหวัด อิชิคาวา มีจำนวนนา 1,004 แปลง ที่ก่อสร้างบนพื้นที่ลาดชันได้รับการคัดเลือกเป็น “หนึ่งในร้อยนาขั้นบันไดในประเทศญี่ปุ่น” และในเดือนมิถุนายน 2511 ได้รับเลือกเป็น “Globally Important Agricultural Heritage Systems (GIAHS)” นาแต่ละแปลงมีเนื้อที่เล็กขนาด 20 ตารางเมตร จึงได้ใช้แรงงานคนในการทำนา

(2.2) Maruyama ใน Mie Prefecture.

นาขั้นบันได Maruyama อยู่ในจังหวัด Mie มีจำนวน 1,340 แปลง ก่อสร้างบนที่ลาดชันของภูเขา กำแพงของขั้นบันไดทำด้วยหินและดินโคลนที่อยู่ในด้านที่รับแสงแดดมากที่สุด เป็นนาขั้นบันไดที่ใช้แรงงานคนเพื่อทำนาอยู่ในปัจจุบัน

(2.3) Hamanoura ใน Saga Prefecture

นาขั้นบันได Hamanouraอยู่ในจังหวัดซากา ได้รับการคัดเลือกให้เป็น “หนึ่งในร้อยนาขั้นบันได” ของประเทศญี่ปุ่นในปี 2555 ก่อสร้างมาตั้งแต่สมัยเอโด กำแพงของขั้นบันได ก่อสร้างด้วยหิน นาขั้นบันไดแห่งนี้มีขนาดเล็กจำนวน 283 แปลงในพื้นที่ 72 ไร่"

(http://senmaida.wajima-kankou.jp/en/

(3) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

นาขั้นบันไดในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีจำนวนมากที่สำคัญที่จะกล่าวถึงเป็นตัวอย่าง 3 แห่ง คือ

(3.1) Yuang Yang Hani, Kunming, Yunnan

นาขั้นบันไดแห่งนี้มีอายุ 1,300 ปี UNESCO ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อปี ค.ศ.2013 ก่อสร้างที่เชิงเขา Aliao มีความลาดชันของขั้นบันไดตั้งแต่ 15°-75° มีจำนวนชั้น มากถึง 3,700 ชั้น

(3.2) Longi Rice Terrace, Guilin

นาขั้นบันได Longi หรือ Long sheng อยู่ในตอนใต้ของสาธารณะประชาชนจีน มีความลาดชันสูงถึง 50° มีระดับความสูงจากน้ำทะเลตั้งแต่ 300 เมตร ต่อเนื่องไปจนถึงระดับ 1,100 เมตร องค์การสหประชาชาติได้ให้ความเห็นว่าเป็น “นาขั้นบันไดที่มีชื่อเสียงที่สุดในจีนตอนใต้เมื่อ พ.ศ. 2017”

(3.3) Ziquejie Rice Terrace, Hunan

เป็นนาขั้นบันไดที่มีอายุมากกว่า 2,000 ปี เริ่มก่อสร้างเมื่อ 221-206 ปี ก่อนคริสตกาล สำหรับชาวจีนยกย่องว่าเป็น “The King of Terrace” หรือ “Father of the Terrace” นาขั้นบันไดแห่งนี้เป็นมรดกทางการเกษตรของจีนแห่งหนึ่งจากที่มีอยู่จำนวน 19 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่กว้างใหญ่ถึง 500,000 ไร่ ความลาดชันของพื้นที่บางส่วนมากถึง 50°
(www.chinadiscovery.com/articles/top6_most beautiful_rice_terrace_in_China)

ถึงปัจจุบันยังคงมีโครงการให้เงินสนับสนุนแก่เกษตรกรในเขตพื้นที่เนินเขาและภูเขา เพื่อลดการละทิ้งพื้นที่เกษตร โดยการจัดทำขั้นบันไดดิน (Terrace) เพื่อการเพาะปลูก เพื่อป้องกันน้ำท่วมและดินถล่มแก่พื้นที่ชุมชนในพื้นที่ราบ (ชพิกา สังขพิทักษ์, 2560: 53)

(4) ประเทศเวียตนาม

นาขั้นบันไดในประเทศเวียตนามมีจำนวนมากที่สำคัญจะกล่าวถึงเป็นตัวอย่าง มี 3 แห่งคือ

(4.1) Sapa Lao Cai Province

นาขั้นบันไดแห่งนี้มีเนื้อที่ประมาณ 6,250 ไร่ มีขั้นบันได จำนวน 121 ระดับ อยู่ในหุบเขา Muong Hoa มีชนเผ่าที่อยู่อาศัยมาแล้วหลายร้อยปีเป็นชนเผ่าม้ง (H'mong)

(4.2) Mu Cang Chai , Yen Bai Province.

นาขั้นบันไดแห่งนี้มีเนื้อที่ประมาณ 3,125 ไร่ ชาวเวียตนามยกย่องว่าเป็น "National Vestige" ตั้งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1,000 ม. เป็นนาขั้นบันไดที่ก่อสร้างโดยชนเผ่าม้งมาในศตวรรษที่ 15

(4.3) Hoang su Phi, Ha Giang Province

นาขั้นบันไดที่ได้มีการยอมรับเป็น "National Heritage" โดยรัฐบาลเวียตนามในปี พ.ศ. 2555 มีนาขั้นบันไดจำนวน 1,380 แปลง บนเชิงเขา Tay Con Linh ได้ก่อสร้างมาแล้วประมาณ 300 ปี (http://daytripvietnam.com/guide/rice-terraces-vietnam)

(5) ประเทศฟิลิปปินส์

นาขั้นบันไดที่มีชื่อเสียงในประเทศฟิลิปปินส์ คือ Banaue บนเกาะลูซอนซึ่งได้ก่อสร้างบนเทือกเขา Ifugao นาขั้นบันไดแห่งนี้ในบางโอกาสได้ขนานนามว่า "สิ่งมหัศจรรย์ที่ 8 ของโลก" มีการก่อสร้างมานานกว่า 2,000 ปี ยังใช้เพื่อการเกษตรมาจนถึงปัจจุบัน มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,500 เมตร ในปี ค.ศ.2009 นาขั้นบันไดในเทือกเขา Ifugao ได้ประกาศเป็นเขตเกษตรอินทรีย์

ในเทือกเขา Ifugao นอกจากนาขั้นบันได Banaue แล้วยังมีนาขั้นบันไดที่สำคัญ อีก 4 แห่ง คือ Batad, Mayayao Hapao และ Kiangan นาขั้นบันได Mayayao นั้น ได้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีลักษณะพิเศษ คือมีเมล็ดข้าวสีขาวและดำ เรียกว่า "Tinowon"และ Kiangan

นาขั้นบันได Hapao นั้นก่อสร้างผนังขั้นบันไดโดยหินตั้งแต่ ค.ศ.650 ส่วน Kiangan เป็นนาขั้นบันไดที่ปลูกข้าวพันธ์ Nagacadon และ Julungun

(www.wikipedia. org/wiki/Banaue Rice Terrace)

(6) ประเทศอินโดนีเซีย : บาหลี

นาขั้นบันไดในบาหลีมีจำนวนมากแต่มีพื้นที่น้อยที่สำคัญ คือ Jatiluwith ใน West Bali เคยได้รับการเสนอชื่อการลงทะเบียนเป็น มรดกโลก ต่อ UNESCO เป็นนาขั้นบันไดที่ดำเนินการโดยสหกรณ์ มีเนื้อที่ 3,750 ไร่ (http://commons. Wikipedia.org/wiki/File:Jatiluwith_rice_terraces.jpg)

"จากการทบทวนถึงการก่อสร้างนาขั้นบันไดในประเทศต่างๆ ที่ใช้ทำนานั้นพบว่า มีการใช้มาอย่างต่อเนื่องทั้งๆที่สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่สูง มีความลาดชันสูงถึง 50° หรือ 75° มีระดับของขั้นบันไดหลายร้อยขั้น แต่ไม่เกิดการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่ม จึงเป็นมาตรการสำคัญที่สามารถใช้เป็นบทเรียนของประเทศไทย ที่มีการทำการเกษตรบนพื้นที่สูงชัน ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้"

5.2.5 การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของชนเผ่าโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Bose et.al (1993: 5-19) ได้รายงานถึงการใช้พื้นที่สูงของชนเผ่าในประเทศบังคลาเทศบริเวณเทือกเขาจิตตะกอง (Chittagong Hill) ไว้ดังนี้

(1) ความรู้ดั้งเดิมของชาวเขา

(1.1) ทำนาขั้นบันไดเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(1.2) ใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ดิน หิน มาทำฝายกั้นแม่น้ำลำธารเพื่อทดน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตร

(1.3) ใช้ไม้ไผ่เป็นท่อส่งน้ำ

(1.4) การทำประปาภูเขานำน้ำมาเพื่อการบริโภค

(1.5) ใช้ถ่านที่ได้จากการเผาป่าเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูกเป็นแหล่งธาตุอาหารพืช

(1.6) ปลูกไผ่ริมลำน้ำเพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง

(ดูประมวลภาพท้ายบท)

(2) การใช้และอนุรักษ์ป่าไผ่ของชาวเขาในบังคลาเทศ

ความต้องการพื้นฐานของผู้ที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูงหรือภูเขา คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และยา ซึ่งมาจากทั้งป่าไม้และระบบการผลิตตามวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน กรณีประชากรที่อยู่อาศัยบนภูเขาในประเทศบังคลาเทศ ได้ตระหนักว่าไผ่ได้มีบทบาทที่สำคัญในการดำรงชีวิต รวมทั้งประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อถือ ไม้ไผ่ได้ใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัย เป็นวัสดุที่ใช้ในการเกษตร เป็นอาหาร ใช้ในพิธีการ การจัดการน้ำในพื้นที่การเกษตร (โดยนำมาทำฝายกักเก็บน้ำ ท่อส่งน้ำ ฯลฯ) จึงเป็นที่ประหลาดใจว่าลำพังเพียงไผ่ สายพันธุ์เดียว สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชากรได้หลากหลายประการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวชาวเขาจึงรักษาและดูแลป่าไผ่อย่างดี

ชาวเขาจะตัดไม้ไผ่ในต้นฤดูฝน โดยการตัดต้นที่โตเต็มที่และทิ้งหน่อหรือต้นอ่อนไว้ แล้วทิ้งพื้นที่ที่ตัดไผ่ไว้ประมาณ 3 ปี จึงจะกลับมาตัดไผ่ไปใช้อีกครั้งหนึ่ง

ชาวเขาบางกลุ่มจะเลือกป่าไผ่เป็น พื้นที่การเกษตรด้วยเหตุผลที่ว่า (1) พื้นที่ป่าไผ่จะเป็นพื้นที่ที่อุ้มน้ำ (2) มีความอุดมสมบูรณ์สูง (3) ไม่มีการชะล้างพังทลายของดินและ (4) เมื่อหักร้างถางพงในพื้นที่ป่าไผ่ก็จะใช้ไม้ไผ่ที่ตัดลงมาปลูกสร้างที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตามการหักร้างถางพงป่าไผ่เป็นพื้นที่การเกษตรนั้นจะดำเนินการเพียงบางส่วนเท่านั้น จะเก็บรักษาไว้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้ประโยชน์ดังที่กล่าวข้างต้น ข้อมูลทางวิชาการได้รายงานว่าป่าไผ่ที่ชาวเขาเลือกเป็นพื้นที่ทำการเกษตรนั้นมีความอุดมสมบูรณ์และอุ้มน้ำได้ เนื่องจากการทับถมของใบไผ่และระบบรากที่มีจำนวนมากของต้นไผ่ในช่วงเวลาที่พักฟื้นประมาณ 3 ปี

5.2.5 ภูเขากับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ภาคบริการที่สูงที่สุดของโลก ในปี ค.ศ.2014 ทำรายได้สูงถึง 444,000 ล้านเหรียญสหรัฐ จุดหมายของการท่องเที่ยวนั้น Andonovski (2014: 2) รายงานไว้ว่าเป็นภูเขาประมาณร้อยละ 15-20 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด

ในพื้นที่ภูเขามีพื้นที่อนุรักษ์ทั้งหมด 475 แห่งใน 65 ประเทศ มีเนื้อที่มากกว่า 1,650 ล้านไร่ และมีพื้นที่ภูเขาจำนวน 140 แห่ง ที่ได้ขึ้นทะเบียนโดย UNESCO เป็น “Biosphere Reserves” (Andonovski, 2014: 6)

จากบทบาทของภูเขาที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว การทบทวนในหัวข้อนี้จะครอบคลุมถึงพื้นที่ภูเขารวม 5 แห่ง คือ (1) ภูเขาไฟฟูจิ ประเทศญี่ปุ่น (2) เทือกเขาหิมาลัย (3) เทือกเขาแอลป์ ทวีปยุโรป (4) ภูเขา Titlist ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และ (5) Mont Tremblant จังหวัดควิเบก ประเทศแคนาดา

(1) ภูเขาฟูจิ ประเทศญี่ปุ่น

ภูเขาฟูจิตั้งอยู่ในจังหวัด ชิซุโอกะ และ ยามานะชิ มีความสูง 3,776 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีนักท่องเที่ยวมาชมภูเขาฟูจิใน ปี พ.ศ.2553 สูงถึง 320,980 คน ส่วนในปี 2561 มีจำนวน 208,160 คน (www.statista.com/statistics/7297443) องค์การยูเนสโกได้ประกาศให้ภูเขาฟูจิเป็น “มรดกโลกทางวัฒนธรรม” เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2556 (www.wikipedia.org/wiki/fuji)

(2) เทือกเขาหิมาลัย ทวีปเอเชีย

เทือกเขาหิมาลัยทอดยาวผ่านพื้นที่ของ 5 ประเทศ คือ เนปาล อินเดีย ปากีสถาน จีน และภูฐาน มียอดเขาเอเวอร์เรสต์ที่สูงที่สุดในโลกโดยสูงจากระดับน้ำทะเล 8,848 เมตร มีนักท่องเที่ยวมากว่า 700,000 คน เข้ามาท่องเที่ยวบริเวณเทือกเขาหิมาลัยใน ปี พ.ศ.2561 และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มใน (Angel, 2018: 2)

(3) เทือกเขาแอลป์ ทวีปยุโรป

เทือกเขาแอลป์ครอบคลุมพื้นที่ประเทศออสเตรีย อิตาลีและสโลเวเนียทางด้านตะวันออกไปจนถึงสวิตเซอร์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ เยอรมัน และฝรั่งเศส ทางด้านตะวันตก ยอดเขาที่สูงที่สุด คือ “มองบลัง” โดยมีความสูง 4,807 เมตร (www.th.wikipedia.org./wiki/Alpa) ทุกปีจะมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวประมาณ 120 ล้านคน (wwf.panda.org/knowledge_hub)

(4) ภูเขา Titlist สวิตเซอร์แลนด์

ภูเขา Titlist ตั้งอยู่ในสวิตเซอร์แลนด์ระหว่างรัฐออบ วัลเดิน กับรัฐแบร์น มีความสูง 3,238 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล มีกระเช้าลอยฟ้าที่ก่อสร้างเป็นแห่งแรกของโลก ที่หมุนได้รอบตัวเอง 360° บนภูเขามีสะพานแขวนคนเดินข้ามหุบเขาความยาว 98 เมตร ซึ่งเป็นสะพานที่สูงที่สุดในทวีปยุโรป สะพานแขวนแห่งนี้อยู่เหนือก้นหุบเขากว่า 500 เมตร (www.th.wikipedia.org/wiki/tillist) มีนักท่องเที่ยวในฤดูหนาวประมาณวันละ 3,000 คน และในฤดูร้อนประมาณ 1,150 คนต่อวัน จำนวนรวมทั้งปีประมาณ 657,000 คน (Ruegger, 2017: 9)

(5) Mont Tremblant จังหวัดควิเบก ประเทศแคนาดา

Mont Tremblant เป็นภูเขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 875 เมตร ซึ่งสูงที่สุดในเทือกเขาลอเรนเชียน อยู่ในจังหวัดควิเบกประเทศแคนาดา เป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติ Mont Tremblant ที่ให้สัมปทานกับบริษัท Alterra Mountain Resort มีทะเลสาบ ที่เล่นสกี และที่พัก ที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.1993 ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากถึง 3.5 ล้านคนต่อปี (www.en.wikipedia.org)

ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีผลทางเศรษฐกิจต่อประเทศเมืองและท้องถิ่นก็ตามแต่ก็มีผลกระทบหลายด้านดังที่ Andonovski (2014: 27-28) ได้สรุปถึงผลประโยชน์ทางบวกและทางลบไว้ ทั้งทางเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ สังคม-วัฒนธรรม ดังรายละเอียดในตารางที่ 5-1 และตารางที่ 5-2

ทั้งนี้ Andonovski (2014: 24) ได้เน้นไว้ว่า “การท่องเที่ยวในพื้นที่ภูเขาจะยั่งยืนได้ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ กลไกการควบคุมทั้งจากท้องถิ่น และชุมชน รวมทั้งการจัดการที่มีประสิทธิภาพจากผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม”

ตารางที่ 5-1 ผลประโยชน์ทางบวกจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูเขา

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน		
เศรษฐกิจ	**ระบบนิเวศ**	**สังคม-วัฒนธรรม**
- โอกาสในการจ้างงานโดยตรง - โอกาสในการจ้างงานทางอ้อม - สนับสนุนการพัฒนาของธุรกิจสาขาต่างๆ - สนับสนุนการพัฒนาความเจริญด้านเศรษฐกิจของท้องถิ่น - เพิ่มมูลค่าที่ดิน ทำให้ภาษีที่ดินของท้องถิ่นสูงขึ้นและสามารถนำมาพัฒนาท้องถิ่นได้มากขึ้น	- ปรับปรุงระบบนิเวศ - กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวของท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการท่องเที่ยวพื้นที่ภูเขา - กระตุ้นการจัดการและพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	- เอื้ออำนวยและกระตุ้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มความปลอดภัย และเกิดความมั่นคงพื้นที่ภูเขา - รักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่น - อำนวยความสะดวกในการพัฒนาแรงงาน - มีโอกาสสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น - สนับสนุนและอนุรักษ์งานหัตถกรรมท้องถิ่น - สร้างความเข้าใจระหว่างสถาบันต่างๆ - สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม

ที่มา: Andonovski (2014:27)

ตารางที่ 5-2 ผลลบจากการท่องเที่ยวบนภูเขา

เศรษฐกิจ	**ระบบนิเวศ**	**สังคม-วัฒนธรรม**
- มีการจ้างงานเป็นฤดูกาล - สินค้าราคาแพง - เศรษฐกิจโดยรวมขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง	- สูญเสียหรือทำลายสิ่งแวดล้อมที่เปราะบาง - สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม - มลพิษ - ขยะ - สูญเสียป่าไม้ ใช้ที่ดินไม่เหมาะสม - การใช้ที่ดินไม่เหมาะสม	- เปลี่ยนวัฒนธรรมพื้นเมือง - ทำลายโครงสร้างทางสังคม - เกิดอุตสาหกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในพื้นที่

ที่มา: Andonovski (2014: 28)

5.3 กฎหมายระหว่างประเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง

สาระสำคัญในหัวข้อนี้จะครอบคลุมรวม 2 เรื่อง คือ (1) กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและพื้นเมือง และ (2) องค์กรนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมือง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.3.1 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองมีจำนวน 7 ฉบับ คือ

1. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ
2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและทางการเมือง
3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม
4. ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง
5. อนุสัญญาว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่า
6. อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
7. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination : CERD)

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองและเปิดให้ลงนาม เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2508 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2512

ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติ (Accession) เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2546 และมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546

ข้อตกลงตามอนุสัญญาฉบับนี้ที่สำคัญปรากฏในข้อ 1 และข้อ 2 ดังนี้

“1. ในอนุสัญญานี้ คำว่า “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” จะหมายถึง การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเลือกโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสายหรือชาติกำเนิดหรือเผ่าพันธุ์กำเนิด ซึ่งมีเจตนาหรือมีผลให้เกิดการระงับหรือกีดกั้นการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และในด้านอื่นๆ ของการดำรงชีวิตในสังคม รวมทั้งการระงับหรือกีดกั้นการใช้สิทธิเหล่านั้นอย่างเสมอภาคของบุคคล”

1. รัฐภาคีประณามการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และจะจัดให้มีนโยบายที่จะขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างชนทุกเชื้อชาติโดยวิธีการที่เหมาะสมและไม่รีรอ และเพื่อการนี้

(ก) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะไม่กระทำการใดๆ ที่จะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบัน และจะประกันว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน และสถาบันของรัฐทุกแห่งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น จะปฏิบัติตามพันธกรณีนี้

(ข) รัฐภาคีจะไม่อุปถัมภ์ ช่วยเหลือ หรือสนับสนุนการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ โดยบุคคลหรือองค์กรใด

(ค) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อทบทวนนโยบายของรัฐบาล ทั้งในกรอบแห่งชาติและระดับท้องถิ่น และแก้ไข เพิกถอนหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎระเบียบใดๆ ที่มีผลก่อให้เกิดหรือแพร่ขยายการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติไม่ว่าในที่ใดก็ตาม

(ง) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะห้ามและยกเลิกการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติโดยบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรโดยวิธีการอันเหมาะสม ซึ่งรวมทั้งการออกกฎหมายที่ใช้ตามความจำเป็นของสถานการณ์

(จ) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่มุ่งประสานหลายเชื้อชาติเข้าด้วยกันและการดำเนินการเคลื่อนไหว และการกระทำใดๆในอันที่จะขจัดอุปสรรคขวางกั้นทางเชื้อชาติตามความเหมาะสม และจะไม่สนับสนุนการกระทำใดๆ อันมีแนวโน้มที่จะเสริมสร้างความเข็มแข็งให้กับการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ

2. เมื่อสถานการณ์เหมาะสม และโดยคำนึงถึงด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและอื่นๆ รัฐภาคีจะจัดให้มีมาตรการพิเศษและเป็นรูปธรรมเพื่อประกันให้มีการพัฒนาอย่างพอเพียงและให้การคุ้มครองแก่กลุ่มชนหรือบุคคลบางเชื้อชาติ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะประกันให้บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์และอย่างเสมอภาค ทั้งนี้ มาตรการเหล่านี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกสิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติอย่างต่อเนื่องภายหลังจากที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นแล้ว (www.humanrights.mfa.go.th)

(2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2519 ปัจจุบันมีประเทศลงนามแล้ว จำนวน 64 ประเทศ และมีประเทศที่เป็นภาคีแล้ว 167 ประเทศ (ข้อมูล ณ 30 ตุลาคม 2556)

ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติ (Accession) เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540

ข้อตกลงตามกติกาฉบับนี้ที่สำคัญปรากฏในข้อ 1 ข้อ 24 และข้อ 27 ดังนี้

ข้อ 1

1. ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนอย่างเสรี รวมทั้งดำเนินการอย่างเสรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตน

2. เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชนทั้งปวงอาจจัดการโภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใดๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชนจะไม่ถูกลิดรอนจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใดๆ

ข้อ 24

1. เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการต่างๆ ที่จำเป็นตามสถานะของผู้เยาว์จากครอบครัวของตน สังคมและรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด

2. เด็กทุกคนต้องได้รับการจดทะเบียนทันทีภายหลังการเกิด และต้องมีชื่อ
3. เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้มาซึ่งสัญชาติ

ข้อ 27

ในรัฐทั้งหลายซึ่งมีชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนา หรือภาษาอยู่ บุคคลผู้เป็นชนกลุ่มน้อยดังกล่าวจะไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในอันที่จะมีวัฒนธรรมของตนเอง หรือนับถือและประกอบอาชีพพิธีกรรมทางศาสนาของตนเอง หรือใช้ภาษาของตนเอง ภายในชุมชนร่วมกับสมาชิกอื่นๆ ของชนกลุ่มน้อยด้วยกัน (www.ripd.go.th)

(3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (พ.ศ. 2519) (International Covermant on Economic Social and Cultural (1966)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2519

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2542 และผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2542 (www.ohrchr.org)

(4) ปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples)

ปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองได้มีผลบังคับใช้เมื่อ พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้เป็นสมาชิกเมื่อ 13 กันยายน 2550

ปฏิญญาฉบับนี้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมืองปรากฏในข้อ 1 ดังนี้

ข้อ 1

ชนเผ่าพื้นเมืองในฐานะเป็นกลุ่มชนหรือบุคคล ต่างก็มีสิทธิตามหลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ ซึ่งรับรองโดยกฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (สำนักกิจการชาติพันธ์, 2550: 30)

(5) อนุสัญญาว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่า (หมายเลข 169) (Indigenous and Tribal Peoples Convention (No.169)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ได้ประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยชนพื้นเมืองและชนเผ่า (Indigenous and Tribal Peoples Convention : ITPC) โดยการรับรองและมีมติของประเทศสมาชิก ณ กรุงเจนีวา เมื่อ วันที่ 27 มิถุนายน 2532 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2534

มาตรา 1 ข้อ 1 ได้ระบุว่าอนุสัญญาฉบับนี้ใช้กับ

(ก) ชนเผ่าในประเทศอิสระ ผู้ซึ่งสภาพการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจทำให้พวกเขาแตกต่างไปจากภาคส่วนอื่นๆ ของประชาคมแห่งชาติ และเป็นผู้ซึ่งมีสถานภาพที่ถูกสร้างขึ้นทั้งหมดหรือเป็นบางส่วนโดยขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง หรือโดยกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับพิเศษ

(ข) ประชาชนในประเทศอิสระ ซึ่งผู้ถูกพิจารณาว่าเป็นชนพื้นเมืองในฐานะที่เป็นเชื้อสายของประชากรที่อยู่อาศัยในประเทศนั้นหรือเขตภูมิศาสตร์ที่ประเทศนั้นตั้งอยู่ ในช่วงเวลาที่มีการเข้าพิชิตหรือการเข้าครอบครองเป็นอาณานิคมหรือการสถาปนาเขตแดนแห่งรัฐในปัจจุบัน และเป็นผู้ที่ยังคงรักษา

สถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองไว้ได้บางส่วนหรือทั้งหมด โดยมิได้คำนึงถึงสถานภาพทางกฎหมายแต่อย่างใด

มาตรา 1 ข้อ 2 ได้ระบุไว้ว่า

“การระบุตนเองว่าเป็นชนพื้นเมืองหรือชนเผ่าจักต้องถือเป็นเกณฑ์ชั้นพื้นฐานในการกำหนดความเป็นกลุ่มซึ่งบทบัญญัติแห่งอนุสัญญานี้มีผลถึง”

ความหมายของคำว่า Indigenous นั้น UN Permanent Forum on Indigenous Issues (2019: 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

1. การระบุตนเองเป็นชนเผ่าพื้นเมืองในระดับปัจเจกและเป็นที่ยอมรับโดยชุมชนว่าเป็นสมาชิกของตน
2. มีความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมก่อนการรุกรานและก่อนการล่าอาณานิคม
3. มีความเชื่อมโยงอย่างเหนียวแน่นกับเขตแดนและทรัพยากรธรรมชาติที่แวดล้อมอยู่
4. มีระบบสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะ
5. มีภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่มีลักษณะเฉพาะเป็นกลุ่มที่มิได้ครอบงำในสังคม
6. ตัดสินใจที่จะรักษาและผลิตซ้ำสภาพแวดล้อมและระบบของบรรพบุรุษในฐานะที่เป็นประชาชนและชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะ

ส่วนคำว่า ชาวเขานั้น เป็นชื่อเรียกรวม ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ 9 กลุ่มที่ทางราชการรับรองว่าเป็นชาวเขาในประเทศไทย ตามนิยามดังนี้ “ชาวเขา หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์และความเชื่อที่แตกต่างไปจากคนไทยส่วนใหญ่ จำนวน 9 เผ่าหลัก ได้แก่ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก้อ กะเหรี่ยง ลัวะ ถิ่น ขมุ และมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน” (กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2541: 3) ในภายหลังทางราชการได้ผนวกรวมมลาบรี (ที่คนไทยเรียกกันว่า “ผีตองเหลือง”) เข้าเป็นชาวเขากลุ่มที่ 10 ด้วย

อย่างไรก็ตามอนุสัญญาว่าด้วยชนพื้นเมืองและชนเผ่าที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศซึ่งมีสมาชิก 169 ประเทศนั้น มีประเทศที่ลงนามในสัตยาบันเพียง 20 ประเทศเท่านั้น (www.ilo.org)

(6) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biodiversity Diversification : CBD)

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2536 ประเทศไทยได้เข้าร่วมให้สัตยาบันเป็นภาคีอนุสัญญาเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2547 สาระสำคัญของอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
2. การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนขององค์ประกอบต่างๆ แห่งความหลากหลายทางชีวภาพ
3. การแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน

ข้อบัญญัติในอนุสัญญานี้จะเกี่ยวข้องกับชนเผ่าในมาตรา 8 มาตรา 10 มาตรา 17 และมาตรา 18 ดังนี้

“**มาตรา 8 (j)** : อันขึ้นอยู่กับกฎหมายแห่งชาติ พึงเคารพ อนุรักษ์และธำรงรักษาภูมิปัญญา นวัตกรรมและปฏิบัติการของชุมชนชนเผ่าพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นที่ครอบคลุมวิถีชีวิตตามประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากความหลากหลายทางชีวภาพและส่งเสริมการปรับประยุกต์อย่างกว้างขวางด้วยความเห็นชอบและมีส่วนร่วมของเจ้าของภูมิปัญญา นวัตกรรมและปฏิบัติการดังกล่าว และหนุนเสริมการแบ่งปันอย่างเท่าเทียมกันซึ่งผลประโยชน์อันเกิดจากการใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรมและปฏิบัติการเหล่านั้น

มาตรา 10 (c) : คุ้มครองและหนุนเสริมการใช้ประโยชน์ตามประเพณีจากทรัพยากรชีวภาพให้เป็นไปตามปฏิบัติการทางวัฒนธรรมตามประเพณีที่สอดคล้องกับความจำเป็นในการอนุรักษ์หรือการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

มาตรา 17 ย่อหน้าที่ 2: การแลกเปลี่ยนข้อสนเทศจะต้องรวมไปถึงการแลกเปลี่ยนผลการวิจัยเชิงเทคนิค วิทยาศาสตร์ และสังคมเศรษฐกิจ รวมทั้งข้อสนเทศว่าด้วยแผนงานฝึกอบรมและสำรวจภูมิปัญญาเฉพาะด้าน ภูมิปัญญาเฉพาะด้าน ภูมิปัญญาชนเผ่าและภูมิปัญญาตามประเพณี ดังกล่าวและร่วมกับเทคโนโลยีที่กล่าวถึงในมาตรา 16 ย่อหน้าที่ 1

มาตรา 18 ย่อหน้าที่ 4: ประเทศภาคีที่มีพันธะสัญญาจักต้องหนุนเสริมและพัฒนาวิธีการร่วมมือเพื่อการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยี ซึ่งรวมทั้งเทคโนโลยีชนเผ่าและเทคโนโลยีตามประเพณี เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฉบับนี้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายและนโยบายแห่งชาติ เพื่อความมุ่งหมายนี้ ประเทศภาคีที่มีพันธะสัญญาจักต้องส่งเสริมความร่วมมือในการฝึกอบรมบุคลากรและการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญด้วย”

จะเห็นได้ว่า อนุสัญญาฉบับนี้ยอมรับและให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมืองและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีลักษณะเชิงอนุรักษ์และยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ได้รับการพัฒนาต่อเนื่องในรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากผลการประชุมภาคีสมาชิก (Conference of the Parties) ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การส่งเสริมการจัดการร่วมในพื้นที่คุ้มครอง (Co-management of Protected Areas) การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ (Access and Benefit Sharing) และหลักการเรื่องการให้ฉันทานุมัติโดยอิสระล่วงหน้าและได้รับการบอกแจ้ง (Free, Prior, and Informed Consent) ซึ่งโดยหลักการอนุสัญญาถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผูกพัน (CBD, 2002)

(7) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change : UNFCCC)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2547

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2535

ในการประชุมรัฐภาคีครั้งที่ 21 ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. 2558 ได้มีมติที่ 1/COP 21 Paragraph 135) เสนอให้มีการจัดตั้ง “เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ท้องถิ่นและองค์ความรู้ชนเผ่าพื้นเมือง” ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

- ส่งเสริมองค์ความรู้ท้องถิ่นและองค์ความรู้ชนเผ่าพื้นเมือง
- เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้ชนเผ่าพื้นเมืองสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในงานของอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เพื่อผลักดันและหลอมรวมเอาองค์ความรู้พื้นบ้านและองค์ความรู้ชนเผ่าพื้นเมืองเข้าไปบรรจุในนโยบายและแผนงานของกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC, 2015)

ตารางที่ 5-3 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่า

ลำดับที่	กฎหมาย
1	อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination : CERD)
2	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)
3	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (พ.ศ.2519) (International Covermant on Economic Social and Cultural (1966)
4	ปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples)
5	อนุสัญญาว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่า (หมายเลข 169) (Indigenous and Tribal Peoples Convention (No.169)
6	อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biodiversity Diversification : CBD)
7	อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change : UNFCCC)

ที่มา :

[1] www.humanrighto.mfa.go.th
[2] www.ripd.go.th
[3] www.ohrchr.org
[4] สำนักงานกิจการชาติพันธ์ (2550: 30)
[5] www.ilo.org
[6] CBD (2002)
[7] UNCCC (2002)

5.3.2 องค์กรนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมือง

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมืองมีทั้งระดับนานาชาติและระดับภูมิภาค

ในระดับนานาชาติมีองค์กรที่สำคัญ 2 แห่งที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมืองคือ

1. เวทีถาวรแห่งสหประชาชาติว่าด้วยประเด็นของชนเผ่าพื้นเมือง (United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues: UNPF II)
2. พันธมิตรนานาชาติของชนพื้นเมืองและชนเผ่าแห่งเขตร้อน (International Alliance of Indigenous and Tribal Peoples of the Tropical Forest : IAITPTP)

ในระดับภูมิภาคมีองค์กรที่สำคัญ 3 แห่ง คือ

1. มูลนิธิเพื่อการประสานความร่วมมือของชนเผ่าพื้นเมืองเอเชีย (Asia Indigenous Peoples' Pact – AIPP)
2. มูลนิธิภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมืองบนที่สูง (Indigenous Knowledge and Peoples : IKAP)

3. มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (Indigenous Peoples' Foundation for Education and Environment : I.P.F)

โดยมีรายละเอียดขององค์กรทั้ง 2 ระดับดังนี้

(1) องค์กรระดับนานาชาติ

(1.1) เวทีถาวรแห่งสหประชาชาติว่าด้วยประเด็นของชนเผ่าพื้นเมือง (UNPF II) เวทีถาวรนี้จัดตั้งโดยคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (ECOSOC) ตามมติที่ 2000/22 เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2543

หน้าที่ขององค์กรนี้ คือ มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาแนะนำในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมืองให้แก่องค์การต่างๆ ในระบบของสหประชาชาติ โดยผ่านคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ เพื่อสร้างความตระหนัก บูรณาการและประสานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องภายในระบบของสหประชาชาติเอง รวมทั้งการตระเตรียมและเผยแพร่สารสนเทศว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมือง

โดยสร้างของ UNPF II ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 16 คน มาจากผู้แทนฝ่ายรัฐบาลของประเทศต่างๆ จำนวน 8 คน 16 คน มาจากผู้แทนฝ่ายรัฐบาลของประเทศต่างๆ จำนวน 8 คน และมาจากผู้แทนจากองค์กรของชนเผ่าพื้นเมืองต่างๆ อีก 8 คน ดังนั้น UNPF II จึงเป็นกลไกของสหประชาชาติที่มีทั้งผู้แทนของฝ่ายรัฐบาลและผู้แทนฝ่ายชนเผ่าพื้นเมือง มาปฏิบัติงานร่วมกัน (www.un.org>desa>indigenous)

(1.2) พันธมิตรนานาชาติของชนพื้นเมืองและชนเผ่าแห่งป่าเขตร้อน (International Alliance of Indigenous and Tribal Peoples of the Tropical Forest : IAITPTF)

องค์กรนี้ได้จัดตั้งขึ้นในการประชุมใหญ่ของชนเผ่าพื้นเมืองที่ประเทศมาเลเซียเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2535 และได้มีมติรับรองกฎบัตร (Charter) ของ IAITPTF ในวันดังกล่าวด้วย

วัตถุประสงค์หลักมี 5 ประการ คือ

(1) ส่งเสริมให้เกิดการรับรองสิทธิและเขตแดนของชนพื้นเมืองและชนเผ่าอย่างเต็มที่

(2) ส่งเสริมการพัฒนาของชนพื้นเมืองและชนเผ่า และเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและในระดับนโยบาย

(3) จัดตั้งเครือข่ายที่มีประสิทธิผลระหว่างชนเผ่าพื้นเมืองทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ

(4) แลกเปลี่ยนข้อสนเทศและประสบการณ์เพื่อเสริมพลังให้แก่สมาชิกของพันธมิตรฯ เพื่อสนับสนุนสิทธิของชนพื้นเมืองและชนเผ่าเพื่อให้สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการอันซับซ้อนภายในระบบของสหประชาชาติ และต่อนโยบายและการตัดสินใจของหน่วยงานพัฒนา และธนาคารเพื่อการพัฒนาระดับพหุภาคี และ

(5) ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างชนพื้นเมืองและชนพื้นเมืองทั่วโลกโครงสร้างขององค์กรประกอบด้วยผู้ประสานงาน 9 ภูมิภาค คือ อเมริกากลาง อเมริกาใต้ อัฟริกากลาง อัฟริกาตะวันตก อัฟริกาตะวันออก เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บาฮาซา และแปซิฟิก โดยมีสมาชิกที่เป็นองค์กรของชนเผ่าพื้นเมืองจากบรรดาประเทศตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าเขตร้อน รวมไม่น้อยกว่า 57 ประเทศ ในส่วนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีองค์กรของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วยจำนวนหนึ่ง

IAITPTF จะจัดประชุมสมัชชาใหญ่ประมาณสองหรือสามปีต่อครั้ง โดยมีคณะกรรมการประสานงานนานาชาติ (International Coordinating Committee ICC) ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระดับภูมิภาคด้วย ถือเป็นผู้แทนจาก 9 ภูมิภาคดังกล่าว เป็นฝ่ายประสานงาน และมีสำนักงานเลขานุการฝ่ายเทคนิคนานาชาติ (International Technical secretariat) เป็นหน่วยปฏิบัติตามการตัดสินใจของ ICC ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ในปัจจุบันอยู่ที่ประเทศ ปานามา (เคยตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ระหว่าง พ.ศ. 2548-2551) (www.forestpeoples.org)

(2) ระดับภูมิภาค

(2.1) มูลนิธิเพื่อการประสานความร่วมมือของชนเผ่าพื้นเมืองเอเชีย (Asia Indigenous Peoples'Pact-AIPP)

การจัดตั้ง : จดทะเบียนเป็นมูลนิธิในประเทศไทยเมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2545 โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่อย่างไรก็ตาม AIPP ได้ก่อตัวขึ้นและดำเนินกิจกรรมมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยขบวนการของชนเผ่าพื้นเมือง

โครงสร้างองค์กร : มีฐานะเป็นองค์กรระดับภูมิภาคเอเชียและมีสมาชิกที่เป็นองค์กรของชนเผ่าพื้นเมืองที่กระจายกันอยู่โดยจัดแบ่งได้เป็นกลุ่มที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดทางพื้นที่ภูมิศาสตร์หรือกลุ่มภาษาร่วมกัน ดังต่อไปนี้: 1) กลุ่มไต้หวัน และญี่ปุ่น 2) กลุ่มฟิลิปปินส์และติมอร์เลสเต 3) กลุ่มมาเลเซียและอินโดนีเซีย 4) กลุ่มประเทศไทย เวียดนาม ลาว และกัมพูชา 5) กลุ่มเมียนมาร์ อินเดียภาคเหนือ และบังคลาเทศ 6) กลุ่มปากีสถาน ปากีสถาน เนปาล และศรีลังกา รวมทั้งสิ้น 28 องค์กรสมาชิก โครงสร้างการบริหารองค์กรประกอบด้วย: การประชุมสมัชชาใหญ่ของผู้แทนจากองค์กรสมาชิกทั้งหมดถือเป็นระดับการตัดสินใจขั้นสูงสุดขององค์กร ซึ่งจะมีการประชุมอย่างน้อย 1 ครั้งในรอบ 4 ปี คณะกรรมการมูลนิธิ ประกอบด้วยกรรมการผู้ร่วมขอจัดตั้งมูลนิธิและผู้รับเชิญให้ร่วมเป็นกรรมการมูลนิธิ มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำฝ่ายอำนวยการและกำกับดูแลการเงินของมูลนิธิ คณะกรรมการอำนวยการ (Executive Council) ประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรสมาชิกที่สรรหากันเองจากกลุ่มประเทศกลุ่มเดียวกัน แล้วเลือกตั้งโดยสมัชชาใหญ่ จำนวนไม่เกิน 8 คน ให้ครอบคลุมทั้ง 6 กลุ่มประเทศ เลขาธิการ และเจ้าหน้าที่กองเลขานุการ 1 คน (ไม่มีสิทธิออกลงคะแนน) กรรมการส่วนผู้แทนองค์กรสมาชิกเลือกกันเองให้ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการอำนวยการ 1 คน เลขาธิการใหญ่ (General Secretary) เป็นผู้บริหารสูงสุดในสำนักงานมูลนิธิฯ องค์กรสมาชิก เป็นองค์กรหรือขบวนการของชนเผ่าพื้นเมืองที่ผ่านขั้นตอนการสมัครและตอบรับการเป็นสมาชิก จึงมีศักดิ์และสิทธิเต็มที่ในฐานะสมาชิก องค์กรหุ้นส่วน (Partner Organization) เป็นองค์กรหรือขบวนการที่มิได้เป็นสมาชิก แต่เข้าร่วมกิจกรรมแผนงานของ AIPP จึงไม่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง คณะกรรมการแผนงาน (Programme Committees) จัดตั้งขึ้นเพื่อกำกับดูแลแต่ละแผนงานของ AIPP ที่มีสมาชิกมาจากองค์กรสมาชิกและ/หรือองค์กรหุ้นส่วน กองเลขานุการ ประกอบด้วยคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ของ AIPP และสนับสนุนงานทางด้านเทคนิค และปฏิบัติงานตามที่ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการอำนวยการแล้วโดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเลขาธิการใหญ่

บทบาทหน้าที่ : โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่ ก) เพื่อแบ่งปันความมุ่งหวัง ความคิด และประสบการณ์ สร้างความเอกภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประสานและจัดการรณรงค์ในประเด็นที่มีผลต่อชนเผ่าพื้นเมืองในภูมิภาคเอเชีย ข) เพื่อหนุนเสริมการสะท้อนและการปฏิบัติสู่อนาคตของชนเผ่าพื้นเมืองในภูมิภาคเอเชีย ค) เพื่อพัฒนาเอกสารอย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ และนำเสนอวิถีชีวิตของชนเผ่าพื้นเมืองจัดพิมพ์และเผยแพร่ ง) เพื่อสนับสนุนวิถีทางของชนเผ่าพื้นเมืองในภูมิภาคเอเชีย

จ) เพื่อประสานงานร่วมกับองค์กรและขบวนการอื่นๆ ในการสร้างความตระหนักต่อความมุ่งหวังของชนเผ่าพื้นเมืองในภูมิภาคเอเชีย ปัจจุบัน AIPP มีแผนงานทั้งหมด 8 ด้าน ดังต่อไปนี้ : แผนงานที่ 1: การรณรงค์และการสนับสนุนเชิงนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน แผนงานที่ 2: การพัฒนางานวิจัยและการสื่อสาร แผนงานที่ 3: การเสริมสร้างศักยภาพระดับภูมิภาค แผนงานที่ 4: ภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นที่เมืองและความหลากหลายทางชีวภาพ แผนงานที่ 5: การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ แผนงานที่ 6: สตรีชนเผ่าพื้นเมือง แผนงานที่ 7: เยาวชนกับการพัฒนาชนเผ่าพื้นเมือง แผนงานที่ 8: การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรและเครือข่าย ยิ่งไปกว่านั้น AIPP ยังมอบหมายให้มีบุคลากรติดตามประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมืองหรือมีผลต่อชนเผ่าพื้นเมืองในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง (www.aippnet.org)

(2.2) มูลนิธิภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมืองบนที่สูง (Indigenous Knowledge and Peoples-IKAP)

การจัดตั้ง : ได้รับการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิในประเทศไทย เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 แต่ได้เริ่มมีการดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ IKAP เกิดขึ้นโดยสืบเนื่องมาจากการประชุมทางวิชาการว่าด้วยพื้นที่ภูเขาในแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Mainland Montane Southeast Asia-MMSEA)

โครงสร้างองค์กร : IKAP เน้นการทำงานในรูปเครือข่ายของชนเผ่าพื้นเมือง โดยผ่านองค์กรในระดับท้องถิ่นต่างๆ ในแต่ละประเทศ ครอบคลุมประเทศจีน (ภาคตะวันออกเฉียงใต้) เวียตนาม ลาว กัมพูชา ไทย และพม่า รวม 6 ประเทศ สมัชชาภูมิภาคถือเป็นระดับการตัดสินใจสูงสุดขององค์กร โดยมีบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กร อนุมัติแผนงานและงบประมาณและรับรองแผนระดับประเทศที่ร่วมในเครือข่ายสมัชชาภูมิภาคประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศสมาชิกอย่างน้อย 5 คน รวมทั้งผู้ประสานงานระดับประเทศ และผู้บริหาร 3 คนของกองเลขานุการภูมิภาค สมัชชาภูมิภาคจะจัดขึ้นในช่วงปลายปีของทุกปี คณะกรรมการอำนวยการภูมิภาค (Regional Steering Committee) ทำหน้าที่ในนามสมัชชาภูมิภาคในการตัดสินใจที่เป็นรายละเอียดในระหว่างช่องว่างของการประชุมสมัชชาภูมิภาค คณะกรรมการอำนวยการภูมิภาคประกอบด้วย ผู้ประสานงานระดับประเทศ 6 คน จาก 6 ประเทศ และผู้บริหาร 2 คน จากกองเลขานุการภูมิภาค ซึ่งจะมีการประชุมกันอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระหว่างช่องว่างของสมัชชาภูมิภาค กองเลขานุการภูมิภาคมีหน้าที่รับผิดชอบในงานบริหารและงานการเงินรายวันขององค์กร ติดต่อสื่อสารและสนับสนุนเครือข่ายต่างๆ พัฒนาแนวคิดนำเสนอต่อคณะกรรมการภูมิภาคและสมัชชาภูมิภาคและประสานงานด้านกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายจัดทำระบบเอกสารและสื่อเพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เครือข่ายระดับประเทศ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรม ลักษณะเครือข่ายของแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในบริบทประเทศตนเอง โดยจะมีกิจกรรมครอบคลุมเรื่องการพัฒนาศักยภาพ เช่น การฝึกอบรม การพัฒนาองค์กร การจัดงานมหกรรม การเยี่ยมเยียนแลกเปลี่ยน การศึกษาวิจัยและการทำกิจกรรมตามกลุ่มประเด็น รวมทั้งกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายภายในประเทศ เป็นต้น ผู้ประสานงานระดับประเทศได้รับการระบุตัวจากเครือข่ายระดับประเทศ เพื่อทำหน้าที่สำคัญคือ การประสานงานกิจกรรมของเครือข่ายระดับประเทศเป็นจุดเชื่อมโยงสู่เครือข่ายระดับภูมิภาค ทำหน้าที่จัดเวทีแบ่งปันแลกเปลี่ยน และเผยแพร่ข้อสนเทศทั้งภายในเครือข่ายและต่อภายนอก และให้การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชนเผ่าพื้นเมืองและครือข่าย กองเลขานุการและคณะผู้ประสานงานภูมิภาค มีฐานการทำงานอยู่ที่สำนักงานในจังหวัดเชียงใหม่ กองเลขานุการ รับผิดชอบงานด้านการบริหารและจัดการสำนักงานและสนับสนุนการทำงานของคณะ

ผู้ประสานงานภูมิภาค ซึ่งมีหน้าที่ประสานและสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายระดับประเทศและเครือข่ายระดับภูมิภาค

บทบาทและหน้าที่ : IKAP มีวัตถุประสงค์แยกย่อยเป็น 8 ประการ แต่อาจสรุปได้ว่าเน้นในด้านการส่งเสริมและคุ้มครองภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมืองในด้านต่างๆ ในรูปคณะทำงานตามประเด็น ได้แก่ 1) ศิลปะและหัตถกรรม 2) ผู้บำบัดรักษาและยาสมันไพร 3) เยาวชนชนเผ่าพื้นเมือง 4) ดนตรีและนาฏศิลป์ 5) สมุนไพร 6) การศึกษาชนเผ่าพื้นเมือง 7) พันธ์พืชและเมล็ดพันธ์ของชนเผ่าพื้นเมือง คณะทำงานตามประเด็นเหล่านี้ประกอบด้วย ผู้รู้เผ่าพื้นเมืองในความชำนาญเฉพาะด้านนั้นๆ เจ้าหน้าที่องค์กร/หน่วยงานที่มีงานสนับสนุนหรือสนใจในประเด็นนั้นๆ และที่ปรึกษาที่สนใจตามประเด็นเฉพาะต่างๆ แต่ละคณะทำงานตามประเด็นจะมีเวทีพบปะ แลกเปลี่ยนและวางแผนการทำงานร่วมกันเป็นระยะๆ นอกจากนี้ยังมีแผนงานอื่นๆ ที่สำคัญ อาทิเช่น การยืนยันวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (Affirmation of Cultures and Biodiversity Conservation) การฝึกอบรมผู้ฝึกอบรมการจัดการประชุมปฏิบัติการ การประชุมวิชาการ รวมทั้งแผนงานใหม่ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมือง โครงการผลิตภาพยนตร์ สื่อ และงานสนับสนุนชนเผ่าพื้นเมือง และโครงการศึกษาของชนเผ่าพื้นเมือง (www.lib.icimod.org)

(2.3) มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (Indigenous Peoples Foundation for Education and Environment : IPE)

ได้รับอนุญาตจัดตั้งอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2548 หมายเลขทะเบียน ชม. 0027/2548

<u>วัตถุประสงค์</u>

1. เพื่อให้การสนับสนุนด้านการศึกษาและการจัดการสิ่งแวดล้อมแก่ชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
3. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
4. เพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

<u>วิสัยทัศน์</u>

ชนเผ่าพื้นเมืองในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีสิทธิและมีส่วนร่วมในด้านการจัดการศึกษาและการรจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตตนเอง

<u>ยุทธศาสตร์</u>

1. ยึดหลักการและกรอบแนวคิดตามปฏิญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองเป็นฐานในการดำเนินงาน
2. สร้างแกนนำองค์กร บุคลากรชนเผ่าพื้นเมืองให้มีบทบาทหลักในกิจกรรมต่าง ๆ
3. มุ่งเน้นการไหลเวียนด้านข้อมูลอย่างอิสระ
4. ยึดแนวทางการประสานความร่วมมือพหุภาคี
5. เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและความเสมอภาคทางเพศ
6. เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน

<u>ภารกิจ</u>

1. ติดตามนโยบายและพันธกรณีระหว่างประเทศด้านการศึกษาและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมือง

2. ผลักดันนโยบาย/ข้อตกลงร่วมระหว่างประเทศไปสู่การปฏิบัติการต่างๆ ในอนุภูมิภาคและท้องถิ่น

3. ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์ข้อมูลด้านการศึกษาและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมือง

4. พัฒนาศักยภาพแกนนำชาวบ้านและเจ้าหน้าที่องค์กรที่สนใจด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม

5. สนับสนุน ประสานงานกับองค์กร เครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

6. ติดตามทิศทางและนโยบายการจัดการการศึกษาสำหรับชนเผ่าพื้นเมืองในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

กิจกรรมและแผนการดำเนินงาน

กิจกรรมการดำเนินงานหลักๆ ของมูลนิธิฯ มีสี่ด้านหลักๆ คือ

1. การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล

มูลนิธิฯ จะรวบรวมและพัฒนาระบบข้อมูลด้านนโยบายการศึกษา การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ การลดภาวะโลกร้อน รวมทั้งข้อมูลสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน ที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมืองในระดับต่างๆ โดยจัดทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเลคทรอนิค เช่น ทำเป็นหนังสือ แผ่นพับ วีดีโอ สื่อวิทยุและเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่ให้กับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนาศักยภาพให้กับชุมชนและองค์กรชนเผ่าพื้นเมือง

ทางมูลนิธิฯ จะส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพให้กับองค์กรและชุมชนชนเผ่าพื้นเมืองในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น การประเมินผลกระทบจากภาวะโลกร้อนโดยชุมชน โครงการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคป่าไม้ ฯลฯ เพื่อให้พวกเขาเข้าใจสามารถช่วยเหลือและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ รูปแบบของกิจกรรมมีหลายอย่าง อาทิ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเข้าร่วมประชุมในเวทีระดับต่างๆ

3. การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมือง

มูลนิธิฯ จะสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยและในระดับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อเป็นเวทีในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านต่างๆ รวมทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชนเผ่าพื้นเมืองในอนุภูมิภาค

4. การติดตามและรณรงค์นโยบายที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและความเป็นอยู่ของชนเผ่าพื้นเมือง

1.1) นโยบายระดับสากลและระดับภูมิภาค เช่น อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เวทีป่าไม้แห่งสหประชาชาติ ธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาเอเชีย และอาเซียน เป็นต้น

1.2) นโยบายในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เช่น นโยบายการจัดการพื้นที่คุ้มครอง การจัดการที่ดิน (โฉนดชุมชน) การลดการทำลายป่าและการเสื่อมโทรมของป่าไม้ในประเทศกำลังพัฒนา (REDD+) นโยบายด้านการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบนพื้นที่สูง (www.iwgia.org)

เอกสารอ้างอิง

5.1 ความสำคัญของพื้นที่ภูเขา

1. Association Nationale des de la Montage (ANEM). 2000. ***World Mountain Forum.*** The First Ever Meeting of the World's Mountain Areas. Paris.

2. General Assembly. 2016. ***Report of the Secretary –General. Sustainable Mountain Development. Seventy- first Session.*** Report No. A/71/256 New York.

3. Hayashi, M.2002. ***Multifunctuonaliry of Agricultural.*** International Affairs Department, Ministry of Agriculture. Tokyo. P. 129-139.

4. Jain, R.2019. ***10 Importance of the Northern Mountains of India.*** www.shareyauressays.com.

5. Keating, M. 1992. ***The Earth Summit' s Agenda for Change.***The Center for Our Common Future. Switzerland.

6. United Nations. 2001***. International Year of Mountains. Why Are Mountains Important.*** FAO, Rome.

7. World Mountain Forum. 2018. ***The Fourth Mountain Forum 2018.***Kyrgyzstan.

5.2 การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ

1. ชพิกา สังขพิทักษ์. 2560. ***การเกษตรเชิงพหุภารกิจ : แนวคิดมาตรการการเกษตรเชิงอนุรักษ์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเจริญเติบโตสีเขียวของประเทศไทย.*** บรรณาธิการ ปิยทัศน์ พาฬอนุรักษ์ วรภัทร จิตรไพศาลศรี สมพร อิศวิลานนท์. เอกสารเผยแพร่ งานวิจัยเชิงนโยบายและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักพิมพ์พีทูเอสเบคเกอร์ กรุงเทพฯ.

2. วินร็อค อินเตอร์เนชั่นแนล. 2554. ***การดูแลรักษาคุณประโยชน์ระบบนิเวศด้วยกลไก PES กรณีโครงการนำร่องจังหวัดลามดง ประเทศเวียตนาม พ.ศ. 2549-2553***. อาร์คันซอ.

3. Andonovski, V.A. 2014. ***Tourism and Mountain Development.*** In International Symposium on Mountain Economy. Guiyang, PRC 6-8 May 2014.

4. Angel, M. 2018. ***Tourism to the Himalayans Causes a Mountain of Problems.*** www.businessdestinations.com.

5. Bennett, and Xu. 2008. ***China's Sloping Land Conversion Program: Institutional Innovation or Business as Usual.*** Workshop on Payment for Environment Services (PES) Method and Design in Developing and Developed Country. China.

6. Bien, A. 2002. ***Environmental Certification for Tourism in Central America: CST and Other Programs.*** In: M. Honey (ed.), Ecotourism and Certification: Standards in Practice. Island Press, Washington DC, 133-159.

7. Bose, S.K.; Hossain, E.; Mridha, N.N. and Muhammad, T. 1998. ***Indigenous Technology Knowledge for Upland and Watershed Management in Bangladesh.*** Forest Department, Dhaka, Bangladesh.

8. Calder, I. ; Hofer, T. ; Yermont, S. and Warren, P.2007. ***Toward a New Understanding of Forest and Water.*** Unasylva. Vol.58. FAO. Rome.

9. Center for Public Impact. 2016. ***Reforesting Costa Rica Through Payments for Environmental Services (PES).*** Costa Rica.

10. Diloy, E.L.2015. ***Sustainable Management of Forest Honey: The NTFP-PFHN Experience.*** Philippines Forest Network, Manila.

11. Fletcher, Riand Breitling,J. 2012. ***Market Mechanism or Subsidy in Disguise? Governing Payment for Environmental Services in Costa Rica***. Geoforum 43, 402-411.

12. General Assembly. 2016. ***Report of the Secretary –General. Sustainable Mountain Development. Seventy- first Session.*** Report No. A/71/256 New York.

13. Government of Costa Rica. 2006. ***Costa Rica : Environmental Services Payment as a Policy Tool to Ariod Deforestation and Promote Forest Recovery.*** UNFCCC Workshop on Reducing Emissions from Deforestation in Developing Countries. Rome.

14. Hayashi, M.2002. ***Multifunctionality of Agricultural.*** International Affairs Department, Ministry of Agriculture. Tokyo. P. 129-139.

15. Hickmann, M. 2017. ***The Growing Pains of China's Massive Reforestation Project.*** Mother Nature Network.

16. Holtz, M. 2017. ***China Spent $100 Billion on Reforestation. So Why Does It Have Green Deserta'?.*** The Christion Science Monitor. ISSN2573-3850 (online).

17. Indonesia Forest Honey Network. 2015. ***Improving the Welfare of the Local Community and Forest Conservation Through Forest Honey Bee***. Jakarta.

18. Juo, A.S.R. and Witding, L.P.2001. ***Land and Civitization : An Historical Perspective***. In Response to Land Degradation, Edited by Bridges, Et. al. Oxford & IBH Publishing. Co.,

19. Langhoiz, J., Lassoie J. and Schethas J. 2000. ***Incentives for Biological Conservation: Costa Rica's Private Wildlife Refuge Program.*** Conservation Biology 14, 1735-1743.

20. Leshan, J; Porras, I. ; Lopez, A. and Kayis, P. 2017. ***Sloping Lands Conversion Programme, People's Republic of China.*** IIED.

21. Lowdermilk, W.C.1975. ***Conquest of the Land Through Seven Thousand Years***. USDA.

22. Mateo, N; Tapia M. 1987. ***High Mountain Environment and Farming Systems in the Andean Region of Latin America.*** International Workshop on Mountain Crops and Genetic Resources, Kathmandu, Nepal. Feb.1694, 1987.

23. Matias, D. 2017. ***Sustainability of Community Forestray Enterprises: Indigeous Wild HONEY Gathering in the UNESEM Man and Biosphere Reserve Palawan, Phillipinse.*** Bonn.

24. New Generation Plantations Organization. 2015. ***Sustainable Intensification and the Rale of Bamboo.*** NAP China Study Tour. June 2015.

25. Powlen, K. and Jones, K.2019. ***Identifying the Determinants of and Barrier to Landowners Participation in Reforestation in Costa Rica. In Land and Policy, Vol.*** 84 Elvier, B.V.

26. Pringle, H.2011. ***Genius of the Inca.*** National Geographic Vol 219 No.4 April 2011.

27. Rodriguez. 2002. ***Rehabilitation of Pre-Hispanic Terraces in the Peruvian Andes ICARDA***. Caravan No.16. Aleppo. Syria.

28. Ruegger, E. 2017. ***Economic Significance of Cableways Illustrated by the Example of Titlis Rotair in Engelberg, New Lu cerne, Switzerland***. Titlis Rotair Aerial Cableways, Engelberg.

29. Sitra. 2017. ***Afforestation and Reforestation in Costarica.***

30. United Nations. 2016***. Sustainable Mountain Development***. Report of the Secretary General.A/71/256. New York.

31. Xu, Z., Bennett, M.T., Tao, R. and Xu J. 2004. ***China's SlopingLand Conversion Programme Four Years on : Current Situation, Pending Issues.*** International Forestry Review 6 (4), 317-326.

32. Xu, J., Yin R. Li Z and Lui C. 2006. ***China's Ecological Rehabilitation: Unprecedented Efforts, Dramatic Impacts, and Requisite Policies.*** Ecological Economics 57, 595-607.

33. Yanxia, L. and Frith, O. 2018. ***Chishui.*** In Bamboo for Land Restoration. INBAR Policy Synthesis Report 5. Beijing. China.

34. https://en.wikipedia.org/wiki/Deforestation_in_Costa_Rica สืบค้นวันที่ 1 กรกฎาคม 2562.

35. http://senmaida.wajima-kankou.jp/en/ สืบค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2562.

36. https://www.chinadiscovery.com/articles/top-6-most-beautiful-rice-terraces-in-china.html สืบค้นวันที่ 1 กรกฎาคม 2562.

37. https://daytripvietnam.com/guide/rice-terraces-vietnam/ สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2562.

38. www.chinadiscovery.com/articles/top6_most beautiful_rice_terrace_in_China. สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2562.

39. https://en.wikipedia.org/wiki/Banaue_Rice_Terraces. สืบค้นวันที่ 1 สิงหาคม 2562.

40. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jatiluwih_rice_terraces.jpg สืบค้นวันที่ 1 สิงหาคม 2562.

41. https://en.wikipedia.org/wiki/Himalayas สืบค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2562.

42. https://en.wikipedia.org/wiki/Alps สืบค้นวันที่ 10 มิถุนายน 2562

43. https://en.wikipedia.org/wiki/fuji สืบค้นวันที่ 10 มิถุนายน 2562.

44. https://en.wikipedia.org/wiki/Mont_Tremblant_Resort สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2562.

45. https://en.wikipedia.org/wiki/Titlis. สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2562.

46. https://en.wikipedia.org.Wiki/Machu Picchu สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2562.

5.3 กฎหมายระหว่างประเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง

1. กองสงเคราะห์ชาวเขา. 2541. ***การพัฒนาชาวเขาภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.*** กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ.

2. สำนักกิจการชาติพันธ์. 2550. ***ปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง.*** สำนักงานปลัดกระทรวง. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

3. CBD. 2002. ***Convention on Biological Diversification.*** Montreal, Canada.

4. UN Permanent Forum on Indigenous Issues. 2019. ***Who Are Indigenous Peoples? Indigenous Peoples, Indigenous Voices. Factsheet.***

5. UNFCC.2002. ***Convention on Climate Change. GE.*** 02-01881 October 2002. France.

6. UNFCCC. 2015. ***Decision FCCC/CP/2015/L.9/Rev.1.***

7. www.humanrights.mfa.go.th. สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2562.

8. www.ripd.go.th. สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2562.

9. www.ohrchr.org. สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2562.

10. www.ilo.org. สืบค้นวันที่ 4 พฤษภาคม 2562.

11. www.un.org>desa>indigenous. สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2562.

12. www.forestpeoples.org. สืบค้นวันที่ 6 พฤษภาคม 2562.

13. www.aippnet.org. สืบค้นวันที่ 6 พฤษภาคม 2562.

14. www.lib.icimod.org. สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2562.

15. www.iwgia.org. สืบค้นวันที่ 11 พฤษภาคม 2562.

นาข้าว : เปรู[1)]

นาเกลือ : เปรู[1)]

Machu Picchu[2)]

นาขั้นบันไดเพื่อการเกษตร[2)]

ประมวลภาพขั้นบันไดเพื่อการเกษตรในประเทศเปรู

ที่มา : [1)] Pringle (2011: 34,57)

[2)] https://en.wikipedia.org.Wiki/Machu Picchu.

ญี่ปุ่น	สาธารณรัฐประชาชนจีน
	
Shiroyone Senmaida [1]	Yuanyang Hani [2]
	
Maruyama Senmaida [1]	Longji [2]
	
Oyama Senmaida [1]	Ziquejie [2]

ที่มา : [1] http://senmaida.wajima-kankou.jp/en/ [2] https://www.chinadiscovery.com/articles/top-6-most-beautiful-rice-terraces-in-china.html

ประมวลภาพนาขั้นบันไดในประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐประชาชนจีน

เวียตนาม

Sapa

Mu Cang Chai [1)]

Hoang Su Phi [1)]

ฟิลิปปินส์

Banaue Rice Terraces [2)]

Indonesia

Jutiluwih Rice terraces [3)]

ที่มา [1)] https://daytripvietnam.com/guide/rice-terraces-vietnam [2)] https://en.wikipedia.org/wiki/Banaue_Rice_Terraces
[3)] https://commons.wikipedia.org/wiki/File:Jatiluwih_rice_terraces.jpg

ประมวลภาพนาขั้นบันใดในประเทศเวียตนาม ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

Mount Fuji [1] : ญี่ปุ่น

Titlis Mountain [4] : สวิตเซอร์แลนด์

Alps [2] : ทวีปยุโรป

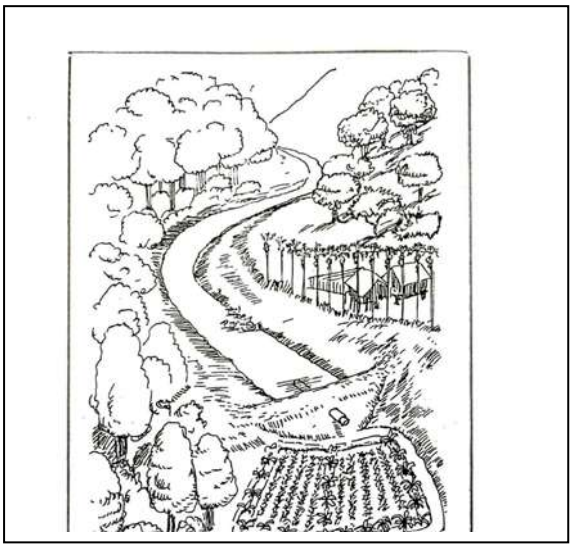
Mont Tremblant Resort [5] : แคนาดา

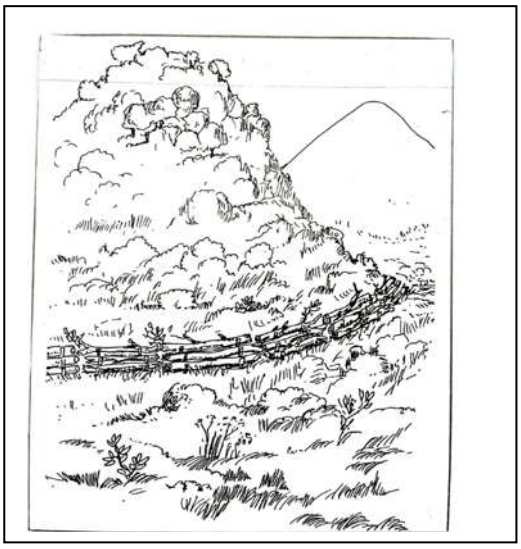
Himalaya Mountain [3] : ทวีปเอเชีย

ที่มา : [1] https://en.wikipedia.org/wiki/Mount_Fuji [2] https://en.wikipedia.org/wiki/Alps
[3] https://en.wikipedia.org/wiki/Himalayas [4] https://en.wikipedia.org/wiki/Titlis
[5] https://en.wikipedia.org/wiki/Mont_Tremblant_Resort

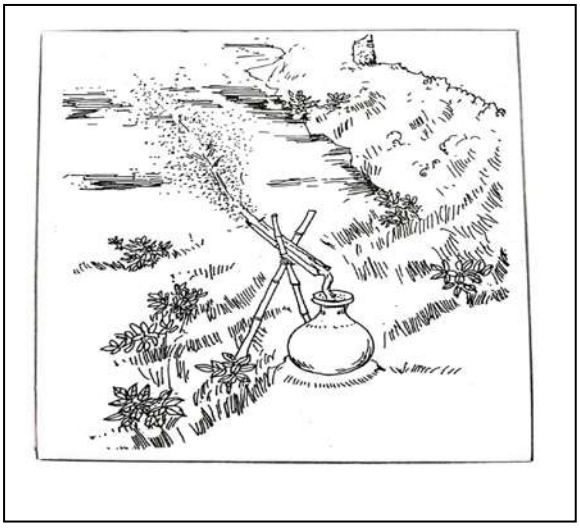
ประมวลภาพภูเขาที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในประเทศต่างๆ

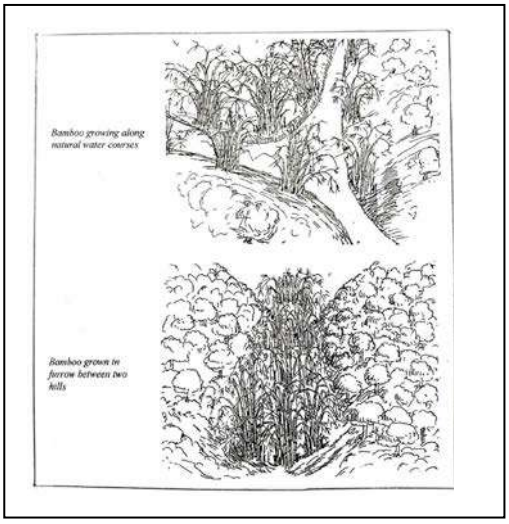
การอนุรักษ์ดินและน้ำ

ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

ประปาภูเขา

การใช้ไม้ไผ่ป้องกันการพังทลายของลำน้ำ

ที่มา : Bose et al. (1993: 5-19)

ประมวลภาพการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของชนเผ่าในประเทศบังคลาเทศ

เอกสารอ้างอิงประมวลภาพท้ายบท

1. Bose, S.K.; Hossain, E.; Mridha, N.N. and Muhammad, T. 1998. ***Indigenous Technology Knowledge for Upland and Watershed Management in Bangladesh.*** Forest Department, Dhaka, Bangladesh.

2. Pringle, H.2011. ***Genius of the Inca.*** National Geographic Vol. 219 No.4 April 2011.

3. https://en.wikipedia.org.Wiki/Machu Picchu. สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2562.

4. http://senmaida.wajima-kankou.jp/en/. สืบค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2562.

5. https://www.chinadiscovery.com/articles/top-6-most-beautiful-rice-terraces-in- china.html. สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2562.

6. https://daytripvietnam.com/guide/rice-terraces-vietnam. สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2562.

7. https://en.wikipedia.org/wiki/Banaue_Rice_Terraces. สืบค้นวันที่ 1สิงหาคม 2562.

8. https://commons.wikipedia.org/wiki/File:Jatiluwih_rice_terraces.jpg. สืบค้นวันที่ 1 สิงหาคม 2562.

9. https://en.wikipedia.org/wiki/Mount_Fuji. สืบค้นวันที่ 10 มิถุนายน 2562.

10. https://en.wikipedia.org/wiki/Alps. สืบค้นวันที่ 10 มิถุนายน 2562.

11. https://en.wikipedia.org/wiki/Himalayas. สืบค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2562.

12. https://en.wikipedia.org/wiki/Titlis. สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2562.

13. https://en.wikipedia.org/wiki/Mont_Tremblant_Resort. สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2562.

บทที่ 6

การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา

บทที่ 6

การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา

6.1 บทนำ

การสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา ได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนๆ แรกคือการทบทวนสถานภาพโดยรวมของจังหวัดที่ทำการศึกษา 12 จังหวัด ขั้นตอนที่สองคือการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐรวม 8 หน่วยงาน คือ (1) กรมป่าไม้ (2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (3) กรมพัฒนาที่ดิน (4) กรมวิชาการเกษตร (5) กรมส่งเสริมการเกษตร (6) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (7) กรมการปกครอง และ (8) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่สูงรวม 7 ประการ คือ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) การชะล้างพังทลายของดิน (3) ดินถล่ม (4) ปัญหาชาวเขา (5) ปัญหาและการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง (6) ความขัดแย้งในพื้นที่ และ(7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม

เหตุผลในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่สำคัญซึ่งสั่งสมจากประสบการณ์จากการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพื้นที่สูงมาเป็นระยะเวลานาน เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมในบทต่างๆ ของการศึกษาโครงการนี้

6.2 วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นทีศึกษาในการแก้ปัญหาพื้นที่สูงรวม 7 ประการ คือ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) การชะล้างพังทลายของดิน (3) ดินถล่ม (4) ปัญหาชาวเขา (5) ปัญหาและการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง (6) ความขัดแย้งในพื้นที่ และ(7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม

6.3 ระยะเวลาดำเนินการ

มีนาคม 2562-มกราคม 2563

6.4 สถานที่ดำเนินการ

จังหวัดเชียงใหม่ น่าน เชียงราย ชัยภูมิ ขอนแก่น อุทัยธานี กาญจนบุรี เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง และกระบี่ รวม 12 จังหวัด

6.5 ระเบียบวิธีการประเมินผล

6.5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นจากปัญหา 7 ประการ ดังกล่าวข้างต้น คำถามเป็นทั้งปลายเปิดและปลายปิด ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า
ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของดิน
ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับดินถล่ม
ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาชาวเขา
ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง
ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับความขัดแย้งในพื้นที่

ส่วนที่ 7 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 8 เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่สูงในภาพรวม

แบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นมีการทดสอบในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ อุทัยธานี นครราชสีมา ตรัง นครศรีธรรมราช และเพชรบุรี จังหวัดละ 2 ตัวอย่าง รวม 12 ตัวอย่างในเดือน มีนาคม 2562

6.5.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ได้มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

(1) การกำหนดจังหวัดที่ดำเนินการ 12 จังหวัด เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากจาก 66 จังหวัด ที่มีพื้นที่ความลาดชันเกิน 35%

(2) การกำหนดจังหวัดที่จะทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ 6 จังหวัด เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากจาก 12 จังหวัดที่ได้ในข้อ 5.2.1

(3) การกำหนดพื้นที่ศึกษาเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จังหวัดละ1 พื้นที่ ซึ่งมีสถานภาพที่แตกต่างกันออกไป

(4) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ เป็นการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการและพื้นที่สูงพื้นที่ละ 4 ตัวอย่าง รวม 48 ตัวอย่าง

หลักการที่ใช้ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ใช้หลักการของ Roscoe (1975: 184) ที่กำหนดไว้ว่าจำนวนตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ไม่ควรน้อยกว่า 30 ตัวอย่าง และไม่ควรเกิน 500 ตัวอย่าง

6.5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

(1) ข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนสถานภาพโดยรวมของจังหวัดที่ทำการศึกษา 12 จังหวัด

(2) ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวม 8 หน่วยงาน คือ (1) กรมป่าไม้ (2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (3) กรมพัฒนาที่ดิน (4) กรมวิชาการเกษตร (5) กรมส่งเสริมการเกษตร (6) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (7) กรมการปกครอง และ (8) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อมูลดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้สั่งสมจากประสบการณ์จากการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพื้นที่สูงมาเป็นระยะเวลานาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 48ตัวอย่าง ในพื้นที่ 12 จังหวัด ดังกล่าวข้างต้น โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ศึกษาที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

6.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรม Statistical Package for Social Sciences/Personal Computer (SPSS/PC) มาวิเคราะห์ข้อมูล

มีการสรุปผลการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (Arithematic Mean) ซึ่งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบการวิเคราะห์

6.7 ผลการศึกษา

ผลการศึกษามี 2 ส่วน คือ (1) การทบทวนเอกสารเรื่องสถานภาพของพื้นที่สูง ในพื้นที่ 12 จังหวัด (2) การสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่สูงโดยมีรายละเอียดดังนี้

6.7.1 การทบทวนเอกสารเรื่องสถานภาพของพื้นที่สูงในพื้นที่ 12 จังหวัด

(1) จังหวัดเชียงใหม่

(1.1) จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 12,566,911 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงกว่า 35% รวม 9,545,811 ไร่ หรือร้อยละ 75.96 (กระทรวงมหาดไทย, 2525: 1) และเป็นจังหวัดที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ว่าเป็นพื้นที่สูง

(1.2) พื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในทิวเขาแดนลาวเป็นพื้นที่ต้นน้ำที่สำคัญด้านทิศใต้ 2 สาย คือ (1) แม่น้ำปิง และ(2) แม่น้ำแม่แตง และในทิวเขาถนนธงชัยเป็นพื้นที่ต้นน้ำที่สำคัญด้านทิศตะวันออก 2 สาย คือ (1) น้ำแม่แจ่ม และ(2) แม่น้ำตื่น

(1.3) ปัญหาการทำลายป่าไม้ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีต ปี พ.ศ. 2534 ที่มีจำนวน 11,204,375 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 1) ลดลงเหลือ 9,660,828 ไร่ ในปี พ.ศ. 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 1)

เมื่อเปรียบเทียบพื้นที่ป่าไม้ที่มีอยู่ในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งมีเนื้อที่ 9,660,828 ไร่ กับพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีเนื้อที่ 9,545,811 ไร่ แล้ว จะเห็นได้ว่าพื้นที่ป่าไม้ที่ยังเหลืออยู่นั้นอยู่บนพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 35 เป็นส่วนใหญ่ ที่เหลือเพียง 115,017 ไร่ เท่านั้นที่เป็นป่าไม้บนพื้นที่ที่มีความลาดชันน้อยกว่า 35%

(1.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

		เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย	(0 - 2.00 ตัน/ไร่/ปี)	5,399,852	42.97
ปานกลาง	(2.00 - 5.00 ตัน/ไร่/ปี)	5,083,763	40.45
รุนแรง	(5.00 - 15.00 ตัน/ไร่/ปี)	818,563	6.51
รุนแรงมาก	(15.00 - 20.00 ตัน/ไร่/ปี)	723,269	5.76
รุนแรงมากที่สุด	(< 20 ตัน/ไร่/ปี)	541,464	4.31
	รวม 12,566,911		100.00

(1.5) ดินถล่มที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 10 ครั้ง ดังนี้

ปี	บ้าน	ตำบล	อำเภอ
2545	แม่แรก	ท่าผา	แม่แจ่ม
2547	กองบอด	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
2547	แม่ตื่น	แม่ตื่น	อมก๋อย
2549	ยาง	แม่งอน	ฝาง
2554	บ้านดอน	โป่งน้ำร้อน	ฝาง
2554	บ้านก๋ายน้อย	เมืองก๋าย	แม่แตง
2554	บ้านเปียงกอก	โป่งน้ำร้อน	ฝาง
2555	ม.2,10	แม่งอน	ฝาง
2555	ม.5 บ้านห้วยทรายขาว	ทุ่งข้าวพวง	เชียงดาว
2557	ปางต้นเดื่อ	มัลลิกา	แม่อาย

(1.6) ปัญหาชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่

ชาวเขาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มี 9 เผ่า จำนวนประชากร 347,329 คน 1,224 หมู่บ้าน มีปัญหาเรื่องการศึกษา รายได้ที่ค่อนข้างต่ำ คุณภาพชีวิตและปัญหาการปลูกฝิ่น (ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่, 2558: 4)

(1.7) ปัญหาการพัฒนาอาชีพ

ประชากรบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่คือประชากรชาวเขามีอาชีพเกษตรกรรม ปัญหาที่มีในปัจจุบันคือการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ที่ดินทำกินมีจำกัด ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์

(1.8) ปัญหาสิ่งแวดล้อม

มีปัญหาหมอกควันในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม ในปี 2562 ในตัวเมืองเชียงใหม่มีปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (MM10) เกินค่ามาตรฐาน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2562)

ในจังหวัดเชียงใหม่พื้นที่ศึกษาที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ “อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง และอำเภอขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่” โดยมีเหตุผลดังนี้

“การที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ให้อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง และอำเภอขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจัดตั้งในปี พ.ศ.2515 เป็นพื้นที่ศึกษานั้น เป็นเพราะพื้นที่นี้ในอดีตมีการตัดไม้ทำลายป่าและปลูกฝิ่น ซึ่งในปี พ.ศ.2522 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 251/2522 เรื่องการดำเนินงานโครงการ “อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์” ลงวันที่ 17 ธันวาคม 2522 ให้ดำเนินโครงการโดยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการคือ (1) จัดตั้งถิ่นฐานชาวเขาให้เหมาะสม (2) ปลูกพืชทดแทนให้ชาวเขา (3) เพิ่มรายได้และปรับปรุงความเป็นอยู่ของชาวเขา (4) รักษาเอกลักษณ์ของชาวเขาให้คงไว้ และ (5) อนุรักษ์ธรรมชาติและดัดแปลงให้เป็นแหล่งทัศนาจรของประเทศ โดยการสนับสนุนของส่วนราชการต่างๆ ต่อมามูลนิธิโครงการหลวงได้จัดตั้งสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ (มูลนิธิโครงการหลวง, 2555ก: 1) และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง ดำเนินการวิจัยการปลูกพืชเมืองหนาวชนิดต่างๆ (มูลนิธิโครงการหลวง, 2555ข:1) ปัจจุบันไม่มีการปลูกฝิ่นและตัดไม้ทำลายป่า เป็นพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา”

(2) จังหวัดน่าน

(2.1) จังหวัดน่าน มีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 7,170,045 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงกว่า 35% รวม 6,013,302 ไร่ หรือร้อยละ 83.87 และเป็นจังหวัดที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ว่าเป็นพื้นที่สูง

(2.2) พื้นที่สูงของจังหวัดน่าน อยู่ในเทือกเขาหลวงพระบาง เป็นพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำด้านทิศตะวันตกที่สำคัญ 2 สาย คือ

1.แม่น้ำน่าน

2.แม่น้ำปาด

(2.3) มีปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีตโดยในปี พ.ศ. 2519 ที่มีจำนวน 5,280,625 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 1,3) ลดลงเหลือ 4,659,641 ไร่ ในปี พ.ศ. 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 4)

(2.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	2,180,593	30.41
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	1,198,988	16.72
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	1,013,770	14.14
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	755,009	10.53
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	2,021,685	28.20
รวม	7,170,045	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543: 37)

(2.5) ดินถล่มที่เคยเกิดขึ้นในจังหวัดน่านมี 4 ครั้ง ดังนี้

2554 บ้านสกาดกลาง

2554 สกาดเหนือ ตำบลสกาด อำเภอปัว

2556 ตำบลภูคา อำเภอปัว

2561 บ้านห้วยขาบ ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ

(กรมทรัพยากรธรณี, 2555: 1-2 ; 2561: 1)

(2.6) ปัญหาชาวเขา

ชาวเขาในจังหวัดน่านมีจำนวน 5 ชนเผ่า คือม้ง เมี่ยน ถิ่น ขมุ มลาบรี รวมกับประชากรบนพื้นที่สูงอื่นๆ มีจำนวน 99,149 คน 185 หมู่บ้าน ถือครองที่ดินทำกินจำนวน 424,489 ไร่

สภาพปัญหามี 3 ประการ คือ (1) วุฒิการศึกษาเฉลี่ยชั้นประถมศึกษา (2) พื้นที่ทำกินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และ (3) ขาดความรู้ในการดำรงชีวิต(ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดน่าน, 2558: 1)

(2.7) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญนอกจากการตัดไม้ทำลายป่าปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่สูงชันจนมีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่มแล้ว ยังมีปัญหาหมอกควันในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ที่เกิดจากการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกโดยวิธีเผาพื้นที่ในระบบหมุนเวียนหรือเผาไร่

ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งคือ น้ำท่วมในพื้นที่อำเภอเวียงสาและอำเภอเมือง ในช่วงฤดูฝน เนื่องจากพื้นที่ต้นน้ำได้ถูกบุกรุกทำลายลงจำนวนมากดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้น

(2.8) ปัญหาด้านสังคมที่สำคัญ คือ

(1) ความยากจน ในปี พ.ศ. 2557-2559 น่านเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดหรือมีความยากจนหนาแน่นสูงที่สุดตามลำดับดังนี้

พ.ศ. 2557 ลำดับที่ 8

พ.ศ. 2558 ลำดับที่ 6

พ.ศ. 2559 ลำดับที่ 10

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 8)

(2) การเรียกร้องโฉนดชุมชนในปี พ.ศ. 2553 เนื่องจากที่ดินทำกินของราษฎรอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ในจังหวัดน่าน พื้นที่ศึกษาที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)คือพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่านเหตุผลที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ศึกษาเป็นเพราะมี “ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาตามพระราชดำริ” ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ดอยภูคาและป่าผาแดง ซึ่งเดิมเป็นป่าที่มีสภาพเสื่อมโทรม มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 450-650 เมตร โดยมีราษฎรเข้ามาทำกินในพื้นที่โครงการจำนวน 127 ครอบครัว ในพื้นที่เกษตร 1,200 ไร่ จากพื้นที่โครงการทั้งหมด 1,812 ไร่ (ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาตามพระราชดำริ, 2562: 1-4) จากการมีโครงการได้ทำให้ราษฎรมีพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยอย่างถาวร ลดการปลูกพืชไร่ที่นำไปสู่การตัดไม้ทำลายป่า ฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำ และมีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่ใช้เพื่อการเกษตร เป็นตัวอย่างที่ควรจะนำมาเป็นบทเรียนในพื้นที่อื่นๆ ของจังหวัดน่าน ที่มีอัตราการทำลายป่าไม้เพื่อปลูกพืชไร่ค่อนข้างสูง

(3) จังหวัดเชียงราย

(3.1) จังหวัดเชียงรายมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 7,298,980ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 35% รวม 4,209,281ไร่ หรือร้อยละ 57.67 ของเนื้อที่จังหวัด

(3.2) พื้นที่สูงของจังหวัดเชียงราย อยู่ในทิวเขาผีปันน้ำเป็นต้นน้ำที่สำคัญด้านทิศเหนือ 2 สาย คือ (1) แม่น้ำลาว และ (2) แม่น้ำอิง

(3.3) มีปัญหาการทำลายป่าไม้ ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีต โดยในปี พ.ศ. 2519 มีจำนวน 3,842,500 ไร่(กรมป่าไม้, 2534: 1) ลดลงเหลือ 3,000,725 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 12)

(3.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	4,622,716	63.34
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	258,428	3.54
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	743,381	10.19
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	141,657	1.95
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	1,531,397	20.98
รวม	7,298,980	100.00

(3.5) ดินถล่มเคยเกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย ในปีต่างๆ มีดังนี้

ปี	**บ้าน**	**ตำบล**	**อำเภอ**
2554	บ้านดอยช้าง	วาวี	แม่สรวย
2554	บ้านห้วยน้ำขุน	ท่าก๊อ	แม่สรวย
2555	ม. 2,12,14	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง
2555	บ้านเทอดไทย	เทอดไทย	แม่ฟ้าหลวง
2556	บ.สบรวก	เวียง	เชียงแสน
2556	-	แม่สลองใน	แม่สลอง
2557	ร่มฟ้าทอง, ห้วยหาน	ปอ	เวียงแก่น
2557	เทอดไทย	เทอดไทย	แม่ฟ้าหลวง

(3.6) ชาวเขาในจังหวัดเชียงราย

ชาวเขาในจังหวัดเชียงรายมีอยู่ 8 เผ่า จำนวน 814 หมู่บ้าน ประชากรรวม 238,250 คน อาชีพหลักคือการเกษตร รับจ้าง และค้าขาย มีปัญหาคือ ที่ดินทำกินไม่มั่นคงเพราะอยู่ในเขตป่าไม้ ยาเสพติด การเคลื่อนย้ายแรงงาน และปัญหาสัญชาติ (ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเชียงราย, 2558: 3)

มีการเรียกร้องให้ภาครัฐให้ความมั่นคงในที่ดินทำกินแก่ประชากรชาวเขา เช่น กรณีบ้านลุหลวง อำเภอเมือง ได้ขอโฉนดชุมชนในปี 2553-2554 แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกับชุมชนจากหมู่บ้านหินลาดใน อำเภอเวียงป่าเป้าก็ได้เรียกร้องโฉนดชุมชนเช่นเดียวกัน (เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย, 2555: 265)

ในจังหวัดเชียงราย พื้นที่ศึกษาที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) คือพื้นที่***"บ้านดอยช้าง ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย"***

บ้านดอยช้าง เป็นพื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้าที่สำคัญของประเทศไทย โดยได้รับการรับรองว่าเป็นพื้นที่พืชบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geograplical Indications: GI) มีโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี ตั้งอยู่มีสภาพเป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลาดชันและภูเขาสูง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,700 เมตร (กรมพัฒนาที่ดิน, 2562: 24)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ การชะล้างพังทลายของดินและการเคลื่อนตัวของพื้นที่ที่อยู่อาศัย ซึ่งเกรงว่าจะเกิดปัญหาดินถล่มเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งปัจจุบันมีการแยกตัวของถนนต้นไม้ที่มีการโน้มเอียง รอยแยกของพื้นดินและรอยแตกของกำแพงบ้านเกิดขึ้น (สุทธิศักดิ์ ศรลัมพ์ และคณะ, 2560: 7) ทั้งนี้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลวาวี, 2561: ก) ได้ตระหนักถึงปัญหานี้และได้ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ให้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา

(4) จังหวัดชัยภูมิ

(4.1) จังหวัดชัยภูมิมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 7,986,429 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันมากกว่า 35% รวม 2,565,505 ไร่ หรือร้อยละ 32.12 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด

(4.2) พื้นที่สูงของจังหวัดชัยภูมิอยู่ในทิวเขาเพชรบูรณ์ เป็นต้นน้ำของแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำชี

(4.3) มีปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีตปี 2519 ที่มีจำนวน 2,846,875 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 2) ลดลงเหลือ 2,381,816 ไร่

(4.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	6,640,790	83.15
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	1,159,802	14.52
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	93,959	1.18
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	20,646	0.26
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	71,232	0.89
รวม	7,986,429	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543; 37)

(4.5) ดินถล่ม

ไม่มีเหตุการณ์ดินถล่มในจังหวัดชัยภูมิ

(4.6) ปัญหาสังคม

มีการคัดค้านการสร้างเขื่อนทั้งเขื่อนชีบน และโปร่งขุนเพชรมาอย่างต่อเนื่อง มีความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน

ในจังหวัดชัยภูมิ พื้นที่ศึกษาที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือพื้นที่ ***"อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ"***

เหตุผลในการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงพื้นที่ ตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิเป็นพื้นที่สำรวจข้อมูลเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่กรมชลประทานมีแผนจะทำการก่อสร้างเขื่อนโปร่งขุนเพชรมาตั้งแต่ พ.ศ. 2514 ต่อมาได้มีการศึกษาการพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำชีในปี 2527 และในปี 2532 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างแต่ได้รับการคัดค้านจากประชาชน (กรมชลประทาน,2547: 1-2) ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ชะลอการก่อสร้างไว้ก่อนในปี 2539 เนื่องจากมีการคัดค้านของประชาชนที่เห็นว่าเป็นการทำลายระบบนิเวศของป่าต้นน้ำชี (www.livingriversiam.org) หลังจากนั้นได้มีการคัดค้านจากประชาชนมาอย่างต่อเนื่อง จนถึง พ.ศ.2559 คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้มีการก่อสร้างอีกครั้งหนึ่ง จนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่ากำลังมีการก่อสร้างอยู่ก็ตาม ได้มีการเรียกร้องให้มีการทบทวนค่าชดเชยอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2562 (คม-ชัด-ลึก, 2562: 2) ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนและหน่วยงานของรัฐมานานมากกว่า 30 ปี

(5) จังหวัดขอนแก่น

(5.1) จังหวัดขอนแก่นมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 6,803,744 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันมากกว่า 35% รวม 537,152 ไร่ หรือร้อยละ 7.89 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด

(5.2) พื้นที่สูงของจังหวัดขอนแก่นอยู่ในทิวเขาเพชรบูรณ์ เป็นต้นน้ำสำคัญของห้วยพรมและลำน้ำเชิญ

(5.3) มีปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีต ปี 2519 ที่มีจำนวน 1,143,125 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 2) ลดลงเหลือ 730,582 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 5)

(5.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	5,802,234	87.09
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	832,453	12.50
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	26,270	0.39
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	748	0.01
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	730	0.01
รวม	6,662,134	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543; 37)

(5.5) ดินถล่ม

ไม่มีเหตุการณ์ดินถล่มในจังหวัดขอนแก่น

ในจังหวัดขอนแก่น พื้นที่ศึกษาที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) คือพื้นที่***"อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น"***

การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงพื้นที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจงด้วยเหตุผลที่ว่า พื้นที่อำเภอชุมแพ อยู่ในลุ่มน้ำสาขาลำน้ำเชิญ ซึ่งเป็นลุ่มน้ำสาขาของลำน้ำชี (กรมทรัพยากรน้ำ, 2554: 64) และเป็นพื้นที่ที่ได้มีโครงการศึกษาสถานภาพของประชากรที่อาศัยอยู่ในป่าอนุรักษ์ในปี พ.ศ 2537-2538 มีสภาพพื้นที่ด้านตะวันตกเป็นป่าไม้และภูเขาพื้นที่บางส่วนมีประชาชนอาศัยและทำกิน มีการชะล้างพังทลายของดินระดับปานกลางถึงรุนแรงร้อยละ 12.46 ของพื้นที่ลุ่มน้ำสาขา (กรมพัฒนาที่ดิน, 2553: 2-1) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2539 ไม่ให้มีการอพยพเคลื่อนย้ายหมู่บ้านครัวชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่แล้วอยู่ที่เดิม โดยมีมาตรการควบคุมเป็นพิเศษ

(6) จังหวัดอุทัยธานี

(6.1) จังหวัดอุทัยธานีมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 4,206,404 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันมากกว่า 35% รวม 1,978,425 ไร่ หรือร้อยละ 47.03 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด

(6.2) พื้นที่สูงของจังหวัดอุทัยธานีอยู่ในทิวเขาถนนธงชัย ซึ่งเป็นต้นน้ำสำคัญของแม่น้ำสะแกกรัง ห้วยขาแข้ง และห้วยตะเพิน

(6.3) มีปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีตปี พ.ศ. 2519 ที่มีจำนวน 2,277,500 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 3) ลดลงเหลือ 2,138,610 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 7)

(6.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	3,095,153	74.50
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	632,599	15.23
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	379,937	9.15
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	1,569	0.04
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	45,154	1.08
รวม	4,154,412	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543; 37)

(6.5) ดินถล่ม

ไม่มีเหตุการณ์ดินถล่มเกิดขึ้นในจังหวัดอุทัยธานี

(6.6) ปัญหาชาวเขา

ศูนย์พัฒนาชาวเขาของจังหวัดอุทัยธานี (2558:16) ได้ระบุปัญหาของชาวเขาในจังหวัดอุทัยธานีว่ามี 4 ประการ คือ (1) การศึกษา (2) ความยากจน (3) ขาดความรู้ในการดำรงชีวิตที่เหมาะสม และ (4) ขาดความมั่นคงในพื้นที่ทำกิน

ในจังหวัดอุทัยธานี พื้นที่ศึกษาที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือพื้นที่ ***"โครงการพื้นที่ต้นแบบบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ ตำบลแก่นมะกรูด อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี"***

การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงพื้นที่โครงการนี้เป็นพื้นที่ศึกษาเนื่องจากเป็นโครงการที่อยู่ใกล้กับ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งในอดีต มีการบุกรุกทำลายป่าเพื่อปลูกพืชไร่ ชนเผ่าที่อาศัยและทำกิน คือ กะเหรี่ยงโปว์ ต่อมาได้มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริเข้ามาพัฒนาพื้นที่โดยการจัดทำ

โครงการพื้นที่ต้นแบบบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เมื่อ พ.ศ.2556 (www.pidthong.org) ส่งผลให้การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการปลูกพืชไร่ลดลง โดยมีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ สตรอเบอร์รี่ และพืชผักอื่นอยู่ในปัจจุบัน

(7) จังหวัดกาญจนบุรี

(7.1) จังหวัดกาญจนบุรีมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 12,176,967 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงกว่า 35% รวม 7,028,121ไร่ หรือร้อยละ 57.72 ของเนื้อที่จังหวัดและเป็นจังหวัดที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ว่าเป็นพื้นที่สูง

(7.2) พื้นที่สูงของจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในทิวเขาถนนธงชัยเป็นต้นน้ำที่สำคัญด้านทิศตะวันออก 2 สาย คือ(1) แม่น้ำแควใหญ่ และ (2) แม่น้ำแม่กลอง

(7.3) มีปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ในอดีต โดยในปี พ.ศ. 2519 ที่มีจำนวน 8,216,875 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 3) เหลือเพียง 7,572,995 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 8)

(7.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	3,375,013	27.72
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	5,258,726	43.19
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	3,408,076	27.99
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	6,464	0.05
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	128,689	1.05
รวม	12,176,967	100.00

(7.5) ดินถล่มเคยเกิดขึ้นในจังหวัดกาญจนบุรี ในปี 2550 บริเวณเส้นทางบ้านไร่บ้านอีต่อง ตำบลปิล๊อก อำเภอทองผาภูมิ

(7.6) ชาวเขาในจังหวัดกาญจนบุรี

ชาวเขาในจังหวัดกาญจนบุรีมี 4 เผ่า คือ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน และขมุ จำนวน 116 หมู่บ้าน รวม 123,537 คน มีอาชีพหลักคือการเกษตร รับจ้าง และค้าขาย มีปัญหาคือการอยู่อาศัยในเขตป่าไม้ ขาดความมั่นคงในพื้นที่ทำกินการบริการสาธารณสุขไม่ทั่วถึงและการเคลื่อนย้ายแรงงาน (ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี, 2558: 12)

(7.7) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

ปัญหาตะกั่วตกค้างในลำน้ำจากการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ตอนบนของลำห้วยคลิตี้

ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่ศึกษาที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling)***"โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี"***

เหตุผลที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ศึกษาเพราะมีการพัฒนาโดยหน่วยงานจำนวนมาก เป็นชุมชนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่ห้วยเขย่งจากพื้นที่ที่นำไปสร้างเขื่อนชิราลงกรณ์ในปี 2527 (เขื่อนเขาแหลม) โดยเริ่มแรกเป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์นิคมทองผาภูมิ ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) ได้วางท่อก๊าซยาดานาผ่านชุมชนห้วยเขย่งและได้มีส่วนเข้ามาพัฒนาชุมชนบางด้าน ในปี พ.ศ.2549 มูลนิธิโครงการหลวงได้มอบหมายให้ สวพส. เข้ามาดำเนินการ และในปี พ.ศ. 2560 ได้เปลี่ยนชื่อจาก "โครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเขย่ง" เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

ห้วยเขย่ง พื้นที่นี้ตั้งอยู่ในเขตอุทยาน 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติเขาแหลม และอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ มีชนเผ่ากะเหรี่ยง และชาวไทยพื้นราบเชื้อสายมอญ และ พม่า อาศัยและทำกินในพื้นที่โครงการ (โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเขย่ง, 2561: 1-2)

(8) จังหวัดเพชรบุรี

(8.1) จังหวัดเพชรบุรีมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 3,890,711 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันมากกว่า 35% รวม 2,067,887 ไร่ หรือร้อยละ 53.15 ของเนื้อที่จังหวัด

(8.2) พื้นที่สูงของจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในทิวเขาตะนาวศรี เป็นต้นน้ำที่สำคัญคือแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี

(8.3) มีปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีต ปี 2519 ที่มีจำนวน 2,397,500 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 3) ลดลงเหลือ 2,208,321 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 8)

(8.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	2,045,210	52.57
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	1,626,749	41.81
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	82,265	2.11
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	40,428	1.04
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	96,059	2.47
รวม	3,890,711	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543: 37)

(8.5) ดินถล่ม

ไม่มีเหตุการณ์ดินถล่มเกิดขึ้นในจังหวัดเพชรบุรี

(8.6) ปัญหาชาวเขาในจังหวัดเพชรบุรี

1. พื้นที่ทำกินอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ
2. ขาดความรู้ในการดำรงชีวิต
3. การบริการสาธารณสุขไม่ทั่วถึง

(ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเพชรบุรี, 2558: 18)

(8.7) ปัญหาสังคม

มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชนเผ่ากะเหรี่ยงที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ที่ได้อพยพมาอยู่ที่บ้านโป่งลึก-บางกลอย เหนือเขื่อนแก่งกระจานในปัจจุบัน ทำให้การขอเป็นมรดกโลกของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความล่าช้าและชนเผ่าขอย้ายกลับไปทำกินที่อยู่อาศัยเดิม

ในจังหวัดเพชรบุรี พื้นที่ศึกษาที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือพื้นที่ ***"โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนบ้านบางกลอย-โป่งลึก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ"***

โครงการนี้ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานซึ่งเป็นป่าอนุรักษ์ผืนใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ 1,821,687 ไร่ ในเขตจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีเนื้อที่มากที่สุดในประเทศไทย กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นทั้งเขตรอยต่อทางสัตวภูมิศาสตร์และเขตภูมิพฤกษ์ ที่สามารถพบชนิด

พันธุ์สัตว์ป่าไม่น้อยกว่า 700 ชนิด และยังพบพันธุ์พืชเฉพาะถิ่นและต่างถิ่นหลากหลายชนิด ด้วยความสมบูรณ์ของป่าดังกล่าว รัฐบาลไทยจึงได้มีการขอขึ้นทะเบียนเป็น “มรดกโลก”

อย่างไรก็ตาม ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้มีพื้นที่รองรับการอพยพของชนเผ่าอยู่ที่บ้านบางกลอย-โป่งลึก ซึ่งเดิมเคยอาศัยอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อลดการตัดไม้ทำลายป่า ทั้งนี้ได้มีการก่อสร้างนาขั้นบันได (Terrace paddy) ในพื้นที่โป่งลึก-บางกลอย แต่ชนเผ่าบางส่วนยังคงต้องการย้ายกลับไปทำกินในพื้นที่เดิม (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 สาขาเพชรบุรี, 2557: 1-2, 21-27)

(9) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(9.1) จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 8,057,168 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันมากกว่า 35% รวม 2,825,380ไร่ หรือร้อยละ 35.07 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด

(9.2) พื้นที่สูงของจังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่ในทิวเขานครศรีธรรมราชด้านทิศตะวันตก เป็นต้นน้ำของแม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำตาปี

(9.3) มีปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีตปี 2519 ที่มีจำนวน 3,180,000 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 3) ลดลงเหลือ 2,325,694 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 9)

(9.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	7,397,800	91.81
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	478,195	5.94
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	69,998	0.87
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	89,917	1.12
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	21,258	0.26
รวม	8,057,168	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543; 37)

(9.5) ดินถล่มเคยเกิดขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

พ.ศ. 2551 บ้านคลองมุย ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี

พ.ศ. 2554 บ้านหินหลัก ตำบลปากหมาก อำเภอไชยา

บ้านบางหิน ตำบลคลองชะอุ่ม อำเภอพนม

(9.6) ปัญหาสังคม

มีความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน กรณีชุมชนเข้ายึดพื้นที่สวนปาล์มที่หมดอายุการเช่าของเอกชนจากกรมป่าไม้

ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ศึกษาที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) คือพื้นที่***“อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี”***

พื้นที่ในอำเภอวิภาวดี โดยเฉพาะในตำบลตะกุกเหนือ ได้ประสบภัยดินถล่มหลายครั้ง เช่น ในเดือนพฤศจิกายน 2551 และในเดือนพฤศจิกายน 2553, 2554 และ 2555 (กรมทรัพยากรธรณี, 2556: 2-15, 4-4 ; ไทยรัฐออนไลน์, 2553: 3) เนื่องจากพื้นที่ภูเขาตอนบนซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ป่าไม้ได้เปลี่ยนสภาพมาปลูกยางพาราโดยไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จึงเกิดภัยดินถล่มมาอย่างต่อเนื่อง สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินของรัฐและประชาชน จนถึงปัจจุบันไม่มีมาตรการป้องกันแต่อย่างไรมีแต่การเตือนภัยในฤดูฝน

(10) จังหวัดนครศรีธรรมราช

(10.1)จังหวัดนครศรีธรรมราชมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 6,214,064ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 35% รวม 1,630,233ไร่ หรือร้อยละ 26.23 ของเนื้อที่จังหวัด

(10.2) พื้นที่สูงของจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในทิวเขานครศรีธรรมราชเป็นต้นน้ำที่สำคัญด้านตะวันตกคือแม่น้ำตาปี

(10.3) มีปัญหาการทำลายป่าไม้ ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีต ปี พ.ศ. 2519 ที่มีจำนวน 1,090,625 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 3) ลดลงเหลือ 1,082,970 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 9)

(10.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	5,280,005	84.97
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	574,243	9.24
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	67,488	1.09
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	32,520	0.52
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	259,808	4.18
รวม	6,214,064	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543: 37)

(10.5) ดินถล่มเคยเกิดขึ้นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีต่างๆ มีดังนี้

ปี	**บ้าน**	**ตำบล**	**อำเภอ**
2531	กระทูนเหนือ	กระทูน	พิปูน
2531	คีรีวง	กำโลน	ลานสกา
2547	บ้านไสเงาะ	หินตก	ร่อนพิบูลย์
2557	เขาพัง	หินตก	ร่อนพิบูลย์
2552	ไนไร่	ลานสกา	ลานสกา
2554	บ้านพิตำ	กรุงชิง	นบพิตำ
2554	บ้านสำนักเนียน	เขาน้อย	สิชล

(กรมทรัพยากรธรณี, 2555: 1-2)

(10.6) ปัญหาด้านสังคม

มีปัญหาระหว่างชุมชนกับกรมชลประทานในการก่อสร้างเขื่อนวังหีบที่บ้านสระแก้ว ตำบลนาหลวงเสน อำเภอทุ่งสง มาเป็นเวลานานจนถึงปัจจุบันยังหาข้อยุติไม่ได้ (www.kromchol.rid.go.th)

ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ศึกษาที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือพื้นที่ ***"หมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช"***

เหตุผลที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2531 ได้เกิดดินถล่มและอุทกภัยทำให้มีผู้คนที่อยู่อาศัยเสียชีวิตจำนวนมาก ภายหลังเกิดดินถล่ม ชุมชนชาวคีรีวงได้กลับมาฟื้นฟูพื้นที่ชุมชนเดิม โดยไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ตอนบนที่เป็นพื้นที่สูงชัน นำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้ามาในพื้นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน ในปี 2541 ได้รับรางวัลกินนรีทองคำ รางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประเภทเมืองและชุมชน (Thailand Tourism Awards 1998) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ประคอง สุคนธจิตต์, 2532: 96-101)

(11) จังหวัดกระบี่

(11.1) จังหวัดกระบี่มีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 3,040,839 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันมากกว่า 35% รวม 458,382 ไร่ หรือร้อยละ 15.58 ของเนื้อที่จังหวัด

(11.2) พื้นที่สูงของจังหวัดกระบี่ อยู่ในทิวเขาภูเก็ต เป็นต้นน้ำสำคัญ คือแม่น้ำกระบุรี

(11.3) มีปัญหาการทำลายป่าไม้ ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีตปี พ.ศ. 2519 ที่มีจำนวน 1,415,625 ไร่ (กรมป่าไม้, 2534: 3) ลดลงเหลือ 548,648 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 9)

(11.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	2,453,994	80.70
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	438,229	14.41
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	97,880	3.22
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	5,165	0.17
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	45,571	1.50
รวม	3,040,839	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543: 37)

(11.5) ดินถล่มเคยเกิดขึ้นในจังหวัดกระบี่ ดังนี้

พ.ศ. 2547 บ้านอ่าวนาง ตำบลพนม อำเภอพนม

พ.ศ. 2554 บ้านคลองแห้ง ตำบลเขาพนม อำเภอเขาพนม
บ้านต้นหาร ตำบลหน้าเขา อำเภอเขาพนม
บ้านช่องไม้ดำ ตำบลคลองหิน อำเภออ่าวลึก

พ.ศ. 2556 บ้านคลองสน ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง

(กรมทรัพยากรธรณี, 2555: 1-2 ; 2561: 1)

(11.6) ปัญหาด้านสังคม

มีความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเนื่องจากราษฎรเข้ายึดพื้นที่สวนปาล์มที่หมดอายุการเช่าจากกรมป่าไม้ในพื้นที่อำเภอเขาพนม (กรุงเทพธุรกิจ, 2558: 1)

ในพื้นที่จังหวัดกระบี่พื้นที่ศึกษาที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือพื้นที่ ***"อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่"***

เหตุผลที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงพื้นที่อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ เป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากได้เกิดดินถล่มในพื้นที่ตำบลหน้าเขา อำเภอเขาพนม เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2554 ทับถมบ้านเรือนมากกว่า 300 ครัวเรือน (กรมทรัพยากรธรณี, 2559 : 2-13) เนื่องจากพื้นที่ตอนบนที่เคยเป็นพื้นที่ป่าไม้ได้เปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่สวนยางพารา โดยไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ดินถล่มครั้งนี้นอกจากสูญเสียทรัพย์สินแล้วยังมีผู้เสียชีวิต 10 ราย (www.mgronline.com) ถึงปัจจุบันยังไม่มีแผนการป้องกันดินถล่มที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต มีเพียงแต่การเตือนภัยในช่วงฤดูฝน

(12) จังหวัดตรัง

(12.1) จังหวัดตรังมีเนื้อที่ทั้งจังหวัด 3,073,449 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 35% รวม 743,979 ไร่ หรือร้อยละ 24.20 ของเนื้อที่จังหวัด

(12.2) พื้นที่สูงของจังหวัดตรัง อยู่ในทิวเขานครศรีธรรมราชเป็นต้นน้ำที่สำคัญด้านตะวันตก 1 สาย คือแม่น้ำตรัง

(12.3) มีปัญหาการทำลายป่าไม้ ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอดีต ปี พ.ศ. 2519 ที่มีจำนวน 753,125 ไร่ (กรมป่าไม้,2534: 3) ลดลงเหลือ 665,183 ไร่ ในปี 2557 (กรมป่าไม้, 2558: 9)

(12.4) มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ ดังนี้

	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2.00 ตัน/ไร่/ปี)	2,197,965	71.51
ปานกลาง (2.00-5.00 ตัน/ไร่/ปี)	709,237	23.08
รุนแรง (5.00-15.00 ตัน/ไร่/ปี)	28,170	0.92
รุนแรงมาก (15.00-20.00 ตัน/ไร่/ปี)	12,706	0.41
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	125,371	4.08
รวม	3,073,449	100.00

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2543: 37)

(12.5) ดินถล่มเคยเกิดขึ้นในจังหวัดตรังคือในปี 2547 บ้านควนตุ้มกู ตำบลบางสัก อำเภอกันตัง (กรมทรัพยากรธรณี, 2555: 2)

(12.6) ปัญหาด้านสังคม

มีความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ซึ่งชุมชนได้ร้องเรียนว่าได้ตั้งชุมชนในพื้นที่มาก่อน และมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับพื้นที่ชุมชนในภายหลัง ในปี พ.ศ. 2553-2554 ชุมชนได้ขอให้ภาครัฐดำเนินโครงการโฉนดชุมชนในพื้นที่นี้ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ ความขัดแย้งดังกล่าวได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน (เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย, 2555: 92)

ในพื้นที่จังหวัดตรังพื้นที่ศึกษาที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือพื้นที่***"บ้านทับเขือ-ปลักหมู ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง"***

พื้นที่ที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในพื้นที่จังหวัดตรัง คือ บ้านทับเขือ ปลักหมู ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่ ตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2434 ต่อมาได้มีการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่นี้ในปี พ.ศ. 2510 และประกาศเขตอุทยานแห่งชาติในปี พ.ศ. 2525 (เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด, 2553: 2) ปัจจุบันพื้นที่บ้านทับเขือ-ปลักหมู อยู่ในอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ราษฎรที่อาศัยอยู่มีจำนวน 83 ครัวเรือน มีปัญหาในครอบครัวที่ดินเพื่อทำกินและอยู่อาศัย มีกรณีพิพาทกับหน่วยงานภาครัฐโดยภาครัฐยืนยันว่าจะต้องเป็นป่าอนุรักษ์ (อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า, 2552: 1-2) ในปี พ.ศ. 2554 ราษฎรได้ร้องขอต่อรัฐบาลให้เข้ามาจัดโครงการออกโฉนดชุมชนในพื้นที่นี้ แต่มิได้ดำเนินการ ยังคงมีการทำกินและอยู่อาศัย โดยทำการเกษตรจึงยังคงมีความขัดแย้งระหว่างราษฎรและภาครัฐอยู่ในปัจจุบัน

ตารางที่ 6-1 สถานภาพของพื้นที่ที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

พื้นที่ศึกษา	สถานภาพของพื้นที่ที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
1. ดอยอินทนนท์ อ.จอมทอง จ. เชียงใหม่ (อุทยานแห่งชาติ)	พัฒนาจากพื้นที่ที่มีการตัดไม้ทำลายป่า ปลูกฝิ่นในอดีต จนถึงปัจจุบัน ชนเผ่าและชาวไทยพื้นราบมีอาชีพทางการเกษตร โดยปลูกผัก ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ได้เริ่มต้นพัฒนามาตั้งแต่ พ.ศ. 2523 : บทเรียนในการแก้ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและปลูกฝิ่น
2. ดอยช้าง อ. แม่สรวย จ. เชียงราย (ป่าสงวนแห่งชาติ)	พื้นที่ที่ประชาชนตั้งบ้านเรือนบนดอยช้างเคลื่อนตัว ปีละ 4 ซม. ประชาชนส่วนหนึ่งต้องการอพยพ แต่ส่วนใหญ่ไม่ต้องการ เพราะมีอาชีพหลักคือการปลูกกาแฟที่มี GI เป็นพื้นที่เดิมมีการตัดไม้ทำลายป่า ถึงปัจจุบันได้มีการตั้งถิ่นฐานที่ถาวร ไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าในบริเวณดอยช้าง : (1)บทเรียนในการตัดไม้ทำลายป่า โดยการปลูกพืชเศรษฐกิจ (2)ประชาชนไม่ยอมอพยพโยกย้ายทั้งๆ ที่เสี่ยงภัยจากดินถล่ม
3. โครงการภูฟ้าพัฒนาฯ อ.บ่อเกลือ จ. น่าน (ป่าสงวนแห่งชาติ)	พื้นที่โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชนเผ่าจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาเป็นพืชเศรษฐกิจและอนุรักษ์ป่า : บทเรียนในการเปลี่ยนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาเป็นพืชเศรษฐกิจเพื่อยุติการทำไร่หมุนเวียน
4. โครงการปิดทองหลังพระฯ บ้านแก่นมะกรูด อ.บ้านไร่ จ. อุทัยธานี (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า)	พื้นที่ที่หยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชไร่มาเป็นปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยมีการตั้งถิ่นฐานที่ถาวร : บทเรียนในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชไร่มาเป็นปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ “สตรอเบอร์รี่”
5. ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี (อุทยานแห่งชาติ)	พื้นที่ที่มีชนเผ่า มอญ ชาวไทยพื้นราบ เข้าไปตั้งรกรากบางส่วนอพยพมาจากบริเวณที่สร้างเขื่อน มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินสูงมาก เป็นพื้นที่ที่ยังมีการตัดไม้ทำลายป่าอยู่บ้าง : บทเรียน การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อหยุดยั้งการชะล้างพังทลายของดินที่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ทั้งๆ ที่ราษฎรร้องขอ
6. อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี (อุทยานแห่งชาติ)	พื้นที่ที่มีการบุกรุกทำลายป่าไม้ของชนเผ่าในอดีต ได้มีการจัดสรรที่ดินให้แก่ชนเผ่าที่บ้านโป่งลึก-บางกลอย แต่ยังมีการเรียกร้องไปอยู่ที่เดิมในเขตอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งการเรียกร้องมิให้แก่งกระจานเป็นพื้นที่มรดกโลก : บทเรียนไม่สามารถลดความขัดแย้งลงได้
7. อ. วิภาวดีรังสิต จ.สุราษฎร์ธานี (ป่าสงวนแห่งชาติ)	เป็นพื้นที่ที่มีดินถล่ม มีผู้เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2551 มีการปลูกยางพารา โดยไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ : บทเรียนจาก “ดินถล่ม” ที่ยังไม่ได้มีแนวทางแก้ไข
8. บ้านคีรีวง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช (เขตอุทยานแห่งชาติ)	เป็นพื้นที่ที่เกิดอุทกภัยในปี 2531 มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ผู้ที่รอดพ้นจากวิกฤติส่วนหนึ่งไม่ย้ายไปที่อื่น แต่ช่วยกันแก้ไขปัญหาป่าไม้ตอนบนให้คงสภาพจนถึงปัจจุบัน และนำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาใช้ในพื้นที่ : บทเรียน การใช้ประสบการณ์จากภัยพิบัติในการดำรงชีวิตโดยรักษาพื้นที่ป่าไม้ตอนบน รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
9. บ้านตระ อ.ปะเหลียน จ. ตรัง (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า)	พื้นที่บ้านตระมีการก่อตั้งมาเป็นเวลานาน ต่อมามีการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทับที่อยู่อาศัย จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน : บทเรียน ไม่มีการกันพื้นที่ที่ราษฎรอยู่มาก่อนประกาศเขตอนุรักษ์จึงมีความขัดแย้งเกิดขึ้น
10. อ.เขาพนม จ.กระบี่ (ป่าสงวนแห่งชาติ)	เป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ดินถล่มในอดีต และเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อดินถล่ม แต่ไม่มีการดำเนินการใดๆ ยกเว้นการเตือนภัย : บทเรียน ไม่มีการดำเนินการใดๆ ในการป้องกันดินถล่ม

ตารางที่ 6-1 สถานภาพของพื้นที่ที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(ต่อ)

พื้นที่ศึกษา	สถานภาพของพื้นที่ที่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
11. อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ (ป่าสงวนแห่งชาติ)	เป็นพื้นที่ที่จะก่อสร้างเขื่อนชีบน แต่มีการคัดค้านจากประชาชนจึงกำหนดพื้นที่สร้างเขื่อนตอนล่าง รวมทั้งมีการชะล้างพังทลายของดินสูง : บทเรียน การคัดค้านจากประชาชนในการสร้างเขื่อน
12. อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น (ป่าสงวนแห่งชาติ)	เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำตัวอย่างตามมติคณะรัฐมนตรี ที่มีแผนจากการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่แต่ประชาชนไม่ยอมย้าย : บทเรียน การคัดค้านจากประชาชนในการอพยพจากถิ่นฐานเดิม

6.7.2 ผลการศึกษาจากการสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ ศึกษา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวม 48 ตัวอย่าง ความเห็นแต่ละส่วนจะสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การตัดไม้ทำลายป่า

(1) การหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเห็นว่า สามารถหยุดยั้งได้จำนวน 19 ราย หรือร้อยละ 60.4 ส่วนอีก 29 ราย หรือร้อยละ 60.4 มีความเห็นว่าไม่สามารถหยุดยั้งได้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-2

ตารางที่ 6-2 การหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า

ที่	ความเห็นในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า	ราย	ร้อยละ
1.	หยุดยั้งได้	19	39.6
2.	ไม่สามารถหยุดยั้งได้	29	60.4
		48	100

(2) มาตรการในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า

ผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 19 ราย ที่มีความเห็นว่าสามารถหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าได้นั้น ได้ให้ความเห็นถึงมาตรการที่สำคัญ คือ ทำให้ประชาชนมีรายได้จากอาชีพอื่นนอกเหนือการเกษตร จำนวน 18 ราย หรือร้อยละ 94.7 รองลงมาคือ การป้องกันดูแลจากชุมชนจำนวน 16 ราย หรือ ร้อยละ 84.2 ส่วนมาตรการการป้องกันดูแลจากภาครัฐมีจำนวน 15 ราย หรือร้อยละ 78.94 และนโยบายจากภาครัฐที่แก้ปัญหาป่าไม้ทั้งระบบ เช่น นโยบาย ของ คทช. และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 นั้นมีจำนวนน้อยที่สุดเพียง 5 ราย หรือร้อยละ 26.3 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-3

ตารางที่ 6-3 มาตรการในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า

ที่	มาตรการ	ราย	ร้อยละ
1.	การป้องกันดูแลจากภาครัฐ	15	78.9
2.	การป้องกันดูแลจากชุมชน	16	84.2
3.	ประชาชนมีรายได้จากอาชีพอื่นนอกเหนือการเกษตร	18	94.7
4.	นโยบายจากภาครัฐที่แก้ปัญหาป่าไม้ทั้งระบบ (คทช/มติ ครม. 26 พ.ย.2561)	5	26.3

(3) สาเหตุที่ไม่สามารถหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าได้

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความเห็นว่าไม่สามารถหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าได้จำนวน 28 ราย ได้ให้สาเหตุที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้เพราะ นโยบายที่ดินทำกินกับนโยบายป่าไม้ไม่สอดคล้องกันมากที่สุดถึง 26 ราย หรือร้อยละ 89.6 รองลงมาคือประชาชนที่เพิ่มขึ้นไม่มีที่ดินทำกิน รัฐจัดให้ไม่ทันถึงความต้องการ จำนวน 24 ราย หรือร้อยละ 82.7 สาเหตุต่อมาคือยังไม่มีข้อยุติในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการถือครองในเขตป่าไม้จำนวน 22 ราย หรือร้อยละ 75.8 และภาครัฐไม่มีอัตรากำลังที่สามารถดูแลพื้นที่ป่าที่มีจำนวนมากไว้ได้ทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-4

ตารางที่ 6-4 สาเหตุที่ไม่สามารถหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าได้ (ตอบได้หลายข้อ)

ที่	สาเหตุ	ราย	ร้อยละ
1.	ภาครัฐไม่มีอัตรากำลังที่สามารถดูแลพื้นที่ป่าที่มีจำนวนมากไว้ได้ทั้งหมด	20	68.9
2.	ประชาชนที่เพิ่มขึ้นไม่มีที่ดินทำกิน รัฐจัดให้ไม่ทันกับความต้องการ	24	82.7
3.	ยังไม่มีข้อยุติในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการถือครองที่ดินในเขตป่าไม้	22	75.8
4.	นโยบายที่ดินทำกินกับนโยบายป่าไม้ไม่สอดคล้องกัน	26	89.6

(4) ข้อเสนอแนะในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐถึงข้อเสนอแนะในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่านั้น ข้อเสนอแนะให้ใช้ชุมชนในการดูแลป่าไม้โดยมีค่าตอบแทนมีมากที่สุดจำนวน 45 ราย หรือร้อยละ 93.8 รองลงมาคือการลดจำนวนพื้นที่จัดสรรที่ทำกินลงมาใช้โรงเรือนในการผลิตพืชบางชนิดจำนวน 33 ราย หรือร้อยละ 68.7 ส่วนการส่งเสริมธุรกิจการปลูกไม้โตเร็วทั้งระบบนั้นมีจำนวนเพียง 5 รายหรือร้อยละ 10.4 เท่านั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-5

ตารางที่ 6-5 ข้อเสนอแนะในการหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า (ตอบได้หลายข้อ)

ที่	ข้อเสนอแนะ	ราย	ร้อยละ
1.	ลดจำนวนพื้นที่จัดสรรที่ทำกินลงมาใช้โรงเรือนในการผลิตพืชบางชนิด	33	68.7
2.	ใช้ชุมชนในการดูแลป่าไม้โดยมีค่าตอบแทน	45	93.8
3.	ส่งเสริมธุรกิจการปลูกไม้โตเร็วทั้งระบบ	5	10.4
4.	นำระบบ วนเกษตร เข้ามาใช้ในพื้นที่ป่า Zone E	32	66.7
5.	อื่นๆ		

ส่วนที่ 2 การชะล้างพังทลายของดิน

(1) การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ศึกษา

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาให้ข้อมูลว่ามีการชะล้างพังทลายของดินทั้งหมดจำนวน 48 ราย ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-6

ตารางที่ 6-6 การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่

ที่	การชะล้างพังทลายของดิน	ราย	ร้อยละ
1	มี	48	100
2	ไม่มี	-	-
	รวม	48	100

(2) ระดับการชะล้างพังทลายของดิน

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาให้ข้อมูลระดับการชะล้างพังทลายของดินว่าส่วนใหญ่มีระดับปานกลางจำนวน 23 ราย หรือร้อยละ 27.9 ระดับมากหรือรุนแรงจำนวน 18 ราย หรือร้อยละ 37.5 และระดับน้อย จำนวน 7 ราย หรือร้อยละ 14.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-7

ตารางที่ 6-7 ระดับการชะล้างพังทลายของดิน

ที่	ระดับการชะล้างพังทลายของดิน	ราย	ร้อยละ
1	น้อย	7	14.6
2	ปานกลาง	23	47.9
3	มาก หรือรุนแรง	18	37.5
	รวม	48	100

(3) การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาให้ข้อมูลการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน มีการแก้ไข จำนวน 36 ราย หรือ ร้อยละ 75.0 ส่วนที่ไม่มีการแก้ไขจำนวน 12 ราย หรือร้อยละ 25.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-8

ตารางที่ 6-8 การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

ที่	การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน	ราย	ร้อยละ
1	ไม่มีการแก้ไข	12	25.0
2	มีการแก้ไข	36	75.0
	รวม	48	100

(4) มาตรการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาในส่วนที่มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำจำนวน 36 รายนั้น พบว่ามีการใช้มาตรการ วิธีพืช (Vegetative Measure) จำนวน 8 รายหรือร้อยละ 222 มาตรการวิธีกล (Mechanical Measure) จำนวน 6 ราย หรือ ร้อยละ 16.7 และใช้ทั้งวิธีพืชและวิธีกล รวม 22 ราย หรือร้อยละ 61.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6.9

ตารางที่ 6-9 มาตรการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

ที่	มาตรการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน	ราย	ร้อยละ
1	วิธีพืช (Vegetative Measure)	8	22.2
2	วิธีกล (Mechanical Measure)	6	16.7
3	วิธีพืชและวิธีกล	22	61.1
	รวม	36	100

ส่วนที่ 3 ดินถล่ม

(1) การรับรู้การเตือนภัยเรื่องดินถล่ม

ผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐถึงการรับรู้การเตือนภัยเรื่องดินถล่ม พบว่า มีการรับรู้การเตือนภัยเรื่องดินถล่มจำนวนทั้งหมด 48 ราย ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-10

ตารางที่ 6-10 การรับรู้การเตือนภัยเรื่องดินถล่ม

ที่	การเตือนภัยดินถล่ม	ราย	ร้อยละ
1	มีการรับรู้การเตือนภัย	48	100
2	ไม่มีการรับรู้	-	-
	รวม	48	100

(2) การเกิดดินถล่ม

ผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐถึงการเกิดดินถล่มในพื้นที่ศึกษา พบว่ามีการเกิดดินถล่ม จำนวน 12 ราย หรือร้อยละ 25.0 ไม่เคยมีการเกิดดินถล่มจำนวน 36 ราย หรือร้อยละ 75.0 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-11

ตารางที่ 6-11 การเกิดดินถล่ม

ที่	การเกิดดินถล่ม	ราย	ร้อยละ
1	มี	12	25
2	ไม่เคยมี	36	75
	รวม	48	100

(3) การแก้ไขพื้นที่ดินถล่ม

ผลจากสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาเรื่องการแก้ไขพื้นที่ดินถล่มที่มีจำนวน 12 ราย นั้น พบว่ามีการแก้ไข 4 ราย หรือร้อยละ 33.3 ได้มีการแก้ไขจำนวน 8 ราย หรือร้อยละ 66.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-12

ตารางที่ 6-12 การแก้ไขในพื้นที่ดินถล่ม

ที่	ข้อเสนอแนะ	ราย	ร้อยละ
1	ไม่มีการแก้ไข	4	33.3
2	มีการแก้ไข	8	66.7
	รวม	12	100

(4) วิธีการแก้ไขปัญหาพื้นที่ดินถล่ม

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาที่มีการแก้ไขปัญหาพื้นที่ดินถล่ม จำนวน 4 ราย นั้น พบว่า เป็นการจัดการพื้นที่ป่าไม้ตอนบนทั้ง 4 ราย หรือร้อยละ 100 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-13

ตารางที่ 6-13 วิธีการแก้ไขปัญหาพื้นที่ดินถล่ม

ที่	วิธีการแก้ไขปัญหาพื้นที่ดินถล่ม	ราย	ร้อยละ
1	อพยพโยกย้าย	-	-
2	จัดการพื้นที่ป่าไม้ตอนบน	4	100
	รวม	4	100

ส่วนที่ 4 ชาวเขาในพื้นที่ศึกษา

(1) การตั้งถิ่นฐานของชาวเขาในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาเรื่องการตั้งถิ่นฐานของชาวเขาในพื้นที่ ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 24 ราย หรือร้อยละ 50.0 ให้ข้อมูลว่ามีชาวเขาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ศึกษา และผู้ให้สัมภาษณ์อีก 24 ราย หรือร้อยละ 50.0 ให้ข้อมูลว่า ไม่มีชาวเขาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-14

ตารางที่ 6-14 การตั้งถิ่นฐานของชาวเขาในพื้นที่ศึกษา

ที่	การตั้งถิ่นฐานของชาวเขาในพื้นที่ศึกษา	ราย	ร้อยละ
1	มี	24	50
2	ไม่มี	24	50
	รวม	48	100

(2) พื้นที่ชาวเขาตั้งถิ่นฐาน

ผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 12 ราย หรือร้อยละ 50.0 ให้ข้อมูลว่าชาวเขาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ อีก 8 ราย หรือร้อยละ 33.3 อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และ 4 รายหรือร้อยละ 16.7 ให้ข้อมูลว่าชาวเขาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-15

ตารางที่ 6-15 พื้นที่ที่ชาวเขาตั้งถิ่นฐาน

ที่	พื้นที่ที่ชาวเขาตั้งถิ่นฐาน	ราย	ร้อยละ
1	อุทยานแห่งชาติ	12	54.0
2	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	4	16.7
3	ป่าสงวนแห่งชาติ	18	33.3
	รวม	24	100

(3) การประกอบอาชีพของชาวเขา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาเรื่องการประกอบอาชีพของชาวเขา ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 14 ราย หรือร้อยละ 58.3 ให้ข้อมูลว่าชาวเขาประกอบอาชีพ เกษตรกรรม รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างจำนวน 6 ราย หรือ ร้อยละ 25.0 และรับจ้างนอกภาคเกษตร จำนวน 4 ราย ดังรายละเอียดในตาราง ที่ 6-16

ตารางที่ 6-16 การประกอบอาชีพของชาวเขา

ที่	การประกอบอาชีพของชาวเขา	ราย	ร้อยละ
1	เกษตรกรรม	14	58.3
2	รับจ้างนอกภาคเกษตรกรรม	4	16.7
3	เกษตรกรรมและรับจ้าง	6	25.0
	รวม	24	100

(4) การใช้ที่ดินของชาวเขา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาเรื่องการใช้ที่ดินของชาวเขา ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 20 ราย หรือร้อยละ 83.4 ให้ข้อมูลว่าชาวเขาใช้ที่ดินในลักษณะเกษตรกรรมถาวร และอีก 4 ราย หรือร้อยละ 16.6 ให้ข้อมูลว่าชาวเขายังคงใช้ที่ดินในลักษณะไร่หมุนเวียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-17

ตารางที่ 6-17 การใช้ที่ดินของชาวเขา

ที่	การใช้ที่ดินของชาวเขา	ราย	ร้อยละ
1	ไร่หมุนเวียน	4	16.6
2	เกษตรกรรมถาวร	20	83.4
	รวม	24	100

(5) ปัญหาชาวเขา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 24 ราย ถึงปัญหาชาวเขาผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 12 ราย หรือ ร้อยละ 50.0 ให้ข้อมูลว่าปัญหาไม่มีทะเบียนคนไทยเป็นปัญหาที่น่ากังวล รองลงมาจำนวน 8 ราย หรือ ร้อยละ 33.3 ให้ข้อมูลว่าชาวเขายังคงมีปัญหายาเสพติดที่มาจากนอกพื้นที่และอีก 4 ราย หรือร้อยละ 16.7 ให้ข้อมูลว่ายังคงมีการทำไร่หมุนเวียนอยู่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-18

ตารางที่ 6-18 ปัญหาชาวเขา

ที่	ปัญหาชาวเขา	ราย	ร้อยละ
1	การทำไร่หมุนเวียน	4	16.7
2	ยาเสพติด	8	33.3
3	ไม่มีทะเบียนคนไทย	12	50.0
	รวม	24	100

(6) การปลูกฝิ่น

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 24 ราย ถึงการปลูกฝิ่นในพื้นที่ศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 24 ราย หรือร้อยละ 100 ให้ข้อมูลว่าไม่มีการปลูกฝิ่นในพื้นที่ศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-19

ตารางที่ 6-19 การปลูกฝิ่น

ที่	ปัญหาชาวเขา	ราย	ร้อยละ
1	มีการปลูกฝิ่น	-	-
2	ไม่มีการปลูกฝิ่น	24	100
	รวม	24	100

ส่วนที่ 5 ปัญหาและการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง

(1) ปัญหาของประชากรบนพื้นที่สูง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษา จำนวน 48 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 36 ราย หรือ ร้อยละ 75.0 ให้ข้อมูลว่าประชากร บนพื้นที่สูงมีปัญหาความยากจน ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 30 ราย หรือร้อยละ 62.5 ให้ข้อมูลว่ามีปัญหาสุขอนามัย อีก 26 รายหรือร้อยละ 54.2 ให้ข้อมูลว่ามีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน และ 24 ราย หรือร้อยละ 50.0 ให้ข้อมูลว่าประชากรบนพื้นที่สูงมีปัญหาการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-20

ตารางที่ 6-20 ปัญหาของประชากรบนพื้นที่สูง

ที่	ปัญหาของประชากรบนพื้นที่สูง	ราย	ร้อยละ
1	ความยากจน	36	75.0
2	สุขอนามัย	30	62.5
3	การศึกษา	24	50.0
4	โครงสร้างพื้นฐาน (ถนนไฟฟ้า น้ำอุปโภค-บริโภค น้ำเพื่อการเกษตร)	26	54.2

(2) การประกอบอาชีพของประชากรพื้นที่สูง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาจำนวน 48 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 36 ราย หรือร้อยละ 75.0 ให้ข้อมูลว่าประชากรบนพื้นที่สูงมีอาชีพภาคเกษตร อีก 20 ราย หรือร้อยละ 41.7 ให้ข้อมูลว่ามีอาชีพรับจ้าง ผู้ให้สัมภาษณ์อีก 16 ราย หรือร้อยละ 33.3 ให้ข้อมูลว่าประชากรบนพื้นที่สูงมีอาชีพทั้งภาคเกษตรและรับจ้าง และอีก 12 รายหรือร้อยละ 25.0 ให้ข้อมูลว่าประชากรบนพื้นที่สูงประกอบอาชีพการจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-21

ตารางที่ 6-21 การประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง

ที่	การประกอบอาชีพ	ราย	ร้อยละ
1.	ภาคเกษตร	36	75.0
2.	รับจ้าง	20	41.7
3.	ภาคเกษตรและรับจ้าง	16	33.3
4.	จำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว	12	25.0

(3) พืชที่ปลูกบนพื้นที่สูง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาจำนวน 48 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 28 ราย หรือร้อยละ 58.3 ให้ข้อมูลว่าพื้นที่ปลูกบนพื้นที่สูง คือข่าว รองลงมาอีก 26 รายหรือ ร้อยละ 54.2 ให้ข้อมูลว่าพืชที่ปลูกคือพืชไร่ ผู้ให้สัมภาษณ์อีก 18 ราย หรือร้อยละ 37.5 ให้ข้อมูลว่าพื้นที่ปลูกคือ พืชสวนและไม้ยืนต้น ส่วนอีก 12 รายหรือร้อยละ 45.8 ให้ข้อมูลว่าพื้นที่ปลูกคือพืชผัก และจำนวน 8 ราย หรือร้อยละ 16.7 ให้ข้อมูลว่าพืชที่ปลูกคือ ไม้ดอก/ไม้ประดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-22

ตารางที่ 6-22 พืชที่ปลูกบนพื้นที่สูง

ที่	พืชที่ปลูกบนพื้นที่สูง	ราย	ร้อยละ
1.	ข้าว	28	58.3
2.	พืชไร่	26	54.2
3.	พืชสวน/ไม้ยืนต้น	18	37.5
4.	พืชผัก	12	45.8
5.	ไม้ดอก/ไม้ประดับ	8	16.7

(4) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาจำนวน 48 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 28 ราย หรือร้อยละ 58.3 ให้ข้อมูลว่ามีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่วนอีก 20 ราย หรือร้อยละ 20 ให้ข้อมูลว่าได้มีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-23

ตารางที่ 6-23 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่

ที่	อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	ราย	ร้อยละ
1.	มี	28	58.3
2.	ไม่มี	20	41.7
	รวม	48	100

ส่วนที่ 6 ความขัดแย้งในพื้นที่ศึกษา

(1) ความขัดแย้งในพื้นที่ศึกษา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาจำนวน 48 ราย เรื่องความขัดแย้งในพื้นที่ศึกษา พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ 12 ราย หรือร้อยละ 25.0 ให้ข้อมูลว่ามีความขัดแย้งในพื้นที่ ส่วน 36 ราย หรือร้อยละ 75.0 ให้ข้อมูลว่าไม่มีความขัดแย้งในพื้นที่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-24

ตารางที่ 6-24 ความขัดแย้งในพื้นที่

ที่	ความขัดแย้ง	ราย	ร้อยละ
1.	มี	12	25.0
2.	ไม่มี	36	75.0
	รวม	48	100

(2) คู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาจำนวน 12 ราย เรื่องคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 12 ราย หรือร้อยละ 100 ให้ข้อมูลว่าคู่กรณีเกิดจากการภาครัฐกับประชาชนและชุมชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-25

ตารางที่ 6-25 คู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง

ที่	คู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง	ราย	ร้อยละ
1.	ภาครัฐกับประชาชน/ชุมชน	12	100
2.	ระหว่างชุมชน	-	-
	รวม	12	100

(3) การแก้ไขความขัดแย้ง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 12 ราย เรื่องการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชนและชุมชน ผู้ให้สัมภาษณ์ 8 ราย หรือร้อยละ 66.7 ให้ข้อมูลว่ายังไม่มีการแก้ไขความขัดแย้ง ส่วนอีก 4 ราย ให้ข้อมูลว่าได้มีการแก้ไขความขัดแย้งโดยภาครัฐไปแล้ว ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-26

ตารางที่ 6-26 การแก้ไขความขัดแย้ง

ที่	การแก้ไขความขัดแย้ง	ราย	ร้อยละ
1.	แก้ไขแล้ว	4	33.3
2.	ยังไม่มีการแก้ไข	8	66.7
	รวม	12	100

ส่วนที่ 7 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

(1) ปัญหาหมอกควันในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 48 ราย ถึงปัญหาหมอกควันในพื้นที่ ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 12 ราย หรือร้อยละ 25.0 ให้ข้อมูลว่ามีปัญหาหมอกควันในพื้นที่อีก 36 ราย หรือร้อยละ 75.0 ให้ข้อมูลว่าไม่มีปัญหาหมอกควัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-27

ตารางที่ 6-27 ปัญหาหมอกควันในพื้นที่

ที่	ปัญหาหมอกควัน	ราย	ร้อยละ
1	มี	12	25.0
2	ไม่มี	36	75.0
	รวม	**48**	**100**

(2) สาเหตุของการเกิดหมอกควัน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาที่มีปัญหาหมอกควันจำนวน 12 ราย ได้ให้ข้อมูลว่ามาจากสาเหตุของการเผาเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก 8 ราย หรือร้อยละ 66.7 และมาจากไฟป่าจำนวน 4 ราย หรือร้อยละ 33.3 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-28

ตารางที่ 6-28 สาเหตุของการเกิดหมอกควัน

ที่	สาเหตุของการเกิดหมอกควัน	ราย	ร้อยละ
1	การเผาเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกพืช	8	66.7
2	ไฟป่า	4	33.3
	รวม	**12**	**100**

(3) ผลการแก้ไขปัญหาหมอกควัน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในพื้นที่ที่มีปัญหาหมอกควัน จำนวน 12 ราย ถึงผลการแก้ไขปัญหาหมอกควัน ทั้ง 12 ราย หรือร้อยละ 100 ให้ข้อมูลว่าไม่สามารถหยุดยั้งปัญหาหมอกควันได้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-29

ตารางที่ 6-29 ผลการแก้ไขปัญหาหมอกควัน

ที่	ผลการแก้ไขปัญหาหมอกควัน	ราย	ร้อยละ
1	หยุดยั้งปัญหาหมอกควันได้	-	-
2	ไม่สามารถหยุดยั้งปัญหาหมอกควันได้	12	100
	รวม	12	100

ส่วนที่ 8 การบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่สูงในภาพรวม

(1) ความเห็นในการแก้ไขปัญหาพื้นที่สูงโดยระบบบริหารจัดการในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาจำนวน 48 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 12 ราย หรือร้อยละ 25 มีความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาพื้นที่สูงโดยใช้ระบบบริหารจัดการในปัจจุบันจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาพื้นที่สูงได้ ส่วนอีก 38 ราย หรือร้อยละ 75 มีความเห็นว่าสามารถแก้ไขได้บางประการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-30

ตารางที่ 6-30 ความเห็นในการแก้ไขปัญหาพื้นที่สูงโดยใช้ระบบบริหารจัดการในปัจจุบัน

ที่	ความเห็นในการแก้ไข	ราย	ร้อยละ
1	แก้ไขไม่ได้	12	25.0
2	แก้ไขได้บางประการ	36	75.0
3	แก้ไขได้ทั้งหมด	-	-
	รวม	**48**	**100**

(2) ปัญหาที่แก้ไขได้

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 36 ราย ที่มีความเห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหาบางประการได้นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการชะล้างพังทลายของดินสามารถแก้ไขได้จำนวน 32 ราย หรือร้อยละ 88.9 รองลงมาคือปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าจำนวน 20 ราย หรือ ร้อยละ 41.6 และปัญหาชาวเขาสามารถแก้ไขได้จำนวน 16 ราย หรือร้อยละ 33.3 นอกจากนี้มีความเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมสามารถแก้ไขได้จำนวน 12 ราย หรือร้อยละ 25.0 ปัญหาความขัดแย้งและเศรษฐกิจสามารถแก้ไขได้ทั้งสองปัญหามีจำนวน 8 ราย หรือร้อยละ 16.7 ส่วนปัญหาดินถล่มสามารถแก้ไขได้จำนวน 4 ราย หรือร้อยละ 8.3 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-31

ตารางที่ 6-31 ปัญหาบางประการที่แก้ไขได้

ที่	ปัญหาบางประการที่แก้ไขได้	ราย	ร้อยละ
1	การตัดไม้ทำลายป่า	20	41.6
2	การชะล้างพังทลายของดิน	32	66.7
3	ดินถล่ม	4	8.3
4	ปัญหาชาวเขา	16	33.3
5	ปัญหาความขัดแย้ง	8	16.7
6	ปัญหาเศรษฐกิจ	8	16.7
7	ปัญหาสิ่งแวดล้อม	12	25.0

(3) ความเห็นในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 48 ราย ได้ให้ความเห็นว่า ควรสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการควบคุมไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับพื้นที่จำนวน 44 ราย หรือร้อยละ 91.7 รองลงมาคือให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาโดยเฉพาะการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานจำนวน 41 ราย หรือร้อยละ 85.4 และให้มีการฝึกอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมแก่ประชากรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงจำนวน 35 ราย หรือร้อยละ 72.9 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-32

ตารางที่ 6-32 ความเห็นในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

ที่	ความเห็นในการบริหารจัดการพื้นที่สูง	ราย	ร้อยละ
1	สนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	44	91.7
2	ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา	41	85.4
3	ให้มีการฝึกอาชีพนอกภาคเกษตรแก่ประชากรที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูง	35	72.9

6.8 บทสรุปเปรียบเทียบผลจากการสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผลจากการทบทวนวรรณกรรม

การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษาในการแก้ปัญหาพื้นที่สูงรวม 7 ประการ นั้นสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลจากการทบทวนวรรณกรรม ในบทที่ 3 และบทที่ 6 ส่วนที่ 1 โดยสรุปได้ดังนี้

6.1.8 การตัดไม้ทำลายป่า

ผลจากสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเห็นว่าสามารถหยุดยั้งได้ร้อยละ 60.4 โดยมีมาตรการให้ประชาชนมีรายได้จากอาชีพอื่นนอกเหนือการเกษตรสูงถึงร้อยละ 94.7 และการป้องกันดูแลจากชุมชนร้อยละ 84.2 ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการทบทวนวรรณกรรมโดยภาครัฐได้มีนโยบายเรื่องป่าชุมชนที่มีกฎหมายประกาศใช้แล้วในปัจจุบัน ส่วนความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความเห็นว่าไม่สามารถหยุดยั้งการทำลายป่าไม้ได้ร้อยละ 39.6 นั้น เกิดจากนโยบายที่ดินทำกินกับนโยบายป่าไม้ ได้สอดคล้องกับที่ภาครัฐ คือ กรมป่าไม้ได้รายงานไว้

6.8.2 การชะล้างพังทลายของดิน

ผลจากสำรวจเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความเห็นว่าทุกพื้นที่ศึกษา มีการป้องกันไม่ทั่วถึง มีพื้นที่อีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและป้องกัน ซึ่งตรงกับการทบทวนวรรณกรรมที่พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ.2504 ถึงปัจจุบันมีการแก้ไขและป้องกันได้เพียง 23.4 ล้านไร่เท่านั้น จากพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินทั่วประเทศ 108 ล้านไร่

6.8.3 ปัญหาดินถล่ม

ผลจากการสำรวจเจ้าหน้าที่ของรัฐพบว่า ในพื้นที่มีปัญหาดินถล่มเกิดขึ้นในพื้นที่ 4 แห่ง และมีการแก้ไขโดยการจัดการพื้นที่ตอนบน เพียง 2 แห่ง คือ กรณีบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และกรณีอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน แต่อีก 2 แห่ง คือ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ไม่ได้มีการแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรม ในบทที่ 3 และบทที่ 6 ส่วนที่ 1

6.8.4 ชาวเขาในพื้นที่ศึกษา

ผลจากการสำรวจพบว่ามีชาวเขาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ศึกษาจำนวน 6 จังหวัด อีก 6 จังหวัด ไม่มีชาวเขาตั้งถิ่นฐาน ปัญหาที่สำคัญคือ การปลูกฝิ่น ในพื้นที่ที่มีชาวเขาตั้งถิ่นฐานไม่มีการปลูกฝิ่นอยู่ในปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมว่า พื้นที่ปลูกฝิ่นในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ลดลงเหลือปลูกอยู่เพียง 593 ไร่ ในปี 2561 และถูกตัดทำลายทั้งหมด ปัจจุบันมีการทำการเกษตรถาวรเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การตัดไม้ทำลายป่าลดลง ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา

6.8.5 ปัญหาและการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง

เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ข้อมูลถึงปัญหาหลัก คือ ความยากจน สุขอนามัย และการขาดโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะน้ำ และเส้นทางคมนาคมซึ่งตรงกับรายงานของสถาบันต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน

6.8.6 ความขัดแย้งในพื้นที่ศึกษา

เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ข้อมูลว่าไม่มีความขัดแย้งในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 75 และมีความขัดแย้งในพื้นที่เพียงร้อยละ 25 ซึ่งตรงกับการทบทวนวรรณกรรม

6.8.7 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ข้อมูลว่า ไม่มีปัญหาจากการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 12 แห่ง ส่วนปัญหาหมอกควันที่เกิดจากเตรียมพื้นที่เพาะปลูกไม่สามารถแก้ไขได้ หากไม่หยุดยั้งการทำไร่หมุนเวียนซึ่งตรงกับผลการทบทวนวรรณกรรม

6.8.8 การบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่สูงในภาพรวม

เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความเห็นว่า ภายใต้ระบบการบริหารจัดการพื้นที่สูงในปัจจุบันจะสามารถแก้ไขปัญหา 7 ประการดังกล่าวข้างต้นได้ร้อยละ 75 อีกร้อยละ 25 ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ในส่วนที่แก้ไขได้คือการชะล้างพังทลายของดินเพราะมีมาตรการที่ดำเนินการในพื้นที่ต่างๆ จนประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างไว้แล้ว ส่วนปัญหาดินถล่มนั้น สามารถแก้ไขได้น้อยมาก เพราะชุมชนไม่ต้องการอพยพโยกย้ายจากพื้นที่เสี่ยงภัยจากดินถล่มและหาพื้นที่รองรับไม่ได้

6.9 ข้อสังเกตความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษา

เนื่องจากการสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาดำเนินการในพื้นที่ 12 จังหวัด ภาคเหนือ 3 จังหวัด ภาคกลาง 3 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 จังหวัดและภาคใต้ 4 จังหวัด ความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้จากการสำรวจที่มีความแตกต่างกันนั้น จะมาจากสาเหตุ 3 ประการคือ

6.9.1 โครงการพัฒนาในพื้นที่

ความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ที่มีการพัฒนาโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่านที่มีโครงการพัฒนา ทั้งจากมูลนิธิและหน่วยงานภาครัฐจะมีผลไปในทิศทางที่มีความเห็นว่าปัญหาพื้นที่สูงสามารถแก้ไขได้แม้แต่ปัญหาความขัดแย้ง ส่วนในพื้นที่ที่ยังไม่มีโครงการพัฒนาเข้าไปถึง เจ้าหน้าที่ภาครัฐจะมีความเห็นว่าปัญหาของพื้นที่สูงจะไม่สามารถแก้ไขได้

6.9.2 ความรุนแรงของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในอดีต

เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่เคยเกิดภัยพิบัติอย่างรุนแรง เช่น หมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น ให้ความเห็นว่าจะไม่เกิดภัยพิบัติขึ้นอีก เพราะมีการจัดการพื้นที่ป่าไม้ตอนบนโดยชุมชนอย่างเคร่งครัด แต่ในพื้นที่ที่ไม่เคยเกิดภัยพิบัติจะมีความเห็นว่าจะไม่สามารถดำเนินการแก้ไขภัยพิบัติได้

6.9.3 บทบาทของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ที่มีโครงการของรัฐ หรือของมูลนิธิ จะมีความเห็นว่าบทบาทของรัฐมีความสำคัญ โดยเฉพาะการจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนในพื้นที่ที่ไม่มีโครงการของรัฐหรือมูลนิธิจะมีความเห็นว่าบทบาทสำคัญอยู่ที่ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่นั้นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหา

เอกสารอ้างอิง

1. กรมชลประทาน. 2562. ***โครงการวังหีบอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.***www.kromchol.rid.go.th สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2562.

2. กรมทรัพยากรธรณี. 2555. ***บันทึกเหตุการณ์ดินถล่ม.*** สำนักธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม.

3. กรมทรัพยากรธรณี. 2556. ***แผนที่เสี่ยงภัยดินถล่มระดับชุมชน ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี.***

4. กรมทรัพยากรธรณี.2559. ***แผนที่เสี่ยงภัยดินถล่มระดับชุมชนตำบลหน้าเขา อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่***. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

5. กรมทรัพยากรธรณี. 2561. ***5,000 หมู่บ้านเสี่ยง "ดินถล่ม" หลักฐาน "บ้านห้วยขาบ"อยู่แนวรอยเลื่อนปัว***.www.Thaipbs.org. สืบค้นวันที่ 31 กรกฎาคม 2562.

6. กรมทรัพยากรน้ำ. 2554. ***ระเบียบข้อมูล ระบบลุ่มน้ำและเขตการปกครองของประเทศไทย.*** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

7. กรมป่าไม้. 2534. ***สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย ปี 2534.*** กองแผนงาน.

8. กรมป่าไม้. 2558. ***บทสรุปสำหรับผู้บริหารโครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2556-2557.*** สำนักจัดการที่ดินป่าไม้.

9. กรมพัฒนาที่ดิน. 2543. ***การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย.***

10. กรมพัฒนาที่ดิน. 2553. ***แผนการใช้ที่ดิน ลุ่มน้ำสาขาลำน้ำเชิญ.*** สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน.

11. กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. ***รายงานการศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ: กรณีศึกษาลุ่มน้ำห้วยไคร้ (บ้านดอยช้าง) จังหวัดเชียงราย.*** เอกสารวิชาการเลขที่ 08/05/2562.

12. กรุงเทพธุรกิจ. 2558. ***กอรมน. ติดตามรุกป่าไม้กระบี่แจ้งความแล้ว 2,500 ไร่ ด้านชาวบ้านขอปักหลักในพื้นที่ 27 มกราคม 2558.***

13. กระทรวงมหาดไทย. 2525. ***หนังสือที่ มท 0608/1/18252 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2525 เรื่องจำนวนเนื้อที่ของประเทศไทย.***

14. คม-ชัด-ลึก. 2562. ***20 ปี ไม่จบ ทบทวนชดเชยโปร่งขุนเพชร.***

15. เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด.2553. ***ข้อมูลพื้นฐานและแผนการจัดการพื้นที่โฉนดชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง***. ข้อมูลเสนอต่อสำนักงานโฉนดชุมชนในปี พ.ศ. 2553.

16. เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย. 2555. ***รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ การจัดการที่ดินกับความเป็นธรรมทางสังคม.*** เอกสารประกอบการประชุม วันที่ 12 กรกฎาคม 2555 ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

17. โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเขย่ง. 2561. ***การส่งเสริมการปลูกพืชอินทรีย์.***

18. ไทยรัฐออนไลน์. 2553. ***น้ำป่าดินถล่ม ถนนถูกตัดขาด ชาวสุราษฎ์ฯ หนีตาย.*** วันที่ 15 พฤศจิกายน 2553.

19. ประคอง สุคนธจิตต์. 2552. ***บ้านขุนน้ำ คีรีวง: ชุมชนพึ่งตน***เอง. วารสารร่มพฤกษ์ ปีที่ 27 ฉบับที่ 1,2552.

20. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555ก.***สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.***

21. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555ข. ***ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.***

22. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี. 2558. ***กลุ่มเป้าหมายราษฎรบนพื้นที่สูง.*** กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

23. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเชียงราย. 2558. ***กลุ่มเป้าหมายราษฎรบนพื้นที่สูง.*** กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

24. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่. 2558. ***กลุ่มเป้าหมายราษฎรบนพื้นที่สูง.*** กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

25. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2558. ***กลุ่มเป้าหมายราษฎรบนพื้นที่สูง.*** กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

26. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดน่าน. 2558. ***กลุ่มเป้าหมายราษฎรบนพื้นที่สูง.*** กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

27. ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดตรัง. 2552. ***กลุ่มเป้าหมายราษฎรบนพื้นที่สูง.*** กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

28. ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาตามพระราชดำริ. 2562. ***ประวัติศูนย์ภูฟ้าพัฒนาตามพระราชดำริ อำเภอบ่อเกลือจังหวัดน่าน.***

29. สุทธิศักดิ์ ศรลัมพ์. 2560. ***การรักษาเสถียรภาพลาดดินบริเวณหมู่บ้านดอยช้าง โดยใช้การระบายน้ำตามแนวราบ.*** ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

30. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. ***รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2560.*** สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม.

31. สำนักนายกรัฐมนตรี 2522***. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 251/2522 เรื่อง การดำเนินโครงการ “อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์” ลงวันที่ 17 ธันวาคม 2522.***

32. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 สาขาเพชรบุรี. 2557. ***โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนบ้านบางกลอย-โป่งลึก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.*** กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.

33. องค์การบริหารส่วนตำบลวาวี. 2561. ***แจ้งพื้นที่เสี่ยงต่อภัยพิบัติดินสไลด์ ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.*** หนังสือเลขที่ ชร.80401/874 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2561 ถึงสถานีพัฒนาที่ดินเชียงราย.

34. อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า. 2552. ***ข้อมูลในการประชุมคณะทำงานของชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู ครั้งที่ 8/2552 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2552.***

35. Roscoe, J. 1975. ***Fundamental Research Statistics for the Behavioral Sciences. Second Edition.*** Holt, Rinehart and Winston, Inc. New York. P.184.

36. www.livingriversiam .org. สืบค้นวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562.

37.www.mgronline.com สืบค้นวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562.

38. www.pidthong.org. สืบค้นวันที่ 14 พฤศจิกายน 2562.

มติคณะรัฐมนตรี

1. วันที่ 8 เมษายน 2532 เรื่อง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำชีตอนบน

2. วันที่ 22 เมษายน 2539 เรื่อง ผลการเจรจากับสมัชชาคนจนและองค์กรต่างๆ

3. วันที่ 21 พฤษภาคม 2539 เรื่อง ผลการศึกษาโครงการศึกษาสถานภาพของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์.

บทที่ 7

องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

บทที่ 7

องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

เนื่องจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูงมีจำนวนมาก การทบทวนในบทนี้จะครอบคลุมสาระสำคัญรวม 4 เรื่อง คือ (1) มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง (2) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง (3) รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง และ (4) ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

7.1 มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง มี 2 มูลนิธิคือ (1) มูลนิธิโครงการหลวง (2) มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1.1 มูลนิธิโครงการหลวง

สาระสำคัญในหัวข้อนี้จะครอบคลุมรวม 9 เรื่อง คือ (1) ความเป็นมา (2) เป้าหมาย (3) วิสัยทัศน์ (4) วัตถุประสงค์ (5) ยุทธศาสตร์มูลนิธิโครงการหลวง (6) สถานีวิจัย (7) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง (8) แนวทางงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปีงบประมาณ 2563 และ (9) คณะกรรมการมูลนิธิโครงการหลวง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ความเป็นมา

เมื่อปีพุทธศักราช 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรชีวิตของชาวเขาที่ บ้านดอยปุยใกล้พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จึงทรงทราบว่าชาวเขาปลูกฝิ่นแต่ยากจน รับสั่งถามว่านอกจากฝิ่นขายแล้ว เขามีรายได้จากพืชชนิดอื่นอีกหรือเปล่า ทำให้ทรงทราบว่า นอกจากฝิ่นแล้วเขายังเก็บท้อพื้นเมืองขาย แม้ว่าลูกจะเล็กก็ตาม แต่ก็ยังได้เงินเท่าๆ กัน โดยที่ทรงทราบว่า สถานีทดลองดอยปุย ซึ่งเป็นสถานีทดลองไม้ผลเขตหนาว ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้นำกิ่งพันธุ์ท้อลูกใหญ่มาต่อกับต้นตอท้อพื้นเมืองได้ให้ค้นคว้าหาพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับบ้านเรา เพื่อให้ได้ท้อผลใหญ่ หวานฉ่ำ ที่ทำรายได้สูงไม่แพ้ฝิ่น โดยพระราชทานเงินจำนวน 200,000 บาท ให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำหรับจัดหาที่ดินสำหรับดำเนินงานวิจัย ไม้ผลเขตหนาวเพิ่มเติมจากสถานี วิจัยดอยปุยซึ่งมีพื้นที่คับแคบ ซึ่งเรียกพื้นที่นี้ว่า สวนสองแสน ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งโครงการหลวงขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ

(1) ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษยธรรม

(2) ช่วยชาวไทยโดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติคือป่าไม้และต้นน้ำลำธาร

(3) กำจัดการปลูกฝิ่น

(4) รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้องคือ ให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นป่า และทำไร่ทำสวนในส่วนที่ควรเพาะปลูก อย่าให้ส่วนทั้งสองนี้รุกล้ำซึ่งกันและกัน

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชาวเขาบ้านดอยปุย ทอดพระเนตรเห็นชาวเขาปลูกฝิ่นแต่ยากจน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชดำริและพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ตั้งโครงการหลวง เมื่อ พ.ศ. 2512 เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขา ลดการปลูกฝิ่น และฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร โดยมีพระประสงค์เพื่อ

ช่วยเหลือราษฎรชาวไทยภูเขาในท้องที่ถิ่นทุรกันดารและยากจน จากการดำรงชีวิตด้วยการทำไร่เลื่อนลอย และการปลูกฝิ่น ให้หันมาปลูกพืชเพื่อสร้างรายได้ทดแทน รวมทั้งการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร

ระยะเริ่มแรกเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชาวเขา ได้พระราชทานอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค รวมทั้งพระราชทานพันธุ์พืชชนิดต่างๆ และหมูพันธุ์ลูกผสม ต่อมาได้มีอาสาสมัครจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ กรมวิชาการเกษตร กรมประชาสงเคราะห์ และหน่วยงานต่างๆ เดินทางไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรชาวเขาในหมู่บ้านต่างๆ ประจำทุกสัปดาห์ เพื่อจัดทำแปลงสาธิตการเกษตร และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรด้านต่างๆ รวมทั้งให้การฝึกอบรมเกษตรกรชาวเขาในการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์

ต่อมา เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชดำรัส เรื่องช่วยชาวเขาและโครงการชาวเขา ความว่า

“เรื่องที่จะช่วยชาวเขาและโครงการชาวเขานั้น มีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขา เพื่อจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถที่จะเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นรายได้ของเขาเอง ที่มีโครงการนี้ จุดประสงค์อย่างหนึ่งก็คือ มนุษยธรรม หมายถึง ให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร สามารถที่จะมีความรู้และพยุงตัว มีความเจริญก้าวหน้าได้ อีกอย่างหนึ่งก็เป็นเรื่องช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่าควรจะช่วยเพราะเป็นปัญหาใหญ่ คือ ปัญหาเรื่องยาเสพติด ถ้าสามารถช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็นประโยชน์บ้างเขาจะเลิกปลูกยาเสพติดคือ ฝิ่น ทำให้นโยบายการระงับการปราบปรามการปลูกฝิ่นและการค้าฝิ่น ได้ผลดี อันนี้ก็เป็นผลอย่างหนึ่ง ผลอีกอย่างหนึ่งซึ่งสำคัญมากก็คือ ชาวเขา ตามที่รู้เป็นผู้ที่ทำการเพาะปลูกโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยชาวเขา ก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความดีความอยู่ดีกินดี และปลอดภัยได้อีกทั่วประเทศเพราะถ้าสามารถทำโครงการนี้ได้สำเร็จ ให้เขาอยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง สามารถที่จะมีความอยู่ดีกินดีพอสมควร และสนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่าไม้ รักษาดินให้เป็นประโยชน์ต่อไป ประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก” (มูลนิธิโครงการหลวง, 2555ก: 1)

พ.ศ. 2521 โครงการหลวงได้เริ่มดำเนินการพัฒนาเป็นพื้นที่ โดยตั้งเป็นโครงการหลวงเพื่อพัฒนาในหมู่บ้านต่างๆ การดำเนินงานอาศัยทุนจากพระราชทรัพย์พระราชทาน และงบประมาณสนับสนุนจากมิตรประเทศ เช่น กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา และไต้หวัน เป็นต้น

ต่อมาเดือนมกราคม 2535 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชดำริเปลี่ยนแปลงสถานภาพโครงการต่างๆ โดยให้โครงการหลวงจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ เพื่อจะได้เป็นองค์กรนิติบุคคลมีกฎหมายรองรับ และดำเนินงานด้วยความมั่นคงเป็นปึกแผ่นสืบไป และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทรัพย์สินเริ่มแรกของมูลนิธิเป็นเงินสด 500,000.00 บาท ซึ่งคณะกรรมการมูลนิธิโครงการหลวงได้ยื่นจดทะเบียนตามระเบียบของทางราชการ เมื่อเดือนมีนาคม 2535

ในการประชุมของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 ได้พิจารณาเรื่องพระราชดำริที่จะให้โครงการหลวงขอจดทะเบียนเป็นมูลนิธิและขอให้รัฐบาลให้การช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรที่จำเป็น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติในหลักการรวม 3 เรื่อง

(2) เป้าหมาย

มูลนิธิโครงการหลวงมีเป้าหมายการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานไว้กับโครงการหลวง ดังนี้

1) ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษยธรรม

2) ช่วยชาวไทยโดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือ ป่าไม้ และต้นน้ำลำธาร

3) กำจัดการปลูกฝิ่น

4) รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้อง คือให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นและทำไร่ ทำสวน ในส่วนที่ควรเพาะปลูกอย่าให้สองส่วนนี้รุกล้ำซึ่งกันและกัน

5) ต่อมาโครงการหลวงได้เพิ่มการปลูกพืชเพื่อเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นวัตถุประสงค์อีกข้อหนึ่ง

(3) วิสัยทัศน์

มุ่งวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูงและรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมรวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ของการพัฒนาพื้นสูงอย่างยั่งยืน

(4) วัตถุประสงค์

1) เพื่อวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อสภาพภูมิสังคมบนพื้นที่สูง

2) เพื่อพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

3) เพื่อส่งเสริม ฟื้นฟู และอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์

4) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการตลาดสินค้าโครงการหลวง

5) เพื่อพัฒนาโครงการหลวงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

(มูลนิธิโครงการหลวง, 2555ข: 1)

(5) ยุทธศาสตร์มูลนิธิโครงการหลวง

ปัจจุบันมูลนิธิโครงการหลวงอยู่ระหว่างการทบทวนและปรับแผนยุทธศาสตร์องค์กร จากระยะ 3 ปี เป็น 4 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ

1. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อพื้นที่สูง
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพบนฐานความรู้ที่เหมาะสมต่อสภาพภูมิสังคมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนโครงการหลวงให้สามารถพึ่งตนเองและเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
4. ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนและป่าต้นน้ำลำธารให้มีความสมบูรณ์
5. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการตลาดเพื่อสังคม
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม มีระบบปฏิบัติงานที่ดี และมีความยั่งยืน

(6) สถานีวิจัย

จากการที่พื้นที่โครงการหลวงส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูง ที่มีระดับความสูงและสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน จึงเป็นผลให้พืชพรรณที่เหมาะสมสามารถเพาะปลูกได้แตกต่างกันออกไปและแตกต่างจากพื้นที่ราบทั่วไป ทำให้งานวิจัยเกษตรที่สูงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกของโครงการหลวง ดังนั้นงานวิจัยจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนางานของมูลนิธิโครงการหลวง นับแต่ปี 2512 เป็นต้นมา และสถาบันเกษตรหลวงและสถานีวิจัยโครงการหลวง ได้ถูกกำหนดให้เป็นฐานในการรองรับและสาธิต ผลิตและขยายพันธุ์ เป็นศูนย์ข้อมูลและบริการทางวิชาการ ตลอดจนเป็นสถานที่ฝึกอบรมเกษตรกร ฝึกงานนักศึกษา

ที่ผลิตผลงานทางวิชาการออกสู่งานส่งเสริม ซึ่งนอกจากเป็นสถานที่ดำเนินงานวิจัยทางการเกษตรด้านต่างๆ แล้ว ในขณะเดียวกันได้ส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกรในหมู่บ้านรอบๆ สถานีเหล่านั้นด้วย ตลอดระยะเวลา 49 ปี ได้คงความเป็นแหล่งวิชาการและเป็นผู้นำในงานพัฒนาการเกษตรบนพื้นที่สูง โดยมีภารกิจสำคัญคือการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนพื้นที่สูง เป็นต้นแบบของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการและการท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงาม

งานวิจัยแรกเป็นการวิจัยหาพืช หรือสัตว์ที่สามารถนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปประกอบอาชีพทดแทนการปลูกฝิ่นและการเผาป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย และสามารถปลูกได้ดีในพื้นที่ที่อากาศหนาวเย็น ซึ่งเกษตรกรสามารถคัดสรรไปปลูกได้ตามความเหมาะสมของวัฒนธรรมท้องถิ่นและความถนัดของตนเอง พืชที่วิจัยเหล่านี้ได้ถ่ายทอดต่อไปยังเกษตรกร และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ดังนั้นงานวิจัยของโครงการหลวง จึงสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับเกษตรกรชาวเขาอย่างมากมาย จากการปลูกฝิ่น และทำไร่เลื่อนลอย เปลี่ยนมาเป็นการปลูกพืช เพื่อบริโภคในครัวเรือน และนำไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว อันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อเกษตรกรในโครงการหลวง เกษตรกรรมบนที่สูง และต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

จากปี 2512 จนถึงปี 2539 มีสถานีวิจัยก่อกำเนิดขึ้น เริ่มจากสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ในปี 2512 สถานีเกษตรหลวงปางดะ เมื่อปี 2530 ซึ่งพัฒนามาจากหน่วยขยายพันธุ์พืชที่มีการปฏิบัติงานกันมาตั้งแต่ ปี 2522 สถานีวิจัยโครงการหลวงอินทนนท์ ในปี 2522 และเปลี่ยนแปลงเป็นสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ ในปี 2550 และหน่วยวิจัยสายพันธุ์กาแฟอาราบีก้าต้านทานราสนิม ที่ดำเนินมาแต่ปี 2517 ก็ได้เข้ามาอยู่ในความรับผิดชอบของโครงการหลวง เมื่อปี 2527 และได้ชื่อว่าสถานีวิจัยโครงการหลวงแม่หลอด โดยมีวัตถุประสงค์ของสถานีวิจัยมีดังนี้

1. พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนบนพื้นที่สูง
2. การเป็นต้นแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
3. การเป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

สถานีวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประกอบด้วย

1. สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ตำบลม่อนปิน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,300 เมตร
2. สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์ ตั้งอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,260-1,400 เมตร
3. สถานีเกษตรหลวงปางดะ หมู่บ้านปางดะ ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จ.เชียงใหม่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 700 เมตร
4. สถานีวิจัยโครงการหลวงแม่หลอด ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 680 เมตร

สถานีวิจัย 4 แห่ง ของมูลนิธิโครงการหลวง มีบทบาทสำคัญในการรองรับและสนับสนุนโครงการวิจัยต่างๆ ของฝ่ายวิจัย เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์พืชเมืองหนาวเพื่องานวิจัย ทดสอบ ทดลอง สาธิต ผลิตและขยายพันธุ์ เป็นศูนย์ข้อมูลและบริการทางวิชาการตลอดจนเป็นสถานที่ฝึกอบรมเกษตรกร ฝึกงานนักศึกษา ผลิตผลงานทางวิชาการออกไปสู่งานส่งเสริมอย่างกว้างขวาง การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย และการ

เจริญเติบโตของมูลนิธิฯ มาตลอดระยะเวลายาวนาน ยังคงเป็นแหล่งวิชาการ และการเป็นผู้นำในงานพัฒนาการเกษตรบนพื้นที่สูง มีการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างการบริหารที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และมีภารกิจเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ บางสถานีฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวิชาการ และทางธรรมชาติที่สำคัญ (มูลนิธิโครงการหลวง, 2555ค: 1-2)

(7) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

7.7.1 บทบาทและหน้าที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

(1) การดำเนินงานภายในศูนย์

(1.1) การสาธิตการปลูกพืช หรือสัตว์เลี้ยง เพื่อเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร และบุคคลภายนอก

(1.2) การควบคุมคุณภาพผลผลิตของเกษตรกร

(1.3) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการตลาด

(2) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกร

(2.1) การส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อม ภายใต้มาตรฐานอาหารปลอดภัย

(2.2) การส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตร เพื่อการใช้ประโยชน์ในครัวเรือนและเป็นรายได้เสริม

(3) การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

(3.1) สนับสนุนให้เกษตรกรรมกลุ่มเพื่อพึ่งตนเองในรูปแบบต่างๆ

(3.2) สนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบในการดูแลสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ

(3.3) การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานต่างๆ

(4) ประสานและร่วมมือกับภาคราชการและเอกชนในการพัฒนาด้านต่างๆ

เพื่อประสานความร่วมมือกับภาคราชการ องค์กรส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ในการพัฒนาด้านต่างๆ อาศัยกลไกของคณะทำงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ซึ่งมีผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นประธาน คณะทำงานประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์การบริหารส่วนบุคคลในท้องถิ่น

งานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมีความก้าวหน้ามากขึ้นตามลำดับ ผลผลิตของเกษตรกรเป็นที่เชื่อถือของผู้บริโภค เกษตรกรมีชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ป่าไม้และสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูมาตามลำดับ และผลงานได้ขยายไปสู่ประชากรชาวไทยภูเขาและชาวไทยทั่วไป ทั้งในรูปแบบของการฝึกอบรม การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านต่างๆ ทั้งภายในประเทศและในระดับนานาชาติ

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สถานี มีทั้งหมด 39 แห่ง ในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคเหนือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยาและตาก มีความมุ่งมั่นที่จะนำองค์ความรู้และสิ่งใหม่ๆ ไปพัฒนาชุมชนชาวเขาในพื้นที่โครงการหลวงให้ก้าวหน้าและยั่งยืน และมีความพร้อมที่จะเป็นฐานการเรียนรู้ของการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศไทย รวมทั้งยินดีที่จะให้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนบนพื้นที่สูงของนานาประเทศ

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมี 35 แห่ง ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอ่างขาง
2. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์
3. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางดะ
4. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่หลอด
5. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง
6. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแกน้อย
7. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก
8. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองเขียว
9. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สาใหม่
10. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย
11. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง
12. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก
13. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ทาเหนือ
14. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ
15. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สะป๊อก
16. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง
17. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ
18. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอุ๋ง
19. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์
20. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนแปะ
21. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหมอกจ๋าม
22. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง
23. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา
24. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยเสี้ยว
25. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยผักไผ่
26. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหลวงสะโงะ
27. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง
28. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน
29. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ปูนหลวง
30. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่น
31. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม
32. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย
33. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สะเรียง
34. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปังค่า
35. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเลอตอ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

(มูลนิธิโครงการหลวง, 2555ง: 1-2)

(8) แนวทางงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2563

งานวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง ภายใต้งบประมาณของมูลนิธิโครงการหลวง มุ่งการวิจัยที่ตรงความต้องการจากสภาพปัญหา ตามความจำเป็นและประหยัด โดยเน้นผลการศึกษาวิจัยต้องสามารถนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานของมูลนิธิฯ และพัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัย ตลอดจนประเด็นท้าทายต่องานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงในอนาคตที่มีความจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ โดยเน้นการศึกษาเชิงบูรณาการ งานวิจัยข้ามสาขา หรือเป็นชุดโครงการวิจัยตลอดทั้งวงจรเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครบถ้วนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที โดยมีแนวทางงานวิจัย ดังนี้

(8.1) ประเด็นท้าทายต่องานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง

(1) การตลาดและโลจิสติกส์ยุค 5.0 เน้นการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลนที่จะต้องผนวกเข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ตรงกลุ่ม และใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

(2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการเจริญเติบโตของพืช ปศุสัตว์ และคุณภาพ

(3) ความต้องการสินค้าเพื่อสุขภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(4) กฎระเบียบและข้อกีดกันการค้าระหว่างประเทศ

(5) การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล

(6) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย

(7) ปัญหาด้านความมั่นคงและยาเสพย์ติดยังคงมีอยู่

(8) ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการกระจายการพัฒนา (Bottom 40%)

(9) ความสำเร็จ(คุณูปการ) จากการดำเนินงานบนพื้นที่สูง

(10) กรอบการวิจัยและพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับสังคมโลก แผนปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เน้นการปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศน์อย่างยั่งยืน และเป็นแหล่งดูดซับคาร์บอน รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศด้วยการพัฒนาองค์ความรู้และเครื่องมือในการบริหารจัดการ

(11) การวิจัยในระบบการจัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SGDs)

(8.2) แผนงานวิจัย

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มูลนิธิฯให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยที่สำคัญด้านต่างๆดังนี้

แผนงานที่ 1 การวิจัยและปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์เขตหนาวและกึ่งหนาว เพื่อให้ได้พันธุ์พืชและสัตว์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมบนพื้นที่สูงของประเทศมีคุณภาพสูง และมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค

1.1 การวิจัยและพัฒนาพืช/สัตว์และนวัตกรรมใหม่ที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมบนพื้นที่สูง

1.1.1 พัฒนาพันธุ์พืช/สัตว์พันธุ์ใหม่ ที่ปรับตัวตามสภาพพื้นที่ สร้างเอกลักษณ์/อัตลักษณ์เด่นเฉพาะพื้นที่ เพื่อเป็นพันธุ์ทดแทน ลดการนำเข้าพันธุ์จากต่างประเทศ ได้แก่ ผักไม้ดอก ไม้ผล พืชไร่ พืชเครื่องดื่ม ปศุสัตว์

1.1.2 ทดสอบ/คัดเลือกพันธุ์ เพื่อเป็นพันธุ์สำรอง ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอก ไม้ผล พืชไร่ ชา

1.1.3 พัฒนาเทคนิค/เทคโนโลยี/เครื่องมือนวัตกรรมใหม่

1.2 การวิจัยตลาดและโลจิสติกส์สินค้าโครงการหลวงอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้

1.2.1 ศึกษาแนวทางการแข่งขันด้านการตลาดสินค้าโครงการหลวง กำหนดทิศทางการตลาดเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการงานด้านการตลาดให้มีประสิทธิภาพตลอดจนประเมินสภาพแวดล้อมทางการตลาดเพื่อกำหนดแนวทางการตลาดและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

1.2.2 ศึกษาช่องทางการตลาดของสินค้าเกษตรอินทรีย์โครงการหลวง

1.2.3 ช่องทางขยายตลาดในระบบ online และ off line

1.2.4 ศึกษาระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่สูง

แผนงานที่ 2 การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมการเกษตร และระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.1 การวิจัยเพื่อรองรับการปรับตัวของสภาพภูมิอากาศบนพื้นที่สูง และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

2.1.1 เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันตลอดจนการแปรรูปได้แก่ ไม้ดอก ไม้ผลและผลิตภัณฑ์อาหาร

2.1.2 พัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับระบบการเพาะปลูกและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพทางด้านพืชในการสนับสนุนส่งเสริมระบบการผลิตพืชสำหรับงานส่งเสริมของมูลนิธิโครงการหลวง (ระบบปกติและระบบอินทรีย์) ได้แก่ผัก สมุนไพร พืชไร่ ไม้ผล ชา ไม้ดอก ป่าไม้

2.2 การวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและการแข่งขันของสินค้าเกษตรกรบนพื้นที่สูง

2.2.1 พัฒนาระบบการปลูกพืชที่เหมาะสมบนพื้นที่สูงหรือระบบอินทรีย์ ได้แก่ ผัก สมุนไพร ไม้ผล ไม้ดอก พืชไร่ ชา กาแฟ

2.2.2 ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม/ปัจจัยการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์

2.2.3 ปรับปรุงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวทั้งระบบเพื่อแก้ปัญหาการสูญเสีย การกำหนดดัชนีการเก็บเกี่ยวที่เป็นมาตรฐานสากลในพืชที่พบปัญหาด้านคุณภาพมีดัชนีการเก็บเกี่ยวไม่ชัดเจน ได้แก่ ผัก สมุนไพร ไม้ผล พืชไร่ เห็ด กาแฟ

2.2.4 ศึกษาคุณค่าทางโภชนาการเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ ไม้ผล พืชไร่ เห็ด

2.3 การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.3.1 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและapplication เพื่อสนับสนุนการเพาะปลูกและอารักขาพืชบนพื้นที่สูง

2.3.2 พัฒนาชีวภัณฑ์และรูปแบบการจัดการศัตรูพืช/โรคพืชตลอดจนวิธีการตรวจสอบการปนเปื้อนของสารเคมี ได้แก่ ผัก สมุนไพร ไม้ผล ไม้ดอก พืชไร่ เห็ด ป่าไม้

2.3.3 ศึกษาการจัดการธาตุอาหารพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินชนิดพืชและสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มผลผลิตของพืชต่อพื้นที่ ได้แก่ ผัก สมุนไพร ไม้ผล ไม้ดอก พืชไร่ ชา กาแฟ

แผนงานที่ 3 การวิจัยและพัฒนาสังคมของชุมชนโครงการหลวงโดยการศึกษาการฟื้นฟูและรักษางานหัตถกรรมและวัฒนธรรมของชนเผ่ารวมถึงการศึกษาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นหลักในการดำรงชีวิต

3.1 การศึกษาทางสังคม เพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1.1 การศึกษาและจัดทำข้อมูลทางภูมิสังคมของชุมชนบนพื้นที่สูง

3.1.2 การฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรมตลอดจนการถ่ายทอดและต่อยอดภูมิปัญญาชนเผ่า

3.1.3 การศึกษาพฤติกรรมและวิถีชีวิตชนเผ่าต่างๆบริบทพื้นที่ที่มีแนวทางการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

แผนงานที่ 4 การวิจัยการฟื้นฟูและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในพื้นที่ชุมชน ดิน น้ำและป่าต้นน้ำลำธารเพื่อให้เกิดประโยชน์และยั่งยืน

4.1 การวิจัยระบบเกษตรนิเวศและการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

4.1.1 การศึกษาการจัดเก็บข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ดิน น้ำ ป่าไม้)

4.1.2 การศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยี (Digital) เพื่อการบริหารจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้

4.1.3 การศึกษาต้นแบบการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (เชิงพื้นที่)

4.2 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง

4.2.1 การศึกษาผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่สูง (ดิน น้ำ และป่าไม้)

4.2.2 ศึกษาแนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

4.2.3 ศึกษาการบริหารจัดการระบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมแบบครบวงจร

4.2.4 ศึกษาแนวทางการจัดการชุมชนคาร์บอนต่ำและยั่งยืนตามแบบโครงการหลวง

แผนงานที่ 5 การวิจัยและพัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลผลิตของเกษตรกรตลอดจนวิจัยและพัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นจากความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง

5.1 การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าโดยเน้นเป็นอาหารสุขภาพมีโภชนาการสูงลดการสูญเสียเน้นการสร้างอัตลักษณ์สินค้า

5.1.1 การวิจัยและพัฒนาต่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากผลผลิตโครงการหลวงเพื่อเพิ่มมูลค่าและมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองต่อตลาดยุคใหม่เช่นสมุนไพรแปรรูปโปรตีนสูง โภชนาการสูงอาหารเพื่อสุขภาพ(สมุนไพรท้องถิ่น/ต่างประเทศไม้ผล เห็ดชา กาแฟผลิตอาหาร)

5.1.2 พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยยืดอายุการเก็บรักษาและลดการสูญเสียจากการขนส่ง (ปศุสัตว์ ไม้ผล ผลิตอาหาร)

5.1.3 พัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์เกรดpremium

5.2 การวิจัยและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากความหลากหลายทางภูมิสังคมและความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูงเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับชุมชนบนพื้นที่สูง

5.2.1 พัฒนาการผลิตสินค้าเฉพาะถิ่น (GI) (ชาและกาแฟ)

5.2.2 พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากพืชท้องถิ่น

(มูลนิธิโครงการหลวง, 2562: 1-4)

(9) คณะกรรมการมูลนิธิโครงการหลวง

เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2560 ได้มีประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการมูลนิธิโครงการหลวง ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 2513 ดังนี้

ประกาศ
แต่งตั้งคณะกรรมการมูลนิธิโครงการหลวง

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพวรางกูร

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า

มูลนิธิโครงการหลวงก่อตั้งโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชประสงค์ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ อันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติส่วนรวม จึงมีพระราชปณิธานแน่วแน่ที่จะสืบสาน รักษา และต่อยอด โครงการหลวงสืบไปและเพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง เป็นไปโดยเรียบร้อย

อำนาจตามความใน ข้อ 9 ข้อ 10 และข้อ 11 ของข้อบังคับมูลนิธิโครงการหลวงจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งคณะกรรมการมูลนิธิโครงการหลวงชุดใหม่ดังต่อไปนี้

1. นายจรัลธาดา กรรณสูต	ประธานกรรมการ
2. พลอากาศเอก สถิตย์พงษ์ สุขวิมล	รองประธานกรรมการ
3. พันโท สมชาย กาญจนมณี	รองประธานกรรมการ
4. พลเอก กัมปนาท รุดดิษฐ์	กรรมการ
5. พลเรือเอก พงษ์เทพ หนูเทพ	กรรมการ
6. นายกฤษณ์ กาญจนกุญชร	กรรมการ
7. พันตำรวจเอก ธรรมนิธิ วนิชย์ถนอม	กรรมการ
8. พลอากาศเอก อำนาจ จีระมณีมัย	กรรมการ
9. พลเอก จักรภพ ภูริเดช	กรรมการ
10. พลเรือเอก ปวิตร รุจิเทศ	กรรมการ
11. พลอากาศโท ภักดี แสง-ชูโต	กรรมการและเหรัญญิก
12. คุณจันทนี ธนรักษ์	กรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก
13. นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	กรรมการและเลขาธิการ

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 17 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน

ต่อมาได้มีประกาศแต่งตั้งกรรมการและเลขาธิการมูลนิธิโครงการหลวงในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 135 ง ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2561 ดังนี้

ประกาศ
แต่งตั้งกรรมการและเลขาธิการมูลนิธิโครงการหลวง

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า

ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งคณะกรรมการมูลนิธิโครงการหลวงตามประกาศลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2560 นั้น

บัดนี้ นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิโครงการหลวง ได้ขอลาออกจากตำแหน่ง ทำให้ไม่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการมูลนิธิโครงการหลวง

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 9 ข้อ 11 และข้อ 13 แห่งข้อบังคับมูลนิธิโครงการหลวงจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้ง

พลเรือเอก ปวิตร รุจะเทศ เป็น กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิโครงการหลวง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 11 มิถุนายน พุทธศักราช 2561 เป็นปีที่ 3 ในรัชกาลปัจจุบัน

(10) คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.)

คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนโครงการหลวงมีองค์ประกอบ ดังนี้

รายชื่อ	**ตำแหน่ง**
1. ประธานมูลนิธิโครงการหลวง	ที่ปรึกษา
2. รองประธานมูลนิธิโครงการหลวง	ที่ปรึกษา
3. นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการ
5. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
6. ปลัดกระทรวงกลาโหม	กรรมการ
7. ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
8. ปลัดกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
9. ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
10. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
11. ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	กรรมการ
12. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
13. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
14. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
15. ปลัดกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
16. เลขาธิการนายกรัฐมนตรี	กรรมการ

17. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ	กรรมการ
18. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
19. เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
20. ราชเลขาธิการ	กรรมการ
21. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
22. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
23. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	กรรมการ
24. อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
25. เลขาธิการมูลนิธิโครงการหลวง	กรรมการ
26. ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
27. ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
28. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการและเลขานุการ
29. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
30. ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
31. ผู้แทนมูลนิธิโครงการหลวง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ :

1. พิจารณาและกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง

2. พิจารณาและกำหนดแผนงาน งาน โครงการ และกิจกรรมใดๆ ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

3. พิจารณาอนุมัติแผนงาน งาน โครงการ กิจกรรมใดๆ และงบประมาณรายจ่ายเพื่อการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง

4. ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และวินิจฉัยปัญหาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. ควบคุม กำกับดูแล ติดตามผล และประสานการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง

6. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของงานโครงการหลวงได้ตามความเหมาะสม

7. เชิญบุคคลจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรอื่นให้มาชี้แจง หรือส่งข้อมูลหรือสถิติใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามระเบียบนี้

8. ยืมตัวบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ รวมตลอดทั้งขอใช้อสังหาริมทรัพย์จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็น

9. ให้คำรับรองผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวงตามข้อเสนอแนะของมูลนิธิโครงการหลวงโดยคำนึงถึงคุณภาพของผลงานและความประหยัด เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดรับไปประกอบการพิจารณา

10. ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

7.1.2 มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

สาระสำคัญในหัวข้อนี้จะครอบคลุมรวม 8 เรื่อง คือ (1) ความเป็นมา (2) พันธกิจ (3) ผลผลิต (4) เป้าหมาย ตัวชี้วัด ผลสัมฤทธิ์และการประเมินผล (5) หลักการดำเนินงาน (6) โครงการขยายผล (7) งานส่งเสริม และ(8) คณะกรรมการ

(1) ความเป็นมา

มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ และสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ พัฒนาต่อเนื่องมาจากโครงการปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2551 ในเวลานั้น โครงการปิดทองหลังพระฯ มีพันธกิจตามคณะรัฐมนตรี คือ เพื่อฉลองพระชนมายุครบ 80 และ 84 พรรษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ตรงจากแนวทางโครงการพระราชดำริและน้อมนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการเรียนรู้ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่และส่งเสริมอาชีพ ประชาชน รวมทั้งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมไทย

ในการดำเนินภารกิจของโครงการปิดทองหลังพระฯ เพื่อสืบสานแนวพระราชดำริให้ขยายผลสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างกว้างขวางเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้นกลับมีข้อจำกัดการที่เป็นหน่วยงานย่อยในสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ(องค์การมหาชน) ดังนั้น เพื่อให้มีหน่วยงานเฉพาะรองรับภารกิจสืบสานแนวพระราชดำริให้ขยายผลสู่ชุมชนได้อย่างกว้างขวาง คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2552 เห็นชอบให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินการจัดตั้ง “มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ” และ “สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ” ทั้งนี้ได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2553

(2) พันธกิจ

การจัดการความรู้และการส่งเสริมการพัฒนาตามแนวพระราชดำริอย่างเป็นระบบกว้างขวางจนกระทั่งเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์

(1) จัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติของมูลนิธิ ให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิผล ประสิทธิภาพสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งการจัดตั้ง

(2) ให้สถาบัน โดยมีมูลนิธิ สนับสนุนให้ทุนดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(2.1) สนับสนุนส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแก่องค์กร ชุมชน ประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ องค์กรทางสังคม สถาบันวิชาการ ภาคธุรกิจ ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมิติการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมถึงส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2.2) สนับสนุนการจัดการความรู้ตามแนวพระราชดำริโดยประสานความร่วมมือกับศูนย์ศึกษาการพัฒนา โครงการส่วนพระองค์ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ องค์กรชุมชน ประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ องค์กรทางสังคม สถาบันวิชาการ ภาคธุรกิจ เพื่อให้เกิดความรู้ การยกระดับความรู้ การต่อยอดชุดความรู้ใหม่ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในและนอกระบบ ตลอดจนการ ขยายผลเชื่อมโยงสู่การนำไปปฏิบัติอย่างกว้างขวาง

(2.3) ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการ ภารกิจและกิจกรรมของสถาบัน กับแผนชุมชน แผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และนโยบายรัฐบาล

(2.4) สนับสนุน ส่งเสริม แนะนำ และช่วยเหลือ องค์กรชุมชน ประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ องค์กรทางสังคม สถาบันวิชาการ ภาคธุรกิจ เพื่อให้น้อมนำแนวพระราชดำริไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็น แนวทางหลักในการพัฒนาทุกระดับของประเทศ

(2.5) สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือดำเนินตามแนวพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง

(3) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา และทัศนศึกษาที่เกี่ยวกับการนำแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้และขยายผลสู่ชุมชน

(4) เพื่อส่งเสริมการประสานการดำเนินงานร่วมกับองค์กรชุมชน ประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ องค์กรทางสังคม สถาบันวิชาการ ภาคธุรกิจ เพื่อกิจกรรมพัฒนาและกิจกรรมสาธารณประโยชน์

(5) ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

(3) ผลผลิต

1. เกิดแนวทางที่หลากหลายในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศตามภูมิสังคมอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ

2. เกิดการมีส่วนร่วมจากภาคีทุกภาคส่วนในการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์สาขาตามแนวพระราชดำริ

3. เกิดการรับรู้ เข้าใจ และ ความร่วมมือสนับสนุนจากภาครัฐ วิชาการ เอกชนท้องถิ่น ชุมชน ประชาสังคม และ นานาชาติ ในการร่วมสร้างภูมิคุ้มกันและร่วมแก้ไขปัญหาพื้นฐานที่สำคัญของประเทศตามแนวพระราชดำริ

(4) เป้าหมาย ตัวชี้วัด ผลสัมฤทธิ์และการประเมินผล

เป้าหมาย ตัวชี้วัด ผลสัมฤทธิ์และการประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 2 พ.ศ. 2559-2563 ของมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ และสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

แผนงานที่ 1	แผนงานที่ 2	แผนงานที่ 3	แผนงานที่ 4	แผนงานที่ 5
การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ	**การจัดตั้งสถาบันอบรม**	**ส่งเสริมการรับรู้และเข้าใจแนวพระราชดำริ**	**สื่อสารสาธารณะและภาคีสัมพันธ์**	**การบริหารจัดการ**
ตัวชี้วัด	**ตัวชี้วัด**	**ตัวชี้วัด**	**ตัวชี้วัด**	**ตัวชี้วัด**
1.ครัวเรือนที่**อยู่รอด** (30,000 บาท/คน/ปี) เพิ่มขึ้น 10% 2.หมู่บ้านระดับ**พอเพียง** มีการบริหารจัดการที่ดี (มี คกก. ระเบียบ และดำเนินงานต่อเนื่อง) 3.หมู่บ้าน**พึ่งพาตนเองได้** (มีความร่วมมือมากกว่า 1 มบ.สหกรณ์ วิสาหกิจฯ) 4.ระดับความสำเร็จของหมู่บ้าน **ยุทธศาสตร์ที่ 1** ชั้นวางแผนจำนวน 354 มบ. **<u>หมู่บ้านเป้าหมาย</u>** - ต้นแบบ 81 มบ. - ยุทธศาสตร์ 1,770 มบ.	1.มีชุดความรู้ หลักสูตร และวิทยากร -ความรู้การพัฒนา 7 ชุด -หลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรและการเป็นผู้ประกอบการ 17 หลักสูตร - วิทยากรต้นแบบปีละ 20 คน 2.คนที่ไปอบรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของเกษตรกรในพื้นที่ต่างๆ ได้ปีละ 20 คน	1.มีกิจกรรมพัฒนาตามแนวพระราชดำริเฉลิมพระเกียติทุกวันสำคัญ 2.เกษตรกร นร. นศ. เรียนรู้โดยปฏิบัติในพื้นที่โครงการพระราชดำริ 3.วิทยาลัย มหาวิทยาลัยในพื้นที่ต้นแบบและข้างเคียงได้เรียนรู้การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ 4.ผู้ร่วมงานมหกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ปิดทองหลังพระฯ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้	1.จำนวนการเผยแพร่ข่าวสารสร้างการรับรู้สู่**ประชาชนทั่วไป** 2.จำนวนการเผยแพร่ข่าวสารสู่ **ประชาชนในพื้นที่ต้นแบบและพื้นที่โดยรอบ** 3.จำนวนการเผยแพร่ข่าวสารสู่**เยาวชน** ในพื้นที่ต้นแบบและพื้นที่โดยรอบ	1.มีระบบบริหารความเสี่ยง 2.มีระบบตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของสถาบันฯ 3.กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงาน 4.มีระบบการบริหารและพัฒนาบุคลากร 5.กระบวนการของสถาบันได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ

ที่มา : มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ (2562ก: 1-2)

(5) หลักการดำเนินงาน

(5.1) หลักการองค์ความรู้ 6 มิติ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ (2557: 8-11) ได้ระบุถึงหลักการของมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ ไว้ว่ามุ่งมั่นดำเนินการโดยยึด 3 หลักการในการปฏิบัติงานตามรอยพระยุคลบาท คือ หลักการองค์ความรู้ 6 มิติ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ องค์ความรู้ด้านน้ำ ดิน เกษตร พลังงานทดแทน ป่า และสิ่งแวดล้อมซึ่งไม่เพียงแต่เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทยเท่านั้น หากแต่ยังเป็นความห่วงใยของประชาชนทั่วโลกทุกวันนี้อีกด้วย ได้แก่

(1) มิติที่ 1 น้ำ

- การป้องกันและแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ
- การพัฒนาแหล่งน้ำ
- การเก็บน้ำให้อยู่ในประเทศให้นานที่สุด
- การใช้น้ำทุกหยดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(2) มิติที่ 2 ดิน

- การป้องกันและแก้ไขปัญหาในเรื่องของสภาพดินซึ่งเป็นปัจจัยจสำคัญในการทำการเกษตร
- การปรับปรุงดิน
- การปลูกหญ้าแฝก

(3) มิติที่ 3 เกษตร

การนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในแต่ละพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่

(4) มิติที่ 4 พลังงานทดแทน

- การปรับใช้พลังงานให้เหมาะสมกับท้องถิ่นโดยการคิดค้นและพัฒนาพลังงานทางเลือกที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
- โบโอดีเซล
- เชื้อเพลิงสีเขียว

(5) มิติที่ 5 ป่า

- การลดการตัดไม้ทำลายป่าและส่งเสริมให้มีการปลูกป่าในรูปแบบต่างๆ โดยการปลูกฝังจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นความสำคัญของป่า
- การอนุรักษ์ ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าอย่างถูกวิธี เพื่อให้มนุษย์กับธรรมชาติอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

(6) มิติที่ 6 สิ่งแวดล้อม

- การนำแนวทางการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสียมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นการดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว
- กำจัดขยะ
- บำบัดน้ำเสีย

(5.2) หลักการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ คือ เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา เป็นบันได 3 ขั้นสู่ความสำเร็จ

(1) การพัฒนา เป็นเรื่องของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน สร้างทีมพี่เลี้ยง การออกแบบหลักสูตรและเมนูการพัฒนา การศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของชุมชนรวมทั้งการให้ทีมพี่เลี้ยงให้คำแนะนำในชุมชน และติดตามสนับสนุนประเมินผล

(2) การเข้าถึง เป็นเรื่องการสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมโดยมุ่งสื่อสารสร้างความเข้าใจ และความมั่นใจกับชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากที่สุด

(3) การเข้าใจ คือ การสร้างให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการศึกษาข้อมูลมิติของชุมชน ค้นหารากของปัญหา และรวบรวมองค์ความรู้ของโครงการพระราชดำริทั่วประเทศ

(5.3) หลักการทรงงานและหลักการโครงการมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ มุ่งมั่นดำเนินการโดยน้อมนำหลักการทรงงานและหลักการโครงการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักในการปฏิบัติงาน โดยนำไปปรับใช้กับพื้นที่ต่างๆ ที่ปิดทองหลังพระเลือกเป็นพื้นที่ต้นแบบการบูรณาการองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ เช่นที่จังหวัดน่าน

หลักการทรงงาน

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเบื้องต้น เอกสาร แผนที่ จากการสอบถามผู้เกี่ยวข้องให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามความต้องการของประชาชน

มององค์รวม มีวิธีคิดอย่างองค์รวมหรือมองอย่างครบวงจร มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขเชื่อมโยง

ไม่ยึดติดตำรา ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

ทำให้ง่าย คิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริโดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทำสิ่งยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย

เน้นการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้สาธารณะชนทุกระดับร่วมแสดงความคิดเห็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงความคิดเห็นหรือความต้องการของสาธารณชน แล้วเก็บมาประมวลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์

คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม เมื่อส่วนรวมได้ประโยชน์ ตัวของเราเองก็ได้รับประโยชน์ด้วย

ขาดทุนคือกำไร หลักการคือ “การให้”และ “การเสียสละ”เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

ความเพียร ในการทำโครงการต่างๆ แม้ระยะแรกจะไม่มีความพร้อมมากนัก แต่ก็ต้องไม่ท้อและมีความมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาบ้านเมือง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างความเข้มแข็งหรือภูมิคุ้มกันทุกด้านซึ่งจะสามารถทำให้อยู่ได้อย่างสมดุล ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง

ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ การเข้าใจถึงธรรมชาติ และต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ เพราะปัญหาของธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติแก้ไข ช่วยเหลือ

ปลูกป่าในใจคน การที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกให้คนรักป่าเสียก่อน

(5.4) แนวทางปฏิบัติ

(**1) แนวทางดำเนินงาน** ของปิดทองหลังพระจะยึดหลักการบริหารเชิงบูรณาการตั้งแต่ระดับ ต้นน้ำ กลางน้ำ และ ปลายน้ำ

ต้นน้ำ เป็นแหล่งองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริจะประกอบด้วยความรู้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนา โครงการส่วนพระองค์ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์

กลางน้ำ จะเป็นส่วนที่ปิดทองหลังพระ มีบทบาทเป็นสะพานเชื่อมระหว่างต้นน้ำกับปลายน้ำ โดยมุ่งเน้นด้านการจัดการความรู้ การส่งเสริมการพัฒนา และการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ

ปลายน้ำ จะเป็นการบูรณาการระดับพื้นที่ ชุมชน ท้องถิ่น และจังหวัด เพื่อนำองค์ความรู้จากโครงการพระราชดำริเชื่อมโยง และปรับใช้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสมกับภูมิสังคม และภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเป้าหมายให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข

(2) แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ 7 ขั้นตอน ซึ่งประยุกต์จากหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา คือ

(2.1) การสร้างความเข้าใจกับประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น จังหวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และภาคีความร่วมมือ

(2.2) การกำหนดพื้นที่ โดยพิจารณาจากภูมิสังคม และสภาพปัญหาแต่ละพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายปฏิบัติการพัฒนา

(2.3) การถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของกลุ่มเป้าหมายก่อนกระบวนการพัฒนา

(2.4) การลงมือปฏิบัติคือ การที่ชุมชนและภาคีทุกภาคส่วนร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหา และพัฒนาโดยเรียนรู้จากโครงการพระราชดำริและนำปรับใช้ให้สอดคล้องกับภูมิสังคม ศักยภาพชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

(2.5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนที่เน้นการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติ เพื่อสรุปบทเรียน ข้อค้นพบ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(2.6) การให้คำปรึกษาและติดตามอย่างใกล้ชิด เป็นการจัดทีมสนับสนุนให้คำปรึกษาแก่พื้นที่ที่มูลนิธิปิดทองหลังพระฯ ส่งเสริมการพัฒนา

(2.7) การวัดผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อประเมินผลการดำเนินงานว่ามีผลสำเร็จ หรือมีสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

(3) แนวทางการบริหารจัดการเชิงพื้นที่อย่างบูรณาการ เน้นการบริหารจัดการเพื่อนำศักยภาพของพื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา และให้ความสำคัญต่อการบูรณาการทุนการพัฒนาด้านต่างๆ ในจังหวัด ทั้งความรู้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนา งบประมาณ และโครงการพระราชดำริ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

(6) โครงการขยายผลทั่วประเทศ

ชื่อโครงการ	ภาค	จังหวัด
1. บ้านท่าลอบ ต.โพทะเล อ.ค่ายบางระจัน จ.สิงห์บุรี	ภาคกลาง	สิงห์บุรี
2. บ้านห้วยเกรียบ ต.ทองมงคล อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์	ภาคกลาง	ประจวบคีรีขันธ์
3. บ้านโป่งโก ต.ทองมงคล อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์	ภาคกลาง	ประจวบคีรีขันธ์
4. บ้านโป่งลึก บ้านบางกลอย ต.ห้วยแม่เพรียง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี	ภาคกลาง	เพชรบุรี
5. บ้านท่าตะเภา ต.หนองเสม็ด จ.ตราด	ภาคตะวันออก	ตราด
6. บ้านอมแรด ต.บ้านทับ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่	ภาคเหนือ	เชียงใหม่
7. บ้างปาง ต.หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่	ภาคเหนือ	เชียงใหม่
8. บ้านเจริญผล ต.หนองพระ อ.วังทอง จ.พิษณุโลก	ภาคเหนือ	พิษณุโลก
9. บ้านโป่งคำ ต.ตู่พงศ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	ภาคเหนือ	น่าน
10. บ้านสะเกิน ต.ยอด อ.เมือง จ.น่าน	ภาคเหนือ	น่าน
11. บ้านห้วยปุก ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	ภาคเหนือ	น่าน
12. บ้านห้วยคำ ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	ภาคเหนือ	น่าน
13. 30 หมู่บ้านใน ต.ห้วยลึก อ.เมือง จ.เชียงราย	ภาคเหนือ	เชียงราย
14. บ้านปิยะมิตร ต.อัยเยอร์เวง อ.เบตง จ.ยะลา	ภาคใต้	ยะลา

(มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ, 2562: 12)

(7) งานส่งเสริมการพัฒนา

(7.1) โครงการพื้นที่ต้นแบบบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดน่านตามแนวพระราชดำริ

จังหวัดน่านยังเป็นพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำน่านซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่มีปริมาณน้ำคิดเป็นร้อยละ 45 ของปริมาณ น้ำที่ไหลลงแม่น้ำเจ้าพระยา โครงการปิดทองหลังพระฯ จึงทำความร่วมมือโครงการพัฒนาดอยสูง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งได้รับการยอมรับในความเชี่ยวชาญด้านการปลูกป่า การพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำ และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในการพัฒนาพื้นที่ในสภาพภูมิสังคมที่คล้ายคลึงกับจังหวัดน่าน เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ จังหวัดน่าน ให้สามารถใช้เป็นต้นแบบการบูรณาการการพัฒนาตามแนวพระราชดำริที่จะขยายผลต่อไปในอนาคตต่อไป

(7.2) โครงการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน อ่างเก็บน้ำห้วยคล้าย อันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริ จังหวัดอุดรธานี

โครงการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนอ่างเก็บน้ำห้วยคล้าย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ. อุดรธานี เป็นพื้นที่ขยายผลของสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ภายใต้มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ซึ่งมีพื้นที่ปฏิบัติการนำร่องแห่งแรกที่จังหวัดน่าน คือ โครงการบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดน่านตามแนวพระราชดำริ โดยหลังจากที่ดำเนินการโครงการในจังหวัดน่าน ได้ 1 ปี 9 เดือน และเห็นผลความสำเร็จในระดับที่ชุมชนในพื้นที่สามารถอยู่รอดได้อย่างพอเพียงแล้ว คณะกรรมการสถาบันฯ จึงมีมติการประชุมครั้งที่ 5/2553 วันที่ 22 ธันวาคม 2553 เห็นชอบการดำเนินงานในพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยคล้าย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี ให้เป็นพื้นที่ขยายผลของสถาบันฯ

(7.3) โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คณะกรรมการสถาบันและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ จึงมีมติเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2555 เห็นชอบความร่วมมือระหว่างกองทัพบกกับสถาบันฯ ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อมาในวันที่ 30 มกราคม 2556 ผู้บัญชาการทหารบก อนุมัติให้กองทัพภาคที่ 2 ร่วมกับสถาบันปิดทองหลังพระฯ สำรวจพื้นที่ จัดหาแหล่งน้ำ และระบบบริหารจัดการนำสู่พื้นที่เกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับราษฎรในพื้นที่กองทัพภาคที่ 2 เพื่อสร้างต้นแบบการประยุกต์แนวพระราชดำริโครงการแก้มลิงให้เกิดประโยชน์เต็มศักยภาพ

(7.4) แผนพัฒนาชนบทเชิงพื้นที่ประยุกต์ตามพระราชดำริ บ้านโป่งลึกบางกลอย อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี

บ้านแก่งกระจาน เป็นพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงและมีความหลากหลายทางชีวภาพจนได้รับการประกาศให้เป็น 1 ใน 25 ผืนป่าของโลก ที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และได้รับการประกาศเป็นมรดกอาเซียนตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอุทยานมรดก (ASEAN Declaration on Heritage Parks) เมื่อปี 2546

(มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ, 2562ค: 12)

(7.5) โครงการพื้นที่ต้นแบบบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ ต.แก่นมะกรูด อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี

โครงการนี้เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2556 โดยมีเป้าหมายแก้ไขการบุกรุก การทำลายป่า การปลูกป่า การอนุรักษ์ป่า ปัจจุบันได้มีแผนยุทธศาสตร์พัฒนาตำบลแก่นมะกรูด ของชาวบ้านประกอบด้วย 6 ด้าน คือ (1) การเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำ ให้มีน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค ตลอดทั้งปี ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้าน 16,711 ไร่ ผู้รับประโยชน์รวม 465 ครัวเรือน (2) พื้นที่ทำกินครอบคลุม 21,600 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่ได้รับการจัดสรร เพื่อไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่อีกต่อไป (3) ส่งเสริมเกษตรผสมผสาน สร้างรายได้ตลอดปี ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวปีละ 10% และชาวบ้านสามารถปลดหนี้อย่างน้อยปีละ 5% (4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นปีละเท่าตัว (5) มีแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมภูมิปัญญาความรู้ท้องถิ่นแก่เยาวชน และ (6) รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยมีการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม (http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/801273)

(8) คณะกรรมการ

(8.1) คณะกรรมการมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ

1. ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ	ประธานกรรมการ
2. ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ	รองประธานกรรมการ
3. รศ.ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	กรรมการ
4. นายมนูญ สรรค์คุณากร	กรรมการ
5. รศ. สุธรรม อยู่ในธรรม	กรรมการ
6. หม่อมราชวงศ์ดิศนัดดา ดิศกุล	กรรมการและเลขาธิการ
7. ดร. วิรไท สันติประภพ	กรรมการและเหรัญญิก

(8.2) คณะกรรมการสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ

1. หม่อมราชวงศ์ดิศนัดดา ดิศกุล	ประธานกรรมการ
2. ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ	รองประธานกรรมการ
3. ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล	กรรมการ
4. รศ.ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	กรรมการ
5. ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ	กรรมการ
6. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
7. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
8. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
9. ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
10. ผู้บัญชาการทหารบก	กรรมการ
11. เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)	กรรมการ

12. ประธานกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กรรมการ
13. ดร. วิรไท สันติประภพ กรรมการ
14. นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย กรรมการ
15. นายยกสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย กรรมการ
16. นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย กรรมการ
17. นายกสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย กรรมการ
18. ผู้อำนวยการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ กรรมการและเลขานุการ

7.2 ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

สาระสำคัญในหัวข้อนี้จะทบทวนถึงส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการบนพื้นที่สูงรวม 3 เรื่อง คือ (1) สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (2) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และ (3) ส่วนราชการอื่นๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.2.1 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

สาระสำคัญในการทบทวนหัวข้อนี้มี 5 เรื่อง คือ (1) ความเป็นมา (2) อำนาจหน้าที่ของสถาบัน (3) แนวทางการพัฒนาพื้นที่สูงในระยะต่อไป (4) ยุทธศาสตร์ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และ (5) คณะกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ความเป็นมา

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้รับการจัดตั้งตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2547 มีภารกิจสำคัญคือ สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่สูงได้อย่างยั่งยืน ครอบคลุมทุกมิติ สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากโครงการหลวงจนเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง และเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม

ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2548 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 95ก ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2548 โดยมีวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 7 ดังนี้

มาตรา 7 ให้สถาบันมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนางานโครงการหลวง

(2) สนับสนุนการวิจัย รวบรวมและเก็บรักษานวัตกรรมใหม่ เสริมสร้างและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนรักษาคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง

(3) ส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับมูลนิธิโครงการหลวง ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการศึกษาค้นคว้า วิจัย พัฒนาและการถ่ายทอดข้อมูลและเทคโนโลยีบนพื้นที่สูงที่เหมาะสมสู่ชุมชน

(4) จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างครบวงจร เช่น ด้านการผลิต การตลาด มาตรฐานผลิตภัณฑ์การขนส่งสินค้า ตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าว

(5) ร่วมมือและแลกเปลี่ยนการพัฒนาทางวิชาการด้านการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงในระดับนานาชาติ

(6) ให้บริการด้านการให้คำปรึกษาและการให้บริการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูงที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนา

(7) สนับสนุนและดำเนินการให้มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสินค้า โครงการหลวงและสินค้าในโครงการของสถาบันจากหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งดำเนินการให้มีการจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ต่อมาเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2552 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2552 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 126 ตอนที่ 37ก โดยมาตรา 3 ได้กำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (8) ของมาตรา 7 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2548

“(8) จัดแสดงนิทรรศการด้านการเกษตร ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและด้านอื่นๆ ดำเนินการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนทางด้านการเกษตรและวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตรและการอนุรักษ์พันธุ์พืช อันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน”

(2) อำนาจหน้าที่ของสถาบัน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 ให้สถาบันมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพยสิทธิต่างๆ

(2) ก่อตั้งสิทธิ หรือทำนิติกรรมทุกประเภทผูกพันทรัพย์สิน ตลอดจนทำนิติกรรมอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการของสถาบัน

(3) จัดหาและให้ทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาวิจัย เพื่อการพัฒนาและการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่สูง

(4) เข้าร่วมทุนกับนิติบุคคลอื่นในกิจการที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสถาบัน

(5) จำหน่ายสินค้าหรือบริการที่ได้จากโครงการหลวงหรือโครงการของสถาบัน

(6) กู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน

(7) ทำความตกลงและร่วมมือกับองค์การหรือหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศในกิจการที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน

(8) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินกิจการ

(9) กระทำการอื่นใดซึ่งจำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน

ในปี พ.ศ. 2562 มีพื้นที่โครงการพัฒนาบนพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจำนวน 33 แห่ง ดังรายละเอียดตารางที่ 7-1

ตารางที่ 7-1 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

พื้นที่	ที่ตั้ง	ความสูง (เมตร)
พื้นที่กลุ่มที่ 1 (เชียงใหม่ กำแพงเพชร กาญจนบุรี)		
<u>เชียงใหม่</u>		
1. ดอยปุย	ต. สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่	1,337
2. ปางหินฝน	ต. ปางหินฝน อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่	1,369
3. ปางแดงใน	ต. เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	548
4. ปางมะโอ	ต. แม่นะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	1,068
5. ห้วยเป้า	ต. ทุ่งข้างพวง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	530
6. ป่ากล้วย	ต. แม่สอย อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่	1,289
7. ป่าแป๋	ต. ป่าแป๋ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	895-905
8. ผาแตก	ต. สบเปิง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	715
9. แม่มะลอ	ต. แม่นาจร อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่	1,065
10. โหล่งขอด	ต. โหล่งขอด อ.พร้าว จ.เชียงใหม่	500-1,000
11. สบโขง	ต. สบโขง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่	1,070-1,165
<u>กำแพงเพชร</u>		
12. คลองลาน	ต.คลองลานพัฒนา อ.คลองลาน จ. กำแพงเพชร	125-220
<u>กาญจนบุรี</u>		
13. ห้วยเขย่ง	ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี	224-398
พื้นที่กลุ่มที่ 2 (เชียงราย)		
1. วาวี	ต.วาวี อ.สรวย จ.เชียงราย	823-1,204
2. แม่สลอง	ต.แม่สลอง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย	1,225
3. ห้วยก้างปลา	ต.ป่าตึง อ.แม่จัน จ.เชียงราย	1,225
พื้นที่กลุ่มที่ 3 (น่าน เพชรบูรณ์)		
<u>น่าน</u>		
1. ขุนสถาน	ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	600-1,700
2. ถ้ำเวียงแก	ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน	436-676
3. น้ำแขว่ง	ต.เมืองลี อ.นาหมื่น จ. น่าน	300-1,400
4. น้ำเคิม	ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	274
5. น้ำแป่ง	ต.ผาหลวง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	530
6. บ่อเกลือ	ต.บ่อเกลือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	500-1,500
7. ปางยาง	ต.ภูคา อ.ปัว. จ.น่าน	824-862
8. โป่งคำ	ต.ตู่พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	312-339
9. แม่จริม	ต.แม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน	369
10. วังไผ่	ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน	456
11. สะเนียน	ต.สะเนียน อ.เมืองน่าน จ.น่าน	354-474
<u>เพชรบูรณ์</u>		
13. ห้วยน้ำขาว	ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.น่าน	500-1,400
พื้นที่กลุ่มที่ 4 (ตาก แม่ฮ่องสอน)		
<u>ตาก</u>		
1. แม่สอง	ต.แม่สอง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก	285-1,383
2. พบพระ	ต.คีรีราษฎร์ อ.พบพระ จ.ตาก	650
3. ผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์	ต.เชียงทอง อ.วังเจ้า จ.ตาก	500-1,000
<u>แม่ฮ่องสอน</u>		
4. แม่สามแลบ	ต.แม่สามแลบ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน	318-869
5. สบเมย	ต.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอ	656-726

ที่มา : สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2562: 1-2)

(3) แนวทางการพัฒนาพื้นที่สูงในระยะต่อไป

การพัฒนาพื้นที่สูงในระยะต่อไป นอกจากต้องแก้ไขปัญหาที่ยังมีอยู่ของชุมชนบนพื้นที่สูง ชุมชนยังต้องปรับตัวกับเงื่อนไขใหม่ทั้งด้านภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก ซึ่งส่งผลกระทบเชิงลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ การขาดแคลนน้ำและขาดความมั่นคงด้านอาหาร ภาวะสังคมของผู้สูงอายุ และการไหลออกของแรงงานเยาวชนจากภาคเกษตร และการเคลื่อนย้ายของคนพื้นราบสู่พื้นที่สูง ภาวะการขาดแคลนพลังงานและความต้องการพื้นที่เพื่อผลิตพืชพลังงาน และบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีผลกระทบต่อพื้นที่สูงแนวทางการดำเนินงาน มีดังนี้

(3.1) การสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนางานของโครงการหลวงต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างนวัตกรรมใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

(3.1.1) การวิจัยสนับสนุนงานโครงการหลวง โดยมุ่งเน้นงานวิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิตเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร และการวิจัยเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3.1.2) การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมจากความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง โดยเน้นการวิจัยเพื่อศึกษา รวบรวม ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมจากความหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่นบนพื้นที่สูง ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

(3.1.3) การวิจัยระบบเกษตรนิเวศพื้นที่สูง โดยการศึกษาวิจัยระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์ภายในระบบที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของนักพัฒนาและเกษตรกร และการวิจัยเพื่อเสริมสร้างและแก้ไขปัญหาของชุมชนบนฐานของทุนท้องถิ่น ตลอดจนการนำองค์ความรู้จากโครงการหลวงไปทดสอบในพื้นที่สูงอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

(3.1.4) การวิจัยด้านสังคม ด้านการตลาด และการวิจัยเชิงนโยบายในการพัฒนาพื้นที่สูง เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานบนพื้นที่สูงที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม และรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบในด้านต่างๆ ที่มีต่อชุมชนบนพื้นที่สูง ตลอดจนการบริหารจัดการองค์ความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาจากงานวิจัย เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

(3.2) การสนับสนุนงานโครงการหลวง และนำองค์ความรู้โครงการหลวงไปปรับใช้ในพื้นที่สูงอื่นให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางในการปฏิบัติงานบนพื้นที่สูง

(3.2.1) การสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจแก่ชุมชน และใช้หลักการตามแนวทางโครงการหลวงในการแก้ไขปัญหา

(3.2.2) การสนับสนุนและเชื่อมโยงชุมชนเพื่อเรียนรู้องค์ความรู้จากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และส่งเสริมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงบนฐานความรู้ของโครงการหลวง ผลงานวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สมดุลทุกมิติและยั่งยืนโดยการประสานงานความร่วมมือกับมูลนิธิโครงการหลวง ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน

(3.2.3) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดช่องทางการตลาดการขนส่งสินค้าของชุมชนอย่างครบวงจร

(3.2.4) พัฒนาเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงกับชุมชน และพัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่แบบโครงการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ระดับชุมชน เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

(3.2.5) การสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวง โดยมีความร่วมมือในลักษณะของหุ้นส่วนการปฏิบัติงาน (partnership) และมีระบบการถ่ายโอนภารกิจและการรับพื้นที่ใหม่ รวมถึงการพัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนรู้หลังการถ่ายโอนภารกิจ

(3.3) การพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้ที่สามารถบริหารจัดการตนเองได้

(3.3.1) การรวบรวมและเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและโครงการหลวง

(3.3.2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการหลวงและสถาบัน

(3.3.3) การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพและพรรณไม้

(3.3.4) การสร้างรายได้เพื่อให้อุทยานหลวงราชพฤกษ์สามารถบริหารจัดการตนเองได้

(3.3.5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและสร้างพันธมิตรกับภาครัฐและเอกชน ในการใช้ประโยชน์พื้นที่ภายในอุทยาน และการส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กร

(3.4) การพัฒนาสถาบันให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีการพัฒนาบนพื้นฐานความรู้นำไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพและมีความมั่นคง

(3.4.1) การพัฒนาระบบธรรมาภิบาลในองค์กร โดยเน้นการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลคุณธรรม และจริยธรรมในการทำงาน

(3.4.2) การพัฒนาบุคลากร (training development) เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาจากภายในของตนเอง self-sustainable, self-learning เป็นองค์การที่มีการพัฒนาด้วยตนเองไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพ

(3.4.3) การพัฒนาระบบงานที่เชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบงานในเชิงคุณภาพ ประสิทธิภาพในการทำงานและผลงานที่เกิดขึ้น ทั้งด้านการวางแผนยุทธศาสตร์การวางแผนพัฒนาบุคลากร การกำหนดแนวทางการปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผลที่นำไปสู่ผลลัพธ์การดำเนินงานขององค์กร

(3.4.4) การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของคณะกรรมการและผู้บริหาร ในการวางแผนการดำเนินงานและการติดตามประเมินผล

(3.4.5) การสนับสนุนการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนการพัฒนาทางวิชาการด้านการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงในระดับนานาชาติ

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2559: 26-27)

(4) ยุทธศาสตร์ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)

เพื่อให้ภารกิจของสถาบันเป็นไปตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถาบัน และสอดคล้องแนวพระราชดำริ นโยบายและแผนพัฒนาต่างๆ ของรัฐ ซึ่งเน้นความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูงต่างๆ ของประเทศ รวมทั้งปรับทิศทางการดำเนินงานให้สอดรับตามนโยบายของคณะกรรมการสถาบัน และสามารถบริหารงานและดูแลองค์กรได้อย่างมั่นคง จึงได้กำหนดข้อเสนอยุทธศาสตร์ไว้ 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การวิจัย
2. ยุทธศาสตร์การสนับสนุนงานโครงการหลวงและพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้
4. ยุทธศาสตร์การบริหารและพัฒนาองค์กร

(4.1) วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรที่มุ่งมั่นการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวง และพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

(4.2) พันธกิจของแผนยุทธศาสตร์สถาบันระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงกำหนดพันธกิจหลัก ดังนี้

(4.2.1) การสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนางานของโครงการหลวง และการวิจัยต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างนวัตกรรมใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

(4.2.2) การพัฒนาบนฐานความรู้ เพื่อสร้างความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมการขยายผลองค์ความรู้โครงการหลวงอย่างเป็นระบบ และการสร้างรายได้โดยกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงกับตลาดและผู้บริโภค

(4.2.3) การพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้โครงการตามแนวพระราชดำริและโครงการหลวงความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านการเกษตรและวัฒนธรรมและมีรายได้ที่สามารถดูแลตัวเองได้

(4.2.4) สนับสนุนและดำเนินการให้มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสินค้าโครงการหลวง และสินค้าในโครงการของสถาบันจากหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งดำเนินการให้มีการจดทะเบียนสิทธิบัตรเครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และหุ้นส่วนในการพัฒนาร่วมกับภาคส่วนต่างๆ

(4.2.5) การพัฒนาองค์กรตามแนวทาง TQA (รางวัลคุณภาพแห่งชาติ : Thailand Quality Award) ทั้งด้านการวิจัยงานพัฒนา และการเชื่อมโยงองค์ความรู้โครงการหลวงไปสู่ชุมชน รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบธรรมาภิบาล

(4.3) เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และเป้าประสงค์

(4.3.1) เป้าหมายสูงสุด คือ **“การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน”** โดยการสนับสนุนงานโครงการหลวงและนำองค์ความรู้โครงการหลวงไปปรับใช้ในพื้นที่สูงอื่น

(4.3.2) วัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ปี พ.ศ. 2560-2564 คือ **"ชุมชนเป้าหมายบนพื้นที่สูงมีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี"** โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ของโครงการหลวงผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางของโครงการหลวง

(4.3.3) เป้าประสงค์เชิงผลลัพธ์ของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

(1) ด้านเศรษฐกิจ คือ ชุมชนเป้าหมายมีความมั่นคงทางด้านอาหารและรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตตามแนวทางโครงการหลวงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(2) ด้านสังคม คือ ชุมชนเป้าหมายบนพื้นที่สูงมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้และสามารถบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การสนับสนุนงานโครงการหลวงและพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

(3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่เป้าหมายลดการบุกรุกพื้นที่ป่าและการฟื้นฟู อนุรักษ์และจัดการอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน

(4) ด้านบริหารจัดการ คือ การบริหารจัดการของสถาบันมีประสิทธิภาพและดำเนินงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลและอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็น แหล่งเรียนรู้พระราชกรณียกิจ และแหล่งท่องเที่ยวด้านการเกษตรและความหลากหลายของพรรณไม้ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2559: 33-40)

(5) คณะกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

1. นางมิ่งขวัญ วิชยรังสฤษฏ์	ประธานกรรมการ
2. พลเรือเอก ปวิตร รุจะเทศ	กรรมการ
3. นายอนันต์ สุวรรณรัตน์	กรรมการ
4. นายวิจารณ์ สิมาฉายา	กรรมการ
5. นายชวลิต ชูขจร	กรรมการ
6. นายดนุชา สินธวานนท์	กรรมการ
7. นางสาวลดาวัลย์ คำภา	กรรมการ
8. คุณจันทนี ธนรักษ์	กรรมการ
9. นายนนทิกร กาญจนจิตรา	กรรมการ
10. นายวิรัตน์ ปราบทุกข์	กรรมการและเลขานุการ

7.2.2 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

(1) ความเป็นมา

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2559 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 94ก ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 ให้ยกเลิกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2545 ให้แบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ดังต่อไปนี้

(1) สำนักงานเลขานุการกรม

(2) กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

(3) กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

(4) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

(5) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ

โดยกองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) พัฒนารูปแบบ แนวทางในการพัฒนาสังคมกลุ่มสมาชิกนิคมสร้างตนเอง กลุ่มราษฎรบนพื้นที่สูง และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานการพัฒนาสังคมกลุ่มสมาชิกนิคมสร้างตนเองกลุ่มราษฎรบนพื้นที่สูง และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

(3) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนิคมสร้างตนเองและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(4) ดำเนินกิจกรรมตามโครงการตามพระราชดำริ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการพระดำริและโครงการอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(5) กำกับ ดูแล และติดตามการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองและศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง

(6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประชากรในพื้นที่สูง คือการพัฒนาข้อมูลและระบบข้อมูลประชากรกลุ่มเสี่ยง โดยมีรายละเอียดดังนี้

“1. ยุทธศาสตร์ความรู้

กลยุทธ์ 1.2 พัฒนาข้อมูลและระบบข้อมูลประชากรกลุ่มเสี่ยง

ข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงาน ได้แก่ ข้อมูลจำนวนและสถานการณ์การพัฒนาของประชากรกลุ่มเสี่ยง ปัจจุบันประเทศไทยยังมีข้อมูลเกี่ยวกับประชากรกลุ่มเสี่ยงต่างๆ น้อยมาก มักเป็นข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมไม่ทันสมัย ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากการประมาณการซึ่งไม่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ และมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ตัวอย่างเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและสถานการณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและสถานการณ์ของแรงงานข้ามชาติ เป็นต้น

อนึ่งข้อมูลประชากรกลุ่มเสี่ยงเป็นข้อมูลที่จัดเก็บได้ยากลำบากกว่าประชากรทั่วไป เพราะมักเข้าถึงยากอันเนื่องจากลักษณะหรือปัญหาพิเศษ อาทิ กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าในพื้นที่ห่างไกล คนไร้บ้าน เด็กเร่ร่อน ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง แรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้จดทะเบียน การพัฒนาข้อมูลโดยระบบปกติที่มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียว เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ อาจไม่ใช่แนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับประชากรกลุ่มดังกล่าวเพื่อพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล และพัฒนาระบบข้อมูลให้สามารถเชื่อมโยง ปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่องและให้หน่วยงานต่างๆ สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้”

(3) ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง

ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง 16 แห่ง 20 จังหวัด มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของราษฎรบนพื้นที่สูง

2. ประสานความร่วมมือในการพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการราษฎรบนพื้นที่สูงในพื้นที่รับผิดชอบ

3. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการหลวง โครงการพระดำริ โครงการพระธรรมจาริก หรือโครงการอื่นที่ได้รับมอบหมายแก่ราษฎรบนพื้นที่สูง

4. สำรวจและจัดทำข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง และแผนพัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงระดับจังหวัด

5. เป็นศูนย์การเรียนรู้ราษฎรบนพื้นที่สูง และถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาสังคมและสวัสดิการบนพื้นที่สูงตามภูมิสังคม

ตารางที่ 7-2 ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดและจังหวัดที่รับผิดชอบ

ลำดับที่	ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัด	จังหวัดที่รับผิดชอบ
1	เชียงราย	เชียงราย
2	เชียงใหม่	เชียงใหม่
3	แม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน
4	ลำพูน	ลำพูน
5	ลำปาง	ลำปาง
6	พะเยา	พะเยา
7	แพร่	แพร่
8	น่าน	น่าน
9	ตาก	ตาก
10	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
11	กำแพงเพชร	กำแพงเพชร
12	เพชรบูรณ์	เพชรบูรณ์, เลย
13	พิษณุโลก	พิษณุโลก, สุโขทัย
14	อุทัยธานี	อุทัยธานี, พิษณุโลก
15	ราชบุรี	ราชบุรี
16	เพชรบุรี	เพชรบุรี, ประจวบคีรีขันธ์

ที่มา : กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (2560: 1-16)

7.2.3 ส่วนราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

1. กระทรวงกลาโหม

2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

3. กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน)

4. กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด)

5. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

6. กระทรวงสาธารณสุข (กรมการแพทย์ กรมอนามัย)

7. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)

8. กระทรวงพลังงาน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน)

9. กระทรวงการคลัง (ธกส.)

10. สำนักนายกรัฐมนตรี (สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)

11. กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)

12. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

13. กระทรวงคมนาคม (กรมทางหลวง)

14. กระทรวงแรงงาน (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน)

15. รัฐวิสาหกิจ (การปิโตรเลี่ยมแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค)

7.3 วิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

การพัฒนาพื้นที่สูงนอกจากมีหน่วยงานของภาครัฐ และมูลนิธิที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม ยังมีรัฐวิสาหกิจเข้ามาสนับสนุนการพัฒนา 2 หน่วยงาน คือ (1) การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และ (2) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.3.1 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.)

ปตท. ได้เริ่มปลูกป่าในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 จนถึง พ.ศ. 2545 ได้ดำเนินการปลูกป่าแล้วเสร็จจำนวน 1,043,230 ไร่ โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและชาวบ้านในพื้นที่ 48 จังหวัดทั่วประเทศ รวมทั้งการฟื้นฟูดูแลรักษามาจนถึงปัจจุบัน

(1) ผลสัมฤทธิ์ของป่า 1 ล้านไร่

จากผลการวิจัยประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการปลูกป่า 1 ล้านไร่ (ดำเนินการวิจัยระหว่าง พ.ศ. 2545-2557) โดยศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระบุว่า

- ป่าของ ปตท. สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 30.27 ล้านตัน คาร์บอนไดออกไซด์

- ปลดปล่อยก๊าซออกซิเจนสู่ชั้นบรรยากาศ 24.21 ล้านตันออกซิเจน

- ประชาชนในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์จากป่า (ผลิตผลจากป่าที่ไม่ใช่ไม้) ในแปลงปลูกป่า ปตท. คิดเป็นมูลค่าสะสมรวมเท่ากับ 7,830 ล้านบาท (มูลค่าสะสมจากการดำเนินงานวิจัยระหว่างปี 2545-2557) เมื่อคิดมูลค่าที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากป่าในรายปี คิดเป็น 391.5 ล้านบาทต่อปี

นอกจากนี้ยังมีฐานมวลชนปกป้องดูแลผืนป่าในโครงการปลูกป่าฯ และชาวยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตมวลชนที่อยู่รอบแปลงปลูกป่า ผืนป่าเสื่อมโทรมกลับเข้าสู่ระบบนิเวศเดิมและมีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดปี (www.pttplc.com)

(2) สถาบันปลูกป่า ปตท.

จากความสำเร็จในการปลูกป่าดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้ง “สถาบันปลูกป่า ปตท.” (PTT Reforestation Institute) ขึ้นในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2556 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิด การจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืน เพิ่มพื้นที่ป่าให้กับประเทศอีก 1 ล้านไร่ รวมถึงดำเนินการอนุรักษ์ และฟื้นฟู พื้นที่ปลูกป่า 1 ล้านไร่เดิมของ ปตท. ให้ระบบนิเวศเกิดความสมดุล และลดปัญหาภาวะโลกร้อน

ทั้งนี้สถาบันปลูกป่า ปตท. ได้มีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ ดังนี้

วิสัยทัศน์

“สถาบันปลูกป่า ปตท. เป็นผู้นำในการปลูกและ ฟื้นฟูป่าด้วยนวัตกรรมเพื่อความสมดุลของระบบนิเวศและลดโลกร้อนอย่างยั่งยืน”

วัตถุประสงค์

เพื่อเพิ่มการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon Sink) จากการดำเนินการปลูกป่าของ ปตท. ทั้งหมดให้ได้ 2.1 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ ภายในปี พ.ศ.2565 รวมทั้งดูแลรักษาแปลงปลูกป่า ปตท. ในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ (พ.ศ.2537-2545) ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์รวมและเผยแพร่องค์ความรู้การปลูกและฟื้นฟูป่าของ ปตท. ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ปลูกและฟื้นฟูป่า เพื่อสร้างระบบนิเวศที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอนฯ ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ส่งเสริมและสนับสนุนภาคส่วนต่างๆ ในการปลูกและฟื้นฟูป่า สร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมร่วมกับหน่วยงานภาคีทั้งภายในและภายนอก ปตท. ในด้านการปลูกและฟื้นฟูป่า สร้างศูนย์เรียนรู้การจัดการป่า ปตท. และเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการปลูกและฟื้นฟูป่า พัฒนาศักยภาพบุคลากรสถาบันปลูกป่า ปตท. ให้มีความเชี่ยวชาญในด้านการปลูกป่าและการพัฒนาเครือข่าย (www.pttreforestation.com)

7.3.2 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้จัดทำโครงการ PEA รวมใจประชารัฐ รักษ์น้ำ สร้างฝาย โดยร่วมกับมูลนิธิอุทกพัฒน์ฯ และชุมชนสร้างฝายกักเก็บน้ำไว้ใช้อุปโภค-บริโภค และการเกษตร เป็นการบรรเทาภัยแล้งช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิต โดยการใช้อุปกรณ์คอนกรีตที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพ เช่น เสาไฟฟ้า เสาตอม่อ คอนคอร. กลับมาใช้งานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่สูงของภาคเหนือหลายจังหวัด เช่น จังหวัดแพร่ พะเยา (www.pea.co.th)

7.4 ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

ภาคเอกชนได้มีโครงการการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน (น่านแซนด์บ๊อกซ์ : นซบ)

สาระสำคัญที่มีการทบทวนหัวข้อนี้มี 8 เรื่อง คือ (1) ความเป็นมา (2) ความหมายของคำว่า “น่านแซนด์บ๊อกซ์” (3) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ (4) พื้นที่ดำเนินการ (5) หน่วยงานประสานหลัก (6) แนวคิดและหลักการของน่านแซนด์บ๊อกซ์ (7) การบริหารโครงการ และ(8) ประโยชน์ที่จะได้รับของประชาชนในจังหวัดน่าน

7.4.1 ความเป็นมา

น่านแซนด์บ๊อกซ์ (นซบ.) คือโครงการที่รัฐบาลอนุมัติเพื่อให้ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชนร่วมมือกันแก้ปัญหาทรัพยากรป่าไม้จังหวัดน่าน การสร้างอาชีพการเกษตรยั่งยืนให้ราษฎร และการจัดสรรสิทธิที่ทำกินในเขตป่าตามกฎหมายบางส่วนให้แก่ราษฎร โดยรัฐบาลมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 48/2561 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 เรื่องการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน

7.4.2 ความหมายของคำว่า “น่านแซนด์บ๊อกซ์” (Nan Sand Box)

คำว่า น่านแซนบ๊อกซ์ (Sand Box) แปลว่า กล่อง/กระบะทราย หรือรูปแบบการทดลองดำเนินงานเพื่อดูว่ากฎระเบียบกติกาใดที่เป็นอุปสรรคทำให้ไม่คล่องตัว ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ และอาชีพการเกษตรของประชาชนได้ ในพื้นที่ทดลองจังหวัดน่าน หรือน่านแซนด์บ๊อกซ์ จะสามารถนำไปสู่การแก้ไขกฎระเบียบเหล่านั้นเพื่อความผาสุขของประชาชน และการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันมีค่าของประเทศไทย

7.4.3 เป้าหมายและวัตถุประสงค์

(1) แก้ไขปัญหาด้านที่ดิน-ป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยได้ถูกต้องตามกฎหมายและปรับคืนพื้นที่มาเป็นสภาพป่า

(2) จัดหาเงินทุนสนับสนุนการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตทางการเกษตรและการเลี้ยงชีพในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน

(3) ปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรเชิงเดี่ยวไปสู่การผลิตหรืออาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีรายได้เพียงพอ และยกระดับคุณภาพชีวิต

7.4.4 พื้นที่ดำเนินงาน จังหวัดน่าน 15 อำเภอ 99 ตำบล 924 หมู่บ้าน โดยเฉพาะพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน คุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1, 2, 3, 4, และ 5

7.4.5 หน่วยประสานงานหลัก องค์การบริหารส่วนตำบล โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชนในพื้นที่ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประธานสภาองค์กรชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/นายกเทศมนตรีตำบล และนายอำเภอ

7.4.6 แนวคิดและหลักการของน่านแซนต์บ๊อกซ์ (นซบ.)

(1) การจัดสรรที่ดินป่าสงวนจังหวัดน่าน

การจัดสรรที่ดินป่าสงวนจังหวัดน่าน เพื่อแก้ปัญหาหลักประเด็นสิทธิที่ทำกินของเกษตรกรให้มีความชอบด้วยกฎหมาย โดยจังหวัดน่านจะบริหารจัดการพื้นที่เขตป่าสงวนตามสัดส่วน ดังนี้

72% = พื้นที่ป่าสงวนในปัจจุบัน ทุกคนช่วยกันรักษาป่าต้นน้ำนี้ให้คงอยู่ตลอดไป

18% = พื้นที่ทำกินในเขตป่าที่เกษตรกรน่านยินดีฟื้นฟูกลับมาเป็นป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ โดยรัฐจะอนุญาตให้เกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจได้ต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ส่วนนี้ได้

10% = พื้นที่ที่จัดสรรให้ปลูกพืชเศรษฐกิจได้เต็มที่ (แต่ยังคงเป็นป่าสงวนโดยกฎหมาย)

(2) รายได้ต่อไร่

รายได้ต่อไร่ของเกษตรกรน่าน จะต้องเพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืน โดยน่านแซนด์บ๊อกซ์จะระดมองค์ความรู้จากทุกศาสตร์ มาพัฒนาพืชทางเลือกที่มีคุณค่าและมูลค่าสูง พัฒนาดิน น้ำ แปรรูปสินค้าเกษตร การขนส่ง การสร้างยี่ห้อสินค้า และการตลาด เพื่อผลิตสินค้าการเกษตรที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดโลก และส่งเสริมประสิทธิภาพ การผลิต จนเกษตรกรน่านสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างดีได้ด้วยตนเอง

(3) แผนการดำเนินงาน

2561	2562	2563
1. สื่อสารแนวทางแก้ปัญหาป่าน่านกับผู้นำชุมชน - ตัวเลขการใช้ประโยชน์ที่ทำกินในเขตป่าทั้ง จ.น่าน - ตัวเลขคืนป่าบางส่วนเพื่อปลูกคืนกลับเป็นต้นไม้ใหญ่ - ความต้องการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - สร้างฐานข้อมูล จ.น่าน - เจรจากับคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลประเด็นสิทธิทำกิน	**2. ดำเนินการหาเงินทุนสนับสนุน** - แสวงหาแหล่งเงินทุน - หยุดตัดป่า/ชะลอข้าวโพด - เตรียมพืชทางเลือก - ฟื้นฟูสภาพดิน - ฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม - ชดเชยรายได้เกษตรกร - ช่วงเปลี่ยนผ่าน - ระดมความรู้จากทุกศาสตร์	**3. นำองค์ความรู้ทุกศาสตร์ปรับเปลี่ยนวิถีทำกินให้เกษตรกร** - นำความรู้จากทุกศาสตร์ปรับเปลี่ยนวิถีการเกษตร - พืชทางเลือก/เทคโนโลยีการเกษตร - แปรรูปสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูง - ระบบขนส่ง/จัดเก็บสินค้าเกษตร - สร้างยี่ห้อสินค้าน่าน - พัฒนาช่องทางการตลาดใหม่ๆ - สร้างความเข้มแข็งชุมชนในทุกมิติ (การศึกษา/ผู้นำ/สหกรณ์/วิสาหกิจ)

ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2561 เป็นต้นไป (5-8 ปี)

ปี 2561: สื่อสารแนวทางการแก้ปัญหาป่าน่านกับผู้นำชุมชน/เกษตรกร/ผู้แทนชาวบ้าน

ปีแห่งการพูดคุยสื่อสารแนวทางแก้ปัญหาป่าน่านกับผู้นำชุมชน/เกษตรกร/ผู้แทนชาวบ้าน ใน 2 ประเด็นหลัก

1. การแก้ปัญหาป่าน่านตามหลักการของ นชบ. คือ การเดินมาพบกับครึ่งทางระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐ โดยชุมชนยินดีฟื้นฟูพื้นที่ทำกินในเขตป่าให้กลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ 18 % โดยรัฐให้สิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินแก่เกษตรกรในเขตป่าใต้ต้นไม้ใหญ่ 18% และอีก 10% ให้สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจได้เต็มที่โดยชอบธรรม ทั้งนี้ 99 ตำบลต้องเห็นพ้องเดินหน้าไปพร้อมกัน

2. เพื่อบริหารจัดการประเด็นสิทธิที่ทำกินของเกษตรกรแล้ว จะมีการระดมองค์ความรู้จากทุกศาสตร์เพื่อคิดค้นพืชทางเลือกพัฒนาดิน น้ำ และการตลาด มุ่งพัฒนาอาชีพการเกษตร และการสร้างรายได้อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนโดยเกษตรกรได้รับการทดแทนรายได้ในช่วงเปลี่ยนผ่าน

ปี 2561-2562 : ดำเนินการหาเงินทุนสนับสนุน

ปีแห่งการระดมเงินทุนสนับสนุนการดำเนินงาน นซบ. เพื่อนำมาทดแทนรายได้ให้เกษตรกรในช่วงเปลี่ยนผ่านจากการชะลอและหยุดทำการเกษตรในพื้นที่ทำกินในเขตป่า ช่วงเริ่มปลูกป่า สู่การเกษตรรูปแบบใหม่ และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการเชิงนโยบาย ให้กับคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแล และฐานข้อมูลสนับสนุนแผนงานระดับพื้นที่ให้แก่คณะกรรมการดำเนินงานพื้นที่จังหวัดน่าน เช่น จำนวนครัวเรือน พื้นที่ทำกินในเขตป่า แปลงการใช้ที่ดิน ตัวชี้วัดความยั่งยืน ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ อีกทั้งข้อคิดเห็นความพึงพอใจของประชาชน เป็นต้น

ปี 2563 เป็นต้นไป : นำองค์ความรู้ทุกศาสตร์พัฒนาวิถีทำกินเพื่อสร้างรายได้อย่างยั่งยืน

ปีแห่งการนำองค์ความรู้จากทุกศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาพัฒนาปรับเปลี่ยนวิถีทำกินด้านการเกษตร ได้แก่ การคัดเลือกพืชทางเลือกใหม่ การพัฒนาดิน แหล่งน้ำ การแปรรูปสินค้าเกษตร ระบบขนส่ง การตลาด การสร้างยี่ห้อสินค้าน่านให้เป็นที่รู้จัก ตลอดจนเพิ่มเติมความรู้ในมิติต่างๆ ให้แก่เกษตรกร พร้อมๆ ไปกับการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน (โครงการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน, 2562: 1-6)

8.4.7 การบริหารโครงการ

การบริหารโครงการน่านแซนด์บ๊อกซ์มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ดังนี้

คณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลและคณะกรรมการดำเนินงานพื้นที่จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 48/2561 เรื่องการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. คณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแล

<u>องค์ประกอบ</u>

(1) นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
(2) รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม)	รองประธานกรรมการ
(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
(5) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
(6) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
(7) นายสุวิทย์ เมษินทรีย์	กรรมการ
(8) เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
(9) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	กรรมการ
(10) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการและเลขานุการ
(11) เจ้าหน้าที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับมอบหมาย	ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

(1) กำหนดนโยบายและกำกับดูแลการดำเนินงานจัดการแก้ไขปัญหาด้านที่ดิน ป่าไม้ และการใช้ประโยชน์พื้นที่จังหวัดน่าน ในรูปแบบการพัฒนาและการรังสรรค์นวัตกรรมในรูปแบบใหม่ (Sandbox)

(2) รายงานผลต่อการดำเนินงานและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนตามนโยบาย Thailand 4.0 เป็นระยะ

คณะกรรมการดำเนินงานจังหวัดน่าน

<u>องค์ประกอบ</u>

(1) พระครูพิทักษ์นันทคุณ	ที่ปรึกษา
(2) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ประธานกรรมการภาครัฐ
(3) นายบัณฑูร ล่ำซำ	ประธานกรรมการภาคเอกชน
(4) ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน	รองประธานกรรมการ
(5) อธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้แทน	กรรมการ
(6) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือผู้แทน	กรรมการ
(7) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดน่าน	กรรมการ
(8) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	กรรมการ
(9) ที่ดินจังหวัดน่าน	กรรมการ
(10) ปฏิรูปที่ดินจังหวัดน่าน	กรรมการ
(11) พาณิชย์จังหวัดน่าน	กรรมการ
(12) ประธานสภาหอการค้าจังหวัดน่าน	กรรมการ
(13) ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดน่าน	กรรมการ
(14) ประธานกลุ่มฮักเมืองน่าน	กรรมการ
(15) ประธานมูลนิธิฮักเมืองน่าน	กรรมการ
(16) นางทิฆัมพร กองสอน	กรรมการ
(17) นายบัณฑูร เศรษฐโรจน์	กรรมการ
(18) พลเอกชัยณรงค์ แกล้วกล้า	กรรมการ
(19) นายสนิท มณเฑียร	กรรมการ
(20) นายสุวัฒน์ พรมสุวรรณ	กรรมการ
(21) นายสำรวย ผัดผล	กรรมการ
(22) นายสำเริง แก้วเทพ	กรรมการ
(23) นายอิสรภาพ คำฟู	กรรมการ
(24) นายอดิศวร์ หลายชูไทย	กรรมการและเลขานุการ
(25) ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ 3	ผู้ช่วยเลขานุการ
(26) ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ ที่ 11	ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

(1) แก้ไขปัญหาด้านที่ดิน ป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยให้ถูกต้องตามกฎหมาย และปรับคืนพื้นที่มาเป็นสภาพป่า

(2) จัดหาเงินทุนสนับสนุนการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตทางการเกษตรและการเลี้ยงชีพในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน

(3) ปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรเชิงเดี่ยวไปสู่การผลิตหรืออาชีพเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีรายได้เพียงพอ และยกระดับคุณภาพชีวิต

(4) ฟื้นฟูและปลูกป่าโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

(5) รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลเป็นระยะ

(6) แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการดำเนินงานพื้นที่จังหวัดน่าน และคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลมอบหมาย

ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแล และคณะกรรมการดำเนินงานพื้นที่จังหวัดน่าน รวมทั้งคณะอนุกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมและค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. 2547 และระเบียบทางราชการที่เกี่ยวข้อง โดยให้เบิกจ่ายจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.4.8 ประโยชน์ที่จะได้รับของประชาชนในจังหวัดน่าน

(1) ได้อยู่อาศัยและใช้ประโยชน์พื้นที่ทำกินในเขตป่าอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยชอบธรรม

(2) ได้ร่วมพัฒนาชุมชนของตน โดยจัดระบบ ระเบียบ จัดสรรพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พัฒนาแหล่งน้ำ ตามความต้องการของชุมชน

(3) ความรู้ใหม่เรื่องพืช ดิน น้ำ เทคโนโลยีการเกษตร การตลาด ตลอดจนวิธีสร้างรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืน และการอยู่การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ

(4) ในช่วงเปลี่ยนผ่านวิถีการเกษตรรูปแบบเดิมสู่การเกษตรรูปแบบใหม่ (การทำกินใต้ต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ 18% และทำกินในพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจเต็มที่ 10%) จะได้รับการทดแทนรายได้จากการหยุดหรือการชะลอการทำกินในพื้นที่ 18% ที่กำลังปรับเป็นป่าโดยการปลูกต้นไม้ใหญ่และการเปลี่ยนจากพืชเชิงเดียว เช่น ข้าวโพดสู่พืชเศรษฐกิจชนิดอื่นในพื้นที่ 10%

เอกสารอ้างอิง

7.1 มูลนิธิ

7.1.1 มูลนิธิโครงการหลวง

1. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555ก. ***ความเป็นมา.*** www.royalprojectthailand.com . สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2562.
2. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555ข. ***หลักการและนโยบาย.*** www.royalprojectthailand.com . สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2562.
3. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555ค. ***สถานีวิจัย.*** www.royalprojectthailand.com . สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2562.
4. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555ง. ***ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** www.royalprojectthailand.com . สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2562.
5. มูลนิธิโครงการหลวง. 2562. ***แนวทางงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563.*** www.royalprojectthailand.com . สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2562.

7.1.2 มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

1. สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ. 2557. ***มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ.***
2. มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ. 2562ก. ***ความเป็นมา***. www.pidthong.org. สืบค้นวันที่ 12 พฤษภาคม 2562.
3. มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ. 2562ข. ง***านส่งเสริมการพัฒนาโครงการพื้นที่ขยายผลทั่วประเทศ.*** www.pidthong.org. สืบค้นวันที่ 12 พฤษภาคม 2562.
4. มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ. 2562ค. ***งานส่งเสริมการพัฒนา.*** www.pidthong.org. สืบค้นวันที่ 12 พฤษภาคม 2562.

7.2.1 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

1. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2559. ยุ***ทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 3 พ.ศ. 2560-2564.***
2. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2562. ***พื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง.*** www.hrdi.or.th. สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2562.

7.2.2 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ. 2560. ***ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง.*** กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

7.3 รัฐวิสาหกิจ

7.3.1 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

1. www.pltplc.com. สืบค้นวันที่ 7 พฤษภาคม 2562.
2. www.pttreforestation.com. สืบค้นวันที่ 7 พฤษภาคม 2562.

7.3.2 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ)

www.pea.co.th. สืบค้นวันที่ 4 พฤษภาคม 2562.

7.4 ภาคเอกชน

โครงการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน. 2562. ***คู่มือผู้นำชุมชนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน.***

บทที่ 8

สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์

บทที่ 8

สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์

การพัฒนาของรัฐบนพื้นที่สูงได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 เมื่อมีการตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนไกลคมนาคม ซึ่งเน้นการสงเคราะห์เป็นหลัก ในระยะต่อมาได้มีการจัดทำโครงการในลักษณะต่างๆ ตามนโยบายของรัฐที่กำหนดโดยคณะรัฐมนตรีคณะต่างๆ ที่เข้ามาบริหารประเทศ เพื่อเป็นการลำดับเวลาของโครงการที่กำหนดขึ้นตามนโยบายของรัฐ ในบทนี้จะเป็นการทบทวนบนพื้นที่สูงของหน่วยงานต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงเวลา คือ (1) การบริหารจัดการพื้นที่สูงระยะที่ 1 ในช่วง พ.ศ. 2499-2509 (2) ระยะที่ 2 ในช่วง พ.ศ. 2510-2524 (3) ระยะที่ 3 ในช่วง พ.ศ. 2525-2545 และ(4) ระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

8.1 การบริหารจัดการพื้นที่สูงระยะที่ 1 ในช่วง พ.ศ. 2499-2509

โครงการพัฒนาบนพื้นที่สูงในระยะที่ 1 อยู่ในช่วงก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในระยะเริ่มต้นโครงการพัฒนาพื้นที่สูงนั้น รัฐได้เน้นพื้นที่ที่ชาวเขาตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ โดยในปี 2499 กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งที่ 653/2499 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2499 แต่งตั้ง **“คณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนระยะไกล”** ขึ้นโดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ หัวหน้ากองนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์เป็นเลขานุการ(กรมประชาสงเคราะห์, 2499 อ้างถึงโดย ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2528: 142) โดยให้มีหน้าที่พิจารณาดำเนินการพัฒนาชนเผ่าต่างๆ ซึ่งเป็นงานสังคมสงเคราะห์ ที่เน้นหนักไปในการช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ชาวเขา เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า เช่นการช่วยเหลือด้านเครื่องนุ่งห่มและอาหาร เป็นต้น หน่วยงานที่ดำเนินการในขณะนั้น คือ ตำรวจภูธรชายแดน และกรมประชาสงเคราะห์

ต่อมาเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2502 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้มีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา” ขึ้น โดยมีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องชาวเขาโดยเฉพาะ มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการวางนโยบายและมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานและดำเนินการที่เกี่ยวข้อง มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสาขาหลายคณะ รวมทั้งคณะอนุกรรมการสงเคราะห์จังหวัดซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน (กรมประชาสงเคราะห์, 2534: 10)

ในปี 2503 กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาขึ้น 4 แห่ง ที่ (1) ดอยมูเซอ จังหวัดตาก (2) ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (3) ดอยภูลมโล จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย (4) ม่อนแสนใจ จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการสงเคราะห์ชาวเขาในรูปของนิคม โดยมีวัตถุประสงค์ 7 ประการคือ

1) เพื่อจัดหาบริเวณอันเหมาะสมสำหรับการส่งเสริมแนะนำให้ชาวเขาที่อยู่กระจัดกระจายไม่เป็นรูปหมู่บ้าน ยากลำบากแก่การที่เจ้าหน้าที่จะเข้าถึง เข้ามารวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน แล้วให้การสงเคราะห์ในด้านอาชีพ การศึกษา การอนามัย และเสริมสร้างความเจริญในชุมชนที่อาศัยให้เป็นตัวอย่างแก่ชาวเขานอกเขตนิคม

2) เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับการทดลอง การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์บนเขาเพื่อหาพืชที่เหมาะสมแทนการปลูกฝิ่น

3) เพื่อเป็นแหล่งกลางสำหรับทดลองการทำไร่นาแบบถาวร แล้วนำไปส่งเสริมแก่ชาวเขา

4) เพื่อเป็นแหล่งกลางในการจัดหา และจำหน่ายพืชและพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมแก่ชาวเขา

5) เพื่อเป็นแหล่งกลางการคมนาคมชาวเขา การจำหน่ายพืชผล การซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น และเป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างชาวเขากับเจ้าหน้าที่และประชาชนโดยทั่วไป

6) เพื่อเป็นแหล่งกลางการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ซึ่งจะออกปฏิบัติงานกับชาวเขา และการฝึกอบรมชาวเขาสำหรับทำงานกับชาวเขาเผ่าเดียวกัน

7) เพื่อเป็นบริเวณทดลอง และหาวิธีการให้ชาวเขาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยและทำกินเป็นการถาวร (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2528: 174)

ต่อมาได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับนี้ได้กำหนดโครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาไว้ในแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านมหาดไทย ดังนี้

“(4) โครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา

โครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาเป็นโครงการหนึ่ง ซึ่งต้องรีบดำเนินการเพื่อป้องกันการทำลายป่าทางต้นน้ำลำธาร ป่าประเภทนี้ถูกชาวเขาแผ้วถางเพื่อทำไร่เลื่อนลอยชั่วครั้งคราว เมื่อดินจืดและหญ้าคาขึ้น ก็ละทิ้งไปแล้วตั้งต้นแผ้วถางที่อื่น เพื่อทำไร่ต่อไป

ในการที่จะป้องกันป่าต้นน้ำลำธาร และป่าอื่นๆ ซึ่งสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า มิให้ถูกทำลายต่อไปนั้นจะต้องดำเนินการดังนี้ คือ

1. ชักชวนชาวเขาให้ตั้งหลักฐานทำมาหากินเป็นที่เป็นทาง ช่วยเหลือส่งเสริมให้ทำการปลูกเพื่อให้มีรายได้เป็นประจำ และไม่ยอมให้ย้ายไปอยู่ที่อื่น

2. ที่ดินที่จะจัดแบ่งให้ชาวเขาใช้ทำมาหากินนั้น ต้องไม่เป็นที่ดินต้นน้ำลำธาร หรือที่ดินในบริเวณป่าใหญ่ที่สมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2503: 77)

และในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะสอง (พ.ศ.2507-2509) ก็ได้มีโครงการศูนย์พัฒนาสงเคราะชาวเขาที่กำหนดไว้ดังนี้

“(2) โครงการศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ทางราชการได้เล็งเห็นความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาโดยทั่วไปดังกล่าวแล้ว แต่เนื่องจากจะจัดสร้างนิคมให้ชาวเขาทั้งหมดไม่ได้ เพราะจะต้องใช้เงินและเจ้าหน้าที่ตลอดจนอุปกรณ์อื่นๆ เป็นจำนวนมากเกินกำลังที่จะหามาได้ จึงจะจัดตั้งศูนย์ชาวเขาขึ้นโดยจะจัดขึ้นเป็นการทดลองในนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาดอยมูเซอร์ จังหวัดตาก เป็นแห่งแรกในปี 2517 และจะเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่งที่ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงราย และจังหวัดเลย ในปี 2509 นั้นก็จะจัดตั้งเพิ่มขึ้นอีกในจังหวัดที่มีชาวเขาอยู่มากและยังไม่มีนิคม เช่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน

นอกจากการจัดตั้งศูนย์พัฒนาดังกล่าวแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะตั้งศูนย์วิจัยชาวเขาและจะจัดให้มีหน่วยพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ออกไปปฏิบัติงานตามหมู่บ้านชาวเขาให้ครบ 150 ทุกแห่ง โดยจะจัดตั้งขึ้น 4 หน่วยในจังหวัดตามและใกล้เคียง ใน พ.ศ.2507 ปีต่อไปจะจัดใกล้เคียงในปี พ.ศ. 2509 นั้น จะจัดเพิ่มขึ้นอีก 40 หน่วย เพื่อปฏิบัติงานในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง น่าน แพร่ อุตรดิตถ์ พิษณุโลก กำแพงเพชร และกาญจนบุรี รวม 3 ปี จะจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ ประมาณ 56 หน่วย สงเคราะห์ชาวเขาได้ราว 140,000-210,000 คน”

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2507: 150-151)

ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขามีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ดังนี้

1) เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น โดยการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาทั้งในด้านการอาชีพ การศึกษา การอนามัย และการเสริมสร้างความเจริญในชุมนุมชนที่ชาวเขาอาศัยอยู่

2) เพื่อป้องกันการทำลายป่า โดยการส่งเสริมให้ชาวเขาทำการเกษตรแบบถาวร

3) เพื่อรักษาต้นน้ำลำธารทางภาคเหนือของประเทศไทย

4) เพื่อยกเลิกการปลูกฝิ่น โดยการส่งเสริมให้ชาวเขาประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่าแทนการปลูกฝิ่น

5) เพื่อต่อต้านการแทรกซึมทางการเมือง โดยการส่งเสริมให้ชาวเขาเกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือรักใคร่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง รักชาติไทย หวงแหนผืนแผ่นดินไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติไทย เพื่อจะได้เป็นกำลังอันสำคัญในการต่อต้านและป้องกันการแทรกซึมและบ่อนทำลายฝ่ายคอมมิวนิสต์

ในปี พ.ศ. 2506 กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งกองสงเคราะห์ชาวเขาขึ้น

ต่อมาเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2507 คณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดตั้งศูนย์วิจัยชาวเขาเพื่อเป็นแหล่งกลางในการค้นคว้าวิจัยข้อเท็จจริงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และอนามัย ตลอดจนด้านมานุษยวิทยาของชาวเขาเผ่าต่างๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย

ในช่วง พ.ศ.2508-2509 องค์การสหประชาชาติ ได้เข้ามาสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านชาวเขาและปริมาณการปลูกฝิ่นในประเทศไทย และรายงานว่ามีพื้นที่ปลูกฝิ่น 112,000 ไร่ ได้ปริมาณผลผลิต 145 ตัน (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์,2528 : 342)

จากข้อมูลที่ได้รับจากการทบทวนดังกล่าวนี้จะสรุปได้ว่าในระยะแรกของการพัฒนาพื้นที่สูงนั้น ได้เน้น *“การสงเคราะห์ชาวเขา รวมทั้งศึกษาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาและการสำรวจการปลูกฝิ่น”*

8.2 การบริหารจัดการพื้นที่สูงระยะที่ 2 ในช่วงพ.ศ. 2510-2524

การพัฒนาพื้นที่สูงในระยะนี้อยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ถึงฉบับที่ 4

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ได้กำหนดให้มีโครงการพัฒนาเขตทุรกันดารห่างไกลไว้ดังนี้

*“2.4.3 โครงการพัฒนาชาวเขา คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาชาวเขาขึ้นเพื่อพิจารณาหาทางช่วยเหลือในการพัฒนาชาวเขาเป็นพิเศษ เท่าที่เป็นมาแล้วได้อาศัยงบประมาณของกรมประชาสงเคราะห์กระทรวงมหาดไทยดำเนินการ แต่ในระยะของแผนนี้อาจมีความจำเป็นที่จะต้องขยายวงเงินพัฒนาชาวเขา เพราะมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการพัฒนามากขึ้น โครงการสำคัญได้แก่**__การส่งเสริมอาชีพและการตลาด__** เพื่อช่วยเหลือชาวเขาให้สามารถส่งผลผลิตของตนออกไปจำหน่ายโดยสะดวกและได้ราคาดี การสร้างทางไปยังย่านที่ชาวเขามีที่อยู่อาศัยเป็นกลุ่มก้อน เป็นงานสำคัญที่จะต้องขยายออกไปมากในอนาคต”*
(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2509: 108)

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ในปี พ.ศ. 2512 ได้มีการจัดตั้งโครงการหลวง โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ

(1) ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษยธรรม

(2) ช่วยชาวไทยโดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติคือป่าไม้และต้นน้ำลำธาร

(3) กำจัดการปลูกฝิ่น

(4) รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้องคือ ให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นป่า และทำไร่ทำสวนในส่วนที่ควรเพาะปลูกอย่าให้ส่วนทั้งสองนี้รุกล้ำกันและกัน

กรอบที่ 8-1

ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูงระยะที่ 1 (พ.ศ. 2499-2509)

2499	กระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งที่ 653/2499 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2499 แต่งตั้ง “***คณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนระยะไกล***”
2502	วันที่ 3 มิถุนายน 2502 คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้ง ***“คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา”***
2503	กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้ง นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาขึ้น 4 แห่ง ที่ (1) ดอยมูเซอ จังหวัดตาก (2) ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (3) ดอยภูลมโล จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย (4)ม่อนแสนใจ จังหวัดเชียงราย มีการบรรจุ ***“โครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา”*** ไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1
2506	กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้ง “***กองสงเคราะห์ชาวเขา***”
2507	คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 21 เมษายน 2507 ให้กรมประชาสงเคราะห์ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดตั้ง “***สถาบันวิจัยชาวเขา***”
2508-2509	องค์การสหประชาชาติได้เข้ามาสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาและปริมาณการปลูกฝิ่นในประเทศไทย สรุปการพัฒนาพื้นที่สูงในระยะที่ 1 (พ.ศ.2499-2509)”***เป็นการเน้นการสงเคราะห์ชาวเขา รวมทั้งศึกษาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาและสำรวจการปลูกฝิ่น”***

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) ได้กำหนดการพัฒนาพื้นที่สูง ไว้ดังนี้

"6. การพัฒนาที่สูง

บริเวณที่สูงในประเทศไทยโดยเฉพาะในเขตภาคเหนือ มีลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างจากท้องที่อื่นๆ ในการพัฒนาท้องที่สูง จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาเฉพาะสำหรับที่สูง

1) การพัฒนาสังคม ประชาชนในแถบภูเขาและที่สูงมีภาษาและขนบธรรมเนียมแตกต่างออกไป ส่วนใหญ่มีอาชีพทางทำไร่เลื่อนลอยและปลูกฝิ่นด้วย ในปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์และตำรวจชายแดน มีบทบาทในการช่วยเหลือชาวเขามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา การอนามัย การพัฒนาอาชีพ การปกครอง และการให้ความอารักขาและความมั่นคงปลอดภัย

2) การป้องกันป่าไม้และแหล่งน้ำโดยการหยุดยั้งการทำไร่เลื่อนลอย สนับสนุนให้ราษฎรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยออกโฉนดให้เพื่อให้อยู่ทำการเกษตรเป็นหลักแหล่ง พื้นที่ดินซึ่งถูกถากถางลงจะได้มีการปลูกป่าไม้ขึ้นแทน

3) การสนับสนุนให้ปลูกพืชหลายชนิด โดยเฉพาะพืชเมืองหนาว ซึ่งขึ้นได้ดีในภาคนี้โดยจัดตั้งสถานีวิจัยการเกษตรพื้นที่สูง

4) การส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ โดยการพัฒนาทุ่งหญ้าในเขตที่สูง รวมทั้งโคนมด้วย"

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2514: 178)

ในปี พ.ศ. 2516 กองทุนสหประชาชาติเพื่อการควบคุมยาเสพติด (United Nations Fund for Drug Abuse Control) ได้เริ่มแผนงานไทย-สหประชาชาติเพื่อการควบคุมยาเสพติด (Thai-United Nations Programme for Drug Abuse Control) แผนงานนี้ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2516-2522 ในการมุ่งขจัดการปลูกฝิ่นด้วยการส่งเสริมพืชทดแทนฝิ่น ในพื้นที่นำร่อง 5 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ถือเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่นขนาดใหญ่ในสมัยนั้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2534: 12-13)

ในปี พ.ศ. 2519 รัฐบาลได้ปรับปรุงนโยบายการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2519 กำหนดนโยบายรวม 4 ข้อดังนี้

(1) เนื่องจากชาวเขาในประเทศเป็นชนกลุ่มน้อยที่สามารถปรับตัวเข้ากับคนไทยและผสมผสานอยู่ร่วมกับคนไทยได้โดยสันติ จึงเห็นสมควรนำ "นโยบายการรวมพวก" (Integration Policy) มาใช้เป็นแนวในการดำเนินงานโดยเร่งรัดดำเนินการให้ชาวเขามีความสำนึกในการเป็นพลเมืองไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยและมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยให้สิทธิที่จะนับถือศาสนา และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมของตนได้ตามความปรารถนา

(2) การดำเนินงานกับชาวเขาตามนโยบายนี้ เพื่อที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพและสามารถช่วยตัวเองได้โดย

(2.1) เพิ่มพูนรายได้และให้ชาวเขามีมาตรฐานความเป็นอยู่สูงขึ้น

(2.2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขาเป็นพลเมืองดี มีความสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและจงรักภักดีต่อประเทศไทย

(2.3) ให้ชาวเขาสามารถและปรับปรุงตนเองและชุมชนได้

(2.4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น

(2.5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขาทำการเกษตรแบบถาวรและอาชีพอื่นที่เหมาะสม

(2.6) ส่งเสริมและหาทางให้ชาวเขาเลิกอพยพเคลื่อนย้ายถ่ายเทไปมา พยายามหาทางให้ตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่กับที่ให้เป็นการถาวร จะช่วยให้ชาวเขาเกิดความรักถิ่นที่อยู่และมีความจงรักภักดี และจะช่วยเป็นหูเป็นตาและระแวดระวังเหตุการณ์ตามชายแดนอีกด้วย

(3) ให้เร่งรัดการทำทะเบียนชาวเขา ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณาลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวเขา พ.ศ.2517

(4) โดยที่จำนวนประชากรชาวเขาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอันเป็นตัวเร่งให้ปัญหาชาวเขาทวีความรุนแรงและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น จำเป็นต้องลดอัตราการเพิ่มประชากรชาวเขา โดยเร่งวางแผนครอบครัวให้ได้ผลแพร่หลายทั้งนี้ให้ดำเนินการดังนี้

(1) กำหนดเขตพื้นที่พัฒนา (Development Zones) ให้แน่นอนในพื้นที่ที่ชาวเขาตั้งถิ่นฐานอยู่เดิม และพื้นที่ที่ชาวเขาละทิ้งแล้วเพื่อดำเนินการพัฒนาในรูปโครงการสมบูรณ์แบบ หมายถึงการกำหนดให้ชาวเขารวมกันเป็นกลุ่ม อยู่อาศัยและประกอบอาชีพในเขตพื้นที่ที่กำหนดให้ โดยดำเนินการพัฒนาอาชีพ การศึกษา การอนามัยและวางแผนครอบครัว การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานไปพร้อมกันในพื้นที่เดียวกันเพื่อให้เป็นหน่วยผลิตในทางเศรษฐกิจของประเทศ และบริการสังคมแก่ชาวเขา ในขณะเดียวกันการดำเนินการดังกล่าวจะสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายเข้าออกในบริเวณพื้นที่ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันมีผลให้ชาวเขาไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณอื่นโดยการทำไร่เลื่อนลอยและปลูกฝิ่นและเป็นการป้องกันไม่ให้ชาวเขาอพยพเข้าประเทศและออกนอกประเทศอย่างอิสระ ตลอดจนสามารถติดตามพฤติการณ์ ความเคลื่อนไหวที่จะมีผลกระทบต่อการเมืองและความมั่นคงปลอดภัยของประเทศได้อย่างใกล้ชิด สำหรับการดำเนินการดังกล่าวให้กรมประชาสงเคราะห์กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานในเขตพื้นที่พัฒนา โดยร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ในกรณีที่ยังมิได้กำหนดเป็นเขตพื้นที่พัฒนา ให้จัดหน่วยเคลื่อนที่ออกปฏิบัติในหมู่บ้านชาวเขาเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชาวเขาและให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาเดือดร้อนให้แก่ชาวเขา ในขณะเดียวกันจะทำการสำรวจข้อมูลเบื้อต้น เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในรูปเขตพื้นที่พัฒนาต่อไป สำหรับในกรณีหมู่บ้านชาวเขาบางแห่งไม่เหมาะสมที่จะกำหนดเป็นเขตพื้นที่พัฒนาได้ก็ให้จัดหน่วยเคลื่อนที่เพื่อดำเนินการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาและชักจูงให้ชาวเขาเข้าอยู่ในเขตพื้นที่พัฒนาต่อไป

(3) สำหรับคนไทยที่ตั้งบ้านเรือนและประกอบอาชีพอยู่ในเขตพื้นที่พัฒนาและเขตปฏิบัติงานหน่วยเคลื่อนที่ก็จะให้การพัฒนาและสงเคราะห์เช่นเดียวกัน

นโยบายดังกล่าวนี้จะสรุปได้ว่ามีวัตถุประสงค์ “เพื่อให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพสามารถช่วยเหลือตนเองได้” และได้มีการใช้การพัฒนาแบบเขตพื้นที่โดยระบบสมบูรณ์แบบ (Zonal Integrated Development) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เน้นการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ Kean (1972:81-82) ได้เสนอไว้โดยการจำแนกพื้นที่สูงออกเป็น 3 ประเภท คือ

ประเภท ก. ป่าไม้ต้องคุ้มครองเพื่อรักษาลุ่มน้ำ (Watershed Protection Forest) แบ่งออกเป็นประเภทย่อย (Sub-class) 2 ประเภทคือ (1)ที่ๆ มีป่าอยู่แล้ว และ(2) ที่ๆ ต้องปลูกป่าเพิ่มเพื่อฟื้นฟูสภาพป่า

ประเภท ข. ป่าที่ให้ผลผลิตทางเศรษฐกิจ (Economically Productive Forest) แบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภทคือ (1) ที่ๆ มีป่าอยู่แล้ว (2) ที่ๆ ต้องปลูกป่าขึ้นใหม่

ประเภท ค. ที่ดินเพื่อการเกษตร (Agricultural Land) แบ่งย่อยออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) ที่ทำการเกษตรทั่วไปได้ (2) ที่สวนปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่สูง และ (3) ที่เลี้ยงสัตว์

นอกจากนี้ในการพัฒนาช่วงนี้ได้มีการส่งหน่วยพัฒนา และสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ 250 หน่วย ไปปฏิบัติงานประจำในหมู่บ้านชาวเขารวมทั้งเป็นช่วงเวลาที่มีความร่วมมือกับต่างประเทศในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2528: 180)

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ได้เน้นการพัฒนาพื้นที่สูงไว้ดังนี้

"(2) เร่งยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชนกลุ่มน้อยและคนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่แถบบริเวณที่สูงของภาค พร้อมกับมีการควบคุมการใช้ที่ดินในการพัฒนาเกษตรที่สูงและกำหนดเขตชุมชนให้ผู้อาศัยอยู่บริเวณที่สูงเพื่อป้องกันการทำลายป่าและต้นน้ำลำธารอีกด้วย"

นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญ แก่โครงการปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์บริเวณต้นน้ำลำธารเป็นอันดับแรกและเร่งด่วน

กรณีของชาวเขานั้นได้กำหนดแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาชาวเขา โดยกำหนดให้มีการร่วมมือกันจัดทำโครงการสำหรับชาวเขาระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในรูปโครงการสมบูรณ์แบบแยกเขตพื้นที่ คือ มีทั้งการพัฒนาอาชีพเพื่อลดการปลูกฝิ่น ส่งเสริมการเกษตรแผนใหม่ การอุตสาหกรรมในครอบครัว การพัฒนาด้านการศึกษา อนามัยควบคู่กันไป สำหรับการส่งเสริมการเกษตรแผนใหม่ในที่สุดให้กับชาวเขานั้นจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสาธิตในท้องที่ และนำชาวเขาเข้ามารับการอบรมที่ศูนย์เกษตรภาคเหนือ และส่งเสริมให้มีการเลี้ยงปศุสัตว์ ตลอดทั้งจัดหาตลาดพืชผลให้กับชาวเขา และสนับสนุนงานสหกรณ์ขึ้นในกลุ่มชาวเขา เพื่อให้มีการช่วยเหลือกันภายในหมู่ โดยการริเริ่มของทางราชการด้วยการสนับสนุนทางด้านวิชาการและกำลังเงิน ส่วนในบริเวณต้นน้ำและลำธารที่ถูกทำลาย และละทิ้งแล้วนั้นจะต้องมีโครงการปลูกป่าและจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ขึ้น แล้วดำเนินโครงการในรูปสมบูรณ์แบบ และจะต้องมีการพิจารณาให้กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน เพื่อให้ชาวเขามีความมั่นคงทางจิตใจ และมีความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทย"

"3.2.4 ด้านป้องกันและกำจัดพืชเสพติด

(1) ลดพื้นที่การปลูกฝิ่น โดยการเพิ่มผลผลิตพืชทดแทนให้เพียงพอแก่การบริโภคและงานที่อาศัยทรัพยากรในพื้นที่และทักษะพิเศษของชาวเขาเป็นสำคัญ เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ และส่งเสริมด้านหัตถกรรมโดยร่วมดำเนินการระหว่าง กรมประชาสัมพันธ์ กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาดสำหรับผลิตผลที่ผลิตเพื่อการจำหน่ายของชาวเขาโดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานเอกชนต่างๆ

(3) ยกระดับการศึกษา โดยเน้นการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาภาคบังคับรวมทั้งให้บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน

(4) จัดระบบชุมชนชาวเขาให้อยู่เป็นหลักแหล่ง มีระบบและทะเบียน ควบคุมโดยกรรมการปกครอง กอ.รมน.กรป.กลาง บก.04"

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2519: 105, 163, 289)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ได้มีโครงการพัฒนาต่างๆ ดังนี้

ในช่วง พ.ศ.2522-2523 ได้มีการสำรวจฝิ่นของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพบว่ามีพื้นที่ปลูกฝิ่นรวม 26,440 ไร่ ในพื้นที่ 4 จังหวัด ดังนี้

จังหวัดเชียงใหม่	เนื้อที่	11,484 ไร่
จังหวัดเชียงราย	เนื้อที่	7,856 ไร่
จังหวัดแม่ฮ่องสอน	เนื้อที่	6,659 ไร่
จังหวัดพะเยา	เนื้อที่	441 ไร่
รวมทั้งสิ้น		26,440 ไร่

(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2523: 96)

ผลจากการสำรวจฝิ่นดังกล่าวได้มีโครงการต่อเนื่องดังนี้

ในปี พ.ศ. 2523 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (United Nations Drug Control Programme)ให้เริ่มดำเนินงานโครงการการเกษตรและการตลาดที่สูง (Highland Agricultural and Marketing Project) โครงการนี้ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2523-2527 ในพื้นที่ 16 หมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง ในโครงการฯเน้นการส่งเสริมการเกษตร การจัดการด้านการตลาด และการสนับสนุนสินเชื่อการเกษตรโดย ธกส. (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2534: 13-14)

8.3 การบริหารจัดการพื้นที่สูงระยะที่ 3 ในช่วงพ.ศ. 2525-2545

โครงการพัฒนาในระยะที่ 4 นี้ อยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-8

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีนโยบายที่เน้นถึงชนกลุ่มน้อยดังนี้

“3.2.2 นโยบาย

(1) มุ่งระดมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงให้ชนกลุ่มน้อยมีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้และเพื่อตนเองได้และเพื่อผลทางจิตวิทยาที่จะสนับสนุนการรักษาความมั่นคงของชาติ

(2) จัดตั้งหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยที่มีปัญหาด้านความมั่นคงให้เป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์อย่างถาวร

3.2.3 แนวทาง

รวบรวมหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยที่อยู่กระจัดกระจายไม่เป็นหลักแหล่งในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงมารวมกันอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมตามแผนยุทธการและสะดวกต่อการกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการบริการของรัฐ เพื่อจัดตั้งให้เป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์ที่ถาวรต่อไป” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524: 286-287, 389)

กรอบที่ 8-2

ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2510-2524)

2510	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ได้บรรจุโครงการพัฒนาชาวเขาไว้โดยนำการส่งเสริมอาชีพและการตลาดเข้ามาดำเนินการ
2512	มีการจัดตั้งโครงการหลวง โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ (1) ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษย์ธรรม (2) ช่วยชาวไทยโดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือป่าไม้และต้นน้ำลำธาร (3) ช่วยกำจัดการปลูกฝิ่น และ (4) รักษาดินและให้พื้นที่ให้ถูกต้องคือให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นป่าและทำไร่ทำสวนในส่วนการเพาะปลูกอย่าให้ส่วนทั้งสองนี้รุกล้ำกันและกัน
2515	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ได้บรรจุการพัฒนาที่สูงไว้โดยเน้นการพัฒนาสังคม การป้องกันป่าไม้และแหล่งน้ำ การสนับสนุนให้ปลูกพืชหลายชนิด และส่งเสริมปศุสัตว์
2516	กองทุนสหประชาชาติเพื่อการควบคุมยาเสพติด ได้เริ่มแผนงานไทย-สหประชาชาติ เพื่อการควบคุมยาเสพติดในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 แห่ง
2519	วันที่ 6 กรกฎาคม 2519 คณะรัฐมนตรีมีมติปรับปรุงนโยบายการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา โดยกำหนดนโยบายรวม 4 ข้อ ที่สำคัญ คือ ***"นโยบายการรวมพวก (Integration Policy)" และ "การกำหนดเขตพื้นที่พัฒนา (Development Zone)"***
2520	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ได้เน้นการพัฒนาพื้นที่สูงด้านเศรษฐกิจของชนกลุ่มน้อยและคนพื้นเมือง รวมทั้งป้องกันและกำจัดพืชเสพติด
2522-2523	สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และพะเยา พบว่ามีการปลูกฝิ่นรวม 26,440 ไร่
2523	สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้รับการสนับสนุนจากแผนงานควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ ให้เริ่ม "โครงการการเกษตรและตลาดที่สูง" ในพื้นที่ 16 หมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สูงหลายด้าน ทั้งการจัดระเบียบการใช้พื้นที่สูง การเริ่มต้นโครงการพัฒนาของรัฐที่เป็นระบบ รวมทั้งการติดตามประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2525 เรื่องโครงการศึกษาเพื่อกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งต่อมาได้มีมติของแต่ละลุ่มน้ำคือ วันที่ 28 พฤษภาคม 2528 ลุ่มน้ำปิง-วัง วันที่ 21 ตุลาคม 2529 ลุ่มน้ำยม-น่าน วันที่ 12 กรกฎาคม 2531 ลุ่มน้ำมูล-ชี วันที่ 7 พฤศจิกายน 2532 ลุ่มน้ำภาคใต้ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 ลุ่มน้ำภาคตะวันออก

มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวนี้เป็นการควบคุมการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงที่เป็นลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2

ในปี 2525 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2525 เรื่องการปรับปรุงนโยบายและองค์กรดำเนินงานแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ

ในปี พ.ศ. 2525 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ร่วมมือกับรัฐบาลเยอรมันดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่สูงไทย-เยอรมัน (Thai-German Highland Development Programme) ที่มีระยะเวลายาวนานถึง 14 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525-2537 ด้วยวัตถุประสงค์หลักคือขจัดการปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูง โดยมีพื้นที่ปฏิบัติงาน 2 แห่ง อยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 1 แห่ง อยู่ในจังหวัดเชียงราย โครงการฯ นี้เน้นการสนับสนุนการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการหลายด้านผ่านหน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่นทั้งในด้านการเกษตร ป่าไม้ การพัฒนาชุมชน สาธารณสุข และการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2535: 54-62)

พ.ศ. 2528 กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่สูงไทย-นอร์เว (Thai-Norwegian Church Aid Highland Development Project) ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก Norwegian Church Aid โดยการสนับสนุนของ UNDCP ดำเนินงานในชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา รวม 73 หมู่บ้าน โครงการฯได้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ โดยที่ระยะแรกระหว่างปีพ.ศ. 2528-2532 และระยะที่สองระหว่างปี พ.ศ. 2533-2535 โครงการฯเน้นการพัฒนาชนบทแบบบูรณาการเพื่อลดพื้นที่ปลูกฝิ่นลง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2535: 86-90)

ในช่วง พ.ศ. 2528 กรมประชาสงเคราะห์ได้ร่วมมือกับรัฐบาลออสเตรเลีย ดำเนินโครงการไทย-ออสเตรเลียพัฒนาการเกษตรและสังคมบนพื้นที่สูง (Thai-Australian Highland Agricultural and Social Development Project) โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากธนาคารโลก โครงการนี้ดำเนินงานต่อเนื่องเป็นสองระยะ โดยที่ระยะแรกระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2528-2530 เข้าดำเนินการในพื้นที่ 9 ลุ่มน้ำใน 5 จังหวัด ครอบคลุม 302 หมู่บ้าน ส่วนระยะที่สองระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2531-2536 โดยขยายพื้นที่ครอบคลุม 11 ลุ่มน้ำใน 6 จังหวัด รวม 323 หมู่บ้านเป้าหมายโครงการฯนี้เน้นการจัดการที่ดินเชิงอนุรักษ์ด้วยการส่งเสริมการเพาะปลูกแถบหญ้า (Alley Cropping) เป็นแนวขั้นบันไดเพื่อรักษาหน้าดินบนพื้นที่ลาดชัน (กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2545: 27-29)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้มีการบรรจุนโยบายการพัฒนาพื้นที่สูงไว้ในภาคที่ 4 การกระจายความเจริญและสร้างความเป็นธรรม แผนงานที่ 10 แผนพัฒนาชนบท บทที่ 6 มีการประสานกลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนาชนบทในพื้นที่เพื่อความมั่นคงเกี่ยวข้องกับพื้นที่สูงภาคเหนือ หน้า 368 ดังนี้

"(1.3) พื้นที่สูงภาคเหนือ จะมุ่งควบคุมชุมชนชาวเขาในพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่เน้นหนักในการควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย งานด้านการปกครอง การจัดตั้งถิ่นฐานถาวร การลดการปลูกฝิ่น การลดการทำลายต้นน้ำลำธาร โดยกำหนดให้มีมาตรการ ดังนี้

- พิจารณากำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการควบคุมดูแลการจัดระเบียบการปกครอง การรักษาความมั่นคงปลอดภัย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ชาวเขาได้อยู่อาศัยและทำกินเป็นหลักแหล่งถาวร

- ให้มีการจัดทำแผนงานหลักในการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมายร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาในที่สูงภาคเหนือเกี่ยวกับปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น เพื่อพัฒนาชาวเขาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับที่สามารถดำรงชีวิตได้ตามควรแก่อัตภาพใกล้เคียงกับคนไทยในพื้นราบ ทั้งนี้โดยการพัฒนาให้ชาวเขามีรายได้จากอาชีพอื่นที่เพียงพอแก่การยังชีพแทนการปลูกฝิ่น

- กระจายบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการโภชนาการการศึกษาบังคับ และข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทั่วถึง รวมทั้งเน้นการเร่งดำเนินการลดอัตราการเพิ่มประชากรของชาวเขาและประชากรไทยบนที่สูง

- สกัดกั้นและผลักดันการอพยพเข้ามาใหม่ของชาวเขา โดยกำหนดมาตรการลงโทษสำหรับผู้อพยพเข้ามาใหม่ รวมทั้งผู้ชักจูงชาวเขาเข้ามา และให้ชาวเขาที่มีอาชีพหลักแหล่งที่ถาวรแล้วเป็นเครื่องมือหนึ่งในการดูแลป้องกันและสกัดกั้น อีกทั้งให้เร่งการดำเนินการสำรวจสำมะโนประชากรชาวเขาด้วย

- เร่งรัดการสร้างเส้นทางในพื้นที่ที่จำเป็นต่อการเข้าถึงพื้นที่"

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2529: 368)

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ ได้มีโครงการพัฒนาบนพื้นที่สูงดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2530 กองอนุรักษ์ต้นน้ำ กรมป่าไม้ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก UNDCPให้ดำเนินโครงการพัฒนาที่สูงดอยสามหมื่น (Sam Muen Highland Development Project) ระยะ 5 ปี นับจากปี พ.ศ. 2530-2535 ครอบคลุมพื้นที่ 60 หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการการส่งเสริมให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างถาวรด้วยการปฏิบัติเชิงอนุรักษ์ และการส่งเสริมพืชทดแทนฝิ่น โครงการฯนี้ได้รับคำชื่นชมในการเปิดให้ชาวบ้านเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจร่วมกับโครงการฯ ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2535: 99-103)

พ.ศ. 2530-2534 พัฒนาพื้นที่สูงดอยแปเป้อ (พ.ศ. 2530-2534) เข้าดำเนินการใน 90 หมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่และตาก

พ.ศ. 2531-2535 โครงการพัฒนาพื้นที่สูงดอยเวียงผา (พ.ศ. 2531-2535) เข้าดำเนินงานใน 53 หมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่

พ.ศ. 2533-2537 โครงการพัฒนาพื้นที่สูงดอยยาว-ผาหม่น (พ.ศ. 2533-2537) ดำเนินการในพื้นที่ 40 หมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายและพะเยา โครงการพัฒนาพื้นที่สูงเหล่านี้ล้วนได้รับการสนับสนุนและระดมทุนผ่านแผนงานควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (UNDCP)

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่นรวม 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเมืองและการปกครอง (2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และ (3) ด้านการอนุรักษ์การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

ต่อมาวันที่ 13 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ “แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือ” ซึ่งมาจากการศึกษาความเหมาะสมและวางแผนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2534 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบมติคณะกรรมการกฤษฎีกาฝ่ายความมั่นคงและการต่างประเทศ (แผนแม่บท และแผนโครงการระดับกรม กระทรวงเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด การพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง โดยอนุมัติหลักการให้สำนักงบประมาณจัดสรรเงินปี 2535 ในวงเงิน 94.52 ล้านบาท จึงเป็นการเริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างต่อเนื่องภายใต้แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2535-2539) ที่ดำเนินการไปจนถึงปีงบประมาณ 2549 ที่มีผลมาจากการศึกษาและจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้บรรจุนโยบายเกี่ยวกับชาวเขาไว้ในส่วนที่ 4 บทที่1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางและมาตรการเกี่ยวกับชาวเขา ในหน้า 187 ไว้ดังนี้

“(3) ยับยั้งการอพยพย้ายถิ่นของชาวเขาที่จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย และย้ายถิ่นของชาวเขาที่อยู่ในประเทศไทย ตลอดจนยับยั้งการอพยพของชาวไทยพื้นราบมิให้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในเขตป่าไม้ โดยเร่งรัดให้หน่วยราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันวางแผนพัฒนาจัดระเบียบหมู่บ้านชาวเขา รวมทั้งรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับผลดีและผลเสียของการย้ายถิ่น ให้ชาวไทยพื้นราบและชาวเขาได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534: 187)

โครงการหลวงได้จดทะเบียนเป็น “มูลนิธิโครงการหลวง” เมื่อเดือนมีนาคม 2535

ในปี 2537 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยได้เริ่มโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 ซึ่งพื้นที่ปลูกป่าเป็นพื้นที่สูง จนถึงสิ้นปี 2545 สามารถปลูกป่าได้ 1,043,230 ไร่ (www.pttplc.com)

ในการดำเนินการเรื่องสถานภาพประชากรตามนโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2539 เรื่องมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง ผลการศึกษาโครงการสถานภาพของประชากรที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ลุ่มน้ำแม่แตง เชิญ และคลองยัน) ภายใต้แผนปฏิบัติการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำตัวอย่าง(ลุ่มน้ำ แม่แตง เชิญ และคลองยัน) เห็นชอบผลการศึกษาวิจัยโครงการศึกษาสถานภาพของประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ลุ่มน้ำแม่แตง เชิญ และคลองยัน) และแผนปฏิบัติการจัดการประชากรมาตรการ แผนงานและโครงการ เพื่อการจัดการประชากรที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ลุ่มน้ำ แม่แตงเชิญ และคลองยัน) ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (2540-2545) โดยมอบให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่ประสานงานและติดตามผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามแผนแม่บท ส่วนงบประมาณ ให้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเสนอขอแปรญัตติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2540

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้บรรจุนโยบายที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาไว้ในส่วนที่ 2 บทที่ 6 การพัฒนาประชากรผู้ด้อยโอกาส หน้า 34 ได้ให้ความหมายของชาวเขาไว้ว่าเป็นกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม และได้มีแนวทางการพัฒนาในหน้า 40 ดังนี้

“7.การพัฒนากลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม

7.1 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้มีทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพโดยผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้สามารถดำรงชีพและประกอบอาชีพในชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืนและไม่สร้างผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.2 เร่งรัดพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยต่างวัฒนธรรมให้ได้รับสัญชาติ การรับรองสิทธิทางกฎหมาย การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้านการศึกษา สาธารณสุข และสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ รวมทั้งการเร่งรณรงค์ให้มีการวางแผนครอบครัวและป้องกันโรคเอดส์อย่างทั่วถึง

7.3 สนับสนุนการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนไทยต่างวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละกลุ่มอีกด้วย”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539: 34,40)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีโครงการพัฒนาพื้นที่สูงและเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นดังนี้

วันที่ 1 กันยายน 2541 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การขอผ่อนผันการดำเนินการตามข้อสังเกตตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 เรื่อง การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำกรณีการตั้งชุมชน สถานที่ราชการ และการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 เอ ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเสนอ ทั้ง 3 ข้อ ประกอบด้วย หลักเกณฑ์และเงื่อนไข การผ่อนผัน และมาตรการจัดการ โดยหลักเกณฑ์การกำหนดพื้นที่ที่ควรได้รับการผ่อนผันให้มีการอยู่อาศัยและ/หรือใช้พื้นที่ได้ นั้น ในการพิสูจน์ว่าชุมชนหรือหมู่บ้านได้ครอบครองเป็นการถาวรหรือได้จัดตั้งขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมาย ให้เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ด้วยว่าต้องเป็นกรณีที่สามารถพิสูจน์ โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ ในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละพื้นที่ และเอกสารหลักฐานข้อเท็จจริงต่างๆ ประกอบได้ว่าชุมชนหรือราษฎรได้ครอบครองพื้นที่ดังกล่าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

วันที่ 27 มิถุนายน 2543 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติการสนับสนุนแผนงาน โครงการและงบประมาณ ภายใต้แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุม พืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) ประจำปีงบประมาณ 2544 และขอรับการ สนับสนุนงบกลางเพื่อดำเนินโครงการดำเนินงานกำหนดสถานะบุคคลบนพื้นที่สูง

วันที่ 30 กรกฎาคม 2545 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) และวงเงินงบประมาณดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ระยะที่ 3 ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2549 จำนวน 608.75 ล้านบาท รวมทั้งการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2540 เป็นกรอบในการบริหารจัดการตามแผนแม่บท ฯ ระยะที่ 3 ต่อไปตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ

แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ.2545-2549) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ทำกินบนพื้นที่สูง โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. การจัดการพื้นที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูง

1.1 เร่งรัดดำเนินการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎรในพื้นที่ป่าไม้ในหมู่บ้านที่จัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว และกลุ่มบ้านที่มีคุณสมบัติที่จะดำเนินการแยกเป็นหมู่บ้านที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้มีการกำหนดขอบเขตการใช้พื้นที่อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนป้องกันและปราบปรามการบุกรุกขยายพื้นที่อย่างเด็ดขาดสำหรับกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูงที่ไม่อนุญาตให้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านได้นั้น ให้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ 3 แนวทางคือ การย้ายออกจากพื้นที่ การรวมกลุ่มใหม่ และการให้อยู่ชั่วคราว

1.2 หมู่บ้านชุมชนบนพื้นที่สูงที่ได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้มุ่งเน้นการประสานและส่งเสริมการสร้างเครือข่ายองค์กรประชาชนในการอนุรักษ์จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง โดยใช้แนวทางการอยู่ร่วมกันของคนกับป่า เพื่อลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรบนพื้นที่สูง

2. การพัฒนา

2.1 หมู่บ้านที่จัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว และกลุ่มบ้านชุมชนบนพื้นที่สูงที่มีคุณสมบัติครบถ้วนในการแยกเพื่อจัดตั้งเป็นหมู่บ้านที่ถูกต้องตามกฎหมายให้ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านของประชาชนบนพื้นที่สูงเป็น แนวทางในการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อนำเข้าสู่การพัฒนาตามระบบปกติ สำหรับกลุ่มบ้านที่ไม่มีศักยภาพในการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตามกฎหมาย ให้จัดการบริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน โดยให้การศึกษา สาธารณสุข และพัฒนาอาชีพ นอกภาคเกษตรกรรม เพื่อให้ประชากรมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพและสามารถพึ่งตนเองได้ตลอดจนสร้างโอกาสให้ประชากรบนพื้นที่สูงเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต เพื่อไม่ก่อให้เกิดการสร้างถิ่นฐานถาวรในพื้นที่

2.2 ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมและประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรแก่ประชาชนบนพื้นที่สูงในกลุ่มคนรุ่นใหม่ เพื่อเปิดโอกาสและจูงใจให้ไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาอาชีพอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จะสรุปได้ว่าในระยะที่ 3 เป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบายทั้งการปรับปรุงองค์กรในการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น และกำหนดนโยบายที่ปรากฏเป็น มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 ที่มี 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเมืองและการปกครอง (2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (3) ด้านการอนุรักษ์และการใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมีการเริ่มต้นจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2535-2539 ซึ่งต่อเนื่องมาเป็นระยะที่ 2 (พ.ศ.2540-2544) และ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2545-2549) จึงยุติลง

อย่างไรก็ดีในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการปฏิรูประบบราชการ ทำให้มีการยุบกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ โดยมีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการที่มีผลต่อการพัฒนาชาวเขาด้านสังคมที่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบมายาวนานให้ยุติลง

“อนึ่ง เมื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) สิ้นสุดลง นโยบายชาวเขาก็ไม่ได้ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อมาทั้งฉบับที่ 9 ฉบับที่ 10 ฉบับที่ 11 และฉบับที่ 12 แต่อย่างไร”

กรอบที่ 8-3

ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2525-2529)

2525	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ได้เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ การจัดตั้งหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์ วันที่ 27 กรกฎาคม 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่อง โครงการศึกษากำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ร่วมมือกับรัฐบาลเยอรมัน ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่สูง ไทย-เยอรมัน เพื่อเลิกการปลูกฝิ่น โดยปฏิบัติงานในจังหวัดเชียงราย และแม่ฮ่องสอน วันที่ 7 ธันวาคม 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่อง การปรับปรุงนโยบายและองค์กรดำเนินงานแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่นโดยแต่งตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาฝิ่น” มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นกรรมการ และเลขานุการ
2528	กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่สูงไทย-นอร์เวย์ บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา รวม 73 หมู่บ้าน กรมประชาสงเคราะห์ได้ร่วมกันกับรัฐบาลออสเตรเลียดำเนินการโครงการไทย – ออสเตรเลีย พัฒนาการเกษตรและสังคมบนพื้นที่สูง โดยการสนับสนุนจากธนาคารโลก วันที่ 28 พฤษภาคม 2528 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ปิง วัง
2530	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้กำหนดให้มีการพัฒนาที่สูงภาคเหนือ ควบคุมชุมชนชาวเขาให้ตั้งถิ่นฐานถาวร ลดการปลูกฝิ่นและลดการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร กองอนุรักษ์ต้นน้ำ กรมป่าไม้ ดำเนินโครงการพัฒนาที่สูง ดอยสามเหนือ โดยการสนับสนุนจาก UNDCP เริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่สูงดอยแปเป้อ
2531	เริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่สูงดอยเวียงผา วันที่ 12 กรกฎาคม 2531 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ มูล-ชี
2532	วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่นรวม 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเมืองและการปกครอง (2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และ (3) ด้านการอนุรักษ์การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ วันที่ 13 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ “***แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูง***” จากการเสนอของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2532 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคใต้ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคใต้
2533	เริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่สูงดอยยาว-ผาหม่น
2534	วันที่ 26 มีนาคม 2534 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2535-2539)”

กรอบที่ 8-3 (ต่อ)

ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2525-2529)

2535	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ.2535-2539) ได้บรรลุนโยบายเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นของชาวเขาที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย มิให้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ป่าไม้ เดือน มีนาคม โครงการหลวง ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิโครงการหลวง
2537	การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้เริ่มโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ ปีที่ 50
2539	คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2539 เรื่อง มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องผลการศึกษาโครงการสถานภาพของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ลุ่มน้ำแม่แตง เชิญ และคลองยัน)
2540	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2545) ได้ให้ความหมายของชาวเขาไว้ว่าเป็นกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม ให้เสริมสร้างความรู้และยกระดับคุณภาพชีวิต ให้สนับสนุนการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลกลุ่มคนเหล่านี้ให้เป็นระบบ ครระรัฐมนตรีมีมติเมื่อ วันที่ 27 มิถุนายน 2543 เห็นชอบงบประมาณปี 2544 ในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติด ระยะที่ 2 (พ.ศ.2540-2544)
2541	มติคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2541 เรื่องหลักเกณฑ์การขอผ่อนผันการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 เรื่องการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 10 โดยให้กำหนดหลักเกณฑ์การผ่อนผันให้ราษฎรอยู่ในพื้นที่นั้นได้
2543	วันที่ 27 มิถุนายน 2543 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบงบประมาณปี พ.ศ.2544 ในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติด ระยะที่ 2 (พ.ศ.2540-2544)
2545	คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 30 กรกฎาคม 2545 เห็นชอบแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ.2545-2549)

8.4 การบริหารจัดการพื้นที่สูง ระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน

เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2547 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)” ซึ่งได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2548 โดยมีภารกิจที่สำคัญ คือ สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่สูงได้อย่างยั่งยืนครอบคลุมทุกมิติสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากโครงการหลวงจนเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางและเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ดังนี้

เป้าหมาย “การพัฒนาที่สูงอย่างยั่งยืน” โดยการสนับสนุนงานโครงการหลวงและขยายผลองค์ความรู้โครงการหลวง

วัตถุประสงค์ “ชุมชนเป้าหมายบนพื้นที่สูงมีความมั่นคงและยั่งยืน” โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ของโครงการหลวงผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางของโครงการหลวง

ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์มาแล้ว 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (พ.ศ.2550-2554) ระยะที่ 2 (พ.ศ.2555-2559) และ ยุทธศาสตร์ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560-2560) เป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมี 4 ด้าน คือ

1. ยุทธศาสตร์การวิจัย
2. ยุทธศาสตร์การสนับสนุนงานโครงการหลวงและพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้
4. ยุทธศาสตร์การบริหารและพัฒนาองค์กร

ในปี พ.ศ. 2549 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เริ่มดำเนินโครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินตามพระราชเสาวณีย์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 10 ลุ่มน้ำ มีหมู่บ้านเป้าหมายรวม 109 หมู่บ้านตั้งอยู่ใน 9 อำเภอ 6 จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย น่าน อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก ซึ่งมีสภาพพื้นที่โครงการโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งสิ้น 2,622.46 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A รองมาเป็นลุ่มน้ำ 1B ลุ่มน้ำชั้น 2 และชั้น 3 ตามลำดับ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 500-1,600 เมตร ชุมชนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร อยู่ในหุบเขาและที่ราบเชิงเขา ห่างไกลจากตัวเมืองและมีการคมนาคมที่ยากลำบาก

ประชากรที่อาศัยบนพื้นที่สูงในโครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา แบ่งเป็น 9 ชนเผ่า คือ กะเหรี่ยง ลัวะ ลีซอ อาซ่า (อีก้อ) มูเซอ ม้ง ปะโอ ไทยใหญ่ และไทยพวน ยกเว้นประชากรที่อาศัยบริเวณลุ่มน้ำลี จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่เป็นชนพื้นเมือง ประชากรในพื้นที่โครงการรวมทั้งสิ้น 7,993 ครัวเรือน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 1,594 ครัวเรือน รองมาเป็นประชากรในลุ่มน้ำแม่สะงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 1,480 ครัวเรือน และลุ่มน้ำลี จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประชากรจำนวน 1,295 ครัวเรือน ตามลำดับ ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ปลูกไม้ผลและเลี้ยงสัตว์ พืชหลัก คือ ข้าว ส่วนใหญ่ปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้จะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น กาแฟ ชา กะหล่ำ ข้าวโพด ลิ้นจี่ ขิง พริก หม่อน ไหม กล้วยน้ำว้า ข่าป่า กระเทียมและงา เป็นต้น มีการเลี้ยงสุกร โค และสัตว์ปีก ทั้งเพื่อบริโภคและจำหน่าย ส่วนอาชีพนอกภาคเกษตร ได้แก่ ค้าขายและรับจ้างทั่วไป

สภาพปัญหาในพื้นที่โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินมี 5 ประการ คือ

1. เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาประกอบวิชาชีพการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ โดยขาดความรู้ทางการเกษตรที่เหมาะสม ทำให้ได้รับผลผลิตต่ำ เกษตรกรจึงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากจน

2. พื้นที่ป่าส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลาย มีปัญหาการชะล้างพังทลายหน้าดินสูง ทำให้พื้นที่การเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลาย

3. ชุมชนตั้งอยู่กระจัดกระจายและอยู่ห่างไกล การคมนาคมยากลำบาก ไม่ได้รับสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพียงพอ โดยเฉพาะถนนเพื่อขนส่งผลผลิต รวมทั้งขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค

4. พื้นที่โครงการหลายแห่งเป็นหมู่บ้านชายแดนที่มีปัญหาด้านความมั่นคงและปัญหายาเสพติด

5. สำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำลี อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติดินโคลนถล่มเมื่อปี พ.ศ.2549 ก่อความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างมากและยังเป็นพื้นที่ล่อแหลมในปัจจุบัน

การพัฒนาในพื้นที่ตามพระราชเสาวนีย์มี 5 ด้าน คือ (1) การเกษตร (2) ด้านหัตถกรรม (3) ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ (4) ด้านการพัฒนาสังคมในชุมชน และ (5) ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาระยะที่ 1 (พ.ศ. 2551-2554) ระยะที่ 2 (2555-2559) และปัจจุบันเป็น ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)

ปัจจุบันโครงการนี้ดำเนินการโดย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

ต่อมาเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2550 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงตามแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) ได้แก่ การดำเนินงานยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงชุมชนบนพื้นที่สูง โดยทำการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลบนพื้นที่สูง กำหนดสถานะบุคคล จัดตั้งหมู่บ้านในเขตชุมชนบนพื้นที่สูง สร้างจิตสำนึกการเป็นพลเมืองไทย รวมทั้งสกัดกั้นและป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ และการดำเนินงานยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงโดยดำเนินการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ตามมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ และทำการสำรวจฐานข้อมูลทรัพยากรดิน สภาพการใช้ที่ดินและจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ทำกินของชุมชนบนพื้นที่สูงตามกลุ่มหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อให้มีการใช้ที่ดินทำกินอย่างถาวรและลดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ สำหรับแนวทางการดำเนินงานระยะต่อไป ได้กำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนและพื้นที่สูง ได้แก่ การสร้างความมั่นคงชุมชนบนพื้นที่สูง และการพัฒนาและจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินบนพื้นที่สูง

อย่างไรก็ตามภายหลังแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 3 สิ้นสุดลง และคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ดำเนินการโดยเข้าสู่การพัฒนาตามระบบปกติ ในปี 2553 ได้มี “แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2556)” ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2552 และระยะที่ 2 (พ.ศ.2557-2561) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 และเมื่อสิ้นสุดระยะที่ 2 ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแนวโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2562-2564) ซึ่งคำจำกัดความของ “พื้นที่เฉพาะ” คือ “พื้นที่ทุรกันดาร ยากจน และมีการปลูกฝิ่น”(สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงองค์การมหาชน, 2561: 2)

วันที่ 25 มิถุนายน 2550 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง ข้อ 6 ของระเบียบดังกล่าวกำหนดไว้ดังนี้

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง” เรียกโดยย่อว่า “กปส.” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ราชเลขาธิการ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เลขาธิการมูลนิธิโครงการหลวง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสองคน เป็นกรรมการ โดยมีประธานมูลนิธิโครงการหลวงและรองประธานมูลนิธิโครงการหลวงเป็นที่ปรึกษา

ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการและเลขาธิการ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้แทนมูลนิธิโครงการหลวงเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

วันที่ 11 สิงหาคม 2552 มติคณะรัฐมนตรีมีมติ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการโครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 ได้มีส่วนทำให้โครงการพัฒนาที่ต้องการรักษาพื้นที่ต้นน้ำไว้ประสบปัญหา เมื่อมีการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำให้มีการบุกรุกพื้นที่สูงในจังหวัดน่าน เชียงราย เชียงใหม่ จำนวนมาก มีปัญหาต่างๆ ตามมา ทั้งการชะล้างพังทลายของดิน หมอกควัน น้ำท่วมในพื้นที่ตอนล่าง และเกิดความแห้งแล้งรุนแรงขึ้น

วันที่ 24 พฤศจิกายน 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติ เรื่องการจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริและสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ และงบประมาณจัดตั้งมูลนิธิฯ และสถาบันฯ ดังนี้

1. เห็นชอบตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ

1.1 ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริและสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ เพื่อเป็นหน่วยงานที่เป็นกลไกของรัฐรับผิดชอบการจัดการความรู้และการส่งเสริมการพัฒนาตามแนวทางโครงการพระราชดำริ

1.2 ให้โอนภารกิจ ทรัพย์สิน และงบประมาณโครงการปิดทองหลังพระสืบสานแนวทางพระราชดำริจากสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (สสปน.) องค์การมหาชน ให้แก่มูลนิธิปิดทองหลังพระและสถาบันส่งเสริมและพัฒนาปิดทองหลังพระฯ ให้โอนในจำนวนเงินที่คงเหลืออยู่ที่ สสปน. ณ วันที่จดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ ตามกฎหมาย ตามความเห็นของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

2. ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรับความเห็นของสำนักงบประมาณเกี่ยวกับการโอนภารกิจทรัพย์สิน และงบประมาณให้เป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องและให้มีการพิจารณาปรับเป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณที่จะขอรับการอุดหนุนจากรัฐบาล ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบองค์กรและการบริหารจัดการ โดยให้ภาคเอกชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งความเห็นของกระทรวงวัฒนธรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานจัดตั้งมูลนิธิ ไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการประกาศกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 94 ก ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 มีการจัดตั้ง “กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) พัฒนารูปแบบ แนวทางในการพัฒนาสังคมกลุ่มสมาชิกนิคมสร้างตนเอง กลุ่มราษฎรบนพื้นที่สูง และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานการพัฒนาสังคมกลุ่มสมาชิกนิคมสร้างตนเองกลุ่มราษฎรบนพื้นที่สูง และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

(3) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนิคมสร้างตนเองและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(4) ดำเนินกิจกรรมตามโครงการตามพระราชดำริ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการพระดำริและโครงการอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(5) กำกับ ดูแล และติดตามการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองและศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง

(6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ ได้ครอบคลุมการพัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง ซึ่งปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัด 16 แห่ง คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน ตาก กาญจนบุรี กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก อุทัยธานี ราชบุรี และเพชรบุรี (กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ, 2560: 1-2)

ต่อมาเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 48 /2561 เรื่อง การบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน โดยมีสาระสำคัญคือ

เพื่อให้การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาด้านที่ดิน ป่าไม้และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จังหวัดน่าน รวมถึงการพัฒนาระบบกลไกบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบกับมติคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนตามนโยบาย THAILAND 4.0 ในการประชุมครั้งที่ 1/2560 เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2560 เห็นชอบการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พื้นที่จังหวัดน่านโดยให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดนโยบายและกำกับดูแลการดำเนินการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 นายกรัฐมนตรีจึงให้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแล และคณะกรรมการดำเนินงานพื้นที่จังหวัดน่าน จำนวน 2 คณะ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. คณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแล มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

(1) กำหนดนโยบายและกำกับดูแลการดำเนินงานจัดการแก้ไขปัญหาด้านที่ดิน ป่าไม้ และการใช้ประโยชน์พื้นที่จังหวัดน่าน ในรูปแบบการพัฒนาและการรังสรรค์นวัตกรรมในรูปแบบใหม่ (Sandbox)

(2) รายงานผลต่อการดำเนินงานและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนตามนโยบาย Thailand 4.0 เป็นระยะ

2. คณะกรรมการดำเนินงานจังหวัดน่าน โดยมี ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธานกรรมการภาครัฐ และนายบัณฑูร ล่ำซำ เป็นประธานกรรมการภาคเอกชน และมีนายอดิศวร์ หลายชูไทย เป็นกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

(1) แก้ไขปัญหาด้านที่ดิน ป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยให้ถูกต้องตามกฎหมายและปรับคืนพื้นที่มาเป็นสภาพป่า

(2) จัดหาเงินทุนสนับสนุนการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตทางการเกษตรและการเลี้ยงชีพในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน

(3) ปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรเชิงเดี่ยวไปสู่การผลิตหรืออาชีพเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีรายได้เพียงพอ และยกระดับคุณภาพชีวิต

(4) ฟื้นฟูและปลูกป่าโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

(5) รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลเป็นระยะ

(6) แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการดำเนินงานพื้นที่จังหวัดน่าน และคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแลมอบหมาย

ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการนโยบายและกำกับดูแล และคณะกรรมการดำเนินงานพื้นที่จังหวัดน่าน รวมทั้งคณะอนุกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมและค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. 2547 และระเบียบทางราชการที่เกี่ยวข้อง โดยให้เบิกจ่ายจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

น่านแซนด์บ๊อกซ์ (นซบ.) คือโครงการที่รัฐบาลอนุมัติเพื่อให้ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ร่วมมือกันแก้ปัญหาทรัพยากรป่าไม้จังหวัดน่าน การสร้างอาชีพการเกษตรยั่งยืนให้ราษฎร และการจัดสรรสิทธิที่ทำกินในเขตป่าตามกฎหมายบางส่วนให้แก่ราษฎร โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) แก้ไขปัญหาด้านที่ดิน-ป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยได้ถูกต้องตามกฎหมายและปรับคืนพื้นที่มาเป็นสภาพป่า (2) จัดหาเงินทุนสนับสนุนการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตทางการเกษตรและการเลี้ยงชีพในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน (3) ปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรเชิงเดี่ยวไปสู่การผลิตหรืออาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีรายได้เพียงพอ และยกระดับคุณภาพชีวิต

พื้นที่ดำเนินงานคือ จังหวัดน่าน 15 อำเภอ 99 ตำบล 924 หมู่บ้าน โดยเฉพาะพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน คุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1, 2, 3, 4, และ 5 โดยจะบริหารจัดการพื้นที่เขตป่าสงวนตามสัดส่วนดังนี้

72% = พื้นที่ป่าสงวนในปัจจุบัน ทุกคนช่วยกันรักษาป่าต้นน้ำนี้ให้คงอยู่ตลอดไป

18% = พื้นที่ทำกินในเขตป่าที่เกษตรกรน่านยินดีฟื้นฟูกลับมาเป็นป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ โดยรัฐจะอนุญาตให้เกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจได้ต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ส่วนนี้ได้

10% = พื้นที่ที่จัดสรรให้ปลูกพืชเศรษฐกิจได้เต็มที่ (แต่ยังคงเป็นป่าสงวนโดยกฎหมาย)

กำหนดระยะเวลาดำเนินงานคือ พ.ศ. 2561-2563

เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ.2562 ในราชกิจจานุเบกษาฉบับที่ 136 ตอนที่ 49 ก ซึ่งมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติไว้ ดังนี้

มาตรา 10 คทช. มีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินโดยทั่วไป รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรี

(2) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

(3) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพที่ดินและศักยภาพที่ดิน

(4) กำหนดมาตรการหรือแนวทางการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ซึ่งรวมถึงรูปแบบการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ หรือรูปแบบในลักษณะอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คทช. กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด

(5) กำหนดมาตรการหรือแนวทางเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐภาคเอกชน และประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน

(6) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการตรา แก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน รวมทั้งเสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหากรณีหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน

(7) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ และมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ

(8) ติดตาม ประสานงาน สนับสนุน หรือเร่งรัดการดำเนินงานของคณะกรรมการตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อรายงานต่อคณะรัฐมนตรี

(9) ประสานงานและจัดให้มี รวมถึงการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเพื่อการวางแผนพัฒนาการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ รวบรวม จัดเก็บวิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

(10) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานของ คทช. เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้เผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย

(11) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ คทช. หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติได้กำหนดนโยบายในการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนไว้ ดังนี้

“การจัดที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ โดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชน ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ คทช. กำหนดในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม เพื่อร่วมกันบริหารจัดการที่ดิน รวมทั้งการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามศักยภาพของพื้นที่”

เพื่อรองรับนโยบายดังกล่าวได้มีการตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น 4 คณะ คือ

(1) คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน

(2) คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน

(3) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

(4) คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด)

โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน มีองค์ประกอบ ดังนี้

ประธาน : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รองประธาน : ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อนุกรรมการและเลขานุการ : อธิบดีกรมป่าไม้

มีอำนาจหน้าที่สำรวจ ตรวจสอบ จัดทำข้อมูลที่ดิน และแผนที่ขอบเขตที่ดิน ที่จะจัดให้แก่ผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่ทำกินและที่อยู่อาศัย พร้อมด้วยรายชื่อผู้ครอบครอง และส่งมอบให้คณะอนุกรรมการจัดที่ดินดำเนินการฯลฯ

(2) คณะอนุกรรมการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

ประธาน : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

รองประธาน : ปลัดกระทรวงมหาดไทย

อนุกรรมการและเลขานุการ : อธิบดีกรมที่ดิน

มีอำนาจหน้าที่สำรวจ ตรวจสอบ และจัดทำข้อมูลผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่ทำกินและที่อยู่อาศัย กำหนดหลักเกณฑ์การจัดที่ดิน และหลักเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดที่ดินเพื่อจัดให้แก่ผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่ทำกินและที่อยู่อาศัยในรูปแบบชุมชนที่เหมาะสม เช่น สหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นๆ โดยพิจารณาร่วมกับคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ฯลฯ

(3) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ มีองค์ประกอบ ดังนี้

ประธาน : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมาย

รองประธาน : ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อนุกรรมการและเลขานุการ : อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริม พัฒนาอาชีพ และการตลาดในรูปแบบเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การใช้ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ พัฒนาระบบสาธารณูปโภค พัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างรายได้ในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม ฯลฯ

(4) คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) มีองค์ประกอบ ดังนี้

ประธาน : ผู้ว่าราชการจังหวัด

อนุกรรมการและเลขานุการ : หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด สหกรณ์จังหวัด

คทช. จังหวัดเป็นกลไกการทำงานในระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่สำรวจ ตรวจสอบ จัดทำข้อมูลที่ดินและแผนที่ขอบเขตที่ดินในพื้นที่ที่จะจัดให้แก่ผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ตรวจสอบและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ครอบครองที่ดินและรายชื่อผู้ยากไร้ จัดทำแผนปฏิบัติการการจัดที่ดิน การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพและการตลาดให้แก่ผู้ยากไร้ ตรวจสอบหลักเกณฑ์การจัดที่ดิน รวมทั้งหลักเกณฑ์อื่นๆที่เกี่ยวข้องและจัดที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด ตลอดจนพัฒนาระบบสาธารณูปโภค โดยดำเนินการร่วมกับคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

ขั้นตอนการดำเนินงานโดยสรุปก็คือ เริ่มต้นด้วยคณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการ แล้วส่งให้กับคณะกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัดเพื่อตรวจสอบข้อมูลเมื่อแล้วเสร็จก็จะส่งให้กับคณะอนุกรรมการจัดที่ดิน ซึ่งตรวจสอบคุณสมบัติของราษฎรที่จะได้รับที่ดินจากรัฐ และแจ้งแก่คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อเข้ามาดำเนินการพัฒนาร่วมกับคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด ภายใต้การใช้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

เนื่องจากพื้นที่ที่กรมป่าไม้มอบให้กับคณะอนุกรรมการจัดที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงชัน ซึ่งมีราษฎรทำกินอยู่แล้ว การพัฒนาอาชีพจึงมีความจำเป็นต้องเริ่มต้นโดยการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นหลัก

ที่ดินที่นำมาจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน

ลักษณะที่ดิน

ที่ดินของรัฐที่มีความเหมาะสมและมีศักยภาพในการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) ที่ดินของรัฐที่มีราษฎรครอบครอง (2) พื้นที่ว่างเปล่าไม่มีผู้ครอบครอง และมีศักยภาพในการจัดที่ดิน

ประเภทที่ดิน

ที่ดินที่นำมาจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนมี 6 ประเภท (ณ เดือนมกราคม 2561) คือ (1) ป่าสงวนแห่งชาติ (2) ป่าชายเลน (3) ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (4) ที่ดินสาธารณประโยชน์ (5) ที่ราชพัสดุ (6) ที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมในนิคมสร้างตนเอง

ทั้งนี้เป้าหมายการจัดที่ดินทำกินยังคงเป็นภาพรวม คือ 1.043 ล้านไร่ ในช่วง พ.ศ. 2560-2564 แต่มิได้ระบุเนื้อที่ที่เป็นพื้นที่สูงแต่อย่างใด (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2562ก)

จากปัญหาการถือครองที่ดินในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าสงวนแห่งชาติในเขตอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีผู้เข้าไปอยู่อาศัยและทำกิน รวมทั้งชาวเขาด้วยนั้น ได้มีการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ดังกล่าวคือ เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกเข้าทำกินและอยู่อาศัยของประชากรพื้นที่สูงที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71 ก มาตรา 64 ได้บัญญัติให้บุคคลที่ทำกินอยู่ก่อนวันที่ 30 มิถุนายน 2541 สามารถอยู่อาศัยได้ต่อไปโดยไม่มีความผิดเป็นเวลา 20 ปี ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 ซึ่งได้มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71 ก เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562 มาตรา 121 ก็เช่นเดียวกัน

ในส่วนป่าสงวนแห่งชาติที่เป็นป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรีในเขตลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 นั้น มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 ได้กำหนดไว้ดังนี้

พื้นที่เป้าหมาย

ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 และ 2

<u>ก่อน</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

<u>หลัง</u> มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557

กรอบมาตรการแก้ไขปัญหา

1. จัดระเบียบการใช้ที่ดินทำกิน และรับรองการอยู่อาศัยทำกินในลักษณะแปลงรวม
2. กำกับควบคุมจัดการการใช้ที่ดินและป่าไม้ภายใต้การอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน ห้ามบุกรุกขยายพื้นที่
3. ฟื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบการมีส่วนร่วม ส่งเสริมราษฎรปลูกป่า 3 อย่าง
4. ใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดการชะล้างพังทลาย

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ และมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 จะเป็นการผ่อนปรนให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตดังกล่าวอยู่ในปัจจุบัน

ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงอยู่ในปัจจุบัน

จากการทบทวนจะสรุปได้ว่าปัจจุบันมียุทธศาสตร์และแผนแม่บทขององค์กรต่างๆ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์มูลนิธิโครงการหลวง (พ.ศ. 2562-2565)
2. ยุทธศาสตร์ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)
3. แผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2562-2564)
4. แผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (พ.ศ. 2560-2564)
5. แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)
6. แผนแม่บทโครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560-2564)

7. โครงการน่านแซนด์บ๊อกซ์

8. โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)

1. ยุทธศาสตร์มูลนิธิโครงการหลวง (พ.ศ. 2562-2564)

(1.1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อสภาพภูมิสังคมบนพื้นที่สูง

(2) เพื่อพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(3) เพื่อส่งเสริม ฟื้นฟู และอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์

(4) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการตลาดสินค้าโครงการหลวง

(5) เพื่อพัฒนาโครงการหลวงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

(มูลนิธิโครงการหลวง, 2555ข: 1)

(1.2) ยุทธศาสตร์

ปัจจุบันมูลนิธิโครงการหลวงอยู่ระหว่างการทบทวนและปรับแผนยุทธศาสตร์องค์กร จากระยะ 3 ปี เป็น 4 ปี (พ.ศ. 2562-2565) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ

1. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อพื้นที่สูง
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพบนฐานความรู้ที่เหมาะสมต่อสภาพภูมิสังคมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนโครงการหลวงให้สามารถพึ่งตนเองและเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
4. ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนและป่าต้นน้ำลำธารให้มีความสมบูรณ์
5. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการตลาดเพื่อสังคม
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม มีระบบปฏิบัติงานที่ดี และมีความยั่งยืน

(www.royalprojectthailand.com/node/2861)

2. ยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)

(2.1) วัตถุประสงค์

(2.1.1) เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และเป้าประสงค์

(1) เป้าหมายสูงสุด คือ **“การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน”** โดยการสนับสนุนงานโครงการหลวงและนำองค์ความรู้โครงการหลวงไปปรับใช้ในพื้นที่สูงอื่น

(2) วัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ปีพ.ศ. 2560-2564 คือ **“ชุมชนเป้าหมายบนพื้นที่สูงมีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี”** โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ของโครงการหลวงผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางของโครงการหลวง

(3) เป้าประสงค์เชิงผลลัพธ์ของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

(1) ด้านเศรษฐกิจ คือ ชุมชนเป้าหมายมีความมั่นคงทางด้านอาหารและรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตตามแนวทางโครงการหลวงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(2) ด้านสังคม คือ ชุมชนเป้าหมายบนพื้นที่สูงมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้และสามารถบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การสนับสนุนงานโครงการหลวงและพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

(3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่เป้าหมายลดการบุกรุกพื้นที่ป่าและการฟื้นฟู อนุรักษ์และจัดการอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน

(4) ด้านบริหารจัดการ คือ การบริหารจัดการของสถาบันมีประสิทธิภาพและดำเนินงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลและอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็น แหล่งเรียนรู้พระราชกรณียกิจ และแหล่งท่องเที่ยวด้านการเกษตรและความหลากหลายของพรรณไม้ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2559: 33)

(2.2) ยุทธศาสตร์

เพื่อให้ภารกิจของสถาบันเป็นไปตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถาบัน และสอดคล้องแนวพระราชดำริ นโยบายและแผนพัฒนาต่างๆ ของรัฐ ซึ่งเน้นความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูงต่างๆของประเทศ รวมทั้งปรับทิศทางการดำเนินงานให้สอดรับตามนโยบายของคณะกรรมการสถาบัน และสามารถบริหารงานและดูแลองค์กรได้อย่างมั่นคง จึงได้กำหนดข้อเสนอยุทธศาสตร์ไว้ 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การวิจัย
2. ยุทธศาสตร์การสนับสนุนงานโครงการหลวงและพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้
4. ยุทธศาสตร์การบริหารและพัฒนาองค์กร

(สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2559: 40)

3. แผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2562-2564)

(3.1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อขยายผลสำเร็จของโครงการหลวง โดยใช้แนวทางของโครงการหลวงและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการมั่งเสริมสร้างอาชีพและรายได้บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม รวมทั้งพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของฝิ่นและยาเสพติดในอนาคต

(2) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ในด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของฝิ่นและยาเสพติดในพื้นที่สูง

(3) เพื่อสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

(4) เพื่อเสริมสร้างกลไกการพัฒนาในพื้นที่ โดยให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนแม้สิ้นสุดระยะเวลาของแผนแม่บท

(3.2) ยุทธศาสตร์

(1) การพัฒนาอาชีพและการตลาด

(2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม

(3) การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

(5) การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผนแม่บท

(สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2561: 35-37)

4. แผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2562-2564)

(4.1) วัตถุประสงค์ของแผนแม่บท

(4.1.1) เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีเป้าหมายและแนวทางเดียวกันระหว่างหน่วยงานร่วมบูรณาการ

(4.1.2) เพื่อบูรณาการกิจกรรมและงบประมาณในการพัฒนาชุมชนของหน่วยงานรัฐทั้งในระดับกรมและในระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับกิจกรรมขององค์กรท้องถิ่นและเอกชนในพื้นที่ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

(4.1.3) เพื่อใช้เป็นกรอบการขอตั้งงบประมาณ และกรอบตัวชี้วัดในการกำกับและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

(4.2) ยุทธศาสตร์

(4.2.1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพบนพื้นฐานความรู้

(4.2.2) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาด้านการตลาด

(4.2.3) ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

(4.2.4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

(4.2.5) ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

(สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2559: 61-64)

5. แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)

(5.1) วัตถุประสงค์

(5.1.1) เพื่อให้ชุมชนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นชุมชนที่พัฒนาบนฐานความรู้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่แต่ละแห่ง เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

(5.1.2) เพื่อให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นองค์กรที่มีระบบการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของการพัฒนาพื้นที่สูง

(5.1.3) เพื่อเป็นกรอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ในการปฏิบัติงานสนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

(5.2) ยุทธศาสตร์

(5.2.1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรภายใต้ระบบอาหารปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(5.2.2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

(5.2.3) ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(5.2.4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

(5.2.5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพบริหารจัดการ

(สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2559: 55, 57, 59)

6. แผนแม่บทโครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560-2564)

(6.1) วัตถุประสงค์

(6.1.1) เพื่อจัดตั้งถิ่นฐานและพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสมตามแนวพระราชดำริการอยู่ร่วมกันของคนและป่าอย่างสมดุลอย่างยั่งยืน

(6.1.2) เพื่ออนุรักษ์ พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

(6.1.3) เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและการมีงานทำให้กับประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำให้พออยู่พอกินและพึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นคงด้านอาหารเพื่อก้าวไปสู่การเหลือกินเหลือใช้

(6.1.4) เพื่อพัฒนาคุณภาพคนในชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐาน ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง มีความมั่นคงปลอดภัยและคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

(6.1.5) เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำ มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันรองรับสถานการณ์

(6.2) ยุทธศาสตร์

(6.2.1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(6.2.2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

(6.2.3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

(มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 24 มกราคม 2560)

7. โครงการน่านแซนด์บ๊อก

(7.1) เป้าหมายและวัตถุประสงค์

(7.1.1) แก้ไขปัญหาด้านที่ดิน-ป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยได้ถูกต้องตามกฎหมายและปรับคืนพื้นที่มาเป็นสภาพป่า

(7.1.2) จัดหาเงินทุนสนับสนุนการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตทางการเกษตรและการเลี้ยงชีพในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน

(7.1.3) ปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรเชิงเดี่ยวไปสู่การผลิตหรืออาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีรายได้เพียงพอ และยกระดับคุณภาพชีวิต

(7.2) แผนการดำเนินการ

(7.1.1) สื่อสารแนวทางแก้ปัญหาป่าน่านกับผู้นำชุมชน (2561)

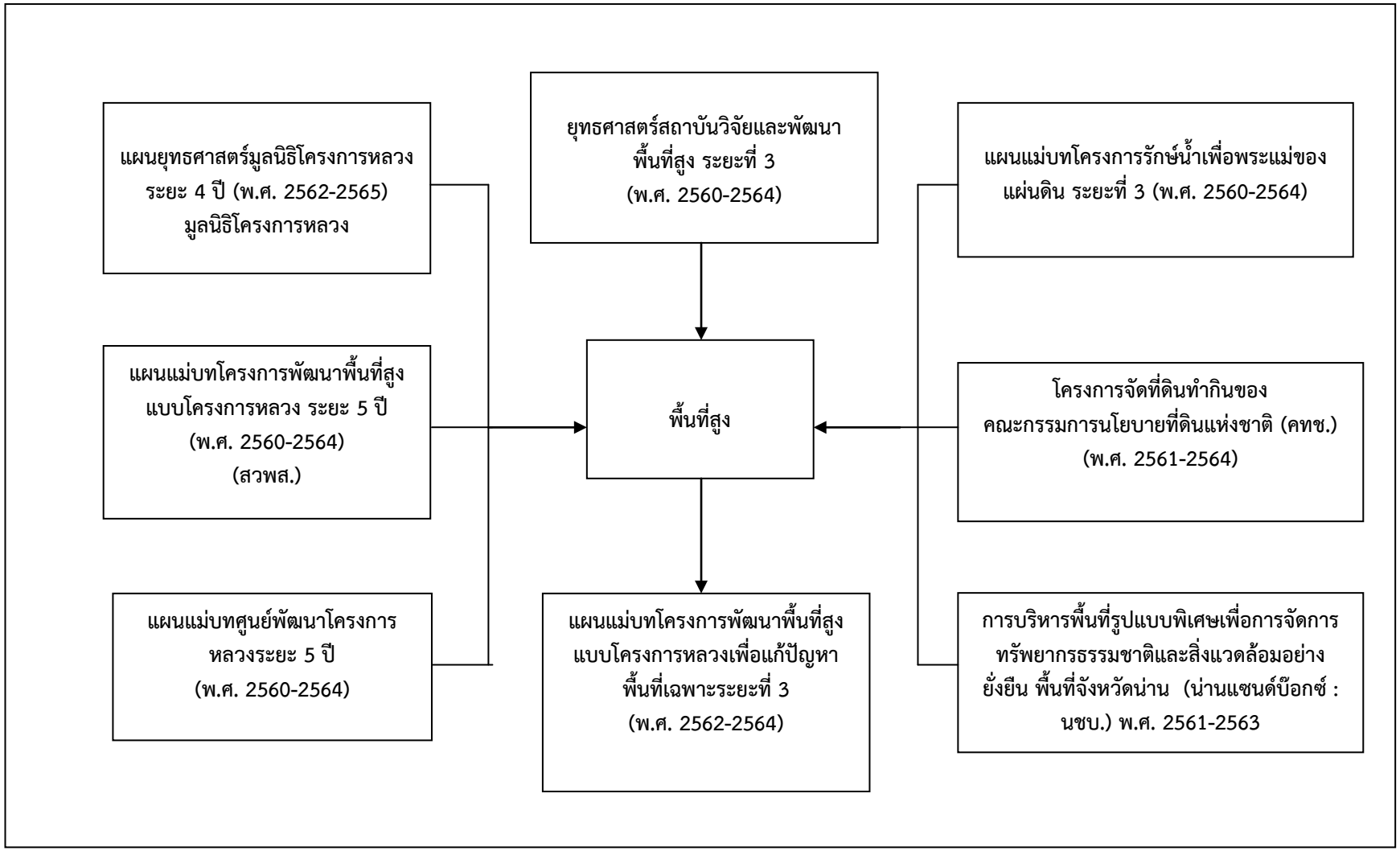
(7.1.2) ดำเนินการหาเงินทุนสนับสนุน (2562)

(7.2.3) นำองค์ความรู้ทุกศาสตร์ปรับเปลี่ยนวิถีทำกินให้เกษตรกร (2563)

(โครงการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน, 2562: 1-6)

8. โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)

โครงการนี้มีเป้าหมายที่จะดำเนินการในพื้นที่ประเภทต่างๆ ในภาพรวม ในช่วง พ.ศ. 2558-2561 เนื้อที่ 1.124 ล้านไร่ และในช่วง 20 ปี (2560-2579) เป้าหมาย 5.6 ล้านไร่ แต่ยังมิได้มีเป้าหมายเนื้อที่เฉพาะพื้นที่สูงเพื่อจัดทำเป็นแผนแม่บทแต่อย่างใด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562ข: 4)

รูปที่ 8-1 ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สูงและดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

กรอบที่ 8-4

ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2555-2559)

2545	เดือน ตุลาคม 2545 มีการปฏิรูประบบราชการ มีการยุบกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์
2547	คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 17 พฤศจิกายน 2547 ให้จัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง”ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 ตลาคม 2548
2549	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เริ่ม “โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”
2550	วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2550 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบการสิ้นสุดแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) โดยให้เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในระยะต่อไป วันที่ 25 มิถุนายน 2550 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการหลวง ข้อ 6 ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง” หรือ กปส.
2552	วันที่ 11 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการโครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 วันที่ 10 พฤศจิกายน คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2556)
2553	วันที่ 24 พฤศจิกายน 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริและสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
2556	คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 (พ.ศ.2557-2561)”
2559	วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 ได้มีการประกาศ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจัดตั้ง “กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ” ซึ่งรวมถึงราษฎรบนพื้นที่สูง
2560	คณะรัฐมนตรีมีมติ วันที่ 24 มกราคม 2560 เห็นชอบแผนแม่บทโครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ระยะที่ 3 (พ.ศ.2561 – 2564)
2561	วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 48/2561 เรื่องการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน พื้นที่จังหวัดน่าน คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 ได้มีมติเรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท ซึ่งรวมถึงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2 โดยมีเงื่อนไขด้วย
2562	วันที่ 29 พฤษภาคม 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 บทบัญญัติมาตรา 64 ได้ผ่อนปรนให้ผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อนวันที่ 30 มิถุนายน 2541 สามารถอยู่อาศัยและทำกินได้อีก 20 ปี โดยเข้าร่วมโครงการกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ส่วนในเขตสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ก็ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันตามบทบัญญัติมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562

8.5 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาพื้นที่สูงในแต่ละช่วงเวลา

จากการทบทวนระยะเวลาการพัฒนาที่มี 4 ระยะนั้นจะวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาดังนี้

ระยะที่ 1 ช่วง พ.ศ. 2499-2509 การพัฒนาพื้นที่สูงเป็นระยะที่เน้นการพัฒนาชาวเขาโดยเฉพาะยังไม่มีเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก มีการจัดตั้งคณะกรรมการชาวเขาและศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงานในพื้นที่ ในระยะนี้จะเป็นช่วงของนโยบายการช่วยเหลือและสงเคราะห์ชาวเขา โดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ

ระยะที่ 2 ช่วง พ.ศ. 2510-2524 ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายการช่วยเหลือและสงเคราะห์เพียงด้านเดียวในระยะที่ 1 มาอยู่ภายใต้นโยบายความมั่นคงของชาติ โดยใช้นโยบายการรวมพวก คือโน้มน้าวให้ชาวเขาจงรักภักดีต่อประเทศไทย ในช่วงเวลานี้มีความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชาวเขาในบางพื้นที่ เช่นจังหวัดเลย หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบยังคงเป็นกระทรวงมหาดไทย

ในปี พ.ศ. 2512 ได้มีการจัดตั้งโครงการหลวงขึ้น โดยมีการนำงานวิจัยมาผลักดันการพัฒนาพื้นที่สูงที่รวมถึงนอกจากพัฒนาชาวเขาแล้ว ยังมีการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปพร้อมกัน ***"เป็นการตั้งต้นการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาพื้นที่สูงที่เคยดำเนินการมาในอดีต"*** เพราะการดำเนินการของโครงการหลวงในขณะนั้นขั้นตอนแรกคือการ "ยุติการทำไร่หมุนเวียน มาเป็นการทำการเกษตรอย่างถาวร" โดยมีการกำหนดเขตตามศักยภาพของที่ดิน

ในระยะที่ 2 นี้ได้เริ่มมีนโยบายลดการปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงโดยความร่วมมือขององค์กรต่างประเทศ

ระยะที่ 3 ช่วง พ.ศ. 2525-2545 เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายที่สำคัญ โดยหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานหลักเปลี่ยนจาก "กระทรวงมหาดไทย" เป็น "สภาความมั่นคงของชาติ" ซึ่งได้เน้นหลักไปทั้งด้านพัฒนาชาวเขา ลดการปลูกฝิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคุณภาพชีวิตไปพร้อมกัน ดังปรากฏใน "แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2535-2539)" ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2534

"การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะที่ 3 จากการวิเคราะห์พบว่ามีผลจาก "แนวทางการดำเนินงานของโครงการหลวง" ที่เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2512"

ระยะที่ 4 ช่วง พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะที่ 3 (พ.ศ. 2525-2545) นั้นได้นำมาขยายผลในช่วงระยะนี้ เช่น การดำเนินการจัดทำ "แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) และระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549)" หลังจากนั้นได้มอบหมายให้ส่วนราชการต่างๆ ดำเนินการโดยงบประมาณปกติของหน่วยงานนั้นๆ

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการขยายผลสำเร็จจากการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูงของมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งได้มีการจัดตั้ง "สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ขึ้นในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งมีภารกิจที่สำคัญคือสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่สูงได้อย่างยั่งยืนครอบคลุมทุกมิติ เป้าหมายที่สำคัญคือ "การพัฒนาที่สูงอย่างยั่งยืน โดยการสนับสนุนงานโครงการหลวงและขยายผลองค์ความรู้โครงการหลวง"

จากการสรุปถึงการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้ง 4 ระยะนี้ เริ่มต้นโดยการเน้นการช่วยเหลือและสงเคราะห์ชาวเขา ในระยะที่ 1 ได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทั้งนโยบายของรัฐที่เริ่มนำการพัฒนาพื้นที่สูงเข้าไปอยู่ภายใต้นโยบายความมั่นคงและแนวทางการพัฒนาพื้นที่สูงของโครงการหลวงที่ครอบคลุมทั้งการช่วยเหลือชาวเขา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะที่ 2

ซึ่งนำมาเป็นแนวทางการดำเนินการในระยะที่ 3 (พ.ศ. 2525-2545) และระยะที่ 4 (พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน) เป็นช่วงเวลาของการขยายผลพัฒนาพื้นที่สูงในมิติต่างๆ

สรุป

การทบทวนการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์เบื้องต้นจะสรุปได้เป็น 4 ระยะ คือ (1) ระยะที่ 1 ในช่วง พ.ศ. 2499-2509 (2) ระยะที่ 2 ในช่วง พ.ศ. 2510-2524 (3) ระยะที่ 3 ในช่วง พ.ศ. 2525-2545 และ (4) ระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน

การบริหารจัดการพื้นที่สูงในระยะที่ 1 (พ.ศ. 2499-2509) เป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ห่างไกลคมนาคม โดยมีคณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนที่จัดตั้งขึ้นในปี 2499 ต่อมาได้เริ่มมีการพัฒนาชาวเขา โดยในปี 2502 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชาวเขาขึ้น และจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาเป็นการทดลองที่จังหวัดตาก เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ และพิษณุโลก ในปี 2506 มีการจัดตั้งกองสงเคราะห์ชาวเขาและศูนย์วิจัยชาวเขาในปี 2507 รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแทนนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติงานในพื้นที่

ต่อมาในระยะที่ 2 ช่วง พ.ศ. 2510-2524 นั้นเป็นช่วงเวลาของการกำหนดนโยบายความมั่นคงและนโยบายรวมพวกซึ่งรัฐบาลได้กำหนดทั้งนโยบายระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นให้เจ้าหน้าที่ไปถึงที่อยู่อาศัยของชาวเขาโดยเร็ว ทั้งนี้ได้ใช้วิธีพัฒนาโดยผูกพันจิตใจชาวเขาให้นิยมในรัฐบาลและสร้างความจงรักภักดีต่อประเทศไทย

การพัฒนาที่สำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ คือการจัดตั้งโครงการหลวงขึ้นในปี 2512 เป็นโครงการที่ใช้งานวิจัยเป็นกลไกผลักดันการพัฒนาพื้นที่สูง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ในปี 2519 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2519 กำหนดนโยบายชาวเขาขึ้นใหม่ โดยใช้นโยบายรวมพวก (Policy of Integration) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ “เพื่อให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้” และให้ใช้การพัฒนาแบบเขตพื้นที่โดยระบบสมบูรณ์แบบ (Zonal Integrated Development) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เน้นการใช้ที่ดินตามแนวความลาดชันในพื้นที่ลุ่มน้ำ (Watershed Area) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขารวมทั้งหยุดยั้งการทำไร่เลื่อนลอย โดยให้ชาวเขาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรเป็นหลักแหล่ง รวมทั้งมีการส่งหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านชาวเขา ในระยะนี้ได้เริ่มความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในการพัฒนาพื้นที่สูง เช่น องค์การสหประชาชาติเข้ามาสนับสนุนการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นในปี 2522-2523 เป็นต้น

ในระยะที่ 3 ช่วง พ.ศ. 2525-2545 เป็นช่วงเวลาที่มีการปรับปรุงองค์กรในการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติเกี่ยวกับปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่นแทนคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 กำหนดนโยบาย 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเมืองและการปกครอง (2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและ (3) ด้านการอนุรักษ์การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

ในช่วงเวลานี้ได้มีการจัดทำ “แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง” ระยะที่ 1 (พ.ศ.2535-2539) และต่อเนื่องเป็นระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) และระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549)

ในเดือนมีนาคม 2535 โครงการหลวง ได้จดทะเบียนเป็น “มูลนิธิโครงการหลวง”

ในปี 2537 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้เริ่มโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 และสามารถปลูกได้ครบ 1 ล้านไร่เมื่อ พ.ศ. 2545

อนึ่งเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เมื่อ พ.ศ. 2544 ไม่ปรากฏนโยบายพัฒนาพื้นที่สูงหรือนโยบายชาวเขาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อมาแต่อย่างใด

ระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาพื้นที่สูงค่อนข้างมาก ในปี 2548 ได้มีพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนางานโครงการหลวง มีผลให้สามารถขยายงานการพัฒนาแบบโครงการหลวงไปได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ต่อมาได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 1 พ.ศ. 2550-2554 ระยะที่ 2 พ.ศ. 2555-2559 และระยะที่ 3 พ.ศ. 2560-2564

ในปี พ.ศ. 2549 ได้มีการเริ่มโครงการ “รักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในพื้นที่ 10 ลุ่มน้ำ โดยมีการจัดทำแผนแม่บทระยะที่ 1 ในปี พ.ศ. 2551-2554 ระยะที่ 2 พ.ศ. 2555-2559 และระยะที่ 3 พ.ศ. 2560-2564

นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนแม่บทโครงการพัฒนาบนพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง พ.ศ. 2560-2564 และแผนแม่บทสถานีเกษตรหลวง พ.ศ. 2560-2564 ด้วย

ในปี 2549 ได้มีการจัดตั้งกองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ขึ้นในกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยมีหน้าที่ในการพัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงที่ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงรวม 16 แห่ง รับผิดชอบเนื้อที่ 20 จังหวัด

ในส่วนภาคเอกชนนั้นในปี 2561 ได้มีโครงการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน หรือ น่านแซนด์บอกซ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดิน-ป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยได้ตามถูกต้องตามกฎหมายและปรับคืนพื้นที่มาเป็นสภาพป่า ทั้งนี้ได้มีแผนงานดำเนินการในช่วง พ.ศ. 2561-2563

ในปี 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ซึ่งได้มีการจัดเก็บที่ดินทำกินให้ชุมชนโดยพื้นที่ส่วนหนึ่งที่นำมาจัดให้แก่ชุมชนคือพื้นที่สูงในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่ยังมิได้กำหนดเป้าหมายว่ามีเนื้อที่มากน้อยเพียงใดในปัจจุบัน เพียงแต่ผ่อนปรนให้นำพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 มาจัดให้แก่ชุมชนในลักษณะแปลงรวมตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561

จากการทบทวนดังกล่าวนี้จะพบว่าการพัฒนาพื้นที่สูงได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาอันยาวนาน แต่ยังคงมีปัญหาดังที่วิเคราะห์ไว้ทั้งปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ถึงแม้ว่าจะลดลงบ้างก็ตาม ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่ม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งหมอกควันและมลพิษจากการทำเหมืองแร่และปัญหาชาวเขาที่ยังคงมีขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งนี้เป็นเพราะสาเหตุหลายประการ เช่น (1) ประชากรในพื้นที่สูงเพิ่มขึ้นเนื่องจากประชากรจากพื้นที่ราบได้ขึ้นไปทำการเกษตรบนพื้นที่สูง ซึ่งเดิมเป็นชาวเขาเสียส่วนใหญ่ (2) ที่ดินบนพื้นที่สูงมีจำกัดเพราะการควบคุมของรัฐเคร่งครัดขึ้นกว่าเดิม (3) การเข้าสู่ตลาดของสินค้าเกษตรสะดวกขึ้นโดยการก่อสร้างเส้นคมนาคมสู่พื้นที่สูง

สาเหตุที่ยกตัวอย่างสามประการนี้ ทำให้การทำการเกษตรบนพื้นที่สูงที่เป็นการผลิตเพื่อดำรงชีพในอดีตกลายเป็นการผลิตเพื่อการค้าในปัจจุบัน จึงเป็นประเด็นหลักให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาพื้นที่สูงในอนาคตจะต้องปรับเปลี่ยนจากปัจจุบัน

ตาราง 8-1 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รัฐบาลคณะที่/นรม./ช่วงเวลาการบริหาร	ช่วงเวลาการพัฒนาพื้นที่สูง	พ.ศ.	การพัฒนาพื้นที่สูง
ก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รัฐบาลคณะที่ 25 นรม.จอมพลแปลก พิบูลสงคราม (24 มี.ค.2495 – 21 มี.ค. 2500)	ระยะที่ 1 (พ.ศ.2499-2509)	2499	กระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งที่ 653/2499 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2499 แต่งตั้ง “***คณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนระยะไกล***”
	รัฐบาลคณะที่ 29 นรม.จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (9 ก.พ.2502 – 9 ธ.ค. 2506)		2502	วันที่ 3 มิถุนายน 2502 คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้ง ***“คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา”***
			2503	กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้ง นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาขึ้น 4 แห่ง ที่ (1) ดอยมูเซอ จังหวัดตาก (2) ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (3) ดอยภูลมโล จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย (4)ม่อนแสนใจ จังหวัดเชียงราย มีการบรรจุ ***“โครงการนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา”*** ไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1
			2506	กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้ง “***กองสงเคราะห์ชาวเขา***”
แผนพัฒนา ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) ระยะที่ 1	รัฐบาลคณะที่ 30 นรม.จอมพลถนอม กิตติขจร (9 ธ.ค.2506-31 ก.ย.2509)		2507	คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 21 เมษายน 2507 ให้กรมประชาสงเคราะห์ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดตั้ง “***สถาบันวิจัยชาวเขา***”
			2508-2509	องค์การสหประชาชาติได้เข้ามาสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาและปริมาณการปลูกฝิ่นในประเทศไทย สรุปการพัฒนาพื้นที่สูงในระยะที่ 1 (พ.ศ.2499-2509)”***เป็นการเน้นการสงเคราะห์ชาวเขา รวมทั้งศึกษาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาและสำรวจการปลูกฝิ่น”***
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514)	รัฐบาลคณะที่ 30-31 นรม.จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค.2509-30 ก.ย.2514)	ระยะที่ 2 (พ.ศ.2510-2524)	2510	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ได้บรรจุโครงการพัฒนาชาวเขาไว้โดยนำการส่งเสริมอาชีพและการตลาดเข้ามาดำเนินการ
			2512	มีการจัดตั้งโครงการหลวง โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ (1) ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษย์ธรรม (2) ช่วยชาวไทยโดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือป่าไม้และต้นน้ำลำธาร (3) ช่วยกำจัดการปลูกฝิ่น และ (4) รักษาดินและให้พื้นที่ให้ถูกต้องคือ ให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นป่าและทำไร่ทำสวนในส่วนการเพาะปลูกอย่าให้ส่วนทั้งสองนี้รุกล้ำกันและกัน

ตาราง 8-1 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง(ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รัฐบาลคณะที่/นรม./ช่วงเวลาการบริหาร	ช่วงเวลาการพัฒนาพื้นที่สูง	พ.ศ.	การพัฒนาพื้นที่สูง
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519)	รัฐบาลคณะที่ 32 นรม.จอมพลถนอม กิตติขจร (1 ต.ค.2514-14 ต.ค.2516) รัฐบาลคณะที่ 37 นรม.มรว. เสนีย์ ปราโมช (20 เม.ย.2519 - 25 ก.ย.2519)		2515	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ได้บรรจุการพัฒนาที่สูงไว้โดยเน้นการพัฒนาสังคม การป้องกันป่าไม้และแหล่งน้ำ การสนับสนุนให้ปลูกพืชหลายชนิด และส่งเสริมปศุสัตว์
			2516	กองทุนสหประชาชาติเพื่อการควบคุมยาเสพติด ได้เริ่มแผนงานไทย-สหประชาชาติ เพื่อการควบคุมยาเสพติดในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 แห่ง
			2519	วันที่ 6 กรกฎาคม 2519 คณะรัฐมนตรีมีมติปรับปรุงนโยบายการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา โดยกำหนดนโยบายรวม 4 ข้อ ที่สำคัญ คือ ***"นโยบายการรวมพวก (Integration Policy)" และ "การกำหนดเขตพื้นที่พัฒนา(Development Zone)"***
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524)	รัฐบาลคณะที่ 40-41 นรม.พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย.2520 - 3 มี.ค.2523)		2520	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ได้เน้นการพัฒนาพื้นที่สูงด้านเศรษฐกิจของชนกลุ่มน้อยและคนพื้นเมือง รวมทั้งป้องกันและกำจัดพืชเสพติด
			2522-2523	สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และพะเยา พบว่ามีการปลูกฝิ่นรวม 26,440 ไร่
			2523	สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้รับการสนับสนุนจากแผนงานควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ ให้เริ่ม "โครงการการเกษตรและตลาดที่สูง" ในพื้นที่ 16 หมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529)	รัฐบาลคณะที่ 42-43 นรม.พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (3 มี.ค.2523–5 ส.ค.2529)	ระยะที่ 3	2525	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ได้เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ การจัดตั้งหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์ วันที่ 27 กรกฎาคม 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่อง โครงการศึกษากำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ร่วมมือกับรัฐบาลเยอรมัน ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่สูง ไทย-เยอรมัน เพื่อเลิกการปลูกฝิ่น โดยปฏิบัติงานในจังหวัดเชียงรายและแม่ฮ่องสอน

ตาราง 8-1 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง(ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รัฐบาลคณะที่/นรม./ช่วงเวลาการบริหาร	ช่วงเวลาการพัฒนาพื้นที่สูง	พ.ศ.	การพัฒนาพื้นที่สูง
			2525	วันที่ 7 ธันวาคม 2525 คณะรัฐมนตรีมีมติเรื่อง การปรับปรุงนโยบายและองค์กรดำเนินงานแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่นโดยแต่งตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาฝิ่น” มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นกรรมการ และ เลขานุการ
			2528	กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่สูงไทย-นอร์เวย์ บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา รวม 73 หมู่บ้าน กรมประชาสงเคราะห์ได้ร่วมกันกับรัฐบาลออสเตรเลียดำเนินการโครงการไทย – ออสเตรเลีย พัฒนาการเกษตรและสังคมบนพื้นที่สูง โดยการสนับสนุนจากธนาคารโลก วันที่ 28 พฤษภาคม 2528 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ปิง วัง
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	รัฐบาลคณะที่ 44 นรม. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1 ต.ค–3 ส.ค.2531)		2530	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้กำหนดให้มีการพัฒนาที่สูงภาคเหนือ ควบคุมชุมชนชาวเขา ให้ตั้งถิ่นฐานถาวร ลดการปลูกฝิ่นและลดการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร กองอนุรักษ์ต้นน้ำ กรมป่าไม้ ดำเนินโครงการพัฒนาที่สูง ดอยสามเหนือ โดยการสนับสนุนจาก UNDCP เริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่สูงดอยแปเป้อ
			2531	เริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่สูงดอยเวียงผา วันที่ 12 กรกฎาคม 2531 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ มูล-ชี
	รัฐบาลคณะที่ 45 และ 46 นรม. พลเอกชาติชาย ชุณหะวัน (4 ส.ค.2531 - 23 ก.พ.2534)		2532	วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่นรวม 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเมืองและการปกครอง (2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และ (3) ด้านการอนุรักษ์การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ วันที่ 13 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ “***แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูง***” จากการเสนอของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2532 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคใต้ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคใต้

ตาราง 8-1 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง (ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รัฐบาลคณะที่/นรม./ช่วงเวลาการบริหาร	ช่วงเวลาการพัฒนาพื้นที่สูง	พ.ศ.	การพัฒนาพื้นที่สูง
			2533	เริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่สูงดอยยาว-ผาหม่น
			2534	วันที่ 26 มีนาคม 2534 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2535-2539)”
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)	รัฐบาลคณะที่ 47 นรม. อานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค.2534 –7 เม.ย.2535)		2535	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ.2535-2539) ได้บรรลุนโยบายเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นของชาวเขาที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย มิให้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ป่าไม้ เดือน มีนาคม โครงการหลวง ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิโครงการหลวง
			2537	การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้เริ่มโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ ปีที่ 50
	รัฐบาลคณะที่ 51 นรม .นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 ก.ค.2539 - 23 พ.ย.2539)		2539	คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2539 เรื่อง มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง ผลการศึกษาโครงการสถานภาพของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ลุ่มน้ำแม่แตง เชิญ และคลองยัน)
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2535-2539)	รัฐบาลคณะที่ 52 นรม.พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พ.ย.2539 – 9 พ.ย. 2540		2540	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2545) ได้ให้ความหมายของชาวเขาไว้ว่าเป็นกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม ให้เสริมสร้างความรู้และยกระดับคุณภาพชีวิต ให้สนับสนุนการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลกลุ่มคนเหล่านี้ให้เป็นระบบ คระรัฐมนตรีมีมติเมื่อ วันที่ 27 มิถุนายน 2543 เห็นชอบงบประมาณปี 2544 ในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติด ระยะที่ 2 (พ.ศ.2540-2544)
	รัฐบาลคณะที่ 53 นรม.นายชวน หลีกภัย (14 พ.ย.2540 - 17 ก.พ.2544)		2541	มติคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2541 เรื่องหลักเกณฑ์การขอผ่อนผันการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 เรื่องการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 10 โดยให้กำหนดหลักเกณฑ์การผ่อนผันให้ราษฎรอยู่ในพื้นที่นั้นได้
			2543	วันที่ 27 มิถุนายน 2543 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบงบประมาณปี พ.ศ.2544 ในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติด ระยะที่ 2 (พ.ศ.2540-2544)

ตาราง 8-1 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง(ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รัฐบาลคณะที่/นรม./ช่วงเวลาการบริหาร	ช่วงเวลาการพัฒนาพื้นที่สูง	พ.ศ.	การพัฒนาพื้นที่สูง
	รัฐบาลคณะที่ 54 นรม.พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (9 ก.พ.2544 – 30 ก.ย. 2544)		2545	คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 30 กรกฎาคม 2545 เห็นชอบแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ระยะที่ 3 (พ.ศ.2545-2549)
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	รัฐบาลคณะที่ 55 นรม.พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (1ต.ค.2544-19 ก.ย.2549)	ระยะที่ 4	2545	เดือน ตุลาคม 2545 มีการปฏิรูประบบราชการ มีการยุบกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์
			2547	คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 17 พฤศจิกายน 2547 ให้จัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง”ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2548
			2549	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เริ่ม “โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	รัฐบาลคณะที่ 56 นรม.พลเอก สุรยุทธ จุลานนท์ (1 ต.ค.2549 – 6 ก.พ. 2551)		2550	วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2550 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบการสิ้นสุดแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) โดยให้เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในระยะต่อไป วันที่ 25 มิถุนายน 2550 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการหลวง ข้อ 6 ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง” หรือ กปส.
	รัฐบาลคณะที่ 58 นรม.นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (20 ก.ย 2551 – 9 ส.ค.2554)		2552	วันที่ 11 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการโครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 วันที่ 10 พฤศจิกายน คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2556)
			2553	วันที่ 24 พฤศจิกายน 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริและสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

ตาราง 8-1 ลำดับเวลาในการพัฒนาพื้นที่สูง(ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รัฐบาลคณะที่/นรม./ช่วงเวลาการบริหาร	ช่วงเวลาการพัฒนาพื้นที่สูง	พ.ศ.	การพัฒนาพื้นที่สูง
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)	รัฐบาลคณะที่ 60 นรม.นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (1 ต.ค. 2554 – 9 ธ.ค. 2556)	ระยะที่ 4	2556	คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 (พ.ศ.2557-2561)”
แผนพัฒนาฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)	รัฐบาลคณะที่ 61 นรม. พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 ส.ค. 2557-ปัจจุบัน)		2559	วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 ได้มีการประกาศ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจัดตั้ง “กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ” ซึ่งรวมถึงราษฎรบนพื้นที่สูง
			2560	คณะรัฐมนตรีมีมติ วันที่ 24 มกราคม 2560 เห็นชอบแผนแม่บทโครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ระยะที่ 3 (พ.ศ.2561 – 2564)
			2561	วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 48/2561 เรื่องการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน พื้นที่จังหวัดน่าน คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 ได้มีมติเรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท ซึ่งรวมถึงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2 โดยมีเงื่อนไขด้วย
			2562	วันที่ 29 พฤษภาคม 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 บทบัญญัติมาตรา 64 ได้ผ่อนปรนให้ผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อนวันที่ 30 มิถุนายน 2541 สามารถอยู่อาศัยและทำกินได้อีก 20 ปี โดยเข้าร่วมโครงการกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ส่วนในเขตสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ก็ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันตามบทบัญญัติมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562

เอกสารอ้างอิง

1. กรมประชาสงเคราะห์. 2499. ***คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ 653/2499 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2499.***

2. กรมประชาสงเคราะห์. 2534. ***ชีวิตชาวเขาและการพัฒนา : นิทรรศการครบรอบ 50 ปี วันสถาปนากรมประชาสงเคราะห์ นิทรรศการ 50 ปี.*** สมาคมฝรั่งเศส กรุงเทพฯ.

3. กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ. 2560. ***ศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูง.*** กรมพัฒนาสังคมและ สวัสดิการ.

4. กองสงเคราะห์ชาวเขา. 2545. ***40 ปี กองสงเคราะห์ชาวเขา.*** กรมประชาสงเคราะห์

5. โครงการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน. 2562. ***คู่มือผู้นำชุมชนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน.***

6. ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. 2528. ***ชาวเขา.*** โรงพิมพ์เจริญรัฐการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

7. มูลนิธิโครงการหลวง. 2559. ***ยุทธศาสตร์มูลนิธิโครงการหลวง (พ.ศ. 2560-2564).***

8. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2553. ร***ายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่สูงภาคเหนือ ระยะ 10 ปี (พ.ศ.2553-2562)***. เอกสารเสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

9. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2559. ***ยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564).***

10. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. 2559. ***แผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564).***

11. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. 2559. ***แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564).***

12. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2561. ***แผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะระยะที่ 3 (พ.ศ.2562-2564).*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).

13. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2562. ***โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินตามแนวพระราชเสาวณีย์สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ.*** www.hrdi.or.th/home. สืบค้น 4 มิถุนายน 2562

14. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2523. ***รายงานการสำรวจฝิ่นประจำปี 2522-2523. กองควบคุมพืชเสพติด.***

15. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2534***. รายงานการดำเนินงานควบคุมพืชเสพติด.*** สำนักนายกรัฐมนตรี**.**

16. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2535. ***แผนควบคุมพืชเสพติด (2529-2534)***. สำนักนายกรัฐมนตรี 2534 “รายงานการดำเนินงานควบคุมพืชเสพติด”สำนักนายกรัฐมนตรี.

17. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2519. ***แผนการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524).*** โรงพิมพ์เรืองแสงการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.

18. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2529. ***แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534)***.

19. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2534. ***แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2540).***

20. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539. ***แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544).***

21. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2562ก. ***คู่มือการจัดการที่ดินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2.***

22. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2562ข. ***เป้าหมายการดำเนินงานการจัดที่ดินให้ชุมชน.***

23. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2503. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 -2509).*** มปท**.**

24. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2507. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะสอง (พ.ศ. 2507-2509).*** มปท.

25. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2509. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514).*** สำนักนายกรัฐมนตรี มปท.

26. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2514. ***แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515–2519).*** สำนักนายกรัฐมนตรี มปท.

27. Keen, F.G.B.1972. Upland Tenure and Land Use in North Thailand. Siam Communication. Bangkok. Thailand.

28. www.pttplc.com . สืบค้นวันที่ 10 กรกฎาคม 2562.

29. www.hrdi.or.th. สืบค้นวันที่ 10 กรกฎาคม 2562.

30. www.royalprojectthailand.com/node/2861. สืบค้นวันที่ 10 กรกฎาคม 2562.

บทที่ 9

การถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูง

บทที่ 9

การถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูง

การถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติการดำเนินการในประเทศไทย รวม 3 เรื่อง คือ

(1) ความสำคัญของภูเขา

(2) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ คือ

(2.1) การปลูกป่าบนพื้นที่สูง

(2.2) การป้องกันรักษาป่า

(2.3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ

(2.4) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงโดยการจัดทำขั้นบันไดเพื่อการเกษตร

(2.5) การใช้พื้นที่สูงของชนเผ่าโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2.6) ภูเขากับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และ

(3) กฎหมายและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสังเคราะห์นโยบาย ผลจากนโยบาย ปัญหาของพื้นที่สูง การพัฒนาพื้นที่สูง ผลจากการวิเคราะห์ประการณ์นานาชาติ กับการดำเนินการในประเทศไทยและผลจากการสำรวจความเห็นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษารวม 12 จังหวัด คือ (1) เชียงใหม่ (2) น่าน (3) เชียงราย (4) ชัยภูมิ (5) ขอนแก่น (6) อุทัยธานี (7) กาญจนบุรี (8) เพชรบุรี (9) สุราษฎร์ธานี (10) นครศรีธรรมราช (11) ตรัง (12) กระบี่ เพื่อถอดเป็นบทเรียนในการบริหารจัดการพื้นที่สูง ในการแก้ไขปัญหาในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

9.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูงกับการดำเนินการในประเทศไทย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบตามขั้นตอนที่ 1 จะครอบคลุม 3 เรื่อง คือ (1) ความสำคัญของภูเขา (2) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ และ(3) กฎหมายและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง ดังรายละเอียดในตารางที่ 9-1

ตารางที่ 9-1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูงกับการดำเนินการในประเทศไทย

ประเด็นสำคัญ	ประเทศ	วัตถุประสงค์/วิธีการ	บทเรียน	การดำเนินการในประเทศไทย
1. ความสำคัญของภูเขา	องค์การสหประชาชาติ (สมาชิก 193 ประเทศ) [1]	เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกทั้ง 193 ประเทศ ดำเนินการในเรื่องการจัดการทรัพยากรภูเขาอย่างเหมาะสมโดยมีการวางแผนและการจัดการใช้ที่ดินเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดินถล่มและน้ำท่วม ทั้งนี้องค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญของภูเขาไว้ 7ประการ และกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ (SDGs) ไว้ 3 เป้าหมาย ในปี 2563	- ได้มีการดำเนินการในหลายประเทศโดยกำหนดให้วันที่ 11 ธันวาคม เป็นวันภูเขานานาชาติ (International Mountain Day) และสนับสนุนให้มีการรวมตัวกันเป็น "พันธมิตร ภูเขา (Mountain Partnership)	- ประเทศไทยได้กำหนดให้พื้นที่ภูเขาเป็นพื้นที่ที่ออกเอกสารสิทธิ์ไม่ได้ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2493[4] และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 3 ธันวาคม 2528 เรื่องนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ข้อ 17[5] นอกจากนี้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2525 นั้นได้กำหนดให้ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ไม่ควรใช้เพื่อกิจกรรมอื่น[6]
2. การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูง 2.1 การปลูกป่า	สาธารณรัฐประชาชนจีน	(1) โครงการปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงชัน (Sloping Land Conversion Program: SLCP)[2] **วัตถุประสงค์** ลดภัยพิบัติจากตะกอนดินที่เกิดจากการชะล้างพังทลายของดินบนพื้นที่สูงชันลงสู่ลำน้ำจนตื้นเขินเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ตอนล่าง วิธีการใช้มาตรการให้ค่าตอบแทนแก่เกษตรกรผู้ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรบนพื้นที่สูงชันให้มาปลูกป่าโดยมีค่าตอบแทนเป็นธัญพืชในระยะแรกและเปลี่ยนมาเป็นเงินสดในระยะต่อมา (2) โครงการปลูกไผ่บนพื้นที่สูงชันภายใต้โครงการเปลี่ยนพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่ ป่าไม้ (China's Conversion of Cropland Into Forest Programme : CCFP)[3] **วัตถุประสงค์** (1) เป็นการเปลี่ยนพื้นที่การเกษตรที่ให้ผลผลิตต่ำและเสื่อมโทรมบนพื้นที่สูงเป็นพื้นที่ปลูกไผ่ (2) เป็นการยกระดับรายได้ของเกษตรกรจากการขายไม้ไผ่และผลิตภัณฑ์ **วิธีการ** รัฐสนับสนุนด้านการเงินในการเปลี่ยนพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่ปลูกไผ่และสนับสนุนอุตสาหกรรมไม้ไผ่เพื่อรองรับผลผลิต	1.กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐบาลกลางส่วนท้องถิ่น และเกษตรกร ในการดำเนินโครงการ 2. มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการไม่ละทิ้งปัญหา เช่น เปลี่ยนการจ่ายค่าตอบแทนจากธัญพืชไปเป็นเงินสด 3. มีความต่อเนื่องใน "นโยบาย" ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาแต่ได้มีการแก้ไขและดำเนินการต่อโดยไม่มีการยกเลิกโครงการ 4. มีเอกภาพในการประสานงานของกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการจัดสรรงบประมาณดำเนินการ และการบริหารโครงการ 1.การเปลี่ยนพื้นที่เกษตรไปปลูกไผ่ประสบความสำเร็จเนื่องจากมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น 2.การเลือกสายพันธุ์ไผ่ที่มีอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม 3.คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมนอกเหนือจากอุตสาหกรรม จึงได้ปลูกไผ่ชนิดต่างไว้ด้วย	การปลูกป่าในประเทศไทยนั้นได้ดำเนินการมาโดยภาครัฐและภาคเอกชน การปลูกป่าในภาครัฐได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ.2503 ถึง พ.ศ. 2561 มีสวนป่ารวม 3,453 โครงการ เนื้อที่ 2,668,330 ไร่ พื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟูระหว่าง พ.ศ. 2552-2561 มีเพียง 790,032 ไร่ ในส่วนภาคเอกชนนั้นภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 แล้วมีการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าจำนวน 63,581 ราย เนื้อที่ 1,003,971 ไร่ ในปี 2537 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้เริ่มโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 ซึ่งพื้นที่ปลูกป่าเป็นพื้นที่สูง จนถึงสิ้นสุดปี 2545 สามารถปลูกป่าได้ 1,043,230 ไร่ [7] ตามเป้าหมายนโยบายป่าไม้แห่งชาติที่ต้องการมีป่าไม้ 128 ล้านไร่ หรือ ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศนั้น ปัจจุบันมีป่าไม้เพียง ร้อยละ 31.86 หรือ 102.49 ล้านไร่ ขาดพื้นที่ป่าไม้อีกร้อยละ 8.32 หรือ 25.51 ล้านไร่ หากใช้งบประมาณการปลูกป่าไร่ละ 3,900 บาท จะต้องใช้เงินรวม 25.51x3,900 = 99,489 ล้านบาท และต้องมีค่าบำรุงรักษาปีที่ 2-6 ปีละ 1,020 บาทต่อไร่ จะเป็นเงินอีก 25.51x1,020x5 = 130,101 ล้านบาท รวมทั้งนั้น 99,489+130,101 = 229,590 ล้านบาท

ตารางที่ 9-1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูงกับการดำเนินการในประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็นสำคัญ	ประเทศ	วัตถุประสงค์/วิธีการ	บทเรียน	การดำเนินการในประเทศไทย
2.1 การปลูกป่า (ต่อ)	คอสตาริกา[8]	**วัตถุประสงค์** เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ **วิธีการ** ใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนคุณประโยชน์ของระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem : PES) ซึ่งมีการปฏิบัติหลายรูปแบบที่สำคัญ คือ การฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม การปลูกป่าเศรษฐกิจ และวนเกษตร	1. ต้องจูงใจเจ้าของที่ดินให้เห็นคุณค่าของการจัดการป่าไม้ที่นำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม 2. ชุมชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม 3. เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรต่างๆ ที่ดำเนินการ 4. มีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่องค์กรต่างๆ ที่ดำเนินการ 5. บรรจุแผนการปลูกป่าโดย ระบบ PES ในยุทธศาสตร์ชาติ หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 6. มีเงินทุนที่พอเพียง การดำเนินการโดยใช้ระบบ PES นั้นเรื่องเงินทุนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดเพราะรัฐบาลคอสตาริก้าได้เสนอต่อ UNFCCC หลังจากดำเนินการได้ระยะหนึ่งขอรับการสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกประเทศ เนื่องจากงบประมาณดำเนินการของประเทศไม่เพียงพอ	นโยบายของประเทศไทยในการป้องกันรักษาป่าอาจจะสรุปได้ว่ามี 5 มาตรการ คือ (1) การกำหนดเขตป่าไม้ (2) การอพยพประชาชนออกจากพื้นที่ป่าไม้ (3) การจับคุมดำเนินคดีกับผู้บุกรุก (4) การสร้างสวนป่าภาคเอกชน และ (5) ป่าชุมชน เมื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์นานาชาติแล้ว การนำระบบจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (PES) ถึงแม้จะทีแนวคิดมาทดลองใช้แต่ยังมิได้มีการปฏิบัติแต่อย่างใด การเลี้ยงผึ้งในพื้นที่ป่าไม้ของรัฐ เช่นในประเทศฟิลิปปินและอินโดนีเซียนั้น ไม่มีการดำเนินการในประเทศไทยเพราะน้ำผึ้งจัดเป็นของป่าที่ไม่สามารถนำออกจากป่าได้ อย่างไรก็ตามการกำหมดเขตป่าไม้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.2481 โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ.2481 ต่อมามีการประกาศใช้กฎหมายอีกจำนวนมากดังที่ทบทวนไว้ในบทที่ 3 หัวข้อ 3.1 ในการกำหนดเป้าหมายในระยะแรก ในพ.ศ.2504 ได้กำหนดไว้ให้มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศ[9] ต่อมาลดลงเหลือพื้นที่ร้อยละ 40 ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 ธันวาคม 2528 ในด้านการอพยพมีขึ้นหลายครั้ง กรณีพื้นที่สูงนั้นดำเนินการในปี 2529 ที่อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร และในปี พ.ศ.2546 ที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นต้น แต่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะพื้นที่รองรับการอพยพไม่พร้อม[10]

ตารางที่ 9-1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูงกับการดำเนินการในประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็นสำคัญ	ประเทศ	วัตถุประสงค์/วิธีการ	บทเรียน	การดำเนินการในประเทศไทย
2.2 การป้องกันรักษาป่า	เวียตนาม[11]	**วัตถุประสงค์** ป้องกันรักษาป่าต้นน้ำเพื่อ (1) ควบคุมการอำนวยน้ำจากป่าอย่างสม่ำเสมอ (2) อนุรักษ์ดินและน้ำ และ (3) รักษาทัศนียภาพตามธรรมชาติ **วิธีการ** ใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services : PES) ผู้จ่ายคือ ผู้ผลิตสาธารณูปโภค ได้แก่ การไฟฟ้าและการประปา ผู้รับค่าตอบแทนคือเกษตรกร และชุมชนเกษตรกรในท้องถิ่นที่ได้รับการมอบหมายให้ดูแลป่าไม้มิให้ถูกบุกรุกทำลาย	(1) ต้องมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการคุ้มครองและพัฒนาป่าไม้ (2) กำหนดอัตราค่าตอบแทน (3) มีข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างผู้ให้บริการกับ คณะกรรมการจัดการป่าไม้ในพื้นที่ที่จะดูแล	กรณีการจับคุมดำเนินคดีมีจำนวนมากทุกปี เช่นในปี 2561 มีจำนวน 1,539 คดี[15] การสร้างสวนป่าเอกชนตั้งแต่ พ.ศ.2535 ถึงปัจจุบันมีจำนวน 1,003,971 ไร่ จำนวนป่าชุมชนถึงปี2561 มีจำนวน 6,591,788 ไร่ [16] ในกรณีชุมชนรักษาป่านี้ได้มีชุมชนที่ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวครั้งที่ 17 ในปี 2558 คือชุมชนบ้านสบลาน ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ (2)ชุมชนในบ้านสาสบหก ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง และ(3)ชุมชนบ้านเขาวัง ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมชาติ ที่รักษาป่าซึ่งเป็นพื้นที่สูงเอาไว้มิให้ถูกบุกรุกทำลาย[17]
	ญี่ปุ่น[12]	**วัตถุประสงค์** รักษาป่าต้นน้ำเหนือกรุงโตเกียวเป็นแหล่งอำนวยน้ำที่สะอาดและป้องกันน้ำท่วมพื้นที่กรุงโตเกียว **วิธีการ** ใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (PES) โดยผู้จ่ายผลตอบแทนคือ รัฐบาลท้องถิ่นโตเกียวซึ่งเก็บภาษีจากผู้ใช้น้ำ ผู้รับค่าตอบแทน คือชุมชน ในบริเวณเชิงเขา	สามารถรักษาป่าต้นน้ำไว้ได้โดยมีการจัดการมาแล้วมากว่า 100 ปี	
	สวิตเซอร์แลนด์[13]	**วัตถุประสงค์** รักษาป่าต้นน้ำเหนือกรุงโลซานน์ จำนวน 16 ตารางกิโลเมตร เป็นแหล่งอำนวยน้ำให้แก่กรุงโลซานน์ **วิธีการ** ใช้ระบบ PES โดยเก็บภาษีจากผู้ใช้น้ำให้แก่ชุมชนที่ดูแลพื้นที่ป่าไม้	สามารถรักษาพื้นที่ป่าไม้เพื่ออำนวยน้ำที่จะสะอาดให้แก่พื้นที่ตอนล่างเอาไว้ได้	
	ฟิลิปปินส์[14]	**วัตถุประสงค์** ป้องกันรักษาป่าต้นน้ำ	(1) สามารถลดการตัดไม้ทำลายป่าบนพื้นที่ต้นน้ำเพราะการเลี้ยงผึ้งธรรมชาติต้องอาศัยพื้นที่ป่า	

ตารางที่ 9-1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูงกับการดำเนินการในประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็นสำคัญ	ประเทศ	วัตถุประสงค์/วิธีการ	บทเรียน	การดำเนินการในประเทศไทย
		วิธีการ กำหนดพื้นที่ป่าต้นน้ำให้ชุมชนใช้เลี้ยงผึ้ง โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายการเลี้ยงผึ้งเป็นการเฉพาะ (Philippine Forest Honey Network) และสนับสนุนด้านการตลาด	(2) เกษตรกรหรือชุมชนมีรายได้จากการสนับสนุนด้านการตลาด (3) ต้องจัดตั้งเครือข่ายเพื่อให้มีทั้งระบบการผลิตและระบบจำหน่าย	
	อินโดนีเซีย[18)]	**วัตถุประสงค์** ป้องกันรักษาป่าไม้ **วิธีการ** กำหนดพื้นที่ป่าให้ชุมชนเลี้ยงผึ้งเป็นการเฉพาะ โดยจัดตั้งเครือข่ายการเลี้ยงผึ้ง (Indonesia Forest Honey Network) มีสมาชิกทั้งผู้ผลิต ภาคเอกชนผู้จำหน่ายมากถึง 1.173 ล้านคน	(1) สามารถลดการตัดไม้ทำลายป่าลงได้ (2) เกษตรกรหรือชุมชนสามารถมีรายได้เพราะมีเครือข่ายในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์	
(2.3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ	เยอรมนี[19)]	**วัตถุประสงค์** เพื่อป้องกันการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูงชัน **วิธีการ** สนับสนุนทางการเงินแก่เกษตรกรที่ดำเนินการตามมาตรการที่รัฐกำหนด โดยใช้ระบบ PES	สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของดินบนพื้นที่สูงชันเอาไว้ได้	ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำมาตั้งแต่ พ.ศ.2506 ทั้งโดยวิธีพืชและวิธีกล ถึงสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการได้ 19.32 ล้านไร่ และมีแผนจะดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 อีก 5 ล้านไร่ รวมเป็น 24.32 ล้านไร่[21)] ในขณะที่ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดิน 108 ล้านไร่ เป็นพื้นที่สูงที่มีปัญหาปานกลางถึงรุนแรงจำนวน 27.62 ล้านไร่[22)] กรณีการเคลื่อนตัวของดอยช้าง ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เคลื่อนตัวปีละ 4 เซ็นติเมตร ซึ่งเสี่ยงต่อดินถล่ม ยังไม่ได้รับการแก้ไข[23)] มีการกำหนดนโยบายดำเนินการแต่ไม่มีการกำหนดเป้าหมายในระยะยาวและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนทั้งๆที่มีอำนาจตามกกฎหมายคือ พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 มาตรา 13 ที่บัญญัติไว้ว่าบริเวณใดที่เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่มให้ประกาศเป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
	แคนาดา[20)]	**วัตถุประสงค์** ลดการชะล้างพังทลายของดินบนพื้นที่ที่มีความลาดชันและฟื้นฟูที่ดินที่เสื่อมโทรม **วิธีการ** รัฐนำระบบ PES มาใช้เพื่อหยุดการใช้ที่ดินที่มีอัตราการชะล้างพังทลายของดินสูงโดยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และให้หยุดหรือพักการใช้ที่ดินช่วงเวลาหนึ่งโดยทำการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน	(1) สามารถลดการชะล้างพังทลายของดินบนพื้นที่สูงชันได้โดยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (2) การฟื้นฟูดินที่เสื่อมโทรมโดยการหยุดใช้หรือพักการใช้ที่ดินเป็นการชั่วคราวในช่วงเวลาหนึ่ง	

ตารางที่ 9-1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูงกับการดำเนินการในประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็นสำคัญ	ประเทศ	วัตถุประสงค์/วิธีการ	บทเรียน	การดำเนินการในประเทศไทย
(2.4) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงโดยการจัดทำขั้นบันไดเพื่อการเกษตร	เปรู[24]	**วัตถุประสงค์** เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินบนพื้นที่สูงชัน **วิธีการ** ชาวอินคาสร้างขั้นบันไดเพื่อการเกษตร (Agriculture terraces) มานานกว่า 1,400 ปี ในปี 2545 ได้รื้อฟื้นมาใช้เพื่อการเกษตรอีกครั้งหนึ่ง บางส่วนได้ใช้เป็น “นาเกลือ (Salt Pan)” อยู่ในปัจจุบัน	(1) การล่มสลายของอาณาจักรอินคาเพราะมีการใช้ที่ดินนอกเขตขั้นบันไดเพื่อการเกษตร (Agricultural terraces) จนเกินขีดความสามารถในการรองรับ (2) ขั้นบันไดเพื่อการเกษตรได้มีการปรับปรุง และรื้อฟื้นมาใช้ในปัจจุบัน บางส่วนใช้เป็นนาเกลือ (3) ขั้นบันไดเพื่อการเกษตรส่วนหนึ่ง คือ “Machu Picchu” ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของโลก เพราะขึ้นทะเบียนเป็น 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก และขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก	ประเทศไทยได้มีการจัดทำขั้นบันไดเพื่อการเกษตรจำนวนมากภายใต้โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ บางแห่งได้ใช้ประโยชน์นอกจากการเกษตรแล้ว ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น บ้านบงเปียง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ การก่อสร้างดำเนินการได้น้อย เพราะพื้นที่สูงส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งไม่สามารถเข้าดำเนินการได้ เพราะเป็นป่าอนุรักษ์ กรณีที่สำคัญคือ พื้นที่จังหวัดน่าน ที่มีการทำลายป่าบนภูเขาทั้งเทือกเขา ก่อให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ดินถล่ม และน้ำท่วมในพื้นที่ตอนล่าง แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้[28]
	ญี่ปุ่น[25]	**วัตถุประสงค์** การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน **วิธีการ** ก่อสร้างนาขั้นบันได (Paddy Terrace)	(1) สามารถทำการเกษตรบนพื้นที่สูง ได้มาเป็นเวลานานกว่า 400 ปี ในลักษณะการใช้ที่ดินที่ยั่งยืน (2) นาขั้นบันไดหลายแห่งได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	
	สาธารณรัฐประชาชนจีน[26]	**วัตถุประสงค์** การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน **วิธีการ** ก่อสร้างนาขั้นบันได (Paddy Terrace)	(1) สามารถทำการเกษตรบนพื้นที่สูง ได้มาเป็นเวลากว่า 2000 ปี (Ziquejie Rice Terrace) เป็นการใช้ที่ดินที่ยั่งยืน (2) นาขั้นบันไดหลายแห่งได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	
	เวียตนาม[27]	**วัตถุประสงค์** การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน **วิธีการ** ก่อสร้างนาขั้นบันได (Paddy Terrace)	(1) สามารถทำการเกษตรบนพื้นที่สูงได้เป็นเวลานานกว่า 300 ปี (Hoang Su Phi Terrace) ในลักษณะการใช้ที่ดินที่ยั่งยืน (2) นาขั้นบันไดที่เมือง Sapa เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเวียตนามตอนเหนือในปัจจุบัน	

ตารางที่ 9-1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูงกับการดำเนินการในประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็นสำคัญ	ประเทศ	วัตถุประสงค์/วิธีการ	บทเรียน	การดำเนินการในประเทศไทย
	ฟิลิปปินส์[29]	**วัตถุประสงค์** การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน **วิธีการ** ก่อสร้างนาขั้นบันได (Paddy Terrace)	(1) สามารถทำการเกษตรบนพื้นที่สูงได้เป็นเวลามากกว่า 2000 ปี ในกรณี ของ Banaue Terrace เป็นการใช้ที่ดินที่ยั่งยืน (2) เป็นนาขั้นบันไดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเป็นเวลานาน	
	อินโดเนเซีย (บาหลี)[30]	**วัตถุประสงค์** การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงที่ยั่งยืน **วิธีการ** ก่อสร้างนาขั้นบันได (Paddy Terrace)	(1) สามารถทำการเกษตรบนพื้นที่สูงได้อย่างยั่งยืน โดยใช้พื้นที่แปลงเล็ก นาขั้นบันไดได้กระจายทั่วทั้งเกาะบาหลี (2) นาขั้นบันไดในบาหลีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ	
2.5 การใช้พื้นที่สูงของชนเผ่าโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	บังคลาเทศ[31]	**วัตถุประสงค์** การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงเพื่อการดำรงชีวิต **วิธีการ** ใช้ภูมิปัญญาของชุมชนเป็น Low Cost Technology ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืช และการอนุรักษ์ป่าไม้	สามารถดำเนินการได้ในพื้นที่สูงที่อยู่ห่างไกลจากการพัฒนาจากรัฐ	ในอดีตชนเผ่าในประเทศไทย ได้ใช้วิธีที่คล้ายคลึงภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวเขาในประเทศบังกลาเทศ โดยเฉพาะการสร้างฝาย (Check dam) หรือ การทำประปาภูเขาซึ่งยังคงมีอยู่ในหลายพื้นที่ของภาคเหนือ หรือแม้แต่ที่ตำบลนาขา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ยังใช้น้ำจากภูเขามาทำน้ำประปาเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชน วิธีการดั้งเดิมในประเทศไทยส่วนหนึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการปลูกพืชเพื่อดำรงชีวิตในอดีตกลายเป็นการปลูกพืชเพื่อการค้าในปัจจุบัน
2.6 ภูเขากับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	(1) ญี่ปุ่น : ภูเขาฟูจิ[32] (2) ทวีปเอเชียมีประเทศเนปาล อินเดีย ปากีสถาน จีน ภูฐาน : เทือกเขาหิมาลัย[33] (3) ทวีปยุโรป : เทือกเขาแอลป์[34] (4) สวิตเซอร์แลนด์ : ภูเขา Titlist [35]	**วัตถุประสงค์** เป็นแหล่งท่องเที่ยว **วิธีการ** มีการจัดการที่มีระบบ	(1) สามารถใช้ได้อย่างยั่งยืนหากมีการควบคุมตามขีดความสามารถในการรองรับ (2) มีทั้งผลตอบแทนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม รวมทั้งชุมชนที่อยู่ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง (3) มีผลกระทบต่อระบบนิเวศของพื้นที่ (4) มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะพื้นที่สูงในพื้นที่ภาคเหนือเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว จนเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรม เช่น กรณีภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ และม่อนแจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จนภาครัฐต้องเข้าดำเนินการ ถึงแม้ว่ากรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้เคยมีประกาศ

ตารางที่ 9-1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูงกับการดำเนินการในประเทศไทย (ต่อ)

ประเด็นสำคัญ	ประเทศ	วัตถุประสงค์/วิธีการ	บทเรียน	การดำเนินการในประเทศไทย
	(5) แคนาดา : Mont Tremblant[36]			ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในอุทยานหลายแห่งก็ตาม แต่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่สูงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด สมควรดำเนินการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่[38] ตัวอย่างการบริหารจัดการการใช้ที่ดินบนภูเขาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมาอย่างยั่งยืน คือภูเขาTitlist ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ที่มียาวนานถึง 100 ปี และยังคงสภาพที่สมบูรณ์มาจนถึงปัจจุบัน[39]
3. กฎหมายระหว่างประเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง[37]	สมาชิกองค์การสหประชาชาติ 193 ประเทศ	**วัตถุประสงค์** เพื่อให้สิทธิแก่ชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง **วิธีการ** (1) ได้มีการใช้อนุสัญญา กติกา ปฏิญญาหลายฉบับ บังคับใช้แก่ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ (2) ได้มีองค์กรระดับโลกระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ที่จัดตั้งขึ้นรองรับเพื่อปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับชนเผ่า และชนเผ่าพื้นเมือง	จากการมีกฎหมายและองค์กร ระหว่างประเทศทำให้การแก้ปัญหาเรื่องสิทธิของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองของประเทศสมาชิกภาคีต่างๆ มีผลในทางปฏิบัติ	(1) ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกภาคีของอนุสัญญา กติกา และปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองร่วมกับประชาคมโลก (2) ประเทศไทยได้ดำเนินการเรื่องสัญชาติของชนเผ่ามาตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ถึง ปัจจุบัน เมื่อ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2560 ได้มี ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย (ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 134 ตอนที่ 79ง ลงวันที่ 14 มีนาคม 2560 ประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ได้ครอบคลุมชาวเขา บุคคลบนพื้นที่สธงหรือชุมชนบนพื้นที่สูงไว้ด้วย[40]

ที่มา : [1] United Nations (2001: 7-8)
[2] Bennet and Xu (2008: 2)
[3] Yanxia and Frith (2018: 2-4)
[4] ประกาศกระทรวงมหาดไทย วันที่ 27 มีนาคม 2499
[5] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 ธันวาคม 2528
[6] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 27 กรกฎาคม 2525
[7] กรมป่าไม้ (2562: 1)
[8] Sitra (2015: 2)
[9] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 พฤศจิกายน 2504
[10] โสภณ ชมชาญ และคณะ (2558: 40-41)
[11] วินร๊อค อินเตอร์เนชั่นแนล (2554: 6)
[12] Calder et al. (2007: 4)
[13] Calder et al. (2007: 9)
[14] Matias (2017: iii)
[15] www.forestinfo.forest.go.th
[16] กรมป่าไม้ (2562: 1)
[17] www.greenglobeinstitute.com
[18] www.Indonesia Forest Honey Network (JMHI, 2015: 2)

[19] ชพิกา สังขพิทักษ์ (2560: 16-17)
[20] ชพิกา สังขพิทักษ์ (2560: 32)
[21] กรมพัฒนาที่ดิน (2559ข: 45, 56-59)
[22] กรมพัฒนาที่ดิน (2543: 37)
[23] องค์การบริหารส่วนตำบลวาวี (2561: 1)
[24] Rodriguez (2002: 3-4)
[25] http://senmaida.wajima-kankou.jp/en/
[26] https://www.chinadiscovery.com/articles/top-6-most-beautiful-rice-terraces-in-china.html
[27] https://daytripvietnam.com/guide/rice-terraces-vietnam/
[28] กรมพัฒนาที่ดิน (2559ก: 2)
[29] https://en.wikipedia.org/wiki/Banaue_Rice_Terraces.
[30] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jatiluwih_rice_terraces.jpg
[31] Bose, S.K.; Hossain, E.; Mridha, N.N. and Muhammad, T. (1998)
[32] https://en.wikipedia.org/wiki/fuji
[33] https://en.wikipedia.org/wiki/Himalayas
[34] https://en.wikipedia.org/wiki/Alps
[35] https://en.wikipedia.org/wiki/Titlis.
[36] https://en.wikipedia org/wiki/Banaue Rice Terrac.
[37] www.ripd.go.th.
38) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2550: 1)
[39] Ruegger (2017: 9)
[40] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 79ง ลงวันที่ 14 มีนาคม 2560

9.2 การถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูง

จากการสังเคราะห์นโยบาย ผลจากนโยบาย ปัญหาของพื้นที่สูง การพัฒนาพื้นที่สูง ประสบการณ์นานาชาติ เปรียบเทียบกับการดำเนินการในประเทศไทยและผลจากการสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษารวม 12 จังหวัด สามารถถอดบทเรียนในการบริหารจัดการพื้นที่สูงในอนาคตได้รวม 10 ประการ ดังนี้

(1) ขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศ

(2) ขาดคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม

(3) การกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตรและการใช้ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านมีผลกระทบต่อพื้นที่สูง

(4) มีการกำหนดนโยบายแต่ไม่มีแผนปฏิบัติและการปฏิบัติล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

(5) ขาดระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง

(6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

(7) ปัญหาหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง จะไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชไร่หรือระบบไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกพืช

(8) ควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity)

(9) โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นตัวอย่างที่ควรนำไปใช้ในโครงการจัดที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงในอนาคต

(10) การพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยและทำกินอยู่นั้น หลักเกณฑ์และวิธีการของมูลนิธิโครงการหลวงจะเป็นต้นแบบในการขยายผลที่ดีที่สุดในประเทศไทย

โดยการถอดบทเรียนแต่ละเรื่องนั้น มีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

9.2.1 ขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศ

ตามหลักการการใช้ที่ดินแล้ว พื้นที่สูงหรือภูเขาในเขตร้อนซึ่งมีฝนตกชุก ควรสงวนหวงห้ามไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้ ไม่ควรนำมาใช้เพื่อการเกษตร (UNESCO,1975; USDA,1954 ; Donahue et.al., 1971: 154-155; Hayashi, 2002 : 129-139 ; Mohr et.al.,1972) แต่ถ้าหากนำมาใช้ต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดินและมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหลายประการ เนื่องจากพื้นที่สูงมีความสำคัญต่อทั้งระบบนิเวศและปัจจัยการผลิต ดังที่ United Nations (2001: 7-8) ได้ระบุไว้ว่ามีความสำคัญ รวม 7 ประการ คือ (1) เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร (2) เป็นแหล่งการใช้ที่ดินที่ผสมผสาน (3) เป็นแหล่งพลังงานและทรัพยากรธรณี (4) เป็นแหล่งท่องเที่ยว (5) เป็นแหล่งของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ (6) เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ(7) ตัวชี้วัดของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

ในกรณีของประเทศไทยนั้นพื้นที่สูงหรือพื้นที่ภูเขาที่มีความลาดชันมากกว่า 35% มีจำนวน 101 ล้านไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 66 จังหวัด จากการทบทวนในบทที่ 3 พบว่าพื้นที่สูงในประเทศไทยมีปัญหาที่สำคัญในภาพรวม 7 ประการ คือ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) การปลูกฝิ่น (3) การชะล้างพังทลายของดิน (4) ดินถล่ม (5) ปัญหาชาวเขา (6) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง และ (7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ถึงแม้ว่าปัญหาเหล่านี้จะมีความรุนแรงแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ก็ตาม แต่ประเด็นที่สำคัญก็คือ บางพื้นที่ไม่มีแผนงานหรือมาตรการแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด นอกจากนี้ปัญหาทั้ง 7 ประการ ดังกล่าวนี้มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ไม่สามารถแก้ปัญหาเพียงด้านเดียวได้ จำเป็นจะต้องกำหนดแผนงานและมาตรการไปพร้อมกัน และมีแผนปฏิบัติตามลำดับก่อนหลัง

การจัดทำแผนแม่บทพื้นที่สูงในอดีตนั้น ได้ดำเนินการเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเรื่องแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2532 นอกจากนั้นยังมีแผนแม่บทของโครงการต่างๆ ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ มูลนิธิ และสถาบันต่างๆ เป็นเฉพาะของโครงการนั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีชาวเขาหรือชนเผ่าอาศัยอยู่เป็นหลัก แต่ไม่มีแผนแม่บทของพื้นที่สูงของประเทศในภาพรวม โดยเฉพาะพื้นที่สูงที่ยังไม่มีโครงการพัฒนาเข้าไปดำเนินการและมีปัญหาดังกล่าวข้างต้นประการใดประการหนึ่งที่รอการแก้ไข เช่น ปัญหาดินถล่มที่จังหวัดกระบี่ การเคลื่อนตัวของพื้นที่ดอยช้างที่จังหวัดเชียงรายเป็นต้น ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้ควรจะมีแผนงานและมาตรการแก้ไขโดยเร็ว

จากการทบทวนประสบการณ์นานาชาติพบว่า United Nations (2001: 7) ได้ให้ความสำคัญในการวางแผนการใช้ที่ดินพื้นที่สูงหรือพื้นที่ภูเขา ทั้งนี้จากการสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษา 12 จังหวัด พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐในหลายพื้นที่ต้องการให้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวมเช่นเดียวกัน

การขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั่วประเทศทำให้ขาดข้อมูลและเครื่องมือที่จำเป็นในการกำหนดทิศทาง นโยบาย มาตรการและแผนปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาพื้นที่สูงของประเทศไว้เป็นการเฉพาะ เพราะปัจจุบันได้รวมอยู่ในนโยบายที่ดินของประเทศในภาพรวม ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงกับประเด็นปัญหา

อนึ่งการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั่วประเทศจะสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 72 (1) ว่า “วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน” รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรดินที่กำหนดเป้าหมายไว้ว่า “ประเทศไทยมีแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบที่สอดคล้องและเหมะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ”

การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศจึงเป็นการตอบสนองต่อนโยบายของรัฐที่กำหนดขึ้น

บทเรียนในกรณี คือ “มีความจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั่วประเทศ เพื่อแก้ปัญหา 7 ประการ ที่กล่าวข้างต้น เพราะในปัจจุบันมีเฉพาะแผนแม่บทของพื้นที่สูงที่มีโครงการของส่วนราชการ มูลนิธิและสถาบันต่างๆ เข้าไปดำเนินการซึ่งเป็นบางส่วนของพื้นที่สูงของประเทศเท่านั้น”

9.2.2 ขาดคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม

สืบเนื่องจากการขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวมแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีองค์กรจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่สูงมากกว่า 30 หน่วยงานแต่ยังขาด *“คณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม”* คณะกรรมการที่มีอยู่ในปัจจุบันถึงแม้จะมีหลายคณะแต่ก็รับผิดชอบงานของแต่ละโครงการพื้นที่สูงใดไม่มีโครงการพัฒนาก็ใช้การพัฒนาตามระบบปกติ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่มีขอบเขตกว้างขวางและซับซ้อนในพื้นที่สูงได้ หรือบางพื้นที่หน่วยงานเข้าไปไม่ถึง ดังเช่น กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (2556: 1) ได้รายงานไว้ว่ายังมีหมู่บ้านชาวเขาอีกจำนวน 786 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน ที่การพัฒนายังเข้าไปไม่ถึง หากมีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงขึ้นโดยมีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ซึ่งอยู่ในพื้นที่เข้ามาเป็นกรรมการในระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด และ โครงการพัฒนาแล้วจะทำให้ทราบปัญหาของพื้นที่สูงทุกพื้นที่ ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 67 (7) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่บัญญัติไว้ว่า “คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) นั้น มีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา 17 (15) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติไว้ว่า “ให้ อบจ. มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2558: 3) ได้รายงานถึงจุดอ่อนในการบริหารจัดการ เรื่องการพัฒนากลุ่มชาติพันธ์ ซึ่งรวมชาวเขาไว้ด้วย ดังนี้

“การพัฒนากลุ่มชาติพันธ์หลังปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ.2545 ขาดการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ระบบข้อมูลขาดความสมบูรณ์และทันสมัย ขาดเครื่องมือและกลไกดำเนินงานโดยขาด “***แผนแม่บท***” กฎระเบียบต่างๆ มีความหลากหลายไม่เป็นปัจจุบัน ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมต่างๆ และขาดบุคคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน”

จากการทบทวนประสบการณ์นานาชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีนโครงการปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงชัน (SLCP) นั้น การบริหารจัดการเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนและกำหนดวิธีการ (Leshan et al., 2017: 6-8) นอกจากนี้จากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษา 12 จังหวัด ในโครงการนี้ต่างก็ต้องการให้มีคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวมของประเทศ โดยมีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการในระดับต่างๆ

การมีคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงโดยมีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาร่วมเป็นกรรมการจะมีผลให้พื้นที่สูงทุกพื้นที่ที่มีปัญหาเข้าถึงการพัฒนา

บทเรียนในกรณี คือ การขาดคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูง ทำให้พื้นที่สูงจำนวนหนึ่งที่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการโดยระบบปกติของส่วนราชการ ไม่มีโครงการพัฒนาเข้าไปถึงจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาที่สูงขึ้น

9.2.3 การกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตรและการใช้ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านมีผลกระทบต่อพื้นที่สูง

บทเรียนในกรณีนี้มี 2 เรื่อง คือ นโยบายการขยายพื้นที่ปลูกยางพารา และการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) นโยบายการขยายพื้นที่ปลูกยางพารา

นโยบายการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราได้กำหนดขึ้นเนื่องจากราคายางพาราที่เกษตรกรขายได้มีราคาเพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 20.76 บาท ในปี 2544 มาเป็น 27.57 บาท ในปี 2545 และ 37.66 บาท ในปี 2546 (สำนักงานเศรฐกิจการเกษตร, 2549: 55) ทำให้ภาครัฐและประชาชนต่างก็คาดการณ์ว่าราคายางพาราจะเพิ่มสูงขึ้นจึงได้มีนโยบายเพิ่มพื้นที่ปลูกยางพารา โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2546 ซึ่งหลังจากนั้นราคายางพาราก็ได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ เป็นกิโลกรัมละ 102.76 บาท ในปี 2553 และ 124.16 บาท ในปี 2554 ซึ่งเป็นราคาที่สูงที่สุด และได้ลดลงมาเหลือเป็นกิโลกรัมละ 40.96 บาท ในปี 2561 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561: 89) รายละเอียดของนโยบายการขยายพื้นที่ปลูกยางพารามีดังต่อไปนี้

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2546 เรื่อง โครงการปลูกยางเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ (การประชุม ครม. นัดพิเศษ) ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2542 ที่กำหนดให้ขยายพื้นที่ปลูกยางของประเทศไม่เกิน 12 ล้านไร่ โดยให้

ขยายพื้นที่ปลูกยางใหม่ในแต่ละปีได้เท่ากับพื้นที่ปลูกยางที่ลดลงในแหล่งปลูกยางเดิมและไม่ควรปลูกยางใหม่ในภาคเหนือรวมทั้งให้ขยายพื้นที่ปลูกยางได้ในทุกภาคของประเทศในพื้นที่ที่กระทรวงเกษตรฯ (กรมวิชาการเกษตร) กำหนด ด้วยมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวนี้กรมวิชาการเกษตรจึงได้จัดทำโครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางพาราใหม่ ระยะที่ 1 (2547-2549) กำหนดพื้นที่ดำเนินการเบื้องต้น 1 ล้านไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 แสนไร่ และภาคเหนือ 3 แสนไร่ โดยใช้งบประมาณจากกองทุนโครงการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ปลอดดอกเบี้ย ทั้งสิ้น 1,440 ล้านบาท

ต่อมาได้มีโครงการดำเนินการในระยะที่ 2 (พ.ศ.2550-2552) ส่งเสริมการปลูกยางพาราทดแทนพื้นที่ปลูกกระเทียมใน 7 จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยา ลำปาง ตาก และแม่ฮ่องสอน โดยมีเป้าหมายปลูกยางพาราทดแทนจำนวน 13,000 ไร่ ด้วยงบประมาณทั้งสิ้น 16.95 ล้านบาท

หลังจากรัฐบาลมีนโยบายการส่งเสริมการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในปี 2546 เป็นต้นมา จนถึง พ.ศ. 2559 พื้นที่ปลูกยางเพิ่มขึ้นจาก 12.525 ล้านไร่ ในปี 2545 เป็น 23.34 ล้านไร่ และลดลงเหลือ 22.6 ล้านไร่ในปัจจุบัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561: 89) ซึ่งบางพื้นที่ได้บุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ โดยพื้นที่ป่าไม้ในช่วง พ.ศ. 2551-2561 ลดลง 4.75 ล้านไร่ (กรมป่าไม้, 2562: 1) โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้เกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์มีมากกว่า 500,000 ครัวเรือนหรือกว่า 2 ล้านคน ซึ่งนายกสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ ได้มายื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2559 เพื่อให้ช่วยเหลือ (ประชาไท, 2016: 1) และกระทรวงมหาดไทย (2560: 2) ได้รายงานว่ามีพื้นที่ปลูกยางพาราในเขตป่าไม้ จำนวน 4.5 ล้านไร่

“บทเรียนจากกรณีนี้ก็คือ การดำเนินนโยบายการเกษตรที่มิได้มีการพิจารณาร่วมกับนโยบายด้านอื่นไปพร้อมกัน มีผลต่อการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้”

(2) การประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

กรณีของการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์นั้น สืบเนื่องจากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ตกต่ำมาตั้งแต่ พ.ศ.2548 ซึ่งมีราคากิโลกรัมละ 4.78บาท มาเพิ่มเป็นกิโลกรัมละ 7.01 บาท ในปี 2551 และลดลงเหลือกิโลกรัมละ 5.43 บาท ในปี 2552 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556: 10 ; 2561: 13) จากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีราคาตกต่ำดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงได้มีนโยบายการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2552 เห็นชอบในหลักการและแนวทางประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ โดยมีสาระสำคัญ คือ

1. การประกาศราคาขั้นต่ำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 กก.ละ 7.10 บาท โดยใช้เกณฑ์ต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้นไม่เกิน 14.5 % เฉลี่ยทั้งประเทศ เท่ากับกิโลกรัมละ 5.43 บาท ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมค่าขนส่งให้แก่เกษตรกรจากไร่นาไปยังผู้รับซื้อ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.25 บาท และค่าตอบแทนให้เกษตรกรร้อยละ 25

2. การทำสัญญาประกันราคา ตั้งแต่เดือนสิงหาคม–พฤศจิกายน 2552 โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ทำสัญญาฯ กับเกษตรกรที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ออกให้โดยในสัญญาประกันจะระบุมาตรฐานคุณภาพข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ราคา ประกันขั้นต่ำ ปริมาณที่จะทำประกัน และระยะเวลาประกัน

จากนโยบายดังกล่าว พื้นที่ปลูกข้าวโพด ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงชันหรือภูเขา โดยพื้นที่ป่าไม้ลดลงจาก 59.42 ล้านไร่ ในปี 2551 ลงเหลือ 56.48 ล้านไร่ ในปี 2561 หรือลดลง 2.94 ล้านไร่ (กรมป่าไม้, 2561: 1)

ในกรณีของจังหวัดน่านพื้นที่ปลูกข้าวโพดได้เพิ่มจาก 348,760 ไร่ ในปี 2550 เป็น 811,814 ในปี 2559 (กรมพัฒนาที่ดิน, 2550: 2 ; กรมพัฒนาที่ดิน, 2559ก: 2) ทำให้มีการบุกรุกทำลายป่าไม้ ในที่สูงชันจำนวนมาก โดยพื้นที่ป่าไม้เมื่อ พ.ศ. 2550 มีจำนวน 5,218,925 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2550: 2) ลดลงเหลือ 4,448,985 ไร่ ในปี พ.ศ. 2559 (กรมพัฒนาที่ดิน, 2559ก: 2) ปัญหาที่ตามมาคือหมอกควันจากการเผาเตรียมพื้นที่ในฤดูแล้ง การชะล้างพังทลายของดินและดินถล่มในฤดูฝน ดังที่เกิดขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2561ที่บ้านห้วยขาบ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จนมีผู้เสียชีวิตจำนวน 8 ราย และทรัพย์สินเสียหายจำนวนมาก

การขยายตัวของพื้นที่ปลูกข้าวโพดนี้ จากการวิจัยของนักวิชาการ และสถาบันทางวิชาการได้ระบุไว้ว่า สาเหตุสำคัญก็คือ การประกันราคาข้าวโพดของรัฐบาล (สิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน และเขมรัฐ เถลิงศรี, 2558: 76; สุหฤท สยามวาลา, 2559: 1-2; แนวหน้า, 2559: 1; สถาบันวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูง (องค์การมหาชน), 2560: 19; โพสต์ทูเดย์, 2556: A-6)

ผลนโยบายของรัฐดังที่กล่าวมานี้ การเกษตรบนพื้นที่สูงได้เปลี่ยนจากการ “ผลิตเพื่อดำรงชีพ เป็นการผลิตเพื่อการค้า”

บทเรียนในกรณีนี้มีสาระสำคัญให้เห็นว่านโยบายการเกษตรเรื่องการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลาย ที่มีผลต่อนโยบายน้ำทั้งน้ำท่วม ภัยแล้ง และนโยบายที่ดิน คือการชะล้างพังทลายของดิน และดินถล่มซึ่งควรพิจารณาควบคู่กันไป

9.2.4 มีการกำหนดนโยบายแต่ไม่มีแผนปฏิบัติและการปฏิบัติล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

บทเรียนกรณีนี้ได้ใช้นโยบายรวม 3 กรณี คือ (1) กรณีการกำหนดนโยบายป่าไม้แต่ไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติรองรับ (2) กรณีไร่หมุนเวียนตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 3 สิงหาคม 2553 และ (3) กรณีการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) การกำหนดนโยบายป่าไม้

มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้รวม 4 เรื่อง ในช่วง พ.ศ. 2557-2559 คือ (1) แผนแม่บทการแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (2) นโยบายของรัฐบาลคณะที่ 61 ที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 (3) มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจัดการป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น) เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2558 และ(4) ยุทธศาสตร์ป่าไม้ พ.ศ. 2560-2564 นั้น ทุกนโยบายกำหนดให้มีการมีส่วนร่วมของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องแต่ไม่ปรากฏว่ามีแผนปฏิบัติการที่ทุกหน่วยงานดำเนินการแต่อย่างใด โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) วันที่ 6 สิงหาคม 2557 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) ได้ประกาศใช้แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน*โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการในส่วนของตนเองให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนและเป้าหมายที่กำหนด คือ* การพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าไม้ให้มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ให้ได้พื้นที่ป่าไม้อย่างน้อย 40% ของพื้นที่ประเทศภายใน 10 ปี และกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ตามที่เป้าหมายกำหนดไว้ภายใน 1 ปี

2. เพื่อให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและยั่งยืน ภายใน 2 ปี

3. เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าไม้พื้นที่ป่าเป้าหมายทั่วทั้งประเทศให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ภายใน 2-10 ปี

(2) วันที่ 12 กันยายน 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ 61 ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ในนโยบาย ข้อ 9 การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ดังนี้

"9.1 ในระยะเฉพาะหน้า เร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน เร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินในเขตที่ดินของรัฐโดยนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ กำหนดพื้นที่แนวกันชนและที่ราบเชิงเขาให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การปลูกป่าเพื่อป้องกันภัยพิบัติและป้องกันการบุกรุกป่า ขยายป่าชุมชน และส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่เอกชนเพื่อลดแรงกดดันในการตัดไม้จากป่าธรรมชาติ" (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557: 15-16)

(3) วันที่ 7 กรกฎาคม 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่อง การจัดการป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น) โดยมีแนวคิดและยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) แนวคิดในการดำเนินการแบ่งเป็น (1) การควบคุมดูแลพื้นที่ (2) การดูแลคน และ (3) การพัฒนาด้านการเกษตร

2) ยุทธศาสตร์การบูรณาการจัดการป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น) ภายใต้วิสัยทัศน์ "เพิ่มพื้นที่สีเขียวบนพื้นที่ป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพที่สูงชันอย่างยั่งยืน" มีเป้าหมาย คือ (1) ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชันไม่น้อยกว่า 8.6 ล้านไร่ ภายในระยะเวลา 20 ปี (2) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่สูงให้สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียงและยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ (3) สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (4) ลดมูลค่าความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจทุกภาคส่วน (กระทรวงมหาดไทย) การจัดระเบียบคนและพื้นที่ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) การป้องกันและรักษาป่า (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) การฟื้นฟูระบบนิเวศ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) การสร้างองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ) และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน (กระทรวงมหาดไทย)

3) สำหรับแผนการปฏิบัติต่อไป จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานในกรอบของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ในพื้นที่นำร่อง (จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดน่าน) และนำผลการปฏิบัติในพื้นที่นำร่องมาจัดทำแผนแม่บทและแนวทางดำเนินงาน (Road Map) รวมทั้งขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ในการดำเนินการตามมาตรการต่างๆ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาค

(4) ในปี พ.ศ. 2560 กรมป่าไม้ได้จัดทำยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ. 2560-2564 โดยมี 7 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ป้องกันรักษาพื้นที่ป่าที่เหลือให้คงอยู่และยั่งยืน
2. แก้ไขปัญหาราษฎรในพื้นที่ป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม
3. ปรับปรุงและบูรณาการด้านการพัฒนาองค์กรและกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ
4. *บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน*
5. ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมและป่าที่ถูกบุกรุกอย่างมีประสิทธิภาพ
6. เพิ่มพื้นที่ป่านอกเขตพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย
7. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้

จากนโยบายที่กำหนดขึ้นทั้ง 4 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ที่ทบทวนมานี้ล้วนแล้วแต่ระบุว่าให้ดำเนินการโดยมีส่วนร่วมของส่วนราชการต่างๆ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มี แผนปฏิบัติการของส่วนราชการต่างๆ ที่ประสานสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ที่ระบุไว้ ตัวอย่างเช่น กรณีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 7 กรกฎาคม 2558 ที่มียุทธศาสตร์ไว้ รวม 7 ยุทธศาสตร์ของกระทรวงต่างๆ รวม 4 กระทรวง ที่กำหนดไว้ คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ ถึงแม้ว่าจะมียุทธศาสตร์ป่าไม้ พ.ศ.2560-2564 ขึ้นมารองรับก็ตาม เป็นเพียงแต่ยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเดียว และยังขาดแผนปฏิบัติการที่ระบุว่าสอดคล้องกับของส่วนราชการอื่นๆ อย่างไร

เนื่องจากการแก้ปัญหาป่าไม้โดยเฉพาะในพื้นที่สูงมีขอบเขตที่ซับซ้อนและกว้างขวาง รวมทั้งสั่งสมมาเป็นเวลานาน การแก้ไขปัญหาจึงต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างส่วนราชการในกระทรวงต่างๆ มากกว่า 4 กระทรวงตามที่ระบุไว้ในมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 7 กรกฎาคม 2558 เช่น ควรจะมีกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องชาวเขา กระทรวงยุติธรรม เรื่องปัญหาการปลูกฝิ่น กระทรวงคมนาคม เรื่อง เส้นทางคมนาคม เป็นต้น

หากยังมีปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้อยู่นั้น ปัญหาที่ตามมาก็คือ การชะล้างพังทลายของดิน ดินถล่ม น้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่ตอนล่าง แห้งแล้งบนพื้นที่สูง มีปัญหาหมอกควันจากการเตรียมพื้นที่ปลูกพืชในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม ของทุกปี ปัญหาเหล่านี้จะต้องมีการแก้ไขเป็นระบบ นโยบายจึงต้องมีเอกภาพในลักษณะแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ ***ทุกนโยบายได้ระบุการมีส่วนร่วมแต่ไม่มีแผนปฏิบัติการที่เกิดขึ้นในลักษณะบูรณาการ และมีความล่าช้าในการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับปัญหา***

(2) นโยบายเรื่องไร่หมุนเวียน

มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 สิงหาคม 2553 เรื่อง แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชาวกะเหรี่ยงโดยให้หน่วยงานและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับแนวนโยบายการจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะการส่งเสริมและยอมรับระบบการทำไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยง เป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อประโยชน์ในการรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรที่ดินที่มีอยู่จำกัดให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและพิจารณาประเด็นข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนชาติพันธุ์และระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับกลุ่มชนชาติพันธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจากประเด็นดังกล่าวด้วย

ทั้งนี้กระทรวงวัฒนธรรมได้รายงานต่อคณะรัฐมนตรีว่า *“ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ของประเทศไทย ตั้งแต่จังหวัดแม่ฮ่องสอนลงมาถึงจังหวัดราชบุรีต่างได้รับความเดือดร้อนในปัญหาต่างๆ ที่สะสมมายาวนานเกี่ยวกับความไม่เข้าใจในวิถีชีวิตแบบกะเหรี่ยงซึ่งครอบคลุมถึงการจัดการทรัพยากรแบบธรรมชาติด้วยการทำไร่หมุนเวียน การผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงการให้คุณค่ากับป่าวิธีคิดในเรื่องสิทธิ (ที่มิใช่กรรมสิทธิ์) และการที่รัฐไทยยังไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมและภาษาของท้องถิ่นต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาประเทศในแบบทุนนิยมที่เน้นการเกษตรสมัยใหม่ซึ่งลงทุนสูง และเน้นพืชพาณิชย์เชิงเดี่ยว กีดกันทางเลือกอื่นๆ เช่น การทำไร่หมุนเวียน ที่ผ่านมากะเหรี่ยงบางส่วนจำต้องยอมรับวิถีชีวิตแบบใหม่และหลายส่วนยังเห็นว่าอยู่อย่างกะเหรี่ยงมีคุณค่าต่อชีวิตมากกว่า”*

สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในระยะสั้นมีดังนี้

(1) ยุติการจับกุมและให้ความคุ้มครองกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่ข้อพิพาทเรื่องที่ทำกินในพื้นที่ดั้งเดิม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) กระทรวงมหาดไทย (มท.)

(2) จัดตั้งคณะกรรมการ หรือกลไกการทำงานเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ในการทำกิน การอยู่อาศัย และการดำเนินวิถีชีวิตตามวัฒนธรรม (Demarcation Committee/Mechanism) เพื่อจัดการข้อพิพาทการใช้ประโยชน์หรือการถือครองพื้นที่ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงกับหน่วยงานรัฐซึ่งมี องค์ประกอบนอกเหนือจากองค์ประกอบของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้มีส่วนได้เสีย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานทางด้านวิถีวัฒนธรรม และสิทธิมนุษยชน ตลอดจนนักมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา โดยกำหนดอำนาจหน้าที่มุ่งเน้นการส่งเสริมแนวทางการจัดการความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์ (Constructive Dialogue)

(3) ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนบนพื้นที่สูง เช่น การรักษาความหลากหลายของการสร้างพันธุ์ การสร้างความมั่นคงทางอาหาร การสร้างความสมดุลของนิเวศผ่านกระบวนการระบบไร่หมุนเวียน

ส่วนในระยะยาวได้เสนอการจัดการทรัพยากรไว้ดังนี้

(1) เพิกถอนพื้นที่ที่รัฐประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ อนุรักษ์ป่าสงวนซึ่งทับซ้อนกับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีข้อเท็จจริงจากการพิสูจน์อย่างเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าได้อยู่อาศัยดำเนินชีวิตและใช้ประโยชน์ในที่ดังกล่าวมาเป็นเวลานาน หรือก่อนที่รัฐจะประกาศกฎหมาย หรือนโยบายทับซ้อนพื้นที่ดังกล่าว

(2) ส่งเสริมและยอมรับระบบไร่หมุนเวียนซึ่งเป็นวิถี วัฒนธรรมของกะเหรี่ยงอย่างยั่งยืนและวิถีชีวิตพอเพียง รวมทั้งผลักดันให้ระบบไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม

(3) ส่งเสริมเกษตรพอเพียงหรือเกษตรทางเลือกที่ไม่ใช่เกษตรเชิงเดี่ยวหรือเกษตรเชิงอุตสาหกรรม

(4) ส่งเสริมสนับสนุนและยอมรับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ และการจัดการของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เช่น การออกโฉนดชุมชน

อย่างไรก็ตามก่อนจะมีนโยบายวันที่ 3 สิงหาคม 2553 นั้น การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงเพื่อทำไร่หมุนเวียนนั้น ได้มีแนวคิดที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เพราะเกี่ยวข้องกับการบุกรุกทำลายป่าไม้หรือทำให้ที่ดินเสื่อมโทรม โดยมีการวิจัยและความเห็นต่างๆ ดังนี้

เมื่อ พ.ศ. 2530 Kunstadter and Chapman (1978: 7) ได้จำแนกรูปแบบของระบบการทำไร่หมุนเวียนทางภาคเหนือของประเทศไทยว่ามี 4 ประเภท ประเภทที่ 1 ทำการเพาะปลูกในระยะสั้นและปล่อยพื้นที่ทิ้งไว้ให้ฟื้นตัวในระยะสั้น ประเภทที่ 2 ทำการเพาะปลูกในระยะสั้นและปล่อยพื้นที่ให้ฟื้นตัวในระยะยาว ประเภทที่ 3 ทำการเพาะปลูกในระยะยาวและปล่อยพื้นที่ให้ฟื้นตัวไว้นานมากหรือปล่อยร้างเลย และประเภทที่ 4 ทำการเพาะปลูกแบบถาวรไม้ยืนต้นควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์จากป่าในการทำไร่ข้าวหมุนเวียนและเก็บหาไม้ฟืน

ในเวลาต่อมาวิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ (2532: 21) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการทำลายป่าของชาวเขาไว้ว่า “เมื่อเปรียบเทียบการเข้าไปอยู่อาศัยในเขตภูเขาภาคเหนือระหว่างชาวเขากับชาวพื้นราบในช่วง 28 ปีที่ผ่านมา มีสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก คือปัจจุบันมีชาวเขาเพิ่มขึ้นจาก 250,000 คนเป็น 500,000 คน ในขณะที่เขตเดียวกันมีประชากรพื้นราบเพิ่มขึ้นอย่างมากมายหลายล้านคน ซึ่งยอดชาวเขา 5 แสนคนนี้ที่จริงต้องหักสัดส่วนของชาวเขาที่อพยพเข้ามาเพิ่มขึ้นภายหลังด้วย และพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรของชาวเขาที่เราเห็นว่าเป็นสาเหตุของการทำลายป่า ที่จริงก็เป็นเพียง 1-2 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ป่าที่ถูกทำลายทั้งหมดในกิจกรรมอื่นๆ ของทั้งประเทศ”

พรทิพย์ บุญครอง (2538: 5-6) ได้อธิบายถึง การทำไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงในเขตลุ่มน้ำแม่วางว่า แต่เดิมมีการหมุนเวียนมากกว่า 7 ปี ขึ้นไป ทำให้ป่าและดินสามารถฟื้นตัวได้ และมีความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดินเพียงพอต่อการเพาะปลูกข้าว ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การผลิตข้าวในระบบไร่หมุนเวียนเพียงพอต่อความต้องการในครอบครัว ระยะเวลาในการฟื้นตัวของพื้นที่ไร่เหล่าหรือไร่หมุนเวียนภายหลัง จากการทิ้งไว้ 7 ปี จะเริ่มจาก

ปีที่ 1 ปลูกข้าวไร่และปล่อยทิ้งไว้ หญ้าจะขึ้นรก

ปีที่ 2-3 หญ้าขึ้นรกมากและมีสัตว์ขนาดเล็กเข้ามาอาศัยและหากิน เช่น เก้ง กวาง หมูป่า และ กระจง เป็นต้น

ปีที่ 4-5 ต้นไม้ประเภทไม้เนื้ออ่อนเริ่มเติบโตและคลุมหญ้า แต่คุณภาพดินยังไม่ดีพอ

ปีที่ 6-7 ต้นไม้ประเภทไม้เนื้อแข็งเริ่มเติบโต หญ้าจะเริ่มตาย ใบไม้และหญ้าจะทับถมกลายเป็นปุ๋ย เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เป็นช่วงการฟื้นตัวของคุณภาพดินที่พร้อมสำหรับการเพาะปลูกอีกรอบหนึ่ง

ขั้นตอนที่สำคัญๆ ของการทำไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงในแต่ละปีคือ การเลือกพื้นที่ การถางไร่ ตากและเผาไร่ การปลูกพืชตามไฟและการหยอดข้าวไร่ การดูแลรักษา ควบคุมหญ้า และศัตรูพืชอื่นๆ การเกี่ยวข้าว ตีข้าวและเอาข้าวขึ้นฉาง

ที่ดินที่เป็นพื้นที่ไร่หมุนเวียนถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของชุมชน ซึ่งแต่ละครอบครัวสามารถเลือกทำไร่ข้าวได้ตามความจำเป็นหรือให้เพียงพอต่อความต้องการในครอบครัว ซึ่งประมาณกันว่าหากทำไร่ข้าวประมาณ 10 ไร่ขึ้นไป จะเพียงพอสำหรับครอบครัวขนาด 10 คน *แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงและแรงกดดันการใช้ทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่าของกรมป่าไม้การประกาศอุทยาน ฯลฯ ล้วนแต่เป็นแรงกดดันและส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำไร่และระบบการผลิต ทำให้การทำไร่หมุนเวียนในปัจจุบันสามารถหมุนเวียนในระยะเวลาที่สั้นลงประมาณ 3 ปี และมีการจับจองถือครองที่ดินชัดเจนขึ้นระยะเวลาในการหมุนเวียนที่ถูกจำกัดลงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผลผลิตข้าวไม่พอกิน เนื่องจากป่าและดินมีเวลาในการฟื้นตัวน้อยลง ทำให้คุณภาพของดินต่ำ รวมทั้งปัญหาเรื่องวัชพืชก็ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญ*

ผลจากการศึกษารอบการทำไร่หมุนเวียนที่เหมาะสมต่อระบบนิเวศป่าไม้และผลผลิตทางการเกษตรในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนของเครือข่ายวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ระหว่างเดือนมีนาคม 2552 – กุมภาพันธ์ 2553 พบว่ารอบปีที่เหมาะสมในระบบไร่หมุนเวียนคือรอบหมุนเวียนปีที่ 4 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ว่า ***"หากลดรอบการทำไร่คงเหลือ 4 ปี นอกจากจะได้พื้นที่ป่ากลับคืนมาจำนวนมากแล้ว ยังเป็นการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากการเผาไร่ก่อนลงมือปลูกพืชไร่หมุนเวียนในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากมวลชีวภาพในไร่หมุนเวียนปีต่ำๆ ย่อมน้อยกว่าไร่หมุนเวียนปีที่สูงกว่า"***

ในทางตรงกันข้าม เกษม จันทร์แก้ว ประชุม สันทัดการ และนิพนธ์ ตั้งธรรม (2517: 19) ได้ทำการวิจัยที่ลุ่มน้ำห้วยคอกม้า ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการศึกษาผลของการทำไร่เลื่อนลอยต่อการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางฟิสิกส์ของดินในป่าดิบเขาดอยปุย เชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ ความหยาบละเอียดของดิน ปริมาณกรวด ความหนาแน่นรวม ความหนาแน่นของส่วนที่เป็นของแข็ง ความพรุนของดิน ในพื้นที่ป่าดิบเขาธรรมชาติ กับพื้นที่ถูกแผ้วถาง ทำไร่เลื่อนลอยนานปีต่างกันดังกล่าว มีผลทำให้สมบัติทางฟิสิกส์ของดินเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงไร ซึ่งผลการศึกษาพอจะสรุปได้ ดังนี้ (1) ดินจะมีความหยาบมากขึ้น (2) มีกรวดมากขึ้น (3) ความหนาแน่นของดินเพิ่มขึ้น (4) อินทรียวัตถุหมดไป และ (5) ความพรุนของดินลดลง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของดิน

การศึกษาอีกพื้นที่หนึ่งบนพื้นที่สูงคือที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ.2536 โดยการเปรียบเทียบการชะล้างพังทลายของดินระหว่างพื้นที่ป่าไม้กับพื้นที่ทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งพบว่ามีการสูญเสียดินในพื้นที่สวนป่าสนสามใบอายุ 12 ปี ที่มีความลาดชัน 68% น้อยที่สุด คือ 0.23 เซนติเมตรต่อปี รองลงมาคือ พื้นที่ป่าดิบชื้นธรรมชาติ ที่มีความลาดชัน 68 % มีการสูญเสียดิน 0.35 ซ.ม. ต่อปี ส่วนในพื้นที่ทำไร่เลื่อนลอยที่มีความลาดชัน 28 % มีการสูญเสียดิน 0.91 ซ.ม. ต่อปี ซึ่งมากที่สุด รวมทั้งการอุ้มน้ำในพื้นที่ทำไร่เลื่อนลอยมีค่าต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ป่าทั้งสองประเภท (พรพรรณ จงสุขสันติกุล และสุธีลา ธีราภรณ์, 2537: 1)

จากการทบทวนประสบการณ์ธรรมชาติถึงเรื่องชนเผ่านั้น General Assembly (2016: 19-20) ได้ระบุไว้ว่าชนเผ่าควรมีสิทธิในที่ดินทำกินและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่นเดียวกับในอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ มาตรา10(c) ที่ระบุว่าให้ชนเผ่าเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD, 2002)

กรณีนี้จะเห็นได้ว่าแนวคิดของผู้บริหารกับผลจากการวิจัยเรื่องความเสื่อมโทรมของดินไม่ตรงกันและไม่มีข้อยุติ การนำนโยบายไปจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับจึงไม่ปรากฏเป็นรูปธรรม ชนเผ่ากะเหรี่ยงยังคงปฏิบัติเช่นเดิม รวมทั้งเรียกร้องมาอย่างต่อเนื่องให้ภาครัฐดำเนินการ

(3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ

(3.1) ความเป็นมา

การอนุรักษ์ดินและน้ำได้เริ่มมาตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) โดยในปี พ.ศ. 2506 ได้มีการจัดตั้งกรมพัฒนาที่ดินขึ้นมารับผิดชอบทั้งการวิจัยและการปฏิบัติ ในปี 2524 ได้มีการศึกษาความรุนแรงของการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดิน พบว่ามีเนื้อที่ของประเทศที่มีการชะล้างพังทลายของดินในอัตราต่างๆ รวม 108 ล้านไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2524: 12) หลังจากนั้นประมาณ 20 ปี ได้มีการศึกษาการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดินอีกครั้งหนึ่ง พบว่ามีเนื้อที่ของประเทศที่มีการชะล้างพังทลายของดินรวม 108 ล้านไร่เช่นเดิม และมีการชะล้างพังทลายของดินรุนแรง

และรุนแรงมาก ในพื้นที่ลาดเชิงเขาที่มีความลาดชันน้อยกว่า 35% รวมกันมีเนื้อที่ 2,975,848 ไร่ ส่วนในพื้นที่สูงคือพื้นที่ภูเขาและในพื้นที่ลาดหุบเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า 35% มีการชะล้างพังทลายของดินรุนแรงและรุนแรงมากรวมกันมีเนื้อที่ 13,332,737 ไร่ รวมทั้งสองพื้นที่ 16,308,584 ไร่ พื้นที่ส่วนอื่นๆ มีการชะล้างพังทลายของดินน้อยมากถึงปานกลาง (กรมพัฒนาที่ดิน, 2543: 37) การชะล้างพังทลายของดินดังกล่าวนี้เป็นปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร ดังนั้นในปี พ.ศ. 2551 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 โดยบทบัญญัติมาตรา 13 ได้กำหนดให้มีการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่ม ดังรายละเอียดในตารางที่ 9-2

ตารางที่ 9-2 ช่วงเวลาการดำเนินการด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ

ช่วงเวลา		ช่วงเวลาการดำเนินการด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ
แผนพัฒนาฯ	**พ.ศ.**	
ฉบับที่ 1	2506	(1) วันที่ 23 พฤษภาคม 2506 จัดตั้งกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ มีกองบริรักษ์ที่ดินรับผิดชอบการอนุรักษ์ดินและน้ำ[1)] (2) วันที่ 3 กันยายน 2506 คณะรัฐมนตรีมีมติโครงการขายงานอนุรักษ์ดินและน้ำ ในขณะนั้น มีศูนย์พัฒนาที่ดิน 3 แห่ง คือ ขอนแก่น ชลบุรี และนครราชสีมา[2)]
ฉบับที่ 4	2524	มีการประเมินการสูญเสียดินครั้งที่ 1 โดย ระบบ USLE มีพื้นที่ชะล้างพังทลายของดิน 108 ล้านไร่[3)]
ฉบับที่ 5	2526	ประกาศใช้พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2526 บทบัญญัติมาตรา 5 (3) กำหนดให้คณะกรรมการพัฒนาที่ดินมีอำนาจหน้าที่ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ (เดิมเป็นบทบัญญัติมาตรา 20(2) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน[4)]
	2527	มีการปรับโครงสร้างกรมพัฒนาที่ดินโดยมีการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต รวม 12 เขต และทำหน้าที่อนุรักษ์ดินและน้ำ[5)]
ฉบับที่ 8	2543	มีการประเมินการสูญเสียดินครั้งที่ 2 โดยระบบ USLE มีพื้นที่ชะล้างพังทลายของดิน 108 ล้านไร่[6)]
ฉบับที่ 10	2551	ประกาศใช้พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 บทบัญญัติมาตรา 13 กำหนดให้ดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินโดยการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ[7)]
ฉบับที่ 11	2559	ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 เป็นต้น มาจนสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2559) เป็นเวลา 53 ปี สามารถดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำได้ 19.32 ล้านไร่ และมีแผนจะดำเนินการจำนวน 5 ล้านไร่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12[8)]
ฉบับที่ 12	2561	แผนปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นย่อยที่ 2 ทรัพยากรดิน 2.2 ให้มีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำปีละ 120,000 ไร่[9)]

ที่มา:

[1)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 80 ตอนที่ 50 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2506

[2)] มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 กันยายน 2506

[3)] กรมพัฒนาที่ดิน (2524: 16)

[4)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 100 ตอนที่ 160 ฉบับพิเศษลงวันที่ 6 ตุลาคม 2506

[5)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 51 ลงวันที่ 20 เมษายน2527

[6)] กรมพัฒนาที่ดิน (2543: 37)

[7)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 27ก ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์2551

[8)] กรมพัฒนาที่ดิน (2559: 45, 58, 141)

(3.2) ปัญหาการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ปัญหาในการดำเนินโครงการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ผ่านมา มี 3 ประการ คือ (1) สาเหตุจากทางราชการ (2) สาเหตุจากเกษตรกร และ(3) สาเหตุจากลักษณะโครงการ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2529: 122-123)

(3.3) ผลจากนโยบายการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ในปี 2559 กรมพัฒนาที่ดินได้รายงานว่าในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ถึง ฉบับที่ 10 ดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำได้ 14.65 ล้านไร่ และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ดำเนินการได้ 4.66 ล้านไร่ รวมเป็น 19.31 ล้านไร่ และมีแผนจะดำเนินการในช่วง 4 ปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 คือ พ.ศ. 2560-2563 จำนวน 4.09 ล้านไร่ รวมกับของเดิม 19.31 ล้านไร่ เป็น 23.4 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.66 ของพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดิน จำนวน 108 ล้านไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2559ข: 45,56-59)

จากการที่มีพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดินจำนวนมาก เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2561 ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่อง แผนการปฏิรูปประเทศ ในแผนการปฏิรูปประเทศ เล่มที่ 4 แผนการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีเรื่องทรัพยากรดินอยู่ในประเด็นพัฒนาที่ 2 ซึ่งได้กำหนดให้มีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปีละ 120,000 ไร่ รวม 5 ปี จำนวน 600,000 ไร่ ซึ่งแผนดังกล่าวนี้ก็ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงทั้งประเทศดังกล่าวข้างต้น

ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติตามกฎหมาย ให้ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินก็ตาม แต่ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 ยังมิได้มีการดำเนินการประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำแต่อย่างใด การปฏิบัติงานยังคงเป็นไปตามปกติ ไม่มีแผนปฏิบัติงานที่ครอบคลุมพื้นที่ที่เกิดปัญหาและมีความล่าช้า แม้ในแผนการปฏิรูปประเทศเองก็มีเป้าหมายเพียง 600,000 ไร่เท่านั้น แต่บนพื้นที่ลาดชันมีพื้นที่ที่มีการสูญเสียดินขั้นรุนแรงและรุนแรงมากถึง 16.3 ล้านไร่

จากประสบการณ์นานาชาติ United Nations (2001: 7-8) ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและปรากฏในแผนปฏิบัติการ 21 บทที่ 13 ไว้ด้วย (Keating, 1992: 36)

จากการสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาก็ได้รับความเห็นว่าการแก้ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดทั้งๆที่การอนุรักษ์ดินและน้ำรวมทั้งการทำนาขั้นบันไดเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การใช้ที่ดินที่ยั่งยืน

อนึ่งพื้นที่สูงที่อาจจะมีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในอนาคตคือเขตผ่อนปรนให้ราษฎรที่อาศัยและทำกินอยู่ในปัจจุบันมีสิทธิอยู่ต่อไปอีก 20 ปี โดยเข้าร่วมโครงการกับภาครัฐคือเขตอุทยานแห่งชาติ ตามบทบัญญัติมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามบทบัญญัติมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และเขตลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูง

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวนี้จึงสรุปได้ว่าการอนุรักษ์ดินและน้ำมีแต่นโยบาย ไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับที่ครอบคลุมพื้นที่ปัญหาทั้งหมด

จากกรณีตัวอย่างทั้ง 3 เรื่อง คือ การกำหนดนโยบายป่าไม้ การทำไร่หมุนเวียน และการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่ยังคงมีปัญหาอยู่ในปัจจุบัน เป็นบทเรียนที่มีการกำหนดนโยบายแต่ไม่มีแผนปฏิบัติและปฏิบัติอย่างล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

9.2.5 ขาดระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง

จากการพัฒนาพื้นที่สูงมาเป็นเวลานานกว่า 60 ปี ได้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนความมั่นคง อย่างไรก็ตามข้อมูลจำนวนมากดังกล่าวนี้ได้อยู่กระจัดกระจายในส่วนราชการหรือสถาบันต่างๆ จะเห็นได้จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องการจัดทำฐานข้อมูล รายงานการศึกษา บทความ แนวคิดและข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูงที่ปรากฏในภาคผนวกที่ 3 ในการศึกษาโครงการนี้ มีจำนวนมากถึง 376 เรื่องและในภาคผนวกที่ 4 เป็นรายงานการประชุมวิชาการ ผลงานการวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงมีจำนวนมากถึง 1,108 เรื่อง มติคณะรัฐมนตรี จำนวน 59 เรื่อง และเอกสารอ้างอิงในแต่ละบทรวมกันมีจำนวนมากกว่า 100 เรื่อง

ปัญหาการกระจัดกระจายของข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูงนั้นได้รายงานไว้โดย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (2556: 1) เรื่องข้อมูลประชากรชาวเขา และ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2558: 3) เรื่องการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ว่าส่งผลให้การกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สูงไม่มีประสิทธิภาพและเกิดความล่าช้าในการจัดทำแผนปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา

จากการทบทวนวรรณกรรมในโครงการนี้ พบว่ามีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้นำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่สูง เช่น หลักเกณฑ์การบริหารจัดการพื้นที่สูงของ Royal Project Foundation ที่ได้ปรากฏในเอกสาร The Peace and The Poppy รวมทั้งเรื่องการกำหนดพื้นที่โดยระบบสมบูรณ์แบบ (Zonal Integrated Development) ของ Keen (1972: 81-82) หรืองานวิจัยหลายชิ้นในช่วง พ.ศ. 2558-2561 ที่สามารถนำมาประกอบในการตัดสินใจกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สูงในอนาคต เช่น งานของ นิอร สิริมงคลเลิศกุล และศราวุธ พงษ์ลี้รัตน์ (2556) งานของศุทธินี ดนตรี และคณะ(2557) งานของสิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน และเขมรัฐ เถลิงศรี (2558) และงานของวาสนา วิรุญรัตน์ (2561)

ข้อมูลที่สำคัญอีกด้านหนึ่งก็คือแนวเขตของพื้นที่สูงที่ได้มีการจัดทำมาเป็นเวลานาน เช่นในปี 2549 ได้มีโครงการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดินหรือ Reshape (คณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้, 2549: 1) ในปี2552 ได้มีโครงการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552: 1) และการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน 1: 4,000 หรือ One Map ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 22 กันยายน 2556 ซึ่งจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) ยังไม่มีผลในการปฏิบัติแต่อย่างใด ยังคงมีปัญหาเรื่องแนวเขตพื้นที่สูง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวบทเรียนในกรณีนี้คือ เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่สูงมีประสิทธิภาพในอนาคต สมควรจัดตั้ง “ระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง” ขึ้น โดยสนับสนุนให้ส่วนราชการหรือสถาบันใดแห่งใดแห่งหนึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงาน

9.2.6 ปัญหาการขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุที่ว่าพื้นที่สูงซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้นั้นทำหน้าที่เป็นแหล่งอำนวยน้ำเพื่อการเกษตร ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ลดภาวะน้ำท่วมในพื้นที่ตอนล่างของลุ่มน้ำลดความแห้งแล้งของภูมิอากาศซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยปรากฏอย่างชัดเจนในแผนปฏิบัติการ 21 (Keating, 1992: 25,29,31, 46-47) ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (UNFCCC,2002: 7,9) ตลอดจนนักวิชาการ เช่น Storer (1953: 86) ; Penman (1963: 110) ; Mohr et.at. ; (1972: 72) Calder et.Al. (2007: 1) ; FAO (2016: 1) และพงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล (2554: 2) ประเทศต่างๆ จึงได้มีความพยายามปลูกต้นไม้บนพื้นที่สูงชัน เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (Leshan et. al. 2017: 6-8) หรือมีการปฏิบัติ

ที่เชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน และน้ำ โดยการอนุรักษ์ดินและน้ำจากการเกษตรเชิงพหุภารกิจในประเทศ เยอรมัน แคนาดา และญี่ปุ่น (ชพิกา สังขพิทักษ์, 2560: 16-17, 32, 53) และ โครงการจ่ายเพื่อผลตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (PES) ในประเทศเวียตนาม (วินร๊อค อินเตอร์เนชั่นแนล, 2554: 6) เป็นต้น

การเก็บกักน้ำของป่าชนิดต่างๆ ในป่าไม้ของป่าชนิดต่างๆ นั้น พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล (2554-2) ได้รายงานไว้ว่า ในป่าดิบเขาที่ จ.เชียงใหม่ สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้ 1,516.08 ลูกบาศก์เมตร ต่อไร่ (ตารางที่ 9-3) หากป่าไม้ถูกทำลายลง น้ำจำนวนนี้ก็จะไหลลงสู่เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว พร้อมกับชะล้างหน้าดินลงมาสู่พื้นที่ตอนล่างไปพร้อมกันด้วย เมื่อหน้าดินที่มีอินทรียวัตถุซึ่งเป็นวัตถุที่อุ้มน้ำในดินไว้สูญหายไป น้ำในดินก็จะสูญหายไปด้วย เกิดความแห้งแล้งดังที่ปรากฏ โดยทั่วไปในปัจจุบัน

จากข้อมูลการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าที่ทบทวนไว้ใน หัวข้อ 3.1 พบว่า ถึงแม้อัตราการบุกรุกทำลายป่าจะลดลงแต่ยังคงมีการบุกรุกทำลายป่าอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบอัตราการบุกรุกทำลายกับการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าแล้วจะมีอัตราที่แตกต่างกันมาก หากสถานการณ์การบุกรุกทำลายป่าไม้ยังคงเป็นไปเช่นนี้ โอกาสที่จะเกิดความแห้งแล้งจะสูงขึ้น

ตารางที่ 9-3 การเก็บกักน้ำของป่าชนิดต่างๆ

ลำดับที่	ชนิดป่า	จังหวัด	ความลึกของชั้นดิน (%)	ความพรุนของดิน (%)	ปริมาตรดิน (ลบ.ม./ไร่)	ปริมาตรน้ำที่เก็บกักไว้ในดิน ผลบ.ม./ไร่)
1	ป่าดิบชื้น	สงขลา	100	47.82	1,600	765.12
2	ป่าดิบแล้ง	นครราชสีมา	70	45.49	1,120	509.49
3	ป่าดิบเขา	เชียงใหม่	150	63.17	2,400	1,516.08
4	ป่าเบญจพรรณ	ลำปาง	60	43.53	960	417.89230.64
5	ป่าเต็งรัง	นครราชสีมา	30	48.05	480	

ที่มา : พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล (2554:2)

นอกจากนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2551: 10) ได้ประเมินมูลค่าความเสียหายจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศป่าต้นน้ำชนิดต่างๆ ดังรายละเอียดในตาราง 9-4 พบว่ามีการสูญเสียเฉลี่ย 89,737.48 บาท/ไร่/ปี

ตารางที่ 9-4 มูลค่าความเสียหายจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศป่าต้นน้ำชนิดต่างๆ

ชนิดป่า	มูลค่าความเสียหาย (บาท/ไร่/ปี)					
	ดินสูญหาย	น้ำสูญหาย	ปุ๋ยสูญหาย	น้ำทำเพิ่ม	อากาศร้อน	รวม
ป่าดิบเขา	600	28,053.33	141.75	32,745.33	25,093.75	86,634.16
ป่าเบญจพรรณ	600	36,800.00	1,911.82	23,284.00	62,625.74	125,221.56
ป่าเต็งรัง	600	12,093.33	51.73	16,568.00	52,651.25	81,964.31
สวนสัก	600	18,586.67	321.52	11,768.00	52,651.25	83,927.44
สวนสนสามใบ	600	1,400.00	7.63	18,836.00	50,096.25	70,939.88
เฉลี่ย	600	19,386.67	486.89	20,640.27	48,623.65	89,737.48

ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2551 : 10)

จากการทบทวนประสบการณ์นานาชาติ United Nations (2001: 7) ได้ให้ความสำคัญไว้ว่าภูเขาเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการที่ให้สามารถอำนวยน้ำได้อย่างสม่ำเสมอรวมทั้งระบุไว้ในแผนปฏิบัติการ 21 บทที่ 13 ว่า "ภูเขาเป็นที่มาสำคัญของน้ำ" การขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงบนภูเขาจึงเป็นปัญหาที่จะกระทบกับพื้นที่ตอนล่างที่ต้องอาศัยน้ำจากภูเขาเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ขาดแคลนน้ำในปัจจุบันจากการรายงานของ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (2560: 18-21) ระบุว่าปัญหาของชาวเขา คือ “การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น” ซึ่งสอดคล้องกับ กมล งามสมสุข (2561) ได้รายงานถึงปัญหาของโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนระยะ 5 ปี (พ.ศ.2557-2561) ว่าในพื้นที่โครงการมี “ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค”

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่โครงการของส่วนราชการ มูลนิธิ และสถาบันต่างๆ มาอย่างต่อเนื่องโดยการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กและระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ แต่พื้นที่นอกเขตโครงการดังกล่าวอีกจำนวนมากนอกจากยังคงมีการบุกรุกทำลายป่าไม้อยู่แล้ว ปัญหาการขาดแคลนน้ำยังไม่มีแผนงานหรือมาตรการแก้ไขและปรากฏเด่นชัด และคาดว่าสถานการณ์การขาดแคลนน้ำของพื้นที่สูงจะรุนแรงยิ่งขึ้น

บทเรียนจากกรณีนี้คาดว่าปัญหาการขาดแคลนน้ำ บนพื้นที่สูงจะมีความรุนแรงยิ่งขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว

9.2.7 ปัญหาหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง จะไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชไร่หรือระบบไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกพืช

เนื่องจากปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือในฤดูแล้งมีผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจของประชาชนโดยรวม ถึงแม้รัฐจะกำหนดนโยบายมาอย่างต่อเนื่องมากกว่าหนึ่งทศวรรษก็ตาม แต่ยังคงมีปัญหาอยู่ในปัจจุบัน สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การเตรียมพื้นที่เพาะปลูกในพื้นที่สูง ที่ยากแก่การเดินทางเข้าถึง ที่ยังคงใช้ระบบไร่หมุนเวียนอยู่ เนื่องจากการทำไร่หมุนเวียนยังไม่ข้อยุติในทางปฏิบัติ ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ใน ข้อ 9.2.4 หมอกควันจากการเตรียมพื้นที่จึงยังไม่สามารถยุติลงได้เช่นเดียวกัน สาเหตุสำคัญก็คือจากอดีตถึงปัจจุบันพื้นที่ที่ทำไร่หมุนเวียนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตป่าสงวนแห่งชาติที่ไม่สามารถนำเครื่องจักรกลเข้าไปไถพรวนหรือเตรียมพื้นที่ปลูกพืชได้ วิธีการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกที่ดีที่สุดก็คือการตัดโค่นป่าลงแล้วเผา นอกจากการเผาเป็นวิธีที่สะดวกที่สุดแล้ว ยังมีธาตุอาหารจากเถ้าถ่านไม้ที่เผาตกค้างไว้ด้วย การปลูกพืชจึงไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี

หากจะลดหรือบรรเทาหมอกควันในฤดูแล้งลงจำเป็นจะต้องยุติการทำไร่หมุนเวียนลง แต่ทั้งจากการวิเคราะห์ข้อมูลการทำลายป่าไม้ในหัวข้อ 3.1 ก็ยังพบว่ายังคงมีการตัดไม้ทำลายป่าอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งตรงกับผลการสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาบางพื้นที่ที่ยืนยันว่ายังคงมีการทำไร่หมุนเวียนอยู่ และจากการวิเคราะห์โดยระบบ GIS ถึงพื้นที่ป่าไม้บนพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 35% ก็พบว่ายังมีพื้นที่ป่าไม้ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรอีกจำนวนมาก ซึ่งการเตรียมพื้นที่ก็น่าจะเป็นการตัดฟันและเผา ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับข้อสังเกตของนิอร สิริมงคลเลิศกุล และคณะ (2556) และศุทธินี ดนตรี และคณะ (2557) ที่ได้ให้ไว้และมีเหตุการณ์เกิดปัญหาหมอกควันเชิงประจักษ์ตลอดห้าปีที่ผ่านมาในพื้นที่ภาคเหนือ

นอกจากนี้ Royal Project Foundation (2007: 11) ได้ระบุไว้ว่าจะต้องยุติการทำไร่หมุนเวียนเป็นขั้นตอนแรกในการพัฒนาพื้นที่สูง

บทเรียนในเรื่องนี้ก็คือ “จะไม่สามารถลดปัญหาหมอกควันลงได้หากยังคงมีการทำไร่หมุนเวียนและไม่มีการเปลี่ยนระบบการปลูกพืชเสียใหม่”

9.2.8 ควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity)

ความสำคัญของพื้นที่สูงหรือภูเขาประการหนึ่งที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดไว้คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงหรือภูเขา โดยมีวัตถุประสงค์ให้การท่องเที่ยวสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูง ซึ่งตรงกับความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาที่ดำเนินการในโครงการนี้

อย่างไรก็ตามการสนับสนุนหรือส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่สูง หรือพื้นที่ภูเขานั้นมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังที่ Andonovki (2014: 17-18) ได้วิเคราะห์ไว้และสรุปไว้ในหัวข้อ 5.2.5 หน้า 5-22

ในกรณีของประเทศไทยนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้เป็นที่นิยมในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ดังที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รายงานไว้ว่า เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2561 ได้มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปพักผ่อน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่เป็นพื้นที่สูงหรือภูเขาจำนวนมาก เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 32,211 คน อุทยานแห่งชาติถ้ำหลวง-นางนอน จังหวัดเชียงราย จำนวน 24,968 คน อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงราย จำนวน 15,752 คน อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร จำนวน 8,174 คน เป็นต้น (โพสต์ทูเดย์, 2562: 2-4)

อย่างไรก็ตามการที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในอุทยานแห่งชาติจำนวนมากดังกล่าว ทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่พอรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว ทั้งพื้นที่กางเต้นท์ ที่จอดยานพาหนะ ห้องน้ำ การจราจรที่ติดขัด ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือการขยายตัวของพื้นที่ที่รัฐได้กำหนดให้ใช้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและทำกิน เช่น ภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ เข้าไปในเขตสงวนหวงห้าม จนมีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 35/2559 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2559 กำหนดมาตรการแก้ไขและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาโครงการนี้ คือ พื้นที่ม่อนแจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีสภาพเช่นเดียวกับภูทับเบิก (ไทยพีบีเอส, 2562: 1)

ทั้งนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้เคยกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวไว้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตาม “ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เรื่อง การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในอุทยานแห่งชาติ” เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 รวมทั้งหมด 7 แห่ง โดยมีอุทยานแห่งชาติที่กำหนดนักท่องเที่ยวดังนี้

(1) อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จังหวัดเชียงใหม่ (2) อุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก จังหวัดเชียงใหม่ (3) อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ (4) อุทยานแห่งชาติ ดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่

(2) ปราจีนบุรี นครนายก และสระบุรี อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

(3) อุทยานแห่งชาติ เอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี

(4) อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์

อนึ่งในกรณีของอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารที่มีนักท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งอาจจะต้องดำเนินการร่วมกัน ตามข้อเสนอของ Dabarbieux et al (2014: 96)

การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ในปี 2550 นั้นเป็นการกำหนดตาม “ขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity)” ของพื้นที่แต่ละแห่ง

บทเรียนในกรณีนี้คือมีความจำเป็นต้องควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying capacity) เพื่อให้สามารถรักษาความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในอนาคต

9.2.9 โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นตัวอย่างที่ควรนำไปใช้ในโครงการจัดที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงในอนาคต

เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล ตามที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติซึ่งแต่งตั้งโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 (ต่อมาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้ได้ยกระดับเป็นพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 แล้วประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2562

คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ได้กำหนดให้มีการจัดที่ดินให้แก่ชุมชนแทนปัจเจก โดยนำที่ดินของรัฐที่มีประชาชนบุกรุกเข้าทำกินมาเป็นเวลานาน ดังที่ได้ทบทวนไว้ในบทที่ 8 ทั้งนี้ได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นจำนวน 4 คณะ คือ คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน คณะอนุกรรมการพัฒนาอาชีพ และคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช.จังหวัด) อนุกรรมการทั้ง 4 คณะนี้ได้มีการปฏิบัติงานที่ประสานกันเป็นขั้นตอน ทั้งนี้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2558: 1-2) ได้รายงานในรายงานการศึกษาเรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินป่าไม้ของชาติ ไว้ว่า *"รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องที่ดินทำกินเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา "ความเหลื่อมล้ำ" ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งในสังคมไทยที่ต้องเร่งแก้ไข รัฐบาลจึงได้มีแนวทางจัดสรรที่ดินให้คนจนในรูปแบบของสหกรณ์หรือแบบกลุ่มการให้ชุมชนจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยตนเอง เป็นการแก้ปัญหาในเชิงรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ และจิตวิทยา ซึ่งดีกว่าวิธีการดำเนินงานในอดีตและท้ายที่สุดแล้วสามารถนำไปแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้เป็นอย่างมาก"*

จากหลักเกณฑ์และมาตรการที่ คทช. ได้กำหนดขึ้นนั้น การจัดที่ดินให้แก่ชุมชนภายใต้นโยบายของ คทช. เป็นการแก้ปัญหาที่สรุปได้ ดังนี้

(1) แก้ปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์ซึ่งเป็นการสร้างความเป็นธรรมในการถือครองที่ดินให้กับประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐจำนวนมากและมีข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลและชุมชนกับภาครัฐในเรื่องแนวเขตที่ดินที่เกิดมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาช้านาน

(2) การจัดที่ดินให้กับชุมชนแทนจัดให้กับปัจเจกบุคคล เป็นการแก้ปัญหาการขายที่ดินหรือโอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับจากรัฐของผู้ได้รับการจัดที่ดิน โดยที่ดินที่จัดให้ครั้งนี้ที่ดินยังคงเป็นของรัฐ แต่สามารถตกทอดสู่ทายาทโดยธรรม

(3) การจัดที่ดินครั้งนี้มีการพัฒนาอาชีพและโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะในพื้นที่สูงที่มีการจัดให้นั้นจะดำเนินการภายใต้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อลดปัญหาจากโครงสร้างพื้นฐานในโครงการจัดที่ดินในอดีต โดยเฉพาะขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งส่งผลให้มีการขายหรือโอนสิทธิในที่ดินดังที่กล่าวข้างต้นจำนวนมาก

(4) คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัดร่วมกับคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนามีการจัดทำแผนปฏิบัติการในพื้นที่ที่จัดให้แก่ราษฎร ตามสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่

จึงสรุปได้ว่าการจัดที่ดินทำกินภายใต้นโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ที่มีพื้นที่สูงรวมอยู่ด้วยนั้น เป็นบทเรียนที่แก้ปัญหาในการจัดที่ดินทำกินที่มีมาในอดีตให้เกิดการใช้ที่ดินที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าโครงการจัดที่ดินทำกินตามนโยบายของรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติจะสามารถนำมาเป็นบทเรียนได้ดังกล่าวแล้วก็ตาม ควรจะได้ดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อให้การจัดที่ดินโดยเฉพาะในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติบนพื้นที่สูงมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวม 4 ประการ คือ

(1) สนับสนุนการปลูกไผ่ โดยที่ไผ่เป็นพืชที่มีระบบรากที่แข็งแรง สามารถขึ้นได้ในสภาพแห้งแล้ง เป็นพืชที่ใช้ในระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ไผ่ให้ผลผลิตเป็นอาหาร เป็นวัสดุที่ใช้ในไร่นาและใช้ในการก่อสร้าง ดังตัวอย่างที่ดำเนินการในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและบังคลาเทศที่ได้ทบทวนไว้ข้างต้น

(2) จากบทเรียนการอนุรักษ์ป่าไม้โดยใช้พื้นที่เป็นที่เลี้ยงผึ้งดังที่ได้ทบทวนไว้ข้างต้น ถึง Honey Network ในประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียนั้น ปัจจุบันไม่สามารถดำเนินการได้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของประเทศไทย เพราะข้อจำกัดด้านกฎหมาย สมควรจะได้มีการพิจารณาแก้ไข หรือกำหนดให้พื้นที่ส่วนหนึ่งสามารถดำเนินการเลี้ยงผึ้งได้เป็นการเฉพาะ

(3) สนับสนุนการปลูกหวาย หวายเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่ขาดแคลนในอุตสาหกรรมเครื่องเรือนอยู่ในปัจจุบัน สมควรพิจารณาให้การสนับสนุนโดยกำหนดพื้นที่ป่าส่วนใดส่วนหนึ่งเพื่อการปลูกหวายเป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจจะมีข้อยกเว้นข้อบังคับทางกฎหมายหากปลูกในป่าอนุรักษ์

(4) สนับสนุนให้มีการนำระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services : PES) ที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้ในการป้องกันรักษาป่า ดังที่ได้ทบทวนไว้ข้างต้นมาใช้ในประเทศไทย ทั้งในพื้นที่ป่าไม้ที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน และในพื้นที่ที่มีแผนงานจะปลูกป่าเพิ่มเติมในอนาคต

9.2.10 ความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่สูงของ “มูลนิธิโครงการหลวง”

การพัฒนาพื้นที่สูงที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาคือ งานพัฒนาพื้นที่สูงหรือภูเขาของมูลนิธิโครงการหลวงที่มีเป้าหมายหลักซึ่งกำหนดไว้ใน ปี 2512 รวม 4 ประการ คือ (1) ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษย์ธรรม (2) ช่วยชาวไทยโดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือ ป่าไม้และต้นน้ำลำธาร (3) กำจัดการปลูกฝิ่น และ (4) รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้องคือ ให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นป่า และทำไร่ทำสวนในส่วนที่ควรเพาะปลูก อย่าให้ส่วนทั้งสองนี้รุกล้ำซึ่งกันและกัน (มูลนิธิโครงการหลวง, 2555ก: 1)

ความสำเร็จของมูลนิธิโครงการหลวงนั้นๆ Royal Project Foundation (2007: 11) ได้สรุปไว้ในเอกสารชื่อ The Peach and the Poppy ว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงและระบบนิเวศของลุ่มน้ำในภาคเหนือของประเทศไทยมี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การปฏิบัติที่มีผลเสียหาย เช่น การทำการเกษตรระบบ “ไร่หมุนเวียน” จะต้องยุติ

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติและโครงสร้างพื้นฐานจะต้องจัดทำขึ้นในพื้นที่เพื่อที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีค่า เช่น น้ำ ดิน และป่าไม้

ขั้นตอนที่ 3 ก้าวต่อไปจะต้องเน้นป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการเกษตรบนพื้นที่สูง

โครงการหลวงได้ประสบความสำเร็จในแต่ละขั้นตอนโดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนแรก การทำการเกษตรแบบไร่หมุนเวียนได้ยุติลงเช่นเดียวกับการปลูกฝิ่น การหยุดยั้งการทำไร่หมุนเวียนเป็นการป้องกันการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก รวมทั้งลดการสูญเสียหน้าดิน รวมทั้งการลดสารเคมีที่มีพิษทั้งปริมาณและความถี่จากการผลิตฝิ่นเป็นเฮโรอีน

ขั้นตอนที่ 2 โครงการหลวงได้มีโครงการปลูกป่าทดแทน และนำระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำเข้ามาดำเนินการ ด้วยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ โครงการหลวงได้มีการปลูกป่าและก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำมากถึง 76,500 ไร่ (ถึง พ.ศ. 2550) โดยเกษตรกรได้ใช้วิธีต่างๆ ในการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยความร่วมมือกับเพื่อนบ้านในชุมชนเพื่อปรับปรุงการจัดหาน้ำใช้ เช่น สร้างอ่างเก็บน้ำ หรือ ฝาย

ขั้นตอนที่ 3 โครงการหลวงได้ช่วยเกษตรกรในการจัดการผลเสียที่เกิดจากการพัฒนาการเกษตร เช่น การใช้สารเคมีอันตราย ผลผลิตของโครงการหลวง สะอาด ปลอดภัย โดยมีการตรวจสอบการตกค้างของสารพิษ มีการค้นคว้าการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างจริงจัง และใช้ลดการใช้สารเคมีที่เป็นยาฆ่าแมลง ซึ่งส่งผลให้มีการเพิ่มจำนวนผลผลิตที่เป็นสินค้าอินทรีย์ในตลาด

ความสำเร็จของมูลนิธิโครงการหลวงนี้จะสรุปให้เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงในระยะ 50 ปี ของสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการหลวง ดังรายละเอียดในกรอบที่ 9-1

อย่างไรก็ตาม Royal Project Foundation (2007: 247) ได้กล่าวถึงอุปสรรค 3 ประการที่ต้องดำเนินการเพื่อให้ประสบความสำเร็จ คือ (1) การตลาด (2) การวิจัย และ (3) มีแผนการใช้ที่ดินที่เหมาะสม นอกจากอุปสรรคทั้ง 3 ประการนี้ แล้วยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาชุมชนให้ได้รับผลประโยชน์ด้วย

นอกจากนี้ Royal Project Foundation (2007: 272) ได้ให้คำแนะนำให้นักวิชาการพัฒนาพื้นที่สูงของมูลนิธิโครงการหลวงไปขยายผลในพื้นที่อื่นไว้ว่า จะต้องคำนึงว่าภาครัฐจะต้องมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน และจะต้องจัดหางบประมาณในการพัฒนาที่ต่อเนื่องในระยะยาวเป็นเวลาหลายสิบปี

บทเรียนในเรื่องนี้จะสรุปได้ว่า การพัฒนาพื้นที่สูงของมูลนิธิโครงการหลวง เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในประเทศไทย ในขณะนี้ที่สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่สูงอื่นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยและทำกินอยู่

กรอบที่ 9-1

ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงในระยะ 50 ปี
ของสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการหลวง

เริ่มต้น	ปัจจุบัน
การปลูกฝิ่นบนที่สูงทั่วไป	- การปลูกฝิ่นหมดไปจากพื้นที่โครงการหลวง - ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เพิกถอนประเทศไทยออกจากประเทศที่เป็นผู้ผลิตและลำเลียงยาเสพติดรายสำคัญ ในปี พ.ศ. 2547
ชาวเขาปลูกข้าว ข้าวโพด และท้อพื้นเมืองเพื่อยังชีพและเป็นรายได้	- ชาวเขาปลูกพืชทางเลือกและเลี้ยงสัตว์มากกว่า 300 ชนิด เพื่อยังชีพและเป็นรายได้
การทำไร่เลื่อนลอยและปลูกพืชแบบดั้งเดิม	- การถางป่า การตัด ฟัน และเผาป่า การทำไร่เลื่อนลอยและการปลูกพืชแบบดั้งเดิมหมดไป โดยทดแทนด้วยการปลูกพืชในระบบที่เหมาะสม
การถางป่า การตัด การฟัน และเผาป่า จนเป็นภูเขาหัวโล้น	- เกษตรกรชาวเขาปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม - ผลผลิตการเกษตรได้รับการรับรองมาตรฐานการเพาะปลูกที่ดีและเกษตรอินทรีย์จากทั้งในประเทศและมาตรฐานนานาชาติ - การวางแผนการใช้ที่ดิน ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ - เกษตรกรปลูกป่าชาวบ้าน และมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและรักษาป่าต้นน้ำลำธาร
ชาวเขามีความยากจน แร้นแค้น พึ่งพารายได้จากฝิ่นและของป่าเพื่อยังชีพ	- เกษตรกรชาวเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้จากการทำการเกษตรเพื่อทดแทนฝิ่น โดยมีรายได้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของประเทศไทย
การศึกษาต่ำ และขาดโอกาสทางการศึกษา	- ชาวเขาได้รับการพัฒนาการศึกษาที่สูงขึ้นตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทย - ชาวเขาได้รับความรู้เสริมจากการฝึกอบรมและพัฒนาเฉพาะด้าน
การสาธารณสุขต่ำกว่ามาตรฐาน	- สุขอนามัยของชาวเขาได้รับการพัฒนาดีขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน
ชุมชนชาวเขาอยู่ห่างไกลและทุรกันดาร	- ชุมชนชาวเขาได้รับการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานอย่างทั่วถึง
การพัฒนาที่ขาดรูปแบบ หลักการและวิธีการที่ดี	- ผู้มาเรียนรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปีละประมาณ 500,000 คน - การเกิดรูปแบบการการปฏิบัติที่ดีตามโครงการหลวงโมเดล - การเป็นต้นแบบของการพัฒนาทางเลือกแบบองค์รวมตามโครงการหลวงโมเดลไปสู่พื้นที่สูงอื่นในประเทศและต่างประเทศ อาทิ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรภูฏาน

ที่มา : มูลนิธิโครงการหลวง (2562: 17)

เอกสารอ้างอิง

1. กมล งามสมสุข. 2561. ***การศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2557-2561).***

2. กรมป่าไม้. 2562. ***พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี 2516-2561.*** สำนักจัดการที่ดินป่าไม้.

3. กรมพัฒนาที่ดิน. 2524. ***การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย.***

4. กรมพัฒนาที่ดิน. 2543. ***การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย*** ห้างหุ้นส่วนจำกัด เฟิร์สเพรส กรุงเทพฯ.

5. กรมพัฒนาที่ดิน. 2550. ***การใช้ที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา ระยอง ชลบุรี และจังหวัดน่าน พ.ศ. 2549.***

6. กรมพัฒนาที่ดิน. 2558. ***องค์ความรู้สู่ปีดินสากล 2558.*** โครงการเสวนา “องค์ความรู้สู่ปีดินสากล 2558”.

7. กรมพัฒนาที่ดิน. 2559ก. ***สรุปประเภทการใช้ที่ดินประเทศไทยปี พ.ศ. 2558/2559***.

8. กรมพัฒนาที่ดิน. 2559ข. ***ยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดิน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).***

9. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2556. ***การศึกษาแนวทางการพัฒนาสังคมบนพื้นที่สูงบนพื้นฐานองค์ความรู้ของงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา.*** กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

10. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2550. ***ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่องการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในอุทยานแห่งชาติ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2550.***

11. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2551. ***ความหลากหลายทางชีวภาพมีค่าเท่าไหร่?.*** เอกสารเผยแพร่ที่ 1/2551 ส่วนวิจัยต้นน้ำ สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ.

12. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2558. ***แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. 2558-2560).***

13. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2552. ***โครงการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ***. สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

14. กระทรวงมหาดไทย. 2560. ***ข้อมูลนโยบายด้านการเกษตรปี 2560.*** สำนักนโยบายและแผน. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

15. เกษม จันทร์แก้ว ประชุม สันทัดการ และนิพนธ์ ตั้งธรรม. 2517. ***ผลจากการทำไร่เลื่อนลอยต่อการเปลี่ยนแปลงสมบัติทางฟิสิกส์บางประการของดินป่าดิบเขา.*** รายงานการวิจัยลุ่มน้ำที่ห้วยคอกม้า ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ ภาควิชาอนุรักษ์ คณะวนศาสตร์.

16. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2557. ***แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน.***

17. คณะกรรมการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม .2561. ***ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ วันที่ 6 เมษายน 2561 (ฉบับที่ 4).***

18. คณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (Reshape). 2549. แ***นวทางการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (Rrshape).*** โครงการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการอนุรักษ์ที่ดิน. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

19. ชพิกา สังขพิทักษ์. 2560. ***การเกษตรเชิงพหุภารกิจ : แนวคิดมาตรการการเกษตรเชิงอนุรักษ์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเจริญเติบโตสีเขียวของประเทศไทย.*** บรรณาธิการ ปิยะทัศน์ พาฬอนุรักษ์ วรภัทร จิตรไพศาลศรี สมพร อิศวิลานนท์. เอกสารเผยแพร่ งานวิจัยเชิงนโยบายและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักพิมพ์พีทูเอสเบคเกอร์ กรุงเทพฯ.

20. ไทยพีบีเอส. 2562. ***"จับ 3 รีสอร์ทรุก ม่อนแจ่ม" ขยายผลนายทุนจีน***. 29 ธันวาคม 2562.

21. ประชาไท. 2559. ***ชาวสวนยางใต้ขอประยุทธ์ช่วยเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ด้วย.*** www.prachatai.com/2016-01-20. สืบค้นวันที่ 10 สิงหาคม 2560.

22. พงศ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล. 2554. ***การให้น้ำของป่าต้นน้ำ***. ส่วนวิจัยต้นน้ำ สำนักอนุรักษ์และการจัดการต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.

23. พรพรรณ จงสุขสันติกุล และสุธีลา ธีราภรณ์. 2537. ***กษัยการของดินระหว่างพื้นที่ป่าไม้กับพื้นที่ทำไร่เลื่อนลอยบริเวณจัดการต้นน้ำม่อนอังเกต อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.*** กรมป่าไม้.

24. พรทิพย์ บุญครอง. 2538. ***การจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำแม่วางตอนบน.*** เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่องทิศทางการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ของประเทศไทยในศตวรรษหน้า จัดโดยความร่วมมือของศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ และมูลนิธิสืบนาคะเสถียร วันที่ 22-23 เมษายน 2538 ณ โรงแรมซิกม่า รีสอร์ท พัทยา.

25. โพสต์ทูเดย์. 2556. ***จี้จับกลุ่มนายหน้ารุกป่าจ้างปลูกข้าวโพด จังหวัดน่าน***. หนังสือพิมพ์รายวัน วันที่ 30 กันยายน 2556.

26. โพสต์ทูเดย์. 2562. ***10 อันดับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่คนนิยมไป.*** วันที่ 2 มกราคม 2562.

27. นิอร สิริเลิศมงคลกุล และสราวุธ พงษ์ลี้รัตน์. 2556. ***แผนที่เสี่ยงภัยสำหรับการเผาในที่โล่งจากข้อมูลเชิงพื้นที่หลายแหล่งของจังหวัดเชียงราย.*** แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี.

28. แนวหน้า. 2559. ***รายงานพิเศษ:น่านวางแนวทางลดการปลูกข้าวโพดเพิ่มพื้นที่ป่า ใช้เศรษฐกิจพอเพียงร่วมมือเอกชนช่วงเกษตรกร***. หนังสือพิมพ์รายวัน วันที่ 26 เมษายน 2559

29. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555ก. ***สิทธิชนเผ่าในประเทศไทย.*** www.royalprojectthailand.com

30. มูลนิธิโครงการหลวง. 2562. ***บทสรุปผู้บริหารโครงการหลวงโมเดล : แนวปฏิบัติที่ดีของการพัฒนาทางเลือกเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน***.

31. วาสนา วิรุญรัตน์. 2561. ***การพัฒนาเมนูอาชีพทางเลือกด้านการเกษตรสำหรับชุมชนจังหวัดน่าน.*** คณะผลิตกรรมการเกษตรมหาวิทยาลัยแม่โจ้.

32. วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ. 2532. ***ภาพรวมสถานการณ์ป่าไม้: ปัญหาและความพยายามในการแก้ไขปัญหาชาวบ้าน.*** ในรายงานสรุปการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาป่าไม้ ครั้งที่ 1 เรื่องปัญหาป่าไม้กับทางออกของชาวบ้าน โรงแรมเมธาวลัย จ.เพชรบุรี วันที่ 17-19 มีนาคม 2532.

33. วินร๊อค อินเตอร์เนชั่นแนล. 2554. ***การดูแลรักษาคุณประโยชน์ระบบนิเวศด้วยกลไก PES กรณีโครงการนำร่องจังหวัดลามดง ประเทศเวียตนาม พ.ศ. 2549-2553***. อาร์คันซอ.

34. ศุทธินี ดนตรี และคณะ. 2557. ***การจำแนกเชิงพื้นที่ของพื้นที่เผาไหม้เพื่อการเฝ้าระวังและการป้องกันการเผาในที่โล่ง: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน.*** แผนงานสร้างเสริมบนนโยบายสาธารณะที่ดี.

35. สถาบันวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2560. ***ยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) https//www.hrdi.or.th.*** สืบค้นวันที่ 16 สิงหาคม 2561.

36. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2529. ***รายงานการศึกษาเรื่องนโยบายที่ดิน.*** เอกสารประกอบเล่มที่ 6 นโยบายปฏิบัติการปฏิรูปที่ดินและการจัดการที่ดิน รายงานเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

37. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. 2558. ***รายงานการศึกษาเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินป่าไม้ของชาติ.*** คณะกรรมธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

38. สิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน และเขมรัฐ เถลิงศรี. 2558. ***ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับการสูญเสียพื้นที่ป่า : ปัญหาและทางออก.*** บรรณาธิการ สมพร อิศวิลานนท์ ปิยะทัศน์ พาฬอนุรักษ์. เอกสารเผยแพร่สำนักประสานงานชุดโครงการ “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย” สถาบันคลังสมองของชาติร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

39. โสภณ ชมชาญ โสภิณ ทองปาน และกรณิศ นพรัตน์. 2558. ***เอกสารประกอบเล่มที่ 1 การอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย โครงการวิจัยเรื่อง ปัญหาการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และการจัดที่ดินทำกิน: ยุทธศาสตร์ที่ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อความมั่นคงของชาติ.*** กองทุนสนับสนุนการวิจัย.

40. สุนทร นิคมรัตน์. 2525. ***กลยุทธ์ของการอนุรักษ์ดินและน้ำในสวนยางพารา***. รายงานการประชุมอนุรักษ์ดินและน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2525 ณ โรงแรมบางแสน จ.ชลบุรี 24-29 พฤษภาคม พ.ศ. 2525.

41. สุหฤท สยามวาลา. 2559. ***ดีเจสุหฤทเผยภาพ เขาหัวโล้นเมืองน่าน ระบบที่ล้มเหลวกลืนกินทุกอย่าง.*** www.news.ch7.com.

42. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2562. ***คู่มือการจัดการที่ดินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2.***

43. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2549. ***สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2548.*** เอกสารสถิติการเกษตรเลขที่ 414.

44. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2556. ***สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2555.*** ISBN 0857-6610.

45. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2560. ***สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2559.*** ศูนย์สารสนเทศการเกษตร ISSN 0857-6610.

46. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2562. ***สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2561.***

47. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2557. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยพลเอกประยุทธ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี. วันที่ 12 กันยายน 2557.***

48. องค์การบริหารส่วนตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. 2561. ***หนังสือที่ ชร.80401/874 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2561 เรื่องแจ้งพื้นที่เสียงภัยพิบัติดินสไลด์ ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรา***ย.

49. Andonovki, V.A. 2014. ***Tourism and Mountain Development.*** In International Symposium on Mountain Economy. Guiyang, PRC 6-8 May 2014.

50. Bennett, and Xu. 2008. ***China's Sloping Land Conversion Program: Institutional Innovation or Business as Usual.*** Workshop on Payment for Environment Services (PES) Method and Design in Developing and Developed Country. China.

51. Bose, S.K.; Hossain, E.; Mridha, N.N. and Muhammad, T. 1998. ***Indigenous Technology Knowledge for Upland and Watershed Management in Bangladesh.*** Forest Department, Dhaka, Bangladesh.

52. Calder,T., Hofer, T., Vermon, S.and Warren, P.2007. ***Towards a New Understanding of Forests and Water***. FAO Corporate Document Repository. Rome.

53. CBD. 2002. ***Convention on Biological Diversification.*** Paris.

54. Debarbieux, B.; Varacca, M., Ruday,G.; Maselli; D; Kohler, T. and Jurek, M. 2014. ***Tourism in mountain Regions Hopes, Fears and Realities***.Department of Geography and Environment, University of Geneva. Switzerland.

55. Donahue, R. ; Shicklung, J.C. and Robertson, L.S. 1971. ***Soils. An Introduction To Soils And Plant Growth***. Prentice- Hall Inc. New Jersey.

56. FAO. 2016. ***The State of Food and Agriculture. Climate Change, Agriculture and food Security.*** Rome.

57. General Assembly. 2016. ***Report of the Secretary –General. Sustainable Mountain Development. Seventy- first Session.*** Report No. A/71/256 New York.

58. Hayashi, M. 2002. ***Multifunctuonaliry of Agricultural***. International Affairs Department, Ministry of Agriculture. Tokyo. P.129-139.

59. Keating, M. 1992. ***The Earth Summit' s Agenda for Change.***The Center for Our Common Future. Switzerland.

60. Keen, F.G.B. 1972. ***Upland Tenure and Land Use in North Thailand.*** The Seato Cultural Programme. Siam Commercial Ltd. Bangkok, Thailand.

61. Kunstadter, P. and Chapman, E.C.1978. ***Problem of Shifting Cultivation and Economic Development in Northern Thailand. In Farmers in the Forest.*** East-West Center Honolulu.

62. Hayashi, M.2002. ***Multifunctuonaliry of Agricultural***. International Affairs Department, Ministry of Agriculture. Tokyo. P.129-139.

63. Leshan, J; Porras, I. ; Lopez, A. and Kayis, P. 2017. ***Sloping Lands Conversion Programme, People's Republic of China.*** IIED.

64. Matias, D. 2017. ***Sustainability of Community Forestray Enterprises: Indigeous Wild HONEY Gathering in the UNESEM Man and Biosphere Reserve Palawan, Phillipinse.*** Bonn.

65. Mohr, E.C.T; Van Baren, F.A. and Van Schuylenborgh. 1972. ***Tropical Soils.*** Mouton-Ichtiar Barn-Van Hoeve, The Hage.

66. Penman, H.L.1963. ***Vegetation and Hydrology.*** Technical Communication No.53, Commonwealth Bureau of Soils. Harpenden. Lampor't Gilbert & Co.Ltd. England.

67. REDECON. 1974. ***Land Classification and Master Planning of Southern Land Settlement Volume 3, In Soils and Land Classification.***

68. Rodriguez. 2002. ***Rehabilitation of Pre-Hispanic Terraces in the Peruvian Andes ICARDA***. Caravan No.16. Aleppo. Syria.

69. Royal Project Foundation. 2007. ***The Peach and the Poppy. The Story of Thailand's Royal Project***. Allied Printers. Bangkok.

70. Ruegger, E. 2017. ***Economic Significance of Cableways Illustrated by the Example of Titlis Rotair in Engelberg, New Lu cerne, Switzerland***. Titlis Rotair Aerial Cableways, Engelberg.

71. Sitra. 2017. ***Afforestation and Reforestation in Costarica.***

72. Storer, J.H. 1953. ***The Web of Life***. Signet, Mentor and Plume Books. New York.

73. UNESCO .1975. ***Management of a River Basin***. UAB. Paris.

74. UNFCC.2002. ***Convention on Climate Change. GE.*** 02-01881 October 2002. France.

75. United Nations. 2001. ***International Year of Mountains. Why Are Mountains Important.*** FAO, Rome.

76. USDA. 1954. ***A Manual on Conservation of Soil and Water Handbook for Professional Agricultural Workers***. Agricultural Handbook No. 61.U.S Government Printing Office. Washington D.C.

77. Yanxia, L. and Frith, O. 2018. ***Chishui.*** In Bamboo for Land Restoration. INBAR Policy Synthesis Report 5. Beijing. China.

78. www.forestinfo.forest.go.th

79. www.greenglobeinstitute.com

80. www.Indonesia Forest Honey Network.

81. http://senmaida.wajima-kankou.jp/en/

82. https://www.chinadiscovery.com/articles/top-6-most-beautiful-rice-terraces-in-china.html.

83. https://daytripvietnam.com/guide/rice-terraces-vietnam/

84. https://en.wikipedia.org/wiki/Banaue_Rice_Terraces.

85. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jatiluwih_rice_terraces.jpg

86. https://en.wikipedia.org/wiki/fuji

87. https://en.wikipedia.org/wiki/Himalayas

88. https://en.wikipedia.org/wiki/Alps

89. https://en.wikipedia.org/wiki/Titlis.

90. https://en.wikipedia org/wiki/Banaue Rice Terrac.

91. www.ripd.go.th.

บทที่ 10

สรุป

บทที่ 10

สรุป

โครงการวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการพื้นที่สูง : ปริทัศน์สถานภาพความรู้” ได้ดำเนินการเนื่องจากในช่วงงสามทศวรรษที่ผ่านมานี้ ได้มีการนำพื้นที่สูงหรือพื้นที่ภูเขา ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารมาใช้เพื่อการเกษตรและกิจกรรมอื่นๆ เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ดินถล่ม ความแห้งแล้ง และน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ตอนล่างของลุ่มน้ำสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินและสูญเสียชีวิตของประชาชนและคาดว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่ารัฐจะได้มีนโยบายอนุรักษ์พื้นที่สูงมาอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาว่าจะใช้แนวทางใดในการแก้ไขหรือปรับปรุงนโยบายที่กำหนดไว้ในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงได้มีโครงการปริทัศน์สถานภาพความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงขึ้น

ในบทนี้จะสรุปสาระสำคัญรวม 9 เรื่อง คือ (1) วัตถุประสงค์ (2) ภูมินิเวศของพื้นที่สูง (3) ปัญหาของพื้นที่สูง (4) นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง (5) ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง (6) การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา (7) องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง (8) สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์ (9) การถอดบทเรียนการบริหารจัดการที่ดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

10.1 วัตถุประสงค์

โครงการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการพื้นที่สูง : ปริทัศน์สถานภาพความรู้” มีวัตถุประสงค์ 6 ประการ คือ

10.1 เพื่อรวบรวมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

10.2 เพื่อรวบรวมผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการ และสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

10.3 เพื่อรวบรวมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

10.4 ทบทวนประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในพื้นที่สูง

10.5 เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ

10.6 เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

10.2 ภูมินิเวศของพื้นที่สูง

สาระสำคัญของบทนี้จะครอบคลุมรวม 5 เรื่อง คือ (1) ความหมายและขอบเขตของพื้นที่สูง (2) ภูเขาในประเทศไทย (3) แหล่งกำเนิดของแม่น้ำจากภูเขาที่สำคัญ (4) ป่าไม้ในประเทศไทย และ (5) ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรอบที่ 10-1

สรุปผลการวิจัยกับวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ (1) เพื่อรวบรวมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

: ได้มีการรวบรวมนโยบายของรัฐ ซึ่งครอบคลุมสาระสำคัญ รวม 5 เรื่อง คือ (1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง โดยปรากฏในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เนื่องจากหลังจากนั้นไม่มีนโยบายเกี่ยวกับพัฒนาพื้นที่สูงปรากฏ (2) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2562 (3) นโยบายในการควบคุมการใช้พื้นที่สูง ซึ่งมีทั้ง กฎ ระเบียบ มติ และประกาศต่างๆ รวม 12 เรื่อง (4) นโยบายในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ โดยเฉพาะการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 (5) นโยบายชาวเขา ที่เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 และมีการปรับเปลี่ยนมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการตั้งถิ่นฐานและการให้สัญชาติไทยให้แก่ประชากรชาวเขา

ซึ่งอยู่ในรายงานการวิจัย บทที่ 4

วัตถุประสงค์ข้อที่ (2) เพื่อรวบรวมผล การศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการ พื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน

: ได้รวบรวมและจัดทำโดยแยกออกเป็น 3 เรื่อง ไว้ในภาคผนวก คือ

(1) ฐานข้อมูลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอในการบริหารจัดการพื้นที่สูง ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 11 หมวด (ภาคผนวกที่ 3)

(2) รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานการวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2544-2553 และ พ.ศ. 2557-2561 (ภาคผนวกที่ 4)

(3) รายชื่อนักวิจัยชาวต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือของสถาบันวิจัยชาวเขา ระหว่าง พ.ศ. 2502-2538 (ภาคผนวกที่ 5)

วัตถุประสงค์ข้อที่ (3) เพื่อรวบรวมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

: ได้รวบรวมโครงการพัฒนาของรัฐมาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พ.ศ. 2499-2509 ระยะที่ 2 พ.ศ. 2516-2524 ระยะที่ 3 พ.ศ. 2525-2545 ระยะที่ 4 พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน ในลักษณะการบริหารจัดการเชิงสังเคราะห์

ซึ่งอยู่ในรายงานการวิจัย บทที่ 8

วัตถุประสงค์ข้อที่ (4) ทบทวนประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในพื้นที่สูง

: ได้รวบรวมสาระสำคัญ 3 เรื่อง คือ (1) ความสำคัญของพื้นที่ภูเขา ซึ่งองค์การสหประชาชาติ ได้ระบุไว้ว่ามี 7 ประการ ที่ทุกประเทศควรให้ความสนใจ (2) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ ซึ่งมี 5 เรื่อง คือ (2.1) การใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Service : PES) (2.2) ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูงโดยการก่อสร้างนาขั้นบันได (2.3) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของชนเผ่าในประเทศบังคลาเทศ (2.4) การเลี้ยงผึ้งเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้บนพื้นที่สูง และ (2.5) ภูเขากับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (3) กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่า

ซึ่งอยู่ในรายงานการวิจัย บทที่ 5

วัตถุประสงค์ข้อที่ (5) เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ

: ได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการพื้นที่สูงไว้รวม 7 ประการ คือ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) การปลูกฝิ่น (3) การชะล้างพังทลายของดิน (4) ดินถล่ม (5) ปัญหาชาวเขา (6) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง และ (7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ซึ่งอยู่ในรายงานการวิจัย บทที่ 4 และบทที่ 6

วัตถุประสงค์ข้อที่ (6) เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

: ได้มีการถอดบทเรียนเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต 10 ประการ คือ (1) ขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศ (2) ขาดคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม(3) การกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตรและการใช้ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านมีผลกระทบต่อพื้นที่สูง (4) มีการกำหนดนโยบายแต่การปฏิบัติล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (5) ขาดระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง (6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น (7) ปัญหาหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง จะไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชไร่ หรือระบบไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกพืช (8) ควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) (9) โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นตัวอย่างที่ควรนำไปใช้ในโครงการจัดที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงในอนาคต และ (10) การพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยและทำกินอยู่นั้น หลักเกณฑ์และวิธีการของมูลนิธิโครงการหลวงจะเป็นต้นแบบในการขยายผลที่ดีที่สุดในประเทศไทย

ซึ่งอยู่ในรายงานการวิจัย บทที่ 9

10.2.1 ความหมายของพื้นที่สูง

เนื่องจากพื้นที่สูงที่สถาบันและส่วนราชการได้กำหนดไว้นั้นมีความแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ภูเขา

ราชบัณฑิตสถานได้ให้ความหมายของภูเขาไว้ว่าเป็น *"พื้นที่ที่มีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบๆ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป"* และคณะอนุกรรมการจัดทำพจนานุกรมธรณีวิทยา ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมจากราชบัณฑิตสถานเป็นภูเขาคือ *"พื้นที่ที่มีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบๆ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป* ***และมีความลาดชันสูง****"*

(2) พื้นที่สูง

พื้นที่สูงที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2548 คือ *"พื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือพื้นที่ที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตรขึ้นไป หรือพื้นที่ที่อยู่ระหว่างพื้นที่ตามที่คณะกรรมการกำหนด"* ซึ่งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง*"พื้นที่สูงในประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 67.22 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 53 ของพื้นที่ 20 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน แพร่ น่าน ลำปาง ตาก เพชรบูรณ์ พิษณุโลก เลย สุโขทัย กำแพงเพชร กาญจนบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี"*

(3) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน

คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา ได้ให้ความหมายพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนไว้ว่าเป็น *"พื้นที่ที่ประกอบด้วยเขาและภูเขาที่ลาดชันสูง และเป็นดินตื้นที่มีหินโผล่เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะของดินมีมากมายหลายชนิดขึ้นอยู่กับชนิดของหินและสภาพความลาดชัน"*ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินได้ใช้ความลาดชันมากกว่า 35เปอร์เซ็นต์ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slope complex)

จากการวิเคราะห์พื้นที่โดยการทับซ้อนโดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographical Information System: GIS) พบว่าพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slopecomplex) ที่กำหนดโดยคณะอนุกรรมการจัดทำพจนานุกรมปฐพีวิทยาและกรมพัฒนาที่ดินที่ใช้ความลาดชันเกิน 35 เป็นเกณฑ์ในการกำหนดความลาดชันเชิงซ้อนนั้น ได้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตร และ 600 เมตร ขึ้นไปทั้งหมดแล้ว โดยอยู่ในพื้นที่ 66 จังหวัด เนื้อที่ 101.8 ล้านไร่

10.2.2 ภูเขาในประเทศไทย

ราชบัณฑิตยสถาน ได้จำแนกทิวเขาสำคัญในประเทศไทยไว้ว่ามี 15 ทิวเขา คือ 1. จันทบุรี 2. ดงพญาเย็น 3. แดนลาว 4. ตะนาวศรี 5. ถนนธงชัย 6. นครศรีธรรมราช 7. บรรทัด 8. ผีปันน้ำ 9. พนมดงรัก 10.เพชรบูรณ์ (เพชรบูรณ์ 1 และเพชรบูรณ์ 2) 11. ภูเก็ต 12. ภูพาน 13. สันกาลาคีรี 14. สันกำแพง 15.หลวงพระบาง

10.2.3 แหล่งกำเนิดของแม่น้ำจากภูเขาที่สำคัญ

ราชบัณฑิตสถาน ได้ระบุถึงแม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาต่างๆ ในประเทศไทย ไว้รวม 16 สาย ดังนี้

(1) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาจันทบุรี(2) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาดงพญาเย็น(3) แม่น้ำเกิดจากทิวเขาแดนลาว(4) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาตะนาวศรี(5) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาถนนธงชัย (6) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขานครศรีธรรมราช(7) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาผีปันน้ำ(8) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาพนมดงรัก(9) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาเพชรบูรณ์(10) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาภูเก็ต(11) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาภูพาน(12) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาสันกาลาคีรี(13) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาสันกำแพง(14) แม่น้ำที่เกิดจากทิวเขาหลวงพระบาง(15) แม่น้ำในภาคกลางและ (16) แม่น้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

10.2.4 ป่าไม้ในประเทศไทย

ป่าไม้ในประเทศไทยจำแนกออกได้เป็นประเภทที่ไม่ผลัดใบและป่าประเภทที่ผลัดใบ

(1) ป่าไม่ผลัดใบ (evergreen forests) ป่าไม่ผลัดใบแบ่งออกเป็น 4 ชนิดคือ

(1.1) ป่าดงดิบเมืองร้อน (tropical evergreen forests) แบ่งเป็นป่าดิบชื้น ดงดิบแล้งและดงดิบเขา

(1.2) ป่าสนเขา (pine forest)

(1.3) ป่าพรุหรือป่าบึง (swamp forests) แบ่งเป็นป่าบึงน้ำจืด ป่าเลนน้ำเค็มและป่าพรุ

(1.4) ป่าชายหาด (strand vegetation หรือ beach forest)

(2) ป่าผลัดใบ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

(2.1) ป่าเบญจพรรณ (mixed deciduous forest)

(2.2) ป่าเต็งรัง (deciduous dipterocarps forests) และ

(2.3) ป่าทุ่งหรือป่าหญ้า (savanna forest)

10.2.5 ความหลากหลายทางชีวภาพ

ประเทศไทยเป็นที่รวมของพรรณพืช 3 เขต คือ (1) Indo-Burma, (2) Annmetic และ (3) Melesia และเป็นที่รวมของพันธุ์สัตว์ 3 เขต คือ Sino Himalayan, Indo-Chinese และ Sundaic ประเทศไทยเป็นรอยต่อระหว่างป่าดงดิบชื้นกับป่าผลัดใบเขตร้อนของโลก

ประเทศไทยมีพืชที่มีท่อลำเลียง 10,000 ชนิด (ความจริงในภูมิภาค Melesian มีพรรณไม้ดอก 25,000 ชนิด ประมาณ 10 % ของพืชในโลก) ไทยมีหวาย 55 ชนิด ในโลกมีหวายทั้งหมด 600 ชนิด มีไผ่ 41 ชนิด ขณะที่ในเอเชียอาคเนย์มีไผ่ไม่ต่ำกว่า 200 ชนิด มีต้นไม้ในวงศ์ยาง 65 ชนิด ขณะที่ทั้งโลกมีต้นไม้ในวงศ์ยาง 500 ชนิด เรามีกล้วยไม้ไม่ต่ำกว่า 1,000 ชนิด นก 916 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 282 ชนิด สัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบก 105 ชนิด งู 150 ชนิด เต่า 28 ชนิด ปลาน้ำจืด 600-650 ชนิด

10.3 ปัญหาของพื้นที่สูง

ปัญหาของพื้นที่สูงมี 7 ประการ คือ

10.3.1 ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า

ถึงแม้ว่าภาครัฐจะได้มีนโยบายและมาตรการในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่มีความเข้มงวดก็ตาม ยังคงมีการบุกรุกทำลายป่าไม้อยู่ในปัจจุบัน แต่เป็นไปในอัตราที่ลดลง ในปี พ.ศ. 2561 มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศเหลือเพียง 102.49 ล้านไร่ หรือร้อยละ 31.8 ต่ำกว่าเป้าหมายคือร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ บนพื้นที่สูงซึ่งมีความลาดชันเกิน 35% ที่มีเนื้อที่จำนวน 101,863,422 ไร่ และครอบคลุมพื้นที่ 66 จังหวัดของประเทศนั้น มีพื้นที่ป่าไม้จำนวน 84,131,451 ไร่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบนพื้นที่สูงที่มีความลาดชันเกิน 35% มีการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมอื่นๆ จำนวน 17,731,991 ไร่

10.3.2 ปัญหาการปลูกฝิ่น

การปลูกฝิ่นลดลงจาก พ.ศ. 2524/2525 ซึ่งมีจำนวนสูงสุด 46,196 ไร่ เหลือเพียง 593.42 ไร่ ในพ.ศ. 2560/2561 และได้มีการตัดทำลายพื้นที่ปลูกฝิ่นจำนวนนี้จนหมด

10.3.3 ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

บนพื้นที่สูงซึ่งมีความลาดชันเกิน 35% นั้น ยังคงมีพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินตั้งแต่ระดับปานกลางถึงรุนแรงรวม 27.6 ล้านไร่

10.3.4 ปัญหาดินถล่ม

พื้นที่เสี่ยงจากปัญหาดินถล่มจำนวน 5,784 หมู่บ้าน ในท้องที่ 54 จังหวัด ดินถล่มครั้งสุดท้ายเกิดที่บ้านห้วยขาบ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

10.3.5 ปัญหาชาวเขา

มีปัญหาที่สำคัญ 8 ประการ คือ

(1) ปัญหาการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต้นน้ำและการตัดไม้ทำลายป่า
(2) ปัญหาด้านประชากร
(3) ปัญหาสัญชาติ
(4) ปัญหาด้านที่ดินทำกิน
(5) ปัญหาการปลูกฝิ่นและยาเสพติด
(6) ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม
(7) ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภค
(8) ปัญหาด้านความมั่นคงของชาติ

10.3.6 ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง

มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) ความไม่มั่นคงในการถือครองที่ดิน (2) ขาดโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคม ตลาด และขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

10.3.7 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมมี 2 กรณี คือ (1) ปัญหาการทำเหมืองแร่ (2) ปัญหาหมอกควัน

ปัญหาการทำเหมืองแร่บนพื้นที่สูง เกิดขึ้นในกรณีของเหมืองแร่ทองคำที่จังหวัดพิจิตร และจังหวัดเลย เหมืองดีบุกที่จังหวัดกาญจนบุรี เหมืองสังกะสีที่จังหวัดตาก ซึ่งต่อมาได้มีการยุติการทำเหมืองในพื้นที่ดังกล่าวนี้ อนึ่งในพื้นที่ศึกษาไม่มีปัญหาการทำเหมืองแร่

ปัญหาหมอกควัน ถึงแม้ว่าจะเกิดจากปัญหาหลายประการก็ตามแต่สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือการเผาพื้นที่ที่ปลูกพืชในระบบไร่หมุนเวียน ที่ยังคงมีอยู่ในพื้นที่ศึกษา จึงเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก

10.4 นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

การบริหารจัดการพื้นที่สูงได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) โดยเน้นการสงเคราะห์ชาวเขา ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ถึงฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้มีการบรรจุการพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะในภาคเหนือมาอย่างต่อเนื่อง หลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) แล้วไม่มีการพัฒนาชาวเขาและพัฒนาพื้นที่สูงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-12 แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามได้มีนโยบายตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สูงและชาวเขามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2502 จนถึง พ.ศ. 2561 ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งมีบทบัญญัติที่ผ่อนปรนให้

ราษฎรที่อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนวันที่ 30 มิถุนายน 2541 อยู่อาศัยได้ต่อไปอีก 20 ปี ซึ่งทั้งพื้นที่อุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สูง

ในส่วนนโยบายชาวเขานั้น รัฐได้กำหนดนโยบายมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2499 เริ่มต้นโดยการสงเคราะห์ชาวเขา ต่อมาในปี 2502 ได้มีนโยบายของคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาให้ชาวเขาตั้งหลักแหล่งเพื่อมิให้ตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย ในปี พ.ศ. 2506 ได้จัดตั้งกองสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นโดยกรมประชาสงเคราะห์ พ.ศ. 2506 คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาได้กำหนดนโยบายระยะสั้นให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงชาวเขาและระยะยาว ให้ชาวเขาตั้งหลักแหล่งที่แน่นอนและเลิกปลูกฝิ่น เมื่อพ.ศ. 2519 คณะรัฐมนตรีได้มีมติวันที่ 6 กรกฎาคม 2519 ให้เร่งรัดการทำทะเบียนชาวเขาและให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่นและตั้งหลักแหล่งที่ถาวร ในปี พ.ศ. 2525 ได้มีมติคณะรัฐมนตรีมีมติเรื่องนโยบายชาวที่สำคัญ 3 ด้านคือ (1) การปกครอง (2) ด้านการเลิกการปลูกฝิ่น และ (3) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ต่อมาในปีพ.ศ. 2532 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 รวม 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเมืองการปกครอง (2) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และ (3) ด้านการอนุรักษ์การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาได้มีการดำเนินการภายใต้แผนแม่บทต่างๆ เช่น “แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง” เป็นต้น

ในด้านสัญชาตินั้น รัฐได้มีนโยบายมาอย่างต่อเนื่อง เช่น การประกาศใช้ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ. 2535 และในปี พ.ศ. 2560 ได้มีการประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยบิดามารดาเป็นต่างด้าวได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปและการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย

นโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจะสรุปได้ว่าได้เน้นประเด็นหลักรวม 6 ประการคือ (1) ลดการบุกรุกทำลายป่าไม้ (2) ลดการปลูกฝิ่น (3) การตั้งหลักแหล่งที่ถาวรของชาวเขา (4) การพัฒนาคุณภาพชีวิต (5) การให้สัญชาติแก่ผู้ที่เกิดในประเทศไทย และ(6) ความมั่นคงของชาติ

10.5 ประสบการณ์นานาชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

ประสบการณ์นานาชาติที่ได้ทบทวนมี 3 เรื่อง คือ (1) ความสำคัญของพื้นที่สูง (2) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ และ(3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นที่เมือง

10.5.1 ความสำคัญของพื้นที่สูง

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญของพื้นที่สูงหรือภูเขาไว้ 7 ประการ คือ (1) เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร (2) เป็นแหล่งการใช้ที่ดินที่ผสมผสาน (3) เป็นแหล่งพลังงานและทรัพยากรธรณี (4) เป็นแหล่งท่องเที่ยว (5) เป็นแหล่งของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ (6) เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ(7) ตัวชี้วัดของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

นอกจากองค์การสหประชาชาติแล้วประเทศอินเดียและประเทศญี่ปุ่นก็ได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่ภูเขาหรือพื้นที่สูงเช่นเดียวกัน

10.5.2 การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ

มีการทบทวนการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงของนานาชาติ รวม 7 กรณี คือ

(1) การปลูกป่า มีกรณีตัวอย่าง 2 ประเทศ คือ สาธารณประชาชนจีน และประเทศคอสตาริกา

(1.1) ประเทศสาธารณประชาชนจีน ได้จัดทำโครงการปลูกป่าบนพื้นที่สูงแทนทำการเกษตรอยู่ในปัจจุบัน โดยชดเชยเป็นธัญพืชในระยะแรกและเป็นเงินสดในระยะต่อมา รวมทั้งการปลูกไผ่แทนทำการเกษตรในพื้นที่ที่ดินเสื่อมโทรมไม่เหมาะต่อการเกษตร

(1.2) ประเทศคอสตาริกา ได้นำระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (PES) มาใช้ในการปลูกป่าโดยใช้การจ่ายเงินสดตอบแทนแก่ผู้ที่ปลูกป่าเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม

(2) การป้องกันรักษาป่า มีกรณีตัวอย่าง 5 ประเทศ คือ

(2.1) ประเทศเวียตนาม ได้นำการใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (PES) มาใช้ในการแก้ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าโดยมีจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เกษตรกรและชุมชนในท้องถิ่นให้ดูแลพื้นที่ป่าไม้โดยผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากป่าไม้คือ การประปา ผู้ประกอบการท่องเที่ยว เป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนแก่เกษตรกรและชุมชน

(2.2) ประเทศญี่ปุ่น รักษาป่าต้นน้ำเหนือกรุงโตเกียวเป็นแหล่งอำนวยน้ำที่สะอาดและป้องกันน้ำท่วมพื้นที่กรุงโตเกียว โดยใช้ระบบการจ่ายเพื่อตอบแทนผลประโยชน์ระบบนิเวศ (PES) โดยผู้จ่ายผลตอบแทนคือ รัฐบาลท้องถิ่นโตเกียวซึ่งเก็บภาษีจากผู้ใช้น้ำ ผู้รับค่าตอบแทน คือชุมชน ในบริเวณเชิงเขา

(2.3) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ รักษาป่าต้นน้ำเหนือกรุงโลซานน์ จำนวน 16 ตารางกิโลเมตรเป็นแหล่งอำนวยน้ำให้แก่กรุงโลซานน์ โดย ใช้ระบบ PES โดยเก็บภาษีจากผู้ใช้น้ำให้แก่ชุมชนที่ดูแลพื้นที่ป่าไม้

(2.4) ประเทศฟิลิปปินส์ ป้องกันรักษาต้นน้ำ โดยการกำหนดพื้นที่ป่าต้นน้ำให้ชุมชนใช้เลี้ยงผึ้ง โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายการเลี้ยงผึ้งเป็นการเฉพาะ (Philippine Forest Honey Network) และสนับสนุนด้านการตลาด

(2.5) ประเทศอินโดนีเซีย ป้องกันรักษาป่าไม้ โดยกำหนดพื้นที่ป่าให้ชุมชนเลี้ยงผึ้งเป็นการเฉพาะ โดยจัดตั้งเครือข่ายการเลี้ยงผึ้ง (Indonesia Forest Honey Network) มีสมาชิกทั้งผู้ผลิตภาคเอกชนผู้จำหน่ายมากถึง 1.173 ล้านคน

(3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ

มีกรณีตัวอย่าง 2 ประเทศ คือ

(3.1) ประเทศเยอรมัน เพื่อป้องกันการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูงชัน โดยสนับสนุนทางการเงินแก่เกษตรกรที่ดำเนินการตามมาตรการที่รัฐกำหนด โดยใช้ระบบ PES

(3.2) ประเทศแคนาดา ลดการชะล้างพังทลายของดินบนพื้นที่ที่มีความลาดชันและฟื้นฟูที่ดินที่เสื่อมโทรม โดยรัฐนำระบบ PES มาใช้เพื่อหยุดการใช้ที่ดินที่มีอัตราการชะล้างพังทลายของดินสูง โดยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และให้หยุดหรือพักการใช้ที่ดินช่วงเวลาหนึ่งโดยทำการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน

(4) การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูง โดยการจัดทำขั้นบันไดเพื่อการเกษตร

การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูง โดยการจัดทำขั้นบันไดเพื่อการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้ที่ดินที่ยั่งยืนโดยลดการชะล้างพังทลายของดิน ได้มีกรณีตัวอย่างรวม 6 ประเทศ คือ (1) เปรู (2) ญี่ปุ่น (3) สาธารณประชาชนจีน (4) เวียตนาม (5) ฟิลิปปินส์ และ (6) อินโดนีเซีย (บาหลี)

(5) การใช้พื้นที่สูงของชนเผ่าโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชนเผ่าดั้งเดิมของประเทศบังคลาเทศได้ใช้ความรู้ดั้งเดิมมาใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการทำนาขั้นบันได การปลูกพืช และอนุรักษ์ป่าไม้

(6) ภูเขากับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จากการที่องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่สูงหรือภูเขาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้และอาชีพแก่ชุมชนในพื้นที่สูง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของโลก เช่น (1) ภูเขาฟูจิประเทศญี่ปุ่น (2) เทือกเขาหิมาลัยที่ทอดผ่าน 5 ประเทศ คือ เนปาล อินเดีย ปากีสถาน จีน และภูฐาน (3) เทือกเขาแอลป์ในทวีปยุโรป (4) ภูเขา Titlist ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และ (5) Mont Tremblant ประเทศแคนาดา เป็นต้น อย่างไรก็ตามได้มีคำเตือนถึงการใช้พื้นที่สูงที่อาจจะมีผลเสียกับทรัพยากรธรรมชาตินอกเหนือจากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนบนพื้นที่สูง

10.5.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งของประสบการณ์นานาชาติคือการบริหารจัดการเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองที่ประเทศสมาชิกได้ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา โดยมีกฎหมายหลายฉบับ เช่น

1. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ
2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและทางการเมือง
3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม
4. ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง
5. อนุสัญญาว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่า (169)
6. อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
7. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

กฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวทั้ง 7 ฉบับนี้ ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีหรือสมาชิกยกเว้นอนุสัญญาว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่า (หมายเลข 169) ที่มีสมาชิกจำนวนเพียง 20 ประเทศเท่านั้นที่ลงนาม

ในด้านองค์กรนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมืองนั้น ในระดับนานาชาติมีองค์กรที่สำคัญ 2 แห่งที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าพื้นเมืองคือ

1. เวทีถาวรแห่งสหประชาชาติว่าด้วยประเด็นของชนเผ่าพื้นเมือง (United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues: UNPF II)
2. พันธมิตรนานาชาติของชนพื้นเมืองและชนเผ่าแห่งเขตร้อน (International Alliance of Indigenous and Tribal Peoples of the Tropical Forest : IAITPTP)

10.6 การสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษา

การสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูงในพื้นที่ศึกษารวม 12 จังหวัด โดยสำรวจความเห็นในการแก้ไขปัญหาพื้นที่สูงรวม 7 ประการ คือ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) การชะล้างพังทลายของดิน (3) ดินถล่ม (4) ปัญหาชาวเขา (5) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง (6) ความขัดแย้งในพื้นที่ และ(7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ข้อสรุปสำคัญที่พบจากการสำรวจคือ ความเห็นในการบริหารจัดการพื้นที่สูงโดยใช้ระบบการบริหารจัดการพื้นที่สูงในปัจจุบัน สามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันได้หรือไม่ มีผู้สัมภาษณ์ให้คำตอบว่าสามารถแก้ไขได้บางประการเท่านั้น 36 รายหรือร้อยละ 75.0 ไม่สามารถแก้ไขได้จำนวน 12 ราย หรือร้อยละ 25.0 และไม่มีรายใดให้ความเห็นว่าสามารถแก้ไขได้ทั้งหมด

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมถึงการบริหารจัดการพื้นที่สูงที่ควรเพิ่มเติมคือ (1) สนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา (3) ให้มีการฝึกอาชีพนอกภาคเกษตรแก่ประชากรที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูง

10.7 องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูง

องค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่สูงมีทั้ง มูลนิธิ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

10.7.1 มูลนิธิ

มีมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง 2 มูลนิธิ คือ มูลนิธิโครงการหลวง และมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

10.7.2 ส่วนราชการ

นอกจากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการแล้วยังมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอีก 15 กระทรวง คือ

1. กระทรวงกลาโหม
2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
3. กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน)
4. กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด)
5. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
6. กระทรวงสาธารณสุข (กรมการแพทย์ กรมอนามัย)
7. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)
8. กระทรวงพลังงาน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน)
9. กระทรวงการคลัง (ธกส.)
10. สำนักนายกรัฐมนตรี (สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)
11. กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)
12. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
13. กระทรวงคมนาคม (กรมทางหลวง)
14. กระทรวงแรงงาน (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน)
15. รัฐวิสาหกิจ (การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค)

10.7.3 รัฐวิสาหกิจ

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

10.7.4 ภาคเอกชน

โครงการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนพื้นที่จังหวัดน่าน (น่านแซนด์บอกซ์ : นซบ.)

10.8 สรุปลำดับเวลาการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์

การทบทวนการบริหารจัดการพื้นที่สูงเชิงสังเคราะห์เบื้องต้นจะสรุปได้เป็น 4 ระยะ คือ (1) ระยะที่ 1 ในช่วง พ.ศ. 2499-0509 (2) ระยะที่ 2 ในช่วง พ.ศ. 2510-2524 (3) ระยะที่ 3 ในช่วง พ.ศ. 2525-2545 และ (4) ระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน

การบริหารจัดการพื้นที่สูงในระยะที่ 1 (พ.ศ. 2499-2509) เป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ห่างไกลคมนาคม โดยมีคณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนที่จัดตั้งขึ้นในปี 2499 ต่อมาได้เริ่มมีการพัฒนาชาวเขา โดยในปี 2502 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชาวเขาขึ้น และจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาเป็นการทดลองที่จังหวัดตาก เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ และพิษณุโลก ในปี 2506 มีการจัดตั้งกองสงเคราะห์ชาวเขาและศูนย์วิจัยชาวเขาในปี 2507 รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแทนนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติงานในพื้นที่

ต่อมาในระยะที่ 2 ช่วง พ.ศ. 2510-2524 นั้นเป็นช่วงเวลาของการกำหนดนโยบายความมั่นคงและนโยบายรวมพวกซึ่งรัฐบาลได้กำหนดทั้งนโยบายระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นให้เจ้าหน้าที่ไปถึงที่อยู่อาศัยของชาวเขาโดยเร็ว ทั้งนี้ได้ใช้วิธีพัฒนาโดยผูกพันจิตใจชาวเขาให้นิยมในรัฐบาลและสร้างความจงรักภักดีต่อประเทศไทย

การพัฒนาที่สำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ คือการจัดตั้งโครงการหลวงขึ้นในปี 2512 เป็นโครงการที่ใช้งานวิจัยเป็นกลไกผลักดันการพัฒนาพื้นที่สูง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ในปี 2519 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2519 กำหนดนโยบายชาวเขาขึ้นใหม่ โดยใช้นโยบายรวมพวก (Policy of Integration) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ “เพื่อให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้” และให้ใช้การพัฒนาแบบเขตพื้นที่โดยระบบสมบูรณ์แบบ (Zonal Integrated Development) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เน้นการใช้ที่ดินตามแนวความลาดชันในพื้นที่ลุ่มน้ำ (Watershed Area) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขารวมทั้งหยุดยั้งการทำไร่เลื่อนลอย โดยให้ชาวเขาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรเป็นหลักแหล่ง รวมทั้งมีการส่งหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านชาวเขา ในระยะนี้ได้เริ่มความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในการพัฒนาพื้นที่สูง เช่น องค์การสหประชาชาติเข้ามาสนับสนุนการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นในปี 2522-2523 เป็นต้น

ในระยะที่ 3 ช่วง พ.ศ. 2525-2545 เป็นช่วงเวลาที่มีการปรับปรุงองค์กรในการแก้ไขปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติเกี่ยวกับปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่นแทนคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 กำหนดนโยบาย 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเมืองและการปกครอง (2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและ (3) ด้านการอนุรักษ์การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

ในช่วงเวลานี้ได้มีการจัดทำ “แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง” ระยะที่ 1 (พ.ศ.2535-2539) และต่อเนื่องเป็นระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) และระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549)

ในเดือนมีนาคม 2535 โครงการหลวง ได้จดทะเบียนเป็น “มูลนิธิโครงการหลวง”

ในปี 2537 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้เริ่มโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 และสามารถปลูกได้ครบ 1 ล้านไร่ เมื่อ พ.ศ. 2545

อนึ่งเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เมื่อ พ.ศ. 2544 ไม่ปรากฏนโยบายพัฒนาพื้นที่สูงหรือนโยบายชาวเขาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อมาแต่อย่างใด

ระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาพื้นที่สูงค่อนข้างมาก ในปี 2548 ได้มีพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนางานโครงการหลวง มีผลให้สามารถขยายงานการพัฒนาแบบโครงการหลวงไปได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ต่อมาได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 1 พ.ศ. 2550-2554 ระยะที่ 2 พ.ศ. 2555-2559 และระยะที่ 3 พ.ศ. 2560-2564

ในปี พ.ศ. 2549 ได้มีการเริ่มโครงการ “รักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในพื้นที่ 10 ลุ่มน้ำ โดยมีการจัดทำแผนแม่บทระยะที่ 1 ในปี พ.ศ. 2551-2554 ระยะที่ 2 พ.ศ. 2555-2559 และระยะที่ 3 พ.ศ. 2560-2564

นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนแม่บทโครงการพัฒนาบนพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง พ.ศ. 2560-2564 และแผนแม่บทสถานีเกษตรหลวง พ.ศ. 2560-2564 ด้วย

ในปี 2549 ได้มีการจัดตั้งกองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ขึ้นในกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยมีหน้าที่ในการพัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงที่ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงรวม 16 แห่ง รับผิดชอบเนื้อที่ 20 จังหวัด

ในส่วนภาคเอกชนนั้นในปี 2561 ได้มีโครงการบริหารพื้นที่รูปแบบพิเศษเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน หรือ น่านแซนด์บอกซ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดิน-ป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยได้ตามถูกต้องตามกฎหมายและปรับคืนพื้นที่มาเป็นสภาพป่า ทั้งนี้ได้มีแผนงานดำเนินการในช่วง พ.ศ. 2561-2563

เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติได้มีโครงการจัดที่ดินให้แก่ชุมชน ซึ่งรวมถึงพื้นที่สูงด้วย

จากการทบทวนดังกล่าวนี้จะพบว่าการพัฒนาพื้นที่สูงได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาอันยาวนาน แต่ยังคงมีปัญหาดังที่วิเคราะห์ไว้ทั้งปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ถึงแม้ว่าจะลดลงบ้างก็ตาม ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่ม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งหมอกควันและมลพิษจากการทำเหมืองแร่และปัญหาชาวเขาที่ยังคงมีขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งนี้เป็นเพราะสาเหตุหลายประการ เช่น (1) ประชากรในพื้นที่สูงเพิ่มขึ้นเนื่องจากประชากรจากพื้นที่ราบได้ขึ้นไปทำการเกษตรบนพื้นที่สูงซึ่งเดิมเป็นชาวเขาเสียส่วนใหญ่ (2) ที่ดินบนพื้นที่สูงมีจำกัดเพราะการควบคุมของรัฐเคร่งครัดขึ้นกว่าเดิม (3) การเข้าสู่ตลาดของสินค้าเกษตรสะดวกขึ้นโดยการก่อสร้างเส้นคมนาคมสู่พื้นที่สูง

สาเหตุที่ยกตัวอย่างสามประการนี้ ทำให้การทำการเกษตรบนพื้นที่สูงที่เป็นการผลิตเพื่อดำรงชีพในอดีตกลายเป็นการผลิตเพื่อการค้าในปัจจุบัน จึงเป็นประเด็นหลักให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาพื้นที่สูงในอนาคตจะต้องปรับเปลี่ยนจากปัจจุบัน

10.9 การถอดบทเรียนการบริหารจัดการที่ดิน

ผลจากการทบทวนวรรณกรรม การสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษา การทบทวนประสบการณ์นานาชาติ ผลจากการดำเนินโครงการต่างๆ ตามนโยบายของรัฐ ได้นำมาสังเคราะห์เพื่อถอดบทเรียนได้รวม 10 ประการ คือ คือ (1) ขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศ (2) ขาดคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม (3) การกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตรและการใช้ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านมีผลกระทบต่อพื้นที่สูง (4) มีการกำหนดนโยบายแต่ไม่มีแผนปฏิบัติและการปฏิบัติล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (5) ขาดระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง (6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น (7) ปัญหาหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง จะไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชไร่ หรือระบบไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกพืช (8) ควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) (9) โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นตัวอย่างที่ควรนำไปใช้ในโครงการจัดที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงในอนาคต และ (10) การพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยและทำกินอยู่นั้น หลักเกณฑ์และวิธีการของมูลนิธิโครงการหลวงจะเป็นต้นแบบในการขยายผลที่ดีที่สุดในประเทศไทย

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 การปกครองของราชอาณาจักรไทย

ภาคผนวกที่ 2 รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก

ภาคผนวกที่ 3 การจัดทำฐานข้อมูล รายงานการศึกษา บทความ แนวคิด และข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

ภาคผนวกที่ 4 รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานการวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง

ภาคผนวกที่ 5 รายชื่อนักวิจัยชาวต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือของสถาบันวิจัยชาวเขา ระหว่าง พ.ศ. 2502-2538

ภาคผนวกที่ 1

การปกครองของราชอาณาจักรไทย

ภาคผนวกที่ 1

การปกครองของราชอาณาจักรไทย

1. ประวัติศาสตร์การปกครองของราชอาณาจักรไทย

ด้วยเหตุที่ว่าการวิจัยเรื่องนี้เป็นการทบทวนถึงประวัติศาสตร์การกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สูงของไทยที่มีมาตั้งแต่อดีตอันยาวนานถึงปัจจุบัน จึงได้ลำดับประวัติศาสตร์และการปกครองของราชอาณาจักรไทยโดยสังเขปตามลำดับเวลาดังนี้

ดินแดนที่ตั้งของราชอาณาจักรไทยในปัจจุบันนี้จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่าตั้งแต่ยุคหินเก่าเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันมีมนุษย์อาศัยอยู่มาโดยตลอด (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2532: 11) ก่อนที่กรุงสุโขทัยจะสถาปนาขึ้น ในพุทธศตวรรษที่ 18 มีเมืองหรือรัฐในสมัยโบราณตั้งอยู่ในภาคต่างๆ ทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลางและภาคเหนือ เมืองหรือรัฐที่เกิดขึ้นในภาคเหนือ นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 6 นั้นเข้าใจว่าเป็นรัฐที่ปกครองโดยคนไทย โดยมีศูนย์กลางทางการปกครองอยู่ที่เมืองเชียงแสน ต่อมาในสมัยพระเจ้ามังรายได้ทรงย้ายศูนย์กลางทางปกครองจากเชียงแสนมาอยู่ที่เชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 1839 ส่วนในภาคกลางจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-18 มอญและเขมรผลัดเปลี่ยนการเข้าครอบครองดินแดนในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาได้สิ้นสุดลงจึงเกิดอาณาจักรของคนไทยขึ้นหลายอาณาจักร เช่น สุโขทัยและอยุธยา (วัลลภา รุ่งศิริแสงรัตน์, 2545: 33)

ถึงแม้ว่าจะมีแนวคิดที่ว่าบรรพบุรุษของคนไทย ก่อนจะมาอยู่ในดินแดนที่ตั้งของราชอาณาไทยในปัจจุบันมาจากหลายแนวคิดก็ตาม วัลลภา รุ่งศิริแสงรัตน์, (2545: 34) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า แนวคิดที่มีความเป็นไปได้คือแนวคิดที่เสนอว่าคนไทยน่าจะมาจากภาคกลางหรือตอนใต้ของจีน และอีกแนวคิดหนึ่งคือคนไทยไม่ได้อพยพมาจากไหนแต่อยู่ในดินแดนที่เป็นที่ตั้งของประเทศไทยในปัจจุบันนี้เอง

1.1 การปกครองของราชอาณาจักรไทยก่อน พ.ศ. 2475

การปกครองของราชอาณาจักรไทย จะแบ่งออกเป็นช่วงระยะเวลาต่างๆ ดังนี้

(1) อาณาจักรสุโขทัย (พ.ศ. 1762-1982)

ขุนศรีอินทราทิตย์สถาปนาอาณาจักรสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 1762 (กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, 2533: 231) ต่อมาได้เสื่อมลงและตกเป็นเมืองขึ้นของรัฐไทยอีกรัฐหนึ่ง คืออาณาจักรอยุธยา

(2) อาณาจักรอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310)

พระเจ้าอู่ทองทรงก่อตั้งอาณาจักรอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 1893 ในสมัยนี้ ได้เริ่มการติดต่อกับชาติตะวันตก เช่น โปรตุเกส ดัตช์ ฝรั่งเศส จีน และญี่ปุ่น อาณาจักรอยุธยาเริ่มเสื่อมอำนาจลงราวพุทธศตวรรษที่ 24 ต่อมาแพ้สงครามต่อพม่า เมื่อปี พ.ศ. 2310 อาณาจักรอยุธยาดำรงความเป็นเอกราชอยู่ได้ 417 ปี

(3) กรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2325)

หลังจากที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ขับไล่กองทัพพม่าออกจากแผ่นดินไทย ทำการรวมชาติ และได้ย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่กรุงธนบุรี ใน พ.ศ. 2310 กรุงธนบุรีเป็นราชธานีอยู่ได้ 15 ปี

(4) กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 - ปัจจุบัน)

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2325 มีระยะเวลาการครองราชย์ของแต่ละรัชกาล ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-1

ตารางที่ ผ1-1 ระยะเวลาในการครองราชย์ของรัชกาลต่างๆ

รัชกาลที่	กษัตริย์ไทย	พ.ศ.
1	พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก[1)]	2325-2352
2	พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย[1)]	2352-2367
3	พระบาสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว[1)]	2367-2394
4	พระบาสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว[1)]	2394-2411
5	พระบาสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว[1)]	2411-2453
6	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว[1)]	2453-2468
7	พระบาสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว[1)]	2468-2477
8	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล[1)]	2477-2489
9	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช[1)]	2489–2559
10	พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว[2)]	2559-ปัจจุบัน

ที่มา : [1)] คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี (2525ก, 2525ข)
[2)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 117ง ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2562

1.2 รัฐบาลและระยะเวลาการบริหารประเทศหลัง พ.ศ. 2475

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดและมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ (คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี, 2525ข: 258)

ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) ได้มีรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศรวม 62 คณะ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-2

การแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ระยะ นั้นเนื่องจากที่มาของอำนาจในการกำหนดนโยบายได้เปลี่ยนแปลง จากอำนาจของพระมหากษัตริย์เป็นอำนาจของราษฎร ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติธรรมนูญ การปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475[1)] มาตรา 1 มาตรา 2 และมาตรา 7 ดังนี้

“มาตรา 1 อำนาจสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย

มาตรา 2 ให้มีบุคคลและคณะบุคคลดั่งจะกล่าวต่อไปนี้เป็นผู้ใช้อำนาจแทนราษฎรตามที่จะได้กล่าวต่อไปในธรรมนูญ คือ

1. *กษัตริย์*
2. *สภาผู้แทนราษฎร*
3. *คณะกรรมการราษฎร*
4. *ศาล*

มาตรา 7 การกระทำใดๆ ของกษัตริย์ต้องมีกรรมการราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดลงนามด้วย โดยได้รับความยินยอมของคณะกรรมการราษฎรจึงจะใช้ได้ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ”

[1)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2475

รอง ศยามานนท์ (2525: 38) ได้สรุปสาระสำคัญของธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ไว้ดังนี้

“1. กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของประเทศ พระราชบัญญัติก็ดี คำวินิจฉัยของศาลก็ดี การอื่นๆ ซึ่งจะมีบทกฎหมายระบุไว้โดยเฉพาะก็ดี จะต้องกระทำในนามของกษัตริย์

2. สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจออกพระราชบัญญัติทั้งหลาย พระราชบัญญัตินั้นเมื่อกษัตริย์ได้ประกาศให้ใช้แล้ว ให้เป็นอันได้บังคับใช้

สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจและควบคุมกิจการของประเทศ และมีอำนาจประชุมกันถอดถอนกรรมการราษฎรหรือพนักงานรัฐบาลผู้ใดผู้หนึ่งก็ได้”

นอกจากนี้ รอง ศยามานนท์ (2525: 39) ยังได้สรุปไว้ด้วยว่า *“ธรรมนูญการปกครองฉบับชั่วคราวแสดงว่าคณะราษฎร์ได้อำนาจการปกครองไว้ทั้งหมด แม้แต่เสนาบดีก็ต้องขึ้นต่อคณะราษฎร์”*

ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475[1)] เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 มีบทบัญญัติ มาตรา 1 มาตรา 2 มาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 8 ดังนี้

“ มาตรา 1 สยามประเทศเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้ ประชาชนชาวสยามไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา 2 อำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวสยาม พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

“ มาตรา 6 พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 7 พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี

มาตรา 8 พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาลที่ได้ตั้งขึ้นตามกฎหมาย”

[1)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 59 ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2475

ตารางที่ ผ1-2 รัฐบาลและระยะเวลาการบริหารประเทศ

ลำดับที่	ระยะเวลา	นายกรัฐมนตรี
1	28 มิถุนายน 2475 - 10 ธันวาคม 2475	พระยามโนปกรณ์นิติธาดา[1)]
2	10 ธันวาคม 2475 - 1 เมษายน 2476	พระยามโนปกรณ์นิติธาดา[1)]
3	1 เมษายน 2476 - 20 มิถุนายน 2476	พระยามโนปกรณ์นิติธาดา[1)]
4	21 มิถุนายน 2476 - 16 ธันวาคม 2476	พระยาพหลพลพยุหเสนา[1)]
5	16 ธันวาคม 2476 - 22 กันยายน 2477	พระยาพหลพลพยุหเสนา[1)]
6	22 กันยายน 2477 - 9 สิงหาคม 2480	พระยาพหลพลพยุหเสนา[1)]
7	9 สิงหาคม 2480 - 21 ธันวาคม 2480	พระยาพหลพลพยุหเสนา[1)]
8	21 ธันวาคม 2480 - 16 ธันวาคม 2481	พระยาพหลพลพยุหเสนา[1)]
9	16 ธันวาคม 2481 - 7 มีนาคม 2485	นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม[1)]
10	7 มีนาคม 2485 - 1 สิงหาคม 2487	จอมพลแปลกพิบูลสงคราม[1)]
11	1 สิงหาคม 2487 - 31 สิงหาคม 2488	นายควง อภัยวงศ์[1)]
12	31 สิงหาคม 2488 - 17 กันยายน 2488	นายทวี บุณยเกตุ[1)]
13	17 กันยายน 2488 - 31 มกราคม 2489	ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช[1)]
14	31 มกราคม 2489 - 24 มีนาคม 2489	นายควง อภัยวงศ์[1)]
15	24 มีนาคม 2489 - 11 มิถุนายน 2489	นายปรีดี พนมยงค์[1)]
16	11 มิถุนายน 2489 - 23 สิงหาคม 2489	นายปรีดี พนมยงค์[1)]
17	23 สิงหาคม 2489 - 30 พฤษภาคม 2490	พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์[1)]
18	30 พฤษภาคม 2490 - 8 พฤศจิกายน 2490	พล ร.ต ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์[1)]
19	10 พฤศจิกายน 2490 - 21 กุมภาพันธ์ 2491	นายควง อภัยวงศ์[1)]
20	21 กุมภาพันธ์ 2491 - 8 เมษายน 2491	นายควง อภัยวงศ์[1)]
21	8 เมษายน 2491 - 25 มิถุนายน 2492	จอมพลแปลก พิบูลสงคราม[1)]
22	25 มิถุนายน 2492 - 29 พฤศจิกายน 2494	จอมพลแปลก พิบูลสงคราม[1)]
23	29 พฤศจิกายน 2494 - 6 ธันวาคม 2494	จอมพลแปลก พิบูลสงคราม[1)]
24	6 ธันวาคม 2494 - 24 มีนาคม 2495	จอมพลแปลก พิบูลสงคราม[1)]
25	24 มีนาคม 2495 - 21 มีนาคม 2500	จอมพลแปลก พิบูลสงคราม[1)]
26	21 มีนาคม 2500 - 16 กันยายน 2500	จอมพลแปลก พิบูลสงคราม[1)]
27	21 กันยายน 2500 - 1 มกราคม 2501	นายพจน์ สารสิน[1)]
28	1 มกราคม 2501 - 20 ตุลาคม 2501	พลโทถนอม กิตติขจร[1)]
29	9 กุมภาพันธ์ 2502 - 9 ธันวาคม 2506	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์[1)]
30	9 ธันวาคม 2506 - 7 มีนาคม 2512	พลเอกถนอม กิตติขจร[1)]
31	7 มีนาคม 2512 - 17 พฤศจิกายน 2514	จอมพลถนอม กิตติขจร[1)]
32	18 ธันวาคม 2515 - 14 ตุลาคม 2516	จอมพลถนอม กิตติขจร[1)]
33	14 ตุลาคม 2516 - 22 พฤษภาคม 2517	นายสัญญา ธรรมศักดิ์[1)]
34	27 พฤษภาคม 2517 - 15 กุมภาพันธ์ 2518	นายสัญญา ธรรมศักดิ์[1)]
35	15 กุมภาพันธ์ 2518 - 14 มีนาคม 2518	ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช[1)]
36	14 มีนาคม 2518 - 20 เมษายน 2519	ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช[1)]
37	20 เมษายน 2519 - 25 กันยายน 2519	ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช[1)]
38	25 กันยายน 2519 - 6 ตุลาคม 2519	ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช[1)]

ตารางที่ ผ1-2 รัฐบาลและระยะเวลาการบริหารประเทศ (ต่อ)

ลำดับที่	ระยะเวลา	นายกรัฐมนตรี
39	8 ตุลาคม 2519 - 20 ตุลาคม 2520	นายธานินทร์ กรัยวิเชียร[1)]
40	11 พฤศจิกายน 2520 - 12 พฤษภาคม 2522	พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์[1)]
41	12 พฤษภาคม 2522 - 3 มีนาคม 2523	พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์[1)]
42	3 มีนาคม 2523 - 30 เมษายน 2526	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์[1)]
43	30 เมษายน 2526 - 5 สิงหาคม 2529	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์[1)]
44	5 สิงหาคม 2529 - 4 สิงหาคม 2531	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์[1)]
45	4 สิงหาคม 2531 - 9 ธันวาคม 2533	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ[1)]
46	9 ธันวาคม 2533 - 23 กุมภาพันธ์ 2534	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ[1)]
47	2 มีนาคม 2534 - 7 เมษายน 2535	นายอานันท์ ปันยารชุน[1)]
48	7 เมษายน 2535 - 10 มิถุนายน 2535	พลเอกสุจินดา คราประยูร[1)]
49	10 มิถุนายน 2535 - 23 กันยายน 2535	นายอานันท์ ปันยารชุน[1)]
50	23 กันยายน 2535 - 13 กรกฎาคม 2538	นายชวน หลีกภัย[1)]
51	13 กรกฎาคม 2538 – 25 พฤศจิกายน 2539	นาย บรรหาร ศิลปอาชา[1)]
52	25 พฤศจิกายน 2539 – 9 พฤศจิกายน 2540	พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ[1)]
53	14 พฤศจิกายน 2540 – 17 กุมภาพันธ์ 2544	นาย ชวน หลีกภัย[1)]
54	17 กุมภาพันธ์ 2544 – 11 มีนาคม 2548	พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร[2)]
55	11 มีนาคม 2548 – 19 กันยายน 2549	พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร[3)]
56	8 ตุลาคม 2549 – 6 กุมภาพันธ์ 2551	พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์[4)]
57	6 กุมภาพันธ์ 2551 – 8 กันยายน 2551	นาย สมัคร สุนทรเวช[6)]
58	24 กันยายน 2551 – 2 ธันวาคม 2551	นาย สมชาย วงศ์สวัสดิ์[6)]
59	20 ธันวาคม 2551 – 9 สิงหาคม 2554	นาย อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ[7)]
60	9 สิงหาคม 2554 – 9 ธันวาคม 2556	นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร[8), 9), 10)]
61	30 สิงหาคม 2557- 25 กรกฎาคม 2562	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา[11)]
62	25 กรกฎาคม 2562 – ปัจจุบัน	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา[12)]

ที่มา :
[1)] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2540)
[2)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2544)
[3)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2548)
[4)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2549)
[5)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2551ก)
[6)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2551ข)
[7)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2551ค)
[8)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2554)
[9)] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนที่ 115ก วันที่ 9 ธันวาคม 2556
[10)] ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 1 วันที่ 22 พฤษภาคม 2557
[11)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2557)
[12)] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2562)

เอกสารอ้างอิง

1. กระมล ทองธรรมชาติ, วิทย์ วิศทเวทย์, สวาท เสนาณรงค์, สืบแสง พรหมบุญ, เสถียรพงษ์ วรรณปก และณรงค์ พ่วงพิศ. 2533. ***ประเทศของเรา 1-2.*** บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด กทม.

2. คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี . 2525ก. ***ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 2 รัชกาลที่ 4 – พ.ศ. 2475.*** จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พุทธศักราช 2525 อมรินทร์การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.

3. คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. 2525ข. ***ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 3 พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน.*** จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พุทธศักราช 2525 อมรินทร์การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.

4. รอง ศยามานนท์. 2525. ***ความคลี่คลายของระบอบประชาธิปไตย.*** ในประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 3 พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน (บทที่ 2) จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พุทธศักราช 2525 อมรินทร์การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.

5. วัลลภา รุ่งศิริแสงรัตน์. 2545. ***บรรพบุรุษไทย: สมัยก่อนสุโขทัยและสมัยสุโขทัย.*** โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กทม.

6. ศรีศักร วัลลิโภดม. 2532. ***เมืองโบราณในอาณาจักรสุโขทัย.*** โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

7. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2540. ***รวมคำแถลงนโยบายรัฐบาลตั้งแต่คณะแรกจนถึงคณะปัจจุบัน มปท.***

8. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2544. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544.***

9. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2548. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี วันที่ 23 มีนาคม 2548.***

10. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2549. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดย พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี วันที่ 3 พฤศจิกายน 2549.***

11. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2551ก. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา โดย นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551.***

12. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2551ข. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา โดย นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี วันที่ 7 ตุลาคม 2551.***

13. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2551ค. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา โดย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี วันที่ 29 ธันวาคม 2551.***

14. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2554. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา โดย นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี วันที่ 23 สิงหาคม 2554.***

15. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2557. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดย พลเอกประยุทธ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี. วันที่ 12 กันยายน 2557.***

16. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. ***คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา โดย พลเอกประยุทธ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี. วันที่ 25 กรกฎาคม 2562.***

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

ภาคผนวกที่ 2

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก

ภาคผนวกที่ 2
รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
จันทบุรี	แก่งหางแมว	พวา	บ้านเขาฆ้อง
			บ้านบ่อชะอม
			บ้านบ่อไฟไหม้
			บ้านบ่อมะเดื่อ
	ขลุง	เกวียนหัก	บ้านเกวียนหัก
			บ้านแถวคลอง
		ตกพรม	บ้านตกชี
			บ้านตกพรม
			บ้านเพกา
			บ้านสีเสียด
	เขาคิชฌกูฏ	ตะเคียนทอง	บ้านตะเคียนทอง
	โป่งน้ำร้อน	ทับไทร	บ้านเขาถ้ำสาริกา
			บ้านซอย 14
			บ้านดงจิก
			บ้านทุ่งกร่าง
	มะขาม	วังแซ้ม	บ้านแกลง
	เมืองจันทบุรี	คลองนารายณ์	บ้านคลองมะงั่ว
			บ้านตีนเขา
		พลับพลา	บ้านตรอกกะทิ
	สอยดาว	ทรายขาว	บ้านนากระชาย
			บ้านวังยาว
ตราด	เกาะช้าง	เกาะช้าง	บ้านคลองนนทรีย์
			บ้านคลองพร้าว
			บ้านคลองสน
	บ่อไร่	บ่อพลอย	บ้านจัดสรร
			บ้านปะอา
			บ้านหมื่นด่าน
ระยอง	เขาชะเมา	ห้วยทับมอญ	บ้านเขาพัง
กาญจนบุรี	ทองผาภูมิ	ลิ่นถิ่น	บ้านหนองบาง (อพป.)
		สหกรณ์นิคม	บ้านดินโส
		ห้วยเขย่ง	บ้านห้วยปากคอก (อพป.)
	ไทรโยค	ท่าเสา	บ้านพุมุด
			บ้านวังเขมร
		ไทรโยค	บ้านแก่งประลอม
		บ้องตี้	บ้านท้ายเหมือง
			บ้านบ้องตี้ล่าง
		วังกระแจะ	บ้านหาดงิ้ว
	เมืองกาญจนบุรี	ช่องสะเดา	บ้านหมอเฒ่า
	ศรีสวัสดิ์	เขาโจด	บ้านตีนตก
		ท่ากระดาน	บ้านแก่งแคบ
	สังขละบุรี	ไล่โว่	บ้านกองม่องทะ
			บ้านเกาะสะเดิ่ง
			บ้านเสน่ห์พ่อง
		หนองลู	บ้านเวียคาดี้

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
ประจวบคีรีขันธ์	ทับสะแก	ห้วยยาง	บ้านน้ำตก
			บ้านน้ำตกสาย 1
	หัวหิน	ห้วยสัตว์ใหญ่	บ้านห้วยผึ้ง
เพชรบุรี	แก่งกระจาน	ป่าเด็ง	บ้านห้วยสัตว์ใหญ่
		ห้วยแม่เพรียง	บ้านบางกลอย
			บ้านโป่งลึก
ราชบุรี	สวนผึ้ง	ตะนาวศรี	บ้านบ่อหวี
กำแพงเพชร	โกสัมพีนคร	โกสัมพี	บ้านโละโคะ
			บ้านห้วยทรายสอง
	คลองลาน	คลองลานพัฒนา	บ้านกระเหรี่ยงน้ำตก
			บ้านแม่แปลงสี่
	ปางศิลาทอง	ปางตาไว	บ้านคลองปลาสร้อย
เชียงราย	ขุนตาล	ต้า	บ้านต้าหัวฝาย
			บ้านห้วยเดื่อ
		ป่าตาล	บ้านเจดีย์
			บ้านเจดีย์ใหม่
			บ้านป่าตาล
			บ้านป่าตาลกลาง
			บ้านป่าตาลดอย
			บ้านป่าตาลเหนือ
		ยางฮอม	บ้านงามเมือง
			บ้านชมภู
			บ้านน้ำแพร่ใต้
			บ้านน้ำแพร่เหนือ
			บ้านบ้านทุ่ง
			บ้านป่าแดง
			บ้านป่าบง
			บ้านยางฮอมใหม่
			บ้านใหม่พัฒนา
	เชียงของ	ครึ่ง	บ้านครึ่งเหนือ
			บ้านไชยปราการ
			บ้านตอง
			บ้านประชาภิวัฒน์
			บ้านพร้าวกุด
			บ้านม่วงชุม
			บ้านส้าน
			บ้านหลวง
			บ้านหลวงใหม่พัฒนา
		บุญเรือง	บ้านแคนเมือง
			บ้านต้นปล้องใต้
			บ้านบุญเรืองเหนือ
			บ้านป่าเคาะ

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านป่าเคาะ
			บ้านภูแกง
			บ้านหก
		ศรีดอนชัย	บ้านลุง
	พาน	ทรายขาว	บ้านใหม่พัฒนา
		ป่าหุ่ง	บ้านทุ่งผักกูด
			บ้านทุ่งมะฝาง
			บ้านปางกล้วยด้าว
			บ้านปางเกาะทราย
			บ้านศาลาเหมืองหิน
			บ้านหนองทรายทอง
		ม่วงคำ	บ้านวังชมภู
		เมืองพาน	บ้านท่าดีหมี
		สันกลาง	บ้านถ้ำ
			บ้านใหม่พัฒนา
	เมืองเชียงราย	ดอยฮาง	บ้านโป่งน้ำร้อน
			บ้านผาเสริฐพัฒนา
			บ้านยางคำนุ
			บ้านห้วยปูพัฒนา
		ท่าสุด	บ้านพลูทอง
		นางแล	บ้านนางแลใน
			บ้านป่ารวก
		บ้านดู่	บ้านโป่งน้ำร้อน
		แม่ยาว	บ้านแควววัวคำ
			บ้านรวมมิตร
			บ้านห้วยขมใน
	แม่จัน	ป่าตึง	บ้านโป่งน้ำร้อน
			บ้านห้วยก้างปลา
			บ้านห้วยต่าง
			บ้านห้วยยาโน
		แม่จัน	บ้านสันมงคล
	แม่ฟ้าหลวง	แม่ฟ้าหลวง	บ้านสามัคคีใหม่
			บ้านอาหลู่
	แม่สาย	โป่งงาม	บ้านถ้ำใหม่
			บ้านห้วยปูแกง
		โป่งผา	บ้านจ้องวัด
เชียงใหม่	จอมทอง	บ้านหลวง	บ้านขุนกลาง
			บ้านขุนยะ
			บ้านป่าแขม
			บ้านแม่กลาง
			บ้านแม่ปอน
			บ้านแม่ยะน้อย

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านแม่หอย
			บ้านห้วยเอี้ยะ
			บ้านอ่างกาน้อย
	เชียงดาว	เชียงดาว	บ้านถ้ำ
			บ้านนาเลา
		ทุ่งข้าวพวง	บ้านแม่ก๋อน
			บ้านห้วยเป้า
		ปิงโค้ง	บ้านปางมะเยา
			บ้านแม่มะกู้
			บ้านหัวโท
			บ้านออน
		เมืองคอง	บ้านแม่แพลม
			บ้านวังมะริว
		เมืองงาย	บ้านขุนข้อน
			บ้านหนองขะแตะ
		เมืองนะ	บ้านนาหวาย
			บ้านโป่งอาง
			บ้านหนองแขม
		แม่นะ	บ้านแก่งปันเต๊า
			บ้านปางโฮ้ง
			บ้านแม่ช้าย
			บ้านแม่แมะ
			บ้านสบคาบ
	ไชยปราการ	ศรีดงเย็น	บ้านผาจม-ปางมะขามป้อม
			บ้านเวียงผาพัฒนา
			บ้านหัวฝาย
		หนองบัว	บ้านถ้ำผาผึ้ง
	ดอยสะเก็ด	เทพเสด็จ	บ้านดง
			บ้านปางกำแพงหิน
			บ้านปางน้ำโค้ง
			บ้านปางบง
			บ้านปางไฮ
			บ้านป่าป่าน
			บ้านพงษ์ทอง
			บ้านแม่ตอนหลวง
		ป่าเมี่ยง	บ้านปางแฟน
			บ้านปางอั้น
			บ้านแม่หวาน
			บ้านห้วยหม้อ
		ลวงเหนือ	บ้านป่าสักงาม
	ฝาง	โป่งน้ำร้อน	บ้านเปียงกอก (โป่งน้ำร้อน)
		ม่อนปิ่น	บ้านลาน (ต้นผึ้ง)
			บ้านสวนชา

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านหนองไผ่
			บ้านหัวนา
		แม่คะ	บ้านปางปอย
	พร้าว	น้ำแพร่	บ้านแม่ละงอง
		ป่าตุ้ม	บ้านปางฟาน
		ป่าไหน	บ้านเหล่า
		สันทราย	บ้านโป่งเย็น
			บ้านแม่ปาคี
			บ้านหนองครก
			บ้านหนองปิด
		โหล่งขอด	บ้านแม่สาย
			บ้านแม่สายนาเลา
			บ้านฮ่างต่ำ
	เมืองเชียงใหม่	ช้างเผือก	บ้านช่างเคี่ยน
		สุเทพ	บ้านเชิงดอย
	แม่แจ่ม	กองแขก	บ้านผาผึ้ง
			บ้านแม่คงคา
			บ้านแม่หลุ
			บ้านโม่งหลวง
		แจ่มหลวง	บ้านเสาแดง
		ช่างเคิ่ง	บ้านทุ่งยาว
			บ้านป่าตึง
			บ้านแม่มิงค์
		ท่าผา	บ้านแม่ยางส้วน
			บ้านสามสบ
		บ้านจันทร์	บ้านหนองแดง
		บ้านทับ	บ้านแม่ขี้มูกน้อย
			บ้านแม่ลอง
			บ้านแม่แอบ
			บ้านสบลอง
		ปางหินฝน	บ้านกองบอด
			บ้านปางหินฝน
		แม่แดด	บ้านแม่แดดหลวง (ห้วยปู)
			บ้านแม่ตะละ
			บ้านแม่ตะละใต้
		แม่นาจร	บ้านพัฒนาสันติ
			บ้านแม่มุ
			บ้านแม่สะงะ
			บ้านแม่หอย
			บ้านแม่เอาะ
			บ้านสบแม่รวม
			บ้านห้วยขมิน

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
		แม่ศึก	บ้านนากลาง
			บ้านปางอุ๋ง
			บ้านสบแม่ต๊อบ
	แม่แตง	กื้ดช้าง	บ้านต้นขาม
			บ้านเมืองกื้ด
			บ้านแม่ตะมาน
			บ้านสบก๋าย
			บ้านห้วยน้ำดัง
		ช่อแล	บ้านใหม่
		บ้านช้าง	บ้านเก๊ามะค่า
			บ้านช้างใน
			บ้านต้นลุง
			บ้านปางไม้แดง
		บ้านเป้า	บ้านก๊างพงษ์
		ป่าแป๋	บ้านป่ายางหนาด
		เมืองก๋าย	บ้านก๋ายน้อย
			บ้านเมืองก๋าย
		สบเปิง	บ้านปางฮ่าง
			บ้านผาหมอน
			บ้านแม่หลอด
		สันป่ายาง	บ้านเอียก
		อินทขิล	บ้านแม่ทะลาย
	แม่ริม	โป่งแยง	บ้านกองแหะ
			บ้านบวกจั่น
			บ้านโป่งแยงนอก
			บ้านโป่งแยงใน
			บ้านม่วงคำ
		แม่แรม	บ้านแม่แมะ (ห้วยนาหวาย)
	แม่วาง	ดอนเปา	บ้านป่าสันปูเลย
		แม่วิน	บ้านขุนวาง
			บ้านห้วยข้าวลีบ
			บ้านห้วยอีค่าง
	แม่ออน	ห้วยแก้ว	บ้านธารทอง
			บ้านป๊อก
			บ้านปางก๋อง
			บ้านปางจุมปี
			บ้านแม่กำปอง
			บ้านแม่ลาย
		ออนเหนือ	บ้านขุนออน
			บ้านแม่รวม
			บ้านใหม่ป่าซาง
	แม่อาย	ท่าตอน	บ้านหัวเมืองงาม

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
	เวียงแหง	เปียงหลวง	บ้านเปียงหลวง
		เมืองแหง	บ้านนามน
	สะเมิง	บ่อแก้ว	บ้านบ่อแก้ว
			บ้านแม่ขะปู
			บ้านหนองคีชูใน
			บ้านห้วยน้ำจาง
		แม่สาบ	บ้านงิ้วเฒ่า
			บ้านทุ่งยาว
			บ้านนากู่-ผายอง
			บ้านแม่ตุงติง
		ยั้งเมิน	บ้านกิ่วเสือ
			บ้านแม่ตะละ
			บ้านแม่แว
			บ้านอังคาย
		สะเมิงใต้	บ้านทรายมูล
			บ้านน้ำริน
			บ้านศาลา
			บ้านห้วยคอก
			บ้านหัวดง
			บ้านเหล่าแสนตอง
		สะเมิงเหนือ	บ้านป่าลาน-นาฟาน
			บ้านโป่งกวาว
			บ้านแม่เลย
	สันทราย	แม่แฝกใหม่	บ้านวังขุมเงิน
	สันป่าตอง	น้ำบ่อหลวง	บ้านห้วยโท้ง
	หางดง	บ้านปง	บ้านทุ่งโป่ง
			บ้านทุ่งโป่งใต้
			บ้านปงใต้
			บ้านปงเหนือ (ห้วยลึก)
			บ้านปางยาง
			บ้านแม่ขนิลเหนือ
			บ้านแม่ฮะ
			บ้านแม่ฮะเหนือ
			บ้านใหม่ห้วยลึก
		หนองควาย	บ้านฟ่อน
	อมก๋อย	นาเกียน	บ้านก่องป่อเหนือ
			บ้านทีลอง
			บ้านแม่โขง
			บ้านแม่สอ
			บ้านสงิน
			บ้านหนองอึ่ง
			บ้านหนองอึ่งเหนือ

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านห้วยครั่ง
			บ้านห้วยส้ม
			บ้านห่างหลวง
		ม่อนจอง	บ้านดง
			บ้านห้วยปูลิง
			บ้านห้วยไม้หก
			บ้านโห้งกู่ขาว
		แม่ตื่น	บ้านขุนแม่ตื่นน้อย
			บ้านทุ่งต้นงิ้ว
			บ้านบราโก
			บ้านป่าคา
			บ้านแม่เทย
			บ้านแม่ระอาใน
			บ้านแม้วแม่เทย
			บ้านสันต้นปิน
			บ้านห้วยไก่ป่า
			บ้านห้วยดินหม้อ
			บ้านห้วยยาบ
			บ้านห้วยหล่อดุก
			บ้านใหม่
		ยางเปียง	บ้านขุนหาด
			บ้านปิตุคี
			บ้านแม่ระอานอก
			บ้านแม่ลาน
			บ้านแม่แฮหลวง
			บ้านสบลาน
			บ้านห้วยโค้ง
			บ้านห้วยตอง
		สบโขง	บ้านทอโกร
			บ้านพะเบี้ยว
			บ้านแม่หลองหลวง
			บ้านห้วยผึ้ง
			บ้านห้วยยาว
		อมก๋อย	บ้านผาปูนดง
ตาก	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	บ้านเซอหมื่อ
			บ้านมอกูตู้
			บ้านแม่จะวาง
			บ้านแม่ตื่น
			บ้านแม่ละนา
			บ้านแม่เหว่ย
		แม่ต้าน	บ้านขุนห้วยแม่ต้าน
			บ้านแบรอทะ

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
		แม่วะหลวง	บ้านซอแขระกา
			บ้านแม่หละยอคี
			บ้านอมกอทะ
		แม่สอง	บ้านทีโป๊ะคี
			บ้านแม่โค๊ะ
			บ้านแม่สลิดน้อย
			บ้านแม่สลิดหลวง
			บ้านแม่สอง
		แม่หละ	บ้านกามาผาโด้
			บ้านขุนแม่หละ
			บ้านขุนห้วยนกกก
			บ้านพะน๊อคี
			บ้านแม่หละโพคี
		แม่อุสุ	บ้านดอกไม้สด
			บ้านทีโน๊ะโค๊ะ
			บ้านมอโก้คี
			บ้านแม่สองน้อย
			บ้านแม่อุสุ
			บ้านเรกะติ
			บ้านหนองบัว
	แม่ต้าน	บ้านขุนห้วยแม่ต้าน บ้านแบรอทะ	บ้านท้องฟ้า
			บ้านนาอีเปย
			บ้านแม้วขุนห้วยตาก
			บ้านห้วยพลู
		ทุ่งกระเชาะ	บ้านแพะ
		สมอโคน	บ้านสระทอง
	พบพระ	คีรีราษฎร์	บ้านแม่ละเมา
			บ้านใหม่คีรีราษฎร์
			บ้านอุ้มเปี้ยม
	เมืองตาก	แม่ท้อ	บ้านลานสาง
			บ้านหนองปรือ
			บ้านห้วยเหลือง
	แม่ระมาด	ขะเนจื้อ	บ้านขุนห้วยขะเนจื้อ(นุบอ)
		พระธาตุ	บ้านตีนธาตุ
			บ้านป่าไร่เหนือ
			บ้านห้วยนกแลเหนือ
	เมืองตาก	แม่ท้อ	บ้านลานสาง
			บ้านหนองปรือ
			บ้านห้วยเหลือง
	แม่ระมาด	ขะเนจื้อ	บ้านขุนห้วยขะเนจื้อ(นุบอ)
		พระธาตุ	บ้านตีนธาตุ
			บ้านป่าไร่เหนือ
			บ้านห้วยนกแลเหนือ

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
		แม่ตื่น	บ้านคำหวัน
			บ้านทุ่งต้นงิ้ว
			บ้านแพะ
			บ้านห้วยกระทิง
			บ้านห้วยโปร่ง
			บ้านห้วยพระเจ้า
			บ้านห้วยมะขาม
			บ้านห้วยมะพร้าว
			บ้านห้วยสินา
		สามหมื่น	บ้านขุนห้วยแม่ท้อ
			บ้านสามหมื่นต้นผึ้ง
			บ้านแสม
			บ้านหนองหลวง
	แม่สอด	ด่านแม่ละเมา	บ้านใหม่พัฒนา
		พะวอ	บ้านพะวอ
			บ้านแม่ละเมา
		แม่กาษา	บ้านโกกโก่
			บ้านแม่ภาษาใหม่ใหล่ท่า
	วังเจ้า	นาโบสถ์	บ้านเพชรชมภู
	สามเงา	บ้านนา	บ้านนาไฮ
			บ้านสันป่าป๋วย
			บ้านโสมง
			บ้านหินลาด
			บ้านอูมวาบ
		สามเงา	บ้านเขื่อนภูมิพล
	อุ้งผาง	แม่จัน	บ้านกุยต๊ะ
			บ้านกุยเล่อต่อ
			บ้านทีจอซี
			บ้านมะโอ๊ะโค๊ะ
		แม่ละมุ้ง	บ้านป่าพู
		โมโกร	บ้านแม่กลองคี
			บ้านแม่กลองน้อย
			บ้านยะแมะคี
		อุ้มผาง	บ้านยะโม่คี
			บ้านอุ้มผางดี
น่าน	บ่อเกลือ	บ่อเกลือใต้	บ้านก่อกวง
			บ้านขุนน้ำแพะ
			บ้านนาขาม
			บ้านนาคอก
			บ้านนาเปรื่อง
			บ้านบ่อหลวง
			บ้านผักเฮือก
			บ้านผาคับ
			บ้านหนองน่าน
			บ้านห้วยโป่ง

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
		บ่อเกลือเหนือ	บ้านห้วยป้อ
	ปัว	ภูคา	บ้านแจรหลวง
			บ้านน้ำปัวพัฒนา
			บ้านห้วยงอน
		ศิลาเพชร	บ้านดอนแก้ว
			บ้านดอนสุขสันต์
			บ้านป่าตอง
			บ้านป่าตองดอนทรายทอง
			บ้านป่าตองพัฒนา
	เมืองน่าน	สวก	บ้านต้าม
พะเยา	ปง	ขุนควร	บ้านผาตั้ง
			บ้านสันกลาง
พิษณุโลก	นครไทย	บ้านพร้าว	บ้านฟากน้ำ
			บ้านห้วยทราย
	เนินมะปราง	บ้านมุง	บ้านทุ่งพระ
			บ้านมุงเหนือ
			บ้านใหม่สามัคคี
เพชรบูรณ์	เขาค้อ	ริมสีม่วง	บ้านจะวะสิต
		ตะเบาะ	บ้านโนนเสาธง
			บ้านห้วยไคร้
		นาป่า	บ้านเฉลียงลับเหนือ
		บ้านโคก	บ้านน้ำเลา
		วังชมภู	บ้านงามประทีป
			บ้านวังเจริญ
			บ้านวังชมพู
			บ้านวังทอง
	เมืองเพชรบูรณ์	ห้วยสะแก	บ้านเนินสมบูรณ์
	วังโป่ง	ซับเปิป	บ้านซับเปิปใต้
	หล่มสัก	น้ำก้อ	บ้านน้ำก้อโคก
			บ้านน้ำก้อโปร่ง
			บ้านน้ำก้อฝาย
			บ้านน้ำก้อเศษ
			บ้านน้ำก้อใหญ่
		น้ำขุน	บ้านกกโอ
			บ้านน้ำชุน
			บ้านน้ำชุนใหญ่
			บ้านห้วยโปร่ง
			บ้านห้วยลาน
			บ้านหินโง่น
		บุ่งน้ำเต้า	บ้านถ้ำสมบัติ
			บ้านธารทิพย์
			บ้านน้ำชุน
		ปากช่อง	บ้านปากออก

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
แพร่	เมืองแพร่	ช่อแฮ	บ้านใน
		ป่าแดง	บ้านสันกลาง
		สวนเขื่อน	บ้านนาคูหา
			บ้านนาแคม
			บ้านแม่แคม
	ร้องกวาง		บ้านต้นหนุน
		บ้านเวียง	บ้านปากห้วยอ้อย
	วังชิ้น	แม่พุง	บ้านขุนห้วย
		สรอย	บ้านเจริญสุข
			บ้านปางงุ้น
			บ้านม่วงคำ
			บ้านม่วงคำใต้
			บ้านแม่ขมวก
	สอง	เตาปูน	บ้านข่วงชมภู
			บ้านดอนแก้ว
			บ้านนาฝาย
		สะเอียบ	บ้านนาหลวง
แม่ฮ่องสอน	ขุนยวม	ขุนยวม	บ้านแม่สะเป่
			บ้านแม่สะเป่เหนือ
			บ้านห้วยฟาน
		เมืองปอน	บ้านท่าหินส้ม
			บ้านมะหินหลวง
			บ้านแม่โข่จู
			บ้านแม่ลาก๊ะ
			บ้านหนองแห้ง
		แม่กิ๊	บ้านพะโท
			บ้านแม่กิ๊
			บ้านห้วยโป่งเลา
			บ้านห้วยส้าน
		แม่เงา	บ้านนาหัวแหลม
			บ้านประตูเมือง
			บ้านสวนอ้อย
			บ้านห้วยต้นนุ่น
			บ้านห้วยนา
			บ้านหัวเงา
		แม่ยวมน้อย	บ้านแม่โกปี่
			บ้านแม่แจ๊ะ
			บ้านหัวปอน
		แม่อูคอ	บ้านคำสุข
			บ้านพัฒนา
			บ้านแม่อูคอหลวง
			บ้านหัวแม่สุริน

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
	ปางมะผ้า	ถ้ำลอด	บ้านถ้ำลอด
		นาปู่ป้อม	บ้านซอแบะ
			บ้านดอยคู
			บ้านโท้งกองเต้า
			บ้านโท้งสายแล
			บ้านโท้งหลวง
			บ้านนาปู่ป้อม
			บ้านน้ำฮูผาเสื่อ
			บ้านปางบอน
			บ้านป่าโหล
		ปางมะผ้า	บ้านแม่ละนา
			บ้านไม้ลัน
		สบป่อง	บ้านน้ำริน
	ปาย	ทุ่งยาว	บ้านทุ่งยาวใต้
			บ้านแพมกลาง
			บ้านแพมบก
			บ้านมโนรา
			บ้านแม่อีแลบ
		โป่งสา	บ้านขุนสาใน
			บ้านปางตอง
			บ้านโป่งทาก
			บ้านห้วยไร่
		เมืองแปง	บ้านดอยหมากพริก
			บ้านเมืองแปง
			บ้านห้วยผักห้า
			บ้านใหม่ดอนตัน
		แม่นาเติง	บ้านไทรงาม
			บ้านปางแปก
			บ้านม่วงสร้อย
			บ้านแม่นะ
			บ้านหมอแปง
		แม่ฮี้	บ้านทรายขาว
			บ้านแม่เย็น
			บ้านแม่ฮี้
		เวียงเหนือ	บ้านกิ่วหน่อ
			บ้านเมืองน้อย
			บ้านห้วยหก
			บ้านห้วยเฮี้ย
	เมืองแม่ฮ่องสอน	ปางหมู	บ้านในสอย
			บ้านพะโข่โหล่
			บ้านสบป่อง
			บ้านโป่งทาก
			บ้านห้วยไร่
			บ้านใหม่

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านป่าปุ๊
			บ้านผาบ่อง
			บ้านผาบ่องเหนือ
			บ้านแม่สะกึด
			บ้านห้วยแก้ว
			บ้านห้วยน้ำส่อม
			บ้านห้วยโป่งกาน
		ผาบ่อง	บ้านหัวน้ำแม่สะกึด
			บ้านทบศอก
			บ้านแม่สะงา
			บ้านยอด
			บ้านหมอกจำแป่
			บ้านห้วยขาน
			บ้านห้วยโป่งอ่อน
		หมอกจำแป่	บ้านห้วยมะเขือส้ม
		ห้วยปูลิง	บ้านหนองขาว
			บ้านกลาง
			บ้านทุ่งมะขามป้อม
			บ้านพะนอคี
			บ้านแม่จำ
			บ้านไมโครเวฟ
			บ้านห้วยโป่ง
		ห้วยโป่ง	บ้านใหม่ห้วยหวาย
			บ้านทุ่งมะส้าน
			บ้านนาปลาจาด
			บ้านแม่สุยะใหม่
			บ้านสุยะ(น้ำกัด)
			บ้านห้วยผา
			บ้านห้วยผึ้ง
		ห้วยผา	บ้านห้วยส้านใหม่
	แม่ลาน้อย	ขุนแม่ลาน้อย	บ้านแม่ลาผาไหว
		ท่าผาปุ้ม	บ้านแม่สะก๊ัว
		แม่โถ	บ้านผาแดงหลวง
			บ้านแม่จอ
			บ้านแม่โถงกลาง
			บ้านแม่โถใต้
			บ้านห้วยผึ้งใหม่
			บ้านห้วยไม้ซาง
			บ้านหัวแม่โถ
		แม่นาจาง	บ้านแม่กองแป
			บ้านแม่ขีด
			บ้านแม่นาจางใต้

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
		แม่ลาน้อย	บ้านป่าหมาก
			บ้านแม่งะ
			บ้านแม่ลาจิ๋ว
			บ้านแม่แลบ
			บ้านแม่สะปึ๋งกลาง
			บ้านแม่สะปึ๋งเหนือ
			บ้านห้วยริน
		สันติคีรี	บ้านแม่ปาง
			บ้านแม่ฮุ
			บ้านหัวตาด
			บ้านหัวลา
	แม่สะเรียง	บ้านกาศ	บ้านตีนดอย
			บ้านแม่ต๊อบเหนือ
			บ้านแม่หาร
		ป่าแป๋	บ้านช่างหม้อหลวง
			บ้านแม่ปุ่น
			บ้านแม่ละ
			บ้านแม่อุมป๊อก
			บ้านแม่อุมลองหลวง
			บ้านห้วยงู
			บ้านห้วยเดื่อ
		แม่คง	บ้านแม่ก๋อนใต้
			บ้านห้วยกองแป
			บ้านอูหลู่
		แม่ยวม	บ้านห้วยโผ
		แม่สะเรียง	บ้านจอมแจ้ง
			บ้านป่ากล้วย
		แม่เหาะ	บ้านแม่ริดหลวง
			บ้านแม่เหาะใต้
			บ้านห้วยปลากั้ง
		เสาหิน	บ้านโพซอ (แม่แส่)
			บ้านแม่เจ
	แม่อูคอ	แม่อูคอ	บ้านปางตอง
	สบเมย	กองก๋อย	บ้านห้วยเกี๋ยง
		แม่สวด	บ้านอุมโล๊ะเหนือ
		แม่สามแลบ	บ้านสบเมย
ลำปาง		ทุ่งผึ้ง	บ้านแม่ช่อฟ้า
	แจ้ห่ม	เมืองมาย	บ้านนางาม
	เถิน	นาโป่ง	บ้านปากกอง
			บ้านปากกองตะวันออก
		แม่ถอด	บ้านแม่เตี้ยะ
			บ้านแม่เตี้ยะนอก

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
		แม่ปะ	บ้านท่ามะเกว๋น
			บ้านท่าอุดม
			บ้านแม่ปะแพะ
		แม่มอก	บ้านกุ่มเนิ้งใต้
			บ้านเด่นอุดม
			บ้านแม่มอกกลาง
			บ้านแม่มอกใต้
			บ้านสันป่ามอญ
			บ้านหัวน้ำ
	เมืองปาน	ทุ่งกว๋าว	บ้านเฮี้ย
	เมืองลำปาง	บ้านแลง	บ้านปู่จ้อย
	แม่ทะ	บ้านกิ่ว	บ้านแม่อิบ
	วังเหนือ	ทุ่งฮั้ว	บ้านผาดิน
		วังซ้าย	บ้านแม่ม่า
			บ้านสบม่า
		วังใต้	บ้านหม้น
	ห้างฉัตร	เมืองยาว	บ้านทุ่งหลวง
			บ้านใหม่สันป่าตึง
ลำพูน	ทุ่งหัวช้าง	ตะเคียนปม	บ้านห้วยไร่
			บ้านห้วยห้าง
	บ้านโฮ่ง	ป่าพลู	บ้านแม่ลอบ
			บ้านห้วยกองเลาะ
	เมืองลำพูน	ศรีบัวบาน	บ้านทุ่งยาว
			บ้านทุ่งยาวเหนือ
	แม่ทา	ทากาศ	บ้านปงยาง
			บ้านป่าเลา
			บ้านผาด่าน
			บ้านแม่สะแง๊ะ
		ทาปลาดุก	บ้านขุนตาน
			บ้านทากู่
			บ้านทาชมภู
			บ้านทาปลาดุก
			บ้านป่าตึงเหนือ
			บ้านศรีทรายมูล
			บ้านหน้าสถานี
		ทาแม่ลอบ	บ้านขุนก๋อง
			บ้านห้วยฮ่อมนอก
			บ้านห้วยฮ่อมใน
		ทาสบเส้า	บ้านดง
			บ้านผาสูบ
			บ้านแม่สะป๊วด
			บ้านสบแม่สะป๊วด (สบสะป๊วด)

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
อุตรดิตถ์	ทองแสนขัน	ผักขวง	บ้านเขาสัก
	ลับแล	แม่พลู	ผามูบ
			ห้วยใต้
			ต้นเกลือ
		นานกกก	นานกกก
	ท่าปลา	น้ำหมัน	บ้านวังหัวดอย
ชัยภูมิ	เกษตรสมบูรณ์	โนนทอง	บ้านเชิงสำราญ
			บ้านบุ่งสิบสี่
	ภักดีชุมพล	เจาทอง	บ้านราษฎร์บูรณะ
			บ้านโนนศรีสง่า
	ด่านซ้าย	วังยาว	บ้านกกสะตี
			บ้านปากแดง
			บ้านโพนสว่าง
	ท่าลี	ท่าลี	บ้านสวัสดิ์พัฒนา
		น้ำทูน	บ้านหนองบง
	นาแห้ว	นามาลา	บ้านชำทอง
			บ้านนาปูน
			บ้านนามาลา
			บ้านหัวด่าน
	ผาขาว	ผาขาว	บ้านดงน้อย
			บ้านห้วยลาดใต้
	เมืองเลย	ศรีสองรัก	บ้านปากหมาก
		เสี้ยว	บ้านกุสวรรค์
อุดรธานี	นายูง	บ้านก้อง	บ้านนาคำ
			บ้านนาคำน้อย
			บ้านนาตูม
ชุมพร	ทุ่งตะโก	ตะโก	บ้านคลองลาด
	พะโต๊ะ	ปังหวาน	บ้านคลองนูน
			บ้านคลองอารักษ์
			บ้านทอนพงษ์
			บ้านท่าแพ
			บ้านพังเทา
			บ้านสัมควาย
			บ้านห้วยใหญ่
		ปากทรง	บ้านตอตั้ง
			บ้านตะแบกงาม
			บ้านในแจะ
			บ้านบกไฟ
			บ้านปากตอน
			บ้านห้างแก
		พระรักษ์	บ้านจำปุย
			บ้านพูนสุข
			บ้านไร่ยาว

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
		พะโต๊ะ	บ้านเขาตะเภาทอง
			บ้านคลองปะติมา
			บ้านควน
			บ้านท่าตีน
			บ้านในจอก
			บ้านในหยาน
			บ้านบึงขุด
			บ้านประสานมิตร
			บ้านปากเลข
			บ้านปิยะภูมิ
			บ้านพะโต๊ะ
			บ้านศรีสมุทร
			บ้านไสงอ
			บ้านห้วยกุ้งทอง
	เมืองชุมพร	บ้านนา	บ้านท่ามะปริง
			บ้านส้านแดง
		วังใหม่	บ้านท่าไม้ลาย
	สวี	เขาค่าย	บ้านขุนไกร
			บ้านเขาหลัก
			บ้านหนองกี่
		เขาทะลุ	บ้านกล้วยกลาง
			บ้านเขาใหญ่พัฒนา
			บ้านโพธิ์ทอง
		ทุ่งระยะ	บ้านน้ำชล
		วิสัยใต้	บ้านเขาหลัก
	หลังสวน	หาดยาย	บ้านพรรณราย
			บ้านวังพรม
			บ้านห้วยทรายขาว
			บ้านหัวหิน
			บ้านแหลมปาย
ตรัง	นาโยง	ช่อง	บ้านกรงไหน
			บ้านใสขนุน
			บ้านไสท้อน
	ปะเหลียน	ปะเหลียน	บ้านทุ่งข่า
			บ้านลำปลอก
	เมือง	น้ำผุด	บ้านเขาหลัก
			บ้านเขาโหรง
			บ้านด่าน
			บ้านน้ำผุด
	ย่านตาขาว	นาชุมเห็ด	บ้านลำขนุน
			บ้านลำพิกุล
		โพรงจระเข้	บ้านโคกทรายใต้
			บ้านยูงงาม

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
	ห้วยยอด	ปากแจ่ม	บ้านคลองคุ้ย
			บ้านตก
			บ้านในเขา
			บ้านลำแพะ
			บ้านหน้าเขา
นครศรีธรรมราช	ฉวาง	ละอาย	บ้านคลองเพลงใหม่
			บ้านควนแจ้ง
	ช้างกลาง	ช้างกลาง	บ้านคลองงา
			บ้านท่าแพ
			บ้านท้ายเหมือง
			บ้านนา
	ทุ่งสง	ถ้ำใหญ่	บ้านเปิก
			บ้านประดู่
	นบพิตำ	กรุงชิง	บ้านทับน้ำเต้า
			บ้านปากลง
			บ้านพิตำ
			บ้านสองแพรก
			บ้านห้วยตง
		นบพิตำ	บ้านถ้ำโคก
			บ้านโรงเหล็ก
		นาเหรง	บ้านหน้าถ้ำ
	พรหมคีรี	ทอนหงส์	บ้านในเขียว 1
			บ้านในเขียว 2
		พรหมโลก	บ้านในทับ
	พิปูน	กะทูน	บ้านกะทูนเหนือ
		เขาพระ	บ้านทุ่งร่อน
			บ้านใสเขือ
			บ้านห้วยโก
			บ้านเหนือคลองระแนะ
		ควนกลาง	บ้านนามวล
			บ้านปากเสียว
		พิปูน	บ้านตลาดเสาร์
			บ้านเหนือคลอง
			บ้านเหนือฟ้า
	ร่อนพิบูลย์	หินตก	บ้านขุนพัง
			บ้านถลุงทอง
	ลานสกา	กำโลน	บ้านขุนคีรี
			บ้านคีรีทอง
			บ้านคีรีวง
			บ้านย่ายยาว
			บ้านวังไทร
			บ้านวัดจันทร์
			บ้านวัดสมอ
		ขุนทะเล	บ้านตาหมอ

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านวัดสมอ
		ขุนทะเล	บ้านตาหมอ
			บ้านลุ่มเตย
			บ้านศาลาขี้เหล็ก
			บ้านสอ
			บ้านใหม่ทอน
		เขาแก้ว	บ้านเขาแก้ว
			บ้านคีรีกันทร์
			บ้านร่อน
			บ้านสานขุน
		ท่าดี	บ้านสันยูง
	สิชล	เขาน้อย	บ้านสำนักเนียน
		ฉลอง	บ้านวังส้าน
นราธิวาส	จะแนะ	ช้าวเผือก	บ้านไอโซ
			บ้านไอบือแต
	เจาะไอร้อง	บูกิต	บ้านไอร์สะเตียร์
			บ้านไอกุเอ็ง
	ระแงะ	กาลิซา	บ้านกาเด็ง
		บองอ	บ้านอาแน-โต๊ะอีแต
	รือเสาะ	กาหลง	บ้านป่าไผ่
		โคกสะตอ	บ้านธรรมเจริญ
			บ้านธารน้ำทิพย์
		รือเสาะออก	บ้านลาเมาะนอก
			บ้านลาเมาะใน
	แว้ง	โล๊ะจูด	บ้านบาลา
			บ้านวังกระบือ
		เอราวัณ	บ้านจาแบดูวอ
	ศรีสาคร	เชิงคีรี	บ้านดาฮง
		ซากอ	บ้านไอร์เจ๊ียะ
		ศรีบรรพต	บ้านตืองอ
			บ้านละโอ
			บ้านไอร์กือเนาะ
		ศรีสาคร	บ้านสกูปา
	สุคิริน	เกียร์	บ้านทรงคีรี
			บ้านน้ำใส
			บ้านสายบริษัท
			บ้านไอร์ยามู
		ภูเขาทอง	บ้านต้นทุเรียน
			บ้านโต๊ะโม๊ะ
			บ้านไอกาเปาะ
		มาโมง	บ้านกะลุบี
			บ้านปารีย์
			บ้านราษฎรพัฒนา
			บ้านสอวอใน

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านสามซอย
			บ้านสายเอก
		ร่มไทร	บ้านกูยิ
			บ้านลุโบะลาเซาะ
			บ้านไอดีแย
		สุคิริน	บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 9
			บ้านซอยปราจีน
			บ้านน้ำตก
			บ้านรักธรรม
			บ้านลีนานนท์
	สุไหงปาดี	ริโก๋	บ้านดอเฮาะ
			บ้านตะโล๊ะบูเก๊ะ
			บ้านปือแนลูวัส
		สากอ	บ้านตือระ
			บ้านบอเกาะ
			บ้านสือแด
พังงา	กะปง	กะปง	บ้านกะปง
			บ้านท่ากะได
			บ้านบางกุ่ม
		รมณีย์	บ้านท่าหัน
			บ้านปากคลอง
			บ้านรมณีย์
		เหล	บ้านช้างเชื่อ
	คุระบุรี	คุระ	บ้านทุ่งเดื่อ
			บ้านทุ่งนา
	ตะกั่วป่า	บางไทร	บ้านดอกแดง
		บางนายสี	บ้านบางนายสังข์
	ทับปุด	บางเหรียง	บ้านคอกช้าง
	เมืองพังงา	ทุ่งคาโงก	บ้านบางกัน
			บ้านบางม่า
		สองแพรก	บ้านทับเหวน
พัทลุง	ป่าพะยอม	ลานข่อย	บ้านถ้ำลา
ยะลา	กรงปินัง	ห้วยกระทิง	บ้านควนนางา
		ปุโรง	บ้านลูโบะกาโล
		สะเอะ	บ้านสะเอะใน
	กาบัง	บาละ	บ้านคลองปุด
	ธารโต	คีรีเขต	บ้านดินเสมอ
			บ้านไทยพัฒนา
			บ้านนครธรรม
			บ้านปากูหะยี
			บ้านผ่านศึก
			บ้านศรีนคร
		ธารโต	บ้านจาเราะแป
			บ้านธารโต

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านบันนังกระแจะ
			บ้านมายอ
			บ้านศรีแป้น
			บ้านหลังเกษตร
		บ้านแหร	บ้านควนดินดำ
			บ้านเจ๊าะซิโป๊ะ
			บ้านซาไก
			บ้านบ่อหิน
			บ้านบ่อหินนอก
			บ้านบัวทอง
			บ้านบัวทองใต้
			บ้านบาตูปูเต๊ะ
			บ้านวังศิลา
			บ้านแหร
		แม่หวาด	บ้านคอกช้าง
			บ้านฆอแย
			บ้านจุฬาภรณ์
			บ้านในหลวง
			บ้านปะเด็ง
			บ้านละหาด
			บ้านวังไทร
	บันนังสตา	เขื่อนบางลาง	บ้านเขื่อนบางลาง
			บ้านฉลองชัย
			บ้านภักดี1
			บ้านสันติ1
		ตลิ่งชัน	บ้านเขาน้ำตก
			บ้านตลาดนิคม
			บ้านตาเอียด
			บ้านบีแซคละ
			บ้านปาลอบาดะ
			บ้านลิเจ๊ะ
			บ้านหาดทราย
		ตาเนาะปูเต๊ะ	บ้านกม.26นอก
			บ้านตาเนาะปูเต๊ะ
			บ้านตาเนาะปูเต๊ะใน
			บ้านนิคม 26 กม(ใน)
		ถ่ำทะลุ	บ้านตังกะเด็ง
			บ้านถ้ำทะลุ
			บ้านนาชัว
			บ้านบันนังบูโย
		บันนังสตา	บ้านกาโสด
			บ้านบือราเป๊ะ
		บาเจาะ	บ้านกอลอกาเอ
			บ้านบาเจาะ

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
			บ้านอุแบ
	เบตง	ตะเนาะแมเราะ	บ้านกม.19
			บ้านกม.7
			บ้านจาเราะปะไต
			บ้านบ่อน้ำร้อน
		อัยเยอร์เวง	บ้าน กม.38
			บ้านกม.32
			บ้านกม.36
			บ้านดอน
			บ้านธารมะลิ
			บ้านนากอ
			บ้านวังใหม่
			บ้านอัยเยอร์ควีน
			บ้านอัยเยอร์เวง
	เมืองยะลา	ปันนังสาเรง	บ้านตะโละติโป
			บ้านบันนังปูโย
	ยะหา	ปะแต	บ้านตะโล๊ะเว
			บ้านบายอ
			บ้านเหมืองลาบู
		ละแอ	บ้านกียา
			บ้านกูแบรายอ
			บ้านเจาะตีเม๊าะ
ระนอง	กระบุรี	จ.ป.ร	บ้านนิคม ผัง 2
	กะเปอร์	เปอร์	บ้านหินขาว
		เชี่ยวเหลือง	บ้านขุนรอง
			บ้านน้ำแดง
			บ้านย่านยาว
		บ้านนา	บ้านแพรกขวา
	ละอุ่น	ในวงใต้	บ้านทับเหนือ
			บ้านเนินทอง
			บ้านบุรีรัมย์
		ในวงเหนือ	บ้านคอกช้าง
			บ้านผาพิง
			บ้านหมอลำ
		ละอุ่นใต้	บ้านบางแกะ
			บ้านพรุข่า
		ละอุ่นเหนือ	บ้านนายาว
			บ้านบางญวน
			บ้านบางสังโต้ง
			บ้านปากแพรกในวง
			บ้านวังลุ่ม
สงขลา	เทพา	สะกอม	บ้านม่วงถ้ำ
	นาทวี	ทับช้าง	บ้านลุ่ม
		นาทวี	บ้านปรายรำ

รายชื่อหมู่บ้านที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	รายชื่อหมู่บ้าน
		ประกอบ	บ้านวัด
			บ้านใหม่
	รัตภูมิ	เขาพระ	เขาสอยดาว
			บ้านทุ่งคมบาง
	สะบ้าย้อย	เขาแดง	บ้านเกาะยาง
			บ้านน้ำเชี่ยว
			บ้านสำนักเอาะ
		บาโหย	บ้านคลองตาหา
			บ้านบาโหย
สตูล	ควนกาหลง	ควนกาหลง	บ้านเขาไคร
			บ้านห้วยน้ำคำใน
			บ้านเหนือคลอง
		ท่านุ้ย	บ้านน้ำร้อน
			บ้านน้ำหรา
		อุใดเจริญ	บ้านผัง 119,120
	มะนัง	ปาล์มพัฒนา	บ้านผังปาล์ม 7
	เมืองสตูล	เกตรี	บ้านเกตรี
		ปูยู	บ้านเกาะยาว
สุราษฎร์ธานี	บ้านขุนตา	เขาพัง	บ้านเขาเทพพิทักษ์
			บ้านหน้าเขา
	พนม	คลองศก	บ้านคลองพนม
			บ้านบางบอน
			บ้านบางปรุ
			บ้านสะพานเต่า
			บ้านหัวกวาง
		พลูเถื่อน	บ้านบางพลูเถื่อน
			บ้านบางลึก
			บ้านบางโหว่
			บ้านห้างข้าว
	เวียงสระ	บ้านส้อง	บ้านสวนกล้วย
			บ้านเหนือคลอง

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี

ภาคผนวกที่ 3

การจัดทำฐานข้อมูล รายงานการศึกษา บทความ แนวคิด และข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง

ภาคผนวกที่ 3 ได้มีการจำแนกออกเป็น 11 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 การจัดการลุ่มน้ำ
หมวดที่ 2 การจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม
หมวดที่ 3 การจัดการที่ดิน
หมวดที่ 4 การเกษตรบนพื้นที่สูง
หมวดที่ 5 สภาวะเศรษฐกิจบนพื้นที่สูง
หมวดที่ 6 สถานภาพด้านสังคมบนพื้นที่สูง
หมวดที่ 7 การท่องเที่ยวบนพื้นที่สูง
หมวดที่ 8 ยาเสพติด
หมวดที่ 9 นโยบายของรัฐในการอพยพการให้สัญชาติและความมั่นคงของชาติ
หมวดที่ 10 การอพยพแรงงานชาวเขา
หมวดที่ 11 ข้อมูลทั่วไป

หมวดที่ 1
การจัดการลุ่มน้ำ

1. Aksornkoa, S; Boonyawat,S. and Dhammanonda, P.1977. ***Plant Succession in Relation to Sediment in Different Areas after Shifting Cultivation at DoiPui, Chiang Mai.***Kok-Ma Watershed Research Bulletin No.31 Faculty of Forestry Kasetsart University.

2. Kasetsart University. 1969. ***Conservation Research Bulletin No 2 Watershed Management Research on Mountainous Lands at Kok-Ma DoiPui, Chiang Mai.***Department of Conservation, faculty of Forestry, March 1969.

3. Ruangpanit, N. 1970. ***Progression of Kok – Ma Watershed Research Project, DoiPui Chiang Mai.*** Kok-Ma Watershed Research Bulletin No 7 Faculty of Forestry, Kasetsart University.

4. Smitinand, T.; Sabhasri,S. and Kunstadter,P. 1970. ***The Environment of Northern Thailand.***Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center.

5. Trebuil, G.,S.P. Kam, F. Turkelboom and Shinawatra, B.1997. ***Systems Diagnoses at Field, Farm, and Watershed Levels in Diversifying Upland Agroecosystems: Towards a Comprehensive Solution to Farmers'Problems.*** P.S.Teng et al. Eds. Applications of Systems Approaches at the Farm and Regional Levels. UK: Kluver Academic Publishers. 99-114.

6. Watershed. 1998. ***Confict or Resolution? People and Forests in Northern Thailand.*** 4.1 July-October, 10-28, 1998.

หมวดที่ 2
การจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

1. Banijbatana, D. 1970. ***Northern Thailand Forest Policy***. In Northern Thailand.

2. Dusit Banijbatana, D. 1970. ***Forest Policy in Northern Thailand***. Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand. ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

3. Hansen, P.K. 2001. ***The Forest as a Resource for Agriculture in Northern Thailand.***Scientific Book No.1 Forest and People Project.Bangkok : Katsetsart University.

4. ICRAF (International Center for Research in Agroforestry). 2001. ***Landscape Agroforestry in dcxfvdNorthern Thailand: Impacts of Changing Land Use in an Upper Tributary Watershed of Montane Mainland Southeast Asia.*** Chiang Mai: ICRAF.

5. Jefferson, F. 2000. ***How Blaming 'Slash and Burn' Farmers is Deforesting Mainland Southeast Asia.*** Asia Pacific Issues. 47 Honolulu: East-West Center.

6. Rerkasem, K. and Rerkasem, B.1994. ***Shifting Cultivation in Thailand: Its Current Situation and Dynamics in the Context of Highland Development.***International Institute for Environment and Development.IIED Forestry and Land Use Series no.4. London, UK: IIED.

7. Rerkasern, K.,Kampe K. and Kesmanee, C. 1994. ***Impact Assessment Study Nam Lang.***Internal Paper no.179. Thai-German Highland Development Programme, Chiang Mai, Thailand: TG-HDP.

8. Khemnark, C. et al. 1971. ***Forest Production and Soil Fertility of Nikhom Doi Chiangdao, Chiang Mai Province.*** Faculty of Forestry, Kasetsart University, Bangkok, Thailand.

9. Komkris,T.1970. ***Forestry Aspects of land-Use in areas of Shifting Cultivation***.In International Seminar on Shifting Cultivation and Economic Development in Northern Thailand, Land Development Department Bangkok.

10. Kuchler, A.W. and John O. Sawyer.1967. ***A Study of Vegetation Near Chiang Mai Thailand.*** Transactions of the Kansas Academy of Science 70 (3) : 281-348.

11. Kunstadter,P.1970. ***COMMERCIALLY ORIENTED FOREST FARMIN SYSTEMS***. Introduction. Farmers in the Forest. Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.

12. Narintarangul Na Ayuthaya, P. 1996. ***Community Forestry and Watershed Networks in Northern Thailand.*** In Philip Hirsch, ed. Seeing Forests for Trees: Environment and Environmentalism in Thailand. Chiang Mai: Silkworm Books.

13. Sabhasri, S. 1970. ***Effects of Forest Cultivation on Forest Production and Soil***.Farmers in the Forest. Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand, ed. Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

14. Sabhasri, S. 1970. ***Effect of Forest Fallow Cultivation on Forest and Soil Productivity.***

15. SM-HDP (Sam Muen Highland Development Project). 1994. ***Final Report. Thai/UN SamMuen Highland Development Project.*** Chiang Mai, Thailand: SM-HDP.
In Land Conservation for Future Generation.ed. Rimwawish,S. Department of Land Development Development, Bangkok.Thailand.

16. Smitinand, T. 1966. ***Taxonomical Aspects of Shifting Cultivation.***In International Seminar on Shifting Cultivation and Economic Development in Northern Thailand.Land Development Department, Bangkok.

17. Smitinand, T. Sabhasri, S. and Kunstadter, P. 1978. ***The Environment of Northern Thailand" in Peter Kunstadter, E.C. Chapman and SangaSabhasri (eds) "Farmers in the Forest"***. The University of Hawaii Press, p 24-40 Honolulu.

หมวดที่ 3
การจัดการที่ดิน

1. กรมทรัพยากรธรณี. 2548. ***บันทึกเหตุการณ์ดินถล่มและความเสียหายที่เกิดขึ้นภายในประเทศระหว่าง พ.ศ. 2531-ปัจจุบัน***.

2. กรมทรัพยากรธรณี. 2555. ***บันทึกเหตุการณ์ดินถล่ม.*** สำนักธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม.

3. กรมพัฒนาที่ดิน. 2524. ***การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย.***

4. กรมพัฒนาที่ดิน. 2531. ***รายงานการสำรวจดินและแผนการใช้ที่ดินโครงการพัฒนาที่สูงไทย-นอรเวเขตพื้นที่ม่อนยะ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่.***

5. กรมพัฒนาที่ดิน. 2532. ***แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือเสนอต่อคณะรัฐมนตรี.***

6. กรมพัฒนาที่ดิน. 2536. ***รายงานการศึกษาความเหมาะสมเพื่อวางแผนพัฒนาพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่.***

7. กรมพัฒนาที่ดิน. 2536. ***รายงานการศึกษาความเหมาะสมเพื่อวางแผนพัฒนาพื้นที่สูง จังหวัดน่าน***.

8. กรมพัฒนาที่ดิน. 2537. ***รายงานการศึกษาความเหมาะสมเพื่อวางแผนพัฒนาพื้นที่สูง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.***

9. กรมพัฒนาที่ดิน. 2543. ***การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย.*** ห้างหุ้นส่วนเฟิร์สเพรส กรุงเทพฯ.

10. กรมพัฒนาที่ดิน. 2544. ***นิยามและทางเลือก มาตรการ การอนุรักษ์ดินและน้ำ.***กลุ่มอนุรักษ์ดินและน้ำ กองอนุรักษ์ดินและน้ำ.

11. กรมพัฒนาที่ดิน. 2544. ***แผนการใช้ที่ดินพื้นที่สูงจังหวัดระนอง โครงการพัฒนาที่ดินชุมชนบนพื้นที่สูงภาคใต้.***

12. กรมพัฒนาที่ดิน. 2545. ***รายงานการสำรวจ จำแนกและวางแผนการใช้ที่ดิน โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนพื้นที่บ้านถ้ำเวียงแก ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน.***

13. กรมพัฒนาที่ดิน. 2546. ***แผนการใช้ที่ดินลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำน่านตอนบน ห้วยน้ำยาว (1) แม่น้ำน่านส่วนที่ 2 น้ำยาว (2) น้ำสมุน แม่น้ำน่านส่วนที่ 3 น้ำสาน้ำว้า น้ำแหง แม่น้ำน่านส่วนที่ 4 น้ำปาด คลองตรอน แม่น้ำแควน้อย น้ำภาค แม่น้ำวังทอง และแม่น้ำน่านตอนล่าง.***

14. กรมพัฒนาที่ดิน. 2550. ***สรุปผลการดำเนินงานการฟื้นฟูพื้นที่การเกษตรที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากอุทกภัยและดินถล่มจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี พ.ศ. 2549.*** สถานีพัฒนาที่ดินอุตรดิตถ์ สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต 8.

15. กรมพัฒนาที่ดิน. 2552. ***ฐานข้อมูลเพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินทำกินและร่างแผนการใช้ที่ดินโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูงนา จังหวัดน่าน.***

16. กรมพัฒนาที่ดิน. 2552. ***ฐานข้อมูลเพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินทำกินและร่างแผนการใช้ที่ดินโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.***

17. กรมพัฒนาที่ดิน. 2553. ***โครงการกำหนดเขตที่ดินทำกินโครงการขยายผลโครงการหลวงในพื้นที่เครือข่ายการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน***. เอกสารวิชาการเลขที่ 20/06/53.

18. กรมพัฒนาที่ดิน. 2553. ***รายงานการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.***

19. กรมพัฒนาที่ดิน. 2556. ***ฐานข้อมูลและร่างแผนการใช้ที่ดิน โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำแม่ปิงน้อย.*** เอกสารวิชาการเลขที่ 132/05/56.

20. กรมพัฒนาที่ดิน. 2556. ***ฐานข้อมูลและร่างแผนการใช้ที่ดิน โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำแม่หาด.*** เอกสารวิชาการเลขที่ 133/05/56.

21. กรมพัฒนาที่ดิน. 2556. ***ฐานข้อมูลและร่างแผนการใช้ที่ดิน โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำแม่สะมาด-ห้วยหมากลาง.*** เอกสารวิชาการเลขที่ 135/05/56.

22. กรมพัฒนาที่ดิน. 2556. ***ฐานข้อมูลและร่างแผนการใช้ที่ดิน โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำภาค.*** เอกสารวิชาการเลขที่ 136/05/56.

23. กรมพัฒนาที่ดิน. 2556. ***ฐานข้อมูลและร่างแผนการใช้ที่ดิน โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำลี.*** เอกสารวิชาการเลขที่ 137/05/56.

24. กรมพัฒนาที่ดิน. 2558. ***สถานภาพทรัพยากรดินและที่ดินของประเทศไทย.*** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

25.กรมพัฒนาที่ดิน. 2560. ***การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินทำกินและร่างแผนการใช้ที่ดินโตรงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนบ้านแม่ระมีดหลวง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่***. เอกสารวิชาการเลขที่ 160/04/2560.

26. กองสำรวจและจำแนกดิน. 2531. ***รายงานสำรวจดินโครงการพัฒนาดอยตุง ฉบับที่ 480.*** กรมพัฒนาที่ดิน มีนาคม 2531.

27. กองวางแผนการใช้ที่ดิน. 2531. ***รายงานแผนการใช้ที่ดินโครงการพัฒนาดอยตุง.*** กรมพัฒนาที่ดิน ธันวาคม 2531.

28. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กองสำรวจและจำแนกดิน. 2537. ***รายงานการศึกษาความเหมาะสมเพื่อวางแผนพัฒนาพื้นที่สูง จังหวัดเชียงราย.*** กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

29. กิตติพร ศรีสวัสดิ์. 2540. ***ศึกษาประสิทธิภาพของการเตรียมดินแบบไถพรวนและไม่ไถพรวนดินร่วมกับมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในการปลูกข้าวไร่บนที่สูง.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

30. กิตติพร ศรีสวัสดิ์. 2548. ***การศึกษาการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินบนที่สูง โดยใช้วิธีพืชในการปลูกไม้ผลเมืองหนาวร่วมกับพืชไร่.***กรมพัฒนาที่ดิน.

31. จารุวรรณ อินทยศ. 2549. ***การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรบนพื้นที่สูงจากผลของนโยบายให้สิทธิทำกิน (ส.ท.ก.) และการขยายตัวของตลาด : กรณีศึกษาหมู่บ้านแม่ตุงติง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่.*** วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่.

32. จรินทร์ เทศวานิช และคณะ. 2551. ***โครงการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่***สูง. สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

33. จันทบูรณ์ สุทธิ สมศักดิ์ จังตระกูล และทวี รักษาชล. 2521. ก***ารศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบถาวรของชุมชนชาวเขาที่ปลูกฝิ่น***. ศูนย์วิจัยชาวเขา เอกสารโรเนียว.

34.จันทบูรณ์ สุทธิ. 2524. ***ไร่เลื่อนลอยชาวเขา.*** ศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.

35. จันทบูรณ์ สุทธิ. 2539. ***การเกษตรแบบตัดโค่นเผาบนพื้นที่สูง : วิทยาการพื้นบ้าน.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

36. จำนงค์ อิ่นแก้ว. 2557. ***การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่โครงการพัฒนาที่ดินชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านห้วยแล้ง ตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

37. ชูพินิจ เกษมณี. 2539. ***ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่า ของชาวกะเหรี่ยง : บทวิเคราะห์เบื้องต้น.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

38. ชำนิ บุญโยภาส. 2517. ***ข้อมูลเกี่ยวกับการทำไร่เลื่อนลอย.*** วิจัยชาวเขา 2512 – 2515 ชมรมศึกษาและวิจัยชาวเขา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 319.

39. ชัชฎา เชาวนปรีชา. 2520. ***การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย***. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตุลาคม.

40. ชัชพงศ์ ภาชนะพรรณ์. 2552. ***การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่.*** วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่.

41. ดนัย พรอำนวยลาภ. 2555. ***การนำผลการศึกษาและเทคโนโลยีที่เหมาะสมของการทำนาบนพื้นที่สูงมาใช้ร่วมกับวิธีปฏิบัติของเกษตรกรในโครงการพัฒนาบ้านกอก-บ้านจุน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

42. ถาวร อ่อนประไพ. 2554. ***การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่ดินสำหรับการเกษตรกรรมพื้นที่สูง***. ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

43. นคร สืบแสน. 2547. ***การศึกษาระบบการปลูกพืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อเพิ่มผลผลิต ข้าวไร่บนพื้นที่ลาดชันสูง.***กรมพัฒนาที่ดิน.

44. นคร สืบแสน. 2555. ***การปลูกชาร่วมกับมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่***. กรมพัฒนาที่ดิน.

45. นิพนธ์ อุดปวง. 2540. ***ศึกษาอัตราการสูญเสียดินจากการปลูกแถบหญ้าระยะห่างต่างๆ กันในการอนุรักษ์ดินและน้ำและน้ำบนพื้นที่สูง.***กรมพัฒนาที่ดิน.

46. นิพัทธเวช สืบแสง. 2541. ***การปรับตัวของการจัดการที่ดินและทรัพยากรตามแบบประเพณีภายใต้บริบทกฎหมายของรัฐ : กรณีศึกษาชาวเขาเผ่าขม.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

47. นิอร สิริมงคลเลิศกุล, เอกวัฒน์ ญาณะวงษา และสุรีรัตน์กองวี. 2559. ***ศึกษาวิถีชีวิตการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนบนพื้นที่สูง กรณีศึกษา: ตำบลวาวีจังหวัดเชียงราย***. สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

48. บำรุง ทรัพย์มาก. 2550. ***ปัญหาทรัพยากรดินรายจังหวัดของประเทศไทย.*** เอกสารวิชาการฉบับที่ 132/03/50 กรมพัฒนาที่ดิน.

49. ปริญญานนท์ ทองคำ. 2557. ***ผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่ดินชุมชนบนพื้นที่สูง ตำบลห้วยม่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์.***

50. พงษ์สันต์ สีจันทร์. 2554. ***โครงการสภาวะธาตุอาหารพืชและปัจจัยทางดินเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกษตรกรรมโครงการหลวง ปี พ.ศ. 2554.***

51. พจนีย์ มอญเจริญ. 2545. ***แนวทางการติดตามการประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดินในพื้นที่โครงการหลวง.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

52. พิทักษ์ อินทะพันธ์ สนั่น เผือกไร่ และสวัสดี บุญชี. 2535. ***การศึกษาผลของการจัดการที่ดินที่มีผลต่อการชะล้างพังทลายของดินบนพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่ลาดชันภาคเหนือของประเทศไทย” 14-18 ธันวาคม 2535 จังหวัดเชียงราย.

53. ภูพิงค์ ศรีภูมินทร์. 2558. ***การวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่สูงของอำเภองาว จังหวัดลำปาง.*** สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

54. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2546. ***รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการถือครองที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย : การควบคุมของรัฐ การจัดการชุมชนหรือสิทธิในการใช้ของปัจเจกชน.***

55. ราเมตร์ สุขเจริญ และสุทธิศักดิ์ ศรลัมภ์ .2560. ***การศึกษาพฤติกรรมการพิบัติของลาดดินตะกอนเศษหินเชิงเขา : กรณีศึกษาหมู่บ้านดอยช้าง จังหวัดเชียงราย.*** การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 22 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จังหวัดนครราชสีมา. วันที่ 18-20 กรกฎาคม 2560.

56. ศรัญญุพงศ์ ชัยวัฒนกุล. 2560. ***การศึกษามาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในแปลงปลูกมะค่าเดเมียที่มีผลต่อการสูญเสียดินและความชื้นของดินบนพื้นที่สูงในเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำแม่จันตอนบน ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

57. วรวรรณ แย้มผ่อง. 2547. ***การจัดทำแผนที่ชั้นความลาดชันของพื้นที่ บริเวณลุ่มน้ำชุน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยโปรแกรม ILWIS.***

58. วรวัฒน์ ตอวิวัฒน์ และสุทธิศักดิ์ ศรลัมภ์. 2561. ***การรักษาเสถียรภาพลาดดินบริเวณหมู่บ้านดอยช้าง โดยใช้การระบายน้ำตามแนวราบ (Horizontal drain)***. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

59. วาสุเทพ กาญจนดุล. 2537. ***ศึกษาประสิทธิภาพของการเตรียมดินแบบไถพรวนและไม่ไถพรวนดินร่วมกับมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในการปลูกข้าวไร่บนที่สูง.***

60. วีระ วัฒนากรณ์. 2538. ***การศึกษาระบบการปลูกพืชแบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ลาดชันบนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย.***

61. สมาคมอนุรักษ์ดินและน้ำกับกรมพัฒนาที่ดิน. 2535. ***รายงานการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่ลาดชันในภาคเหนือของประเทศไทย.***

62. สุชาติ ภู่เกิด. 2560. ***ผลสำเร็จของการดำเนินงาน โครงการพัฒนาที่ดินชุมชนบนพื้นที่สูง บ้านมณีแก้ว หมู่ที่ 8 ตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์.***

63. สถาพร ใจอารีย์. 2537. ***การศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำแบบต่างๆ เพื่อลดการปนเปื้อนของสารกำจัดศัตรูพืชในการปลูกพืชผักบนพื้นที่สูง.*** ชุดดินหนอง มด (Nm) กลุ่มชุดดินที่ 29 อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.

64. สมภพ ลาชโรจน์. 2538. ***กะเหรี่ยงกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีเฉพาะกะเหรี่ยงโป ต. ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

65. สวัสดี บุญชี. 2535. ***การทดลองสาธิตระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

66. สวัสดี บุญชี. 2546. ***การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลาดชันสูง.***

67. อนุกูล สุจินัย. 2548. ***การศึกษาลักษณะดินบริเวณพื้นที่ลาดชัน ในลุ่มน้ำชุน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้ Geopedological Approach.***กรมพัฒนาที่ดิน.

68. อลินี รัตนประทีป. 2554. ***การใช้ปุ๋ยพืชสดร่วมกับปุ๋ยหมักปรับปรุงดินในพื้นที่โครงการสถานีพัฒนาที่ดิน.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

69. อุทิศ เตจ๊ะใจ. 2547. ***การศึกษาเปรียบเทียบมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลาดชันสูง.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

70. อุทิศ เตจ๊ะใจ. 2548. ***มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลาดชันสูงในเขตภาคเหนือของประเทศไทย.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

71. อุทิศ เตจ๊ะใจ. 2557. ***แนวทางการวางระบบการพัฒนาที่ดินบนพื้นที่สูงเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืนในเขตภาคเหนือของประเทศไทย***. กรมพัฒนาที่ดิน.

72. Alford, D. 1992. ***Streamflow and Sediment Transport from Mountain Watersheds of the Chao Phraya Basin, Northern Thailand: A Reconnaissance Study.*** Mountain Research and Development. 12.3.

73. Anecksamphant, C.and Boonchee, S.1992. ***Management of sloping lands for sustainable agriculture in Thailand.*** In: ASIALAND Management of sloping Land for sustainable agriculture in Asia (Phase I), 217-253. Network Document no.2. Bangkok, Thailand: IBSRAM.

74. Anecksamphant, C. and Watanyoo, P.1996. ***The Adoption of Soil Conservation Technology in Northern Thailand.***In Soil and Water Conservation Society of Thailand, Soil Conservation Extension: From Concepts to Adoption, ed Samran Sombatpanit, M.A. Zobisch, D.W. Sanders and M.G. Cook.

75. Chapman, E.C. 1970. ***Shifting Cultivation and Economic Development in the Lowlands of Northern Thailand.***

76. Charley, J.L. and McGarity, J.M. 1970. ***Problems of Nutrient Rundown in Swidden Soils Utilised for Longterm Annual Cropping Observations and Results at the Thai-Australia Land Development Project.***

77. Charley, J.L. McGarity, J.W. 1970. ***Soil Fertility Problems in Development of Annual Cropping on Swiddened Lowland Terrain in Northern Thailand***.In Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

78. Chunkao, K.; Suntadgarn, P. and Tangtham, N.1974. ***Effects of Shifting Cultivation on Some Physical Properties of Hill Evergreen Forest Soils.***Faculty of Forestry, Kasetsart University.

79. Enters,T.1992. ***Land Degradation and Resource Conservation in the Highlands of Northern Thailand. The Limits to Economic Evaluations.***PhD dissertation, Department of Forestry, Australian National University, Canberra.

80. Enters, T. 1996. ***The Token Line: Adoption and Non-adoption of Soil Conservation Practices in the Highlands of Northern Thailand***. In Soil and Water Conservation Society of Thailand, Soil Conservation Extension: From Concepts to Adoption, ed Samran Sombatpanit, M.A. Zobisch, D.W. Sanders and M.G. Cook.

81. Hinton, P.1970. ***Declining Production among Sedentary Swidden Cultivators: The Case of the Pwo Karen.***Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

82. Hinton, P. 1970. ***Swidden Cultivation Among the Pwo Karen of Northern Thailand Present Practices and Future Prospects.***

83. J.Zinke, P; Sabhasri,S. and Kunstadter,P. 1970. ***Soil Fertility Aspects of the Lua'Forest Fallow System of Shifting Cultivation.***Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.
ed. Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

84. Keen, F.G.B. 1972. ***Upland Tenure and Land Use in North Thailand.*** The Seato Cultural Programme. Siam Commercial Ltd. Bangkok, Thailand.

85. Kunstadter, P. 1970. ***Alternatives for the Development of Upland Areas.***Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

86. Kunstadter, P.1970. ***Subsistence Swidden Systems.***In Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern Thailand. East West Center, USA.

87. Kraayenhagen, J. Watnaprateep, P and Nopodul Nakasthien, N.1981. ***The Effects of Different Structures on Erosion and Run – off for the Year 1980.*** Technical Note 35, Mae Sa Watershed and Forest Land Use Project, Chiang Mai, Thailand.

88. Kunstadter, P. and Prapamontol, T. 2001. ***Changes in Land Use and Environment in the Northern Thai Highlands.***Paper presented at EUROSEAS Conference, School of Oriental and African studies, London, 6 September 2001.

89. Menay Amerzcua,A.V.1994. ***Land Use Systems Assessment of Two Hilltribe Villages in Mae Hongson Province, Northern Thailand.*** Master's thesis, University of Chiangmai,Thailand. In Land Conservation for Future Generation.ed. Rimwawish,S. Department of Land Development Development, Bangkok.Thailand.

90. Moormann, F.R.1967. ***Soil Conditions of Shifting Agriculture Land in the Hill Tribe Areas of Northern Thailand.***In Report of the United Nations Survey Team on the Economic and Social Needs of the Opium – Producing Areas in Thailand. Bangkok, Thailand.

91. Oberhauser, U.andLimchoowong, S.1996. ***Soil Conservation by Local Communities***. In Soil and Water Conservation Society of Thailand, Soil Conservation Extension: From Concepts to Adoption, ed Samran Sombatpanit, M.A. Zobisch, D.W. Sanders and M.G. Cook.

92. Peters, James. 2000. ***Trends in Land Use Systems in the Wat Chan Area of Northern Thailand in the 20th Century.*** Paper presented at the International Symposium II on Montane Mainland Southeast Asia (MMSEA) Governance in the Natural and Cultural Landscape. 1-5 July 2000, Chang Mai.

93. Piyarom, V. and Backhaus, C.1990. ***Community-based Land Use Planning and Local Watershed Management in the Highlands of northern Thailand: the TG-HDP approach.*** Paper presented to the International Workshop on Upper Watershed Management, 22-26 Oct., Yogyakarta.

94. Renaud, F. and Attaviroi, P.1996. ***Sharing Knowledge for Better Land Husbandry in the Uplands of Northern Thailand.***In Soil and Water Conservation Society of Thailand, Soil Conservation Extension: From Concepts to Adoption, ed Samran Sombatpanit, M.A. Zobisch, D.W. Sanders and M.G. Cook.

95. Rerkasem, K. and Rerkasem, B. 1994. ***Shifting Cultivation in Thailand: Its Current Situation and Dynamics in the Context of Highland Development.*** IIED Forestry and Land Use Series No.4 London: International Institute for Environment and Development.

96. Ruanglertboon, V.,Sombatpanit, S. and Theerawong, S.1994. ***Policy Issues in Soil and Water Conservation-Thailand Experience.*** Paper presented at the 8th International Soil Conservation Organization (ISCO) Conference, New Delhi, 4-8 December 1994.

97. Samapuddhi,K.and Suvannakorn, P. 1962. ***A Study on the Effect of Shifting Cultivation on Forest Soils.*** No R-51 Royal Forest Department.

98. Sajjapongse, A.1996. ***The Sloping Lands Network and The Opportunity For Technology Transfer.*** In Soil and Water Conservation Society of Thailand, Soil Conservation Extension: From Concepts to Adoption, ed Samran Sombatpanit, M.A. Zobisch, D.W. Sanders and M.G. Cook.

99. Sajjapongse, A and Phommasack, T.A. 2001. ***ASIALAND : A Policy for Sloping Land Management.*** IBSRAM.

100. Sombatpanit,S.,Sangsingkeo, S., Palasuwan, N. and Saengvichien,S.1993. ***Soil Conservation and Farmers' Acceptance in Thailand.*** In: Acceptance of soil and water conservation strategies and technologies, ed.E. Baum, P. Wolff and M.A.Zobisch, 307-340. Topics in applied resource management in the Tropics. Vol.3 Witzenhausen, FRG:DeutschesInstitut fur tropische und subtropischeLandwirtschaft (DITSL).

101. Tan Kim Yong, U., Limchoowong, S. and Gillogly, K. 1994. ***Participatory Land-use Planning: a Method of Implementing Natural Resource Management.***UNDP and Royal Forest Department. Bangkok, Thailand: RFD. Mimeo.
In Land Conservation for Future Generation.ed. Rimwawish,S. Department of Land Development Development, Bangkok.Thailand.

102. The Royal Forest Department. 1969. ***Status and Trends of Shifting Cultivation in Thailand, February 1969.***

103. Young.A.1988. In The Potential of Agroforestry for Soil Conservation Land Conservation for Future Generations, ed. S.Rimwanich, Department of Land Development. Bangkok. Thailand DLD.

104. Zinke, P.J ; Sabhasri, S. and Kunstadter, P. 1970. ***Soil Fertility Aspects of the Lua Forest Fallow System of Shifting Cultivation.***

หมวดที่ 4
การเกษตรบนพื้นที่สูง

1. เกชา คูหา. 2553. ***การผลิตโคเนื้อพื้นเมืองบนพื้นที่สูงของจังหวัดน่าน.***สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัสิทธิเย (สกว.).

2. เขมรัฐ เถลิงศรี และสิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน. 2559. ***รูปแบบธุรกิจการเกษตรในพื้นที่สูงและการพัฒนาที่ยั่งยืน บทเรียนและข้อเสนอในการพัฒนา.*** บรรณาธิการ : ปิยะทัศน์ พาฬอนุรักษ์ วรภัทร จิตไพศาลศรี และสมพร อิศวิลานนท์. สถาบันคลังสมองของชาติ.

3. ครุย บุณยสิงห์. 2517. ***การเกษตรของชาวเขา.*** ตำรวจชายแดน ฉบับที่ 5 กันยายน 25209 ชมรมศึกษาและวิจัยชาวเขา, วิจัยชาวเขา 2512-2514. กรุงเทพฯ.

4. จรัณธร บุญญานุภาพ, ดิเรก เครือจินลิ และภูวดล โดยดี. 2556***. การเปลี่ยนแปลงของวิถีเกษตรกรรมและผลกระทบของสารพิษที่มีต่อความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่ต้นน้ำน่าน.*** พิษณุโลก

5. เชาวนา เพชรรัตน์ และคณะ. 2558.***การพัฒนาทางเลือกสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการผลิต สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง อำเภองาวจังหวัดลำปาง.***สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

6. เดช สารเข้าดำ. 2554. ***โครงการพัฒนาการเกษตรลุ่มน้ำแม่น้ำลอน ตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.***

7. พิทโยธร ไวทยาวัฒน์. 2547. ***การสูญเสียไนเตรทในการชะกร่อนของดินจากพื้นที่ปลูกกะหล่ำปลีบนพื้นที่ลาดชันบนที่สูงภูทับเบิกที่มีการจัดการปุ๋ยต่างกัน.***

8. เทวัญ พีรประเสริฐศักดิ์. 2558. ***ระบบการจัดการระบบเกษตรพื้นที่สูงร่วมกับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำในระบบการเลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่โต๋ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่***.สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

9. นิอร สิริมงคลเลิศกุล และคณะ. 2558. ***การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกชนิดพืชในการปลูกบนพื้นที่สูง กรณีศึกษา ตำบลวาวีอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงร***าย. สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

10. นาฎสุดา ภูมิจำนงค์**.** 2561. ***การประมาณการผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศต่อการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์/เมล็ดพันธุ์และเกษตรผสมผสาน กรณีศึกษา ลุ่มน้ำแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.***คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.

11. วาสนา วิรุญรัตน์ และคณะ. 2561. ***การพัฒนาเมนูอาชีพทางเลือกด้านการเกษตรสำหรับชุมชนจังหวัดน่าน***. คณะผลิตกรรมการเกษตรมหาวิทยาลัยแม่โจ้.

12. สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. 2555. ***ภาพอนาคตการเกษตร จังหวัดน่าน 2565.*** สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2556 จาก http://www.eithailand.org/th/meeting_material/2012-05-30/nan_seminar.pdf

13. สุพจน์ ดีอิ่นคำ และคณะ. 2559. ***การพัฒนารูปแบบระบบเกษตรยั่งยืนบนพื้นที่สูง เพื่อการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำน่านกรณีศึกษา บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน.***สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

14. สุรัสวดี บุตรหลวง. 2554. ***ระดับการอุดหนุนการทำเกษตรอินทรีย์บนพื้นที่สูงที่เกษตรกรยอมรับได้ในอำเภอแม่วาง และจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.***

15. สุวรรณา ประณีตวตกุล. 2546. ***การวางแผนระบบการเกษตรอย่างยั่งยืนบนพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย.***มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

16. สาวิตร มีจุ้ยและคณะ. 2551.***การพัฒนาทางเลือกระบบเกษตรที่เหมาะสมเพื่อทดแทนการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่ลาดชันโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของจังหวัดน่าน.***สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

17. องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล. 2553. ***เกษตรอินทรีย์ เปลี่ยนชีวิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. โครงการฟื้นฟูลุ่มน้ำชี WWF ประเทศไทย***. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.

18. Deetes, T., Phornjangman, P. and Durno, J. 1996. ***Alley Farming in the Hills of Northern Thailand.*** In Soil and Water Conservation Society of Thailand, Soil Conservation Extension: From Concepts to Adoption, ed Samran Sombatpanit, M.A. Zobisch, D.W. Sanders and M.G. Cook.

19. Enters, T.1991. ***The Transition from Traditional Farming Systems to Sustainable Farming Systems.***Internal Paper no. 143. Thai-German Highland Development Programme, Chiang Mai, Thailand: TG-HDP.

20. Kuntadter, P. and Prapamontol, T.; Sirirojn, B.; Sontirat, A.; Tansuhaj, A.; Khamboonruang, C.2001. ***Pesticide Exposure Among Hmong Farmers in Thailand,*** Paper prepared for International Journal of Occupational Health, June 2001.

21. TDRI.1994. ***Assessment of Sustainable Highland Agricultural Systems***. Natural-Resources and Environment Program, The Thailand Development Research Institute. Bangkok, Thailand: TDRI.

22. Webter, C.C and Wilson, PN. 1968. ***Agriculture in the Tropics.*** Longmans, London.

หมวดที่ 5
สภาวะเศรษฐกิจบนพื้นที่สูง

1. กรมประชาสงเคราะห์. 2505. ***รายงานการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย.*** กระทรวงมหาดไทย.

2. กรมประชาสงเคราะห์. 2509. ***รายงานการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย.*** โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี พระนคร.

3. เขมรัฐ เถลิงศรี และสิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน. 2560. ***ธุรกิจการเกษตรบนพื้นที่สูงกับความยั่งยืน บทเรียนและข้อเสนอในการพัฒนา.*** บรรณาธิการ ปิยะทัศน์ พาฬอนุรักษ์ วรภัทร จิตรไพศาลศรี สมพร อิศวิลานนท์. สถาบันคลังสมองของชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. โรงพิมพ์ พิทูเอสเมคเกอร์ จำกัด กรุงเทพฯ.

4. ถาวร ฟูเฟื่อง. 2545. ***การศึกษาสำรวจหมู่บ้านต้นแบบเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ชุมชนชาวเขาตามนโยบายรัฐบาล : กรณีศึกษาชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา กองสงเคราะห์ชาวเขา : รายงานวิจัย.***สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

5. ประเสริฐ ตระการศุภกร. 2531. ***การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชน ปกาเกอะญอ กรณีบ้านขุนแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.***ในสังคมศาสตร์ ฉบับรวมเล่มปีที่ 8 ฉบับที่ 2 และปีที่ 9 ฉบับที่ 1 และ 2 (2530-2531) อานันท์ กาจนพันธุ์ บรรณาธิการ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โรงพิมพ์ดาว, เชียงใหม่.

6. ปรีชา วทัญญู. 2537. ***การวิจัยภาวะเศรษฐกิจและสังคมเพื่อพัฒนาที่ดินของชุมชนบนพื้นที่สูงจังหวัดพิษณุโลกปีการผลิต 2536/37.***

7. ลาวัลย์ แสงเดือน. 2545. ***การวิจัยภาวะเศรษฐกิจและสังคม โครงการพัฒนาที่ดินชุมชนบนพื้นที่สูง จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล ปีการผลิต 2540/41.***

8. ศูนย์วิจัยชาวเขา. 2521. ***รายงานการสำรวจภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ“ข้อมูลและข้อสนเทศเบื้องต้น” ของพื้นที่เพื่อการพัฒนา 17 แห่ง.***

9.สุจินต์ มุทริกเวช. 2534. ***การผลิต ภาวะเศรษฐกิจและสังคมเพื่อพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือ ปีการผลิต 2533/34.***

10.สุจินต์ มุทริกเวช. 2534. ***รายงานสภาวะเศรษฐกิจและสังคมเพื่อพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือ ปีการผลิต 2533/34.***

11. สวาสดิ์ พงศ์สุวรรณ. 2536. ***การวิจัย สภาวะเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาที่ดินของชุมชนบนพื้นที่สูงจังหวัดเลย ปีการผลิต 2535-36.***

12. สวาสดิ์ พงศ์สุวรรณ. 2537. ***การวิจัยภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรบนพื้นที่สูง 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปีการผลิต 2535/36.***

13. สวาสดิ์ พงศ์สุวรรณ. 2538. ***การวิจัยภาวะเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการวางแผนการใช้ที่ดินของชุมชนบนพื้นที่สูง จังหวัดสุโขทัย ปีการผลิต 2536/37.***

14. อนันต์ ภิรมย์แก้ว. 2505. ***โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจชาวเขาในพระบรมราชานุเคราะห์***. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 12 เล่มที่ 4 ตุลาคม 2505.

15. Chapman, E.C. 1970. ***Shifting Cultivation and Economic Development in the Low-lands of Northern Thailand.***Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

16. Chapman,E.C. 1978. ***Shifting Cultivation and Economic Development in the Lowlands of Northern Thailand.***

17. Judd, L.C. 1970. ***Evaluation of Church-Sponsored Projects AmongSwidden Agriculturalists in Northern Thailand.***

18. Keen, F.G.B. 1970. ***Ecological Relationships in a Hmong (Meo) Economy***.Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand. ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

19. Keen, F.G.B. 1970. ***The Fermented Tea (Miang) Economy of Northern Thailand.***In Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

20. Kunstadter, P and Chapman,E.C. 1970. ***Problems of Shifting Cultivation and Economic Development in Northern Thailand.*** Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

21. Kunstadter, P. and Chapman, E.C. 1970. ***Problems of Shifting Cultivation and Economic Development in Northern Thailand.*** In Farmer in the Forest. East West Center, USA.

22. Kunstadter, P.1970. ***Subsistence Agricultural Economies of Lua' and Karen Hill Farmers, Mae Sariang District, Northwestern Thailand***. Farmers in the Forest. Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

23. Kunstadter, P. 1970. ***Subsistence Agricultural Economics of Lua'and Karan Hill Farmers of Mae Sariang District, Northwestern Thailand.***

24. Kunstadter, P. and Chapman E.C.1970. ***Shifting Cultivation and Economic Development.***

25. Kunstadter, P. Chapman, E.C., and Sabhasri, S. ***Farmers in the Forest: Economic Development and Marginal Agriculture in Northern Thailand.*** East-West, Center Hohnolulu.

26. Renaud, F. and Taejajai, U. 1994. ***Social and Economic Constraints for the Implementation of Soil Conservation Schemes: Preliminary ResultsFrom a Field Study in Chiang Rai Province, Northern Thailand.*** Paper of a poster presented at the International Workshop on Conservation Farming for Sloping Uplands in Southeast Asia: Challenges, Opportunities and Prospects. Manila, 20-26 November 1994.

27. Renard, R.D. 1986. ***Problems of Small Farmers in Highland Areas.***prepared for the workshop on "Data Requirements for Highland Farming System Development", Payap Research Center. Chiang Mai, 21-25 April 1986.

28. Tribal Research Centre. 1975. ***Report on the Socio – Economic Survey of the Bo Kaeo Subcatchment.*** March, 1975.

29. Tribal Research Centre. 1975. ***Report on the Socio-Economic Survey of the Upper Mae Tien Subcatchment.*** April, 1975.

หมวดที่ 6
สถานภาพด้านสังคมบนพื้นที่สูง

1. กรมประชาสงเคราะห์. 2506. ***การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในประเทศไทย โดยคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา***. โรงพิมพ์แบบเรียน พระนคร.

2. กรมประชาสงเคราะห์. 2506. ***การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาโดยคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา***. มิถุนายน 2506. พระนคร.

3. กรมประชาสงเคราะห์. 2511. ***โครงการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในระยะ 4 ปี พ.ศ.2510-2514.*** โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด นนทบุรี.

4. กรมประชาสงเคราะห์. 2514. ***การสงเคราะห์ชาวเขาในประเทศไทย.*** โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ดนนทบุรี.

5. กรมประชาสงเคราะห์. 2534. ***ชีวิตชาวเขาและการพัฒนา : นิทรรศการครบรอบ 50 ปี วันสถาปนากรมประชาสงเคราะห์ นิทรรศการ 50 ปี.*** สมาคมฝรั่งเศส กรุงเทพฯ.

6. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2545. ***จำนวนประชากรบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ. 2545.*** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

7. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2545. ***ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ. 2545.***

8. กองสงเคราะห์ชาวเขา. 2541. ***การพัฒนาชาวเขาภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. 2540***. กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

9. ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. 2528. ***ชาวเขา.*** โรงพิมพ์เจริญรัฐการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

10. ฉลาดชาย รมิตานนท์, วิระดา สมสวัสดิ์. 2531. ***ยุทธวิธีในการดำรงชีวิตของปกาเกอะญอภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาบนภูเขาความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างเพศ***. ในสังคมศาสตร์ ฉบับรวมเล่มปีที่ 8 ฉบับที่ 2 และปีที่ 9 ฉบับที่ 1 และ 2 (2530-2531) อานันท์ กาจนพันธุ์ บรรณาธิการ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โรงพิมพ์ดาว, เชียงใหม่.

11. ทรงวิทย์ เชื่อมสกุล. 2538. ***ภาษาแม้วน้ำเงิน : โครงสร้าง คำศัพท์และบทสนทนา.***สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

12. ทรงศักดิ์ เทพสาร. 2542. ***คุณภาพชีวิตของครัวเรือนชาวเขาในชุมชนเทศบาลนครเชียงใหม่.*** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

13. บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. 2498. ***30 ชาติในเชียงราย.*** พิมพ์ครั้งที่ 5. พระนคร : โรงพิมพ์รับพิมพ์.

14. บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. 2506. ***ชาวเขาในไทย.*** ธนบุรี : อมรการพิมพ์.

15. เบญจา จิรภัทรพิมล. 2531. ***ผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมชาวเขา.*** ในสังคมศาสตร์ ฉบับรวมเล่มปีที่ 8 ฉบับที่ 2 และปีที่ 9 ฉบับที่ 1 และ 2 (2530-2531) อานันท์ กาจนพันธุ์ บรรณาธิการ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โรงพิมพ์ดาว, เชียงใหม่.

16. ประเสริฐ ชัยพิกุสิต. 2529. ***ข้อห้ามข้อนิยมชาวเขาเผ่าลีซอ : การศึกษาวิจัย.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

17. นิพัทธเวช สืบแสง. 2539. ***สังคมและวัฒนธรรมชาวขมุกับการพัฒนา.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

18. นิพัทธเวช สืบแสง. 2541.***วัฒนธรรมกับพฤติกรรมทางเพศและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในชุมชนชาวเขาเผ่าถิ่นและเผ่าขมุ : รายงานวิจัย.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

19. ประภาส จารุเสถียร.2509. ***ชาวเขาในประเทศไทย.*** โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น พระนคร.

20. ประสงค์ สุ่นศิริ. 2524. ***ชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ : ปัญหาแนะแนวทางแก้ไข***. รัฐศาสตร์ปริทัศน์. กันยายน 2524.

21. ประเสริฐ ชัยพิกุสิต. 2537. ***คณะกรรมการหมู่บ้านกับการพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีชาวเขาเผ่าลีซอ : รายงานวิจัย.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

22. ประสิทธิ์ ลีปรีชา. 2551. ***วัฒนธรรมและการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กในกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง.***สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

23. ภักดี ชมพูมิ่ง. 2512. ***สถาบันผู้นำและการปกครองตัวเองของชาวเขาเผ่าแม้ว.*** วิทยานิพนธ์ ชั้นปริญญาโท เสนอต่อคณะรัฐประศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

24. มนัส ขันธทัตบำรุง. 2508. ***การสงเคราะห์ชาวเขาในภาคเหนือของตำรวจตระเวนชายแดน.*** วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท เสนอต่อคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2508.

25. ร.ต.อ. มนัส ขันธทัตบำรุง. 2508. ***การสงเคราะห์ชาวเขาในภาคเหนือของตำรวจภูธรชายแดน.*** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

26. วนัช พฤกษะศรี. 2528. ***การศึกษาเชิงสังคมวิทยาและวัฒนธรรมถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาทางสังคมที่มีผลต่อสตรีและเด็กชาวเขา.*** คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

27. วนัช พฤกษะศรี. 2538. ***คงภูผา : บันทึกการสำรวจหมู่บ้านชาวเขา จ.เชียงใหม่-เชียงราย-พะเยา ปี พ.ศ. 2504-2505.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

28. วิไลพร ชะมะผลิน. 2523. ***บทบาททางสังคมและเศรษฐกิจของสตรีชาวเขาเผ่าแม้ว.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

29. ศตวรรษ สถิตเพียรศิริ. 2535. ***สถานการณ์โรคเอดส์และชุมชนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

30. ศตวรรษ สถิตเพียรศิริ. 2535.***สถานการณ์โรคเอดส์และชุมชนพื้นที่สูง : ชาวเขาเผ่าอีก้อ ตำบลศรีค้ำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย : รายงานการวิจัย.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

31. ศุภชัย สถีรศิลปิน. 2527. ***ปัญหาการศึกษาของชาวเขาเผ่ามูเซอในบริเวณดอยมูเซอ จังหวัดตาก : รายงานการวิจัย.*** เชียงใหม่ สถาบันวิจัยชาวเขา.

32. ศุภชัย สถีรศิลปิน, 2530. ***การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเผ่ามูเซอ***: ***รายงานวิจัย***, สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

33. ศูนย์วิจัยชาวเขา. 2514. ***ข้อนิยามและข้อห้ามของชาวเขาเผ่าแม้ว.*** ศูนย์วิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

34. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างไทย-สหรัฐฯ. 2512. ***คู่มือว่าด้วยชาวเขาเผ่าแม้ว.***ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร.

35.สารภี ศิลา. 2530. ***การแต่งงานของกะเหรี่ยง โครงการผลิตสื่อทางโสตทัศนศึกษาเกี่ยวกับวงจรชีวิตชาวเขา : รายงาน,*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่

36. สารภี ศิลา. 2538. ***วัฒนธรรมชุมชนกับการแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีของหญิงชาวเขาเผ่ามูเซอ : กรณีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการค้าประเวณีกับวัฒนธรรมชุมชนและการแก้ไขปัญหา : รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

37. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2532. ***การใช้สื่อประเพณีดั้งเดิมของชาวเขา : เผ่าเย้า เผ่าลีซอ เผ่ากะเหรี่ยง : รายงานการศึกษาวิจัย.***

38. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2535. ***การสำรวจปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านชาวเขาในเขตพื้นที่ดอยยาว-ผาหม่น ฉบับที่ 2 : รายงาน.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

39. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2537. ***การค้าประเวณีของสตรีชาวเขา.*** เชียงใหม่.

40. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2537. ***ข้อมูลประชากรชาวเขาในประเทศไทย.*** เชียงใหม่.

41. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2537. ***รายงานผลการรวบรวมข้อมูลการศึกษานักเรียนชาวเขาในประเทศไทย ปีการศึกษา 2537.*** สถาบัน เชียงใหม่.

42. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2538. ***การตั้งถิ่นฐานชาวเขาในประเทศไทย.*** สถาบัน เชียงใหม่.

43. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2538. ***ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน : รายงานวิจัยเพื่อการพัฒนา.*** เชียงใหม่.

44. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2540. ***การรวบรวมข้อมูลการพิจารณาลงสัญชาติไทยให้ชาวเขา : รายงาน.*** เชียงใหม่.

45. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2541. ***ชาวเขา : ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม.*** เชียงใหม่.

46. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2543. ***ข้อมูลการศึกษานักเรียนชาวเขา ปีการศึกษา 2542.*** กรุงเทพฯ.

47. สมเกียรติ จำลอง. 2529. ***การตั้งชุมชนถาวรของชาวเขา กรณีศึกษา : เย้าบ้านผาเดื่อ : รายงานการวิจัย***. สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

48. สารภี ศิลา. 2542. ***การศึกษาหาแนวทางเพื่อพัฒนางานแรงงานและสวัสดิการสังคมในหมู่บ้านชาวเขาพื้นที่โครงการหลวง (ระยะที่ 2).*** เชียงใหม่ สถาบันวิจัยชาวเขา.

49. สารณีย์ ไทยานนท์. 2537. ฝิ่นสู่เฮโรอีน : ***วิกฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาลูกโซ่ในสังคมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง รายงานการวิจัย.***เชียงใหม่ สถาบันวิจัยชาวเขา.

50. สารณีย์ ไทยานนท์. 2545. ***การดิ้นรนต่อสู้ของครอบครัวคนจน.*** สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

51. สารณีย์ ไทยานนท์. 2546. ***สถานภาพและการฟื้นฟูระบบการรักษาพยาบาลพื้นที่บ้านของชาวเขาในเขตโครงการหลวง : รายงานการวิจัย.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

52. สุรพงษ์ บุนนาค. 2506. ***ชาวเขา.*** โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์ พระนคร.

53. สุวรรณ รื่นยศ. 2510. ***การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในประเทศไทย.*** โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด นนทบุรี.

54. อรษา เจริญศิล์ป. 2515. ***การดำเนินงานกับชาวเขาโดยหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์เคลื่อนที่.*** วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท เสนอต่อคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

55. อิฐศักดิ์ ศรีสุโข. 2536. ***การศึกษาวิธีการป้องกันการแพร่ระบาดโรคเอดส์ในชุมชนชาวเขาเผ่ามูเซอเฌเล.*** เชียงใหม่ สถาบันวิจัยชาวเขา.

56. อัฐศักดิ์ ศรีสุโข. 2537. ***บทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านกับการพัฒนาศึกษาเฉพาะกรณี : ร้านค้าสหกรณ์บ้านโละป่าไคร้ ต. บ้านหลวง อ.แม่อาย จ.เชียงใหม่ : รายงานการวิจัย.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

57. อิฐศักดิ์ ศรีสุโข. 2539. ***ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ กรณีศึกษาในหมู่บ้านชาวเขาโดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ : รายงานการวิจัย***. สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

58. อิฐศักดิ์ ศรีสุโข. 2541. ***การศึกษาเพื่อหาแนวทางเสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพ นอกภาคการเกษตรในและนอกชุมชนชาวเขา : ศึกษากรณีเผ่าแม้ว กะเหรี่ยง และมูเซอ.*** สถาบันวิจัยชาวเขา กรุงเทพฯ.

59. อุไรวรรณ แสงศร. 2539. ***บ้านอีก้อ : ความเชื่อและภูมิปัญญาชาวบ้าน.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

60. อุไรวรรณ แสงศร. 2539.***ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กรณีศึกษาเผ่าอีก้อและเผ่ากะเหรี่ยง : รายงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

61. อุไรวรรณ แสงศร. 2545. ***ชุมชนชาวเขากับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตพื้นที่โครงการหลวง :รายงานการวิจัย.*** สถาบันวิจัยชาวเขา.

62. อุไรวรรณ แสงศร. 2545. ***บรรณานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง สถาบันวิจัยชาวเขา (พ.ศ. 2508-2545)***. สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

63. A. Binney Gorge. ***Social Structure and Shifting Agriculture : The White Meo.*** First Technical Report, Wildlife Management Institute, Washington, D.C., 1966.

64. A.Marks, Thomas, ***"The Meo Hill Tribe Problem in North Thailand."***Asian Survey. October 1973.

65. Bernaizik, Huge. ***Akha and Mean.***2 Volumes, Innsbruck 1947.

66. Binney, G.A.1968. ***The Social and Economic Organization of Two White Meo Communitties in Northern Thailand.***ARPA order No 811. Washington D.C.

67. Bloefold, J. ***"Some Hilltribes of North Thailand (Miaos and Yaos)***.1955. Journal of the Siam Society**.**43 (August. 1955). pp. 1-19.

68. Boonyasaranai, P. ***Upcoming.Akha Hill Tribe: A Backward and Dirty but Attractive Image.***

69. Bourne, W.1992. ***Nam Lang impact survey 1992.***Internal Paper no.165. Thai-German Highland Development Programme, Chiang Mai. Thailand: TG-HDP.

70. Brohm, J.F. 1960. ***The Assimilation of Ethnic Minority Groups in Thailand.*** Report on Research Work for SEATO Multilateral Cultural RolationsProgramme. Bangkok: SEATO, 1960 (mimeographed).

71. Buadaeng,K.; Boonyasaranai, P.Leepreecha,P.2002. ***A Study of the Socio-economic Vulnerability of Urban-based Tribal Peoples in Chiang Mai and Chiang Rai, Thailand.*** Chiang Mai: Center for Ethnic Studies and Development, Social Research Institute.

72. Dearden, P. 1995. ***Development, The Environment and Social Differentiation in Northern Thailand.*** Rigg, Jonathan, ed. Counting the Counting the Costs: Economic Growth and Environmental Change in Thailand. Singapore: Institute of southeast Asian Studies.

73. Family Planning International Assistance.1979. ***Thailand A Report of the Lahu/Akha Survey***. โรงพิมพ์ทิพยเนตร เชียงใหม่ 1979.

74. Ganjanapan, A. .2000. ***Local Control of Land and Forest: Cultural Dimensions of Resource Management in Northern Thailand.*** Chiang Mai: Regional Center for Sustainable Development Mo0nograph Series No.1.

75. Geddes, W.R. 1976. ***Migrants of the Mountains : The Cultural Ecology of the Blue Miao (Hmong Njua) of Thailand.*** Oxford: Clarendon Press.

76. Goddess, W.R. 1965. ***The Hill Tribes of Thailand.*** SEATO Record, December 1965.

77. Hanks, L.M., Lauriston.,and Hanks, R. Jane. 1964. ***A Report on Tribal Peoples in Chiengrai Province North of the Mae Kok River.Bonnington-Cornell Anthropological Survey of Hill Tribes in Thailand.***Bangkok : The Siam Society, 2507 (mimeographed).

78. Hinton, P.1968. ***The Pwo Karen of The North Thailand.*** A Preliminary Report to the Department of Public Welfare.

79. Kammerer, A. 1989. ***Territorial Imperatives: Akha Ethnic Identity and Thailand's National Integration.*** McKinnon, John and Bernard Vienne, eds. Hill Tribes Today : Problems in Change. Bangkok: White Lotus.

80. Keyes, C. 1979. ***Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai Frontier with Burma.*** Philadelphia : Institute for the Study of Human Issues.

81. Kunstadter, P. 1970. ***Fertility, Mortality and Migration of Hill and Valley Populations in Northwestern Thailand.***

82. Kunstadter, P. 1970. ***Subsistence Agricultural Economics of Lua and Karen Hill Farmers of Mae Sariang District, Northwestern Thailand.***In International Seminar on Shifting Cultivation and Economic Development in Northern Thailand.Land Development Department, Bangkok.

83. Kunstadter,P .1970. ***SUBSISNCE SWIDDEN SYSTMS.*** Introduction. Farmers in the Forest. Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed. Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

84. Laungramsri, P. 2000. ***Redefining Nature: Karen Ecological Knowledge and the Challenge to the Modern Conservation Paradigm.***Ph.D diss., University of Washington.

85. Leepreecha, P. 2001. ***Kinship and Identity among Hmong in Thailand.***Ph.D. dissertation, University of Washington.

86. McCaskill, D. 1997. ***"From TribalPeoples to Ethnic Minorities: The Transformation of Indigenous Peoples."*** In Development or Domestication?: Indigrnous Peoples of Southeast Asia, Don McCaskill and Ken Kemps, eds., pp. 26-60,1997.

87. McCaskill, D. 1997. ***From Tribal Peoples to Ethnic Minorities: The Transformation of Indigenous Peoples.*** McCaskill, Don and Ken Kampe, eds. Development or Domestication?Indigenous Peoples of Southeast Asia. Chiang Mai: Silkworm Books.

88. McKinnon, John and Bernard Vienne. 1987. ***Hill Tribes Today : Problems in Change.*** Bangkok : White Lotus.

89. Moerman, M. 1968. ***Agricultural Change and Peasant Choice in a Thai Village.***University of California Press, Berkley and Los Angeles. USA.

90. Saihoo, P.1963. ***The Hill Tribos of Northern Thailand. Report on Research Work For SEATO 1962 – 1963 Multilateral Relations Programme.***Prepared in Cooperation with the Faculty of Political Science, Chulalongkorn University.

91. Savina, F.M. ***Histoire des Miao.*** 2d ed. Hongkong :Imprimerie de la Societe des Missions-etrangeres.

92. Smuckarn, S.1979. ***Social Development and Peasant Culture : A Thai Case.*** Report to Seminar on Social Development a Synthesis of East – Western Experiences, July 24-28, 1979 Chiang Mai, Thailand.

93. Tapp, N.C.T.1990. ***Sovereignty and Rebellion. The White Hmong of Northern Thailand***. Oxford University Press. Singapore.

94. Renard, Ronld D. 1980. ***Kariang : History of Karen-Tai Relations from the Beginning to 1923.*** Ph.D. dissertation, University of Hawaii.

95. Renard, R.D.1986.***Problems of Small Farmers in Highland Areas.***Prepared for the workshop on “Data Requirements for Hoghland Farming System Development”, Payap Research Center, Ching Mai, 21-25 April 1986.

96. Walker, A.R. 1970. ***Lahu Nye (Red Lahu) Village Society and Economy in Northern Thailand.*** A Terminal Report to The Royal Thai Government. Tribal Research Centre, Chiang Mai.

97. Young, G. 1961. ***The Hilltribe of Northern Thailand.***Prepared Under the Auspieces of the Government of Thailand and the Cooperation of the United States Operation Mission to Thailand.

หมวดที่ 7
การท่องเที่ยวบนพื้นที่สูง

1. ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. 2556. การ***สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนาจังหวัดเชียงใหม่.***ชุดโครงการการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือกรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนาจังหวัดเชียงใหม่สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

2. ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. 2559. ***การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในเขตบริการศูนย์การเรียนรู้บ้านนาโต่ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย***. สนับสนุนโดยสานักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(วช.) และสานักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

3. ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. 2559. ***การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ (ระยะที่ ๒)***. สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

4. ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. 2542. ***สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ.*** กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

5. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).2555. ***โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองน่าน ตามแผนการใช้เงินทุน อพท.*** สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2556, จาก http://www.dasta.or.th/th/about/homeabout.php?SectionKey=About_Result_NAN&Menu=4

6. Michaud, J.1997. ***A Portrait of Cultural Resistance: The Confinement of Tourism in a Hmong Village in Thailand.*** Picard. Michel and Robert E. Wood, Wood, eds. Tourism, Ethnicity, and the State in Asian and Pacific Societies. Honolulu: U Hawai'I P.

7. Pelzer, K.J. 1970. ***Swidden Cultivation in Southeast Asia: Historical, Ecological***. In Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

8. Sabhasri, S.1970. ***Opium Culture in Northern Thailand: Social and Ecological Dilemmas***. Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

หมวดที่ 8
ยาเสพติด

1. คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด. 2535. ***แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2535-2539.***

2. คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนที่สูง (สล.นอส.). 2540. ***แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและควบคุมพืชเสพติดบนที่สูงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2540-2544.***

3.บัณฑิต ตันศิริ. 2539. ***กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาทรัพยากรดินบนพื้นที่สูงภายใต้แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืช เสพติดบนพื้นที่สูง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540-2544.***

4. สารภี ศิลา. 2534. ***การแพร่ระบาดของสารเสพติดที่ไม่ใช่ฝิ่นในชุมชนชาวเขากรณีศึกษา : การใช้สารเสพติดประเภทยาม้าในชุมชนกะเหรี่ยง เขตพื้นที่แม่สวรรค์น้อย ต.แม่เหาะ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

5. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2522. ***รายงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย ประจำปี 2522.*** วรวุฒิการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

6. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2524. ***รายงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย ประจำปี 2524.*** หอรัตนพิชัยการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

7. อรัญ สุวรรณบุบผา. 2523. ***มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของฝิ่นในชนกลุ่มน้อยทางภาคเหนือของประเทศไทย.*** วิทยานิพนธ์เสนอต่อวิทยาลัยการทัพบก, สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง.

8. Bo Gua. 1975. ***Opium, Bombs and Trees: The Future of the Hmong Tribesman in Northern Thailand.*** Journal of Contemporary Asia. 5.1 70-81.

9. Chindasri, N. and Raksachon, T. 1976. ***The Profitability of Opium for the Grower.*** Crop Replacement and Community Development & Tribal Research Centre. Chiang Mai.

10. Department of Economic and Social Affair, United Nations. 1970. ***The Hill Tribes of Thailand and the Place of Opium in their Socil-Economic Setting.*** Mimeographed : Thailand Information Centre.

หมวดที่ 9
นโยบายรัฐในการอพยพการให้สัญชาติแก่ชาวเขาและความมั่นคงของชาติ

1. กิ่งกร นรินทรกุล ณ อยุธยา. 2538. ***ปัญหาการอพยพและผลกระทบ :กรณีชาวเขา อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่องทิศทางการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ของประเทศไทยในศตวรรษหน้า จังหวัดชลบุรี วันที่ 22-23 เมษายน 2538.***

2. แกรี่ เยีย ลี .2531. ***การเมืองของมนุษย์กลุ่มน้อยในประเทศไทย.***(ถาวร อาภรณ์สุวรรณ แปล)ใน สังคมศาสตร์ ฉบับรวมเล่มปีที่ 8 ฉบับที่ 2 และปีที่ 9 ฉบับที่ 1 และ 2 (2530-2531) อานันท์ กาจนพันธุ์ บรรณาธิการ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โรงพิมพ์ดาว, เชียงใหม่.

3. คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า. 2549. ***รายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ปี 2545 – 2548.*** สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

4. จอห์น แมคคินนอน. 2531. ***การบังคับย้ายถิ่นและปัญหาที่น่าเกลียดชัง 3 ประการ ความมั่นคง ฝิ่น และการพังทลายของดินคำถามเกี่ยวกับความอยู่รอดสำหรับชาวเขาในประเทศไทย.***(นภา วินิจฉัยกุล แปล). ในสังคมศาสตร์ ฉบับรวมเล่มปีที่ 8 ฉบับที่ 2 และปีที่ 9 ฉบับที่ 1 และ 2 (2530-2531) อานันท์ กาจนพันธุ์ บรรณาธิการ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โรงพิมพ์ดาว, เชียงใหม่.

5. ชูพินิจ เกษมณี. 2531. ***นโยบายการอพยพชาวเขา : ทางออกในเขาวงกต***. ในสังคมศาสตร์ ฉบับรวมเล่มปีที่ 8 ฉบับที่ 2 และปีที่ 9 ฉบับที่ 1 และ 2 (2530-2531) อานันท์ กาจนพันธุ์ บรรณาธิการ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โรงพิมพ์ดาว, เชียงใหม่.

6. ชูพินิจ เกษมณี. 2553. ***การศึกษาภูมิหลังการเสริมพลังทางกฎหมายของคนจนสำหรับชนส่วนน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย.*** เอกสารเสนอต่อสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNDP). กรุงเทพฯ.

7. ชูพินิจ เกษมณี. 2544. ***บทวิเคราะห์แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2542-2544.*** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

8. สุรพล จุลละพราหมณ์. 2504. ***นโยบายและการดำเนินงานพัฒนาชาวเขาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ.*** วิทยานิพนธ์เสนอต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

9. สำนักกิจการชาติพันธ์. 2562. ***ปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง.*** สำนักงานปลัดกระทรวง. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

10. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน. 2548. ***กรณีศึกษา: การจัดการความขัดแย้งการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าต้นน้ำ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน.*** กรุงเทพฯ.

11. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2516. ***หนังสือที่ สร.0203/3281 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2516. เรื่องการปรับปรุงแต่งตั้งคณะกรรมการชาวเขา และคณะอนุกรรมการขาวเขา. ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย.***

12. Eudney, A. 1989. ***Eviction Orders to the Hmong of Huai Yew Yee Village, Huoi KhaKhaengWildife Sanctuary, Thailand.*** McKinnon, John and Bernare Vienne, eds. Hill Tribes Today: Problems in Change. Bangkok: White Lotus.

13. Ganjanapan, A. 1996. ***The Politics of Environment in Northern Thailand: Ethnicity and Highland Development Programmes. I***n Philip Hirsch, ed. Seeing Forests for Trees: Environment and Environmentalism in Thailand. Chiang Mai: Silkworm Books.

14. Kunstadter,P.1970. ***INSTITUTIONAL CONSTRAINTS ON FOREST FARMING.*** Introduction. Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand.ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

15. Human Rights and Advocacy Committee. Undated.***Indigenous Peoples Human Rights Report in AsiaCambodia,*** Thailand and Nepal**.**Asia Indigenous Peoples Pact, Chiang Mai.

16. Network of Indigenous Peoples in Thailand. 2010.***Report on the Situation of Human Rights and Fundamental Rights of Indigenous Peoples in Thailand*.”**Submitted to Professor James Anaya, United Nations Special Rapporteur on the Situation of Human Rights of Indigenous Peoples in Thailand, 19 January 2010.

17. Ratanakhon,S. 1970. ***Legal Aspects of Land Occupationand Development.***Farmers in the Forest.Economic Development and Marginal Agriculture in Northern, Thailand. ed.Kunstadter, P.; Chapman, E.C; and Sabhasri, S. Eeast, S. Eeast West Center. Hawaii.

18. Ratanakorn, S. 1970. ***Legal Aspects of Land Occupation and Development in Northern Thailand.***

หมวดที่ 10
การอพยพแรงงานชาวเขา

1. นิพัทธเวช สืบแสง. 2539. ***การอพยพแรงงานของชาวเขาเผ่าขมุ: สถานการณ์และผลกระทบต่อชุมชน.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

2. ทวิช จตุวรพฤกษ์. 2540. ***จากยอดดอยสู่สลัม : การปรับตัวของชาวเขาในเมืองเชียงใหม่.*** สถาบันวิจัยชาวเขา. เชียงใหม่

หมวดที่ 11
ข้อมูลทั่วไป

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และมูลนิธิฟอร์ด. 2524. ***รายงานการสัมมนาการเกษตรภาคเหนือ.*** สำนักงานการเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่.

2. กรมประชาสงเคราะห์. 2508. ***ศูนย์วิจัยชาวเขา.*** โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น พระนคร.

3. กรมประชาสงเคราะห์. 2536. ***รายงานประจำปี 2536.*** โรงพิมพ์ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคกลาง กรุงเทพฯ.

4. กรมประชาสงเคราะห์. 2541. ***รายงานประจำปี 2540.***โรงพิมพ์ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคกลาง กรุงเทพฯ.

5. กรมประชาสงเคราะห์. 2544. ***รายงานประจำปี 2543.*** โรงพิมพ์ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคกลาง กรุงเทพฯ.

6. กรมประชาสงเคราะห์. 2545. ***40 ปีกองสงเคราะห์ชาวเขา***. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

7. กรมพัฒนาที่ดิน. 2542. ***รายงานประจำปี 2542.***

8. คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2541. ***ปทานุกรมปฐพีวิทยา.*** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

9. คณะอนุกรรมการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนและควบคุมพืชเสพติด. 2523***. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนที่มีการปลูกฝิ่น***. เอกสารโรเนียว กันยายน. นทบูรณ์ สุทธิ. 2539.***วันเดือนปี ชาวเขา.*** สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

10. โครงการพัฒนาดอยตุง. 2536. ***โครงการพัฒนาหญ้าแฝกในโครงการพัฒนาดอยตุง.*** โครงการศึกษาพัฒนาหญ้าแฝกในโครงการพัฒนาดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงราย.

11. จันทบูรณ์ สุทธิ. 2539.***นามานุกรมพืชของเย้าในการเกษตรแบบตัดฟันโค่นเผา : ชื่อเย้า ชื่อไทย ชื่อวิทยาศาสตร์ การใช้ประโยชน์.*** สถาบันวิจัยชาวเขา.

12. ธนันพัชร์ นิพิฐสกุลชัย. 2559. ***15 โครงการหลวงที่ต้องตกหลุมรัก.*** โรงพิมพ์ ส.เอเชียเพลส (1989) จำกัด กรุงเทพฯ.

13. พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล และ สุพจน์ เจริญสุข. 2553.***โลกร้อนทำให้ดินสูญหายเพิ่มมากขึ้นจริงหรือ : ข้อสังเกตจากข้อมูลเชิงประจักษ์.***เอกสารเผยแพร่ที่ 3/2553 ส่วนวิจัยต้นน้ำ สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.

14. มงคล จันทร์บำรุง. 2542. ***การศึกษาและติดตามผลโครงการรวมกันเป็นหนึ่งเป็นที่พึ่งของประชาชน : รายงานวิจัย.*** เชียงใหม่ สถาบันวิจัยชาวเขา.

15. มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ. 2555. ***โครงการพื้นที่ขยายผลทั่วประเทศ.***www.pidthong.org สืบค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2561.

16. มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ. 2561. ***ความเป็นมา.***www.pidthong.org สืบค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2561.

17. มูลนิธิโครงการหลวง. 2555. ***หลักการและนโยบาย.***www.royalprojectthailand.com สืบค้นวันที่ 16 สิงหาคม 2561.

18. ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. ***อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย.ISBN 974-8120-46-5.***บพิธการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

19. ราชบัณฑิตสถาน. 2542. ***พจนานุกรมราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.2542***. โรงพิมพ์นานมีพับลิเคชั่น จำกัด.

20. รัศมี ชูทรงเดช และคณะ. 2546. ***โครงการโบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน.*** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

21. รัศมี ชูทรงเดชและคณะ. 2546.***โครงการพัฒนาโครงการโบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ระยะที่สอง) เรื่อง "คน วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมโบราณบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้าจังหวัดแม่ฮ่องสอน".***สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

22. รัศมี ชูทรงเดช. 2550. ***โครงการวิจัยโบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะที่สอง.***สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

23. รัศมี ชูทรงเดช. 2559. ***การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์กับสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้าจังหวัดแม่ฮ่องสอน.***สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

24. เรขา ทองสวัสดิ์. 2512. ***รายงานการอบรมครูโรงเรียนชาวเขาและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ปีการศึกษา 2512***. โรงพิมพ์การศาสนา พระนคร.

25. เรวัติ จิระสถาวร และพิสุทธิ์ ศาลากิจ. 2541. ***แนวทางการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศไทย.*** วารสารอนุรักษ์ดินและน้ำ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2541 หน้า 89-94.

26. ศรีศักดิ์ ธานี. 2554. ***การจัดทำศูนย์สาธิตการสร้างตนเองศูนย์ฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านผาสุก ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน.*** กรมพัฒนาที่ดิน.

27. ศุภกร ชินวรรโณ. 2552. ***การจำลองสภาพภูมิอากาศอนาคตสำหรับประเทศไทยและพื้นที่ข้างเคียง.*** สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

28. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2524. ***สรุปข้อราชการศูนย์วิจัยชาวเขา.*** เชียงใหม่.

29. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2529. ***สรุปผลการดำเนินงาน ประจำปี.*** กรุงเทพฯ.

30. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2534. ***ชาวเขา : ข้อสนเทศและสถิติบางด้าน : เอกสารประกอบนิทรรศการสถาบันวิจัยชาวเขา.***สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่.

31. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2538. ***30 ปี สถาบันวิจัยชาวเขา.*** เชียงใหม่.

32. สถาบันวิจัยชาวเขา. 2539. ***ปกิณกะชาวเขา.*** เชียงใหม่.

33. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. 2553. ***รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนบูรณาการพัฒนาพื้นที่สูงในลุ่มน้ำปิงและลุ่มน้ำน่าน.*** รายงานเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

34. สถาบันวิจัยและและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2553. ***รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่สูงภาคเหนือระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2553-2562)***. รายงานเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

35. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). 2560. ***ยุทธศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)https//www.hrdi.or.th.*** สืบค้นวันที่ 16 สิงหาคม 2561.

36. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. ***รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนบูรณาการพัฒนาพื้นที่สูงในลุ่มน้ำปิงและลุ่มน้ำน่าน.***

37. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2535. ***แผนควบคุมพืชเสพติด (2529-2534)***. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534 “รายงานการดำเนินงานควบคุมพืชเสพติด”สำนักนายกรัฐมนตรี.

38. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2540. ***รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร โครงการศึกษาสถานภาพคุณภาพสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2539.*** กรุงเทพฯ.

39. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2541***. โครงการติดตามและประเมินผลคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการพัฒนาดอยตุง และโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่แม่ฟ้าหลวง แม่จัน จังหวัดเชียงราย ระยะที่ 3 (ปีงบประมาณ 2540).*** กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จัดทำโดย บริษัทแอสดีคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด บริษัท ที ไอ เอส คอนซัลแตนส์ จำกัด มีนาคม 2541.

40. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2555. ***ประมวลข้อมูลมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.*** กรุงเทพฯ : สำนักบริหารงานสารสนเทศ.

41. สำนักงานเลขาธิการมูลนิธิพัฒนา. 2537. ***มูลนิธิชัยพัฒนาและมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง พลิกฟื้น คืนความพิสุทธิ์สู่ธรรมชาติ.*** กรุงเทพฯ : วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา (สิงหาคม).

42. โสภณ ชมชาญ และกรณิศ นพรัตน์. 2561. ***รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเรื่องการจัดการที่ดินเกษตรไทย :จากวิกฤติสู่ยั่งยืน.*** เอกสารหลัก. เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

43. องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล. 2553. ***เกษตรอินทรีย์ เปลี่ยนชีวิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม.*** โครงการฟื้นฟูลุ่มน้ำชี WWF ประเทศไทย. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.

44. อุไรวรรณ แสงศร. 2544. ***ชุมชนชาวเขากับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตพื้นที่โครงการหลวง : รายงานการวิจัย.*** สถาบันวิจัยชาวเขา.

45. Association Nationale des de la Montage (ANEM).2000. ***World Mountain Forum.*** The First Ever Meeting of the World's Mountain Areas. Paris.

46. Bhruksasri, N. and OughtonG.N. 1970. ***Research Priorities in Hill-Tribe Development.***

47. Chandraprasert, E. 1996. ***Public Welfare Department in the Highlands of Thailand***. In Soil and Water Conservation Society of Thailand, Soil Conservation Extension: From Concepts to Adoption, ed Samran Sombatpanit, M.A. Zobisch, D.W. Sanders and M.G. Cook.

48. Jain, R. 2019. 10 ***Importance of the Northern Mountains of India.***www.shareyouressays.com

49. Judd, L. 1987. ***Chao Rai Thai.*** Chiang Mai : Center for Research and Development, Payap University.

50. Kaosa-ard, M. 2000. ***Ecosystem Management in Northern Thailand.***Center for Sustainable Development Studies, Faculty of Economics, Chiang Mai University.Occasional Paper No.3.

51. Kaos-ard, M. and Rutherford, J.2004. ***Cross Sector Linkages in Mountain Development : TheCaseofNorthernThailand.***SocialResearchInstitute,ChiangmaiUnversity.Chiangmai, Thailand.

52. Keating, M. 1993. ***The Earth Summit's Agenda for Change.***The Center for Our Common Future. Switzerland.

53. Land Development Department. 1970. ***International Seminar on Shifting Cultivation and Economic Development in Northern Thailand.***January 18-24, 1970.

54. Mann, C. 2005. ***Our Good Earth Can We Save It.*** National Geographic, September Washington D.C.

55. NSC (National Security Council). 2002. ***Third Master Plan for Community Development, Environment and Control of Narcotics Crops in the Highlands.*** Office of the Committee to Facilitate the Solution to National Security Problems relating to Hilltribes and the Cultivation of Narcotics Crops (COHAN), Office of the National Security Council. March.

56. Rerkasem.K; Rerkasem, B; Kaosa-ard, M.; Roongruangsee, C.; Jesdapipat, S; Shinawatra and Wijukprasert, P.Undated. ***Sustainable Highland Development.***Thailand Research Fund.

57. SLE. 1989. ***Focussing Formal Surveys: the Use of Rapid Rural Appraisal for Designing a Survey in Nam Lang (Thailand).***Schriftenreihe des Fachbereichs Nr. 123 Seminar Fur Landwirtschaftliche Entwicklung. Berlin, FRG: Technische Universitat Berlin.

58. Tantivejkul, S.1996. ***The Role of the King of Thailand in Soil Conservation Extension.*** In Soil and Water Conservation Society of Thailand, Soil Conservation Extension: From Concepts to Adoption, edSamranSombatpanit, M.A. Zobisch, D.W. Sanders and M.G. Cook.

59. Thung, H.L. 1970. ***Aerial Photo analysis As A Data Acquisiton Method of Hill Tribe Surveys***.

60. UNCCD. 2000. ***United Nations Convention to Combat Desertification***. ***In Those Country Experience Serious Drought and/or Desertification Participation in Africa.*** GE.99-0193. France.

61. UNEP Mountain Programme. 2002. ***Mountain Watch.Environmental Change and Sustainable Development in Mountains***. Geneva.

62. United Nations. 2001***. International Year of Mountains.Why Are Mountains Important.*** FAO, Rome.

63. Wangpakapattanawong, P; Tienboon, D.E. Thomas and J.P.Kimmins. ***Shifting Cultivation and Health Condition of the Karen Hill Tribe in Northern Thailand: Connection and Sustainable Interventions.*** International Symposium: Sustaining Food Security and Managing Natural Resources in Southeast Asia-Challenges for the 21st Century. Chiang Mai.8-11 January 2002.

ภาคผนวกที่ 4

รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานการวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544

1. กุศล เอี่ยมทรัพย์,เสียงทอง นุตาลัย และสุรนันต์ สุภัทรพันธุ์. 2544. ***โครงการทดลอบต้นตอต้านทานโรคเหี่ยวในการผลิตมะเขือเทศเพื่อการค้า.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

2. โกมุท อุ่นศรีส่ง, ประสาน พรโสภิณ, มะลิ บุณยรัตผลิน, สมโภชน์ อัคคะทวีวัฒน์, สมศรี งามวงศ์ชน, เทิดชัย เวียรศิลป์ และ G. Hoerstgen-Schwark. 2544. ***การทดลองเลี้ยงและเพาะพันธุ์ปลาเรนโบว์เทร้าที่ดอยอินทนนท์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

3. โกศล เจริญสม, วิทยา สุริยาภณานนท์, รุทธนา แข่นจันทร์หลวง, อรพรรณ เกินอาษา และวิวัฒน์ เสือสะอาด. 2544***. การควบคุมแมลงศัตรูส้มโดยชีววิธี.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

4. จตุรพร รักษ์งาร, สุรนันต์ สุภัทรพันธุ์, สมหวัง บุรุษศรี และสานิตย์ นิรพาะ. 2544. ***การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบภายในของสาลี่พันธุ์ต่างๆ ที่ปลูกในประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

5. สุธรรม อารีกุล, นุชนาถ จงเลขา และจำรัส อินทร. 2544. ***โครงการพืชและแมลงเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชบนที่สูง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

6. ฉันทนา สีผึ้ง, ดำเกิง ป้องพาล, ปรีชา รัตนัง, พัชรินทร์ แสนคำ, สมบูรณ์ กลัดกลิ่น, พีระชาติ เรืองประดิษฐ์ และจันทร์แรม คำหนู. 2544***. การศึกษาแนวทางการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักกาดหอมห่อ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

7. ชัชชัย ตันตสิรินทร์, นิพนธ์ ตั้งธรรม, กุลธิดา แพทย์พันธุ์ และสมาน ณ ลำปาง. 2544. ***ปริมาณน้ำพืชยืดในสวนป่าไม้โตเร็วต่างถิ่นบริเวณสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

8. ชาญชัย แสงชโยสวัสดิ์ และเมธี เอกะสิงห์. 2544. ***การประเมินการพังทลายดินเชิงพื้นที่ในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอยและแม่แฮ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544***.***

9. ชูชีพ พุทธประเสริฐ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2544. ***การสร้างคู่มือฝึกอบรมเรื่องทักษะการวางแผนพึ่งพาตนเองของชุมชนชาวไทยภูเขา หมู่บ้านกรณีศึกษาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

10***.*** โชค มิเกล็ด, ธีระ วิสิทธิ์พานิช, วิชิต สันลอย และสุรศักดิ์ คุณปัญญา. 2544***. การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่บนที่สูง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544***.***

11. นรินทร์ ทองศิริ และณัฏยา คนซื่อ. 2544. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์บ๊วยดองกึ่งแห้ง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

12. ดนัย บุณยเกียรติ และพิมพ์นารา แพทย์ไชโย. 2544. ***ผลของการบรรจุหีบห่อและสารละลายที่ใช้ล้างต่อปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนในผักกาดหอมห่อ.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544***.***

13. ดำเกิง ป้องพาล, ฉันทนา สีผึ้ง, ปรีชา รัตนัง, พัชรินทร์ แสนคำ, สมบูรณ์ กลัดกลีบ, พีระชาติ เรืองประดิษฐ์ และจันทร์แรม คำหนู. 2544***. การศึกษาแนวทางการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วแขก.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

14. เดชา วิวัฒน์วิทยา. 2544. ***การศึกษาแมลงป่าไม้ : มดบริเวณดอยอ่างขาง***.ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

15. ทรงวุฒิ เพ็ชรประดับ, ลักขณา เพ็ชรประดับ, นิคม วงค์นันตา, บุญธรรม บุญเลา, ภูเบศวร์ เมืองมูล, มานพ กองเงิน, ทวี หลุยจำวัน, ณรงค์เดช เอี่ยมกล่ำ, วันดี สุริยะวงศ์ และบูรณพงษ์ คำปวณ. 2544. ***การศึกษาแนวทางในการผลิตเมล็ดพันธุ์ไม้ดอกล้มลุกประเภทเถาว์เลื้อยบนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

16. นิคม แหลมสัก และไตรรัตน์ เนียมสุวรรณ. 2544. ***การพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้จากการตัดสางขยายระยะสวนป่าที่อ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

17. นิพล ไชยสาลี, วาทินี ทองเชตุ, ประนอม ชุมเรียง, ลดาวัลย์ พวงจิตร และบุญวงศ์ ไทยอุตส่าห์. 2544. ***ลักษณะทางนิเวศสรีระที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์แสงและการผลิตหน่อของไผ่หมาจู๋.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

18. สุคนธ์ทิพย์ สมบัติ และนุชนารถ จงเลขา. 2544. ***การใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพรในการควบคุมโรคของไม้ตัดดอกบางชนิด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

19. เบญจพรรณ เอกะสิงห์, เมธี เอกะสิงห์ และธันยา พรหมบุรมย์. 2544. ***ตัวชี้วัดระบบเกษตรบนที่สูงและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : มุมมองทางด้านเศรษฐกิจสังคม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

20. ไพโรจน์ วิริยจารี, ลักขณา รุจนะไกรกานต์ และปาริชาติ ตียปรีชญา. 2544. ***การพัฒนากระบวนการผลิตน้ำผักผสมผลไม้โดยใช้เทคโนโลยีเมมเบรน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

21. พนมศักดิ์ พรหมบุรมย์ และเมธี เอกะสิงห์. 2544. ***การใช้ระบบข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการวางแผนพัฒนาการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

22. ดนัย บุณยเกียรติ และพิมพ์นารา แพทย์ไชโย. 2544. ***การเก็บรักษาและบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับพืชสมุนไพร.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

23. เพิ่มศักดิ์ ศิริวรรณ, ศุภฤกษ์ นาคกิตเศรษฐ และสุภานัน พิมสาร. 2544. ***การใช้ถั่วขาวหมักเชื้อจุลินทรีย์เป็นอาหารเสริมสำหรับไก่เนื้อ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

24. เพิ่มศักดิ์ ศิริวรรณ, บุญรงศักดิ์ สายน้อย, นิยม ยอดเชียงคำ และศุภฤกษ์ นาตกิตเศรษฐ. 2544. ***การใช้ถั่วขาวบดเป็นอาหารเสริมสำหรับไก่เนื้อ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

25. ไพบูลย์ สุทธสุภา, วรทัศน์ อินทรัคคัมพร และกฐิน ศรีมงคล. 2544. ***การมีส่วนร่วมของชาวเขาเผ่าม้งและกะเหรี่ยงในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

26. ภมรทิพย์ อักษรทอง, อรพิน วัชวงษ์, กาญจนา วิชิตตระกูลถาวร และรัติกาล ธัญหล้า. 2544. ***การควบคุมโรครากปม (Root galls) ที่เกิดจากไส้เดือนฝอย Meloidogynejavanicaในรากเบญจมาศโดยไม่ใช้สารเคมี 2544.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

27. เมธี เอกะสิงห์, เฉลิมพล สำราญพงษ์ และวรวีรุกรณ์ วีระจิตต์. 2544. ***การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ และหนองหอย โดยใช้ข้อมูลระยะไกล.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

28. ไพโรจน์ วิริยจารี, ลักขณา รุจนะไกรกานต์ และรัตติกร ธเนศราภา. 2544. ***การพัฒนาการผลิตลูกกวาดสมุนไพรชนิดแข็ง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

29. วีณัน บัณฑิตย์ และพินทรัตน์ แสนใจเป็ง. 2544. ***การศึกษาความเป็นไปได้ในการปลูกแดงการูพอว์บนที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

30. ดนัย บุณยเกียรติ และสมคิด ใจตรง. 2544. ***คุณภาพทางกายภาพและทางเคมีของผลสตรอเบอรี่หลังการเก็บเกี่ยว.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

31. สมบัติ ศรีชูวงศ์ และอนงค์นาถ แต่เชื้อสาย. 2544.***ระบาดวิทยาและการป้องกันกำจัดเชื้อราสาเหตุโรคข้าวไร่ที่แพร่โดยทางเมล็ดพันธุ์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

32. บุญวงศ์ ไทยอุตส่าห์ และสมาน ณ ลำปาง. 2544. ***การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ดินอ่างขาง***.ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

33. อัญชลี กมลรัตนกุล, รัชนีวรรณ กุลจันทร์, สักขี แสนสุภา, บุษกร ประดิษฐนิยกุล และวสันต์ ตุ่นคำ.2544. ***การพัฒนาบรรจุภัณฑ์พืชเมืองหนาว.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2544.

34. สุมินทร์ สมุทคุปติ์, สุทัศน์ จุลศรีไกวัล, วีรพันธ์ กันแก้ว และวิมล ปันสุภา. 2544. ***ความสำเร็จของงานปรับปรุงพันธุ์พืชตระกูลถั่วบนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2544.

35. สุรัตน์ นักหล่อ, วรรณดี พลประเสริฐ, อัญชลี ทับบุรี และอาทร บุญปัน. 2544. ***การศึกษาวิธีการบรรจุข้าวกล้องดอยและคุณภาพหลังการเก็บรักษา.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

36. อดิศร กระแสชัย. 2544. ***การติดตามผลการวิจัย พ.ศ.2515-2544.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

37.อาคม กาญจนประโชติ, อภิชัย ธีรธร, วิมล ปันสุภา, วินัตย์ แหล้ทอง และสัมพันธ์ ตาติวงศ์. 2544. ***การศึกษาและวิจัยการปลูกถั่วลูกไก่บนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

38. อาคม กาญจนประโชติ, สุรัตน์ นำหล่อ, สมจิต ใจดี, ณรงค์ บุญแก้ว, วสัน มาลา, วีรพันธ์ กันแก้ว, วินัตย์ แหล้ทอง และประกิตต์ โกะสูงเนิน. 2544. ***การวิจัยการปลูกถั่วอะซูกิในพื้นที่นาดำบนที่สูงหลังการเก็บเกี่ยวข้อง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

39. อารี วิบูลย์พงศ์, ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และพุทธวรรณ ขันต้นธง. 2544. ***กลยุทธ์การตั้งราคาผัก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

40. อำพรรณ พรมศิริ, บุษกร มงคลพิทยาธร, สมศักดิ์ จีรัตน์, บังอร แสนคาน, ฉัตรสุดา เชิงอักษร และทศพร ทองเที่ยง. 2544***. การใช้เชื้อราอาบัสคูลาร์ไมคอร์ไรซาสำหรับการปลูกสตรอเบอรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2544.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2545
วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545
ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
มูลนิธิโครงการหลวง พ.ศ. 2545

<u>หมวดไม้ดอก-ไม้ประดับ</u>

1. โสระยา ร่วมรังสี. 2545. ***การผลิตฟรีเซียนนอกฤดู.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. ชยาภรณ์ ปริยานนท์. 2545. ***การพัฒนาพันธุ์คาร์เนชั่น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. ทรงวุฒิ เพ็ชรประดับ. 2545. ***การศึกษาศักยภาพในการผลิตพันธุ์ไม้ดอกประเภทล้มลุกเพื่อการค้าบนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

4. เจริญ ชาญวิศณุรักษ์. 2545. ***การทดสอบและคัดเลือกพันธุ์ข้าวฟ่าง ข้าวฟ่างนิ้ว ข้าวฟ่างหางกระรอก และหญ้าไข่มุกเพื่อใช้ทำผลิตภัณฑ์ไม้ประดับแห้ง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

5. กัณยารัตน์ สุไพบูลย์วัฒน. 2545. ***การขยายพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์พืชหัวบางชนิดผ่านแคลลัสและเอมบริโอเจนีซีสโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. อาคม กาญจนประโชติ. 2545. ***การปรับปรุงพันธุ์ข้าวใช้น้ำน้อย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2545. ***ถั่วอะซูกิในระบบการปลูกพืชหมุนเวียนบนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดอารักขาพืช</u>

1. อุษณีย์ ฉัตรตระกูล. 2545. ***ศัตรูธรรมชาติของแมลงวันหนอนชอนใบ และการใช้แมลงวันซีโนเซียควบคุมแมลงวันหนอนชอนใบ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. กาญจนา วิชิตตระกูลถาวร. 2545. ***การทดสอบประสิทธิภาพของ Petroleum Oil และ Methionine-Riboflavin ในการควบคุมโรคราแป้งกุหลาบ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. รัติกาล ธัญหล้า. 2545. ***ความเป็นไปได้ในการใช้กระแสไฟฟ้าเพื่อควบคุมปริมาณไส้เดือนฝอยรากปม***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

4. สมบัติ ศรีชูวงศ์. 2545. ***ระบาดวิทยาและการป้องกันกำจัดเชื้อราสาเหตุโรคถั่วลันเตาที่แพร่โดยทางเมล็ดพันธุ์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดพืชสมุนไพร</u>

1. รัตติยา นวลหล้า. 2545. ***การพัฒนาพืชหอมเชิงการค้าบนพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย : กรณีศึกษาเจอราเนียม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. ชูศรี ไตรสนธิ และรัชชุพร สภานุชาต. 2545. ***ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืชเครื่องเทศในสกุล Zanthoxylum บางชนิดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. ปริทรรศน์ ไตรสนธิ และอังคนา อินตา. 2545. ***สัณฐานวิทยาและกายวิภาคของเจียวกู้หลาน (Gynostemma pentaphyllum) ในเขตภาคเหนือตอนบน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดการแปรรูป</u>

1. สุภาพร พุทธโศภิษฐ์. 2545. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลายอ ลดไขมันผสมเส้นในอาหารและสมุนไพร.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. พันธิตรา พรหมรักษา. 2545. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแผ่น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. เพิ่มศักดิ์ สุภาพรเหมินทร์. 2545. ***การวิจัยและพัฒนาเศษเหลือลินินเพื่อทำกระดาษและสิ่งทอระบบครบวงจร.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว</u>

1. ดนัย บุณยเกียรติ. 2545. ***การควบคุมโรคหลังการเก็บเกี่ยวของผลสตรอเบอรี่ด้วยอาชีติก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. ภักดี ภักดีจันทร์. 2545. ***การเปลี่ยนแปลงคุณภาพและกิจกรรมของเอนไซม์โพลีกาแลคตูโรเนสในสตรอเบอรี่ก่อนการเก็บเกี่ยว.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. ธีรศักดิ์ ปั้นวิชัย. 2545. ***ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของผักกาดหอมห่อตัดแต่งพร้อมบริโภค.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

4. บวรศักดิ์ คำมูล. 2545. ***การรักษาคุณภาพของผักกาดหอมห่อหั่นชิ้นโดยใช้การตัดแปลงสภาพบรรยากาศ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. ฟองสวาท สุวคนธ์ สิงหราชวราพันธ์. 2545. ***น้ำพุธรรมชาติของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. ชลาทร ศรีตุลานนท์. 2545. ***ลักษณะการไหลของน้ำในลำธารภายหลังการสร้างฝายต้นน้ำ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. พรชัย ปรีชาปัญญา. 2545. ***ภูมิปัญญานิเวศท้องถิ่นเกี่ยวกับวนเกษตรที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

4. ดุสิต เสรเมธากุล. 2545. ***นิเวศวิทยาและการใช้ประโยชน์ป่าสนธรรมชาติบ้านวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

5. นิพล ไชยสาลี. 2545. ***การสังเคราะห์แสง ค่าการเปิดของปากใบ และชลศักย์ในใบของพันธุ์ไม้ป่าต่างถิ่น 2 ชนิด ที่ปลูก ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

6. นิคม แหลมสัก. 2545. ***สมบัติและการใช้ประโยชน์ไม้จากการตัดสางขยายระยะสวนป่าที่อ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

7. ชัชชัย ตันตสิรินทร์. 2545. ***ผลของการตัดสางขยายระยะในสวนป่าไม้โตเร็วต่างถิ่นต่างๆ ต่อปริมาณน้ำพืชยึดบริเวณสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

8. คมสัน เรืองฤทธิ์สารกูล. 2545. ***การใช้น้ำของสวนป่าไม้กระถินดอยและเมเปิลหอม บริเวณสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

9. อรพิน วัชวงษ์. 2545. ***การประเมินคุณภาพน้ำในพื้นที่การเกษตรบนที่สูง (แม่ปูนหลวง และอินทนนท์) โดยใช้สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดใหญ่เป็นดัชนีทางชีวภาพ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดดินและธาตุอาหารพืช</u>

1. พิทักษ์ อินทะพันธ์. 2545. ***การศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแถบหญ้าแฝกกับมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำแบบต่างๆ บนพื้นที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. อุทิศ เตจ๊ะใจ. 2545. ***การศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความอุดมสมบูรณ์ของดินในระบบการปลูกผักกับระบบการปลูกไม้ผล.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดปศุสัตว์และประมง</u>

1. ศิริพันธ์ โมราถบ. 2545. ***การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองของท้องถิ่น (ไก่ชี้ฟ้า) สำหรับเลี้ยงในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. อำนวย เลี้ยวธารากุล. 2545. ***การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองของท้องถิ่น (ไก่แม่ฮ่องสอน) สำหรับเลี้ยงในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. อุดมศรี อินทรโชติ. 2545. ***การคัดเลือกและปรับปรุงไก่พื้นเมืองของท้องถิ่น (ไก่ฟ้าหลวง) สำหรับเลี้ยงในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

4. โชค มิเกล็ด. 2545. ***การขยายพันธุ์ไก่แบบธรรมชาติ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

5. โชค มิเกล็ด. 2545***. การเลี้ยงไก่พันธุ์ที่เหมาะสมบนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

6. ประสาน พรโสภิณ. 2545. ***การเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของปลาเรนโบว์เทราท์ (Onchorynchus mykiss) ภายใต้สภาพการเลี้ยงในที่สูงของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดไม้ผลและพืชเครื่องดื่ม</u>

1. อุณารุจ บุญประกอบ. 2545. ***การใช้เทคนิค Embryo Culture เพื่อการปรับปรุงพันธุ์พืชและเนคทารีน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. อุทัย นพคุณวงศ์. 2545. ***การเปรียบเทียบและทดสอบเสาวรสสายพันธุ์พลัมในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. พิจิตร ศรีปินตา. 2545. ***การทดสอบพันธุ์พลัมในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

4. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2545. ***การผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธ์สตรอเบอรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

5. กุมุท สังขศิลา. 2545. ***การใช้น้ำของไม้ผลสกุล Prunus บางชนิด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

6. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2545. ***การพัฒนาพันธุ์ฝรั่งเพื่อการแปรรูป.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

7. อุษณีย์ พิชกรรม. 2545. ***ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณคาร์โบไฮเดรทสะสมภายในกิ่งและใบต่อการออกดอกของบ๊วย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

8. นริศ ยิ้มแย้ม. 2545. ***อัตราการติดผลกาแฟที่มีผลต่อทางเสรีวิทยาและผลผลิตของกาแฟอราบีก้า.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข</u>

1. อารีย์ เชื้อเมืองพาน. 2545. การพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โครงการหลวง. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. อุเทน ปัญโญ. 2545. ***การพัฒนาทักษะการวางแผนพึ่งพาตนเองของชุมชนชาวไทยภูเขาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. ประสิทธิ์ กาบจันทร์. 2545. ***ผลกระทบจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรต่อครอบครัวเกษตรกรของมูลนิธิโครงการหลวงกรณีศึกษาในศูนย์พัฒนา 5 ศูนย์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดเศรษฐกิจ</u>

เอื้อมบุญ ไกรฤกษ์. 2545. ***การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเพื่อวางแผนการผลิต.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

<u>หมวดผัก</u>

1. นิพนธ์ ไชยมงคล. 2545. ***การผลิตผักแบบยั่งยืน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

2. นพมณี โทปุญญานนท์. 2545. ***การผลิตเมล็ดพันธุ์ผักกาดขาวปลีด้วยโพแทสเซียมคลอเรท.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

3. กุศล เอี่ยมทรัพย์. 2545. ***การปรับปรุงพันธุ์มะเขือเทศพันธุ์เนื้อและทดสอบลูกผสม (รุ่นที่ 1,2,3).*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2545.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2546
วันที่ 8 ธันวาคม 2546
ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

หมวดพืชผัก

1. รจเร นพคุณวงศ์. 2546. ***การวินิจฉัยการขาดธาตุอาหารในผักกาดขาวปลี.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

หมวดพืชสมุนไพร

1. พิทยา สรวมศิริ. 2546. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรและพืชเครื่องเทศเมืองหนาวของมูลนิธิโครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

2. อรพินธุ์ สฤษดิ์นำ. 2546. ***การขยายพันธุ์พืชสมุนไพรเมืองหนาวและพืชสมุนไพรบนพื้นที่สูงในสภาพปลอดเชื้อ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

3. เกรียงศักดิ์ ไชยโรจน์. 2546. ***การศึกษากลิ่นเท้าเหม็น แบคทีเรียที่ทำให้เกิดกลิ่น และการใช้น้ำมันหอมระเหยเป็นตัวระงับเชื้อ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

หมวดไม้ผล

1. ปานจิตต์ พัวพันธ์รักษกุล. 2546***. การประเมินคุณภาพผลฝรั่งลูกผสมสำหรับแปรรูปที่ใช้พันธุ์แคลิฟอร์เนียเป็นต้นแม่พันธุ์***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

2. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2546. ***โครงการศึกษาและคัดเลือกพันธุ์กีวีฟรุต ปี 2546***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

3. วไลลักษณ์ แพทย์วิบูลย์. 2546. ***การชักนำให้เกิดการกลายพันธุ์ในสตรอเบอรี่โดยใช้รังสีแกมมา.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

4. กุมุท สังขศิลา. 2546. ***ปริมาณน้ำที่พอเหมาะและผลการให้น้ำต่อคุณภาพและผลผลิตของไม้ผลสกุล Prunus 3 ชนิด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

<u>หมวดพืชเครื่องดื่ม</u>

ศุภชัย ลีจีรจำเนียร. 2546. ***ปฏิกิริยาของกาแฟอาราบิก้าลูกผสมระหว่าง Catuai และCatimor ชั่วที่ 4 ต่อเชื้อรา Hemileia vastatrix B.&Br.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

<u>หมวดป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. กฤษณากรณ์ ปานขำ. 2546. ***อัตราการเติบโตและประสิทธิภาพการใช้น้ำของการปลูกป่าไม้ต่างถิ่นบนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

2. คมสัน เรืองฤทธิ์สาระกุล. 2546. ***การใช้น้ำของสวนป่าไม้กระถินดอยที่ปลูกบริเวณสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

3. จำเนียร เผื่อนดา. 2546. ***การศึกษาไม้ฟืนในระบบการผลิตเมี่ยง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

4. นิพล ไชยสาลี. 2546. ***การศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเรือนยอดเพื่อประเมินผลผลิตของสวนป่าไม้ต่างถิ่น ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

<u>หมวดไม้ดอก ไม้ประดับ</u>

1. ขนิษฐา เสนาวงศ์. 2546. ***การศึกษาการเก็บรักษาหัวพันธุ์ลิอะทรีส.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

2. สืบศักดิ์ เสนาวงศ์. 2546. ***การปรับปรุงพันธุ์ว่านสี่ทิศ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

หมวดปศุสัตว์

ศุภฤกษ์ สายทอง**. 2546.** ***การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองของท้องถิ่น (ไก่แม่ฮ่องสอน, ไก่ชี้ฟ้า, ไก่ฟ้าหลวง) สำหรับเลี้ยงในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

หมวดการแปรรูป

1. จิรากร ประเสริฐชีวะ. 2546. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์นมเปรี้ยวพร้อมดื่มจากนมข้าวโพดผสมสมุนไพร (ระยะที่ 1).*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

2. สิริกัลยา ศรียอด. 2546. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผงหมักไก่สมุนไพร (ระยะที่*** *1).* ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

3. กฤติยา เขื่อนเพชร .2546. ***การผลิตพลับกึ่งแห้งสายพันธุ์นูซินโดยใช้ระบบสารต้านการเกิดสีน้ำตาล.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

4. สุรัตน์ นักหล่อ. 2546. ***การศึกษาการแปรรูปผลผลิตเมล็ดถั่วที่ปลูกบนที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

หมวดอารักขาพืช

ดุจดาว เดชดำรงวุฒิ. 2546. ***การพัฒนาวิธีการวิเคราะห์สารพิษตกค้างในพืชผัก ผลไม้โดยวิธีแคปิลารีอิเลคโตโฟเรซิ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว

ดนัย บุณยเกียรติ. 2546. ***ผลของการลดอุณหภูมิต่อคุณภาพของผัก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

หมวดการตลาด

สุรัสษา ทองเอียด**.** 2546. ***การวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนผลิตสตรอเบอรี่ในอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข

อิฐศักดิ์ ศรีสุโข. 2546. ***ชุมชนชาวเขากับองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) : กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตพื้นที่โครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

รายงานบทคัดย่อผลงานวิจัย

1. นิธิ ไทยสันทัด. 2546. ***การศึกษาการควบคุมเพลี้ยหอยสีเขียวของกาแฟโดยใช้สารที่มีความเป็นพิษต่ำ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

2. สมเดช ศรีชัยรัตนกูล. 2546. ***การตรวจวิเคราะห์คุณสมบัติต้านออกซิเดชันและจับธาตุเหล็กของสารคะเตชินในใบชาจากโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

3. นิรมล อุตมอ่าง. 2546. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์ซุปผักบรรจุกระป๋อง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

4. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2546. ***การพัฒนาพันธุ์ทับทิมเพื่อการบริโภคผลสดและแปรรูป***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

5. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2546. ***การผลิตต้นไหลสตรอเบอรี่โดยการใช้วิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

6. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2546. ***ผลของช่วงเวลาการตัดแต่งกิ่งและการให้ปุ๋ยต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของราสพ์เบอรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

7. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2546. ***การผลิตต้นพันธุ์สตรอเบอรี่โดยการใช้วิธีชำต้น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

8. เกียมศักดิ์ คำแปง. *2546. **การศึกษาศักยภาพการผลิตยูโคมีส เป็นไม้ตัดดอกและไม้กระถาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

9. กฤษณา ภูตะคาม. 2546. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากพืชสมุนไพรในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวงและพื้นที่สูง (ตอนที่ 3) น้ำมันหอมนวดตัวสำหรับสปา.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

10. ญานี พงษ์ไพบูลย์. 2546. ***การตั้งสูตรผลิตภัณฑ์เพื่อบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อจากน้ำมันหอมระเหย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

11. อาคม กาญจนประโชติ. 2546. ***การวินิจฉัยหาสาเหตุความแตกต่างของผลผลิตข้าวบนที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

12. สุรัตน์ นักหล่อ. 2546. ***การอนุรักษ์ดินบนที่สูงโดยใช้แถบของไม้พุ่มบำรุงดิน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

13. อุทัย นพคุณวงศ์. 2546. ***การผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์เสาวรส.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

14. ประสาทพร สมิตะมาน. 2546. ***การพัฒนาสายพันธุ์พืชต้านทานต่อเชื้อราสาเหตุโรคพืช.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

15. วิชา อนันตกุลกำเนิด. 2546. ***เครื่องปั่นตัวอย่างพืช***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

16. อาทร บุญเสนอ. 2546. ***การเปรียบเทียบชนิดของวัสดุที่เหมาะสมในการดักหมอก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

17. บุญวงศ์ ไทยอุตส่าห์. 2546. ***งานวิจัยด้านป่าไม้บนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

18. รุ่งเรือง พูลศิริ. 2546. ***การกระจายของรากที่ระดับความลึกต่างๆ ของไม้โตเร็วต่างถิ่นในภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคารศูนย์ฝึกอบรม สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม 2546.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2547
วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547
ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดพืชผัก</u>

1. นิพนธ์ ไชยมงคล. 2547***. การศึกษาสถานการณ์การค้าเสรีพืชผักไทย-จีน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. กุศล เอี่ยมทรัพย์. 2547. ***การคัดเลือกพันธุ์มะเขือเทศพันธุ์เนื้อและทดสอบลูกผสม (รุ่นที่ 4, 5, 6, 7).*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดพืชสมุนไพร</u>

1. พิมพร ลีลาพรพิสิฐ. 2547. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์รักษาสิวจากพืชสมุนไพรที่ปลูกบนพื้นที่สูง ตอนที่ 1.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. ชูศรี ไตรสนธิ. 2547. ***การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวลัวะในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงจังหวัดแม่ฮ่องสอน***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. กฤษณา ภูตะคาม. 2547. ***การประเมินคุณภาพน้ำมันหอมระเหยโรสแมรี่และสไปค์ลาเวนเดอร์จากพืชหอม (Rosmarinus officinalis L. และ Lavandula latifolia Vill.) ที่เพาะปลูกในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. อาคม กาญจนประโชติ. 2547***. โครงการศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตถั่วลูกไก่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. สุมินทร์ สมุทคุปติ์ และสุทัศน์ จุลศรีไกวัล. 2547. ***งานวิจัยและพัฒนาถั่วที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2547. ***ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับระดับความสูงของพื้นที่ปลูกของถั่วอะซูกิ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดดินและธาตุอาหารพืช</u>

1. ชูจิตต์ สงวนทรัพยากร. 2547. ***การเปลี่ยนแปลงสมบัติของดินในพื้นที่ปลูกผักอินทรีย์ของโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. อุทิศ เตจ๊ะใจ. 2547. ***การศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความอุดมสมบูรณ์ของดินในระบบการปลูกผักกับระบบการปลูกไม้ผล.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. ประภัสสร ริยาพันธ์. 2547. ***อิทธิพลของปูนขาวต่อการเจริญเติบโตต้านกิ่งก้านในช่วงการผลิตไหลและต้นไหลของสตรอเบอรี่พันธุ์ Tochiotome.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. กฐิน ศรีมงคล และ เวช เต๋จ๊ะ. 2547. ***ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการปลูกสตอรเบอรี่ของเกษตรกรบนพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. จำรอง ดาวเรือง. 2547. ***การเปรียบเทียบพันธุ์เกาลัดจีนสายพันธุ์คัด***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

4. จตุรพร รักษ์งาร. 2547. ***การศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านรูปร่างลักษณะของตาดอกสาลี่เอเชียที่ปลูกบนสภาพที่สูงของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

5. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2547. ***คัดเลือกพันธุ์กีวีฟรุตสำหรับพื้นที่สูงของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

6. อุณารุจ บุญประกอบ. 2547. ***โครงการปรับปรุงพันธุ์ไม้ผลเขตหนาว ระยะที่ 1 พ.ศ. 2541-2548.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

7. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2547. ***การสร้างไหลของต้นสตรอเบอรี่พันธุ์ Tioga, B5, Toyonoka และ Tochiotome ที่ผ่านอุณหภูมิ 2-4 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลาต่างกัน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

8. ฉลองชัย แบบประเสริฐ. 2547. ***การทดลองการใช้ถุงห่อชนิดต่างๆ ในมะม่วงพันธุ์นวลคำ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

9. กุมุท สังขศิลา. 2547. ***อิทธิพลของการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอกอัตราต่างๆ ต่อผลผลิตของไม้ผลสกุล Prunus 3 ชนิด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

10. กุมุท สังขศิลา. 2547.***อิทธิพลของการเด็ดดอกและผลต่อผลผลิตของไม้ผลสกุล Prunus 3 ชนิด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวด</u><u>พืชเครื่องดื่ม</u>

1. สมเดช ศรีชัยรัตนกูล. 2547. ***การตรวจวัดคุณสมบัติการจับธาตุเหล็กโดยผลิตภัณฑ์ชาเขียวจากมูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. ชลธิดา เทพหินลัพ. 2547. ***การลดภาวะอนุมูลอิสระมากเกินในเม็ดเลือดแดงและหนูทดทองที่ถูกเหนี่ยวนำด้วยเหล็กโดยใบชาเขียวจากโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. มานพ หาญเทวี. 2547. ***การทดสอบพันธุ์กาแฟอาราบิก้าลูกผสมสายพันธุ์ต้านโรคราสนิม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

4. มานพ หาญเทวี. 2547. ***การเปรียบเทียบชาจีนพันธุ์การค้า.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดไม้ดอกไม้ประดับ</u>

1. อดิศร กระแสชัย. 2547. ***ความก้าวหน้างานวิจัยกล้วยไม้ซิมบิเดี้ยม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. เกียมศักดิ์ คำแปง. 2547. ***เทคโนโลยีการผลิตยูโคมีสเพื่อการค้า.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. วชิระ เกตุเพชร. 2547. ความก้าวหน้างานวิจัยเทคนิคการผสมเกสรและเพาะเมล็ดกุหลาบ. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. คมสัน เรืองฤทธิ์สารกุล. 2547. ***การใช้น้ำของสวนป่าไม้ต่างถิ่นที่ปลูกบริเวณสถานีวิจัยเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล. 2547. ***แนวคิดในการสร้างแบบจำลองคุณภาพชีวิตสำหรับประเมินผลการพัฒนาของโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. วิขัณฑ์ อรรถพานุรักษ์. 2547. ***ปริมาณการคืนกลับของธาตุอาหารในสวนผลิตหน่อไผ่หวานอ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

4. นิพล ไชยสาลี. 2547. ***ปริมาณการคืนกลับของธาตุอาหารในสวนผลิตหน่อไผ่หวานอ่าง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

5. มณฑาทิพย์ ยุ่นฉลาด และรัศมี ศุภศรี. 2547. ***การแปรรูปหน่อไม้จากไผ่บนที่สูง : หน่อไม้ดอง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดอารักขาพืช</u>

1. เกวลิน คุณาศักดากุล. 2547. ***การสำรวจโรคไวรัสในผักและไม้ดอก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. จำรัส อินทร. 2547. ***โครงการพืชและแมลงเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชบนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว</u>

1. ชัยพิชิต เชื้อเมืองพาน. 2547. ***คุณภาพทางกายภาพและเคมีหลังการเก็บเกี่ยวของผลสตรอเบอรี่พันธุ์พระราชทาน 72.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. วิลาวัลย์ คำปวน. 2547. ***การยืดอายุการเก็บรักษาผลสตรอเบอรี่โดยใช้สารเอลิลไอโซไธโอไซยาเนท.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. สุรัตน์ นักหล่อ. 2547. ***ผลของอัตราส่วนและสภาพการเก็บรักษาที่มีต่อคุณภาพของข้าวกล้องดอย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดการแปรรูป</u>

1. สลักจิต บุญทาคำ. 2547. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพจากพืชสมุนไพรบนพื้นที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. พรทวี ธนสัมบัณณ์. 2547. ***การศึกษาสารสกัดป้องกันการหืนที่สกัดได้จากสมุนไพรโรสแมรี่ เสจ และทาย์ม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. สิริกัลยา อยู่ยอด. 2547**.** ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผงหมักไก่สมุนไพร.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

1. สุชน ตั้งทวีวิพัฒน์. 2547. ***การผลิตไก่ฟ้าเพื่อเป็นสัตว์ปีกเศรษฐกิจทางเลือกใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. ภูรี วีระสมิทธ์. 2547. ***การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองของท้องถิ่น (ไก่แม่ฮ่องสอน) สำหรับเลี้ยงในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. โชค มิเกล็ด. 2547. ***การศึกษาความเป็นไปได้ในการเลี้ยงกวางบนพื้นที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข</u>

1. สมเกียรติ จำลอง. 2547. ***ระบบสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูงกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านชาวเขาในเขตโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. มนตรี สิงหะวาระ. 2547. ***การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมในการบริหารจัดการกองทุนชุมชนในเขตพื้นที่โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. เริงชัย ตันสุชาติ. 2547**. *การประเมินประสิทธิภาพของการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรของมูลนิธิโครงการหลวงต่อครอบครัวเกษตรกรของมูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

4. อัจฉรา นวจินดา. 2547**. *แบบจำลองต้นไม้คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหรือแบบจำลองต้นไม้ฯ โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

<u>รายงานบทคัดย่อผลงานวิจัย</u>

1. นิคม แหลมสัก. 2547. ***การ*ผลิตและสมบัติของน้ำส้มไม้จากไม้ไผ่และไม้ตัดสางขยายระยะระยะสวนป่าที่อ่างขาง.** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

2. บุญมา ดีแสง. 2547. ***การใช้แบบจำลองในการประเมินสมบัติทางชลศาสตร์ของดินป่าไม้.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

3. ยุพา มงคลสุข. 2547. ***การพัฒนาเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อไผ่หมาจู่ (Dendrocalamus latiflorus Munro) เพื่อผลิตต้นกล้าแบบอุตสาหกรรม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

4. วิชัย หฤทัยธนาสันต์. 2547. ***การใช้ประโยชน์จากกาบใบ กาบ เปลือกหน่อไผ่และกิ่งไผ่พันธุ์หวานอ่างขางและพันธุ์หยก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

5. รัตติกร เตชะพันธุ์. 2547. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์นมข้าวโพดผง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

6. จิรากร ประเสริฐชีวะ. 2547. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์นมเปรี้ยวพร้อมดื่มจากนมข้าวโพดผสมสมุนไพร.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

7. กฤติยา เขื่อนเพชร. 2547. ***ผลของสารต้านการเกิดสีน้ำตาลต่อพลับกึ่งแห้ง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

8. พรชัย ปรีชาปัญญา. *254**7. การใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์และภูมิปัญญานิเวศท้องถิ่นเพื่อการจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชนมีส่วนร่วม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

9. วรรณวิมล ด้วงกลัด. 2547. ***คุณภาพชีวิตผู้ใหญ่วัยทำงานตามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

10. ธีรดา รุจิกัณหะ. 2547. ***สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

11. พัชรี วาศวิท. 2547. ***คุณภาพชีวิตเด็กก่อนวัยเรียนตามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวเกษตรกรในพื้นทีศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

12. สาวิตรี พังงา. 2547. ***คุณภาพชีวิตเด็กวัยเรียนตามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวเกษตรกรในพื้นทีศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

13. สุขกมล ปัญญาจันทร์. 2547. ***คุณภาพชีวิตเด็กวัยรุ่นตามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวเกษตรกรในพื้นทีศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

14. รังสรรค์ เครือคำ. 2547. ***ความปรารถนาที่จะย้านถิ่นไปเมืองใหญ่ของบุตรหลานชาวเขาในเขตพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

15. อาคม กาญจนประโชติ. 2547. ***การศึกษานำร่องการปลูกถั่วอะซูกิหลังการเก็บเกี่ยวข้าวนาดำบนที่สูงโดยวิธีการปลูกที่เหมาะสมในพื้นที่แปลงเกษตร***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

16. นพมณี โทปุญญานนท์. 2547. ***การผลิตเมล็ดพันธุ์ผักกาดขาวปลีด้วยสารโพแทสเซียมคลอเรท.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

17. ฉันทนา วิชรัตน์. 2547. ***การปรับปรุงพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ผักกาดหอมห่อ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

18. อัญชัญ ชมพูพวง. 2547. ***การศึกษาการปลูกถั่วปากอ้าในประเทศไทย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

19. สุรินทร์ นิลลสำราญจิต. 2547. ***การศึกษารูปแบบไอโซไซม์ของฝรั่งลูกผสมชั่วที่ห***นึ่ง. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

20. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์. 2547. ***การศึกษาลักษณะบางประการของต้นลูกลิ้นในเขตจังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

21. โกศล เจริญสม. 2547. ***การควบคุมแมลงศัตรูส้มโดยชีววิธี.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

22. วัชรี สมสุข. 2547. ***ชีววิทยาของด้วงกินรากสตรอเบอรี่และการควบคุมด้วยไส้เดือนฝอย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

23. พีระศักดิ์ ฉายประสาท. 2547. ***ผลของการเคลือบผิวไคโตซานและสารละลายแคลเซียมคลอไรด์ต่อคุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวสตรอเบอรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

24. เพิ่มศักดิ์ สุภาพรเหมินทร์. 2547. ***โครงการวิจัยและพัฒนาเศษเหลือลินินเพื่อทำกระดาษและสิ่งทอระบบครบวงจร.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมอมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

25. สรศักดิ์ เหลี่ยวไชยพันธุ์. 2547. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากพืชสมุนไพรบนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

26. มาโนช อมรมงคล. 2547. ***การเพิ่มอุณหภูมิวัสดุเพาะกล้าเบญจมาศ เพื่อเร่งการออกรากในฤดูหนาว โดยใช้ระบบทำน้ำร้อนด้วยพลังงานแสงอาทิตย์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

27. Rachel Dunn. 2547. ***การพัฒนาระบบบำบัดน้ำแบบยั่งยืนในฟาร์มปลาเรนโบว์เทราท์ ณ ดอยอินทนนท์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรม อมิตี้ กรีนฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงประจำปี 2548
วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548
ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดพืชผัก</u>

1. ฉันทนา วิชรัตน์. 2548. ***การปรับปรุงพันธุ์และผลิตเมล็ดพันธุ์ผักในระบบเกษตรอินทรีย์: ผักกาดหอมห่อ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. ประสิทธิ์ โนรี.2548. ***ผลของเรือนโรงพลาสติกต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตผักกาดหอมห่อในฤดูฝน***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดสมุนไพร</u>

1. พัชราพร ไชยชนะ.2548. ***การพัฒนาอย่างครบวงจรผลิตภัณฑ์สารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักจากผักสมุนไพร.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. กฤษณา ภูตะคาม. 2548. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากพืชหอมที่เพาะปลูกในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. สุมินทร์ สมุทคุปติ์. 2548. ***การวิจัยการกลายพันธุ์เพื่องานปรับปรุงพันธุ์ถั่วที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. สุทัศน์ จุลศรีไกวัล. 2548. ***ผลผลิตและคุณภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วแดงหลวงพันธุ์หมอกจ๋าม***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

3. อาคม กาญจนประโชติ. 2548. ***การคัดเลือกพันธุ์และศึกษาเทคโนโลยีการผลิตบัควีทบนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. กฤษณา กฤษณพุกต์. 2548. ***การเข้ากันได้และการเจริญเติบโตในระยะแรกของพลับพันธุ์ 'Fuyu' บนต้นตอเพาะเมล็ดชนิดต่างๆ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2548. ***การคัดเลือกพันธุ์กีวีฟรุต***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

3.จำรอง ดาวเรือง. 2548. ***การคัดเลือกและรวบรวมพันธุ์พีแคนและนัทอื่นๆ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

4. พิจิตร ศรีปินตา.2548***. การทดสอบพันธุ์มะคาเดเมียในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหล.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. สุธีรา พักตร์วิไล.2548. ***ผลของการเปลี่ยนแปลงธาตุอาหาร และการใส่ปุ๋ยต่อผลผลิตหน่อของไผ่หวานอ่างขาง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. ปิยะวดี บัวจงกล. 2548. ***การผลิตและคุณสมบัติของแผ่นใยไม้อัดราความหนาแน่นปานกลางจากไผ่หวานอ่างขา.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

3. บารมี สกลรักษ์. 2548. ***เห็ดบางชนิดในสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดไม้ดอก ไม้ประดับ</u>

1. สืบศักดิ์ เสนาวงค์. 2548. ***งานปรับปรุงพันธุ์ไม้ดอกประเภทหัว***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. ชิระ เกตุเพชร. 2548. ***วัสดุปลูกที่เหมาะสมต่อรองเท้านารีกลุ่มคางกบ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

3. ปิยมล มีสกุล. 2548. ***การศึกษาผลของต้นตอต่อผลผลิตและคุณภาพชองกุหลาบ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

4. ปิยเกษตร สุขสถาน. 2548. ***การศึกษาลักษณะทางสันฐานวิทยา ชีววิทยาการออกดอก เทคนิคการขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยงกุหลาบพันปี (rhododendron) ชนิดต่างๆ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

5. พรพิมล ไชยมาลา. 2548. ***การปรับปรุงพันธุ์แคลล่า ลิลี่ เพื่อผลิตเป็นไม้ตัดดอกและไม้กระถาง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

1. โชค มิเกล็ด. 2548. ***การศึกษาระบบฟาร์มเชิงนิเวศน์***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. สุดีพ ไชยมณี. 2548. ***การผลิตไก่ฟ้าในเชิงการค้าบนที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548

3. ปริญญา กัญญาคำ.2548. ***คุณภาพซากและเนื้อของไก่แม่ฮ่องสอน ไก่ชี้ฟ้า และไก่ฟ้าหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

4. รัชดาวรรณ พูนพิพัฒน์. 2548. ***การใช้ถั่วท่าพระสไตโลเลี้ยงสุกรพื้นเมืองบนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดการแปรรูป</u>

1. รัตติกร เตชะพันธุ์. 2548. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มนมข้าวโพด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดอารักขาพืช</u>

1. เบ็ญจารัชด ทองยืม. 2548. ***ผลของน้ำส้มไม้ต่อคุณภาพและผลผลิตของมะละกอและเสาวรส***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. นุชนาฎ จงเลขา. 2548. ***การเปรียบเทียบวิธีการผลิตสตรอเบอรี่แบบที่ใช้และไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว</u>

1. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป. 2548. ***บรรจุภัณฑ์เพื่อการคุ้มครองและเพิ่มมูลค่าพืชและพลับ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. ชนิดา หันสวาสดิ์. 2548. ***การศึกษาสารด้านอนุมูลอิสระของผลสตรอเบอรี่ (Fragaria sp.) ในระหว่างการเก็บรักษาที่อุณหภูมิต่างๆ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

3. ชัยพิชิต เชื้อเมืองพาน. 2548. ***ลักษณะทางสัณฐานวิทยา สมบัติทางกายภาพ และส่วนประกอบทางเคมีของผลสตรอเบอรี่พันธุ์พระราชทาน 72***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

4. ดนัย บุณยเกียรติ. 2548. ***ผลของการเคมีสำหรับการพัลซิ่งต่อคุณภาพของกุหลาบตัดดอก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดธาตุอาหารพืช</u>

1. อานัฐ ตันโช. 2548. ***การผลิตปุ๋ยหมักมูลใส้เดือนดินจากขยะอินทรีย์ชุมชนและวัสดุเหลือใช้ในเกษตร***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม. 2548. ***การศึกษาการผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกองโดยใช้ถุงผลิตปุ๋ยหมัก***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

3. ยุพา ขันคำ. 2548. ***บทบาทซิลิกอนและแคลเซียมต่อการผลิตสตรอเบอรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดการตลาดและเศรษฐกิจ</u>

1. นิพนธ์ ไชยมงคล. 2548. ***ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจการผลิตผัก : กรณีศึกษาประเทศจีน***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. พุทธวรรณ ขันต้นธง. 2548. ***ต้นทุนการตลาดผักมูลนิธิโครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

3. ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. 2548. ***การวิเคราะห์ต้นทุนและปริมาณผลผลิตผัก 9 ตระกูล.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดการศึกษา สังคม และสาธารณสุข</u>

สมเกียรติ จำลอง. 2548. ***การเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองของชาวเขาในเขตพื้นที่โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>หมวดอื่นๆ</u>

ประทุมพร ยิ่งธงชัย. 2548. ***การจำแนกวานิลลาโดยใช้ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

<u>รายงานบทคัดย่อผลงานวิจัย</u>

1. ประสิทธิ์ โนรี. 2548. ***การทดสอบพันธุ์กะหล่ำปลีบนพื้นที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

2. บุหรัน พันธุ์สวรรค์. 2548. ***การตรวจหาฤทธิ์และสมบัติทางชีวเคมีของสารต่อต้านอนุมูลอิสระในพืชสมุนไพรบางชนิดในพื้นที่โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

3. สรศักดิ์ เหลี่ยวไชยพันธุ์ และดวงพร เหลี่ยวไชยพันธุ์. 2548. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากสมุนไพรบนที่สูง : สบู่สมุนไพร***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

4. แววจันทร์ พงค์จันตา. 2548. ***การใช้สารสกัดหยาบจากตะไคร้ต้นในการควบคุมโรคที่สำคัญในผัก***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

5. อาคม กาญจนประโชติ. 2548. ***การเพิ่มผลผลิตและควบคุมการปนเปื้อนของแมลงด้วงถั่ว ในการปลูกถั่วอะซูกิหลังการเก็บเกี่ยวข้าว***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

6. สุรัตน์ นักหล่อ และสมพงษ์ ศรีโมรา. 2548. ***อิทธิพลของความเร็วรอบลูกนวดที่มีต่อคุณภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วอะซูกิ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

7. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2548. ***การสำรวจมะเดื่อพื้นเมืองเพื่อใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

8. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2548. ***การศึกษาการออกดอกและติดผลของโลควัทในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

9. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์. 2548. ***การศึกษาการขยายพันธุ์ตันลูกลิ้น***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

10. สานิตย์ นิรพาธ. 2548. ***การศึกษาการปลูก มาลาบา เซสนัท***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

11. บรรจง ปานดี. 2548. ***การศึกษาคุณภาพผลผลิตเสาวรสประทานสดในระดับความสูงต่างๆ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

12. เวช เต๋จ๊ะ. 2548. ***การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตต้นไหลสตรอเบอรี่คุณภาพดีด้วยวิธีการผลิตแบบชำต้น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

13. จตุรพร รักษ์งาร. 2548. ***อิทธิพลการตัดแต่งกิ่งที่มีต่อการเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตของกีวีฟรุต 2 ชนิด (Actidiniadeliciosa*** *C.F.Liang et, A.R.Ferguson* ***และ Actinidiachinensis Planch)***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

14. มานพ หาญเทวี. 2548. ***การศึกษาคุณภาพเมล็ดกาแฟดิบในแต่ละแหล่งปลูกที่ระดับความสูงต่างกัน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

15. สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม. 2548. ***การปรับปรุงคุณภาพชาจีน***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

16. จักตุฤทธิ์ ทองปรอน และรัฐไกร วัจนคุณอนันต์. 2548. ***การใช้ระบบพลังงานสะอาดในพื้นที่หน่วยแม่ยะน้อย สถานีฯ อินทนนท์***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

17. จักตุฤทธิ์ ทองปรอน และรัฐไกร วัจนคุณอนันต์. 2548. ***ความเหมาะสมทางเทคนิคของระบบเซลล์แสงอาทิตย์สำหรับพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

18. สมศักดิ์ ประทุม. 2548. ***ผลของฮอร์โมนต่อการออกรากของไม้สนหนาม***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

19. วาทินี ทองเชตุ. 2548. ***การใช้น้ำและค่าชลศักย์ในใบของกล้าไม้ไผ่บางชนิด***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

20. บุญวงศ์ ไทยอุตส่าห์ และนายจุติเทพ โพธิปักษ์. 2548. ***การประเมินคุณภาพเมล็ดไผ่หวานอ่างขางโดยวิธีการเอกเรย์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

21. ประสิทธิ์ วังภคพัฒนวงศ์ และสุทธาธร สุวรรณรัตน์. 2548. ***การฟื้นฟูป่าเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

22. วิขัณฑ์ อรรณพานุรักษ์. 2548. ***การใช้ประโยชน์ลำไผ่ที่สูง : ความผันแปรในความยาวเส้นใยของลำไผ่หมายจู๋อายุ 3 ปี***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

23. วิชัย หฤทัยธนาสันต์ และวุฒินันท์ คงทัต. 2548. ***การใช้ประโยชน์ใบ กาบ เปลือกหน่อไผ่และกิ่งไผ่พันธุ์หวานอ่างขาง และพันธุ์หยก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

24. ชลลดา สามพันพวง. 2548. ***อิทธิพลของการให้วันยาวต่ออายุต้นของหญ้าหางกระต่างเพื่อการผลิตเป็นดอกไม้แห้ง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

25. ชิระ เกตุเพชร. 2548. ***ความก้าวหน้างานวิจัยเทคนิคการผสมเกสรและเพาะเมล็ดกุหลาบ 2 : เทคนิคการเพาะเมล็ดและดูแลต้นกล้ากุหลาบลูกผสม***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

26. โสระยา ร่วมรังษี. 2548. ***ศึกษาผลของขนาดหัวพันธุ์ต่อการเจริญและคุณภาพดอกของด***องดึง. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

27. สุชน ตั้งทวีวิพัฒน์. 2548. ***การพัฒนาการผลิตสุกรดอย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

28. ศรีธร อุปคำ. 2548. ***เครื่องดูดปฏิกูลจากบ่อปลาเรนโบว์เทราท์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

29. โกมุท อุ่นศรีส่ง. 2548. ***การเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของปลาเรนโบว์เทราท์ (Oncorhynchusmykiss) ภายใต้สภาพการเลี้ยงในที่สูงของประเทศไทย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

30. โกมุท อุ่นศรีส่ง. 2548. ***การศึกษาชีววิทยาการสืบพันธุ์และการเลี้ยงกบติดผา***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

31. Rachel Dunn. 2548. ***The Design of the Water Recirculation System for the Rainbow TroutFarm***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

32. อนุวัตร แจ้งชัด. 2548. ***การพัฒนากรรมวิธีการผลิตบ๊วยแผ่น***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

33. นิรมล อุดมอ่าง. 2548. ***ผลของการทำแห้งแบบไมโครเวฟต่อแอนติออกซิแดนท์และซาโปนินในสมุนไพรเจียวกู้หลาน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

34. นิรมล อุดมอ่าง. 2548. ***การจำแนกคุณลักษณะสำคัญที่มีผลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ชาเจียวกู้หลานโดยวิธีการวิเคราะห์แบบโบจีสติกกรีเกรสชั่น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

35. ศิริชัย เทพา. 2548. ***การพัฒนาเครื่องอบแห้งสตรอเบอรี่โดยใช้ความร้อนทิ้งจากคอนเดนเซอร์และพลังงานแสงอาทิตย์***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

36. สลักจิต บุญทาคำ. 2548. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกอมสมุนไพรชนิดนุ่ม***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

37. พรทวี ธนสัมบัณณ์. 2548. ***การประยุกต์ใช้สารสกัดป้องกันการหืนที่สกัดได้จากสมุนไพรโรสแมรี่ในผลิตภัณฑ์กุนเชียง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

38. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2548***. ผลของการใช้น้ำส้มไม้ต่อการเจริญเติบโตของสตรอเบอรี่***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

39. ฉัตรนภา ข่มอาวุธ. 2548. ***การศึกษาผลของน้ำส้มไม้ต่อการป้องกันจำกัดโรคและแมลงในพืชพันธุ์ (Tropic beauty) และ EarliGrand***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

40. สาวิตรี ทิวงศ์. 2548. ***ผลของความดันบรรยากาศสูงและแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ต่ออายุการเก็บรักษาผลสตรอเบอรี่พันธุ์พระราชทาน 72***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

41. โกศล เจริญผล. 2548. ***การควบคุมแมลงศัตรูส้มโดยชีววิธี.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

42. มาโนช อมรมงคล และรจนา วิกรานตเสวี. 2548. ***การประยุกต์การจัดการในระบบเย็นเร็ว***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

43. จิระพันธุ์ เนื่องจากนิล. 2548. ***การลดอุณหภูมิผักสดโดยวิธีเย็นเร็วแบบใช้อากาศ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

44. ปิยะวรรณ สิมะไพศาล. 2548. ***สารเคมีสำหรับแผ่นหอมปรับอากาศ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

45. ปองพล รักการงาน. 2548. ***การพัฒนาอุโมงค์ลมเพื่อทดสอบผิวระเหย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

46. ณิฎฐา คุ้มโต. 2548. ***การผลิตน้ำแคลเซี่ยมอินทรีย์จากเปลือกไข่และเปลือกหอย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

47. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2548. ***บทบาทแคลเซี่ยมต่อการผลิตสตรอเบอรี่***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

48. อานัฐ ตันโช. 2548. ***บทบาทซิลิกอนต่อผลิตสตรอเบอรี่***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

49. นิรันดร์ หิรัญสุข. 2548. ***ศักยภาพจากไส้เดือนดินสายพันธุ์ Pheretimapeguana ในการย่อยสลายขยะอินทรีย์และการผลิตปุ๋ยหมักในสภาพเลียนแบบธรรมชาติ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

50. พัชรินทร์ พุทธฤทธิ์. 2548. ***สูตรธาตุอาหารพืชและระบบที่เหมาะสมในการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

51. สุมา หนูแก้ว. 2548. ***การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพและปริมาณของปุ๋ยมูลไส้เดือนดินที่ได้จากการย่อยสลายขยะอินทรีย์ชนิดต่างๆ ของไส้เดือนดินกำจัดขยะที่เป็นการค้า.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

52. ธนเทพ พิทยาราชศักดิ์. 2548. ***การศึกษาอิทธิพลของตัวรวมรังสีพาราโบลาแบบไม่สมมาตรที่มีต่อการกระจายตัวของอุณหภูมิในชั้นดิน***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

53. สุจินดา ศรีวัฒนะ.2548. ***การรับรู้และการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

54. บวรศักดิ์ เพชรานนท์ และเอกณัฐฎ์ กระจ่างทิมาพร. 2548. ***การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์กับการวางแผนพัฒนาพื้นที่ขนาดเล็ก***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

55. ศิริชัย เทพา. 2548. ***แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ของโรงเรียนพืช.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัย.ของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

56. กฤช ตราชู. 2548. ***ผลกระทบของลมต่อโครงสร้างโรงเรียน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

57. ชมดาว สิกขะมณฑล. 2548. ***พฤติกรรมและความต้องการในการบริโภคผลิตภัณฑ์โครงการหลวง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

58. รังสรรค์ เครือคำ. 2548. ***การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำบนพื้นที่สูงในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

59. สุเมธ ท่านเจริญ. 2548. ***พลังงาน วิศวกรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่องานเกษตรกรรม : บทเรียนจากมูลนิธิโครงการหลวงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

60. รจเร นพคุณวงศ์. 2548. ***การถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำเกษตรแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ส่งเสริมมูลนิธิโครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

61. พีระศักดิ์ ฉายประสาท. 2548***. การยืดอายุการเก็บรักษาสตรอเบอรี่ด้วยวิธี Forced-air cooling.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548.

ที่มา : ฝ่ายวิจัย โครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2549
วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549
ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดพืชผัก</u>

1.ฉันทนา วิชรัตน์. 2549. ***การปรับปรุงพันธุ์และผลิตเมล็ดพันธุ์ผักกาดหอมห่อ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. นงนุช กุศล. 2549. ***ศึกษาพัฒนาการและการแก่ของเมล็ดผักกาดหอมในระบบเกษตรอินทรีย์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดพืชสมุนไพร</u>

1.อัศจรรย์ สุขธำรง. 2549. ***การศึกษาผลของระดับความสูงของพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินที่มีต่อองค์ประกอบทางเคมี ผลผลิต และคุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวของกระชายดำ.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. พิทยา สรวมศิริ และคณะ.2549. ***ชุดโครงการวิจัยพืชสมุนไพร “การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจพืชสมุนไพรท้องถิ่นบนพื้นที่สูง”*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. สุมินทร์ สมุทคุปดิ์.2549. ***ความสำคัญของการปรับใช้ข้อมูลลักษณะพันธุ์จากงานวิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตให้แก่เกษตรกรที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. สุรัตน์ นักหล่อ.2549. ***องค์ประกอบทางเคมีและคุณสมบัติการหุงต้มของข้าวกล้องดอย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

3. มนตรี ศรีหะวงษ์.2549. ***คุณสมบัติทางกายภาพของข้าวกล้องดอยที่ปลูกในพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. จตุรพร รักษ์งาร.2549. ***ผลของสารละลายแคลเซียมและโบรอนที่มีผลต่อการเจริญและคุณภาพของผลสาลี่เอเชีย 5 พันธุ์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. เวช เต๋จ๊ะ.2549. ***การปฏิบัติในการปลูกสตรอเบอรี่ตามแนวทางเกษตรที่ดีของการเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

3. มณเทียน แสนดะหมื่น.2549. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์น้อยหน่าลูกผสมบางพันธุ์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

4. วิรัตน์ ปราบทุกข์.2549. ***การศึกษาและพัฒนาระบบการจัดทรงต้นและการตัดแต่งกิ่งองุ่น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดพืชเครื่องดื่ม</u>

1. สมเดช ศรีชัยรัตนกูล.2549. ***สารอิพิแกลโลคะเตชินแกลเลตและอิพิคะเตชินแกลเลตจากชาเขียวสามารถละระดับธาตุเหล็กรูปที่ไม่ได้จับกับทรานส์เฟอร์รินในพลาสมาและออกซิเดทีฟสเตรส.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล.2549. ***Carrying capacity model สำหรับการจัดการพื้นที่ต้นน้ำ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

3. วิวัฒน์ หาญวงศ์จิรวัฒน์.2549. ***ลักษณะโครงสร้างทางกายวิภาคและกลสมบัติของไม้สนหนาม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

4. สุทธาธร สุวรรณรัตน์.2549. ***การฟื้นฟูป่าเพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดไม้ดอก ไม้ประดับ</u>

1. เบญจมาศ อ้อยอิศรานุกูล.2549. ***โครงการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยา ชีววิทยาการออกดอก เทคนิคการขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยงกุหลาบพันปี (Rhododendron) ชนิดต่างๆ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. ชิระ เกตุเพชร.2549. ***ความก้าวหน้างานวิจัยเทคนิคการผสมเกสรและเพาะเมล็ดกุหลาบ 3 : เทคนิคการกำจัดกิ่งข้างขณะติดฝักและการจัดการเมล็ดพันธุ์***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

3. ปิยมล มีสกุล.2549. ***การศึกษาผลของต้นตอผลผลิตและคุณภาพของกุหลาบ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

4. สมยศ มีสุข.2549. ***ระบบการขยายพันธุ์แคลล่า ลิลี่ เพื่อการผลิตหัวพันธุ์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

1. สุชน ตั้งทวีวิพัฒน์.2549. ***ผลของการใช้วัสดุรองพื้นต่างกันในการเลี้ยงสุกรหลุม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. บุญล้อม ชีวะอิสระกุล.2549. ***ผลของสายพันธุ์ เพศ และระดับโปรตีนในอาหารที่มีต่อสมรรถภาพการผลิตของสุกรพื้นเมืองและลูกผสมพื้นเมือง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดการแปรรูป</u>

1. นิรมล อุดมอ่าง.2549. ***การวิเคราะห์ทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาและความเหมาะสมของชาเจียวกู้หลาน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. นวินดา โหระกุล.2549. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์เยลลี่บ๊วยและบ๊วยปรุงรสชนิดผง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

3. สุนีย์ จันทร์สกาว.2549. ***การเตรียมผลิตภัณฑ์ชาเขียวสุขภาพสุขภาพดอยคำอัดเม็ด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

4. นฤพล วัฒนภาพ.2549. ***การสลายตัวของสารกำจัดแมลงกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ในผักกาดขาวปลีเพื่อกำหนดระยะเวลาการเก็บเกี่ยวสำหรับการบริโภคที่ปลอดภัย.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

5. บุษกร ประดิษญนิยกูล.2549. ***สถานภาพการบรรจุภัณฑ์เพื่อการส่งออกสำหรับผักสด.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

6. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป.2549. ***การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อการคุ้มครองและเพิ่มมูลค่าพืชและพลับสด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

7. ชัยพิชิต เชื้อเมืองพาน.2549. ***อายุการปักแจกันของดอกไม้และใบไม้ในพื้นที่โครงการหลวง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

8. พิมพ์ใจ สีหะนาม.2549. ***ผลของการเคลือบผิวด้วยไคโตซานต่อการเข้าทำลายของเชื้อราในผลสตรอเบอรี่พันธุ์พระราชทาน 72.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดดินธาตุและธาตุอาหารพืช</u>

1. อานัฐ ตันโช. 2549. ***เทคนิคการผลิตน้ำแคลเซียมอินทรีย์จากเปลือกไข่และเปลือกหอย.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. ณิฏฐา คุ้มโต. 2549. ***ศักยภาพของน้ำแคลเซียมอินทรีย์ที่มีต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะเขือเทศ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

3. พัฒนา อภิญดา. 2549. **ผลของปุ๋ยอินทรีย์บางชนิดต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตผักอินทรีย์บนพื้นที่ลาดชันที่ได้รับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่โครงการหลวง จังหวัดเชียง*ใหม่.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

4. สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม. 2549. ***การใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพในการปลูกผักกาดหอมห่อ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

5. สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม.2549. ***การลดปริมาณการใส่ปุ๋ยฟอสฟอรัสในการปลูกแตงกวาญี่ปุ่น.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดการตลาดและเศรษฐกิจ</u>

ปรียานุช อภิบุณโยภาส.2549***. ลักษณะความชอบผักสดเมืองหนาว เพื่อการวางแผนกลยุทธ์การตลาดของโครงการหลวง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข</u>

1. เริงชัย ตันสุชาติ.2549. ***การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนและการบริหารจัดการกองทุนการเงินชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โครงการหลวง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2. ปองพล รักการงาน. 2549. ***การวิเคราะห์รูปแบบการไหลของอากาศผ่านวัสดุคลุมโรงเรือนโดยคำนวณพลศาสตร์ของไหล.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

3. ศิริชัย เทพา. 2549. ***การปรับปรุงโรงเรือนหลังคาโค้งสำหรับปลูกไม้ดอกในประเทศไทย.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

4. ประยุทธ์ เนียมแตง. 2549. ***การศึกษาความเป็นไปได้ของการทำความเย็นโดยวิธีการระเหยในโรงเรียนเพาะเลี้ยงเห็ดหอม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

<u>บทคัดย่อเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์</u>

1. อาคม กาญจนประโชติ. 2549. ***การศึกษาปริมาณสาร Tetrahydrocannabinols ในพื้นที่ความสูงระดับต่างๆ และแต่ละช่วงระยะการเจริญเติบโตของพืชกัญชง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

2.อาคม กาญจนประโชติ.2549. ***การใช้ถั่วเหลืองฝักสดหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วต่อการปรับปรุงบำรุงดินบนพื้นที่สูง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

3. จตุรพร รักษ์งาร.2549. ***ผลของการตัดแต่งกิ่ง 3 ระดับที่มีผลต่อการเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตของกีวีฟรุต 2 ชนิด.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

4. วิรัตน์ ปราบทุกข์.2549. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์กีวีฟรุต.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

5. สานิตย์ นิรพาธ.2549. ***การศึกษาคุณภาพผลอะโวกาโดสายพันธุ์ Hass ในพื้นที่ต่างๆ ของมูลนิธิโครงการหลวง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

6. พิสสวรรณ เจียมสมบัติ.2549. ***การทดสอบต้นแม่พันธุ์เสาวรสรับประทานสอปราศจากโรคไวรัส.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

7. สิริภัทร์ พราหมณีย์.2549. ***การขยายต้นพันธุ์เสาวรสปลอดโรคโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

8. สุรินทร์ นิลสำราญจิต และ คณาสิทธิ์ หลายศิริเรืองไร.2549. ***การศึกษาสัณฐานวิทยา ระยะเวลาการถ่ายละอองเกสร และการใช้ประโยชน์ด้านพืชสวนของมะนอด.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

9. อัจฉรา ภาวศุทธิ์.2549. ***การศึกษาวิธีการเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตกีวีฟรุตโดยการห่อผล.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

10. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์.2549. ***การศึกษาการคัดเลือกพันธุ์ลูกกลิ้ง***.ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

11. ฉลองชัย แบบประเสริฐ.2549. ***การศึกษาคุณภาพผลมะม่วงพันธุ์ส่งเสริมในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

12. อุณารุจ บุญประกอบ.2549. ***อิทธิพลของต้นตอต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

13. อุณารุจ บุญประกอบ.2549. ***การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเคมีของผลพืชพันธุ์. 'Tropic Beauty' ในขณะผลสุก.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

14. อุณารุจ บุญประกอบ.2549. ***การใช้เวอร์มิคูไลท์ ขุยมะพร้าวและถ่านแกลบในการเพาะเลี้ยงเอมบริโอเนคทารีนที่ยังอ่อน***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

15. ณงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์.2549. ***สตรอเบอรี่ "พันธุ์พระราชทาน 60"***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

16. ศิริเพ็ญ จริเกษม. 2549. ***การวิจัยพัฒนาสารสกัดชาโปนินปรับมาตรฐานจากเมล็ดชา.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

17. กนิษฐา เองสวัสดิ์ และจรูญ สุขเกษม. 2549. ***ศักยภาพของหญ้าแฝกในการบำบัดน้ำเสีย.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

18. ลำดวน ใจเวียง. 2549. ***การพัฒนาพันธุ์ไม้ดอกสกุลหน้าวัว.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

19. ปราณี รอดเทียน. 2549. ***ประสิทธิภาพของสมุนไพรในการถ่ายพยาธิสุกรพื้นเมือง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

20. สมพร ชุนห์ลือชานนท์. 2549. ***การย่อยสลายของวัสดุอินทรีย์ที่ใช้รองคอกในระบบการเลี้ยงสุกรหลุม***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

21. สุชน ตั้งทวีวิพัฒน์. 2549. ***การถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำสุกรหลุม และการแปรรูปผลิตภัณฑ์สุกรดอย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

22. ปรีชา มีนาค. 2549. ***การกักเก็บกลิ่นของน้ำมันโรสแมรี่ โดยวิธีการอบแห้งแบบพ่นฝอย และการประยุกต์ใช้.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

23. ปรีชา มีนาค. 2549. ***การพัฒนาสูตรเครื่องดื่มเจียวกู้หลานชนิดผงโดยวิธีการทำแห้งแบบพ่นฝอย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

24. สลักจิตร บุญทาคำ. 2549. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำลูกหม่อนผสมน้ำผักผลไม้สมุนไพร.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

25. พัชรินทร์ ครุฑเมือง. 2549. ***การศึกษาชีววิทยาและการผลิตแมลงวันตัวเบียนธรรมชาติในการควบคุมหนอนชอนใบศัตรูพืชผัก.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

26. สุมาลี เม่นสัก. 2549. ***การศึกษาปฏิกิริยาระหว่างเชื่อราปฏิปักษ์ไส้เดือนฝอยรากปม Arthobotrys spp. Paecilomyces lilacinus และเชื้อราปฏิปักษ์***.ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

27. ชวนพิศ บุญชิตสิริกุล. 2549. ***การคัดเลือกเชื้อราผิวใบสตรอเบอรี่เพื่อใช้ควบคุมโรคใบของสตรอเบอรี่ที่เกิดจากเชื้อ Colletotrichum sp. และ Phomopsis obscurans***.ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

28. วัชรี สมสุข. 2549. ***ชีววิทยาของด้วงกินรากสตรอเบอรี่และการควบคุมด้วยไส้เดือนฝอย.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

29. พัฒนา อภิญดา. 2549. ***การเจริญเติบโตและการอยู่รอดของหญ้าแฝกกลุ่มพันธุ์ต่างๆ ที่ปลูกในระดับความสูงที่แตกต่างกันของพื้นที่โครงการหลวงภาคเหนือของประเทศไทย.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

30. สุมา หนูแก้ว และอานัฐตันโช. 2549. ***การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของมูลไส้เดือนดินที่มีต่อการผลิตบล็อคโคลี่.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

31. สุลีรัก อารักษณ์ธรรม และอานัฐ ตันโช. 2549. ***การสำรวจและเก็บรวบรวมสายพันธุ์ไส้เดือนดินท้องถิ่นแพร่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่สูงของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

32. สมชัย อนุสนธิ์พระเพิ่ม. 2549. ***สัณฐานวิทยาของดินบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

33. สุจินดา ศรีวัฒนะ. 2549. ***การรับรู้และการยอมรับของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์กาแฟคั่วบดโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

34. สุจินดา ศรีวัฒนา. 2549. ***การรับรู้และการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์แยมสตรอเบอรี่.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

35. ณัฐชา เพชรดากูล. 2549. ***พฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าจากสถานที่จัดจำหน่ายผลผลิตมูลนิธิโครงการหลวงในเขตกรุงเทพมหานคร.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

36. รังสรรค์ เครือคำ. 2549. ***รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมของชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่โครงการหลวง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

37. หยาดฝน ทนงการกิจ. 2549. ***แนวทางการลดต้นทุนการผลิตผักในด้านพลังงานของระบบเย็นเร็ว.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

38. ศิริชัย เทพา. 2549. ***การศึกษาความเป็นไปได้ของการทำความเย็นแบบระเหยร่วมกับการระบายอากาศแบบธรรมชาติในโรงเรียนปลูกไม้ดอก.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

39. อัจฉรา ตีระวัฒนานนท์. 2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 1 : ความหลากหลายของไผ่บนพื้นที่สูง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

40. บุญวงศ์ ไทยอุตส่าห์.2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 2 : เทคโนโลยีด้านเมล็ดพันธุ์และการพัฒนาของกล้าไผ่หวานอ่างขาง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

41. กิตติศักดิ์ จินดาวงศ์.2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 3 : การขยายพันธุ์ไผ่หวานอ่างขางโดยวิธีการปักชำ.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

42. ยุพา มงคลสุข. 2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 4 : การพัฒนาเทคนิคการการขยายพันธุ์ไผ่หวานอ่างขาง (Dendrocalamus latiflorus) เพื่อผลิตต้นกล้าไผ่ในเชิงพาณิชย์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

43. ลดาวัลย์ พวงจิตร. 2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 5 : นิเวศสรีรวิทยาเพื่อการจัดการดินและน้ำของสวนไผ่บนที่สูง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

44. วัฒนาชัย ตาแสน. 2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 6 : วิธีการป้องกันและกำจัดด้วงวงเจาะหน่อไผ่ (Cyrtotrachelus sp.).***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

45. มณฑาทิพย์ ยุ่นฉลาด. 2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 7 : การแปรรูปหน่อไม้ไผ่บนที่สูงหน่อไม้ดองเค็ม.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

46. นิคม แหลมสัก. 2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 8 : การใช้ประโยชน์ลำไผ่บนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

47. วิชัย หฤทัยธนาสันต์. 2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 9 : การใช้ประโยชน์ใบกาบ เปลือกหน่อไผ่และกิ่งไผ่พันธุ์หวานอ่างขาง และพันธุ์หยก***.ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

48. ปิติ กันตังกุล. 2549. ***ชุดโครงการวิจัย ไผ่บนพื้นที่สูง โครงการย่อยที่ 9 : การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการผลิตไผ่บนที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

49. บารมี สกลรักษ์. 2549. ***ความหลากหลายชนิดของเห็ดในป่าไผ่ที่สถานีเกษตรหลวงอ่างข่าง จังหวัดเชียงใหม่.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ กรีนเลครีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-17 พฤศจิกายน 2549.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย โครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา
5 ธันวาคม 2550

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. สุทัศน์ จุลศรีไกวัล. 2550. ***การปลูกทดสอบพันธุ์และผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วแดงหลวงสายพันธุ์ดี.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. สุรัตน์ นักหล่อ. 2550. ***คุณภาพการหุงต้มและคุณค่าทางอาหารของข้าวไร่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

3. มนตรี ศรีหะวงษ์. 2550. ***คุณสมบัติทางเคมีของข้าวกล้องดอยที่ปลูกในพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดไม้ดอก ไม้ประดับ</u>

จารุพันธ์ ทองแถม, ปิยเกษตร สุขเกษม และเบญจมาศ อ้อยอิสรานุกูล. 2550. การวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยา ชีววิทยาการออกดอก เทคนิคการขยายพันธุ์การปลูกเลี้ยงกุหลาบพันปี (Rhododendron) ชนิดต่างๆ. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. มณเทียน แสนดะหมื่น. 2550. ***ความสัมพันธ์แบบแผนไอโซไซม์เพอร์ออกซิเดสในการรวมเข้ากันได้ของอะติโมย่าพันธุ์แอฟริกันไพรด์ที่ต่อกิ่งบนต้นตอน้อยหน่า.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. ชัยวัฒน์ อนุพันธ์. 2550***. ผลของปุ๋ย แคลเซียม และโบรอน ต่อการเจริญเติบโต การติดผล และคุณภาพผลผลิตของมะละกอพันธุ์ปากช่อง 1.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

3. จตุรพร รักษ์งาร. 2550. ***ผลของแคลเซียมและโบรอนที่มีผลต่อผลผลิต และคุณภาพผลของสาลี่เอเชีย 5 พันธุ์ (การทดลองปีที่ 2).*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

4. นายวิรัตน์ ปราบทุกข์. 2550. ***การศึกษาและพัฒนาระบบการจัดทรงต้นและตัดแต่งกิ่งองุ่น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

5. สิริภัทร์ พราหมณีย์. 2550. ***การขยายพันธุ์ต้นเสาวรสจากยอดปลอดโรคไวรัสโดยการเพาะเลี้ยงปลายยอดเจริญ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

6. พิสสวรรณ เจียมเจริญ. 2550. ***การผลิตแอนติบอดีและชุดตรวจสอบเชื่อ Passion fruit woodiness virus.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

7. สาวิตรี ทิวงศ์. 2550. ***การศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะเดื่อฝรั่ง (Ficus carica) พันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่โครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

1. ศุภฤกษ์ นาคกิตเศรษฐ. 2550. ***การเลี้ยงห่านในสวนไม้ผล.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. ขนิษฐา ติคำ. 2550. ***การใช้พืชอาหารสัตว์จากแปลงพืชอาหารสัตว์สวนครัว (Intensive Feed Garden) เป็นแหล่งอาหารหยาบเสริมสำหรับการเลี้ยงแพะ. ใ***นรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

3. ภัทรผกา ใจปินตา. 2550. ***ผลของระดับพลังงานในอาหารและเพศที่มีต่อสมรรถภาพการผลิตของสุกรลูกผสมพื้นเมือง x เปียแตรง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล. 2550. ***แบบจำลองความยั่งยืนของระบบนิเวศต้นน้ำ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. กิตติศักดิ์ จินดาวงศ์. 2550. ***ผลของน้ำส้มไม้ต่อการงอกของเมล็ดและการพัฒนาของต้นกล้าไม้ไผ่หวานอ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดอารักขาพืช</u>

1. นฤพล วัฒนภาพ. 2550. ***การตรวจวิเคราะห์หาอะบาเม็คตินในผลมะเขือเทศและถั่วแขกโดยใช้เทคนิคโซลิดเฟสเอ็กซ์แทรคชันและลิควิดโครมาโทกราฟีสมรรถภาพสูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. มานิตา คงชื่นสิน. 2550. ***การผลิตขยายไรตัวห้ำเป็นปริมาณมาก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

3. พิทยา สรวมศิริ. 2550. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์สารธรรมชาติเพื่อควบคุมโรคแมลงในพื้นที่โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดแปรรูป</u>

1. พีรเดช พูลสุข. 2550. ***การวิจัยพัฒนาสูตรเครื่องดื่มเจียวกู้หลานชนิดผง โดยวิธีการทำแห้งแบบพ่นฝอย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. ณัฐพร จ่าหมื่นไวย์. 2550. ***การกักเก็บกลิ่นของน้ำมันโรสแมรี่ โดยวิธีอบแห้งแบบพ่นฝอย และการประยุกต์ใช้.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดดินและธาตุอาหารพืช</u>

1. นฤมล หวะสุวรรณ. 2550. ***อิทธิพลของการใช้ที่ดินต่อสมบัติของดินในพื้นที่อ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. นภาพร ปัญญาชัย. 2550. ***การจัดการปุ๋ยผักกาดหอมห่อที่ปลูกในดินที่มีฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมตกค้างอยู่สูงในพื้นที่แม่แฮ จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

3. วิทยา จินดาหลวง. 2550. ***ประยุกต์ข้อมูลสัณฐานวิทยาดินในสนามเพื่อการอนุรักษ์และการจัดการดินในพื้นที่อินทนนท์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

4. สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม. 2550. ***การเปรียบเทียบวิธีการผลิตปุ๋ยหมักโดยใช้ถุงผลิตปุ๋ยหมัก Tahiron กับการผลิตรูปแบบอื่นๆ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

5. อำพรรณ พรมศิริ. 2550. ***สภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินและการจัดการปุ๋ยเคมีอย่างเหมาะสมในการปลูกผักบนพื้นที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข</u>

1. วีระพล ทองมา. 2550. ***การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2550. ***การศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการอิพเทดเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนพึ่งพาตนเองของชุมชนชาวไทยภูเขาในศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

3. บุศรา โพธิสุข. 2550. ***บทบาทและภารกิจของผู้ปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

4. เริงชัย ต้นสุชาติ. 2550. ***การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่โครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>หมวดอื่นๆ</u>

1. ธันยา พรหมบุรมย์. 2550. ***การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. ศิริชัย เทพา. 2550. ***การพัฒนาตัวรับรังสีอาทิตย์รูปประกอบพาราโบลาแบบไม่สมมาตรเพื่อประยุกต์ใช้ในการยังยั้งการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ในดิน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

<u>บทคัดย่อเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์</u>

1. สรนรา ขวคุณาภรณ์. 2550. ***งานทดสอบสายพันธุ์มะเขือเทศเชอ***รี่. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

2. ดนัย บุณยเกียรติ. 2550. ***คุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวของผักกาดหอมพันธุ์กรีนโอ๊คลีฟที่ปลูกในระบบไฮโดรโพนิกส์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

3. นีรนุช มิ่งเมือง. 2550. ***คุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวของกะหล่ำปลีอินทรีย์หั่นชิ้น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

4. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป. 2550. ***การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ขนส่งเพื่อการส่งออกสำหรับผักโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

5. บุษกร ประดิษฐนิยกูล. 2550. ***สถานภาพการบรรจุภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายสำหรับกีวีฟรุตและอะโวกาโด***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

6. พิชญา บุญประสม. 2550. ***ผลของการลดอุณหภูมิโดยวิธีผ่านอากาศเย็นต่อคุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวของผลสตรอเบอรี่พันธุ์ 329.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

7. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2550. ***การศึกษาวิธีการบ่มผลเลมอนด้วนสารเคมีบางชนิด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

8. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2550. ***การศึกษาการคัดเลือกพันธุ์เสาวรสรับประทานสดที่มีคุณภาพ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

9. รังสรรค์ เครือคำ. 2550. ***การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเสาวรสของเกษตรกรในเขตพื้นที่ส่งเสริมของมูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

10. บรรจง ปานดี. 2550. ***การเปรียบเทียบรูปแบบของค้างและระบบการจัดการทรงต้นและกิ่งของเสาวรสรับประทานสด***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

11. ชัยวัฒน์ อนุพันธ์. 2550. ***ผลของปุ๋ยไนโตรเจน และโพแทสเซียม ต่อการเจริญเติบโต การติดตามผลและคุณภาพผลผลิตของมะละกอพันธุ์ปากช่อง 1.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

12. ฉลองชัย แบบประเสริฐ. 2550. ***การวิจัยและพัฒนามะม่วงในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

13. ฉลองชัย แบบประเสริฐ. 2550. ***การวิจัยและพัฒนาการผลิตอะโวกาโดในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

14. สานิตย์ นิรพาธ. 2550. ***การศึกษาคุณภาพผลของอะโวกาโดสายพันธุ์ Hass ในพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

15. พัชรี ตั้งตระกูล. 2550. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากอะโวกาโด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

16. พัชรินทร์ ครุฑเมือง. 2550. ***ชีววิทยาและการผลิตแมลงตัวเบียนธรรมชาติในการควบคุมหนอนซอนใบศัตรูพืชผักและไม้ประดับ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

17. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2550. ***การพัฒนาการขยายพันธุ์โดยการปักชำกิ่งเนื้อแข็งของมะเดื่อฝรั่ง (Ficus carica L.) ด้วยการใช้และไม่ใช้กระโจมพลาสติก.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

18. มณเทียน แสนดะหมื่น. 2550. ***พัฒนาการและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่เก็บเกี่ยวจากผลระยะสุกแก่แตกต่างกันของเคพกูสเบอรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

19. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์. 2550. ***การศึกษาการคัดเลือกพันธุ์ลูกลิ้น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

20. จตุรพร รักษ์งาร. 2550. ***อิทธิพลของการตัดแต่งกิ่งและสารควบคุมการเจริญเติบโตที่มีต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของกีวีฟรุต 2 ชนิด คือ Actidinia diliciosa C.F. Liang et A.R. Ferguson และ Actinidia chinensis Planch.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

21. นิรมล อุดมอ่าง. 2550. ***การพัฒนาอาหารสร้างคุณภาพจากพืชสมุนไพรเจียวกู้หลาน : ตอนที่ 1***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

22. นิรมล อุดมอ่าง. 2550. ***การพัฒนาอาหารสร้างคุณภาพจากพืชสมุนไพรเจียวกู้หลาน : ตอนที่ 2***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

23. อานัฐ ตันโช. 2550. ***การผลิตน้ำแมกนีเซียมจากมูลสัตว์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

24. สุนิภาพร แก้วขุนทอง. 2550***. การผลิตน้ำโบรอนจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษ***ตร. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

25. จีรวัฒน์ นวนพุดชา. 2550. ***การศึกษาอัตราการย่อยสลายขยะอินทรีย์ชนิดต่างๆ โดยไส้เดือนดินสายพันธุ์ท้องถิ่นและสายพันธุ์ต่างประเทศที่เป็นการค้า.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

26. สุลีรัก อารักษณ์ธรรม. 2550. ***การทดสอบประสิทธิภาพการย่อยสลายขยะอินทรีย์ของไส้เดือนดินที่สำรวจและเก็บรวบรวมได้จากพื้นที่สูงของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

27. โกศล เคนทะ. 2550. ***ผลของปุ๋ยอินทรีย์ต่อผลผลิตชาจีนอินทรีย์ อ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

28. สมชัย อนุสนธิ์พรเพิ่ม. 2550. ***ข้อจำกัดทางดินที่มีผลต่อการผลิตพืชในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

29. สุทธาธร ไชยเรืองศรี. 2550. ***ความหลากหลายของพรรณไม้ในป่าเบญจพรรณเสื่อมโทรมของสถานีวิจัยเกษตรหลวงปางดะ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

30. นิคม แหลมสัก. 2550. ***การผลิตและสมบัติของน้ำส้มไม้และถ่านจากไผ่และไม้ตัดขยายระยะที่อ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

31. อาคม กาญจนประโชติ. 2550. ***การศึกษาประสิทธิภาพของน้ำส้มควันไม้ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าว***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

32. โสระยา ร่วมรังสี. 2550. ***ผลของการขาดธาตุอาหารต่อการเจริญเติบโตของดองดึงที่ปลูกแบบไม่ใช้ดิน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

33. อรทัย มิ่งธิพล. 2550. ***ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนปกาเกออะญออุ่มน้ำแม่เตี๊ยะตอนบน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

34. สุดาวดี ลิ้มไพบูลย์. 2550. ***การสร้างและพัฒนาแบบประเมินกระบวนการพัฒนาทักษะการวางแผนพึ่งพาตนเองของชุมชนชาวไทยภูเขาในพื้นที่โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

35. มันทนา ศรีกระจ่าง. 2550. ***Elephant Crop Raiding Problems and Their Solutions at Kui Buri National Park, Southwestern Thailand.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

36. สุรีวรรณ ราชสม. 2550. ***การพัฒนาผักกาดหางหงส์อบแห้งโดยเครื่องอบแห้งแบบลมร้อน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

37. รณกร อำพันธ์ศรี. 2550. ***ระบบทำน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับบ้านพักนักท่องเที่ยวสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

38. นที วงศ์ขัติย์. 2550. ***การพัฒนาเครื่องกะเทาะเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงต้นแบบสำหรับศูนย์พัฒนาโครงการหลว***ง. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

39. Rachel Dunn. 2550. ***แบบจำลองการจัดการน้ำภายใต้ทัศนคติของผู้มีส่วนได้เสีย ในภาคเหนือของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

40. รัฐไกร วัจนคุณอนันต์. 2550. ***ชุดควบคุมดัมมี่โหลดสำหรับกังหันน้ำผลิตไฟฟ้า ณ ศูนย์วิจัยโครงการหลวงอินทนนท์หน่วยย่อยแม่ยะน้อย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2550.

ที่มา : ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2551
วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551
ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดผัก</u>

1. สุชีลา เตชะวงศ์เสถียร. 2551. ***การปรับปรุงพันธุ์มะเขือเทศรับประทานสดผลเล็กเพื่อคุณภาพดีและให้ผลผลิตสูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. จานุลักษณ์ ชนบดี. 2551. ***การคัดเลือกสายพันธุ์ฟักทองให้มีผลผลิตและคุณภาพดี การคัดเลือกสายพันธุ์ชั่วที่ 2 และ 3.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดพืชสมุนไพร</u>

ชูศรี ไตรสนธิ. 2551. ***พฤกษศาสตร์พื้นบ้านชาวกะเหรี่ยงในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. อาคม กาญจนประโชติ. 2551. ***การศึกษาและพัฒนาการปลูกเฮมพ์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2551. ***ปริมาณ delta-9-tetrahydrocannabinol ของพันธุ์เฮมพ์ ปลูกบนที่สูงของประเทศไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดไม้ดอกไม้ประดับ</u>

1. วชิระ เกตุเพชร. 2551. ***วิธีการประเมินลูกผสมเพื่อการคัดเลือกกุหลาบตัดดอก 4 : ระยะการให้ผลผลิต.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. อาทิตย์ ปัญญาเมา. 2551. ***อิทธิพลของ 2,4-dichiorphenoxyacetic acid ต่อการเหนี่ยวนำให้เกิดการกลายพันธุ์กับเฟินข้าหลวงหลังลายที่เลี้ยงในสภาพปลอดเชื้อ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. จตุรพร รักษ์งาร. 2551. ***ผลของแคลเซียมและโบรอนที่มีผลต่อผลผลิต และคุณภาพผลของสาลี่เอเชีย 5 พันธุ์ (การทดลองปีที่ 3).*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. รณฤทธิ์ ฤทธิรณ. 2551. ***การวิเคราะห์ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมดของผลพีชแบบไม่ทำลายด้วยเทคนิค NIR***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

3. พัชรินทร์ บัวเอี่ยม. 2551. ***ผลของอัตราปุ๋ยที่ให้ไปกับน้ำและตำแหน่งที่ตั้งหัวจ่ายน้ำต่อประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยของพืช.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

4. มณเทียน แสนตะหมื่น. 2551. ***เทคนิคการต่อกิ่งอะโวกาโดแบบ Epieoty Grafting.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

5. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2551. ***การเปรียบเทียบพันธุ์กีวีฟรู้ทสายพันธุ์ที่คัดเลือกใหม่ในพื้นที่มีความหนาวเย็นต่ำ.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

6. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2551. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์พืชตระกูลส้มที่มีศักยภาพบนพื้นที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

1. สัญชัย จตุรสิทธา. 2551. ***ผลของอายุและชนิดของกล้ามเนื้อต่อคุณภาพเนื้อและองค์ประกอบกรดไขมันของปลาเรนโบว์เทราต์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. มันทนา แก้วมา. 2551. ***การผลิตไก่เบรสเพื่อเป็นสัตว์ปีกทางเลือกสำหรับเกษตรกรในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

3. ศุภฤกษ์ นาคกิตเศรษฐ์. 2551. ***การศึกษาการจัดการด้านอาหารเลี้ยงลูกแพะนม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

4. รักษิณา ทิมคล้าย. 2551. ***การใช้เศษเหลือจากพืชผักที่ปลูกในมูลนิธิศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นอาหารหยาบเลี้ยงกระต่ายขุน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

5. นพปฏล ชูสมุทร. 2551. ***ผลของการใช้ลูกกระบือกระตุ้นและไม่ใช้ลูกกระบือกระตุ้นก่อนการรีดนมต่อปริมาณและคุณภาพน้ำนมกระบือนมพันธุ์เมชานา.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล. 2551. ***งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้โปรแกรมการตัดสินใจ เพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. สุทธาธร ไชยเรืองศรี. 2551. ***การเร่งการฟื้นตัวตามธรรมชาติของป่าเสื่อมโทรม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

3. วีระศักดิ์ อุดมโชค. 2551. ***การวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติ และสถานภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดอารักขาพืช</u>

1. ดวงพร สุวรรณกุล. 2551. ***ความหลากหลายของแมลงในดินเพื่อการจัดการวัชพืชในแปลงข้าวโพดหวานสองสี***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. ณัฏฐาวรีย์ กรมศิลป์. 2551. ***การป้องกันกำจัดทากในแปลงปลูกเซเลอรี่โดยวิธีผสมผสาน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดการแปรรูป</u>

1. ณัฐพร จ่าหมื่นไวย์. 2551. ***การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ผัก ผลไม้กรอบเสริมแคลเซียมและสารต้านอนุมูลอิสระจากโรสแมรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. กานต์นภัส เจริญทรัพย์. 2551. ***การใช้ประโยชน์จากธัญพืชและผลไม้ของมูลนิธิโครงการหลวง ในการปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์มูสลี่ชนิดแท่งแบบไทย.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

3. สมพงษ์ พรมละอองวัน. 2551. การลดการใช้เชื้อเพลิงใน Boiler โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว</u>

1. ชัยพิชิต เชื้อเมืองพาน. 2551. ***ผลของอุณหภูมิและสภาพบรรยากาศต่ออายุการวางจำหน่ายผักแปรรูปพร้อมปรุง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. พลกฤษณ์ มณีวระ. 2551. ***กิจกรรมของสารต้านอนุมูลอิสระและสารประกอบฟีนอลของผักจำนวน 25 ชนิด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดดินและธาตุอาหารพืช</u>

นิวัติ อนงค์รักษ์. 2551. ***สัณฐานวิทยาและระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข</u>

1. ศักดา พรึงลำภู. 2551. ***การสำรวจเกลือเสริมไอโอดีนในครัวเรือนของชุมชนชาวไทยภูเขาในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และเชียงราย***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. อรทัย มิ่งธิพล. 2551. ***ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนปกาเกอะญอลุ่มน้ำแม่เตี๊ยะตอนบน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

3. วีระศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์. 2551. ***การศึกษาและวิเคราะห์ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชนโครงการหลวงแม่สะป๊อก ต.แม่วิน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

4. เริงชัย ตันสุชาติ. 2551. ***ดัชนีวัดความสุขและความกินดีมีสุขของสมาชิกชุมชนในมูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

5. พัฒนา เทพวัง. 2551. ***กระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาดชาอัสสัมที่เหมาะสมกับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ตำบลเมืองก๋าย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>หมวดอื่นๆ</u>

วิชชุพร วรปรีชา. 2551. ***โครงการศึกษาชนิดและรูปแบบของข้อมูลจากมูลนิธิโครงการหลวงที่ผู้ใช้ประเภทต่างๆ ต้องการใช้***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

<u>บทคัดย่อเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์</u>

1. ประสิทธิ์ โนรี. 2551. ***การทดสอบพันธุ์ผักกาดหอมห่อในฤดูร้อนบนพื้นที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

2. ประสิทธิ์ โนรี. 2551. ***การทดสอบพันธุ์ผักกาดหอมห่อในฤดูฝนบนพื้นที่สูง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

3. อุณารุจ บุญประกอบ. 2551. ***Thai Tiger™ series พืชพันธุ์ใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

4. เกรียงศักดิ์ ไทยพงษ์. 2551. ***ปริมาณและกิจกรรมของสารต้านอนุมูลอิสระในผลพลัม.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

5. จตุรพร รักษ์งาร. 2551. ***อิทธิพลของสารควบคุมการเจริญเติบโต ผลตกค้างที่มีต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของกีวีฟรู้ท 2 ชนิด คือ Actidinai deliciosa CF. Liang et. A.R. Ferguson และ Actinidia chinensis Planch.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

6. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2551. ***ผลของการควั่นกิ่งและไฮโดรเจนไซยานาไมด์ต่อการแตกตาและคุณภาพของกีวีฟรู้ท.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

7. กุลทินี ผิวนิล. 2551. ***ผลของ Copper sulphate และ Hydrogen cyanamide ที่มีต่อการแตกตาและการติดผลของกีวีฟรู้ท.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21พฤศจิกายน 2551.

8. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2551. ***การศึกษาและพัฒนาระบบการจัดทรงต้นและการตัดแต่งกิ่งองุ่น.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

9. มณเทียน แสนดะหมื่น. 2551. ***คุณภาพเมล็ดและอายุการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์เสาวรส.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

10. มณเทียน แสนดะหมื่น. 2551. ***ทดสอบการปลูกเชื้อ Fusarium sp. บนต้นพันธุ์เสาวรสรับประทานสด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

11. มณเทียน แสนดะหมื่น. 2551. ***อิทธิพลของสารสกัดสาหร่ายทะเลต่อผลสำเร็จในการต่อกิ่งอะโวกาโด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

12. สานิตย์ นิรพาธ. 2551. ***การรวบรวมอะโวกาโดสายพันธุ์ Hass 4 สายพันธุ์ เพื่อทำแปลงแม่พันธุ์.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

13. ฉลองชัย แบบประเสริฐ. 2551. ***อะโวกาโดพันธุ์ใหม่ของมูลนิธิโครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

14. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2551. ***การศึกษาวิธีการขยายพันธุ์มัลเบอรี่ในแต่ละสายพันธุ์***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

15. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2551. ***ผลของวัสดุคลุมแปลงต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของสตรอเบอรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

16.ชูพงศ์ สุกุมลนันทน์. 2551. ***การรวบรวมพันธุ์ไม้ผลจากต่างประเทศ และการทดสอบพันธุ์ในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง (ทับทิมเมล็ดนิ่ม).*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

17. นิคม แหลมสัก. 2551. ***ศักยภาพการผลิตไม้บางจากไม้ตัดขยายระยะสวนป่าที่อ่างขาง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

18. นิคม แหลมสัก. 2551. ***การประเมินคุณภาพของไม้ และการพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้การบูร***.ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

19. โสระยา ร่วมรังสี. 2551. ***ผลของระดับไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ต่อคุณภาพดอกและหัวพันธุ์แคลล่าลิลลี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

20. ประภาส มหินชัย. 2551. ***การคัดเลือกและการปรับปรุงพันธุ์สุกรลูกผสมเปียแตรง-พื้นเมือง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

21. นิเวศร์ ดาวทอง. 2551. ***การพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบของมูลนิธิโครงการหลวง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

22. วีระศักดิ์ แสนญาติสมุทร. 2551. ***การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการแทรกซึมภายใต้สุญญากาศเพื่อการผลิตพรุน.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

23. บุษกร ประดิษฐนิยกูล. 2551. ***การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อการวางจำหน่ายสำหรับกีวีฟรู้ทและอะโวกาโด.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

24. ณัฏฐา เลาหกุลจิตต์. 2551. ***การปรับปรุงคุณภาพของผลพลับโดยตู้ปรับสภาวะในการกำจัดความฝาด***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

25. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป. 2551. ***บรรจุภัณฑ์นวัตกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับการส่งออกผักโครงการหลวง : มะเขือเทศเชอรี่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

26. สุพจน์ ประทีปถิ่นทอง. 2551. ***แนวทางในการเลือกใช้กล่องกระดาษลูกฟูกสำหรับการขนส่งผลผลิตเกษตร***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

27. อานัฐ ตันโช. 2551. ***การจัดสภาพแวดล้อมในแปลงปลูกพืชเพื่อชักนำไส้เดือนดินเข้าอาศัยในแปลง***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

28. บุญมา ดีแสง. 2551. ***ความคิดเห็นของนักวิชาการและการยอมรับของเกษตรกรต่อมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่โครงการหลวง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

29. ฉัตรชัย งามสม. 2551. ***การออกแบบเพื่อการประหยัดพลังงานในการให้ความสว่างสำหรับโรงเรือนปลูกเบญจมาศ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

30. พงษ์เทพ แก้วติ๊บ. 2551. ***การศึกษาต้นทุนในการใช้บล็อกประสาน อิฐมวลเบา อิฐมอญและคอนกรีตบล็อกในงานก่อสร้างบนพื้นที่สูง.***ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

31. จงลักษณ์ จาเลิศ. 2551. ***ระบบทำน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์ต้นทุนต่ำเพื่อใช้บนพื้นที่สูง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

32. สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์. 2551. ***การประเมินศักยภาพพลังงานน้ำและพลังงานชีวมวล ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่โถ แม่สะเรียง แม่ลาน้อยและปางอุ๋ง.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

33. ทินารัตน์ รินทร์ฟอง. 2551. ***การศึกษากระบวนการสร้างชุมชนพึ่งพาตนเอง กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านแจ่มหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.*** ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

34. ธนกฤต ชายฟั่น. 2551. ***การปรับปรุงชุดยึดโคมหลอด เพื่อให้แสงสว่างสำหรับโรงเรือนดอกเบญจมาศ***. ในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ณ อาคาร ECC ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.

ที่มา : ฝ่ายวิจัย โครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
การวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย เนื่องในโอกาสครบรอบ 40 ปี
มูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552
วันที่ 7-9 มกราคม 2553
ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส และสถานีเกษตรหลวงปางดะ

หมวดพืชสมุนไพร

1. พิทยา สรวมศิริ. 2552. ***งานวิจัยและพัฒนาด้านพืชสมุนไพร มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. จารุณี ภิลุมวงศ์. 2552. ***การวิจัยการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมช***น. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

หมวดการตลาด ต้นทุน และเศรษฐกิจ

1. กำพล อดุลวิทย์. 2552. ***การศึกษาวิจัยต้นทุนเศรษฐกิจและการตลาด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2552***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. ปรียานุช อภิบุณโยภาส. 2552. ***องค์ความรู้เกี่ยวกับตราผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ภราดร สื่อมโนธรรม. 2552. ***การเพิ่มรายได้ในผักกาดหอมห่อตลาด Supply Chain ของมูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. ไฉไล กองทอง. 2552. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาระบบตลาดชุมชนบนพื้นที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. รณกร อำพันธ์ศรี. 2552. ***การจัดทำบัญชีต้นทุนพลังงานและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา โรงคัดบรรจุ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

หมวดผัก

1. นิพนธ์ ไชยมงคล. 2552. ***40 ปี งานวิจัยผัก มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. วันเพ็ญ โลหะเจริญ. 2552. ***ผลของตำแหน่งใบต่อการเปลี่ยนแปลงระดับธาตุอาหารในพริกหวาน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. ฉลองชัย แบบประเสริฐ. 2552. ***ไม้ผลเขตร้อนบนพื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2552. ***ศึกษาการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตส้มโดยการคลุมโคนต้นด้วยวัสดุชนิดต่างๆ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ฉลองชัย แบบประเสริฐ. 2552. ***การปรับปรุงพันธุ์มะละกอผลเล็กเพื่อการค้า***. รายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2552. ***งานวิจัยและพัฒนาไม้ผลขนาดเล็ก.*** รายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. เวช เต๋จ๊ะ. 2552. ***การผลิตสตรอเบอรี่บนพื้นที่สูงของจังหวัดเพชรบูรณ์.*** รายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

6. เบ็ญจารัชต ทองยืน. 2552. ***การใช้อุณหภูมิต่ำกระตุ้นการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตในสตรอเบอรี่ดอย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

7. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2552. ***การศึกษาและพัฒนาระบบการจัดทรงต้นและการตัดแต่งกิ่งองุ่น.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

8. อุณารุจ บุญประกอบ. 2552. ***งานวิจัยและพัฒนา- ไม้ผลเขตหนาว.*** รายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

9. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2552. ***การเปรียบเทียบพันธุ์กีวีฟรู้ทสายพันธุ์ที่คัดเลือกในพื้นที่มีความหนาวเย็นต่ำ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

10. วีระศรี เมฆตรง. 2552. ***การพัฒนาการปลูกพลับอย่างเป็นการค้าในพื้นที่สูงของภาคกลางตอนบนในประเทศไทย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว</u>

1. ดนัย บุณยเกียรติ. 2552. ***งานวิจัยด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลพืชสวนในมูลนิธิโครงการหลวงจากอดีตถึงปัจจุบัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป. 2552. ***บรรจุภัณฑ์นวัตกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับการขนส่งผลพืชสด.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ณัติฐพล ไข่แสงศรี. 2552. ***อิทธิพลของอายุผลและเอทิลีนต่อการสุกและการลดความฝาดของผลพลับ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดอารักขาพืช</u>

1. นุชนาฎ จงเลขา. 2552. ***งานวิจัยและพัฒนาด้านอารักขาพืช มูลนิธิโครงการหลวง***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. กาญจนา วิชิตตระกูลถาวร. 2552. ***การป้องกันกำจัดโรคราสนิมขาวและหนอนชอนใบของเบญจมาศโดยใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (ไอพีเอ็ม).*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. นฤพล วัฒนภาพ. 2552. ***การสลายตัวของอะบาเม็คตินในแตงกวาญี่ปุ่นและกะหล่ำปลีเพื่อกำหนดระยะเวลาการเก็บเกี่ยวสำหรับการบริโภคที่ปลอดภัย***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. สุรีย์วัลย์ เมฆกมล. 2552. ***การประเมินโรคเหี่ยวเขียวและโรคไวรัสในมะเขือเทศสายพันธุ์ต่าง***ๆ. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดไม้ดอกไม้ประดับ</u>

1. อดิศร กระแสชัย. 2552. ***เหลียวหลังดู 24 ปี ไม้ดอก โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. วชิระ เกตุเพชร. 2552. ***วิธีพัฒนาพันธุ์กุหลาบตัดดอก.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ปิยมล มีสกุล. 2552. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์ Eryngium sp. เป็นไม้ตัดดอก.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. วรายุทธ วงศ์อิ่น. 2552. ***ผลของอุณหภูมิและระยะเวลาการเก็บรักษาต่อคุณภาพดอกของว่านสี่ทิศพันธุ์ซูซาน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. วันวิสา กันยากอง. 2552. ***ผลของขนาดหัวพันธุ์ต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาของแซนเดอร์โซเนีย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดดอกไม้แห้ง</u>

1. จารุพันธ์ ทองแถม. 2552. ***เส้นทางการวิจัยสู่การพัฒนาโครงการผลิตภัณฑ์ไม้ประดับแห้ง โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. วิรัชญา จารุจารีต. 2552. ***อิทธิพลของวันปลูกและระดับปุ๋ยเคมีต่อการเจริญเติบโตของผลผลิตของอังกาบดอย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

1. โชค มิเกล็ด. 2552. ***40 ปี โครงการหลวงกับงานพัฒนาด้านปศุสัตว์.*** รายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. ศุภฤกษ์ นาคกิตเศรษฐ. 2552. ***การศึกษาการใช้ข้าวเปลือกทดแทนอาหารข้นในการผลิตกระต่ายขุน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ขนิษฐา ติคำ. 2552. ***การใช้โปรตีนก้อนเป็นแหล่งอาหารเสริมสำหรับควายนมและแพะนม.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. ประภาส มหินชัย. 2552. ***การปรับปรุงพันธุ์สุกรเปียแตรงที่นำเข้าจากประเทศเบลเยี่ยม.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. บุญวงศ์ ไทยอุตส่าห์. 2552. ***ทบทวนอดีตงานวิจัยและพัฒนาป่าไม้ มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. 2552. ***ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการยอมรับโครงการป่าชาวบ้านของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. สมชัย เบญจชย และพิสิฐ พนาเจริญเดช. 2552. ***รูปแบบที่ยั่งยืนในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีป่าสนบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. โรจน์รวี ภิรมย์. 2552. ***การศึกษาการปลูกไม้ยืนต้นแบบผสมผสานเพื่อการพัฒนาการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. จุฑามณี แสงสว่าง 2552. ***การศึกษาความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติด้านพืชพรรณในพื้นที่ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

6. เยาวนิตย์ ธาราฉาย. 2552. ***ความหลากชนิดของพืชพรรณและระบบนิเวศบริเวณชะลอน้ำ ลุ่มน้ำย่อยแม่เตี๊ยะ-แม่แตะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

7. กิตติศักดิ์ จินดาวงศ์. 2552. ***การใช้ประโยชน์ที่ดินในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินและห้วยส้มป่อย ปี พ.ศ. 2551.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดดิน และธาตุอาหารพืช</u>

1. จิตติ ปิ่นทอง. 2552. ***สรุปงานวิจัยด้านธาตุอาหารพืช มูลนิธิโครงการหลวง ปี พ.ศ. 2536-2553.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. วุฒิชาติ สิริช่วยชู. 2552. ***การปรับปรุงฐานข้อมูลดินในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ชูจิตต์ สงวนทรัพยากร. 2552. ***การปรับปรุงฐานข้อมูลดินในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. พงษ์สันต์ สีจันทร์. 2552. ***สภาวะธาตุอาหารพืชและปัจจัยทางดินเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกษตรกรรมโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. พิณนพา บัวดวง. 2552. ***การจัดการธาตุอาหารพืช และการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

6. ปุญญิศา ตระกูลยิ่งเจริญ. 2552. ***ผลของวัสดุปรับปรุงดินบางชนิดต่อการเปลี่ยนแปลงสมบัติดินบางประการและผลผลิตกะหล่ำปลีหัวใจในระบบเกษตรที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข</u>

1. กังสดาร เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2552. ***โครงการชุมชนวางแผนพึ่งพาตนเอง (ชพอ.) (พ.ศ. 2551-2555).*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. อรทัย มิ่งธิพล. 2552. ***ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเกษตรพื้นที่สูง กรณีศึกษาบ้านต้นผึ้งในพื้นที่ส่งเสริมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนแปะ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ประภาส ช่างเหล็ก. 2552. ***สถานีวิจัยเพชรบูรณ์กับงานวิจัยและพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของชุมชนบนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบูรณ์.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. พัฒนา เทพวัง. 2552. ***กระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดการตลาดชาอัสสัมที่เหมาะสมกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลเมืองก๋าย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (ระยะที่ 2)***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. ชูสิทธิ์ ชูชาติ. 2552. ***การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

6. อรทัย มิ่งธิพล. 2552. ***สารกำจัดศัตรูพืชการเกษตรส่งผลต่อระบบนิเวศแหล่งน้ำหรือไม่ กรณีศึกษาลุ่มน้ำห้วยต้นผึ้งพื้นที่โครงการหลวงขุนแปะ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดพืชเครื่องดื่ม</u>

1. พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2552. ***งานวิจัยและพัฒนางานกาแฟ มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. อดิเรก ศรีมูล. 2552. ***คุณภาพของผลกาแฟ เมล็ดกาแฟ และปริมาณคาเฟอีนในสารกาแฟพันธุ์อราบิก้าที่ปลูกในจังหวัดเชียงใหม่***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. มาโนช อมรมงคล. 2552. ***การอบแห้งกาแฟกะลาด้วยพลังงานแสงอาทิตย์และไฟฟ้า***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. ชวลิต กอสัมพันธ์. 2552. ***การปลูกซ่อมต้นกาแฟโดยใช้กล้าอายุต่างกันและระยะเวลาขุดย้ายที่ต่างกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. ประเสริฐ คำออน. 2552. ***พันธุ์และลักษณะประจำพันธุ์ของกาแฟอราบิก้าสายพันธุ์ต่างๆ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

6. เยาวลักษณ์ จันทร์บาง. 2552. ***การลดปริมาณมอดเจาะผลกาแฟด้วยกับดัก Multiple Funnel และสารล่อ “ซีเอ็มยู ซีวัน”.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดการแปรรูป</u>

1. ไพโรจน์ วิริยจารี. 2552. ***ทศวรรษกับงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. นิเวศร์ ดาวทอง. 2552. ***การพัฒนากระบนกาคั่วเมล็ดกาแฟอราบิก้าของมูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. สมพงษ์ พรมละอองวัน. 2552. ***การพัฒนาสูตรและกระบวนการผลิตข้าวเกรียบด้วยเทคนิคไมโครโฟน***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. ณัฐพร ลัดเครือ. 2552. ***การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการแทรกซึมภายใต้สุญญากาศเพื่อการผลิตพรุน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. วีระศักดิ์ แสนญาติสมุทร. 2552. ***การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ผักผลไม้กรอบเสริมแคลเซียมและสารต้านอนุมูลอิสระจากโรสแมรี่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

6. กานต์นภัส เจริญทรัพย์. 2552. ***การใช้ประโยชน์จากธัญพืชและผลไม้ของมูลนิธิโครงการหลวงในการปรับปรุงคุณภาพ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

7. บุษกร ประดิษฐนิยกูล. 2552. ***การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขนมขบเคี้ยวเพื่อสุขภาพ 3 วัย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. อาคม กาญจนประโชติ. 2552. ***งานวิจัยและพัฒนาด้านพืชไร่ มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. สุมินทร์ สมุทคุปติ์. 2552. ***พันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์พืชตระกูลถั่วบนที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ทินารัตน์ รินทร์ฟอง. 2552. ***กระบวนการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตข้าวอย่างมีส่วนร่วมกรณีศึกษาชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงบ้านแจ่มหลวง-นาเกล็ดหอย ตำบลแจ่มหลวง อำเภอกัลป์ยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. นริศ ยิ้มแย้ม. 2552. ***การฟื้นฟูป่าเหล่าในระบบไร่หมุนเวียน โดยใช้ต้นปะดะร่วมกับเชื้อไมโครไรซ่า.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2552. ***การคัดเลือกสายพันธุ์เฮมพ์เพื่อลดปริมาณสาร Delta-9-tetrahydrocannabinol.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดประมง</u>

1. โกมุท อุ่นศรีส่ง. 2552. ***การศึกษาการเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์วางไข่ในรอบปีของกุ้งก้ามแดงที่เลี้ยงในบ่อคอนกรีต.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. โกมุท อุ่นศรีส่ง. 2552. ***การเจริญเติบโตของปลาเรนโบว์เทราต์ (Oncorhynchus mykiss) และปลาเรนโบว์เทราต์หมันที่เลี้ยงบนที่สูงของประเทศไทย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดวานิลลา</u>

ชนะ พรหมทอง. 2552. ***การวิจัยและพัฒนาการผลิตวานิลลาในพื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>หมวดอื่นๆ</u>

1. นที วงศ์ขัติย์. 2552. ***โรงเรือนต้นทุนต่ำสำหรับผักกาดหอมห่อ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. คธายุทธ วรรณพรหม. 2552. ***โครงการบำรุงรักษาเชิงป้องกันและการบำรุงรักษาเคลื่อนที่พื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

<u>รายงานผลงานวิจัยบทคัดย่อ</u>

1. อัญชัญ ชมพูพวง. 2552. ***การตรวจสอบเครื่องหมายดีเอ็นเอที่เกี่ยวข้องกับยีนต้านทานโรคราแป้งในลูกผสมถั่วลันตาโดยใช้เทคนิคพีซีอาร์.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

2. วุฒิพงษ์ ยศหล้า. 2552. ***การศึกษารูปแบบและเทคโนโลยีในการผลิตมะเขือเทศดอยคำจัมโบ้.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

3. ไพศาล ดวงจักร ณ อยุธยา. 2552. ***เครื่องมือตรวจวัดระดับกลิ่นของสมุนไพรและผลิตภัณฑ์เกษตรในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

4. ชูพงษ์ สุกุมลนันท์. 2552. ***การรวบรวมพันธุ์ไม้ผลจากต่างประเทศและทดสอบพันธุ์ในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

5. สานิตย์ นิรพาธ. 2552. ***การศึกษาคุณภาพผลและการคัดเลือกพันธุ์อะโวกาโดสายพันธุ์ Hass เพื่อใช้ในงานส่งเสริมของมูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

6. สาวิตรี ทิวงศ์. 2552. ***ผลของอุณหภูมิต่ำต่อการออกดอกและการใช้ผลผลิตของราสพ์เบอรี่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

7. กุลทินี ผิวนิล. 2552. ***อิทธิพลของ Hydrogen cyanamide ต่อการแตกตาและการออกดอกของพืชพันธุ์ TropicBeauty และ Jade***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

8. จตุรพร รักษ์งาร. 2552. ***ผลของสารควบคุมการเจริญเติบโตที่มีต่อการให้ผลผลิตและคุณภาพของกีวีฟรู้ท 2 ชนิด***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

9. จตุรพร รักษ์งาร. 2552. ***การเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบภายในของสาลี่เอเชีย (pyriforia pyrifolia Nakai) ในรอบ 1 ปี***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

10. มณเทียน แสนดะหมื่น. 2552. ***การพัฒนากระบวนผลิตต้นพันธุ์เสาวรสรับประทานสด.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

11. ธิติมา วงษ์ชีรี. 2552. ***การศึกษาวิธีการลดระยะเวลาการบ่มฝักวานิลลาที่ผลิตในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

12. สนอง อมฤกษ์. 2552. ***วิจัยและพัฒนาเครื่องกะเทาะเปลือกมะคาเดเมีย***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

13. พิชญา บุญประสม พูลลาภ. 2552. ค***ุณภาพหลังการอบของซาโรสแมรี่ ซาลาเวนเดอร์ และชาดอกกุหลาบ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

14. อิศรพงษ์ พงษ์ศิริกุล. 2552. ***จลนศาสตร์ของการอบแห้งใบมะกรูดที่อบด้วยเครื่องไมโครเวฟสุญญากาศ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

15. วุฒิชัย จันทรสมบัติ. 2552. ***การคัดเลือกจุลินทรีย์ละลายฟอสเฟตเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

16. พนิดา ปรีเปรมโมทย์. 2552. ***ศึกษาการแยกและคัดเลือกจุลินทรีย์เพื่อการผลิตสารเร่งซุปเปอร์ พด.2.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

17. พิมพ์ธิดา เรืองไพศาล. 2552. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชื้อจุลินทรีย์ที่สร้างฮอร์โมนเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

18. รังสรรค์ เครือคำ. 2552. ***การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการในการพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนบนพื้นที่สูงในพื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2552.

ที่มา : ฝ่ายวิจัย โครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553
วันที่ 29-30 พฤศจิกายน 2553
ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส

1. อัญชัญ ชมภูพวง. 2553. ***การขยายผลระบบการผลิตภายใต้คุณภาพมาตรฐาน GLOBAL G.A.P.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. พงษ์สันติ์ สีจันทร์. 2553. ***ดินดอยโครงการหลวงความท้าทายและภัยคุกคาม.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดผัก</u>

1. จานุลักษณ์ ชนบดี. 2553. ***สายพันธุ์ฟักทองญี่ปุ่นที่ให้ผลผลิตสูงและคุณภาพดี.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. สุชีลา เตชะวงศ์เสถียร. 2553. ***การปรับปรุงพันธุ์มะเขือเทศรับประทานสดผลเล็กหลากสี สำหรับมูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. นงนุช กุศล. 2553. ***การปรับปรุงพันธุ์ถั่วแขกเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. ภราดร สื่อมโนธรรม. 2553. ***โครงการรวบรวมองค์ความรู้และจัดทำแปลงต้นแบบผักกาดหอมห่***อ. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. เพชรดา อยู่สุข. 2553. ***การทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตการปลูกผักอินทรีย์.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดพืชสมุนไพร</u>

1. ชูศรี ไตรสนธิ. 2553. ***ความสัมพันธ์ของพฤกษศาสตร์พื้นบ้านและพรรณพืชท้องถิ่นในภาคเหนือ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. อัปสร วิทยประภารัตน์. 2553. ***การวิจัยและพัฒนาการฟื้นฟูการปลูกพืชสมุนไพรและยาพื้นที่บ้านบนพื้นที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. สุรัตน์ นักหล่อ. 2553. ***คุณภาพทางกายภาพของเมล็ดพันธุ์ถั่วอะซูกิที่ปลูกโดยเกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนแปะฤดูกาลปลูก 2551/2552/2553.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. อาคม กาญจนประโชติ. 2553. ***โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเฮมพ์อย่างเป็นระบบสู่วิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่นำร่องโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. เศรษฐา ศิริพันทุ์. 2553. ***การศึกษาศักยภาพการปรับตัว การเจริญเติบโต การให้ผลผลิตของพันธุ์สบู่ดำบนพื้นที่ปลูกพืช มูลนิธิโครงการหลวงที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลที่แตกต่างกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2553. ***ความก้าวหน้าของการปรับปรุงพันธุ์ถั่วแดงหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. สัมพันธ์ ตาติวงศ์. 2553. ***ความต้องการธาตุอาหารเพื่อเพิ่มผลผลิตของถั่วแดงหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

6. อาคม กาจนประโชติ. 2553. ***การประเมินและคัดเลือกพันธุ์ข้าวไร่พื้นเมืองประจำเผ่าบนที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

7. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2553. ***การปรับปรุงพันธุ์ข้าวไร่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2553. ***การศึกษามัลเบอรี่รับประทานสด (Morus spp.) เพื่อเป็นการค้าในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. สาวิตรี ทิวงศ์. 2553. ***การศึกษาการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของราสพ์เบอรี่ในพื้นที่สูงระดับปานกลาง***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2553. ***ผลของต้นตอและวิธีการเปลี่ยนยอดพันธุ์ต่อการเติบโตของมะเดื่อฝรั่ง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2553. *การป้องกันกำจัดศัตรูพืชในมะเดื่อฝรั่ง พันธุ์ Black Genoa.* รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. เบญจรัชด ทองยืน. 2553. ***การเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของต้นเคพกูสเบอรี่ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและการเพาะเมล็ด.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

6. เวช เต๋จ๊ะ.2553. ***การพัฒนาของแคลลัสและการให้ไหลของสตรอเบอรี่ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

7. วิวัฒน์ ปราบทุกข์. 2553. ***การเปรียบเทียบพันธุ์กีวีฟรู้ทสายพันธุ์คัดเลือกในพื้นที่มีช่วงความหนาวเย็นต่ำ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

8. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2553. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์เสาวรสรับประทานสด.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

9. คณพล จุฑามณี. 2553. ***การจัดการน้ำเพื่อกระตุ้นการออกดอกและขยายช่วงเวลาการออกดอกในส้มพันธุ์พองกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

10. คณพล จุฑามณี. 2553. ***การใช้ดินขาวเคโอลีนเป็นสารเคลือบผลในพันธุ์ส้มวาเลนเซีย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

11. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์. 2553. ***การรวบรวมพันธุ์ไม้ผลจากต่างประเทศและการทดสอบพันธุ์ในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดพืชเครื่องดื่ม</u>

1. ชวลิต กอสัมพันธ์. 2553. ***การจัดการแปลงกาแฟแบบประณีตเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของสวน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ธีรศักดิ์ วรรณวิจิตร. 2553. ***การปลูกกาแฟอราบิก้าระยะชิด และการปรับปรุงสวนกาแฟอราบิก้า***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. สิทธิเดช ร้อยกรอง. 2553. ***การศึกษากระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต่อคุณภาพกาแฟเมล็ดโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล. 2553. ***งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้โปรแกรมการตัดสินใจเพื่อการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. กิตติศักดิ์ จินดาวงศ์. 2553. ***เงื่อนไขด้านนิเวศน์ที่ดินและเศรษฐกิจที่มีผลต่อรูปแบบการปลูกป่าชาวบ้านและการใช้ประโยชน์เนื้อไม้ของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองเขียว จังหวัดเชียงใหม่***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดไม้ดอกไม้ประดับ</u>

1. จิราภรณ์ ยังอยู่ดี. 2553. ***การผลิตกุหลาบตัดดอกภายในโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. วชิระ เกตุเพชร. 2553. ***ความก้าวหน้าในงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตซิมบีเดียม.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

นิศาลักษณ์ ศรีดวงอินทร์. 2553. ***คุณภาพเนื้อและองค์ประกอบกรดไขมันของกระต่ายที่ผลิตโดยมูลนิธิโครงการหลวง***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดประมง</u>

ประสาน พรโสภิณ. 2553. ***การศึกษาการเลี้ยงกุ้งก้ามแดงในนาข้าว บ้านแม่กลางหลวงด้วยอัตราความหนาแน่นในการเลี้ยงต่างกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์</u>

1. วีระศักดิ์ แสนญาติสมุทร. 2553. การพัฒนาสูตรและกระบวนการผลิตข้าวเกรียบด้วยเทคนิคไมโครเวฟ. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. สมพงษ์ พรมละอองวัน. 2553. ***แนวทางใหม่สำหรับเทคโนโลยีการทำแห้งโดยใช้เทคนิคอินฟราเรด.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. นภาพันธ์ โชคอำนวยพร. 2553. ***การผลิตไซนารินในเชิงพาณิชย์จากอาติโช้คและการประยุกต์ใช้.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. นิเวศร์ ดาวทอง. 2553. ***การพัฒนากระบวนการคั่วเมล็ดกาแฟอราบิก้าของมูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. พิชญา บุญประสม พูลลาภ. 2553. ***กระบวนการอบแห้งชาสมุนไพรจากอาร์ติโช้คสายพันธุ์อิมพีเรียลสตาร์.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดอารักขาพืช</u>

1. สุรีย์วัลย์ เมฆกมล. 2553. ***ผลของการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่มีต่อการควบคุมศัตรูสำคัญของมะเขือเทศ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ณัฏฐาวรีย์ กรมศิลป์. 2553. ***ด้วงเจาะเมล็ดและการป้องกันกำจัดในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว</u>

1. สุรัตน์ นักหล่อ. 2553. ***การสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยวปวยเหล็งขณะขนส่งจากแปลงเกษตรกร.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. บุษกร ประดิษฐ์นิยกุล. 2553. ***สถานภาพการบรรจุภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายสำหรับสารให้ความหวาน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดดินและธาตุอาหารพืช</u>

1. อานัฐ ตันโช. 2553. ***การใช้ไส้เดือนดินท้องถิ่นไทยปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. สุรีรัก อารักษ์ธรรม. 2553. ***การประยุกต์ใช้ไส้เดือนดินท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. บุญเดี่ยว บุญหมั้น. 2553. ***สมบัติของดินที่เกิดจากหินดินดานในสภาพป่าธรรมชาติกับแปลงไม้ผลจังหวัดแม่ฮ่องสอน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. นิวัติ อนงค์รักษ์. 2553. ***สมบัติทางเคมีและระดับความสมบูรณ์ของดินภายใต้การจัดการที่แตกต่างกันในอุทยานแห่งชาติศรีลานนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. อุทิศ เตจ๊ะใจ. 2553. ***การทดสอบและสาธิตการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่ลาดชันโดยไม่เผาในพื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดต้นทุน การตลาด และเศรษฐกิจ</u>

1. ธงชัย ประสมสวย. 2553. ***ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของมะเขือเทศสำหรับเกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวง***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. รณกร อำพันธ์ศรี. 2553. ***การจัดทำบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อมโรงคัดบรรจุหนองหอย ทุ่งหลวง แม่แฮ ห้วยลึก แม่ปูนหลวง แม่สาใหม่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข</u>

1. ดวงพร อ่อนหวาน. 2553. ความก้าวหน้า***แผนงานการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ชนิดา พันธุ์มณี. 2553. ***การเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตพื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. เดชา วิทยาบำรุง. 2553. ***การพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยด้านสังคมและชุมชนมูลนิธิโครงการหลวง (ระยะที่ 2)***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. เอกสิทธิ์ ไชยปิน. 2553. ***ศึกษาและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเสริมสร้างและจัดการปัญหาสุขภาพจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนพื้นที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดอื่นๆ</u>

1. วิชชุพร วรปรีชา. 2553. ***โครงการศึกษาชนิดและรูปแบบของข้อมูลจากมูลนิธิโครงการหลวงที่ผู้ใช้ประเภทต่างๆ ต้องการใช้.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ฉัตรชัย ชินวรสิริวัฒน์. 2553. ***โครงการขยายผลโครงการหลวงน้ำแขว่ง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>รายงานผลงานวิจัยบทคัดย่อ</u>

1. มณเทียน แสนดะหมื่น. 2553. ***การขยายพันธุ์อะโวคาโด้ในสภาพปลอดเชื้อ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ปนิดา ประจงสินศิริ. 2553. ***อิทธิพลของกระบวนการออสโมซิสต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์พี้ชแช่อิ่มอบแห้ง (Prunuspersica).*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. วีรชัย กาญจนาลัย. 2553. ***การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงสู่การปฏิบัติ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. ศุภชัย อำคา. 2553. ***ผลการให้ธาตุสังกะสีต่อผลผลิตและคุณภาพของพลับในสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. ศุภชัย อำคา. 2553. ***ผลการให้ธาตุสังกะสีต่อผลผลิตและคุณภาพขององุ่นรับประทานสดในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

6. เศรษฐา ศิริพินทุ์. 2553. ***การศึกษาปริมาณน้ำมันและปริมาณสาร Phorbol Ester ในเมล็ดสบู่ดำพันธุ์ต่างกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

ที่มา : ฝ่ายวิจัย โครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553
วันที่ 29-30 พฤศจิกายน 2553
ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ เอ็มเพรส

1. อัญชัญ ชมภูพวง. 2553. ***การขยายผลระบบการผลิตภายใต้คุณภาพมาตรฐาน GLOBAL G.A.P.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. พงษ์สันติ์ สีจันทร์. 2553. ***ดินดอยโครงการหลวงความท้าทายและภัยคุกคาม.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดผัก</u>

1. จานุลักษณ์ ชนบดี. 2553. ***สายพันธุ์ฟักทองญี่ปุ่นที่ให้ผลผลิตสูงและคุณภาพดี.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. สุชีลา เตชะวงศ์เสถียร. 2553. ***การปรับปรุงพันธุ์มะเขือเทศรับประทานสดผลเล็กหลากสี สำหรับมูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. นงนุช กุศล. 2553. ***การปรับปรุงพันธุ์ถั่วแขกเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. ภราดร สื่อมโนธรรม. 2553. ***โครงการรวบรวมองค์ความรู้และจัดทำแปลงต้นแบบผักกาดหอมห่อ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. เพชรดา อยู่สุข. 2553. ***การทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตการปลูกผักอินทรีย์.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดพืชสมุนไพร</u>

1. ชูศรี ไตรสนธิ. 2553. ***ความสัมพันธ์ของพฤกษศาสตร์พื้นบ้านและพรรณพืชท้องถิ่นในภาคเหนือ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. อัปสร วิทยประภารัตน์. 2553. ***การวิจัยและพัฒนาการฟื้นฟูการปลูกพืชสมุนไพรและยาพื้นที่บ้านบนพื้นที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. สุรัตน์ นักหล่อ. 2553. ***คุณภาพทางกายภาพของเมล็ดพันธุ์ถั่วอะซูกิที่ปลูกโดยเกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนแปะฤดูกาลปลูก 2551/2552/2553.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. อาคม กาญจนประโชติ. 2553. ***โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเฮมพ์อย่างเป็นระบบสู่วิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่นำร่องโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. เศรษฐา ศิริพันทุ์. 2553. ***การศึกษาศักยภาพการปรับตัว การเจริญเติบโต การให้ผลผลิตของพันธุ์สบู่ดำบนพื้นที่ปลูกพืช มูลนิธิโครงการหลวงที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลที่แตกต่างกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2553. ***ความก้าวหน้าของการปรับปรุงพันธุ์ถั่วแดงหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. สัมพันธ์ ตาติวงศ์. 2553. ***ความต้องการธาตุอาหารเพื่อเพิ่มผลผลิตของถั่วแดงหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

6. อาคม กาจนประโชติ. 2553. ***การประเมินและคัดเลือกพันธุ์ข้าวไร่พื้นเมืองประจำเผ่าบนที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

7. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2553. ***การปรับปรุงพันธุ์ข้าวไร่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2553. ***การศึกษามัลเบอรี่รับประทานสด (Morus spp.) เพื่อเป็นการค้าในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. สาวิตรี ทิวงศ์. 2553. ***การศึกษาการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของราสพ์เบอรี่ในพื้นที่สูงระดับปานกลาง***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2553. ***ผลของต้นตอและวิธีการเปลี่ยนยอดพันธุ์ต่อการเติบโตของมะเดื่อฝรั่ง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2553. *การป้องกันกำจัดศัตรูพืชในมะเดื่อฝรั่ง พันธุ์ Black Genoa.* รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. เบญจรัชด ทองยืน. 2553. ***การเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของต้นเคพกูสเบอรี่ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและการเพาะเมล็ด.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

6. เวช เต๋จ๊ะ.2553. ***การพัฒนาของแคลลัสและการให้ไหลของสตรอเบอรี่ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

7. วิวัฒน์ ปราบทุกข์. 2553. ***การเปรียบเทียบพันธุ์กีวีฟรู้ทสายพันธุ์คัดเลือกในพื้นที่มีช่วงความหนาวเย็นต่ำ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

8. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2553. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์เสาวรสรับประทานสด.*** รายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

9. คณพล จุฑามณี. 2553. ***การจัดการน้ำเพื่อกระตุ้นการออกดอกและขยายช่วงเวลาการออกดอกในส้มพันธุ์พองกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

10. คณพล จุฑามณี. 2553. ***การใช้ดินขาวเคโอลีนเป็นสารเคลือบผลในพันธุ์ส้มวาเลนเซีย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

11. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์. 2553. ***การรวบรวมพันธุ์ไม้ผลจากต่างประเทศและการทดสอบพันธุ์ในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดพืชเครื่องดื่ม</u>

1. ชวลิต กอสัมพันธ์. 2553. ***การจัดการแปลงกาแฟแบบประณีตเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของสวน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ธีรศักดิ์ วรรณวิจิตร. 2553. ***การปลูกกาแฟอราบิก้าระยะชิด และการปรับปรุงสวนกาแฟอราบิก้า***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. สิทธิเดช ร้อยกรอง. 2553. ***การศึกษากระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต่อคุณภาพกาแฟเมล็ดโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดทรัพยากรธรรมชาติ</u>

1. พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล. 2553. ***งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้โปรแกรมการตัดสินใจเพื่อการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. กิตติศักดิ์ จินดาวงศ์. 2553. ***เงื่อนไขด้านนิเวศน์ที่ดินและเศรษฐกิจที่มีผลต่อรูปแบบการปลูกป่าชาวบ้านและการใช้ประโยชน์เนื้อไม้ของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองเขียว จังหวัดเชียงใหม่***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดไม้ดอกไม้ประดับ</u>

1. จิราภรณ์ ยังอยู่ดี. 2553. ***การผลิตกุหลาบตัดดอกภายในโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. วชิระ เกตุเพชร. 2553. ***ความก้าวหน้าในงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตซิมบีเดียม.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

นิศาลักษณ์ ศรีดวงอินทร์. 2553. ***คุณภาพเนื้อและองค์ประกอบกรดไขมันของกระต่ายที่ผลิตโดยมูลนิธิโครงการหลวง***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดประมง</u>

ประสาน พรโสภิณ. 2553. ***การศึกษาการเลี้ยงกุ้งก้ามแดงในนาข้าว บ้านแม่กลางหลวงด้วยอัตราความหนาแน่นในการเลี้ยงต่างกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์</u>

1. วีระศักดิ์ แสนญาติสมุทร. 2553. การพัฒนาสูตรและกระบวนการผลิตข้าวเกรียบด้วยเทคนิคไมโครเวฟ. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. สมพงษ์ พรมละอองวัน. 2553. ***แนวทางใหม่สำหรับเทคโนโลยีการทำแห้งโดยใช้เทคนิคอินฟราเรด.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. นภาพันธ์ โชคอำนวยพร. 2553. ***การผลิตไซนารินในเชิงพาณิชย์จากอาติโช้คและการประยุกต์ใช้.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. นิเวศร์ ดาวทอง. 2553. ***การพัฒนากระบวนการคั่วเมล็ดกาแฟอราบิก้าของมูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. พิชญา บุญประสม พูลลาภ. 2553. ***กระบวนการอบแห้งชาสมุนไพรจากอาร์ติโช้คสายพันธุ์อิมพีเรียลสตาร์.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดอารักขาพืช</u>

1. สุรีย์วัลย์ เมฆกมล. 2553. ***ผลของการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่มีต่อการควบคุมศัตรูสำคัญของมะเขือเทศ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ณัฏฐาวรีย์ กรมศิลป์. 2553. ***ด้วงเจาะเมล็ดและการป้องกันกำจัดในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว</u>

1. สุรัตน์ นักหล่อ. 2553. ***การสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยวปวยเหล็งขณะขนส่งจากแปลงเกษตรกร.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. บุษกร ประดิษฐ์นิยกุล. 2553. ***สถานภาพการบรรจุภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายสำหรับสารให้ความหวาน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดดินและธาตุอาหารพืช</u>

1. อานัฐ ตันโช. 2553. ***การใช้ไส้เดือนดินท้องถิ่นไทยปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. สุรีรัก อารักษ์ธรรม. 2553. ***การประยุกต์ใช้ไส้เดือนดินท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. บุญเดี่ยว บุญหมั้น. 2553. ***สมบัติของดินที่เกิดจากหินดินดานในสภาพป่าธรรมชาติกับแปลงไม้ผลจังหวัดแม่ฮ่องสอน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. นิวัติ อนงค์รักษ์. 2553. ***สมบัติทางเคมีและระดับความสมบูรณ์ของดินภายใต้การจัดการที่แตกต่างกันในอุทยานแห่งชาติศรีลานนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. อุทิศ เตจ๊ะใจ. 2553. ***การทดสอบและสาธิตการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่ลาดชันโดยไม่เผาในพื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดต้นทุน การตลาด และเศรษฐกิจ</u>

1. ธงชัย ประสมสวย. 2553. ***ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของมะเขือเทศสำหรับเกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวง***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. รณกร อำพันธ์ศรี. 2553. ***การจัดทำบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อมโรงคัดบรรจุหนองหอย ทุ่งหลวง แม่แฮ ห้วยลึก แม่ปูนหลวง แม่สาใหม่.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดสังคม การศึกษา และสาธารณสุข</u>

1. ดวงพร อ่อนหวาน. 2553. ความก้าวหน้า***แผนงานการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.
2. ชนิดา พันธุ์มณี. 2553. ***การเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตพื้นที่โครงการหลวง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. เดชา วิทยาบำรุง. 2553. ***การพัฒนารูปแบบการสนับสนุนโครงการวิจัยด้านสังคมและชุมชนมูลนิธิโครงการหลวง (ระยะที่ 2)***. รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. เอกสิทธิ์ ไชยปิน. 2553. ***ศึกษาและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเสริมสร้างและจัดการปัญหาสุขภาพจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนพื้นที่สูง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>หมวดอื่นๆ</u>

1. วิชชุพร วรปรีชา. 2553. ***โครงการศึกษาชนิดและรูปแบบของข้อมูลจากมูลนิธิโครงการหลวงที่ผู้ใช้ประเภทต่างๆ ต้องการใช้.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ฉัตรชัย ชินวรสิริวัฒน์. 2553. ***โครงการขยายผลโครงการหลวงน้ำแขว่ง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

<u>รายงานผลงานวิจัยบทคัดย่อ</u>

1. มณเทียน แสนดะหมื่น. 2553. ***การขยายพันธุ์อะโวคาโด้ในสภาพปลอดเชื้อ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

2. ปนิดา ประจงสินศิริ. 2553. ***อิทธิพลของกระบวนการออสโมซิสต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์พี้ชแช่อิ่มอบแห้ง (Prunuspersica).*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

3. วีรชัย กาญจนาลัย. 2553. ***การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงสู่การปฏิบัติ.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

4. ศุภชัย อำคา. 2553. ***ผลการให้ธาตุสังกะสีต่อผลผลิตและคุณภาพของพลับในสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

5. ศุภชัย อำคา. 2553. ***ผลการให้ธาตุสังกะสีต่อผลผลิตและคุณภาพขององุ่นรับประทานสดในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

6. เศรษฐา ศิริพินทุ์. 2553. ***การศึกษาปริมาณน้ำมันและปริมาณสาร Phorbol Ester ในเมล็ดสบู่ดำพันธุ์ต่างกัน.*** รายงานการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553.

ที่มา : ฝ่ายวิจัย โครงการหลวง

รายงานการสัมมนางานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 วันพุธที่ 3 กันยายน 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดไม้ดอก</u>

1. โสระยา ร่วมรังษี. 2557. ***ผลของปัจจัยบางประการต่อการผลิตแซนเดอร์โซเนีย.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. โสระยา ร่วมรังษี. 2557. ***ผลของระดับความสูงของพื้นที่ต่อการเจริญเติบโตของพืชกลุ่มปทุมมาและกระเจียว***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. เกียมศักดิ์ คำแปง. 2557. ***การศึกษาการผลิตปทุมมาลูกผสมเพื่อผลิตเป็นไม้ตัดดอกตลอดปี.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ธัญญะ เตชะศีลพิทักษ์. 2557. ***การวิจัยเพื่อให้ได้เทคโนโลยีในการผลิตลิเซียนทัสเป็นไม้ตัดดอก.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชสมุนไพร และกาแฟ</u>

1. วชิระ เกตุเพชร. 2557. ***การประเมินและทดสอบลูกผสมกุหลาบตัดดอกสำหรับเกษตรกรภายใต้การดูแลของมูลนิธิโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วริพัสย์ อารีกุล. 2557. ***กลุ่มของสารพฤกษเคมีในพืชป่าบางชนิดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจของมูลนิธิโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จักรพันธุ์ จุลศรีไกวัล. 2557. ***การวิจัยต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. พัชนี สุวรรณวิศลกิจ. 2557. ***ความแปรปรวนของลักษณะทางกายภาพและคุณภาพด้านกลิ่น-รสชาติของผลผลิตกาแฟเมล็ดดิบจากพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมของมูลนิธิโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. สิทธิเดช ร้อยกรอง. 2557. ***การวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. จักรกฤษณ์ พจนศิลป์. 2557. ***การศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการตลาดกาแฟในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. กนิษฐา เอื้องสวัสดิ์. 2557. ***การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่มีผลกระทบต่อผลผลิตไม้ผลเมืองหนาวบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2557. ***ผลของลักษณะของกิ่งและพันธุ์เพศผู้ต่อการออกดอกและให้ผลผลิตของกีวีฟรู้ทในพื้นที่ต่ำ.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จิระนิล แจ่มเกิด. 2557. ***การวิจัยเพื่อทดสอบพันธุ์องุ่นรับประทานสดสำหรับพื้นที่สูง***. เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ศุภชัย อำคา. 2557. ***ศึกษาการเปลี่ยนแปลงธาตุอาหารพืชในดินต่อผลผลิต และคุณภาพผลผลิตขององุ่นรับประทานสดพันธุ์ Beauty Seedless ที่สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2557. ***การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการผลิตต้นกล้าอาโวกาโด.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. กชพร สุขจิตภิญโญ. 2557. ***การศึกษาการผลิตและการตลาดของมะม่วงสำหรับการแปรรูป.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชผัก</u>

1. วันเพ็ญ โลหะเจริญ. 2557. ***การจัดการธาตุอาหารที่เหมาะสม และศึกษาปริมาณความต้องการธาตุอาหารในผักกาดขาวปลี.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สิริสุภาพร คำสุกดี. 2557. ***การผลิตท่อนพันธุ์ซาโยเต้ปลอดไวรัสโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเจริญและเอ็มบริโอ.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. นงนุช กุศล. 2557. ***การปรับปรุงพันธุ์ผักเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. เพชรดา อยู่สุข. 2557. ***การวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกพืชผักในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป</u>

1. วรินทร รักษ์ศิริวณิช. 2557. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโดยใช้วัตถุดิบในมูลนิธิโครงการหลวงเก็บกักในถุงขนาดนาโน.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. พลกฤษณ์ มณีวระ. 2557. ***ผลของรังสีอัลตราไวโอเลทต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพหลังเก็บเกี่ยวผลเสาวรส.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ดนัย บุณยเกียรติ. 2557. ***การศึกษาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. รัตติกาล ปันผสม. 2557. ***การพัฒนากระบวนการทำพองข้าวเกรียบฟักทองโดยวิธีการอบ.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ศุภเกียรติ สุภสินธุ์. 2557. ***การศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตก๊าซชีวภาพจากเศษผักโรงคัดบรรจุผลิตผลโครงการหลวงแม่เหียะ.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชไร่และเฮมพ์</u>

1. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2557. ***การปรับปรุงพันธุ์ข้าวไร่.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. จันทร์จิรา รุ่งเจริญ. 2557. ***การวิจัยและพัฒนาการผลิตข้าวสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง***. เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จุไรรัตน์ ฝอยถาวร. 2557. ***โครงการจัดการธาตุอาหารข้าว***. เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. อดิเรก ปัญญาลือ. 2557. ***การวิจัยและทดสอบสาธิตการปลูกข้าวโพดโดยไม่เผาเศษพืชและเหลื่อมด้วยพืชตระกูลถั่ว.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. รัตญา ยานะพันธ์. 2557. ***การวิจัยและส่งเสริมการผลิตและการตลาดเฮมพ์ภายใต้ระบบการควบคุม.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. ต่อนภา ผุสดี. 2557. ***การวิจัยและทดสอบสายพันธุ์ด้วยวิธีชีวโมเลกุลของเฮมพ์.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

7. ภาคภูมิ จารุภูมิ. 2557***. การวิจัยและพัฒนาบ้านที่สร้างด้วยส่วนผสมของเฮมพ์.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>

1. จารุณี ภิลุมวงค์. 2557. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงเพื่อให้คนอยู่อาศัยร่วมกับป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. เกษราภรณ์ ศรีจันทร์. 2557. ***โครงการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการพัฒนาในโครงการขยายผลโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. อังคณา อินตา. 2557. ***การศึกษาความหลากหลายพืชและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชุมชน.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ชาญชัย แสงชโยสวัสดิ์. 2557. ***ระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการจัดการที่ดินและน้ำของชุมชนบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดผลิตภัณฑ์จากความหลากหลายทางชีวภาพ</u>

1. กรวรรณ ศรีงาม. 2557. ***การศึกษาองค์ประกอบทางเคมี กลุ่มสาระสำคัญ และฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. อัครพล หงส์กิตติยานนท์. 2557. ***การวิจัยและพัฒนาต่อเนื่องผลิตภัณฑ์รักษาโรคน้ำกัดเท้าและผลิตภัณฑ์ลดรอยดำจากสิวจากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. มาลี ตั้งระเบียบ. 2557. ***การศึกษาหาวิธีการควบคุมจิ้งหรีด วงศ์ Gryllidae โดยชีววิธีสำหรับการเพาะปลูกพืชบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. อังสนา อัครพิศาล. 2557. ***การศึกษาและพัฒนาต้นแบบชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคขอบใบไหม้กะหล่ำปลีและใบจุดตากบผักกาดหอมห่อบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. อรวรรณ ฉัตรสีรุ้ง. 2557. ***การศึกษาและพัฒนาต้นแบบชีวภัณฑ์ลดความเป็นกรดและความเป็นพิษโลหะหนักอาซินิคในดินบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดชุมชนและสังคม</u>

1. สำราญ กันติมูล. 2557. ***แนวทางการทำการเกษตรพึ่งตนเองของชุมชนบ้านใหม่ดอนแก้ว หมู่ 2 ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. จันทนา ศรีทองคำ. 2557. ***แนวทางการจัดการหนี้สินของครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเด็กและเยาวชนบ้านห้วยยาบ หมู่ 5 ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. เศกสิน ศรีวัฒนานุกูลกิจ. 2557. ***โครงการศึกษาภาวะผู้นำในชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ภัทร จะป้อ. 2557. ***การฟื้นฟูวิถีชีวิตผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ บ้านดอยมด ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย.*** เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. สุวิท อินทอง. 2557. ***การวิเคราะห์สถานการณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่โครงการหลวง : ศึกษาเปรียบเทียบในชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง กะเหรี่ยง ลีซอ และมูเซอ***. เอกสารเสนอในรายงานการสัมมนาผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

รายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวง
และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558
วันพฤหัสบดีที่ 3 กันยายน 2558
ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดพืชเครื่องดื่ม หมวดพืชไร่</u>

1. พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2558. ***การวิจัยการเสริมสร้างศักยภาพการผลิตและการตลาดกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สิทธิเดช ร้อยกรอง. 2558. ***การวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและขยายผลโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จักราช สาอุดร. 2558. ***การประเมินความต้านทานของกาแฟอาราบิก้าลูกผสมชั่วที่ 5 ต่อเชื้อรา Hemileia vastatrix สาเหตุโรคราสนิม.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. เกษม กุณาศรี. 2558. ***การศึกษาศักยภาพการแข่งขันของกาแฟอราบิก้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตกาแฟอราบิก้า.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ปริญญา การสมเจตน์. 2558. ***ผลของอัตราปุ๋ยไนโตรเจน และพันธุ์ต่อการเจริญเติบโต ผลผลิต และคุณภาพเมล็ดพันธุ์ควินัวภายใต้ 2 พื้นที่ปลูก.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. พีรพล แก้วสุวรรณ. 2558. ***ผลของพื้นที่ปลูก อัตราปุ๋ยฟอสฟอรัส และพันธุ์ต่อการเจริญเติบโต ผลผลิตและคุณภาพเมล็ดพันธุ์ควินัว.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สริตา ปิ่นมณี. 2558. ***โครงการพัฒนาพันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์เฮมพ์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ภาคภูมิ จารุภูมิ. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้างที่มีส่วนผสมของเฮมพ์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ศันสนีย์ จำจด. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาเฮมพ์พันธุ์ลูกผสม.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ศันสนีย์ จำจด. 2558. ***การวิจัยปรับปรุงพันธุ์ข้าวบนพื้นที่สูงที่ทนทานต่อแมลงบั่ว และมีคุณภาพพิเศษทางโภชนาการ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. เจษฎา จงใจดี. 2558. ***การชะล้างหน้าดินและการสูญเสียธาตุอาหารจากการปลูกข้าวโพดโดยไม่เผาและเหลื่อมด้วยพืชตระกูลถั่ว.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชผัก</u>

1. กาญจนา วิชิตตระกูลถาวร. 2558. ***การทดสอบประสิทธิภาพของเชื้อราโรคแมลงในการควบคุมแมลงศัตรูพืช***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. รัชดาวรรณ ชีวังกูร. 2558. ***การคัดเลือกยีสต์ปฏิปักษ์ที่มีประสิทธิภาพในการยับยั้งการเจริญของเชื้อราสาเหตุโรคผักบางชนิด.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จินันทนา จอมดวง. 2558. ***การประยุกต์ใช้จุลินทรีย์ปฏิปักษ์ในการป้องกันกำจัดโรคใบจุดตากบของผักกาดหอมห่อ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ชัยพิชิต เชื้อเมืองพาน. 2558. การดัดแปลงบรรยากาศ เพื่อรักษาคุณภาพและควบคุมโรคหลังเก็บเกี่ยวของผลสตรอเบอรี่พันธุ์พระราชทาน 80. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. จิราพร กุลสาริน. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์กับดักสารล่อเพื่อควบคุมแมลงวันแตง Bactrocera cucurbitae บนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. นิตยา โนคำ. 2558. ***อัตราการใช้น้ำหมักชีวภาพที่เหมาะสมในการปลูกผักอินทรีย์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ผล</u>

1. ศิวาภรณ์ หยองเอ่น. 2558. ***การคัดเลือกพันธุ์เคพกูสเบอรี่ที่มีคุณภาพในพื้นที่โครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. มาริษา สุขปานแก้ว. 2558. ***ศึกษาเทคนิคการขยายพันธุ์เสาวรสหวานปลอดโรคด้วยวิธีการเสียบยอด.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2558. ***การศึกษาคัดเลือกพันธุ์มะม่วงบนพื้นที่สูงสำหรับการแปรรูป.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ธันชนิตา จันทร์กระจ่าง. 2558. ***เทคนิคการผลิตมะม่วงนวลคำนอกฤดู.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2558. ***การศึกษาและพัฒนาระบบการจัดทรงต้นองุ่น.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ผล หมวดผลิตภัณฑ์ หมวดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพ</u>

1. เจิมขวัญ สังข์สุวรรณ. 2558. ***การศึกษารูปแบบของบรรจุภัณฑ์เพื่อการวางจำหน่ายสำหรับองุ่นพันธุ์ Beauty Seedless.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป. 2558. ***การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อการคุ้มครอง และการยืดอายุการเก็บรักษาสตรอเบอรี่สด.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ณัฐทวี มาบางครุ. 2558. ***การเพาะปลูกบลูเบอรี่เชิงพาณิชย์ในพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวงร่วมกับบริษัท Berry Exchange.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. สุมาลี เม่นสิน. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและผลิตภัณฑ์สำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจบนพื้นที่สูงเพื่อนำร่องการผลิตเชิงอุตสาหกรรม/ในระดับชุมชน.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. กรรณิกา ศรีลัย. 2558. ***การศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดหญ้าถอดปล้องเพื่อนำไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์แฮร์โทนิค***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. สาวิตรี ศรีวิชัย. 2558. ***การพัฒนาเครื่องดื่มโปรไบโอติกจากน้ำผลไม้รวมชนิดผง (เคพกูสเบอรี่ ราสเบอรี่ และมัลเบอรี่) โดยการประยุกต์ใช้เชื้อจุลินทรีย์บริสุทธิ์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดผลิตภัณฑ์ หมวดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพ</u>

1. วรินทร รักษ์ศิริวณิช. 2558. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์สเปรย์ที่เก็บกักน้ำมันหอมระเหย และผลิตภัณฑ์แชมพูครีมนวดผมจากวัตถุดิบในมูลนิธิโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วรินทร รักษ์ศิริวณิช. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีฤทธิ์ต้านการอักเสบและแก้ปวดจากน้ำมันมะแตก.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. สุพร จารุมณี. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลดรอยแผลเป็น (Keloid) จากพืชบนพื้นที่สูงในระดับห้องปฏิบัติการ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ขวัญรัฐ ส่วนพงษ์. 2558. ***การประเมินเพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์จากงานวิจัยในการนำมาศึกษาความเป็นไปได้.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. สุวรรณา ประณีตวตกุล. 2558. ***โครงการศึกษาผลสำเร็จงานวิจัยต่อการพัฒนาพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>โครงการที่นำเสนอแบบ Poster</u>

1. สิริสุภาพร คำสุกดี. 2558. ***การผลิตท่อนพันธุ์ซาโยเต้ปลอดไวรัสโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเจริญและเอ็มบริโอ.*** การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2558. ***การปรับปรุงพันธุ์ผัก.*** การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ปิติพงษ์ โตบันลือภพ. 2558. ***การประเมินความเป็นไปได้ในการผลิต การเจริญเติบโต ผลิตภาพและคุณภาพผลผลิตควินัวในเขตพื้นที่ศึกษามูลนิธิโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. วรรณกานต์ งามมาศประภัสสร. 2558. ***การคัดเลือกสายพันธุ์ข้าวไร่ที่เหมาะสมกับการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. วรรณกานต์ งามมาศประภัสสร. 2558. ***การเปรียบเทียบผลผลิตข้าวไร่หอมพันธุ์ท้องถิ่น.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. สัมพันธ์ ตาติวงค์. 2558. ***ประสิทธิภาพของวิธีการกำจัดวัชพืชในการเพิ่มผลผลิตถั่วแดงหลวง.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

7. อุณารุจ บุญประกอบ. 2558. ***ประสิทธิภาพของวิธีการกำจัดวัชพืชในการเพิ่มผลผลิตถั่วแดงหลวง.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

8. เวช เต๋จ๊ะ. 2558. ***การคัดเลือกสตรอเบอรี่ลูกผสมรุ่น F1 ที่มีลักษณะการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตที่ดี.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

9. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์. 2558. ***การนำเข้าพันธุ์ไม้ผลจากต่างถิ่นและการทดสอบพันธุ์ในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

10. วชิระ เกตุเพชร. 2558. ***ความก้าวหน้าของงานวิจัยการพัฒนาพันธุ์กล้วยไม้สกุลซิมบิเดียมสำหรับงานผลิตของมูลนิธิโครงการหลวง.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

11. ณัฐวัตร มังคละศิริ. 2558. ***การวิจัยเพื่อสำรวจ รวบรวม และขยายพันธุ์เฟินและพืชใกล้ชิด เพื่อตรวจสอบและสกัดแยกสารแสดงฤทธิ์ทางชีวภาพ.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

12. สุญาณี เวสสบุตร. 2558. ***การผลิตสารทุติยภูมิจากเฟินและพืชใกล้ชิดในสภาพปลอดเชื้อ.*** องค์การสวนพฤกษศาสตร์**.** การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

13. วัลยา ธรรมนารักษ์. 2558. ***ไลโคโปเดียมอัลคาลอยด์จากคลับมอสของไทย.*** สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

14. สกุณา วันเอเลาะ. 2558. ***การศึกษาสารสกัดที่แสดงฤทธิ์ทางชีวภาพของพืชกนกนารี.*** สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

15. โกมุท อุ่นศรีส่ง. 2558. ***ผลของอุณหภูมิน้ำต่อประสิทธิภาพการสืบพันธุ์วางไข่ของพ่อแม่พันธุ์ปลาเทราต์สายรุ้ง.*** กรมการประมง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

16. โกมุท อุ่นศรีส่ง. 2558. ***การอนุบาลปูขนในระบบปิด.*** กรมการประมง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

17. ชัยพิชิต เชื้อเมืองพาน. 2558. ***การลดอาการสีน้ำตาลแดงที่รอยตัดของผักกาดหอมห่อ.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

18. วันเพ็ญ โลหะเจริญ. 2558. ***การศึกษาปริมาณความต้องการธาตุอาหารในเซเลอรี่.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

19. เยาวลักษณ์ จันทร์บาง. 2558. ***การประเมินและเฝ้าระวังการระบาดของโรคและแมลงศัตรูกาแฟอราบิก้าในพื้นที่การส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในรายงานการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

20. ปิยะมาศ ศรีรัตน์. 2558. ***การศึกษาวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเสาวรสหวาน เบอร์ 2 ปลอดโรค.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

21. ชินวัฒน์ ยัพวัฒนพันธ์. 2558. ***การศึกษาดัชนีเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมของอาโวกาโดพันธุ์ Hass และ Baccanear.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

22. ปิยมล มีสกุล. 2558. ***การศึกษาและทดสอบพันธุ์เบญจมาศที่ต้านทานโรคราสนิม ไม่ไวแสง และมีอายุการปักแจกันนาน***. มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

23. ศิริพร กิรติการกุล. 2558. ***การปรับปรุงพันธุ์ผักเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์.*** มหาวิทยาลัยแม่โจ้. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

24. บุญลือ คะเชนทร์ชาติ. 2558. ***การศึกษาวิจัยปริมาณก๊าซมีเทนในระบบข้าวนาน้ำน้อย.*** มหาวิทยาลัยมหิดล. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

25. ศุภมิตร เมฆฉาย. 2558. ***การศึกษาเครื่องหมายทางพันธุกรรมสำหรับบ่งชี้เอกลักษณ์ไก่กระดูกดำ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

26. ทศพล มูลมณี. 2558. ***การวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตสุกรบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

27. กรวรรณ ศรีงาม. 2558. ***การพัฒนาสายพันธุ์สุกรที่เหมาะสมภายใต้เงื่อนไขสภาพการเลี้ยงบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

28. สัมพันธ์ ตาติวงค์. 2558. ***การศึกษาวิธีการจัดการศัตรูพืชในถั่วลูกไก่.*** มูลนิธิโครงการหลวง. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

29. โสระยา ร่วมรังสี. 2558. ***โครงการวิจัยเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตปทุมมาและกระเจียวบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

30. สุชน ตั้งทวีวิพัฒน์. 2558. ***โครงการวิจัยและพัฒนาไก่ฟ้าเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

31. พิชัย คงพิทักษ์. 2558. ***ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงผึ้งเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

32. ชูชาติ สันธทรัพย์. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์สำหรับอบฆ่าเชื้อโรคและแมลงศัตรูพืชในดิน.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

33. อังสนา อัครพิศาล. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์เกษตรและสารเคลือบผลสำหรับควบคุมโรคผลเน่าของสตรอเบอรี่.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

34. ภาสวรรธน์ วัชรดำรงค์ศักดิ์. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์เชื้อราสาเหตุโรคแมลงและสารไล่แมลงเพื่อควบคุมหนอนแมลงวันเจาะลำต้นถั่วแขก.*** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

35. อรวรรณ ฉัตรสีรุ้ง. 2558. การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ลดความเป็นพิษของสารตกค้างในดิน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

36. กรวรรณ ศรีงาม. 2558. ***การศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูงต่อการยับยั้งโรคติดเชื้อในสัตว์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

37. สุริยา ตาเที่ยง. 2558. ***การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาจากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูงต่อการยับยั้งเชื้อสาเหตุโรคคนและสัตว์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

38. สุชาดา สุทธิญาณวิมล. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ลดเลือนริ้วรอยจากพืชบนพื้นที่สูงในระดับห้องปฏิบัติการ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

39. วรรธิดา ชัยญาณะ. 2558. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับเส้นผมจากหญ้าทอดปล้องที่มีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

40. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2558. ***การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่มีผลกระทบต่อผลผลิตไม้ผลบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

การประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559
ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดพืชเครื่องดื่ม หมวดอารักขาพืช</u>

1. พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2559. ***การศึกษารูปแบบและกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. มาลี ตั้งระเบียบ. 2559. ***การจัดการมอดเจาะผลกาแฟโดยไม่ใช้สารเคมีเพื่อการผลิตกาแฟปลอดภัย.*** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. เยาวลักษณ์ จันทร์บาง. 2559. ***การจัดการหนอนเจาะลำต้นกาแฟและเพลี้ยหอยสีเขียว แบบรวมวิธี***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปี งบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. บุญสม บุษบรรณ์. 2559. ***การควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืชโดยจุลินทรีย์เอนโดไฟท์และจุลินทรีย์ประจำถิ่นในดินเขตรากพืชที่ผลิตสารออกฤทธิ์ชีวภาพ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ศิริมาศ ชัยชม. 2559. ***การคัดเลือกเชื้อแอกติโนไมซีสเอนโดไฟต์ที่มีประสิทธิภาพในระบบการผลิตต้นแม่พันธุ์ด้วยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อควบคุมเชื้อราสาเหตุโรคของสตรอเบอร์รี่.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปี งบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดอารักขาพืช หมวดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพ</u>

1. อังสนา อัครพิศาล. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์เกษตรและสารเคลือบผลสำหรับควบคุมโรคผลเน่าของสตรอเบอรี่.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. มาลี ตั้งระเบียบ. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์เชื้อราสาเหตุโรคแมลงและสารไล่แมลงเพื่อควบคุมหนอนแมลงวันเจาะลำต้นถั่วแขก.*** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ธีรนาฎ ศักดิ์ปรีชากุล. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและผลิตภัณฑ์สำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจบนพื้นที่สูงเพื่อนำร่องการผลิตเชิงอุตสาหกรรม/ในระดับชุมชน***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. วรินทร รักษ์ศิริวณิช. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับเส้นผมและหนังศีรษะจากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. กรรณิกา ศรีลัย. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูงเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปี งบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. อธิราชย์ เริงณรงค์. 2559. ***การศึกษาความเป็นไปได้ของผลิตภัณฑ์จากผลงานวิจัยเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์.*** มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**.** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมวดงานวิจัยเชิงพื้นที่และสังคม</u>

1. จารุณี ภิลุมวงค์. 2559. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงเพื่อให้คนอยู่อาศัยร่วมกับป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. เบญจพรรณ เอกะสิงห์. 2559. ***ความเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของชุมชนบนพื้นที่สูง***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. สยาม อรุณศรีมรกต และหะริน สัจเดย์. 2559. ***การศึกษาการพัฒนาชุมชนโครงการหลวงเพื่อเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำและยั่งยืน.*** มหาวิทยาลัยมหิดล. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. สุมาลี เม่นสิน. 2559. ***การศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลชุมชนบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)**.** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. จิรศักดิ์ ปัญญา. 2559. ***การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนบนพื้นที่สูง***. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. ดาราภร อัคฮาดศรี. 2559. ***การวิจัยการฟื้นฟูระบบเกษตรยั่งยืนในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงโป่งคำ.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)**.** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมวดไม้ดอกไม้ประดับ</u>

1. สาพิศ ดิลกสัมพันธ์. 2559. ***การแปรผันของการเติบโต รูปทรงลำต้น และลักษณะเชิงหน้าที่ของใบของจันทร์ทองเทศจากแหล่งเมล็ดต่างๆ.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**.**เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สุรวิช วรรณไกรโรจน์. 2559. ***การพัฒนาพันธุ์คัลล่าลิลลี่เพื่อตัดดอก (ระยะที่ 2).*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**.**เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ธัญญะ เตชะศีลพิทักษ์. 2559. ***การพัฒนาการผลิตต้นกล้าลิเซียนทัสต้นใหญ่เพื่อการส่งเสริมเกษตรกรโครงการหลวง***. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. นิพนธ์ กิติดี. 2559. ***ผลของอุณหภูมิต่อการออกดอกของกล้วยไม้ซิมบิเดียม***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. วชิระ เกตุเพชร .2559. ***ความก้าวหน้าของงานวิจัยการพัฒนาพันธุ์กล้วยไม้สกุลซิมบิเดียมสำหรับงานผลิตมูลนิธิโครงการหลวง : ซิมบีเดียมลูกผสม ชุดที่ 1 ซีรีส์ "ปาน".***มูลนิธิโครงการหลวง.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดดอกไม้ประดับ หมวดปศุสัตว์</u>

1. วชิระ เกตุเพชร. 2559. ***ความก้าวหน้าของงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี สำหรับเป็นไม้ตัดดอกไม้กระถาง : รองเท้านารีลูกผสมชุดที่ 1 ซีรีส์ "ขุน"***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ชัยอาทิตย์ อิ่นคำ. 2559***. ผลของสารพาโคลบิวทราโซลต่อการเติบโตและคุณภาพดอกของปทุมมาและกระเจียว.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. สิรินทร์รัตน์ ผู้ยอดยิ่ง. 2559. ***การศึกษาระยะตัดดอกที่เหมาะสมของกุหลาบและอายุการปักแจกันของเบญจมาศ.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ดนัย บุณยเกียรติ. 2559. ***การวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวไม้ดอกโครงการหลวง***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. กรวรรณ ศรีงาม. 2559. ***การปรับปรุงพันธุ์สุกรลูกผสม (พันธุ์พื้นเมือง) เพื่อให้เหมาะสมกับการเลี้ยงบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. อานันท์ อะภิวัน. 2559. ***การคัดเลือก ปรับปรุงพันธุ์สุกร และการทดสอบสูตรอาหารที่เหมาะสม***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

1. ประสาน พรโสภิณ. 2559. ***การเพาะและการอนุบาลปลาไซบีเรี่ยน สเตอร์เจียน ที่เลี้ยงบนดอยอินทนนท์***. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ทศพล มูลมณี. 2559. ***อัตราการตั้งท้องของกระบือนมพันธุ์เมซานีในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ทาเหนือหลังรักษาด้วยโปรแกรมฮอร์โมนเพื่อเหนี่ยวนำการเป็นสัดและตกไข่.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. นินาท บัววังโป่ง. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงผึ้งเพื่อผสมเกสรและสร้างรายได้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูง***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. เกศรินทร์ แก้วมณี. 2559. ***การวิจัยการปรับปรุงพันธ์ไก่กระดูกดำพันธุ์แท้รุ่นที่ 3 ที่มีสมรรถภาพการผลิตที่ดีสำหรับพื้นที่ 3 ระดับความสูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)***.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ปฏิวัติ ผายทอง. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาสูตรอาหารสำหรับไก่กระดูกดำและระบบการผลิตลูกไก่และการเลี้ยงขุนที่เหมาะสมกับพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. ธนชัย ทะสุใจ และรัตนา อุตคำ. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงไก่ฟ้าเพื่อสร้างรายได้ของชุมชนบนพื้นที่สูง (ปีที่ 2) ระดับโปรตีนและพลังงานใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมในสูตรอาหารไก่เบรสช่วงอายุ 1-13 สัปดาห์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดผลไม้</u>

1. อุณารุจ บุญประกอบ. 2559. ***การปรับปรุงพันธุ์พืชและเนคทารีน***. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. กฤษณา กฤษณพุกต์. 2559. ***ผลของไฮโดรเจนไซยานาไมด์ต่อการแตกตาของพลับพันธุ์ฟูยุ.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ณัฐทวี มาบางครุ . 2559. ***การทดสอบการเพาะปลูกบลูเบอรี่เชิงพาณิชย์ในพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวงร่วมกับบริษัท Berry Exchange***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. เจนจิรา ชุมภูคำ. 2559. ***การศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตของมัลเบอรีสายพันธุ์ไต้หวันที่ได้จากการคัดเลือกพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. กนกวรรณ ทาแดง. 2559. ***ผลของสารควบคุมการเจริญเติบโตของพืชต่อการพัฒนาคุณภาพของผลอะโวกาโดพันธุ์แฮสส์.*** มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ผล หมวดพืชไร่ หมวดพืชผล</u>

1. อัจฉรา ภาวศุทธิ์ .2559. ***การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการผลิตต้นกล้าพันธุ์อาโวกาโด***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ศันสนีย์ จำจด. 2559. ***การศึกษาวิจัยและคัดเลือกพันธุ์ข้าวบนพื้นที่สูงที่ทนทานต่อแมลงบั่ว ไม่ไวต่อช่วงแสง และมีคุณภาพพิเศษทางโภชนาการ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. สริตา ปิ่นมณี. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุง/คัดเลือกพันธุ์เฮมพ์***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ประภัสสร ทิพย์รัตน์. 2559. ***การศึกษาเพื่อปรับปรุงเครื่อง THC test kit***. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. วิทยากร บุตรเชื้อ. 2559. ***การปรับปรุงพันธุ์ผักกาดหอมห่อและเบบี้ฮ่องเต้.*** มูลนิธิโครงการหลวง***.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. นงนุช กุศล. 2559. ***การปรับปรุงพันธุ์ผักเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์***. มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชผัก หมวดการตลาด</u>

1. นิตยา โนคำ. 2559. ***การทดสอบการปลูกฟักทองและมะระพันธุ์ท้องถิ่น***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วันเพ็ญ โลหะเจริญ. 2559. ***ศึกษาการจัดการธาตุอาหารที่เหมาะสมในเซเลอรี่***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. รัตติกาล ปันผสม. 2559. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผักกรอบผสมเพื่อสุขภาพจากเศษผักหลังการตัดแต่ง***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. อิทธิพงศ์ มหาธนเศรษฐ์. 2559. ***การศึกษาผลกระทบของสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านต่อผลิตผลบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์***.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. พรสิริ สืบพงษ์สังข์. 2559. ***การวิจัยศักยภาพการผลิตและการตลาดไม้ดอกโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. นฤมล กิมภากรณ์. 2559. ***การวิจัยศักยภาพด้านการตลาดในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>พืชเครื่องดื่ม</u>

1. สุมานี กันธวี. 2559. ***การวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตของกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ชูชาติ สันธทรัพย์. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาสารอบฆ่าเชื้อโรคและแมลงศัตรูพืชในดิน.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. อรวรรณ ฉัตรสีรุ้ง. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ลดความเป็นพิษของสารตกค้างในดิน***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. จิราพร กุลสาริน. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาสารสังเคราะห์ฟีโรโมนดึงดูดด้วงหมัดผัก.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ชูชาติ สันธทรัพย์. 2559. ***การศึกษาและทดสอบเทคโนโลยีการลดปริมาณโลหะหนักในดินบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>การสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพ</u>

1. วรรธิดา ชัยญาณะ. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ฟื้นบำรุงเส้นผมจากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. เฉลิมพงษ์ แสนจุ้ม. 2559. ***การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ญาณี พงษ์ไพบูลย์. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เวชสำอางจากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูง*** . มหาวิทยาลัยพายัพ. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. อัปสร วิทยประภารัตน์. 2559. ***การอนุรักษ์ ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และต่อยอดองค์ความรู้จากพืชสมุนไพรและยาพื้นบ้าน.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. สีวบูรณ์ สิรีรัฐวงศ์. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากพืชสมุนไพรและยาพื้นบ้าน.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>

1. จารุณี ภิลุมวงศ์. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ศุลิเชษฐ์ ทองกล่ำ. 2559. ***การอนุรักษ์และฟื้นฟูเห็ดท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชนบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ณัฐวัฒน์ คลังทรัพย์. 2559. ***การศึกษาชนิดไม้และการใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกป่าชาวบ้าน.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. กอบศักดิ์ วันธงไชย. 2559. ***การศึกษาชนิด/พันธุ์ไม้สนเพื่อปลูกเป็นสวนป่าและการอนุรักษ์ในพื้นที่โครงการหลวงวัดจันทร์.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. กมลทิพย์ เรารัตน์. 2559***. การวิจัยและพัฒนาการผลิตไผ่และหวายบนพื้นที่สูง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2559. ***การผันแปรของสภาพอากาศที่มีผลต่อการผลิตพืชบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

7. กฤษฎาพันธุ์ ผลากิจ. 2559. ***การศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลกาลอากาศสำหรับงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศไทย.*** มหาวิทยาลัยมหิดล. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>งานวิจัยเชิงพื้นที่และสังคม</u>

1. จุไรรัตน์ฝอยถาวร. 2559. ***การวิจัยเพื่อเสริมสร้างความมั่งคงด้านอาหารของชุมชนในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สอง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. อดิเรก ปัญญาลือ. 2559. ***การศึกษาและทดสอบเทคโนโลยีการผลิตพืชภายใต้ระบบเกษตรยั่งยืนในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงวาวี.***สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. กชพร สุขจิตรภิญโญ. 2559. ***การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. สุมาลี เม่นสิน. 2559. ***การพัฒนาระบบเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงป่ากล้วย*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ์. 2559. ***การวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนและระบบนิเวศในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงขุนตื่นน้อย.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. เกษราภร ศรีจันทร์. 2559***. การศึกษารูปแบบและกระบวนการพัฒนาองค์กรชุมชนบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>ปศุสัตว์</u>

1. เสาวลักษณ์ แย้มหมื่นอาจ. 2559. ***ผลของการเสริม Lactobacillus plantarum BCC 65951 ต่อคุณค่าทางโภชนะของหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 หมัก.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. โกมุท อุ่นศรีส่ง. 2559. ***ผลของวิตามินอีและสาหร่ายสไปรูไลน่าที่ผสมในอาหารพ่อแม่พันธุ์กุ้งก้ามแดงต่อประสิทธิภาพการผลิตลูกกุ้ง***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ศุภมิตร เมฆฉาย.2559***. เครื่องหมายโมเลกุล MC1R และ PMEL17 สำหรับบ่งชี้เอกลักษณ์ไก่กระดูกดำ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

ไม้ดอกไม้ประดับ

1. ประภัสสร อารยะกิจเจริญชัย. 2559. ***การพัฒนาระบบการผลิตหัวพันธุ์ว่านสี่ทิศสำหรับผลิตเป็นไม้ตัดดอกและไม้กระถาง.***มูลนิธิโครงการหลวง***.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ชัยอาทิตย์ อิ่นคำ. 2559. ***ผลของขนาดหัวพันธุ์และกรดจิบเบอเรลลิน (GA3) ต่อการเจริญเติบโตและการออกดอกของยูโคมิส.***มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. สิรินทร์รัตน์ ผู้ยอดยิ่ง.2559. ***การศึกษารูปแบบโรงเรือนที่เหมาะสมสำหรับการปลูกเบญจมาศบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. วชิระ เกตุเพชร. 2559. ***การศึกษาและทดสอบกุหลาบสายพันธุ์ใหม่.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

ไม้ผล

1. จิระนิล แจ่มเกิด. 2559. ***การวิจัยเพื่อทดสอบพันธุ์องุ่นรับประทานสดสำหรับพื้นที่สูง.***สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2559. ***การศึกษาวิธีการบ่มผลเสาวรสหวานที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ที่มีความสูงต่างกัน***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ปิยะมาศ ศรีรัตน์.2559. ***การวิจัยวิธีการผลิตต้นแม่พันธุ์เสาวรสหวานปลอดโรคไวรัส.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ชินวัฒน์ ยัพวัฒนพันธุ์. 2559. ***การศึกษาดัชนีเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมของอาโวกาโดพันธุ์ Hass และ Baccaneer.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>พืชไร่</u>

1. วรรณกานต์ งามมาศประภัสสร. 2559***. ผลของการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในการให้ผลผลิตของข้าวไร่พันธุ์ท้องถิ่น แบบระบบการผลิตอินทรีย์*** . มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วรรณกานต์ งามมาศประภัสสร. 2559***. ผลของการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในการให้ผลผลิตข้าวไร่หอมพันธุ์ท้องถิ่น.*** มูลนิธิโครงการหลวง.มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จันทร์จิรา รุ่งเจริญ. 2559. ***การศึกษาวิจัยระบบประหยัดน้ำสำหรับนาข้าวบนพื้นที่สูงของไทย .*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. อดิเรก ปัญญาลือ. 2559. ***การศึกษาระยะปลูกที่เหมาะสมในการปลูกงาขี้ม้อน***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2559. ***การปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดหวานสองสี.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. ณรงค์ จันทร์โลหิต. 2559***. การประเมินพันธุ์ และผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วแดงหลวง.มูลนิธิโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปี งบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

7. สริตา ปิ่นมณี. 2559. ***การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะปลูกเฮมพ์*** .สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

8. ศันสนีย์ จำจด. 2559***. การปรับปรุงพันธุ์เฮมพ์ให้มี THC ต่ำและเปอร์เซ็นต์เส้นใยสูง*** .มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>พืชผัก</u>

1. อัญชัญ ชมภูพวง. 2559. ***การทดสอบพันธุ์บลอคโคลี และผักกาดหอมห่อในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง*** . มูลนิธิโครงการหลวง.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. นิตยา โนคำ. 2559. ***การทดสอบวิธีการใช้สารชีวภัณฑ์ในการลดปริมาณโลหะหนักอาซินิคในดินในการปลูกผักอินทรีย์.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ชูชาติ สันธทรัพย์. 2559. ***การวิจัยเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการให้น้ำและปุ๋ยแก่พืชบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. จันทร์จิรา รุ่งเจริญ. 2559. ***การศึกษาคัดเลือกพันธุ์กระเทียมบนพื้นที่สูง.สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์กรมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2559 ณ อุทยานราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

การประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560
ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดพืชเครื่องดื่ม หมวดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพ หมวดอารักขาพืช</u>

1. ชวลิต กอสัมพันธ์. 2560. ***การคัดเลือกสายพันธุ์กาแฟอราบิก้าในพื้นที่ส่งเสริมและพัฒนาของโครงการหลวง ลักษณะประจำพันธุ์ และการจัดทำแปลงรวมพันธุ์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สิทธิเดช ร้อยกรอง. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ ระบบการปลูกและผลิตกาแฟอราบิก้าคุณภาพโครงการหลวง.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. วรินทร รักษ์ศิริวณิช. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดสำหรับเด็กและผิวหน้าจากพืชบนพื้นที่สูง***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ศศิธร ศิริลุน. 2560. ***การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสารสกัดจากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูงที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่เชิงพาณิชย์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. เผ่าไท ถายะพิงค์. 2560. ***การพัฒนาระบบการป้องกันกำจัดศัตรูพืชสำหรับพริกหวาน มะเขือม่วง และผักกาดหอมห่อในมูลนิธิโครงการหลวง.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดอารักขาพืช ผลิตภัณฑ์ชีวภาพเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>

1. นินาท บัววังโป่ง. 2560. ***การสำรวจและรวบรวมข้อมูลความหลากหลายของชันโรงในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ชูชาติ สันธทรัพย์. 2560. ***การศึกษาและทดสอบเทคโนโลยีการลดปริมาณโลหะหนักในดินบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. อังสนา อัครพิศาล. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคทางดินของปทุมมา.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. วันเพ็ญ วิริยะกิจนทีกุล. 2560. ***สมบัติเคมีของดินที่มีโลหะหนักตกค้างสูงในพื้นที่ปลูกผักมูลนิธิโครงการหลวง.*** กรมพัฒนาที่ดิน. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. จิราพร กุลสาริน. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาสารดึงดูดด้วงหมัดผัก.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. ณัฏฐกานต์ จิรัณธนัฐ. 2560. ***การศึกษาฤทธิ์ต้านพิษสารเคมีฆ่าแมลงของพืชสมุนไพร/ยาพื้นบ้านบนพื้นที่สูงในสัตว์ทดลอง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>

1.จารุณี ภิลุมวงค์. 2560. ***การวิจัยการอนุรักษ์และฟื้นฟูพืชท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์ของชุมชนบนพื้นที่สูง.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สุมาลี เม่นสิน. 2560. ก***ารศึกษาการพัฒนาชุมชนโครงการหลวงเพื่อเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำและยั่งยืน.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ณัฐวัฒน์ คลังทรัพย์. 2560. ***การศึกษาชนิดไม้ท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกป่าชาวบ้าน.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. กมลทิพย์ เรารัตน์. 2560. การวิจัยและพัฒนาการปลูกไผ่และหวายบนพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. สมพร แม่ลิ่ม. 2560. ***การศึกษาชนิด/พันธุ์ไม้สนเพื่อปลูกเป็นสวนป่าและการอนุรักษ์ในพื้นที่โครงการหลวงวัดจันทร์.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. นิตยา เมี้ยนมิตร. 2560. ***การศึกษาฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านวัดจันทร์.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ดอกไม้ประดับ</u>

1. ชัยอาทิตย์ อิ่นคำ. 2560. ***ผลของขนาดหัวพันธุ์และความเข้มข้นของพาโคลบิวทราโซลต่อการเติบโตและการออกดอกของยูโคมิส.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. พิมพ์ใจ สีหะนาม. 2560. ***ผลของวิธีการบรรจุต่อคุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวของปทุมมาตัดดอกพันธุ์ลานนาสโนว์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ประภัสสร อารยะกิจเจริญชัย. 2560***. การพัฒนาพันธุ์ว่านสี่ทิศ (ระยะที่ 1).*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. นิพนธ์ กิติดี. 2560. ***ผลของสารละลายแคลเซียมคลอไรด์ต่อการยืดอายุการปักแจกันของไฮเดรนเยีย.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. สิริสุภาพร คำสุกดี. 2560. ***การผลิตต้นแม่พันธุ์กลอริโอซ่าปลอดเชื้อไวรัสด้วยเทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเจริญบริเวณยอด.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ดอกไม้ประดับ หมวดไม้ผล หมวดปศุสัตว์</u>

1. วชิระ เกตุเพชร. 2560. ***ความก้าวหน้าของงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์กล้วยไม้สกุลฟาแลนอปซิสสำหรับงานผลิตของมูลนิธิโครงการหลวง.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2560. ***การทดสอบแบบจำลองสภาพภูมิอากาศต่อการปลูกไม้ผลของโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2560. ***การสำรวจการระบาดของโรคและแมลงของพืชตระกูลส้มในพื้นที่ต่างกัน 3 ระดับ.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. จิระนิล แจ่มเกิด. 2560. ***การคัดเลือกพันธุ์องุ่นรับประทานสดบนพื้นที่สูงภายใต้ระบบการปลูกองุ่นแบบโครงการหลวง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. นินาท บัววังโป่ง. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงผึ้งเพื่อการเพิ่มคุณภาพน้ำผึ้งและผลผลิตพืช.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. สุกิจ กันจินะ. 2560. ***การส่งเสริมการเลี้ยงกระบือนมของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ทาเหนือ อ. แม่ออน จ. เชียงใหม่***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดปศุสัตว์</u>

1. ปุณณะวุทฒ์ ยะมา. 2560. ***การประยุกต์ใช้โปรแกรมสำหรับการเหนี่ยวนำการเป็นสัดและตกไข่เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพทางการสืบพันธุ์ในแพะนมเพศเมีย.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สิริพร อ่ำสุข. 2560. ***การพัฒนาสูตรอาหารสำหรับแพะแม่พันธุ์จากวัตถุดิบในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ทาเหนือ อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. นริสรา คงสุข. 2560. ***การใช้ต้นเชื้อบริสุทธิ์ในการผลิตหญ้าหมักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมของกระบือนมพันธุ์เมซานี ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ทาเหนือ อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. นันทนา โปธาคำ. 2560. ***การศึกษาและค้นหาเครื่องหมายพันธุกรรม MC1R และ TYR สำหรับบ่งชี้เอกลักษณ์ไก่กระดูกดำ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. กรวรรณ ศรีงาม. 2560. ***การคัดเลือก ปรับปรุงพันธุ์สุกรสายพันธุ์แท้ (สายพันธุ์พื้นเมือง) เพื่อให้เหมาะสมกับการเลี้ยงบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. สุชน ตั้งทวีวิพัฒน์. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาไก่ฟ้าและไก่เบรสบนพื้นที่สูง (รุ่น F3).*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ผล วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว</u>

1. อุณารุจ บุญประกอบ. 2560. ***การปรับปรุงพันธุ์พืชและเนคทารีน.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. อุณารุจ บุญประกอบ. 2560. ***การทดสอบการเพาะปลูกบลูเบอรี่เชิงพาณิชย์ในพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวงร่วมกับบริษัท Berry Exchange.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. เจนจิรา ชุมภูคำ. 2560. ***การศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตของมัลเบอรีสายพันธุ์ไต้หวันที่ได้จากการคัดเลือกพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด โครงการย่อย ปีที่ 2 : การเปรียบเทียบสัณฐานวิทยามัลเบอรี่ 7 พันธุ์.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. อัมรา หล้าวงษา. 2560. ***การคัดเลือกสตรอว์เบอร์รีพันธุ์ลูกผสมเพื่อพัฒนาเป็นสายพันธุ์การค้า.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป. 2560. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ทดแทนโฟมเพื่อการวางจำหน่ายผลพืชสด. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชไร่ หมวดพืชผัก</u>

1. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2560***. ความดีเด่นของลูกผสมและสมรรถนะในการผสมของข้าวโพดหวานมูลนิธิโครงการหลวง.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. พัชรดา ทองลา. 2560. ***การปรับปรุงพันธุ์ผัก โครงการย่อยที่ 5: การปรับปรุงพันธุ์ถั่วลันเตา.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ศันสนีย์ จำจด. 2560. ***การคัดเลือกพันธุ์เฮมพ์สายพันธุ์แท้.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. สริตา ปิ่นมณี. 2560. ***การศึกษาและพัฒนากระบวนการแปรรูปเส้นใยเฮมพ์คุณภาพดี.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. จันทร์จิรา รุ่งเจริญ. 2560. ***การศึกษาคัดเลือกพันธุ์กระเทียมบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. อดิเรก ปัญญาลือ. 2560. ***การศึกษาชนิดพืชปุ๋ยสดในการเพิ่มผลผลิตผักอินทรีย์บนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชผัก บริหารจัดการ และการวิจัยเชิงพื้นที่</u>

1. ชูชาติ สันธทรัพย์. 2560. ***การวิจัยเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการให้น้ำและปุ๋ยแบบประหยัดแก่พืชสำคัญบนพื้นที่สูง***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. นิตยา โนคำ. 2560. ***การทดสอบอายุการเก็บเกี่ยวมันเทศญี่ปุ่นที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สูง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. รัตติกาล ปันผสม. 2560. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์มะเขือเทศกึ่งแห้งเสริมคุณค่าอาหาร โดยใช้เทคโนโลยีการแทรกซึมภายใต้สุญญากาศ.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. พัทธ์ยศ เดชศิริ. 2560. ***การปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบภายในของมูลนิธิโครงการหลวงตามกรอบประกันคุณภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสากล.*** มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. เกษราภร ศรีจันทร์. 2560. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบเกษตรทางเลือกในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนตื่นน้อย.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. จุไรรัตน์ ฝอยถาวร. 2560. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>การนำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์</u>

1. พุฒิสรรค์ เครือคำ. 2560. ***การศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในพื้นที่โครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วชิระ เกตุเพชร. 2560. ***ความก้าวหน้าของงานวิจัยการทดสอบและปรับปรุงพันธุ์กุหลาบสำหรับเกษตรกรมูลนิธิโครงการหลวง.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ณัฐทวี มาบางครุ. 2560. ***โครงการทับทิมเขตหนาว***. มูลนิธิโครงการหลวง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. จักรี จิตจำนงค์. 2560. ***การประยุกต์ใช้การจัดการการสืบพันธุ์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพทางการสืบพันธุ์ในกระบือนมพันธุ์เมซานี.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. เสาวลักษณ์ แย้มหมื่นอาจ. 2560. ***ผลของการเสริม Lactobacillus plantarum BCC 65951 ต่อค่าองค์ประกอบทางเคมี ของหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 หมักที่มีระยะการหมักต่างๆ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. โกมุท อุ่นศรีส่ง. 2560. ***ผลของช่วงแสงต่อประสิทธิภาพการสืบพันธุ์วางไข่กุ้งก้ามแดง***. กรมประมง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

7. จันทร์จิรา รุ่งเจริญ. 2560. ***การทดสอบและคัดเลือกพันธุ์ข้าวท้องถิ่นบนพื้นที่สูงที่ทนทานต่อแมลงบั่วและไม่ไวต่อช่วงแสงโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

8. ศันสนีย์ จำจด. 2560. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์ข้าวไร่ท้องถิ่นบนพื้นที่สูงที่ทนทานแมลงบั่ว ไม่ไวต่อช่วงแสง และพันธุ์ข้าวไร่ท้องถิ่นที่มีคุณภาพพิเศษทางโภชนาการ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

9. สริตา ปิ่นมณี. 2560. ***การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์เฮมพ์.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

10. รัตญา ยานะพันธุ์. 2560. ***การศึกษาช่วงเวลาปลูกเฮมพ์ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตเส้นใยเฮมพ์คุณภาพดี.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

11. อดิเรก ปัญญาลือ. 2560. ***การศึกษาระบบการปลูกพืชหมุนเวียนที่เพิ่มศักยภาพการผลผลิต และรายได้ในการปลูกข้าวนาบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

12. อดิเรก ปัญญาลือ. 2560. ***การศึกษาระบบการปลูกพืชเพื่อลดรอบการหมุนเวียนพื้นที่ปลูกข้าวไร่.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

13. ณฐิตากานต์ ปินทุกาศ. 2560. ***การศึกษาเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิตกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).

14. ชวลิต กอสัมพันธ์. 2560. ***การศึกษาการปลูกกาแฟอราบิก้าภายใต้สภาพร่มเงาร่วมกับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

15. นิตยา โนคำ. 2560. ***การเปรียบเทียบพันธุ์ผักกาดหวานอินทรีย์***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

16. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2560. ***การเปรียบเทียบพันธุ์ผักกาดหวานอินทรีย์***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

17. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2560. ***การวิจัยรูปแบบการปลูกราสพ์เบอร์รี่บนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

18. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2560. ***การทดสอบพันธุ์ส้มโอสำหรับพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

19. ปิยะมาศ ศรีรัตน์. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาการผลิตต้นแม่พันธุ์ส้มปลอดโรคสำหรับพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

20. ยุทธนา เขาสุเมรุ. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาการผลิตต้นแม่พันธุ์ส้มปลอดโรคสำหรับพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

21. สิรินทร์รัตน์ ผู้ยอดยิ่ง. 2560. ***การศึกษาระบบการจัดการภายในโรงเรือนที่เหมาะสมสำหรับเบญจมาศ.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

22. เกศริน ตันกูล. 2560. ***การศึกษาและทดสอบพันธุ์เบญจมาศที่ทนทานต่อโรคราสนิมขาว***. มูลนิธิโครงการหลวง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

23. สิรินทร์รัตน์ ผู้ยอดยิ่ง. 2560. ***การศึกษาสูตรปุ๋ยที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตและคุณภาพดอกกุหลาบ***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

24. วชิระ เกตุเพชร. 2560. ***ความก้าวหน้าของงานศึกษาและทดสอบพันธุ์กุหลาบที่เหมาะกับพื้นที่สูงและตลาดต้องการ***. มูลนิธิโครงการหลวง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

25. เกศรินทร์ แก้วมะณี. 2560. ***การปรับปรุงพันธุ์ไก่กระดูกดำพันธุ์แท้ ที่มีสมรรถภาพการผลิตที่ดีบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

26. สมา แก้วเวียงเดช. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาสูตรอาหารสำหรับไก่กระดูกดำและระบบการเลี้ยงไก่กระดูกดำที่ดีบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

27. ทศพล มูลมณี. 2560. ***การคัดเลือก ปรับปรุงพันธุ์สุกรลูกผสม และการทดสอบสูตรอาหารที่เหมาะสม.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

28. วรรักษ์ หน่อสีดา. 2560. ***การศึกษาและค้นหาเครื่องหมายทางพันธุกรรม (DNA Markers) สำหรับบ่งชี้เอกลักษณ์ของสุกรบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

29. ดนัย บุณยเกียรติ. 2560. ***การศึกษาเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผักอินทรีย์ของโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

30. ศุลิเชษฐ์ ทองกล่ำ. 2560. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมการใช้ประโยชน์เห็ดท้องถิ่นบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

31. สุมาลี เม่นสิน. 2560. ***การศึกษาการจัดการขยะและน้ำเสียของชุมชนบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

32. ดารากร อัดฮาดศรี. 2560. ***การวิจัยเพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินบนพื้นที่สูง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

33. อัปสร วิทยประภารัตน์. 2560. ***การศึกษาการขยายพันธุ์พืชสมุนไพรท้องถิ่นบนพื้นที่สูงบางชนิด.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

34. สุมาลี เม่นสิน. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคโคนเน่ารากเน่า Phytophtora ของอาโวกาโด และปุ๋ยอินทรีย์.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

35. สุมาลี เม่นสิน. 2560. ***การปรับปรุงวิธีการผลิตและทดสอบประสิทธิภาพชีวภัณฑ์เกษตรจากผลงานวิจัยร่วมกับเกษตรกรบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

36. มาลี ตั้งระเบียบ. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดไรแดงกุหล***าบ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหามหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

37. อภิวัฒน์ ธีรวุฒิกุลรักษ์. 2560. ***การศึกษาและคัดเลือกสารดึงดูดเพลี้ยไฟเบญจมาศ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

38. เกวลิน คุณาศักดากุล. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคราสีเทา (Botrytis) ของกุหลาบ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

39. ปิลันธนา ฐาปนพงษ์วรกุล. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคราสนิมขาวเบญจมาศ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

40. กรรณิกา ศรีลัย. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพ.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

41. วรรธิดา ชัยญาณะ. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมและหนังศีรษะจากพืชบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

42. รังษินี พงษ์ประดิษฐ. 2560. ***การวิจัยและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในระดับห้องปฏิบัติการ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

43. สิทธิเดช ร้อยกรอง. 2560. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบเกษตรนิเวศที่มีกาแฟเป็นพืชหลักในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

44. กชพร สุขจิตภิญโญ. 2560. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบเกษตรนิเวศในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

45. ธีรนาฎ ศักดิ์ปรีชากุล. 2560. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบูรณาการเทคโนโลยีการปลูกพืชอาหารปลอดภัยในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงป่ากล้วย.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

46. ณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ. 2560. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูระบบเกษตรยั่งยืนในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงโป่งคำ***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

47. จารุณี ภิลุมวงค์. 2560. ***การทดสอบรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

48. ศิริรัตนาพร หล้าบัววงค์. 2560. ***การทดสอบระบบฐานข้อมูลกาลอากาศในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

49. เกษราภร ศรีจันทร์. 2560. ***การศึกษาระดับการพัฒนาของชุมชนในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

50. สายทอง อินชัย. 2560. ***การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของผลงานวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

การประชุมวิชาการ
ผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561
ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

<u>หมวดอารักขาพืช ผลิตภัณฑ์ชีวภาพเกษตร</u>

1. สุธาศินี นนทจักร. 2561. ***การศึกษาโรคไวรัสใบจุดวงแหวน การถ่ายทอดเชื้อทางเมล็ดพันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ต้านทาน และวิธีการจัดการโรคและศัตรูสำคัญของมะละกอ.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วิทูรย์ บุญสง่า. 2561. ***การพัฒนาเครื่องระเหยสารสกัดจากตัวอย่างพืชเพื่อวิเคราะห์สารตกค้าง ด้วยท่อลมร้อน*** มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. สุมาลี เม่นสิน. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาปุ๋ยอินทรีย์*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดอารักขาพืช ผลิตภัณฑ์ชีวภาพเกษตร พืชเครื่องดื่ม</u>

1. มาลี ตั้งระเบียบ. 2561.***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดไรแดงของกุหลาบ.*** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. อรอุมา เรืองวงษ์. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคราสนิมขาวของเบญจมาศ*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ชวลิต กอสัมพันธ์. 2561. ***คุณภาพทางกายภาพและองค์ประกอบทางเคมีกาแฟสายพันธุ์ที่ได้รับการคัดเลือกในพื้นที่ส่งเสริมและพัฒนาของโครงการหลวง***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. เรวัตร พงษ์พิสุทธินันท์ 2561. ***การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. สิทธิเดช ร้อยกรอง.2561. ***การศึกษาวิธีการปลูกและการจัดการสวนที่ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตกาแฟที่ปลูกในสภาพร่มเงา***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. นินาท บัววังโป่ง . 2561. ***การศึกษาและคัดเลือกชนิดผึ้งที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพการผสมเกสรในไม้ผลและกาแฟ***. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>

1. พันธุ์ทิพย์ นนทรี. 2561. ***การวิจัยการอนุรักษ์และฟื้นฟูพืชท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์ของชุมชนบนพื้นที่สูง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. กมลทิพย์ เรารัตน์.2561. ***การวิจัยและพัฒนาการปลูกไผ่บนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จารุณี ภิลุมวงค์. 2561. ***การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูละส่งเสริมการใช้ประโยชน์เห็ดท้องถิ่นบนพื้นที่สูง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. ดารากร อัคฮาดศรี. 2561. ***การวิจัยเพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินบนพื้นที่สูง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดประมง ปศุสัตว์</u>

1. สมพร กันธิยะวงศ์. 2561***. การศึกษาประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ปูขน***. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เขต 1 (เชียงใหม่). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. จุฑาทิพย์ เฉลิมพล. 2561. ***การประเมินผลสำเร็จของงานพัฒนาและส่งเสริมด้านปศุสัตว์ของมูลนิธิโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ธีรนาฎ ศักดิ์ปรีชากุล. 2561. ***การทดสอบชนิดชันโรงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผสมเกสรในมะม่วงร่วมกับเกษตรกรบนพื้นที่สูง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ผล กำรสร้างมูลค่ำเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพ</u>

1. วิรัตน์ ปราบทุกข์. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาการปลูกองุ่น***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. จิระนิล แจ่มเกิด. 2561. ***ผลของการควั่นต้นต่อการเพิ่มคุณภาพผลผลิตองุ่นพันธุ์ Beauty Seedless***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2561. ***ผลการสำรวจการระบาดของศัตรูส้มในพื้นที่ต่างกัน 3 ระดับ.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. สุรินทร์ นิลสำราญจิต. 2561. ***การศึกษาผลกระทบของสภาพภูมิอากาศที่มีต่อผลิตผลของไม้ผลบนพื้นที่สูง***. มหาวิทยาลัยใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. กรรณิกา ศรีลัย. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาต่อยอดต้นแบบผลิตภัณฑ์จากการวิจัยเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ระดับชุมชนและเชิงพาณิชย์***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. อัปสร วิทยประภารัตน์. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับภูมิปัญญาและการใช้ประโยชน์สมุนไพรของชุมชนบนพื้นที่สูงหรับ อนุรักษ์ รักษาสุขภาพ และเสริมสร้างอาชีพ***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดการวิจัยเชิงพื้นที่</u>

1. เกษราภร ศรีจันทร์. 2561***. แผนงานวิจัยเกษตรนิเวศในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. ณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ์. 2561. ***ชุดโครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จุไรรัตน์ ฝอยถาวร. 2561. ***ชุดโครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมในชุมชนที่ปลูกข้าวไร่-ข้าวโพด***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. กชพร สุขจิตภิญโญ. 2561. ***ชุดโครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมในชุมชนป่าเมี่ยง***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดไม้ดอกไม้ประดับ</u>

1. วชิระ เกตุเพชร. 2561. ***ความก้าวหน้าของงานวิจัยการพัฒนาพันธุ์กล้วยไม้สกุลซิมบีเดียม สำหรับงานผลิตของมูลนิธิ โครงการหลวง ตอนที่ 3***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. วชิระ เกตุเพชร. 2561. ***ความก้าวหน้าของงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์กล้วยไม้สกุลฟาแลนอปซิสสำหรับงานผลิตของมูลนิธิ โครงการหลวง ตอนที่ 2***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ประภัสสร อารยะกิจเจริญชัย. 2561. ***การพัฒนาพันธุ์ว่านสี่ทิศ***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ พืชผัก พืชไร่</u>

1. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป. 2561. ***การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้เพื่อการวางจำหน่ายผลพืชสด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. จิรนันท์ โนวิชัย.2561. ***การพัฒนาผลิตภัณฑ์ซอสพริกจากพริกหวานโครงการหลวง: ซอสหวาน ซอสเผ็ด และซอสเลียนแบบ น้ำพริกหนุ่ม***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. จันทร์จิรา รุ่งเจริญ.2561. ***การศึกษาวิจัยวิธีการผลิตหัวพันธุ์กระเทียมโดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกร***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. นิตยา โนคา. 2561. ***การศึกษาวิธีการป้องกันกำจัดด้วงงวงมันเทศญี่ปุ่น***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ปิติพงษ์ โตบันลือภพ. 2561. ***ความก้าวหน้าการวิจัยคีนัวในประเทศไทย***. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. พุทธพงศ์ มะโนคำ. 2561. ***การประเมินและคัดเลือกประชากรถั่วสำหรับพื้นที่สูงของมูลนิธิโครงการหลวง***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>หมวดพืชไร่</u>

1. วีรพันธ์ กันแก้ว. 2561. ***ความดีเด่นของลูกผสมและสมรรถนะในการผสมเฮมพ์***. มูลนิธิโครงการหลวง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. สริตา ปิ่นมณี. 2561. ***การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์เฮมพ์***. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. รัตญา ยานะพันธ์. 2561. ***การศึกษาและพัฒนากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเส้นใยเฮมพ์*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. อดิเรก ปัญญาลือ. 2561. ***การศึกษาระบบการปลูกพืชหมุนเวียนที่เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและผลผลิตข้าวบนพื้นที่สูง*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

<u>การนำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์</u>

1. กาญจนา ปรังการ. 2561. ***การประเมินทดสอบสายพันธุ์ของถั่วปากอ้าบนพื้นที่สูงของมูลนิธิโครงการหลวง.*** มูลนิธิโครงการหลวง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

2. จุไรรัตน์ ฝอยถาวร.2561. กา***รทดสอบวิธีการจัดการปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวนา.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

3. ศันสนีย์ จำจด. 2561. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์ข้าวไร่ท้องถิ่นบนพื้นที่สูง*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

4. รัตญา ยานะพันธ์.2561. ***การศึกษาช่วงเวลาปลูกเฮมพ์ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตเส้นใยเฮมพ์.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

5. ศันสนีย์ จำจด. 2561. ***การคัดเลือกพันธุ์เฮมพ์สายพันธุ์แท้.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

6. ประภัสสร ทิพย์รัตน์. 2561. ***การศึกษาและพัฒนาชุดตรวจวัด THC อย่างง่าย (THC strip test).*** ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ 1 เชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

7. สิทธิเดช ร้อยกรอง. 2561. ***โครงการรวบรวมและคัดเลือกสายพันธุ์กาแฟอราบิก้าคุณภาพดีเยี่ยมของโครงการหลวง.*** เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

8. ชวลิต กอสัมพันธ์. 2561. ***การศึกษาการปลูกกาแฟอราบิก้าภายใต้สภาพร่มเงาร่วมกับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

9. นิตยา โนคำ. 2561. ***การศึกษาวิธีการให้น้ำพร้อมน้ำหมักชีวภาพในการปลูกผักอินทรย์.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. รเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

10. ปิยะวรรณ สุทธิประพันธ์. 2561. ***ชนิดเสี้ยนดินศัตรูพืชบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

11. ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์. 2561. ***อิทธิพลของ IBA ต่อการชักนำให้เกิดรากขององุ่นพันธุ์ต้นตอ 6 สายพันธุ์.*** มูลนิธิโครงการหลวง**.** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

12. เจนจิรา ชุมภูคำ. 2561***. ศึกษาลักษณะสัณฐานวิทยา การเจริญเติบโตและผลผลิตของมะม่วงกลุ่มอินเดีย ในระบบทรงพุ่มเตี้ย โครงการย่อย ปีที่ 1 : การเปรียบเทียบกิ่งพันธุ์ที่เสียบยอดบนต้นตอมะม่วงพันธุ์ตลับนาค.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

13. เจนจิรา ชุมภูคำ. 2561. ***การศึกษาเจริญเติบโตและผลผลิตของมัลเบอร์รีสายพันธุ์ใต้หวันที่ได้จากการคัดเลือกพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดโครงการย่อย ปีที่ 2 : ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและปริมาณธาตุอาหารในมัลเบอร์รี 7 พันธุ์.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**.** เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

14. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์. 2561. ***ผลของสารปิโตรเลียมในการเปลี่ยนยอดพันธุ์โดยการต่อกิ่งกับไม้ผล (เสาวรส).*** มูลนิธิโครงการหลวง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

15. ชูพงษ์ สุกุมลนันทน์. 2561. ***ผลของสารปิโตรเลียมในการเปลี่ยนยอดพันธุ์โดยการต่อกิ่งกับไม้ผล (อาโวคาโด).*** มูลนิธิโครงการหลวง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

16. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2561. ***การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์เสาวรสสำหรับพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

17. อัจฉรา ภาวศุทธิ์. 2561***. การวิจัยรูปแบบการปลูกราสพ์เบอร์รี่บนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

18. ปิยะมาศ ศรีรัตน์. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาการผลิตต้นแม่พันธุ์ส้มปลอดโรคสำหรับพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

19. ยุทธนา เขาสุเมรุ. 2561. ***การศึกษาวิธีการจัดการธาตุอาหารสำหรับพืชตระกูลส้ม.*** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

20. โสระยา ร่วมรังสี. 2561. ***ผลของขนาดหัวพันธุ์ต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพดอกของว่านสี่ทิศ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

21. สิรินทร์รัตน์ ผู้ยอดยิ่ง. 2561. ***การรวบรวมและคัดเลือกพันธุ์บัวดินที่มีศักยภาพในการผลิตหัวพันธุ์เพื่อจำหน่าย.*** เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

22. ทศพล มูลมณี. 2561. ***การคัดเลือก ปรับปรุงพันธุ์สุกรลูกผสม และการทดสอบสูตรอาหารที่เหมาะสม.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

23. กรวรรณ ศรีงาม.2561. ***การคัดเลือก ปรับปรุงพันธุ์ สุกรสายพันธุ์พื้นเมืองแท้และพื้นเมืองลูกผสมเหมยซาน.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.** เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

24. ศุภมิตร เมฆฉาย. 2561. ***โครงการศึกษาและค้นหาเครื่องหมายทางพันธุกรรม (DNA Makers) สำหรับบ่งชี้เอกลักษณ์ของสุกรสายพันธุ์โครงการหลวง***. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

25. ทศพล มูลมณี. 2561. ***การประยุกต์ใช้โปรแกรมฮอร์โมนเพื่อเพิ่มอัตราการให้กำเนิดลูกแกะของแม่แกะพันธุ์ขนภายใต้สภาพแวดล้อมที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

26. เสาวลักษณ์ แย้มหมื่น. 2561. ***การพัฒนาสูตรอาหารจากวัตถุดิบในพื้นที่สูงสำหรับแพะและแกะขน.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

27. สุคีพ ไชยมณี. 2561. ***การศึกษาวิจัยการผลิตอาหารสัตว์อินทรีย์.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

28. สุชน ตั้งทวีวิพัฒน์. 2561. ***การพัฒนาระบบก๊าซชีวภาพเพื่อใช้เป็นพลังงานในการผลิตกระแสไฟฟ้าและปั๊มน้ำบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

29. สุคีพ ไชยมณี. 2561. ***การศึกษาพันธุ์ไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

30. สุคีพ ไชยมณี. 2561. ***การศึกษาวัสดุรองพื้นคอกที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงหมูหลุมบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

31. ชูชาติ สันธทรัพย์.2561. ***การวิจัยเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการให้น้ำและปุ๋ยแก่ไม้ผลสำคัญบนพื้นที่สูง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

32. ดนัย บุญยเกียรติ. 2561. ***การศึกษาเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผักอินทรีย์ของโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

33. สุมาลี เม่นสิน. 2561***. การศึกษาการพัฒนาชุมชนโครงการหลวงเพื่อเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำและยั่งยืน.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

34. สุมาลี เม่นสิน. 2561. ***การศึกษาการจัดการขยะและน้ำเสียของชุมชนบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

35. ณัฐวัฒน์ คลังทรัพย์. 2561. ***การศึกษาชนิดไม้ท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกป่าชาวบ้าน.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

36. กอบศักดิ์ วันธงไชย. 2561. ***การศึกษาชนิด/พันธุ์ไม้สนเพื่อปลูกเป็นสวนป่าและการอนุรักษ์ในพื้นที่โครงการหลวงวัดจันทร์.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

37. นิตยา เมี้ยนมิตร. 2561***. การศึกษาฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านวัดจันทร์.*** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

38. สีวบูรณ์ สิรีรัฐวงศ์. 2561. ***การศึกษาพฤษเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของสมุนไพร.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

39. สุมาลี เม่นสิน. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคราสีเทาของพริกหวาน.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

40. สุมาลี เม่นสิน. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคโคนเน่ารากเน่า Phytophthora ของอาโวกาโด.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

41. สุมาลี เม่นสิน. 2561. ***การศึกษาและทดสอบประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์ชีวภาพเกษตรจากผลงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

42. จิราพร กุลสาริน. 2561. ***การศึกษาและคัดเลือกสารดึงดูดเพลี้ยไฟของเบญจมาศ.***มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

43. เกวลิน คุณาศักดากุล. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคราสีเทา (Botrytis) ของกุหลาบ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

44. วรินทร รักษ์ศิริวณิช. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบสำหรับแม่และเด็ก.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

45. กนกวรรณ เกียรติสิน. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

46. ญานี พงษ์ไพบูลย์. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์เวชสำอางบำรุงผิวหน้าสำหรับกลางคืน.*** มหาวิทยาลัยพายัพ. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

47. กฤษณา ภูตะคาม. 2561. ***การศึกษาคุณลักษณะทางเภสัชเวช และข้อกำหนดมาตรฐานวัตถุดิบสมุนไพร และสารสกัดพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูงที่ใช้ในผลิตภัณฑ์เวชสำอางของมูลนิธิโครงการหลวง.*** มหาวิทยาลัยรังสิต. รเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

48. วรรธิดา ชัยญาณะ. 2561. ***การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เวชสำอางนาโนสำหรับเส้นผม.*** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

49. ณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ์. 2561. ***การศึกษาระบบการปลูกพืชเพื่อทดแทนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงโป่งคำ.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

50. เกษราภร ศรีจันทร์. 2561. ***การวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมในชุมชนทำนาบนพื้นที่สูง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง.เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

51. กชพร สุขจิตภิญโญ. 2561. ***การวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่เฉพาะ.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

52. จารุณี ภิลุมวงศ์. 2561. ***การทดสอบรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

53. เกษราภร ศรีจันทร์. 2561. ***การศึกษาระดับการพัฒนาของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง.*** สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. เสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

ที่มา: ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง

ภาคผนวกที่ 5

รายชื่อนักวิจัยชาวต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือของสถาบันวิจัยชาวเขา ระหว่าง พ.ศ. 2502-2538

รายชื่อนักวิจัยชาวต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือของสถาบันวิจัยชาวเขา ระหว่าง พ.ศ. 2502-2538

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
1.Anderson,Timothy D.&Bishop, Nancy M. & Peterson, Mark M.	ออสเตรเลีย และ สหรัฐอเมริกา	Pwo Karen Language Survey	กะเหรี่ยง (โปว์)	2529-2531	-
2.Ayabe, Masao	ญี่ปุ่น	A Social Anthropological Study on the Ethnic Identity of the Lisu Hill People	ลีซอ	2536-2538	จ.เชียงใหม่
3.Baba, Yuji	ญี่ปุ่น	The Study of the Culture and History of Thai Lue.	ไทยลื้อ	2523-2524	จ.เชียงใหม่ จ.น่าน จ.พะเยา
4.Basham, Richard D.	สหรัฐอเมริกา	Ethnicity in Chiengmai, Thailand	-	2523-2524	จ.เชียงใหม่
5.Bennett, Jefferson F.	สหรัฐอเมริกา	Laryngeals, Tonogenesis and Karen : An Autosegmental Analysis	กะเหรี่ยง	2534-2535	จ.แม่ฮ่องสอน
6.Biermann, Eckhard B.	เยอรมัน	Acculturation and Cultural Change : The Economical and Cultural Interdependences	ลีซอ	2517-2518	-
7.Bougerol, Christiane	ฝรั่งเศส	Political Anthropology of the Lisu Tribe	ลีซอ	2517-2518	-
8.Bradley, David	สหรัฐอเมริกา	1.Lahu Dialects and ProtoLoloish 2.Lolo-Burmese Languages	มูเซอ ลัวะ-คะฉิ่น มูเซอ	2519-2520 2531	จ.สุพรรณบุรี จ.อุทัยธานี จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย
		3.Majority/Minority Linguistic Interfaces in Thailand	ลัวะ	2523-2524	จ.กาญจนบุรี และ จ. สุพรรณบุรี
9.Capps, Lisa L.	สหรัฐอเมริกา	Life Events and Health Concepts and Practices of the Hmong	แม้ว	2533	จ.เชียงใหม่
10.Cohen, Erik	อิสราเอล	1. Impact of Toursm on Hill Tribes (Preliminary Study)	รวมเผ่า	2521-2522	จ.เชียงใหม่
		2. Comparative Analysis of Tourism Development and Selected Regions in Thailand	”	2522	-

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
		3. Processes of Interaction Between Tourists and Locals in Selected Areas of Thailand	”	2523	-
11.Como, Jennifer S.	สหรัฐอเมริกา	The Encouragement, Development, and Marketability of Handicrafts in Northern Thailand	”	2531	-
12.Conrad,Yves	ฝรั่งเศส	Structure, Forms and Modes of Social, Economical and Political Organization of Lisu, A Minority Group in Northern Thailand	ลีซอ	2527-2532	-
13.Cooper,Robert G.	อังกฤษ	New Schools in Tribal Villages : A Study of the Relevance and Effect of Educational Innovation in Northern Thailand	-	2523-2524	จ.เชียงใหม่
14.Culas, Christian	ฝรั่งเศส	The Cultural Change and the Structures of Social Organisation of the Hmong of Thailand	แม้ว	2535-2536	จ.เชียงใหม่ และ จ.เชียงราย
15.Culhane Pera, A. Kathleen	สหรัฐอเมริกา	The Impact of Hmong Gender Roles on Infant Mortality: An Investigation into Childcare Decision Making.	แม้ว	2533-2536	-
16.Dessaint, Alain Y.	สหรัฐอเมริกา	Economic Organization and External Relations of Hill Communities in North Thailand	ลีซอ	2511-2513	-
17.Dorrestein,Pim W.	เนเธอร์แลนด์	Socialization and Educational Processes in Akha Culture	อีก้อ	2535-2536	จ.เชียงราย
18. Durrenberger, E Paul	สหรัฐอเมริกา	A Socio-Economic Study of a Shan Village in Mae Hong Sorn Province, Northern Thailand	ไทยใหญ่	2519-2520	จ.แม่ฮ่องสอน
19. Durrenberger, E Paul และคณะ	สหรัฐอเมริกา	Shan Cosmology and Cognition	ไทยใหญ่	2527-2529	จ.แม่ฮ่องสอน
20.Eberhardt, Nancy J.	สหรัฐอเมริกา	1.Shan Theories of Human Development 2.The Cultural Context of Moral development : A Case Study of Shan in Northern Thailand	ไทยใหญ่	2522-2524	จ.แม่ฮ่องสอน

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
21.Faensen-Thiebes, Andreas และ คณะ	เยอรมัน	Social and Ecological Implications of the Decentralisation Policy in Thailand-The Chiang Mai Region as a case Study	-	2526-2527	-
22.Fawcett, Christopher	อังกฤษ	Built Form and Ritual in Thailand	-	2520	-
23.Feingold, David	สหรัฐอเมริกา	Communication and Control: A Study of Akha Decision-Making Behavior	อีก้อ	2510-2511	จ.เชียงราย
Fink, Cristiana L.	”	1. The Hill Tribes in Transition	แม้ว กะเหรี่ยง	2531-2532	
		2. Imposing Communities : Pwo Karen Erperiences in North Western Thailand	กะเหรี่ยง	2537	
24. Fordham, Graham S.	ออสเตรเลีย	Thai Christianity : Its Nature, Organisational Structure, and Role in Social Change in Thailand	-	2528-2530	-
25. Furuie, Harumi	ญี่ปุ่น	The Study of Ritual of the Hill Tribes Who Live in the Northern Part of Thailand	แม้ว	2531-2532	กทม., เชียงใหม่, เชียงราย, ลำปาง, แม่ฮ่องสอน
26. Gillogly, Kathleen	สหรัฐอเมริกา	Social and Economic Change Among the Lisu of Northern Thailand	ลีซอ	2535	-
27. Gotzfried, Franz Xaver	เยอรมัน	Mythical and Ritual Aspects of Animal Husbandry Among the Peoples of Mainland Southeast Asia (Including South China)	-	2525-2526	-
28. Halliday, Simon R.	อังกฤษ	Aspects of Myth and Ritual Among the Hill-Tribes of Northern Thailand	เย้า	2517-2518	จ. เชียงใหม่
29. Hank, Lucien M. & Hank, Jane R.	สหรัฐอเมริกา	1. Survey of Hill Villages in Chiengrai Province, North of the Mae Kok	-	2522	จ. เชียงราย
		2.Dynamics of Population Movement in the Mae Kok Region of Chiengrai Province	-	2516-2517	จ. เชียงราย
		3. Interrelationship between Villages in a Hill Area of Thailand	-	2512	จ. เชียงราย
30. Harper, Caroline M.	อังกฤษ	Commercialisation and Change in Northern Thai Minority Crafts, Process and Effects.	แม้ว	2529-2530	จ. น่าน

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
31. Hans, Oesch Prof.	สวิสเซอร์แลนด์	The Music of the Hilltribes of Northern Thailand	-	2517	จ. เชียงใหม่
32. Hansen, Peter K.	เดนมาร์ค	Agroecological Pilot Study in the Hills of Northern Thailand	-	2531-2535	-
33. Hansson, Inga Lill M.	สวีเดน	1. Akha Grammar 2. The Grammar of the Akha Language	อีก้อ อีก้อ	2525 2524 2519-2520, 2514-2516	- -
34. Hayami, Yoko	ญี่ปุ่น	Religion in the Changing World of the Karen	กะเหรี่ยง	2530-2531	-
35. Hill, Jacquetta	สหรัฐอเมริกา	Comparative Ethnography of the Functional Uses of Literacy	มูเซอ	2523-2523	จ. เชียงราย, เชียงใหม่, ตาก
36. Igarashi, Akira และคณะ	ญี่ปุ่น	Studies on the Ecological Factors for the Transmission and the Efficacy of Vaccination of Japanese Encephalitis in Northern Thailand	-	2529	จ. เชียงใหม่
37. Iijima, Shigeru	ญี่ปุ่น	The Influence of Modern Education to Local Level	กะเหรี่ยง	2513	จ. ลำพูน
38. Imanaga, Seiji & Takehana, Takehana, Seiji	ญี่ปุ่น ญี่ปุ่น	The Study of the Ho (Muslim) Society in Northern Thailand	จีนฮ่อ-อิสลาม	2531	กทม., เชียงใหม่ อยุธยา, สงขลา
39. Jacobs, Barbara B.	สหรัฐอเมริกา	A Survey of Goiter and Cretinism in Hilltribe Villages in Northern Thailand	-	2529	พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงไทย-เยอรมัน
40. Jorgensen, Anders B. & Andersen, Kirsten E.	เดนมาร์ค	A Cultural Analysis of Pwo Karen Religious Institutions; Household Economics and Swidden Cultivation and Ethnobotany.	กะเหรี่ยงโปว์	2523	-
41. Johnson, Laura A.	แคนาดา	To Organize a Joint Forest Restoration/Indigenous People (Phi Tong Lueang) Development Project in Northern Thailand	มลาบรี	2536	จ. น่าน
42. Jones, Delmos J.	สหรัฐอเมริกา	1. Follow Study of the Lahu Na 2. Culture Change in Three Black Lahu Villages	มูเซอ (ดำ) มูเซอ (ดำ)	2537 2521-2522	-
43. Jonsson, Hjorleifur R.	ไอซ์แลนด์	Power, Production and Place : Changes in Yao Communities	เย้า	2535-2536	จ. พะเยา

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
44. Kammerer, Cornelia A.	สหรัฐอเมริกา	1. Sociocultural Change in the Northern Highland: The Case of Akha Christians.	อีก้อ	2529-2531	จ. เชียงราย
		2. The Ritual System of the Akha of Northern Thailand	อีก้อ	2522-2523	จ. เชียงราย
		3. Gateway to Akha World: Kiniship, Ritual and Community among Highlanders of Thailand.	อีก้อ	2533	
45. Klein Hutheesing, M.O.L.	เนเธอร์แลนด์	Hill Tribe Women in Changing Production Processes : A Comparison of their Roles in Two communities of Northern Thailand	-	2527-2528	จ. เชียงราย
46. Lemoine, Jacques Julien	ฝรั่งเศส	Magic and Ritual in the Intergration Process	เย้า	2512-2514	จ. เชียงราย
47. Lenz, Patrick C.	สวิสเซอร์แลนด์	A Multidisciplinary Study of Integrated Highland Development Projects in Northern Thailand	-	2535-2536	-
48. Madha, Michael Abd-Rehman	อังกฤษ	Economic Activity and Social Outlook : As Observed in a Karen Society	กะเหรี่ยง (โปว์) และ (สะกอ)	2518-2520	-
49. Maeda, Seiji	ญี่ปุ่น	The Material Civilization of Lawa in Northern Thailand	ละว้า	2517	จ. แม่ฮ่องสอน
50. Matisoff, James Alan	สหรัฐอเมริกา	1. Lahu and Tibeto-Burman Linguistic	มูเซอ	2513	-
		2. A Lahu-English and English-Lahu Dictionary	มูเซอ	2520	-
		3. การศึกษาชาวเขาเผ่ามูเซอเพื่อจัดทำไวยากรณ์และพจนานุกรมของภาษามูเซอ	มูเซอ	2508-2509	-
51. Matsumura Masaki	ญี่ปุ่น	Changing Tribal Recognition of Land Use and Control Under Economic Development and Environmental Conservation : The Case of Karen in Northern Thailand	กะเหรี่ยง	2537-2539	-
52. MaCaskill, Donald	แคนาดา	Tha Social and Economic Impact of Tourism on the Hill Tribes of Northern Thailand	-	2532-2533	-
53. Megumi, Shibuya	ญี่ปุ่น	Education for Hill Tribes in Thailand	อีก้อ	2534	จ. เชียงราย

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
54. Leming, R. Villiam	สหรัฐอเมริกา	The Christian Karen of Northern Thailand	กะเหรี่ยง	2538-2539	-
55. Michaud, Jean	แคนาดา	Social Impacts of Tourism in Village, Northern Thailand	-	2534-2535	-
56. Michel, Ferlus	ฝรั่งเศส	Linguistic Inquiries on Minor Languages of Thailand	ตระกูลภาษามอญ-เขมร	2523-2524	จ. น่าน
57. Mischung, Roland	เยอรมัน	1. Religious Change and Ethnic Integration : Towards Understanding the Relationship Between Recent Religious and Socio-political Orientations of Some Karen-Groups in Northwestern Thailand	กะเหรี่ยง	2518-2519	-
		2. Investigations into the Reasons of Different Adaptive Behavior of Tribal Populations of Northern Thailand	กะเหรี่ยง	2525-2526	จ. เชียงใหม่, จ. แม่ฮ่องสอน
58. Mittleman, Andrew J.	สหรัฐอเมริกา	Multiple Perceptions of Development and Conservation in Northern Thailand : Identifying Paths to Participatory Decision-Making for Rural Development	-	2530-2531	จ. เชียงใหม่
59. Moerman, Michael H.	สหรัฐอเมริกา	1. A Quarter-Century of Change in a Thai-Lue Village	ไทยลื้อ	2529 (2502-2504, 2508, 2512, 2522)	จ. พะเยา
60. Morikawa, Naomi	ญี่ปุ่น	The Adaptation of Household Economy and Kinship to Modernization and their Interdependencies Among the Hmong in Northern Thailand	-	-	-
61. Nakatsuka, Hatsuo	ญี่ปุ่น	Ethnohistorical Study on Northern Thai Peoples : Focused on the Chinese in Thai Local Society.	เย้า	2516-2518	จ. เชียงราย
62.Patel, Margo V.	ออสเตรเลีย	Trade, Market Economy and Socio-Economic Change in Northern Thailand	-	2532-2533	จ.ลำปาง
63.Petry, Jeffrey L.	สหรัฐอเมริกา	Writing Orality : An Ethnographic Representation and Investigation of the Implications of Literacy during its onset among the Karen in Northern Thailand	-	2533-2534	-

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
64.Platz, Roland	เยอรมัน	Cultural Change in Lisu Communities	ลีซอ	2531-2532	จ.เชียงใหม่
65.Purnell, C. Herbert	สหรัฐอเมริกา	An Investigation of the Yao Language, both Ordinary and Ritual	เย้า	2513-2516	จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย
66.Radley, Howard M	อังกฤษ	The H'mong agricultural Cycle : Problems and prospects	แม้ว	2523-2524	จ.เชียงใหม่
67.Rajah, Ananda	สิงคโปร์	Scarcity and Resource Utillisation in the Highlands of Northern Thailand : A Study in Economic Competition and Interdependence.	-	2523-2524	จ.เชียงใหม่
68.Rando lph, Logan R.	สหรัฐอเมริกา	An Ethnobotanical Study of the T'in People of Pua District, Nan Province, Thailand	ถิ่น	2533-2534	จ.น่าน
69.Rischel.Jorgen	เดนมาร์ค	1. A Study of Linguistic Contact Phenomena in the Minority Languages Mlabri (Phi Tong Luang) and T' in	ผีตองเหลือง & ถิ่น	2534-2535	จ.น่าน
		2. Studies of the Lexicon of the Tribal Language Mlabri and Possibly of the Related Language T'in	ผีตองเหลือง & ถิ่น	2531	จ.น่าน
		3. Linguistic Studies of Some Tribal Languages of Nan Province (In Connection with Previous Studies of Mlabri)	ผีตองเหลือง & ถิ่น	2531	จ.น่าน
70.Samuelsson, Rolf Torsten	สวีเดน	Cultural Behavior and Social Life Among the Kammu of Northern Thailand	ขมุ	2519	จ.ลำปาง จ.เชียงราย
71.Schmidvogt, Dietrich	เยอรมัน	The Relation of Man and Forest in Different Regions of Thailand	-	2533-2535	จ.เชียงใหม่ และ จ.แม่ฮ่องสอน
72.Shintani,Tadahiko	ญี่ปุ่น	Descriptive and Comparative Studies of some Hill-Tribes in Northern Thailand	เย้า,แม้ว, ลีซอ, กะเหรี่ยง	2518-2519	จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย จ.แม่ฮ่องสอน
73.Shiratori Yoshiro	ญี่ปุ่น	Cultural History of Northern Thailand	เย้า,แม้ว	2510-2511, 2514-2515 2516-2517	จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย จ.ลำปาง จ.แม่ฮ่องสอน

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
74. Solnit, David B.	สหรัฐอเมริกา	1. Grammatical Study of a Karen Dialect	กะเหรี่ยง	2525-2527	จ.แม่ฮ่องสอน
		2.The Grammar of Eastern Kayah	กะเหรี่ยง (คะยา)	2530-2531	-
75. Srivastava, Sanjay	อินเดีย	Capital Accumulation and Savings at the Village Level	-	2531-2533	จ.เชียงใหม่
76. Stanal and Sams, F. Bert	สหรัฐอเมริกา	Individuals in Groups : Effects of Planned Change Upon Ethnic Identity in Pwo Karen Communities (or, Lao Song)	กะเหรี่ยง โปว์	2525-2526	จ.เชียงใหม่
77. Symonds, Patricia V.	สหรัฐอเมริกา	Biosocial Aspects of Childbirth in a Hmong Community in Northern Thailand	แม้ว	2529-2530	จ.เชียงราย
78.Takemura, Takuji	ญี่ปุ่น	Ethnological Study of the Yao Religious Systems in Northern Thailand	เย้า	2518-2519	จ.เชียงราย
79.Taniguchi, Yasuhisa	ญี่ปุ่น	Study of Cultural Transition and Ethnicity of the Hmong	แม้ว	2535-2537	จ.เชียงใหม่
80.Tannenbaum, Nicola B.	สหรัฐอเมริกา	1. Impact of Tourism on Shan Ethnicity	ไทยใหญ่	2535-2536	จ.แม่ฮ่องสอน
		2.The Role of Buddhist Temples in Regional Integration : An Analysis of Community/Temple Network in AmphurMuangHae Hong Son	-	2531-2533	จ.แม่ฮ่องสอน
		3. Agricultural Decision Making Among the Shan of Mae Hong Son Province, Northern Thailand	ไทยใหญ่	2522-2524	จ.แม่ฮ่องสอน
81. Tapp,Nicholas C.	อังกฤษ	The Relevance of Omens to the Perception of Time Among the Hmong : Perceptions of Time and History Among the Hmong	แม้ว	2524-2525	จ.เชียงใหม่
82. Tooker, Deborah E.	สหรัฐอเมริกา	The Formation of Individual and Social Group Boundaries with Special Reference to the Spirit World : And Case of the Akha of Thailand	อีก้อ	2524-2526	-
83. Toyota, Mika	ญี่ปุ่น	Akha Identity, Continuity and Change : Akha Response to Social Development in Thailand	อีก้อ	2537-2538	จ.เชียงราย

ชื่อ	ประเทศ	โครงการวิจัย	เผ่า	ระยะเวลา (ปี)	หมายเหตุ
84. Trier, Jesper	เดนมาร์ค	ทำการวิจัยเกี่ยวกับชนเผ่าผีตองเหลืองในภาคเหนือของประเทศไทย	ผีตองเหลือง	2532	จ.น่าน หนังสือผ่านทางกระทรวงมหาดไทย (ไม่ได้ผ่านสภาวิจัยฯ)
85. Uhlig, Harald H.	เยอรมัน	Spontaneous Land Clearing in Forest Areas of Thailand	-	2521	-
86.von der Meer, Cornelis L.J.	เนเธอร์แลนด์	Comparison of Rural Development Policies, A Case Study of Northern Thailand	-	2520-2521	-
87.Weisman Jan R.	สหรัฐอเมริกา	The Translation of the Thai Novel “Chao Fa” into English	แม้ว	2532	เพื่อแปลหนังสือและศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาเผ่าแม้วที่ปรากฏในเรื่อง
88.Wheatly, Julian Karl	สหรัฐอเมริกา	A Grammar of the Karen Language	กะเหรี่ยง	2521-2522	จ.เชียงใหม่
89.William, A.Smalley	-	Linguistic Diversity and National Unity in Thailand	ละว้า, กะเหรี่ยง ,ถิ่น,แม้ว	2529	
90.Winskel, Heather	อังกฤษ	The Development of Temporal Expressions in Children; A Cross-Cultural Study : Thai, Hill tribe and English Children	-	2532-2533	จ.เชียงใหม่
91.Yokoshita, Natsuya	ญี่ปุ่น	The Dynamics of Ethnicity Among Highlanders in Thailand	กะเหรี่ยง	2534-2536	จ.เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน,ตาก ,กาญจนบุรี
92.Yoshimatsu, Kumiko	ญี่ปุ่น	Cultural Changes Among Hill Tribes in Northern Thailand Through Cross Cultural Contacts	กะเหรี่ยง	2529-2531	-
93.Yoshino, Akira	ญี่ปุ่น	Social Change of the Iu Mien Yao : Researches on a Change of Their Social Organization caused by their Conversion to Sedentary Wet-Rice Cultivation and on their Adaptation to Northern Thai Culture	เย้า	2529-2532	-

ที่มา : สถาบันวิจัยชาวเขา (2538 : 118-137)

เอกสารอ้างอิง

สถาบันวิจัยชาวเขา. 2538. 3***0 ปี สถาบันวิจัยชาวเขา วันที่ 21 ตุลาคม 2538.*** กรมประชาสงเคราะห์. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

ภาคผนวกตามกำหนดระเบียบในการจัดทำรายงาน ของสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 บทความสำหรับเผยแพร่

ภาคผนวก 2 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

ภาคผนวก 3 ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมาแล้ว

ภาคผนวก 1
บทความสำหรับการเผยแพร่

โครงการ “การบริหารจัดการพื้นที่สูง : ปริทัศน์สถานภาพความรู้”
“Highland Management : State of Knowledge”

โดย
โสภณ ชมชาญ และปานพิมพ์ นพรัตน์ศุภสิน

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมานี้ ปัญหาการนำพื้นที่สูงซึ่งรวมถึงพื้นที่ภูเขาที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารมาใช้เพื่อการเกษตรและกิจกรรมอื่น ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อพื้นที่ป่าไม้ที่ปกคลุมพื้นที่ภูเขาและพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงถูกทำลายลง นอกจากเป็นการสูญเสียความสวยงามของทิวทัศน์แล้ว ยังเกิดการชะล้างพังทลายของดินและดินถล่มที่เกิดจากฝนตกหนัก กรมพัฒนาที่ดินได้รายงานว่ามีการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 35% มากถึง 95.22 ล้านไร่ ส่งผลให้ตะกอนดินลงมาทับถมพื้นที่ด้านล่างและลำน้ำธรรมชาติต่างๆ ให้ตื้นเขิน ในกรณีดินถล่มนั้นได้เกิดขึ้นหลายครั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2543 ที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2544 ที่อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พ.ศ. 2549 ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน การเกิดดินถล่มแต่ละครั้งได้สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินและสูญเสียชีวิตตลอดมาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้การที่ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารได้ถูกทำลายลงได้ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมและความแห้งแล้งเกิดขึ้นในพื้นที่ตอนล่าง ดังที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ได้ระบุไว้ว่า *“การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้เป็นสาเหตุสำคัญของการแปรสภาพเป็นทะเลทรายที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของโลก”*

ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการศึกษาและข้อเสนอจากนักวิชาการสถาบันต่างๆ ตลอดจนผลการดำเนินโครงการต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ในบางพื้นที่มาอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่มิใช่เป็นการแก้ปัญหาในภาพรวมของชาติอยู่ในลักษณะดำเนินการของแต่ละหน่วยงาน ปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงจึงยังคงเกิดขึ้นและคาดว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นด้วยแรงผลักดันจากประชากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งต่างก็ต้องการที่ดินเพื่อการเกษตรและกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ หากสถานการณ์เป็นไปเช่นนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม ภาครัฐจึงจำเป็นจะต้องกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงในภาพรวมของชาติขึ้นใหม่โดยเร็ว

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงของชาติขึ้นนั้นควรจะต้องรวบรวมนโยบายของรัฐ แนวคิดจากข้อเสนอในการศึกษาของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ รวมทั้งวิธีปฏิบัติของโครงการต่างๆ ที่มีจำนวนมากในอดีตถึงปัจจุบันให้เป็นระบบเสียก่อน เพื่อนำมาถอดเป็นบทเรียนและใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้เป็นการปริทรรศน์นโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งประเทศทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลการศึกษาและข้อเสนอในการบริหารจัดการพื้นที่สูงของนักวิชาการ สถาบัน มูลนิธิ และองค์กรภาคเอกชน ตลอดจนโครงการพัฒนาในลักษณะต่างๆ ที่ดำเนินการมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ 6 ประการ คือ

(1) เพื่อรวบรวมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน (2) เพื่อรวบรวมผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการ และสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน (3) เพื่อรวบรวมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน (4) ทบทวนประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญา และปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าในพื้นที่สูง (5) เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ (6) เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

มีการใช้ข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ

(1) ข้อมูลปฐมภูมิมีการสำรวจความเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในพื้นที่ 12 จังหวัด ที่กล่าวข้างต้น

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการทบทวนข้อมูลนโยบายของรัฐ ที่มาจาก จดหมายเหตุ ราชกิจจานุเบกษา กฎและระเบียบที่ประกาศใช้คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1- ฉบับที่ 12 มติคณะรัฐมนตรี แผนบริหารราชการแผ่นดิน มติของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่สูง รายงานประจำปีของส่วนราชการต่างๆ รายงานการศึกษาของนักวิชาการและสถาบันต่างๆ รวมทั้งบทความต่างๆ ที่มีการจัดพิมพ์เผยแพร่

ผลการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่สูง พบว่าพื้นที่สูงมีปัญหาที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่ (1) การตัดไม้ทำลายป่า (2) การปลูกฝิ่น (3) การชะล้างพังทลายของดิน (4) ดินถล่ม (5) ปัญหาชาวเขา (6) ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูง และ (7) ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวรัฐได้มีการบริหารจัดการพื้นที่สูงมาอย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พ.ศ. 2499-2509 ระยะที่ 2 พ.ศ. 2510-2524 ระยะที่ 3 พ.ศ. 2525-2545 ระยะที่ 4 พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ในช่วง พ.ศ. 2499-2509 เป็นการเริ่มต้นของรัฐบาลโดยเข้าไปสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ห่างไกลคมนาคม

ระยะที่ 2 ในช่วง พ.ศ. 2510-2524 ในช่วงนี้ได้มีการจัดตั้งโครงการหลวงขึ้นในปี 2512 โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ (1) ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษยธรรม (2) ช่วยชาวไทยโดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติคือป่าไม้และต้นน้ำลำธาร (3) กำจัดการปลูกฝิ่น และ (4) รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้อง คือ ให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นป่าและทำไร่ทำสวนในส่วนที่ควรเพาะปลูก อย่าให้ทั้งสองส่วนนี้รุกล้ำซึ่งกันและกัน ซึ่งโครงการหลวงได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะพื้นที่ที่ชาวเขาอาศัยและทำกินอยู่จนประสบความสำเร็จทั้งการกำจัดการปลูกฝิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งดิน น้ำและป่า การตั้งถิ่นฐานอย่าง

ถาวรของชาวเขา การพัฒนาอาชีพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวม ซึ่งวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้นำไปใช้ในการขยายผลในพื้นที่สูงอื่นๆ อย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา ในส่วนของรัฐบาลนั้นในช่วงระยะที่ 2 นี้ได้เน้นไปที่การพัฒนาชาวเขาโดยการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาและสถาบันวิจัยชาวเขา รวมทั้งกำหนดนโยบายรวมพวก (Integration Policy) กับชาวเขา และการควบคุม ยาเสพติด มุ่งขจัดการปลูกฝิ่นโดยการปลูกพืชทดแทน ตลอดจนการนำการพัฒนาเขตพื้นที่โดยระบบ Zonal Integrated Development เข้ามาใช้

ในระยะที่ 3 ในช่วง พ.ศ. 2525-2545 นั้น ในปี 2535 โครงการหลวงได้จดทะเบียนเป็น “มูลนิธิโครงการหลวง” รวมทั้งได้มีการดำเนินโครงการพัฒนาตามพระราชดำริในหลายพื้นที่ของพื้นที่สูง นอกจากนั้นคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูง เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2532 หลังจากนั้นได้มีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งโครงการนี้ได้ดำเนินการต่อเป็นฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) และต่อเนื่องไปเป็นฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) จึงได้ยุติลง

ส่วนการบริหารจัดการพื้นที่สูงในระยะที่ 4 ในช่วง พ.ศ. 2546 ถึงปัจจุบันนั้น ในปี พ.ศ. 2547 ได้มีการจัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)” ขึ้นโดยกำหนดเป้าหมาย “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อการสนับสนุนงานโครงการหลวงและขยายผลองค์ความรู้โครงการหลวง ในปี พ.ศ. 2549 ได้เริ่มโครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินในพื้นที่ 10 ลุ่มน้ำของภาคเหนือ ภายหลังการดำเนินงานตามแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) ได้สิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ดำเนินการโดยเข้าสู่ระบบปกติของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการจัดตั้งมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริและสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริขึ้น หลังจากนั้นในปี 2553 ได้มีการจัดทำแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนระยะ 1 (พ.ศ. 2553-2556) และระยะที่ 2 (พ.ศ. 2557-2561) เมื่อสิ้นสุดระยะที่ 2 ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูง แนวโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2562-2564) ในช่วงเวลาระยะที่ 4 นี้ ได้มีรัฐวิสาหกิจเข้ามาพัฒนาพื้นที่สูงโดยการปลูกป่าและสร้างฝาย รวมทั้งสนับสนุนชุมชนบนพื้นที่สูงให้เปลี่ยนอาชีพจากปลูกพืชไร่มาปลูกป่า

จากการทบทวนผลจากการบริหารจัดการพื้นที่สูงทั้ง 4 ระยะ เป็นเวลา 60 ปีเศษนั้น พื้นที่สูงภายใต้โครงการตามพระราชดำริ โครงการพัฒนาของมูลนิธิโครงการหลวง มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน และโครงการพัฒนาที่ดำเนินการโดยส่วนราชการต่างๆ นั้น ได้แก้ไขปัญหาทั้ง 7 ประการของพื้นที่โครงการดังกล่าวข้างต้นจนประสบความสำเร็จ บางโครงการอยู่ในระหว่างดำเนินการตามลำดับของขั้นตอน

อย่างไรก็ตามพื้นที่สูงที่ยังไม่มีโครงการพัฒนาเข้าไปดำเนินการนั้นยังมีอีกจำนวนมาก จึงยังคงมีปัญหาทั้ง 7 ประการอยู่ในปัจจุบันซึ่งปัญหาที่มีอยู่อาจจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ จากการปริทัศน์สถานภาพความรู้ในการบริการจัดการพื้นที่สูง ได้มีการถอดบทเรียนเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต 10 ประการ คือ (1) ขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งประเทศ (2) ขาดคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาพื้นที่สูงในภาพรวม (3) การกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตรและการใช้ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านมีผลกระทบต่อพื้นที่สูง (4) มีการกำหนดนโยบายแต่ไม่มีแผนปฏิบัติการปฏิบัติล่าช้าไม่สามารถรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (5) ขาดระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการพื้นที่สูง (6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำบนพื้นที่สูงจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น (7) ปัญหาหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง จะไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่เปลี่ยนระบบการ

ปลูกพืชไร่ หรือระบบไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อการปลูกพืช (8) ควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูงตามความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) (9) โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นตัวอย่างที่ควรนำไปใช้ในโครงการจัดที่ดินทำกินบนพื้นที่สูงในอนาคต และ (10) การพัฒนาพื้นที่สูงโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยและทำกินอยู่นั้น หลักเกณฑ์และวิธีการของมูลนิธิโครงการหลวงจะเป็นต้นแบบในการขยายผลที่ดีที่สุดในประเทศไทย

ภาคผนวก 2

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

- รายงานฉบับสมบูรณ์ ยังไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์เพราะการจัดทำรายงานเพิ่งแล้วเสร็จ

ภาคผนวก 3

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมาแล้ว

Output	ผลสำเร็จ
ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ 6 ประการ ดังนี้ (1) ทบทวนวรรณกรรมนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน รวม 13 ระยะ โดยเรียงลำดับในลักษณะจดหมายเหตุ (Chronicle) (2) ได้รวบรวมผลการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอของนักวิชาการ และสถาบันต่างๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่สูงจากอดีตถึงปัจจุบัน (3) ได้รวบรวมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ มูลนิธิ และภาคเอกชนจากอดีตถึงปัจจุบัน (4) ได้ทบทวนประสบการณ์นานาชาติในการจัดการพื้นที่สูง รวมทั้งข้อตกลงในอนุสัญญาและปฏิญญาที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าบนพื้นที่สูง (5) ได้รวบรวมปัญหาบนพื้นที่สูงและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ รวม 7 ประการ (6) ได้ถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่สูง ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปกำหนดนโยบายในอนาคต	100%

ลงนาม

(นายโสภณ ชมชาญ)
หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน

วันที่ กุมภาพันธ์ 2563